НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Державна установа
“Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього
НАН України”

ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Монографія

ЛЬВІВ – 2020

УДК 338.45.001.73(477.8)

Переробна промисловість регіонів України: проблеми та перспективи розвитку : монографія; ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України"; наук. редактор д.е.н., проф. С. О. Іщук. – Львів, 2020. – 341 с. (Серія "Регіони: моніторинг, прогнози, моделі").

ISBN 978-966-02-4250-0 (серія)
ISBN 978-966-02-9400-4 (електронне видання)

Науковий редактор:

С.О. Іщук – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу проблем реального сектора економіки регіонів ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України"

У монографії висвітлено результати комплексного дослідження переробної промисловості України та її регіонів. Зокрема сформовано систему пріоритетів імпортозаміщення на внутрішньому ринку промислових товарів та окреслено базові напрямки розвитку імпортозаміщувальних виробництв. Встановлено особливості функціонування хімічної промисловості в Україні на підставі порівняльного аналізу тісноти міжсекторальних зв'язків та рівня витратності вітчизняних і європейських хімічних виробництв. Побудовано мезорівневу матрицю економічного і ресурсного потенціалу хімічних виробництв. Обґрунтовано стратегічні орієнтири розвитку перспективних хімічних виробництв у Західному регіоні. Визначено проблеми розвитку легкої промисловості в Україні за результатами оцінки рівня функціонування переробних виробництв, зокрема їх імпортозалежності та експортоорієнтованості. Розроблено організаційний механізм відновлення сировинної бази текстильних та інших виробництв. Окреслено ключові напрямки розвитку деревообробної промисловості в областях Західного регіону (у розрізі виробництв) і визначено базові стратегії та механізми їх практичної реалізації. Здійснено групування регіонів України за обсягами виробництва сировини (зернових, м'яса і молока) та продуктів їх промислової переробки. Обґрунтовано перспективи розвитку вітчизняних агропереробних виробництв, виходячи з поточних і прогнозних трендів кон'юнктури на внутрішньому і зовнішньому ринках збуту продукції.

Для наукових працівників, представників органів влади, керівників профільних організацій та відомств, менеджерів промислових підприємств, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів.

Рецензенти:

С.А. Давимука – д.е.н., проф., ДУ "Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України"

О.М. Каніщенко – д.е.н., проф., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Н.М. Чуприна – д.е.н., ДВНЗ "Український державний хіміко-технологічний університет"

Рекомендовано до друку вченою радою ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України" (протокол №8 від 28 жовтня 2020 р.)

© ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України", 2020

ЗМІСТ

ВСТУП…… 4

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ І ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ……. 5

1.1 Концептуальні підходи до дослідження потенціалу розвитку промислових систем…….. 5

1.2 Обґрунтування напрямків імпортозаміщення в Україні за сегментами споживання продукції переробних виробництв……. 9

1.3 Моделювання параметрів експортного потенціалу промисловості……. 30

РОЗДІЛ 2 ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИКИ РОЗВИТКУ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ…… 39

2.1 Місце України у світовій хімічній індустрії……... 39

2.2 Тенденції розвитку хімічної промисловості в Україні…….. 46

2.3 Групування регіонів за економічним і ресурсним потенціалом хімічних виробництв……. 57

2.4 Аналіз показників діяльності хімічних підприємств……. 67

2.5 Оцінка рівня витратності хімічної промисловості……. 76

2.6 Стратегічні напрямки розвитку хімічних виробництв…….. 84

РОЗДІЛ 3 РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ…… 91

3.1 Проблеми та особливості вітчизняної легкої промисловості…… 91

3.2 Порівняльна оцінка міжсекторальних зв’язків легкої промисловості…. 97

3.3 Динаміка показників легкої промисловості на регіональному рівні…… 101

3.4 Механізми стимулювання розвитку легкої промисловості в Україні….. 109

РОЗДІЛ 4 ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ…… 113

4.1 Особливості функціонування деревообробної промисловості в Україні 113

4.2 Сировинне забезпечення деревообробних виробництв…… 124

4.3 Тенденції розвитку деревообробної промисловості у Західному регіоні 135

4.4 Форми реалізації потенціалу розвитку деревообробних виробництв…. 148

РОЗДІЛ 5 СИРОВИННІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АГРОПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ……. 160

5.1 Оцінка потенціалу виробництва та експорту борошна і продукції з нього…….. 160

5.2 Аналіз сучасного стану і ключових трендів м’ясопереробних виробництв…….. 168

5.3 Діагностика проблем розвитку молокопереробних виробництв…….. 178

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……... 188

ДОДАТКИ……..... 194

ВСТУП

Перехід від сировинної імпортозалежної до високотехнологічної експортоорієнтованої моделі національної економіки у середньостроковій перспективі вимагає активізації процесів структурної перебудови промисловості та поглиблення диверсифікації товарного експорту. Однак такий перехід ускладнюється наявністю ряду системних проблем вітчизняної промисловості, основними з яких є висока матеріало- та енергомісткість продукції, імпортозалежність і технологічна відсталість, сировинний експорт, низька інноваційна активність підприємств та ін. Вирішення цих проблем лежить у площині розвитку експортоорієнтованих переробних виробництв. Значний потенціал для розвитку таких виробництв є, зокрема, у Західному регіоні, області якого володіють значними виробничими потужностями, а також людськими і сировинними ресурсами. Прикордонне розташування регіону відкриває додаткові можливості для обміну інформацією, технологіями, капіталом, передусім із державами-членами ЄС.

Водночас для забезпечення "технологічного прориву" в Україні необхідне налагодження переробки власної сировинної бази, а не лише давальницької, частка якої в товарному імпорті Західного регіону у середньому становить 30%. Це дозволить якісно змінити структуру українського експорту із сировинних позицій на товари з високою часткою доданої вартості. Таким чином, імпортуючи не сировину, а інновації (у вигляді виробничих і управлінських технологій), у перспективі ми зможемо нарощувати обсяги експорту доданої вартості, паралельно заповнюючи якісною продукцією внутрішній ринок.

Практична реалізація потенціалу розвитку переробних виробництв у Західному та інших регіонах України прискорить інтеграцію промислового сектора національної економіки у світові ланцюги формування доданої вартості, а це, своєю чергою, сприятиме трансферу технологій, поширенню бізнес-культури, зростанню зайнятості, підвищенню професійно-освітньої кваліфікації виробничого та управлінського персоналу, а відтак збільшенню рівня оплати праці і соціальних стандартів життя. Звідси, тема прикладного наукового дослідження, присвяченого оцінці потенціалу розвитку переробної промисловості у регіонах України на засадах імпортозаміщення та експортоорієнтації і обґрунтуванню організаційно-економічних форм його практичної реалізації, є актуальною, важливою і своєчасною як для економічної науки, так і для управлінської та господарської практики.

Авторський колектив: зав. відділу проблем реального сектора економіки регіонів, д.е.н., проф. Іщук С.О. (вступ, розділи 1-5, висновки); с.н.с., к.е.н. Созанський Л.Й. (розділ 3, підрозділи 1.2, 2.5, 4.1, 4.2); с.н.с., д.е.н., доц. Полякова Ю.В. (підрозділ 1.3); с.н.с., к.е.н., доц. Коваль Л.П. (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 4.3, 4.4); с.н.с., к.е.н. Кудря Я.В. (підрозділ 1.1); н.с., к.е.н. Ляховська О.В. (підрозділи 2.4, 4.3, розділ 5); м.н.с., к.е.н. Косовська В.В. (підрозділ 3.3); м.н.с., к.е.н. Ривак Н.О. (підрозділ 1.3); пров. інж. Процевят О.С. (підрозділ 2.3).

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ І ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ

1.1. Концептуальні підходи до дослідження потенціалу розвитку промислових систем

Становлення економічної категорії "потенціал промисловості" базується на ресурсній теорії, одним із фундаторів якої був Е. Пенроус (E. Penrose) [101], а також на концепції залежності від ресурсів Дж. Пфеффера (J. Pfeffer) [102], згідно з якою, ефективність діяльності суб'єктів господарювання залежить від залучення і рівня використання ресурсів. Р. Грант (R. Grant) зазначав, що ресурси є джерелом можливостей, а можливості є основним джерелом конкурентних переваг [96, с. 119]. Подальшого розвитку теоретичне підґрунтя ресурсного підходу набуло в концепції динамічних можливостей Д. Дж. Тісса (Teece D. J.) [103, с. 510], який стверджував, що останні є здатністю суб'єктів господарювання до створення, консолідації та інтегрування внутрішніх і зовнішніх переваг із метою адаптації до мінливого середовища. Г. Хамел (G. Hamel) і К. Прахалад (K. Prahalad) довели, що унікальне поєднання ключових переваг може створити конкурентну перевагу компанії [97, с. 222].

Згодом дослідження в цьому напрямі привели до розробки ресурсної теорії конкурентних переваг як показано, до прикладу, в роботах Дж. Барні (J. Barney) [105]. Теорія стверджує, що здатність підприємства генерувати порівняльні і стійкі переваги залежить від володіння певними ресурсами, які повинні відповідати чотирьом умовам: 1) бути цінними (що дозволить підприємству реалізувати стратегії підвищення ефективності); 2) бути дефіцитними (в іншому випадку будь-яка порівняльна перевага була б виключена); 3) бути неповторними або ексклюзивними (це дозволяє скористатися правовим захистом за допомогою патентів, торгових марок тощо); 4) бути незамінними (інакше конкурентну перевагу може бути втрачено). Таким чином, згідно з ресурсною теорією конкурентних переваг, наявність і доступність ресурсів, що відповідають наведеним характеристикам, формує більш високий потенціал підприємства і дозволяє йому реалізовувати стратегії, спрямовані на підвищення ефективності діяльності.

Т. Дюран у своїй роботі [34] зробив акцент на використанні ресурсів підприємства для створення нових потенційних можливостей завдяки менеджменту процесів (або реінжинірингу). Він стверджував, що для формування промислового потенціалу замало наявності сукупності ресурсів, необхідно знайти технології (механізм) їх організації та ефективного використання. Водночас залучення ресурсів обмежується наявним (або доступним) капіталом, умовами середовища, цілями діяльності суб'єкта господарювання (тобто управлінською ситуацією). Відтак, поділ факторів на зовнішні і внутрішні є базовим у розумінні процесів формування та розвитку промислового потенціалу.

Економічний потенціал промисловості як системи повинен включати комплекс уже сформованих зв'язків і відносин, що відображають минуле та сьогодення процесу функціонування і розвитку окремих підприємств (реальний рівень ресурсного потенціалу), а також глибокий диференційований аналіз стратегічних зв'язків і відносин із довгостроковим прогнозом можливостей та ресурсів з урахуванням їх оптимального використання (перспективний рівень потенціалу). Такий комплексний

потенціал промисловості доцільно розглядати крізь призму потенціалу розвитку підприємств. Останній можна трактувати як можливості, резерви та ресурси формування стратегічного плану розвитку, який спрямовано на ефективне функціонування.

Варто зазначити, що дослідження категорії "потенціал розвитку підприємства" – проблема не нова і розглядається паралельно з питаннями формування стратегії розвитку підприємства. Однак чіткого визначення потенціалу розвитку немає, окремі вчені розкривають лише значення його застосування та фактори, що впливають на його рівень, і трактують потенціал розвитку підприємства як сукупність можливостей функціональних потенціалів підприємства змінювати параметри показників діяльності підприємства в умовах обраної стратегії розвитку.

Аналіз існуючих підходів до визначення поняття "потенціалу розвитку" дає підстави для розробки його узагальненого визначення як сукупності обмежених наявних ресурсів і компетенцій підприємства для досягнення глобальних і стратегічних цілей у майбутньому з урахуванням відповідних умов зовнішнього середовища. *Потенціал розвитку промисловості (зокрема переробної) – це система, з одного боку, внутрішнього економічного потенціалу, тобто потенціалу окремих підприємств (або інтегрованих промислових структур), який, своєю чергою, включає виробничий, ресурсний (кадровий, фінансовий, інформаційний та ін.), інвестиційно-інноваційний та експортний потенціали, а з іншого – зовнішніх глобальних і макроекономічних параметрів (фази розвитку світової економіки, кон'юнктура на зовнішньому і внутрішньому ринках, державної фіскальної і митної політики та ін.), що в однаковій мірі можуть як стимулювати, так і лімітувати розвиток переробних виробництв*.

Звідси, ***потенціал розвитку промислової системи (або переробної промисловості чи її окремих сегментів) – це здатність до ефективного функціонування та інтенсивного нарощення виробництва і експорту продукції, виходячи з наявного економічного потенціалу підприємств, їх сировинного забезпечення, місткості внутрішнього і зовнішнього ринків, а також умов інституційно-правового середовища на макро- і мезо- рівнях.***

Серед факторів, що впливають на рівень потенціалу розвитку промислової системи, варто виділити:

- здатність до проведення макроекономічного аналізу ситуації у сфері діяльності підприємства;
- здатність до прогнозування змін в обсягах і структурі споживчого попиту;
- здатність до розробки і реалізації конкурентних тактик у сфері технології та організації технологічних процесів;
- здатність до забезпечення стійкості підприємств в умовах зміни факторів зовнішнього середовища, що негативно впливають на його діяльність, шляхом розробки і реалізації ефективних захисних стратегій;
- здатність до забезпечення внутрішньої гнучкості підприємства за рахунок активної інноваційної політики;
- здатність до використання конкурентних переваг у ринковій боротьбі;
- здатність до ефективного використання інвестиційних можливостей для розвитку ресурсного потенціалу;
- рівень адаптивності стратегії і тактики діяльності підприємств до змінних умов господарювання.

Характерними ознаками потенціалу розвитку промислової системи є: наявність сукупності властивостей, накопичених системою в процесі її встановлення та таких, що зумовлюють можливість до її функціонування та розвитку; високий рівень практичного застосування та використання наявних можливостей; орієнтація на розвиток (на перспективу).

Потенціал розвитку промислової системи доцільно розглядати у контексті взаємозв'язку стратегічного й оперативного потенціалів. Останній включає передусім виробничий потенціал із таким загальноприйнятими елементами як основні виробничі фонди і технології, фінансовий та трудовий потенціали. Щодо стратегічного потенціалу, то це складніша система, яка будується на взаємозв'язку і взаємовпливі інноваційного, інвестиційного, управлінського, маркетингового та інформаційного потенціалів.

Розвиток промислової системи досягається завдяки синергетичному ефекту взаємодії елементів стратегічного й оперативного потенціалів підприємств, що призводить до досягнення вищих результатів, порівняно з відокремленим функціонуванням названих складових. Елементна структура потенціалу розвитку підприємства як об'єкта управління може бути різною. Проте, найважливішими є ті функціональні складові потенціалу, які приймають сигнали управління (точки входу) та пов'язані з ними безпосередньо або опосередковано елементи, що впливають на бажаний стан складових потенціалу підприємства (точки виходу).

Структура внутрішніх зв'язків між елементами потенціалу промислової системи може бути дуже складною, але принципово важливим із позицій управління потенціалом розвитку є якомога повніше виявлення закономірностей керуючих сигналів і пов'язаних із ними матеріальних та інформаційних потоків від точок входу до точок виходу. Окрім того, важливим завданням є визначення ключових параметрів потенціалу, які здатні вплинути на ефективність реалізації стратегії розвитку промислової системи та окремих підприємств.

Інформація, що визначає відносини (будь-то внутрішні зв'язки або зв'язки між елементами потенціалу і зовнішнім середовищем), не може бути вичерпною унаслідок багатовимірності функціонування об'єктів дослідження. Відтак можна виділити два альтернативні методологічні підходи до формалізації процедур управління потенціалом розвитку:

1) проведення прогнозних стратегічних досліджень у напрямку охоплення розрахунками усіх зв'язків між складовими потенціалу системи (підприємства) і зовнішнього середовища;

2) базування на параметрах, що пов'язують безпосередньо точки входу та виходу (чинники і результати). Для мікрорівня точками виходу будуть параметри, які визначають оптимальний стан функціональних складових потенціалу підприємства.

Перший із наведених підходів допускає ускладнення алгоритмів розрахунку, але через складність систем, що розглядаються, його результати ніколи не будуть повними, тоді як другий підхід апріорі передбачає невизначеність результату. Практична доцільність останнього підходу зростає, якщо вдається оцінити величину невизначеності (тобто ризик прийняття неправильного стратегічного рішення) за допомогою спеціального математичного апарату. У такому разі початковими даними при проведенні прогнозних стратегічних досліджень є визначеність щодо значень базових параметрів зовнішнього середовища і внутрішнього потенціалу підприємств, а також достовірна інформація щодо взаємозв'язку між функціональними складовими потенціалу промислової системи і зовнішнім середовищем.

Основним критерієм, який дозволяє включити чинник зовнішнього середовища у набір параметрів, що розглядаються при управлінні потенціалом розвитку промислової системи (або підприємства), є наявність очевидної залежності між значенням цього чинника і ступенем досягнення поставленої стратегічної мети. Своєю чергою, у процесі функціонування будь-яка промислова система так чи інакше впливає на зовнішнє середовище. Взаємодія між потенціалом системи (підприємства) і окремими елементами зовнішнього середовища може бути прямою або опосередкованою і зумовлювати відповідні реакції, до прикладу, з боку споживачів продукції чи конкурентів.

У даному дослідженні ми не розглядаємо складні взаємодії між потенціалом промислових систем і параметрами зовнішнього середовища, припускаючи, що механізм таких відносин постійний в інтервалі реалізації обраної стратегії розвитку. Відтак цільовим орієнтиром є досягнення сприятливого для реалізації останньої такого стану функціональних складових потенціалу системи, сукупність яких визначає можливість отримання синергетичного ефекту у визначених умовах зовнішнього середовища загалом і ринків продукції зокрема. Своєю чергою, пошук цільових орієнтирів відбувається на основі результатів аналізу оцінки потенціалу окремих підприємств та обраних стратегічних пріоритетів розвитку тієї чи іншої промислової системи (або сегмента переробної промисловості).

Загалом дослідження потенціалу розвитку промислових систем дозволяють визначити поточний (базовий) рівень розвитку промисловості країни чи регіону, виявити сформовані пропорції (або диспропорції) між складовими виробничого потенціалу, а також з'ясувати, якою мірою економічний потенціал промислових підприємств адекватний цілям і завданням ефективного функціонування секторального відтворювального процесу.

Проголошена Урядом України стратегічна мета – перехід від сировинної імпортозалежної до високотехнологічної експортоорієнтованої моделі національної економіки – у середньостроковій перспективі вимагає активізації процесів структурної перебудови промисловості та поглиблення диверсифікації товарного експорту. Однак задекларований перехід ускладнюється наявністю ряду системних проблем вітчизняної промисловості, основними з яких є висока матеріало- та енергомісткість продукції, імпортозалежність і технологічна відсталість, сировинний експорт та ін. Вирішення цих проблем лежить у площині розвитку експортоорієнтованих переробних виробництв, зокрема інноваційних та екологічних. Потенціал для розвитку таких виробництв є у Західному регіоні, області якого володіють значними виробничими потужностями, а також людськими і сировинними ресурсами.

Прикордонне розташування регіону відкриває додаткові можливості для обміну інформацією, технологіями, капіталом, передусім із державами-членами ЄС. Водночас для забезпечення "технологічного прориву" в Україні необхідне налагодження переробки власної сировинної бази, а не лише давальницької, частка якої в товарному імпорті, зокрема Західного регіону, у середньому становить 30%. Це дозволить якісно змінити структуру українського експорту із сировинних позицій на товари з високою часткою доданої вартості. Таким чином, імпортуючи не сировину, а інновації (у вигляді виробничих і управлінських технологій), у перспективі ми зможемо нарощувати обсяги експорту доданої вартості, паралельно заповнюючи якісною продукцією внутрішній ринок.

Практична реалізація потенціалу розвитку вітчизняних переробних виробництв прискорить інтеграцію промислового сектора національної економіки у світові ланцюги формування доданої вартості, а це, своєю чергою, сприятиме трансферу технологій, поширенню бізнес-культури, зростанню зайнятості, підвищенню професійно-освітньої кваліфікації виробничого та управлінського персоналу, а відтак збільшенню рівня оплати праці і соціальних стандартів життя в Україні.

1.2. Обґрунтування напрямків імпортозаміщення в Україні за сегментами споживання продукції переробних виробництв

Геополітичні зміни, процеси переформатування пріоритетів і стратегічних напрямків глобальної економіки зумовлюють актуалізацію питань імпортозалежності як одного з ключових чинників впливу на соціально-економічний розвиток окремих країн. Висока залежність країни від імпорту товарів і послуг спричиняє відкритість (а відтак вразливість) її економіки до зовнішніх економічних впливів, зокрема таких як коливання цін на світових ринках, недобросовісна економічна поведінка країн-експортерів та ін. Зовнішній економічний тиск все частіше стає інструментом у міжнародній конкурентній боротьбі і навіть призводить до розгортання цінових воєн і збройних протистоянь за контроль над стратегічними ресурсами.

Як показує світовий досвід, більшість країн на певних етапах свого розвитку провадили політику імпортозаміщення для того, щоб захистити певні сектори своєї економіки до моменту досягнення ними достатнього рівня конкурентоспроможності на світовому ринку. Понад те, країни, які на сьогоднішній день досягли вершини у світовому економічному рейтингу за рахунок вільного ринку та політики вільної торгівлі (Великобританія, США, Німеччина, Японія), у минулому були найбільш активними у використанні протекціоністських заходів для підтримки вітчизняних товаровиробників.

Необхідність імпортозаміщення для України обумовлена тим, що цей процес є каталізатором структурних зрушень в економіці, передумовою її інноваційного розвитку, стимулом нарощення ділової активності, а також основою для розвитку експортного потенціалу вітчизняних товаровиробників. Формуванню основних засад політики імпортозаміщення має передувати об’єктивний аналіз рівня імпортозалежності національної економіки і передусім її промислового сектора, оскільки в структурі імпорту товарів і послуг в Україні домінує продукція промисловості, частка якої упродовж 2012-2016 років скоротилась на 5,02 відсоткових пунктів (в.п.), зокрема, добувної – на 10,01 в.п. (у т. ч. добування сирої нафти та природного газу – на 8,07 в.п.) (табл. 1.1). Натомість частка продукції переробної промисловості у структурі імпорту товарів і послуг у 2016 році, порівняно з попереднім роком, зросла на 5,71 в.п. Для порівняння, частка продукції промисловості в імпорті товарів і послуг Польщі у 2016 році становила 45,87% (що на 34,03 в.п. менше, аніж в Україні), а найвище значення цього показника серед держав-членів Європейського Союзу (ЄС) – в Угорщині (55,09%) (додаток А, табл. А.1).

Висока частка промислової продукції в імпорті товарів і послуг України, порівняно з державами-членами ЄС, обумовлена структурними особливостями та рівнем розвитку національної економіки. З огляду на домінування продукції переробної промисловості у структурі імпорту товарів і послуг, у даному дослідженні основну увагу приділено оцінюванню рівня імпортозалежності економіки саме за цим видом промислової продукції.

Таблиця 1.1

Частка продукції промисловості в імпорті товарів і послуг в Україні, %

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
Промисловість	**84,92**	**82,80**	**82,00**	**81,46**	**79,90**
Переробна промисловість	65,02	65,71	68,07	64,25	69,96
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, у т.ч.:	19,77	16,95	13,77	15,72	9,76
добування сирої нафти та природного газу	…	13,76	9,71	10,76	5,69

Авторські розрахунки за [5; 85]

Узагальнюючим індикатором спожитої і використаної в країні промислової продукції є ***показник загального споживання***, який визначається як *сума обсягів випуску та імпорту за мінусом обсягу експорту цієї продукції*. Для визначення рівня імпортозалежності економіки пропонується використовувати ***показник частки імпорту у загальному споживанні***[1]. Що вище значення цього показника, то вища імпортозалежність країни, а отже, вищі ризики для її економічної безпеки.

Вітчизняна переробна промисловість володіє значними виробничими і сировинними ресурсами та людським капіталом, а відтак, потенціалом розвитку. Однак, для економіки України характерна досить висока залежність від імпорту промислових товарів, зокрема, порівняно з державами-членами ЄС, подібними за ключовими структурними параметрами промислового сектора (рис. 1.1). Так, у 2016 році за часткою імпорту у загальному споживанні продукції переробної промисловості Україна випереджала тільки Угорщину і Словаччину, поступаючись, до прикладу, Польщі за цим показником на 18,49 в.п. (52,39% проти 33,90%).

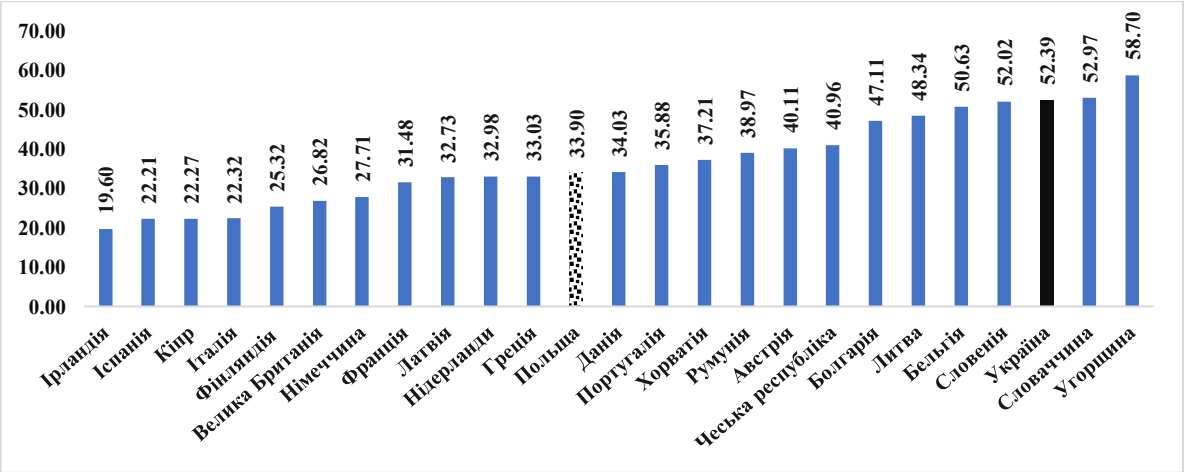

Рис. 1.1. **Частка імпорту в загальному споживанні продукції переробної промисловості в Україні та країнах Європейського Союзу у 2016 році, %**

Авторські розрахунки за [83; 100]

Українська економіка, порівняно з польською, значно більше залежить від імпорту промислової продукції переробних виробництв усіх рівнів технологічності (табл. 1.2). Найбільший розрив між країнами за показником частки імпорту у загальному споживанні характерний для продукції середньо-високотехнологічних виробництв (28,75 в.п. у 2016 році), а найнижчий – для продукції низькотехнологічних (13,17 в.п.).

[1] Частка імпорту у загальному споживанні = Імпорт товарів і послуг / (випуск + імпорт товарів і послуг – експорт товарів і послуг).

Таблиця 1.2

Частка імпорту в загальному споживанні продукції переробної промисловості в Україні і Польщі, %

Група	Виробництво	Україна				Польща				Відхилення (+/-)			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	72,09	71,78	65,45	66,67	42,37	43,09	44,34	42,73	29,73	28,69	21,10	23,94
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	93,57	91,48	96,96	93,37	64,16	66,19	72,58	71,72	29,42	25,29	24,39	21,64
	Всього	**82,41**	**80,09**	**80,04**	**79,75**	**58,48**	**60,38**	**64,60**	**63,00**	**23,93**	**19,71**	**15,45**	**16,75**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	73,62	78,43	75,73	79,53	29,64	30,37	29,32	28,89	43,98	48,06	46,41	50,64
	Виробництво електричного устаткування	71,61	66,57	72,26	73,26	50,89	52,49	53,65	55,71	20,72	14,08	18,61	17,55
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	83,18	91,80	96,53	89,78	27,45	27,56	25,62	29,58	55,73	64,24	70,91	60,19
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	91,84	83,93	89,40	91,98	69,66	67,89	69,75	70,05	22,17	16,05	19,65	21,93
	Виробництво інших транспортних засобів	13,92	28,17	18,11	20,66	66,31	58,90	54,66	61,13	-52,38	-30,73	-36,55	-40,47
	Всього	**71,92**	**76,54**	**78,75**	**81,11**	**50,09**	**49,73**	**50,10**	**52,37**	**21,82**	**26,80**	**28,65**	**28,75**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	56,98	67,43	66,41	62,69	44,58	47,71	43,97	40,14	12,40	19,71	22,44	22,55
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	50,75	49,46	47,47	47,61	36,04	35,33	34,27	35,13	14,71	14,13	13,20	12,48
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	25,28	26,31	23,78	23,57	15,97	16,16	17,09	18,92	9,31	10,15	6,70	4,65
	Металургійне виробництво	32,37	30,27	29,17	24,85	27,81	29,71	30,63	31,80	4,56	0,56	-1,46	-6,95
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	48,28	59,80	58,48	55,35	23,76	23,21	21,06	21,36	24,52	36,58	37,43	33,99
	Всього	**43,47**	**49,35**	**48,18**	**43,25**	**33,63**	**33,98**	**30,80**	**29,83**	**9,84**	**15,36**	**17,38**	**13,42**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	20,08	20,38	19,04	23,08	15,75	15,67	15,67	16,95	4,33	4,71	3,38	6,13
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	88,74	81,91	77,98	77,88	32,10	32,46	30,23	31,99	56,64	49,45	47,75	45,89
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	39,54	40,81	38,39	36,90	20,71	20,48	20,03	20,03	18,83	20,34	18,36	16,86
	Виробництво меблів; іншої продукції	32,53	30,10	38,76	38,55	21,18	23,45	21,66	21,89	11,35	6,65	17,10	16,65
	Всього	**30,06**	**29,91**	**29,58**	**32,31**	**18,28**	**18,47**	**18,20**	**19,14**	**11,79**	**11,43**	**11,38**	**13,17**
Всього переробна промисловість		***48,93***	***51,02***	***51,26***	***52,39***	***33,60***	***34,17***	***33,49***	***33,90***	***15,32***	***16,85***	***17,77***	***18,49***

Авторські розрахунки за [83; 100]

У розрізі виробництв у 2016 році Україна найбільше поступалась Польщі за рівнем залежності від імпорту продукції машинобудування (на 60,19 в.п.), а також хімічної (на 50,64 в.п.) і легкої (на 45,89 в.п.) промисловості. Водночас для обох країн характерна найнижча залежність від імпорту продукції харчової промисловості, однак в Україні частка імпорту у загальному споживанні цієї продукції у 2016 році була вищою на 6,13 в.п. (проти 4,33 в.п. у 2013-му). Натомість наявний в Україні потенціал виробництва інших транспортних засобів зумовлює значно менший (на 40,47 в.п.) рівень імпортозалежності за цим видом продукції, аніж у Польщі. Аналогічна ситуація і з продукцією металургійного виробництва.

Загалом в Україні намітились позитивні тенденції у напрямку зниження імпортозалежності у загальному споживанні продукції переробної промисловості. Так, у 2016 році відбулось зменшення частки імпорту у загальному споживанні продукції таких виробництв (додаток А, табл. А.2):

- високотехнологічних – на 0,29 в.п., зокрема, виробництві комп'ютерів, електронної та оптичної продукції на 3,60 в.п.;
- середньо-низькотехнологічних – на 4,93 в.п. (за винятком виробництва гумових і пластмасових виробів).

Окрім того, відбулось зниження рівня залежності від імпорту машин і устаткування (на 6,75 в.п.), які є продукцією середньо-високотехнологічного виробництва, а також продукції таких низько-технологічних виробництв:

- текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів (на 0,10 в.п.);
- виробництва деревини, паперу; поліграфічної діяльності та тиражування (на 1,49 в.п.);
- виробництва меблів; іншої продукції (на 0,21 в.п.).

Зменшення рівня імпортозалежності української економіки спричинене зростанням темпів загального споживання промислової продукції вітчизняного виробництва (табл. 1.3). Так, темп приросту вітчизняної продукції переробної промисловості у 2016 році досяг 28,82% проти 1,20% у 2014-му, зокрема, високотехнологічних виробництв – 42,16% проти 23,25%. Збільшення темпів приросту загального споживання вітчизняної продукції відбулось у більшості (10-ти) виробництв переробної промисловості. Позитивом також є й те, що за ключовими виробництвами зростання загального споживання продукції вітчизняного виробництва суттєво перевищувало зростання імпортної. Зокрема це стосується виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань, а також металургійного виробництва.

Однак, темпи приросту загального споживання імпортної продукції переробної промисловості в Україні у 2016 році перевищили аналогічний показник вітчизняної продукції на 5,97 в.п. (проти 1,17 в.п. у 2015-му). Найвищими темпами зростав імпорт продукції фармацевтичної промисловості, виробництва електричного устаткування, автотранспортних засобів і машинобудування, а також харчових продуктів. Водночас суттєво знизились темпи приросту імпорту продукції хімічної промисловості, а також продуктів нафтопереробки. Аналогічні тенденції характерні для динаміки загального споживання продукції переробної промисловості у Польщі (додаток А, табл. А.2).

У структурі загального споживання продукції переробної промисловості в Україні упродовж аналізованого періоду найбільшу частку стабільно займали товари низько- і середньо-низькотехнологічних виробництв (сумарно 65,63% у 2016

році), зокрема: виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів (22,36%), виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки (9,21%) і металургійне виробництво (8,48%) (табл. 1.4). Порівняно значними у цій структурі є й частки виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (10,13%) та виробництва машин і устаткування (7,77%), які належать до середньо-високотехнологічних.

Таблиця 1.3

Динаміка загального споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Темп приросту / зниження загального споживання								
		всього			вітчизняної продукції			імпортної продукції		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Високо-техно-логічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	21,12	14,01	33,08	22,48	39,59	28,38	20,60	3,95	35,56
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	-4,34	34,72	48,23	26,85	-52,02	224,00	-6,48	42,80	42,73
	Всього	**8,89**	**22,75**	**40,10**	**23,25**	**23,04**	**42,16**	**5,83**	**22,68**	**39,58**
Середньо-високо-техно-логічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	14,80	54,35	18,45	-6,14	73,64	-0,06	22,31	49,04	24,38
	Виробництво електричного устаткування	9,10	-1,82	41,27	28,49	-18,55	36,18	1,41	6,58	43,22
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	-11,89	26,58	83,82	-57,04	-46,40	441,08	-2,76	33,10	70,97
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	-20,47	15,65	73,28	56,57	-23,68	31,06	-27,31	23,17	78,29
	Виробництво інших транспортних засобів	-31,61	-13,36	25,08	-42,93	-1,22	21,18	38,40	-44,31	42,72
	Всього	**-5,36**	**28,67**	**44,22**	**-20,92**	**16,52**	**28,18**	**0,72**	**32,39**	**48,55**
Середньо-низько-техно-логічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	32,15	13,57	5,32	0,05	17,13	16,97	56,40	11,85	-0,57
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	11,02	35,80	29,84	13,92	41,16	29,50	8,21	30,32	30,22
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	0,16	27,49	37,93	-1,23	31,87	38,31	4,27	15,22	36,69
	Металургійне виробництво	2,73	4,06	51,89	5,92	5,70	61,15	-3,95	0,28	29,39
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	-0,82	34,17	29,47	-22,91	38,55	39,24	22,84	31,22	22,53
	Всього	**12,17**	**18,10**	**27,21**	**0,50**	**20,83**	**39,31**	**27,33**	**15,29**	**14,20**
Низько-техно-логічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	6,73	22,24	23,46	6,33	24,29	17,31	8,34	14,20	49,59
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	11,70	35,59	28,99	79,49	65,02	29,58	3,10	29,09	28,82
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	13,92	22,35	30,37	11,52	27,36	33,53	17,59	15,08	25,30
	Виробництво меблів; іншої продукції	-7,06	32,71	35,44	-3,70	16,27	35,91	-14,01	70,88	34,69
	Всього	**6,81**	**24,38**	**26,10**	**7,04**	**24,96**	**21,21**	**6,27**	**23,02**	**37,74**
Всього переробна промисловість		***5,54***	***23,12***	***31,88***	***1,20***	***22,53***	***28,82***	***10,06***	***23,70***	***34,79***

Авторські розрахунки за [83]

Своєю чергою, серед названих видів виробництв вітчизняна продукція домінує у споживанні товарів лише харчової і металургійної промисловості. Натомість імпортна – у споживанні товарів високо- і середньо-високотехнологічних виробництв: сумарно 53,01% у 2016 році проти 48,81% у 2015-му. Подібною є структура загального споживання продукції переробної промисловості і в Польщі (додаток А, табл. А.3).

Таблиця 1.4

Структура загального споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Всього				Вітчизняна продукція				Імпортна продукція			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	3,83	4,39	4,07	4,10	2,09	2,53	2,88	2,87	5,64	6,18	5,19	5,22
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	3,54	3,21	3,51	3,94	0,45	0,56	0,22	0,55	6,77	5,75	6,64	7,03
	Всього	**7,36**	**7,60**	**7,58**	**8,05**	**2,54**	**3,09**	**3,10**	**3,42**	**12,40**	**11,93**	**11,83**	**12,25**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	8,28	9,00	11,28	10,13	4,27	3,96	5,62	4,36	12,45	13,84	16,67	15,38
	Виробництво електричного устаткування	2,59	2,68	2,14	2,29	1,44	1,83	1,22	1,28	3,79	3,49	3,01	3,20
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	6,49	5,42	5,57	7,77	2,14	0,91	0,40	1,67	11,04	9,76	10,50	13,31
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	5,09	3,83	3,60	4,73	0,81	1,26	0,78	0,80	9,55	6,31	6,28	8,31
	Виробництво інших транспортних засобів	3,24	2,10	1,48	1,40	5,46	3,08	2,48	2,33	0,92	1,16	0,52	0,55
	Всього	**25,69**	**23,03**	**24,07**	**26,32**	**14,12**	**11,04**	**10,49**	**10,44**	**37,76**	**34,55**	**36,98**	**40,76**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	9,98	12,50	11,53	9,21	8,41	8,31	7,95	7,22	11,63	16,52	14,94	11,02
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	3,96	4,17	4,60	4,53	3,82	4,30	4,96	4,98	4,11	4,04	4,26	4,11
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	4,65	4,41	4,57	4,78	6,80	6,64	7,15	7,67	2,40	2,28	2,12	2,15
	Металургійне виробництво	8,95	8,71	7,36	8,48	11,85	12,40	10,70	13,38	5,92	5,17	4,19	4,02
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	4,21	3,96	4,31	4,23	4,26	3,25	3,67	3,97	4,15	4,64	4,92	4,47
	Всього	**31,76**	**33,75**	**32,37**	**31,23**	**35,15**	**34,90**	**34,42**	**37,22**	**28,22**	**32,64**	**30,42**	**25,78**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	23,79	24,06	23,89	22,36	37,23	39,11	39,67	36,13	9,76	9,61	8,87	9,85
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	3,12	3,30	3,64	3,56	0,69	1,22	1,64	1,65	5,66	5,30	5,53	5,29
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	4,84	5,22	5,19	5,13	5,72	6,31	6,56	6,80	3,91	4,18	3,88	3,61
	Виробництво меблів; іншої продукції	3,45	3,04	3,27	3,36	4,55	4,33	4,11	4,34	2,29	1,79	2,47	2,47
	Всього	**35,19**	**35,62**	**35,98**	**34,40**	**48,19**	**50,97**	**51,98**	**48,91**	**21,62**	**20,88**	**20,76**	**21,22**
Всього переробна промисловість		***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [83]

Підсумовуючи, можна констатувати загалом високий рівень імпортозалежності економіки України. Для окреслення напрямів та вироблення конкретних заходів реалізації політики імпортозаміщення, виходячи передусім із позиції національної економічної безпеки та захисту інтересів вітчизняних товаровиробників, необхідна детальна об'єктивна інформація щодо динаміки та обсягів змін імпорту товарів виробництв переробної промисловості. Таку інформацію надають результати поглибленого аналізу імпортозалежності за напрямками використання ресурсів – *кінцевого споживання*[2], *проміжного споживання*[3] і *валового нагромадження основного капіталу*[4].

Так, зокрема, у структурі імпорту товарів переробної промисловості в Україні у 2016 році 59,80% припадало на продукцію проміжного споживання, 23,46% – на продукцію кінцевого споживання і 16,73% – на валове нагромадження капіталу, в якому 65,47% займав основний капітал (додаток А, табл. А.4). Домінування товарів проміжного споживання в загальному імпорті промислової продукції (із часткою ≈60%) переробної промисловості свідчить про високий рівень імпортозалежності економіки України у цьому сегменті. Іншими словами, вітчизняні виробництва та інші сфери на 60% залежать від імпортних комплектуючих і матеріалів. Це посилює ризики для стабільності національної економіки та окремих її секторів, надто у період глобальних змін, що супроводжуються погіршенням кон'юнктури на світових ринках.

У структурі імпорту товарів переробної промисловості у сегменті проміжного споживання у 2016 році домінувала (із часткою понад 80%) продукція таких виробництв (додаток А, табл. А.4): деревини, паперу (91,69%), коксу та коксопродуктів і продуктів нафтопереробленння (87,50%), хімічних речовин і хімічної продукції (93,58%), гумових і пластмасових виробів (91,46%), іншої неметалевої мінеральної продукції (86,98%), металургійному виробництві (99,83%) і виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування (83,06%).

Частка імпортної продукції переробної промисловості у проміжному споживанні економіки України у 2016 році досягла 52,4% проти 46,2% у 2013-му (табл. 1.5). Однак, зростання загального рівня імпортозалежності спричинене збільшенням частки імпорту у проміжному споживанні продукції лише 5-ти виробництв, із них найбільше – виробництва автотранспортних засобів (на 8,06 в.п.), харчових продуктів (на 8,02 в.п.) і хімічних речовин (на 5,95 в.п.). У підсумку, у 2016 році відбулось зниження рівня імпортозалежності у продукції високотехнологічних і середньо-низькотехнологічних виробництв, але, натомість, зростання рівня імпортозалежності у продукції середньо-високотехнологічних і низькотехнологічних виробництв.

Загалом найвищий рівень імпортозалежність у сегменті проміжного споживання характерний для продукції машинобудування і хімічної промисловості (понад 80%), а також для продукції легкої промисловості і виробництва коксу (понад 60%).

---

[2] *Кінцеве споживання товарів і послуг* складається з витрат домашніх господарств на власне кінцеве споживання, витрат державних закладів для задоволення індивідуальних та колективних потреб суспільства, а також витрат на індивідуальне кінцеве споживання некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства.

[3] *Проміжне споживання* містить витрати на товари та послуги, які використані інституційними одиницями для виробничих потреб.

[4] *Валове нагромадження основного капіталу* – це придбання виробниками-резидентами, за вирахуванням вибуття, основних засобів протягом звітного періоду, включаючи збільшення вартості невироблених активів, отримане в результаті виробничої діяльності підприємців або інституційних одиниць. Основними засобами є вироблені активи, які використовуються у виробництві протягом більш ніж одного року.

Таблиця 1.5

Частка імпорту у проміжному споживанні продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Частка				Відхилення (+/-)		
		2013	2014	2015	2016	2014-2013	2015-2014	2016-2015
Високо-техно-логічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	71,77	71,78	65,45	60,09	0,00	-6,32	-5,36
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	87,67	86,72	91,31	88,40	-0,95	4,60	-2,91
	Всього	**77,00**	**75,90**	**73,37**	**72,24**	**-1,10**	**-2,54**	**-1,12**
Середньо-високо-техно-логічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	78,26	80,01	77,36	83,31	1,75	-2,64	5,95
	Виробництво електричного устаткування	69,86	69,17	65,94	63,58	-0,69	-3,23	-2,36
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	72,04	85,01	89,21	83,40	12,97	4,20	-5,80
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	85,27	78,72	75,86	83,92	-6,55	-2,86	8,06
	Виробництво інших транспортних засобів	6,36	5,94	3,40	3,50	-0,42	-2,54	0,10
	Всього	**71,13**	**75,79**	**75,62**	**81,19**	**4,67**	**-0,17**	**5,57**
Середньо-низько-техно-логічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	54,53	64,84	62,74	61,68	10,31	-2,10	-1,06
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	50,55	47,84	47,12	47,23	-2,72	-0,72	0,11
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	24,58	25,07	24,07	23,86	0,49	-1,00	-0,21
	Металургійне виробництво	31,71	29,42	29,40	26,38	-2,29	-0,02	-3,01
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	55,56	66,40	57,78	54,93	10,84	-8,62	-2,85
	Всього	**42,70**	**47,27**	**45,77**	**43,07**	**4,57**	**-1,50**	**-2,71**
Низько-техно-логічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	14,99	14,84	14,74	22,75	-0,16	-0,10	8,02
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	66,28	58,01	76,42	60,76	-8,27	18,41	-15,66
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	39,04	42,85	40,08	38,72	3,81	-2,76	-1,36
	Виробництво меблів; іншої продукції	5,44	13,50	18,83	14,52	8,06	5,33	-4,32
	Всього	**22,73**	**25,56**	**25,85**	**28,99**	**2,84**	**0,29**	**3,15**
Всього переробна промисловість		***46,22***	***50,35***	***50,48***	***52,40***	***4,13***	***0,13***	***1,92***

Авторські розрахунки за [83]

Упродовж 2015-2016 років суттєво зросла динаміка проміжного споживання вітчизняної переробної промисловості, що пов'язано з нарощенням ділової активності в Україні (табл. 1.6). Позитивною є тенденція до прискореного зростання темпів приросту проміжного споживання вітчизняної промислової продукції (на 22,26% упродовж аналізованого періоду), порівняно з імпортною (на 13,95%).

Таким чином, поряд із використанням імпорту, в Україні суттєво збільшилось і використання продукції вітчизняного виробництва у сегменті проміжного споживання. Найвищими темпами зросло проміжне споживання вітчизняної продукції таких виробництв: комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (у 1,89 разу); машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань (у 2,51 разу); текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів (у 1,28 разу).

Таблиця 1.6

Динаміка проміжного споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Темп приросту / зниження проміжного споживання								
		всього			вітчизняної продукції			імпортної продукції		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	7,81	16,96	27,09	7,80	43,16	46,83	7,81	6,66	16,67
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	-16,01	35,16	116,84	-9,53	-11,60	189,55	-16,92	42,32	109,93
	Всього	**-0,03**	**21,99**	**54,56**	**4,75**	**34,83**	**61,07**	**-1,45**	**17,91**	**52,19**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	21,96	54,48	10,58	12,14	74,91	-18,46	24,69	49,38	19,08
	Виробництво електричного устаткування	9,30	-6,19	12,83	11,81	3,63	20,65	8,22	-10,56	8,79
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	20,24	0,40	128,52	-35,53	-27,72	251,38	41,89	5,36	113,65
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	-20,46	49,26	65,57	14,94	69,36	10,27	-26,57	43,83	83,17
	Виробництво інших транспортних засобів	-22,94	-11,97	-41,38	-22,60	-9,59	-41,43	-28,03	-49,65	-39,72
	Всього	**11,94**	**34,71**	**31,73**	**-6,15**	**35,66**	**1,61**	**19,29**	**34,41**	**41,44**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	27,06	6,13	19,12	-1,75	12,48	22,50	51,09	2,69	17,11
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	16,10	25,81	30,47	22,48	27,54	30,20	9,86	23,92	30,78
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	2,77	13,49	41,42	2,10	15,01	41,81	4,82	8,96	40,18
	Металургійне виробництво	3,59	-0,02	44,13	7,07	0,01	50,29	-3,89	-0,10	29,35
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	2,81	29,23	30,38	-22,26	62,38	39,17	22,86	12,45	23,96
	Всього	**11,95**	**10,47**	**31,84**	**3,03**	**13,60**	**38,42**	**23,92**	**6,98**	**24,04**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	1,42	18,57	-12,15	1,61	18,71	-20,41	0,36	17,77	35,64
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	20,54	-10,21	37,03	50,09	-49,58	128,05	5,50	18,29	8,95
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	11,45	23,25	28,71	4,49	29,21	31,64	22,31	15,30	24,34
	Виробництво меблів; іншої продукції	-6,45	21,12	44,15	-14,43	13,66	51,82	132,06	68,95	11,10
	Всього	**3,95**	**18,97**	**10,95**	**0,13**	**18,52**	**6,24**	**16,92**	**20,30**	**24,47**
Всього переробна промисловість		***9,35***	***18,62***	***28,19***	***0,95***	***18,30***	***23,21***	***19,13***	***18,92***	***33,08***

Авторські розрахунки за [83]

Про позитивні якісні і кількісні тенденції у розвитку національної економіки у період значних політичних та економічних трансформацій, пов'язаних передусім із поглибленням євроінтеграції України, свідчать і структурні зміни у проміжному споживанні. Так, у 2016 році частки продукції низько- і середньо-низькотехнологічних виробництв у структурі проміжного споживання сумарно зменшились до 66,69% (проти 71,83% у 2013-му), але, натомість, зросли частки високо-технологічних і середньо-високотехнологічних виробництв (табл. 1.7). Це стало наслідком суттєвого зменшення у цій структурі частки продукції харчової промисловості і, водночас, збільшення хімічної промисловості і машинобудування.

Такі зміни є ознаками поступового переходу національної економіки від сировинного типу до інноваційного. Підтвердженням цього стало зростання упродовж 2014-2016 років частки високотехнологічних виробництв і, водночас, зменшення частки низькотехнологічних у проміжному споживанні продукції вітчизняного виробництва.

Таблиця 1.7

Структура проміжного споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Всього				Вітчизняна продукція				Імпортна продукція			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	3,72	3,67	3,62	3,59	1,95	2,09	2,52	3,01	5,78	5,23	4,69	4,11
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	1,82	1,40	1,60	2,70	0,42	0,37	0,28	0,66	3,46	2,41	2,89	4,55
	Всього	**5,55**	**5,07**	**5,21**	**6,29**	**2,37**	**2,46**	**2,80**	**3,67**	**9,24**	**7,64**	**7,58**	**8,67**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	12,08	13,48	17,55	15,14	4,89	5,43	8,02	5,31	20,46	21,42	26,90	24,07
	Виробництво електричного устаткування	1,66	1,66	1,31	1,16	0,93	1,03	0,90	0,89	2,51	2,28	1,72	1,40
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	4,31	4,74	4,01	7,16	2,24	1,43	0,88	2,50	6,72	8,01	7,09	11,39
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	2,63	1,91	2,40	3,10	0,72	0,82	1,17	1,05	4,85	2,99	3,61	4,97
	Виробництво інших транспортних засобів	1,93	1,36	1,01	0,46	3,36	2,58	1,97	0,94	0,27	0,16	0,07	0,03
	Всього	**22,62**	**23,16**	**26,30**	**27,02**	**12,14**	**11,29**	**12,95**	**10,68**	**34,81**	**34,85**	**39,39**	**41,87**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	14,18	16,48	14,74	13,70	11,99	11,67	11,09	11,03	16,73	21,22	18,32	16,12
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	6,09	6,47	6,86	6,98	5,60	6,79	7,32	7,74	6,66	6,14	6,40	6,29
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	6,92	6,51	6,23	6,87	9,71	9,82	9,55	10,99	3,68	3,24	2,97	3,13
	Металургійне виробництво	14,85	14,07	11,86	13,33	18,86	20,00	16,91	20,62	10,19	8,22	6,90	6,71
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	5,69	5,35	5,83	5,92	4,70	3,62	4,97	5,61	6,84	7,05	6,67	6,21
	Всього	**47,73**	**48,86**	**45,51**	**46,80**	**50,85**	**51,90**	**49,84**	**55,99**	**44,10**	**45,87**	**41,26**	**38,46**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	12,29	11,40	11,40	7,81	19,43	19,56	19,62	12,68	3,99	3,36	3,33	3,39
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	1,03	1,13	0,86	0,92	0,64	0,96	0,41	0,75	1,47	1,30	1,30	1,06
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	7,05	7,18	7,46	7,49	7,99	8,27	9,03	9,65	5,95	6,11	5,93	5,54
	Виробництво меблів; іншої продукції	3,74	3,20	3,26	3,67	6,57	5,57	5,35	6,59	0,44	0,86	1,22	1,02
	Всього	**24,10**	**22,91**	**22,98**	**19,89**	**34,63**	**34,35**	**34,41**	**29,67**	**11,85**	**11,63**	**11,77**	**11,00**
Всього переробна промисловість		***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [83]

У структурі проміжного споживання імпортної продукції, на відміну від вітчизняної, у 2016 році переважали високо- і середньо-високотехнологічні виробництва (сумарно 50,54% проти 40,05% у 2013-му). Зростання частки імпорту у проміжному споживанні продукції високотехнологічних виробництв загалом сприяло прискоренню розвитку національної економіки та активізувало процеси реалізації, зокрема, вітчизняного промислового потенціалу. Однак, у середньо- та довгостроковій перспективі без додаткових стимулів до збільшення обсягів використання вітчизняної продукції у проміжному споживанні рівень імпортозалежності від продукції цих виробництв може досягти критичної межі. Це, своєю чергою, становитиме загрозу не лише для конкурентоспроможності промислового сектора національної економіки, але й для економічної безпеки держави.

Залежність виробництва від імпорту основних засобів відображає показник *частки імпорту у валовому нагромадженні основного капіталу*. Високе значення цього показника є свідченням багатьох економічних проблем, зокрема: недостатності інвестицій в основний капітал, високого рівня зношеності основних засобів, неефективної політики оновлення основного капіталу, невисокої інвестиційно-інноваційної активності та ін.

У 2016 році валове нагромадження основного капіталу в Україні на 84,98% забезпечувалося імпортом, тоді як у 2013-му значення цього показника становило 71,49% (табл. 1.8). Однак, варто зазначити, що в цей період суттєво знизився ступінь зносу основних засобів – до 58,1% проти 77,3%. Водночас негативною є тенденція до збільшення цього показника у вітчизняній промисловості до 69,4% (проти 56,9% у 2013-му), зокрема, у переробній – до 76,4% (проти 50,1%) [52].

Таблиця 1.8

Частка імпорту у валовому нагромадженні основного капіталу в Україні, %

Виробництво	Частка				Відхилення (+/-)		
	2013	2014	2015	2016	2014-2013	2015-2014	2016-2015
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	8,82	10,4	67,86	62,57	1,58	57,46	-5,31
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	96,66	98,29	97,95	98,00	1,63	-0,34	0,05
Виробництво електричного устаткування	90,45	84,18	87,65	83,28	-6,28	3,47	-4,37
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	91,55	99,64	99,63	98,84	8,09	-0,01	-0,79
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	88,85	96,64	98,05	98,27	7,79	1,41	0,22
Виробництво інших транспортних засобів	16,23	40,93	22,99	23,18	24,7	-17,95	0,21
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	76,45	62,02	64,86	68,64	-14,44	2,85	3,78
Переробна промисловість, всього	**71,49**	**79,82**	**86,3**	**84,98**	**8,33**	**6,48**	**-1,31**

Авторські розрахунки за [83]

Суттєве зростання імпортозалежності в основному капіталі в Україні було зумовлене нагальною необхідністю модернізації основних засобів, яка багато років не проводилась. Тому, посилення залежності від імпорту основних засобів є, з одного боку, ознакою зростання ділової активності, а з іншого – незадовільної динаміки інвестиційно-інноваційних процесів у вітчизняній переробній промисловості та неповного і нераціонального використання машинобудівного потенціалу України.

Найбільше зростання імпортозалежності у сегменті валового нагромадження основного капіталу відбулось за продукцією виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування у 2015 році – на 59,04 в.п., порівняно з 2013-м. Водночас залежність від імпорту електричного устаткування у 2016 році зменшилась на 7,17 в.п., порівняно з 2013-м, а від іншої продукції – на 7,81 в.п.

Найвищий рівень імпортозалежності економіки України у сегменті валового нагромадження основного капіталу (понад 90%) характерний для продукції таких виробництв: комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань; автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів. Водночас найменшою (23,18% у 2016 році) у валовому нагромадженні основного капіталу була частка імпорту інших транспортних засобів.

Про активізацію процесів оновлення виробничих засобів в Україні (однак, зі значною імпортною складовою) свідчить динаміка валового нагромадження основного капіталу (табл. 1.9). Так, темп приросту валового нагромадження основного капіталу у 2016 році досяг 55,04% (проти -26,89% у 2014-му), у т.ч. капіталу вітчизняного походження 52,68% (проти -18,37%), а імпортного – 69,92% (проти 52,68%).

Таблиця 1.9

Динаміка валового нагромадження основного капіталу в Україні, %

Виробництво	Темп приросту / зниження валового нагромадження основного капіталу								
	всього			вітчизняної продукції			імпортної продукції		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	-11,58	22,21	21,49	4,26	697,52	12,01	-13,12	-56,17	41,52
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	-23,55	41,19	48,75	-22,26	40,71	48,83	-60,79	69,10	44,85
Виробництво електричного устаткування	1,49	10,35	90,04	-5,56	14,90	80,56	68,21	-13,85	157,28
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	-33,50	34,14	48,22	-27,62	34,13	47,05	-97,17	36,84	366,92
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	-24,06	42,06	63,70	-17,41	44,13	64,07	-77,10	-17,46	45,34
Виробництво інших транспортних засобів	-36,66	-14,28	67,90	59,70	-51,87	69,34	-55,34	11,77	67,46
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	-4,71	14,73	23,90	-22,71	20,00	31,12	53,73	6,12	10,58
Переробна промисловість, всього	**-26,89**	**24,77**	**55,04**	**-18,37**	**34,90**	**52,68**	**-48,25**	**-15,27**	**69,92**

Авторські розрахунки за [83]

Структура валового нагромадження основного капіталу в Україні (у розрізі виробництв та джерел походження продукції) упродовж 2013-2016 років залишалась відносно сталою (табл. 1.10). Найвищу частку у цій структурі займали виробництво машин і устаткувань не віднесених до інших угрупувань (із тенденцією до зменшення) та виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (із тенденцією до збільшення). Серед названих основних засобів домінувала продукція вітчизняного походження із частками, відповідно, 39,33% і 24,76%. Натомість серед продукції виробництва інших транспортних засобів, а також виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування – основні засоби імпортного походження.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що загалом високий рівень імпортозалежності (≈85%) у сегменті валового нагромадження основного капіталу в Україні є

індикатором і, водночас, чинником (у короткостроковій перспективі) розвитку виробництв переробної промисловості. Проте, у стратегічному вимірі висока залежність від імпорту основних засобів, а надто ключових високотехнологічних виробництв (зокрема, машинобудування), може спричинити консервацію низького рівня технологічності вітчизняної переробної промисловості загалом.

Таблиця 1.10

Структура валового нагромадження основного капіталу в Україні, %

Виробництво	Всього				Вітчизняна продукція				Імпортна продукція			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	6,78	8,20	8,03	6,30	0,84	1,07	6,32	4,63	21,69	36,42	18,84	15,69
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	12,39	12,96	14,66	14,07	16,75	15,96	16,64	16,22	1,45	1,10	2,19	1,87
Виробництво електричного устаткування	7,41	10,29	9,10	11,15	9,38	10,85	9,24	10,93	2,48	8,06	8,20	12,42
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	36,17	32,90	35,37	33,82	46,32	41,08	40,84	39,33	10,72	0,59	0,95	2,60
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	17,15	17,81	20,28	21,41	21,32	21,57	23,04	24,76	6,71	2,97	2,89	2,47
Виробництво інших транспортних засобів	19,11	16,55	11,37	12,31	4,34	8,49	3,03	3,36	56,13	48,45	63,90	62,98
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	0,99	1,29	1,18	0,94	1,05	1,00	0,89	0,76	0,81	2,42	3,03	1,97
Переробна промисловість, всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [83]

Рівень імпортозалежності у сегменті кінцевого споживання промислової продукції показує частку імпорту в реалізованих у країні споживчих товарах і, водночас, є відображенням умов та можливостей вітчизняної переробної промисловості у задоволенні попиту на такі товари. Згідно з проведеними розрахунками, в Україні у 2016 році товари кінцевого споживання (або споживчі товари) займали найбільшу частку в імпорті виробництва харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів (79,41%), текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів (85,25%) і виробництва меблів (70,55%) (додаток А, табл. А.4).

Загалом у 2016 році споживання промислових товарів в Україні забезпечувалось імпортом на 45,59% (проти 43,72% у 2015-му) (табл. 1.11). Незначне зменшення значень цього показника упродовж 2014-2015 років було пов'язане передусім зі зниженням купівельної спроможності населення внаслідок девальвації національної валюти.

Найвища частка імпорту у кінцевому споживанні характерна для продукції високо- і середньо-високотехнологічних виробництв – 81,08% і 73,62% відповідно. Зокрема, задоволення попиту на споживчі товари двох виробництв (комп'ютерів і автотранспортних засобів), що відносяться до цих груп, на понад 90% забезпечувалось імпортом.

Таблиця 1.11

Частка імпорту в кінцевому споживанні продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Частка				Відхилення (+/-)		
		2013	2014	2015	2016	2014-2013	2015-2014	2016-2015
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	72,30	71,78	65,44	75,80	-0,51	-6,34	10,36
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	91,02	98,58	99,62	93,77	7,56	1,04	-5,85
	Всього	**80,01**	**81,24**	**76,44**	**81,08**	**1,23**	**-4,80**	**4,64**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	39,52	41,95	37,35	50,44	2,44	-4,60	13,09
	Виробництво електричного устаткування	53,10	49,14	66,76	72,32	-3,95	17,61	5,56
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	19,07	44,70	98,70	28,45	25,63	54,00	-70,25
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	95,33	94,90	92,73	95,16	-0,43	-2,17	2,43
	Виробництво інших транспортних засобів	96,60	94,61	99,18	85,80	-1,99	4,57	-13,38
	Всього	**74,08**	**65,98**	**64,58**	**73,62**	**-8,10**	**-1,40**	**9,04**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	73,19	80,91	79,67	70,59	7,72	-1,23	-9,08
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	96,30	88,33	93,92	93,53	-7,97	5,59	-0,40
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	38,43	33,24	30,55	31,00	-5,19	-2,69	0,45
	Металургійне виробництво	4,00	2,08	3,66	2,25	-1,92	1,58	-1,41
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	25,62	49,58	45,59	61,84	23,96	-3,99	16,25
	Всього	**65,18**	**72,96**	**71,24**	**61,03**	**7,78**	**-1,72**	**-10,21**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	22,12	22,75	21,20	25,38	0,63	-1,54	4,18
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	89,97	86,83	80,10	83,07	-3,14	-6,73	2,97
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	42,67	31,90	29,48	30,39	-10,77	-2,42	0,91
	Виробництво меблів; іншої продукції	82,13	52,82	75,09	90,68	-29,32	22,27	15,59
	Всього	**34,68**	**32,64**	**32,60**	**36,72**	**-2,04**	**-0,04**	**4,12**
Всього переробна промисловість		***45,66***	***44,23***	***43,72***	***45,59***	***-1,43***	***-0,51***	***1,87***

Авторські розрахунки за [83]

Водночас варто відзначити зниження у 2016 році рівня залежності українського споживчого ринку від імпорту продукції деяких високо- і середньо-високотехнологічних виробництв, а саме: машин і устаткування, не віднесених до інших груп (на 70,25 в.п.); інших транспортних засобів (на 13,38 в.п.); комп'ютерів, електронної та оптичної техніки (5,85 в.п.). Цьому сприяло передусім збільшення частки вітчизняної продукції у проміжному споживанні цих виробництв, а відтак, – зниження собівартості і здешевлення кінцевої продукції, яка стала конкурентнішою за ціною, порівняно з імпортними аналогами.

У 2016 році, порівняно з 2015-м, частка імпорту в кінцевому споживанні продукції середньо-низькотехнологічних виробництв скоротилась на 10,21 в.п. (до 61,03%). Однак, дещо парадоксальним є суттєве зростання (на 16,25 в.п.) частки імпорту у кінцевому споживанні готових металевих виробів, крім машин і устаткування, надто з огляду на наявний вітчизняний потенціал цієї галузі промисловості, а також те, що імпортна складова у проміжному споживанні продукції цього виробництва у 2016 році зменшилась на 2,85 в.п.

Надто високою (понад 80%) в Україні залишається частка імпорту у кінцевому споживанні продукції низькотехнологічних виробництв, зокрема текстильного і

меблевого, а також виробництва гумових і пластикових виробів, яке належить до середньо-низькотехнологічних. Місткість споживчого ринку у сегментах реалізації товарів легкої, меблевої та хімічної промисловості, а також наявність необхідної сировини і виробничих потужностей для подальшого розвитку цих видів переробної промисловості посилюють необхідність активізації стимулювання (зокрема, державного) та підтримки вітчизняних товаровиробників ринковими методами.

Про необхідність регулювання у цій сфері свідчить і *динаміка кінцевого споживання продукції переробної промисловості* в Україні, яка у 2016 році загалом була негативною. Так, темпи приросту кінцевого споживання названої продукції знизились на 5,09 в.п. (після зростання у 2015-му на 17,42 в.п.), в т.ч. вітчизняної – на 10,19 в.п., тоді як імпортної, навпаки, збільшились на 1,43 в.п. (табл. 1.12).

Таблиця 1.12

Динаміка кінцевого споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Темп приросту / зниження кінцевого споживання								
		всього			вітчизняної продукції			імпортної продукції		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	14,50	42,67	7,65	16,63	74,72	-24,62	13,69	30,07	24,69
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	-10,74	24,10	-5,73	-85,89	-66,88	1450,94	-3,33	25,40	-11,27
	Всього	**4,11**	**36,11**	**3,34**	**-2,31**	**70,94**	**-16,99**	**5,72**	**28,07**	**9,61**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	40,93	66,28	14,73	35,26	79,47	-9,24	49,62	48,04	54,94
	Виробництво електричного устаткування	0,45	-9,52	22,28	8,92	-40,86	1,82	-7,03	22,91	32,46
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	47,59	16,41	10,00	0,85	-97,26	5953,85	245,95	157,03	-68,29
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	-37,33	-20,36	92,99	-31,52	13,49	28,53	-37,61	-22,18	98,04
	Виробництво інших транспортних засобів	1,51	35,87	-8,48	61,11	-79,31	1483,33	-0,59	42,44	-20,83
	Всього	**-13,01**	**6,90**	**38,89**	**14,19**	**11,29**	**3,44**	**-22,52**	**4,63**	**58,34**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	63,02	34,61	-46,50	16,11	43,30	-22,61	80,21	32,55	-52,60
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	132,90	13,65	26,19	635,00	-40,82	34,48	113,63	20,84	25,65
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	35,79	39,37	13,62	47,24	44,98	12,88	17,45	28,09	15,31
	Металургійне виробництво	284,00	70,83	8,54	291,67	68,09	10,13	100,00	200,00	-33,33
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	-11,66	45,01	4,44	-40,12	56,49	-26,75	70,97	33,33	41,67
	Всього	**56,45**	**34,88**	**-32,85**	**21,47**	**43,46**	**-9,00**	**75,13**	**31,70**	**-42,48**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	7,28	21,36	28,40	6,41	23,79	21,60	10,32	13,12	53,69
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	3,44	39,51	23,95	35,88	110,78	5,43	-0,17	28,69	28,55
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	-0,38	27,38	22,88	18,34	31,91	21,29	-25,54	17,72	26,69
	Виробництво меблів; іншої продукції	3,68	23,88	20,13	173,83	-34,60	-55,06	-33,33	76,12	45,08
	Всього	**6,40**	**23,93**	**27,20**	**9,72**	**24,00**	**19,43**	**0,14**	**23,79**	**43,27**
Всього переробна промисловість		***7,17***	***24,59***	***19,50***	***9,99***	***25,73***	***15,54***	***3,82***	***23,17***	***24,60***

Авторські розрахунки за [83]

Найбільше зросли темпи приросту кінцевого споживання імпортної продукції середньо-високотехнологічних виробництв: автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів; хімічних речовин і хімічної продукції; електричного устаткування. Вкрай негативною ознакою, з огляду на наявний вітчизняний потенціал, є суттєве збільшення темпів приросту імпорту споживчих товарів харчової (на 40,57 в.п.) і деревообробної (на 8,97 в.п.) промисловості. Наслідком такої динаміки стало ще більше посилення імпортозалежності українського споживчого ринку від продукції не лише середньо-високотехнологічних виробництв, але й низькотехнологічних, як видно з табл. 1.11.

Водночас *у структурі кінцевого споживання продукції переробної промисловості* в Україні намітились позитивні тенденції у напрямку зменшення частки низькотехнологічних виробництв (на 4,21 в.п. упродовж 2013-2016 років) і, натомість, збільшення часток високо- і середньо- високотехнологічних виробництв (табл. 1.13). Однак, частка цих двох виробництв у структурі споживання вітчизняної продукції у 2016 році сумарно становила лише 14,35%, тоді як імпортної – 50,54%.

У структурі кінцевого споживання товарів вітчизняної переробної промисловості домінує продукція середньо-низькотехнологічних виробництв, частка якої у 2016 році склала 55,99% (проти 49,84% у 2015-му), зокрема металургійного – 20,62% (16,91%). Натомість у структурі кінцевого споживання імпортної продукції незмінно домінують товари хімічної промисловості – 24,07% у 2016 році.

Таким чином, результати порівняння структури кінцевого споживання вітчизняної та імпортної продукції переробної промисловості засвідчують наявність значних резервів для українських товаровиробників у напрямку розширення їх асортименту, а відтак, заповнення нових ніш на внутрішньому ринку. Це стосується передусім виробництва машин і устаткування, інших транспортних засобів, комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, а також хімічних виробництв.

Одним із ключових індикаторів, який опосередковано відображає купівельну спроможність населення, ступінь збалансування попиту та пропозиції на споживчі товари за ціновими і якісними параметрами, а також рівень розвитку і потенціал переробної промисловості країни чи окремого регіону, є *структура роздрібного товарообороту*[5] за походженням товарів.

Для України характерна тенденція до постійного зростання частки імпорту у роздрібному товарообороті (рис. 1.2). Так, упродовж 2005-2017 років зростання цього показника склало загалом 18,2 в.п., зокрема, продовольчих товарів – 8,7 в.п., а непродовольчих – 25,0 в.п. Винятком був 2009 рік, коли частка імпорту у роздрібному товарообороті (унаслідок девальвації національної валюти під впливом світової фінансової кризи) знизилась на 4,3 в.п., зокрема непродовольчих товарів – на 3,5 в.п., тоді як продовольчих лише на 0,2 в.п. Останнє свідчить про низьку еластичність попиту за ціною на імпортні продукти в Україні. Незначне зменшення імпортної складової у роздрібному товарообороті спостерігалось і у 2015-2016 роках, причиною якого було передусім погіршення купівельної спроможності населення.

[5] Роздрібний товарооборот – це виручка від продажу безпосередньо населенню споживчих товарів (як за готівку, так і за розрахункові чеки установ банків, банківські платіжні картки) через організований споживчий ринок, тобто спеціально організовану торгову мережу (магазини, аптеки, палатки, кіоски, автозаправні станції, розвізну і розносну мережі).

Таблиця 1.13

Структура кінцевого споживання продукції переробної промисловості в Україні, %

Група	Виробництво	Всього				Вітчизняна продукція				Імпортна продукція			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	3,72	3,67	3,62	3,59	1,95	2,09	2,52	3,01	5,78	5,23	4,69	4,11
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	1,82	1,40	1,60	2,70	0,42	0,37	0,28	0,66	3,46	2,41	2,89	4,55
	Всього	**5,55**	**5,07**	**5,21**	**6,29**	**2,37**	**2,46**	**2,80**	**3,67**	**9,24**	**7,64**	**7,58**	**8,67**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	12,08	13,48	17,55	15,14	4,89	5,43	8,02	5,31	20,46	21,42	26,90	24,07
	Виробництво електричного устаткування	1,66	1,66	1,31	1,16	0,93	1,03	0,90	0,89	2,51	2,28	1,72	1,40
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	4,31	4,74	4,01	7,16	2,24	1,43	0,88	2,50	6,72	8,01	7,09	11,39
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	2,63	1,91	2,40	3,10	0,72	0,82	1,17	1,05	4,85	2,99	3,61	4,97
	Виробництво інших транспортних засобів	1,93	1,36	1,01	0,46	3,36	2,58	1,97	0,94	0,27	0,16	0,07	0,03
	Всього	**22,62**	**23,16**	**26,30**	**27,02**	**12,14**	**11,29**	**12,95**	**10,68**	**34,81**	**34,85**	**39,39**	**41,87**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	14,18	16,48	14,74	13,70	11,99	11,67	11,09	11,03	16,73	21,22	18,32	16,12
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	6,09	6,47	6,86	6,98	5,60	6,79	7,32	7,74	6,66	6,14	6,40	6,29
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	6,92	6,51	6,23	6,87	9,71	9,82	9,55	10,99	3,68	3,24	2,97	3,13
	Металургійне виробництво	14,85	14,07	11,86	13,33	18,86	20,00	16,91	20,62	10,19	8,22	6,90	6,71
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	5,69	5,35	5,83	5,92	4,70	3,62	4,97	5,61	6,84	7,05	6,67	6,21
	Всього	**47,73**	**48,86**	**45,51**	**46,80**	**50,85**	**51,90**	**49,84**	**55,99**	**44,10**	**45,87**	**41,26**	**38,46**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	12,29	11,40	11,40	7,81	19,43	19,56	19,62	12,68	3,99	3,36	3,33	3,39
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	1,03	1,13	0,86	0,92	0,64	0,96	0,41	0,75	1,47	1,30	1,30	1,06
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	7,05	7,18	7,46	7,49	7,99	8,27	9,03	9,65	5,95	6,11	5,93	5,54
	Виробництво меблів; іншої продукції	3,74	3,20	3,26	3,67	6,57	5,57	5,35	6,59	0,44	0,86	1,22	1,02
	Всього	**24,10**	**22,91**	**22,98**	**19,89**	**34,63**	**34,35**	**34,41**	**29,67**	**11,85**	**11,63**	**11,77**	**11,00**
Всього переробна промисловість		***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [83]

Рис. 1.2. **Частка імпорту у роздрібному товарообороті України, %**

Авторські розрахунки за [83]

Серед регіонів України у 2017 році найвище значення (>50%) частки імпорту у роздрібному товарообороті було у Вінницькій і Одеській областях, а найнижче (<40%) – в Сумській, Чернігівській і Кіровоградській (рис. 1.3).

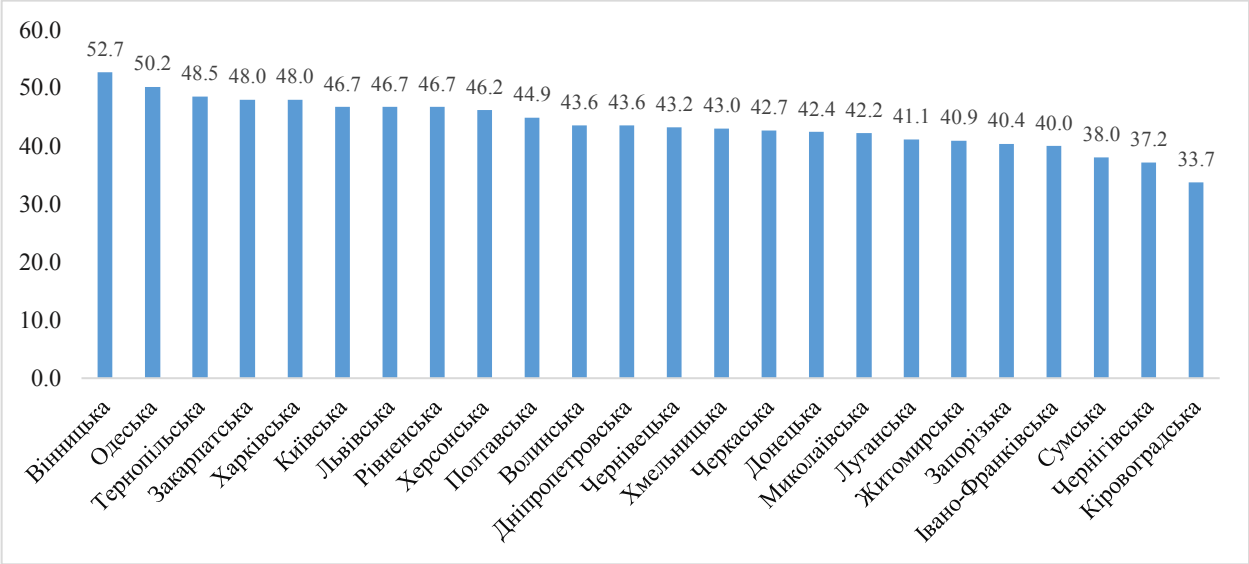

Рис. 1.3. **Частка імпорту у роздрібному товарообороті регіонів України у 2017 році, %**

Авторські розрахунки за [10-33; 83]

Упродовж 2012-2017 років найбільше зростання цього показника відбулось у Черкаській (на 14,0 в.п.), Житомирській (на 11,9 в.п.), Миколаївській (на 10,9 в.п.), Вінницькій (на 10,8 в.п.), Тернопільській (на 10,3 в.п.) і Херсонській (на 10,1 в.п) (додаток Б, табл. Б.1). Водночас у Луганській, Донецькій, Івано-Франківській і Закарпатській областях частка імпорту у роздрібному товарообороті зросла менше, аніж на 3 в.п.

Найбільше імпортних продовольчих товарів споживається в регіонах із високим рівнем доходів населення – Київській, Дніпропетровській, Одеській, Харківській і Запорізькій областях (рис. 1.4). Натомість у традиційно “аграрних” регіонах (Вінницькій, Кіровоградській, Тернопільській і Хмельницькій областях) частка імпорту у роздрібному товарообороті продовольчих товарів є закономірно низькою. В Івано-Франківській області значення цього показника упродовж 2012-2017 років було стабільно найменшим серед регіонів України (додаток Б, табл. Б.2).

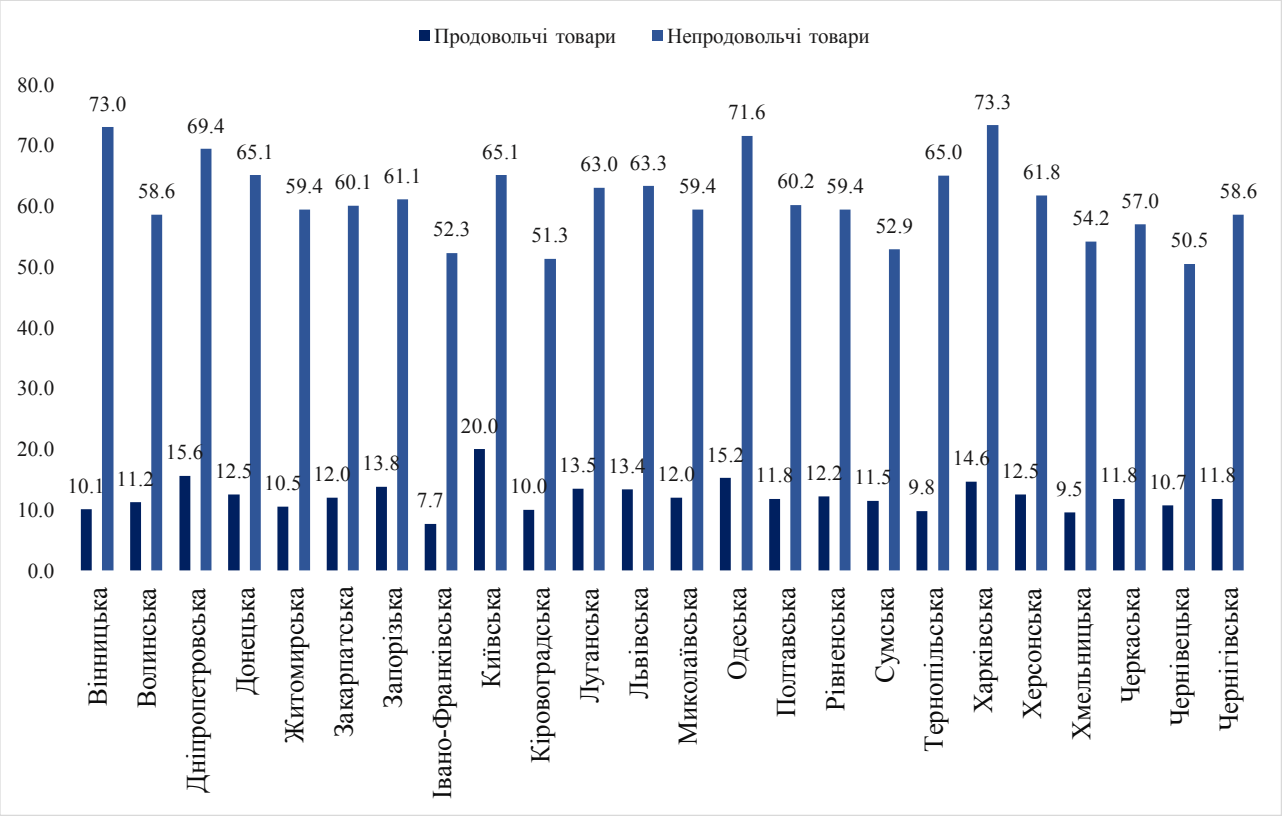

Рис. 1.4. **Частка імпорту у роздрібному товарообороті продовольчих і непродовольчих товарів у регіонах України у 2017 році, %**

Авторські розрахунки за [10-33; 83]

Структура роздрібного товарообороту продовольчих товарів у напрямку збільшення у ній частки імпортних товарів найбільше змінилась (на понад 7 в.п.) у Черкаській, Вінницькій, Рівненській і Сумській областях. Натомість у Хмельницькій і Одеській областях частка імпорту в названій структурі у 2017 році, порівняно з 2012-м, зменшилась, відповідно, на 1,8 в.п. і 1,3 в.п.

Частка імпорту у роздрібному товарообороті непродовольчих товарів у 2017 році становила від 50,5% у Чернівецькій області – до 73,3% у Харківській. Упродовж аналізованого періоду в усіх регіонах України (окрім Івано-Франківської і Луганської областей) відбулось зростання значень цього показника, а найбільше у Вінницькій (на 16,3 в.п.), Черкаській (на 16,2 в.п.), Житомирській (на 15,7 в.п.), Миколаївській (на 15,5 в.п.), Херсонській (на 14,3 в.п.) і Миколаївській (на 13,8 в.п.) областях (додаток Б, табл. Б.3).

Підсумовуючи цей блок досліджень, можна стверджувати, що для економіки України характерний загалом високий рівень імпортозалежності. Так, частка імпорту у загальному споживанні продукції переробної промисловості у 2016 році досягла 52,4%, тоді як у державах-членах ЄС значення цього показника в середньому

становило 37,4%. Найбільшою є залежність від імпорту продукції машинобудування і хімічної промисловості, тобто ключових системоформуючих високотехнологічних виробництв.

У розрізі сегментів споживання продукції переробної промисловості в Україні найвищою є частка імпорту у валовому нагромадженні основного капіталу (≈85%). Такий рівень імпортозалежності створює загрозу для економічної безпеки держави. Ця загроза підсилюється критично високим ступенем фізичного зносу основного капіталу вітчизняної промисловості (≈70%), зокрема, переробної (≈80%). Звідси, нагальною є потреба в оновленні та модернізації основних виробничих засобів. Реалізація цих процесів на основі імпорту, передусім у державному секторі, потребує значних інвестицій, а відтак, несе ризики для стабільності національної валюти і соціально-економічного розвитку загалом.

Альтернативою є створення в Україні імпортозамісних виробництв, які зможуть виготовляти основні засоби для потреб національної економіки. Однак, організація і подальше функціонування таких підприємств здебільшого передбачає використання імпортних складових. На теперішній час імпортна промислова продукція домінує і в сегменті проміжного споживання – у 2016 році її частка склала понад 52%. Найбільше економіка України залежить від матеріалів і комплектуючих таких виробництв: комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (≈90%); хімічних речовин і хімічної продукції (>80%); машинобудування (>80%); коксу та продуктів нафтопереробки (>60%); текстильного виробництва, одягу, шкіри та інших матеріалів (>60%). Фактично це означає, що вітчизняні підприємства та організації не лише виробничої, але й інших сфер (фінансової, соціальної) не можуть функціонувати без імпортних товарів машинобудування і хімічної промисловості, а також без продукції нафтопереробки і легкої промисловості.

Звідси очевидними є напрямки імпортозаміщення в Україні, які стосуються передусім названих виробництв. Ще одним аргументом необхідності зниження імпортозалежності вітчизняної економіки від продукції машинобудування, хімічної та легкої промисловості є те, що саме ці виробництва стали пріоритетами розвитку промисловості Польщі з моменту підписання нею угоди про Асоціацію і вступу до Європейського Союзу.

Таким чином, високий рівень імпортозалежності економіки України варто розглядати не лише як джерело загрози сталому економічному розвитку держави (надто в умовах глобальної нестабільності), але й як можливість для ефективнішого використання і нарощення потенціалу вітчизняної переробної промисловості. Продукція останньої зможе заповнити вільні ніші на внутрішньому ринку, успішно конкуруючи з імпортом передусім за ціновими параметрами.

Зниження рівня імпортозалежності у сегментах проміжного споживання і валового нагромадження основного капіталу дозволить подолати високий рівень (>45%) залежності українського споживчого ринку від імпорту промислових товарів. У 2016 році кінцеве споживання продукції 9-ти з 16-ти виробництв переробної промисловості в Україні на понад 70% забезпечувалось імпортом. Закономірно, що найвища імпортозалежність у кінцевому споживанні була характерна для товарів високо- і середньо-високотехнологічних виробництв (81,08% і 73,62% відповідно), а потреба у споживчих товарах двох виробництв (комп'ютерів і автотранспортних засобів), що відносяться до цих груп, на понад 90% відсотків забезпечувалась імпортом. Окрім того, критично високою (>80%) була імпортозалежність від товарів кінцевого споживання і деяких середньо- і низькотехнологічних виробництв

(виробництва гумових і пластикових виробів; текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів; виробництва меблів, іншої продукції).

Роздрібний товарооборот торговельної мережі України у 2017 році на 47,70% забезпечувався імпортом, в т.ч. на 67,7% у сегменті непродовольчих товарів і на 17,80% – продовольчих товарів. Найвища частка імпорту у роздрібному товарообороті була характерна для споживчих товарів хімічної та легкої промисловості, а також машинобудування і суміжних із ним виробництв переробної промисловості.

Окреслені вище напрямки імпортозаміщення є повністю аналітично обґрунтованими. Водночас для кожного з них потрібно здійснити детальні розрахунки місткості цільових сегментів ринку (як внутрішнього, так і потенційно зовнішнього), обсяг капіталовкладень, необхідних для організації відповідного виробництва, їх рентабельність і термін окупності, а також кількість новостворених робочих місць. На початковому етапі економічно обґрунтованим вбачається нарощення внутрішнього випуску низки товарів на заміну нескладному імпорту або продукції, на яку є значний поточний (а надто перспективний) попит в Україні унаслідок розвитку агросектору, реалізації проектів енергозбереження, модернізації виробничої і соціальної інфраструктури.

Не менш важливим є питання вибору механізмів реалізації політики імпортозаміщення. Тут необхідно наголосити, що в умовах членства України в СОТ, а також дії ЗВТ з ЄС і високого ступеня експортоорієнтації національної економіки застосування обмежувальних інструментів протекціоністської політики держави (дискримінаційних або заборонних ввізних мит, тарифів, квот та ін.) з метою захисту національного виробника є проблематичним. Порушення міжнародних зобов’язань і штучний захист призведе до тривалих негативних наслідків для конкурентоспроможності продукції вітчизняної промисловості.

Відтак, імпортозаміщення потрібно розглядати не як протекціонізм, а як систему інструментів стимулювання розвитку і реалізації внутрішнього потенціалу у виробництві промислової продукції усіх видів споживання і основного капіталу для заповнення потенційних ніш на внутрішньому і зовнішньому ринках. Це, своєю чергою, потребує розробки і реалізації комплексної стратегії імпортозаміщення. Ключовою ціллю такої стратегії має бути відновлення та посилення міжгалузевої взаємодії секторів економіки у напрямку збільшення обсягів та рівня технологічності промислової продукції, розширення асортименту та географії середньо- і високо-технологічного експорту та задоволення попиту на продукцію проміжного і кінцевого споживання та основного капіталу на внутрішньому ринку.

У контексті реформи місцевого самоврядування, децентралізації та розширення фінансових повноважень місцевих органів влади реалізація капіталовкладень у перспективні імпортозаміщувальні виробництва може стати потужним стимулом соціально-економічного розвитку регіонів. Окрім того, координація та контроль таких проектів на рівні регіону є простішими з організаційної точки зору, аніж реалізація аналогічних проектів на державному рівні, що додає переваг для ефективного їх впровадження та досягнення поставлених цілей.

Серед ефективних інструментів регулятивного впливу держави на стимулювання розвитку імпортозамінних виробництв в Україні можна виділити:

- *фіскальні*, зокрема, пільгове оподаткування прибутку, що реінвестується в модернізацію основних фондів; інвестиційні податкові кредити (відтермінування сплати податку) при реалізації проектів імпортозаміщення; тимчасове пільгове

оподаткування підприємств, які займаються виробництвом інноваційної імпортозаміщувальної продукції;

- *інструменти торговельної політики* – розширення застосування нетарифних методів регулювання, дозволених СОТ, зокрема спрощення процедур ліцензування, сертифікації, технічних регламентів, фітосанітарних норм та ін.;
- *організаційні* – забезпечення режиму оперативного вирішення проблем, пов'язаних з отриманням дозвільної документації, відведенням земельних ділянок, підключенням до комунікацій новостворюваних виробництв.

Дієвим інструментом політики імпортозаміщення є державні замовлення. Використання цього інструменту дозволить цілеспрямовано розвивати стратегічно важливі виробництва у сегменті проміжного споживання і валового нагромадження основного капіталу.

Стимулювання державою імпортозаміщення може відбуватися шляхом: а) підтримки підприємств у тих секторах, де вони здатні конкурувати за ринок з іноземними постачальниками; б) заохочення зовнішніх постачальників до створення в Україні складальних виробництв із відповідним коефіцієнтом локалізації внутрішнього потенціалу.

Для цього необхідні державні лізингові та кредитні програми, які поширюватимуться лише на вироблені (зібрані) в Україні товари. Не менш важливою є послідовна політика інформування і навчання потенційних підприємців, управлінського та виробничого персоналу для організації імпортозамісних виробництв. На початковому етапі доцільним є залучення закордонних менеджерів та інших фахівців у ролі консультантів, здатних сприяти налагодженню відповідних виробництв в Україні.

Ефективна політика імпортозаміщення дозволить отримати значний мультиплікативний ефект: створити нові робочі місця у промисловому секторі економіки та додатковий платоспроможний попит усередині країни, а отже, значно розширити внутрішній ринок, збільшити обсяги ВВП та податкових надходжень до бюджетів різних рівнів. У підсумку, це створить умови для появи додаткових робочих місць у сфері обслуговування і підвищення рівня та якості життя населення.

1.3. Моделювання параметрів експортного потенціалу промисловості

Національна економіка є експортоорієнтованою: у 2018 році частка експорту товарів і послуг у ВВП (у фактичних цінах) становила 45,2%, а у ВДВ – 56,8%. Загальний тренд розвитку зовнішньої торгівлі України показує, що на теперішній час її обсяги починають відновлюватися після значного падіння у 2015 році, хоча сальдо все ще продовжує залишатися негативним (рис. 1.5). За підсумками 2019 року загальний обсяг експорту товарів і послуг з України склав 65,3 млрд. дол. США (проти 57,1 млрд. дол. США у 2008-му), із них 76,7% припадало на товари, а 23,3% – на послуги.

Залежність національної економіки від зовнішнього ринку можна підтвердити шляхом застосування інструментарію кореляційно-регресійного аналізу. У процесі дослідження побудована економетрична модель залежності показника ВВП України від показників експорту та імпорту товарів і послуг. Для побудови моделі використовувалися дані за 14-річний період (1996-2019 роки). Багатофакторна лінійна

регресійна модель відображає залежність ВВП України від обсягів експорту та імпорту товарів та послуг:

$$Y = 8915{,}986 + 0{,}054\ X_1 + 1{,}862X_2,$$

де Y – ВВП,
X_1 – експорт товарів та послуг;
X_2 – імпорт товарів та послуг.

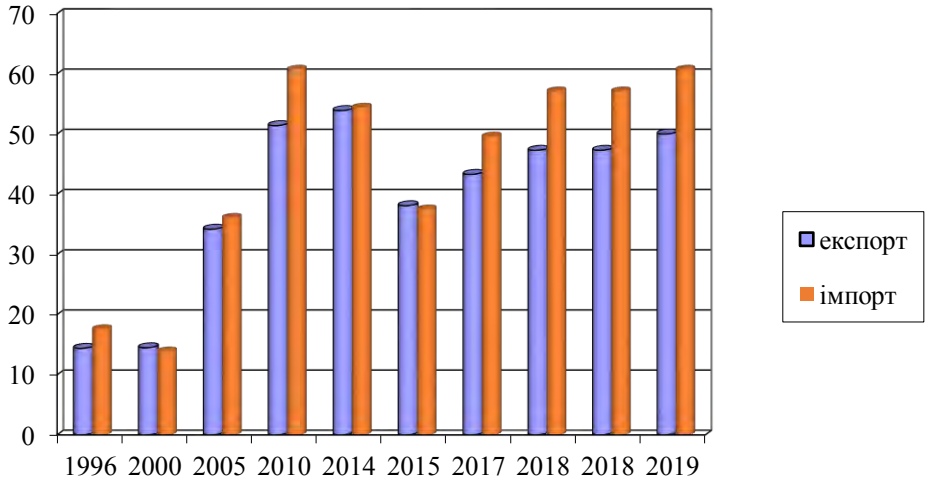

Рис. 1.5. **Динаміка зовнішньої торгівлі України товарами, млрд. дол. США**
Побудовано за [85]

Інтенсивність зв'язку між змінними вимірюється коефіцієнтом мультикореляції, значення якого становить 0,99, що вказує на наявність між змінними тісного прямого зв'язку. Перевірка достовірності на основі критерію Фішера дає підстави зробити висновок про адекватність моделі (спостережуване значення F-статистики 606,9 є більшим від табличного при рівні 0,05). Статистика Дарбіна-Уотсона зафіксувала розрахункове значення DW = 1,67. Таким чином, можемо стверджувати, що зростання експорту та імпорту призводитиме до зростання ВВП України, причому позитивний вплив є сильнішим для показника імпорту (рис. 1.6).

Розглянемо результати формування лінійної регресії оцінювання залежності експорту товарів України від ВВП, імпорту товарів та прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що отримані за допомогою програмування на мові Python (Пайтон) із використанням бібліотеки Sklearn. Як видно з побудованих графіків, немає суттєвої залежності вітчизняного експорту товарів від часових параметрів (рис. 1.7а) та ПІІ (рис. 1.7в), але натомість відчутною є залежність товарного експорту від імпорту товарів (рис. 1.7б) і ВВП (рис. 1.7г).

Відтак було побудовано модель лінійної залежності українського товарного експорту від усіх досліджуваних показників, вагові коефіцієнти впливу яких на експорт наведено у табл. 1.14. При розрахунку коефіцієнтів всі показники було пронормовано для того, щоб мати змогу оцінити вплив кожного з показників рівноцінно. Як і очікувалось, у часових параметрів та ПІІ найменші вагові коефіцієнти, тому розрахунки було проведено повторно, вже без урахування часових параметрів.

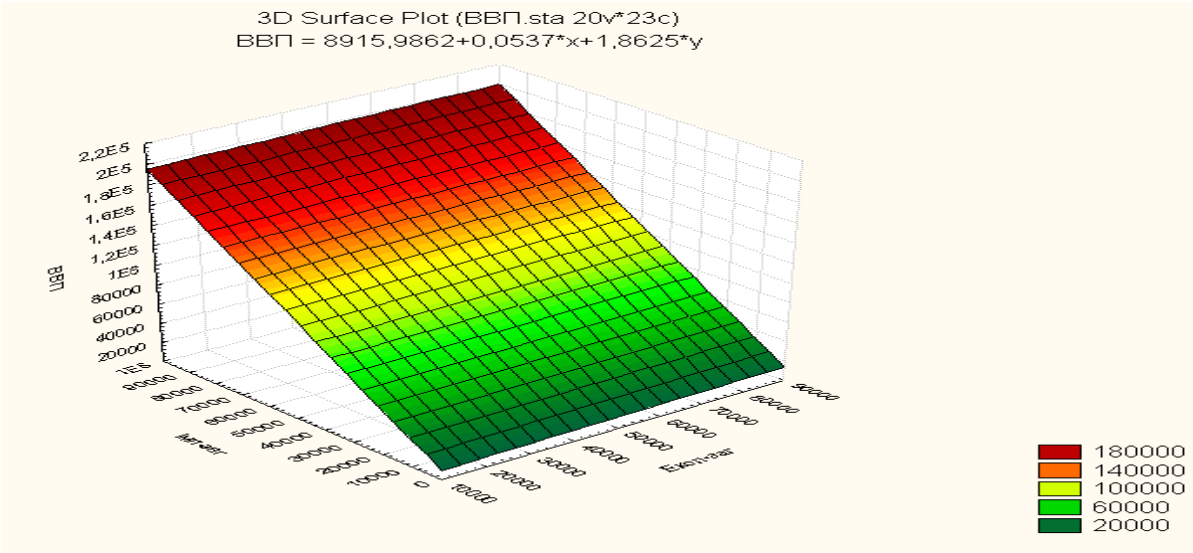

Рис. 1.6. **Залежність ВВП України від обсягів експорту та імпорту товарів і послуг**

Авторські розрахунки за [3; 85]

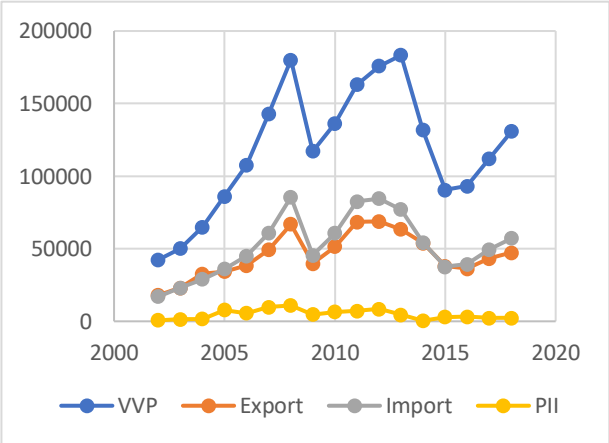

Рис.1.7а. **Залежність ВВП, експорту та імпорту товарів, ПІІ від часових параметрів**

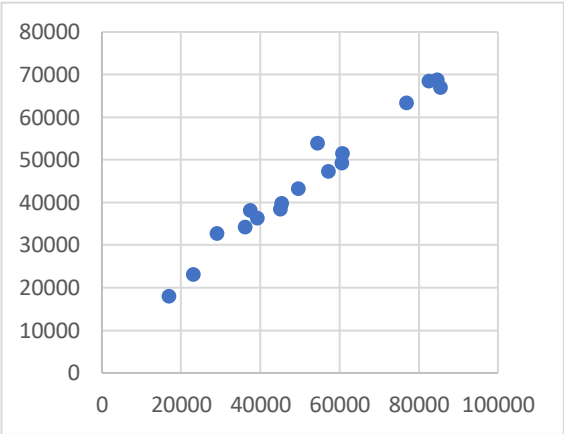

Рис. 1.7б. **Залежність експорту товарів від імпорту товарів**

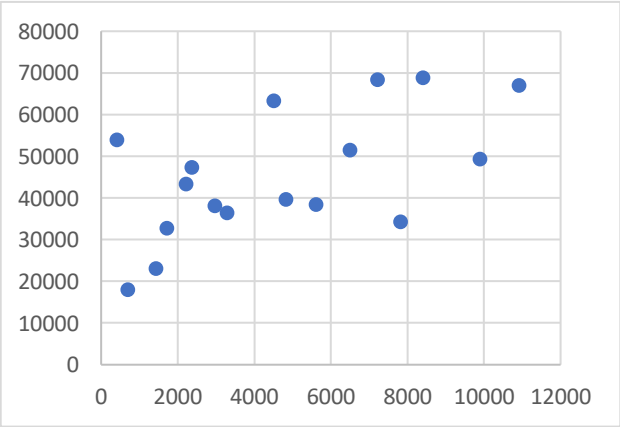

Рис. 1.7в. **Залежність експорту товарів від ПІІ**

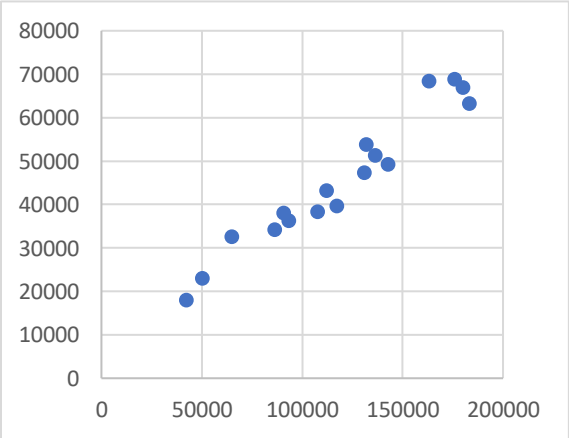

Рис. 1.7г. **Залежність експорту товарів від ВВП**

Авторські розрахунки за [3; 40; 85]

Таблиця 1.14

Вагові коефіцієнти показників впливу на експорт товарів

Модель	Часовий лаг (рік)	ВВП	Імпорт	ПІІ
ЛРР* (4 параметри)	0,00	**0,36**	**0,60**	-0,02
ЛР** (4 параметри)	0,00	0,00	1,05	-0,10
ЛРР (3 параметри)	-	**0,39**	**0,60**	-0,05
ЛР (3 параметри)	-	0,01	1,05	-0,11

Примітка. *ЛРР – лінійна регресія з регуляризацією. ; **ЛР – лінійна регресія

Авторські розрахунки за [3; 40; 85]

Як видно, лінійна регресія видає для імпорту найбільше значення показника, ігноруючи ВВП, хоча лінійна регресія з регуляризацією показує, що внеском ВВП не слід нехтувати. Це відбувається тому, що між самими ВВП та імпортом кореляція досить сильна (0,98), тож оцінити, який з цих показників вносить більший вклад, неможливо. З математичної точки зору, вони практично повністю взаємозамінні. Отже, результати моделювання доводять, що зростання експорту та імпорту призводить до збільшення ВВП України, причому позитивний вплив є сильнішим для показника імпорту. Водночас між експортом товарів та експортом послуг існує практично лінійна залежність. Суттєвою також є залежність експорту товарів від імпорту товарів та ВВП.

Інтеграція України до глобального ринку має чітко виражений ресурсний характер, оскільки домінантною складовою вітчизняного експорту залишається продукція сільськогосподарського виробництва. Зазвичай структура експорту значною мірою відображає існуючу технологічну структуру виробництва. У процесі розвитку основні конкурентоспроможні експортоорієнтовані сектори стикаються з низкою викликів ендогенного та екзогенного походження.

Сучасна структура українського експорту має тенденцію до погіршення внаслідок зниження частки продукції гірничо-металургійного комплексу і хімічної промисловості, а також падіння частки експорту високотехнологічної продукції у ВВП країни і зростання питомої ваги продукції із низькою доданою вартістю. У 2019 році основу українського товарного експорту формувала продукція АПК, металургійної і добувної промисловості (рис. 1.8).

За останні сім років частки II і III товарних груп у структурі українського товарного експорту зросли, відповідно, на 12.4 в.п. і 3,4 в.п. Натомість частка продукції V групи, порівняно з 2012 роком, скоротилась на 1,4 в.п., а частка XV групи – на 7,0 в.п. Зауважимо, що у 2001 році частка продуктів рослинного походження в експорті становила 4,26%, жирів та олії тваринного або рослинного походження – 1,39%, продукції хімічної промисловості – 9,09%, а недорогоцінних металів та виробів із них – 41,3%. Проте, ключовою ознакою погіршення структури вітчизняного товарного експорту (за критерієм технологічності) є зменшення у ній частки продукції машинобудування (XVI товарна група) на 1,3 в.п. – до 9,84%. Особливістю експорту товарів цієї групи в Україні є значна частка (>45%) у ньому продукції, що виготовлена з давальницької сировини, а в областях Західного регіону значення цього показника є удвічі вищим (у середньому становить ≈90%) і має тенденцію до подальшого зростання. Відтак, можна констатувати не лише скорочення експорту машин та обладнання, але й зменшення у його структурі продукції вітчизняного виробництва.

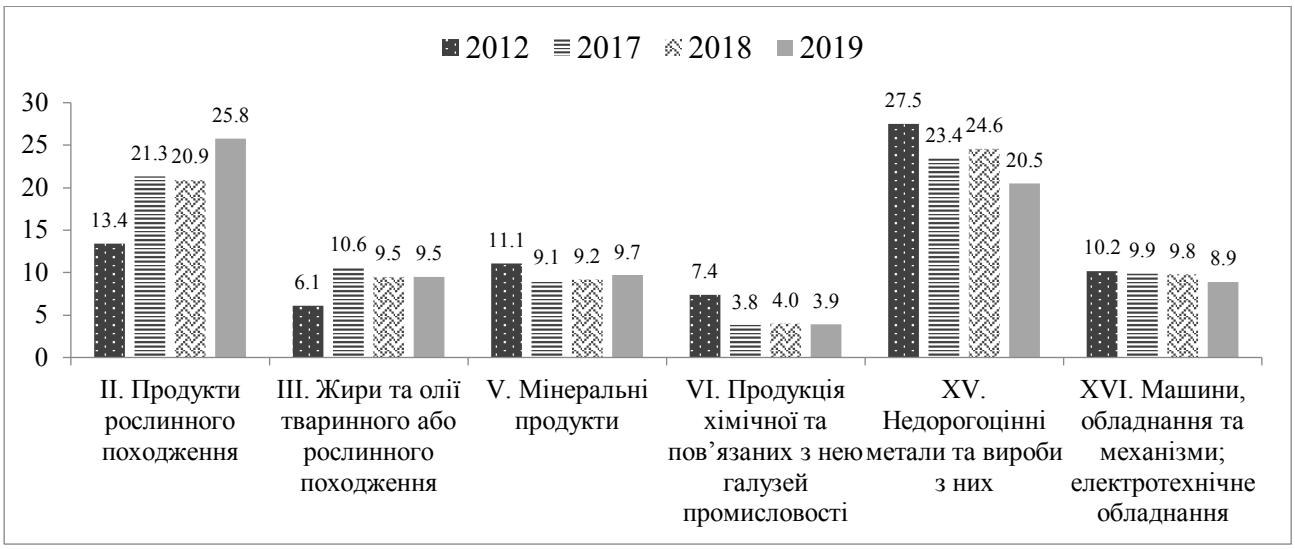

Рис. 1.8. **Структура товарного експорту України (за основними товарними групами), %**

Авторські розрахунки за [85]

На світовому ринку більш конкурентоспроможною є продукція, створена на основі постійного упровадження у виробничий процес новітніх інноваційних рішень. Однак, Україна залишається не повністю адаптованою до процесів світового технологічного обміну. Відповідно обсяги вітчизняного експорту високотехнологічних товарів є значно нижчими від тих, які характерні для промислово розвинутих країн [51]. Можна також констатувати спадну тенденцію цього показника упродовж 2012-2018 років, яку чітко ілюструє частка високотехнологічних товарів в українському експорті (рис. 1.9) і побудована трендова модель (рис. 1.10).

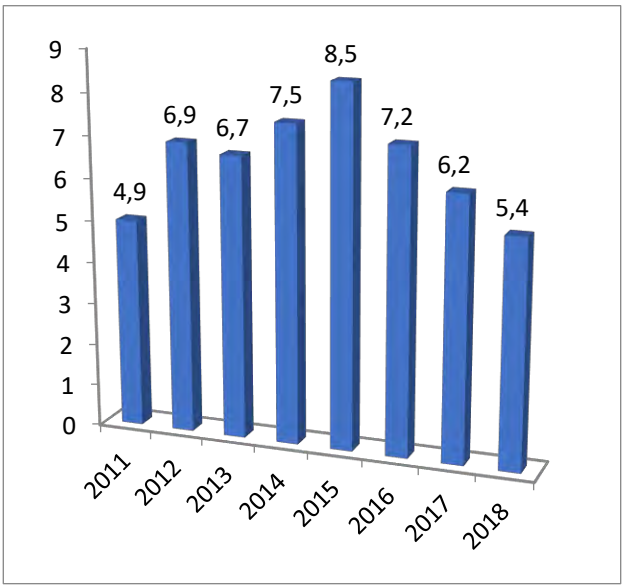

Рис. 1.9. **Частка високотехнологічних товарів в українському експорті, %**

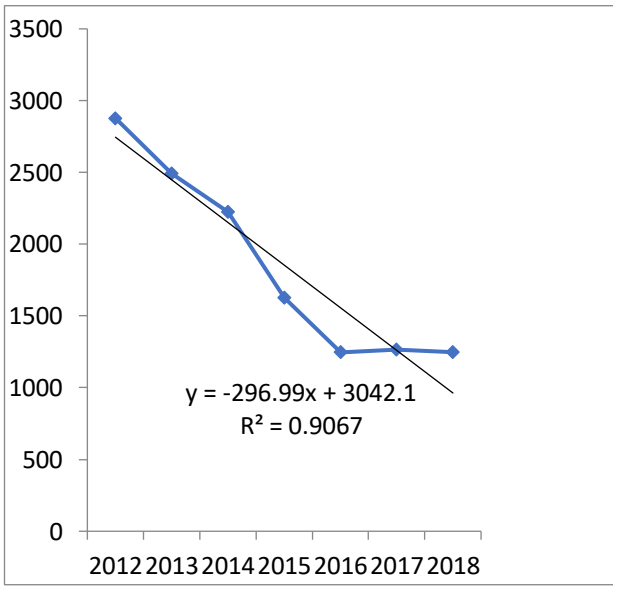

Рис. 1.10. **Динамічний ряд показника частки високотехнологічних товарів в українському експорті, млн. дол. США**

Побудовано за [98]

Загалом товарний експорт будь-якої країни є відображенням ступеня розвитку і структури її промислового виробництва та його загального технологічного рівня. Між експортом та інноваціями існує тісний взаємозв'язок, оскільки основним результатом інноваційної політики є обсяги виробництва і частка в експорті високих технологій, тоді як решта результатів – це допоміжні показники, які можуть вплинути на здатність економіки пропонувати світу продукцію високих технологій. Експорт – це синергія складної взаємодії багатьох секторів економіки. Відповідно експортний потенціал країни формується і залежить від ступеня синергії взаємодії різноманітних сфер життєдіяльності суспільства (фінансової, інфраструктурної, інформаційної та ін.), кожна з яких має певні алгоритми функціонування та виконує визначені завдання у забезпеченні соціально-економічного розвитку. Досвід розвинених країн, зокрема Німеччини, у нарощенні експортного потенціалу нерозривно пов'язаний зі структурними перетвореннями економіки, залежно від етапів формування моделі зовнішньоекономічних зв'язків: від поліпшення макроекономічних показників, формування виробничої, інноваційної та підприємницької інфраструктури – до підвищення технологічного рівня виробництва, освіти і кваліфікації персоналу.

Для виявлення особливостей досягнення результативності експортної діяльності в Україні нами використано методи нечіткої логіки, з огляду на складність виявлення причинно-наслідкових зв'язків та невизначеність (за якістю і часом) результатів експортної діяльності. Вхідними змінними обрано: обсяги ПІІ (y_1), обсяги інноваційних витрат (y_2), обсяги капітальних інвестицій (y_3), обсяги виконаних науково-технічних робіт (y_4), а вихідними – обсяги експорту (y_5) згідно з статистичними даними.

При побудові моделі ваговими коефіцієнтів взято коефіцієнти кореляції між значеннями обраних вхідних показників і значенням вихідного вихідного показника, тобто обсягу експорту (табл. 1.15). Як бачимо, на сьогодні інноваційні витрати є найменш впливовим чинником на обсяги експорту в Україні, порівняно з іншими вхідними параметрами, тоді як капітальні інвестиції навпаки – найбільше стимулюють нарощення експорту.

Таблиця 1.15

Коефіцієнти кореляції вхідних показників із показником експорту в Україні

Прямі іноземні інвестиції	Інноваційні витрати	Капітальні інвестиції	Обсяги виконаних науково-технічних робіт, тис. грн.
0,84	0,46	0,87	0,79

Авторські розрахунки за [40; 48]

Моделювання наведених параметрів дозволило оптимізувати індикатори результативності експортної діяльності (табл. 1.16). Так, згідно з отриманими результатами, з'ясовано, що для досягнення в Україні середніх значень експорту недостатньо мати середній рівень ПІІ, інноваційних витрат, капітальних інвестицій та обсягів виконаних науково-технічних робіт. Необхідно, щоб ці показники сягали вище середнього рівня. Оскільки при моделюванні значення усіх показники були нормовані від нуля до 10-ти, то у підсумку виявилось, що збільшення будь-якого показника в діапазоні від нуля до 6-ти дає менший результат (зростання експорту), аніж збільшення від 6-ти до 10-ти. Звідси, чим меншими є значення вхідних показників, тим складніше нарощувати експорт за рахунок збільшення вхідних параметрів. Але якщо значення цих параметрів вже досягли вищого рівня, то тоді нарощувати експорт набагато легше.

Таблиця 1.16

Перспективні орієнтири (умови) забезпечення оптимального рівня результативності експортної діяльності в Україні

Прямі іноземні інвестиції (y_1), млн. дол. США	Обсяги інноваційних витрат (y_2), тис. грн.	Капітальні інвестиції (y_3), млн. грн.	Обсяги виконаних науково-технічних робіт (y_4), тис. грн.	Експорт (z), нормованиций показник
5211,7	1264086,5	54627,9	2315453,8	3,65
8686,2	2106810,8	91046,6	3859089,8	3,58
12160,7	2949535,1	127465,2	5402725,7	4,52
13898,0	3370897,3	145674,5	6174543,6	5,49
15635,2	3792259,5	163883,8	6946361,6	6,65
16503,8	4002940,6	172988,5	7332270,6	7,20
17372,5	4213621,7	182093,2	7718179,6	7,63
12160,7	4213621,7	182093,2	7718179,6	5,72
17372,5	2949535,1	182093,2	7718179,6	6,23
17372,5	4213621,7	127465,2	7718179,6	5,68
17372,5	4213621,7	182093,2	5402725,7	6,40

Авторські розрахунки за [40; 48]

Побудована модель візуально представлена у вигляді двох залежностей (рис. 1.11а, 1.11б). Як видно, досягнення максимального рівня результативності експортної діяльності можливе за таких передумов: обсяг ПІІ не менше 17 372,5 млн. дол. США; обсяг інноваційних витрат – 4 213 621,7 тис. грн.; обсяг капітальних інвестицій – 182 093,2 млн. грн.; обсяг виконаних науково-технічних робіт – 7 718 179,6 тис. грн.

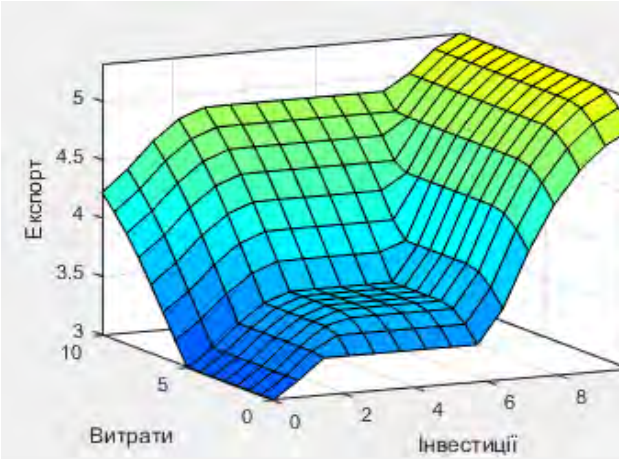

Рис. 1.11а. **Залежність експорту від інноваційних витрат і ПІІ**

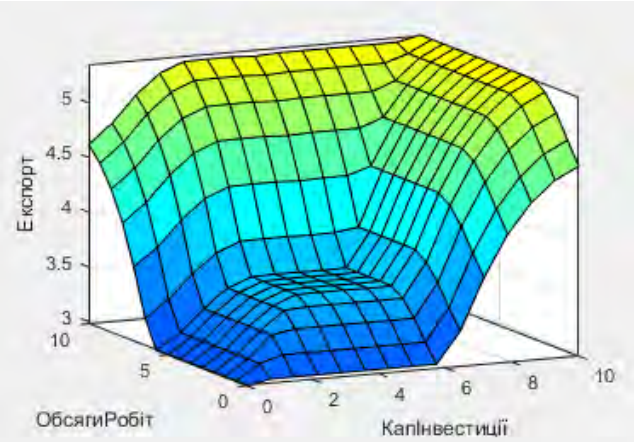

Рис. 1.11б. **Залежність експорту від обсягів науково-технічних робіт і капітальних інвестицій**

Авторські розрахунки за [40; 48]

Отже, застосування методу нечіткої логіки засвідчило, що в Україні обсяг інноваційних витрат найменше впливає на обсяги експорту, порівняно з обсягами ПІІ, капітальних інвестицій та виконаних науково-технічних робіт. Це значною мірою пояснюється незадовільною структурою українського експорту, в якій частка високотехнологічних товарів є порівняно дуже малою і з 2015 року має тенденцію до зниження (див. рис. 1.9).

Загалом можна констатувати, що основні тенденції у формуванні та розвитку експортного потенціалу України (окрім географічної переорієнтації експорту товарів у європейському напрямі) є переважно негативними та водночас взаємозалежними, а саме:

- зменшення частки високотехнологічної продукції у структурі товарного експорту при поглибленні сировинної орієнтації останнього;
- надмірна енерго- і ресурсоємність внутрішнього виробництва та його залежність від високотехнологічного імпорту;
- витіснення вітчизняних товаровиробників із традиційних сегментів ринку унаслідок втрати ними конкурентних переваг;
- незначна ймовірність зайняти нові ринкові сегменти із продукцією низькотехнологічних сегментів промисловості;
- залежність від циклічних коливань та зовнішніх чинників, що мають не лише економічне, а й геополітичне походження.

Для усунення (чи пом'якшення) негативного впливу геоекономічних чинників, зокрема, потенційного погіршення кон'юнктури на світових ринках сировинних товарів, на експортний потенціал, а відтак, і соціально-економічний розвиток України, необхідно провадити відповідну державну політику на національному і регіональному рівнях. До пріоритетних дієвих заходів реалізації такої політики нами віднесено:

1. *Здійснення диверсифікації товарної структури вітчизняного експорту шляхом збільшення у ній кількості товарних груп.* Це дозволить мінімізувати ризики, пов'язані зі скороченням надходжень від експорту у разі погіршення кон'юнктури на світових ринках продукції. Для реалізації цього завдання необхідно сформувати перелік (реєстр) стратегічних експортерів. До реєстру мають увійти ті промислові підприємства, які володіють вищим рівнем теперішніх (фактичних) або майбутніх (потенційних) конкурентних переваг (наявністю і високим ступенем ефективності використання потужностей та ресурсів), визначених за результатами об'єктивної комплексної оцінки конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників. У подальшому державна підтримка має пріоритетно надаватись тим експортерам, які увійдуть до сформованого реєстру (відповідно до пропонованого алгоритму).

2. *Збалансування структури товарного експорту у розрізі країн-торгових партнерів України.* У цій структурі не повинні домінувати частки окремих країн задля уникнення політичних і зовнішньоекономічних ризиків (негативний досвід – конфлікт із РФ). З огляду на зайняту Україною нішу на ринку країн СНД і більшості країн ЄС, перспектива розширення географії зовнішньої торгівлі товарами має бути зорієнтована на зміцнення позицій на ринках Азії та Африки, а також глибше входження в ринки країн Північної і Південної Америки та Австралії. Для цього необхідно проводити постійний моніторинг кон'юнктури на світовому товарному ринку загалом і ринках окремих макрорегіонів, а також продовжувати політику активного налагодження зовнішньоекономічних зв'язків, зокрема на рівні підприємств.

3. *Спрямування політики імпортозаміщення на посилення орієнтації певних категорій промислових виробництв* (конкурентних передусім за ціновими параметрами) на задоволення потреб внутрішнього ринку як у споживчих товарах для населення, так і продукції промислового призначення (товарів проміжного споживання). Останнє, зокрема, передбачає імпортозаміщення сировини, матеріалів та технологій, необхідних для виробництва продукції машинобудування і легкої промисловості. Одним із дієвих механізмів реалізації політики імпортозаміщення є система державних замовлень.

4. *Упровадження селективного субсидування* (збільшення цільових державних дотацій), за прикладом Польщі та інших країн ЄС, а також податкових стимулів, інформаційно-консультаційної підтримки тих виробництв, які не використовують давальницьку сировину і здійснюють капіталовкладення у створення та модернізацію основного капіталу, розробляють або впроваджують інновації.

Заходи державної політики щодо зміни (диверсифікації та розширення) структури товарного експорту повинні базуватись на засадах міжгалузевої і міжрегіональної співпраці та державно-приватного партнерства. Структурні перетворення, зокрема, у переробній промисловості (як експортері високотехнологічної продукції) за критеріями підвищення рівня ефективності і технологічності не лише створять техніко-економічну базу для поглиблення переробки сільськогосподарської сировини, а й стануть стимулятором подальшого розвитку будівництва, транспорту та інших суміжних секторів національної економіки.

Ефективна політика стимулювання експорту повинна базуватись на принципах комплементарності, тобто взаємоузгодженості (передусім із державною промисловою політикою), мати чітко визначені пріоритети, цілі та завдання, спрямовані на:

- покращення іміджу України як провідного світового експортера (шляхом активного застосування інструментів маркетингу та промоції вітчизняних товарів на зовнішніх ринках);
- створення внутрішнього сприятливого середовища для наявних та потенційних експортерів (шляхом активізації розвитку виробничої та інституційної інфраструктури, покращення доступу до фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсів, надійного страхування ризиків та ін.);
- сприяння стратегічній співпраці економічних контрагентів та органів влади усіх рівнів (до прикладу, створення експортних консорціумів для збільшення експортного потенціалу представників малого і середнього бізнесу);
- підвищення рівня технологічної конкурентоспроможності вітчизняних товарів, а також забезпечення стимулів для інноваційного розвитку підприємств;
- надання цільової адресної допомоги та підтримки перспективним експортерам за результатами релевантної оцінки їх потенціалу.

РОЗДІЛ 2
ХІМІЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

2.1. Місце України у світовій хімічній індустрії

Хімічна промисловість України перебуває під прямим впливом наслідків трансформації конкурентного середовища на світовому ринку хімічної продукції, яка активізувалась із 2015 року. Серед ключових трендів розвитку світової хімічної індустрії упродовж останніх 4-х років можна виділити такі:

1. *Злиття та поглинання*. У 2015 році відбулось злиття Dow і DuPont, а в 2016-му – купівля китайською національною компанією ChemChina корпорації Syngenta (найбільшого світового виробника засобів для захисту рослин і насіння), а також укладення угоди між німецьким концерном Bayer і американським виробником генно-модифікованого насіння та гербіцидів Monsanto. Ці мегазлиття обумовлені низкою чинників, а саме:

- падінням цін на зернові та повільним ростом сільськогосподарського сегменту світової економіки;
- необхідністю нарощення ресурсної бази в найбільш перспективних агросекторах;
- прагненням до підвищення ефективності хімічних виробництв, зокрема, шляхом використання можливостей залучення недорогого фінансування.

2. *Формування нового регуляторного середовища*. Зокрема, прийнято акт Лаутенберга[6], в якому прописано єдиний стандарт (плюс вимоги існуючих державних та місцевих нормативних актів) щодо безпеки хімічного виробництва у світі.

3. *Активізація інвестиційної діяльності*. Передусім це стосується Північної Америки, де мала місце масштабна хвиля багатомільярдних інвестицій у нові виробничі потужності хімічних виробництв.

4. *Впровадження інноваційних технологій*, покликаних знизити витрати для виробників, а також створити нові бізнес-моделі, які б сприяли становленню взаємовідносин хімічних виробників із постачальниками, їх прямими клієнтами і кінцевими споживачами. Так, завдяки автоматизації та використанню IIoT (Industrial Internet of Things) операційне та ділове середовище в хімічній індустрії зазнають радикальних змін, зокрема: впроваджено практику вбудовування інтелектуальних датчиків у виробничі потужності, які контролюють продуктивність або передають дані на об’єкти-менеджери, щоб виявити оптимальні умови експлуатації та необхідність профілактичного обслуговування; застосовано автоматизацію для покращення умов безпеки працівників хімічних заводів та ін.

За оцінками експертів міжнародної корпорації General Electric, на сьогоднішній день світова хімічна індустрія зазнає радикальніших змін, аніж у будь-який момент за останні 40-50 років, і темпи цих змін продовжують зростати [106].

У 2017 році обсяги виробництва хімічної продукції[7] у світі, порівняно з попереднім роком, зросли на 3,5%, зокрема: в ЄС-28 на 3,8% (проти 0,4%), у США –

---

[6] Акт Ф. Лаутенберга (The Frank R. Lautenberg Chemical Safety for the 21st Century Act) від 22 червня 2016 року – це поправка до чинного законодавства США щодо контролю за обігом хімічних речовин, яка передбачає: 1) обов’язкову вимогу щодо перевірки хімічних речовин із чітким дотриманням строків виконання; 2) оцінку хімічних речовин на основі врахування їх ризиковості; 3) підвищення прозорості для громадськості щодо отримання інформації про хімічні речовини в обігу [104].

[7] Цей показник включає в себе виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, а також виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів.

на 2,9% (проти 1,0%), в Японії – на 7,2% (проти 1,7%), в Азії – на 3,8% (проти 5,8%) [107]. Як наслідок, ЄС-28 залишився світовим лідером хімічної індустрії, передусім завдяки експорту хімічної продукції, обсяг якого у 2017 році зріс на 6,2%, порівняно з попереднім роком, при позитивному торговельному балансі 138,35 млрд. євро (проти 128,41 млрд. євро у 2016-му). Окрім ЄС-28, до трійки найбільших експортерів на світовому ринку хімічної продукції у 2017 році також увійшли США і Китай (додаток В, табл. В.1).

Частка України в обсягах експорту хімічної продукції топ-10 учасників світового хімічного ринку була найвищою у 2011 році, однак із 2012-го відбувається щорічне зменшення значень цього показника (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Частка України в експорті хімічної продукції топ-10 учасників світового хімічного ринку, %

Країна	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
ЄС-28	***1,08***	***1,47***	***1,36***	***1,15***	***0,84***	***0,63***	***0,45***	***0,40***
США	1,70	2,42	2,28	1,93	1,45	1,04	0,80	0,74
Китай	3,68	4,40	4,16	3,36	2,27	1,64	1,27	0,76
Японія	4,22	6,12	6,16	5,41	4,31	3,47	2,48	2,15
Південна Корея	6,53	8,22	7,67	6,07	4,50	3,63	2,63	2,18
Канада	9,71	12,79	12,78	10,68	8,08	5,84	4,58	4,40
Сінгапур	8,07	9,75	8,71	8,03	5,77	4,55	3,39	3,31
Індія	12,29	14,62	11,24	9,06	7,62	5,72	4,13	3,73
Мексика	27,44	35,99	31,18	26,28	19,86	15,13	11,80	12,01

Авторські розрахунки за [85; 93]

Частка України в обсягах експорту хімічної продукції ЄС-28 у 2017 році становила лише 0,4% (проти 1,47% у 2011-му). Також незначними є значення показників експорту української хімічної продукції, порівняно з країнами-лідерами хімічного виробництва в ЄС, зокрема: 1,7% обсягу експорту хімічної продукції Німеччини упродовж 2016-2017 років і менше 5% – Франції, Бельгії, Ірландії (табл. 2.2). Окрім того, у цей період Україна експортувала суттєво менше хімічної продукції, аніж такі постсоціалістичні країни, як Польща, Словенія, Угорщина і Чехія.

Лідером хімічної промисловості в ЄС є Німеччина, яка виробляє 1/4 світового обсягу хімічної продукції, а також посідає 4-те місце у світі за обсягом виробництва хімічної продукції і 2-ге – за обсягами її експорту. Частка Німеччини в експорті хімічної продукції ЄС-28 у 2017 році становила 27%. До топ-10 ЄС-28 за значеннями показника частки в експорті хімічної продукції також увійшли: Франція – 11,2%, Бельгія – 10,5%, Ірландія – 10,3%, Великобританія – 8,6%, Нідерланди – 7,2%, Італія – 6,9%%, Іспанія – 4,6%, Данія – 3,1%, Швеція – 2,5% (додаток В, табл. В.2).

Найбільших обсягів виробництва хімічної продукції (у вартісному виразі) в ЄС-28 було досягнуто у 2015 році, що, своєю чергою, обумовило зростання обсягів експорту при фактично незмінному рівні імпорту хімічної продукції. У 2017 році відбулось незначне зростання обсягів хімічного виробництва (на 1,5%, порівняно з попереднім роком), а також суттєвіше (на 6,2%) збільшення обсягів експорту.

До 2013 року тенденції розвитку хімічній промисловості України і ЄС-28 були однаковими: зниження обсягів виробництва хімічних речовин і хімічної продукції у 2007-2009 роках, зростання у 2010-му і спад виробництва у 2012-му (рис. 2.1). Упродовж 2013-2015 років чітко прослідковується зміна тенденцій розвитку хімічної промисловості. Так, якщо в ЄС-28 у цей період відбувалося незначне зростання

обсягів виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (від 0,2% у 2013 році до 1,5% у 2015-му), то в Україні мало місце його суттєве зниження (від -19,3% у 2013 році до -15,2% у 2015-му). Натомість у 2017 році обсяги виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Україні зросли на 18,4%, а виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – на 6,9%, тоді як в ЄС-28 зростання значень цих показників становило лише 1,8% та 2,1% відповідно. Це стало свідченням вищої вразливості вітчизняної хімічної промисловості (порівняно з хімічною промисловістю ЄС) до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі її функціонування.

Таблиця 2.2

Частка України в експорті хімічної продукції країн ЄС, %

Країна	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Австрія	45,4	61,0	59,2	48,9	35,9	29,5	20,2	21,7
Бельгія	8,2	12,3	10,7	9,4	7,3	5,6	4,1	4,2
Болгарія	334,1	427,5	412,0	347,0	246,4	201,6	172,3	157,6
Велика Британія	8,9	13,5	12,9	11,9	9,1	5,3	4,7	5,2
Греція	333,1	532,2	528,6	405,1	306,4	250,0	187,5	178,1
Данія	44,1	60,5	49,4	38,1	28,4	20,1	13,7	14,3
Естонія	1157,8	1107,3	935,8	875,8	753,8	755,6	526,4	484,6
Ірландія	10,6	14,1	15,8	13,0	9,2	5,9	4,1	4,3
Іспанія	24,0	33,0	30,7	23,5	17,1	13,3	9,9	9,7
Італія	16,3	22,1	21,3	16,9	13,4	10,5	7,2	6,4
Кіпр	1981,1	3103,6	2509,8	2053,7	1590,9	1165,1	850,4	834,5
Латвія	919,4	1187,5	1062,7	874,8	623,3	545,4	347,4	313,1
Литва	370,8	435,4	390,2	321,7	238,0	182,8	120,1	109,4
Литва	813,4	1088,6	1243,0	1078,8	865,8	683,2	497,1	464,5
Люксембург	3907,5	5479,4	6758,8	5053,3	2972,0	1332,7	882,5	829,4
Мальта	2677,4	4015,4	3846,0	2689,3	2041,4	1468,4	194,9	1617,0
Нідерланди	16,7	19,3	17,8	15,2	11,6	8,8	6,8	6,2
Німеччина	4,3	5,9	5,4	4,3	3,2	2,4	1,7	1,7
Польща	80,1	108,5	94,3	74,1	59,5	49,7	34,0	30,7
Португалія	344,5	369,9	366,1	299,6	206,6	169,0	124,8	127,1
Румунія	286,6	296,5	292,6	280,3	223,1	217,2	166,1	155,4
Словенія	195,4	250,3	228,5	169,9	126,6	110,8	84,4	82,9
Угорщина	125,4	173,0	149,5	111,8	97,2	80,4	60,4	51,3
Фінляндія	126,6	164,6	164,7	143,2	116,6	75,4	59,7	57,9
Франція	8,6	11,9	11,3	9,3	7,2	5,5	4,1	4,0
Хорватія	447,1	574,7	570,3	495,3	404,1	320,7	181,9	161,1
Чехія	174,6	235,3	219,7	186,2	145,0	122,0	93,5	91,9
Швеція	42,6	58,9	55,1	43,9	34,8	24,9	18,8	18,1

Авторські розрахунки за [82; 85]

На фоні пришвидшення темпів зростання виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в ЄС-28 у 2017 році, вкрай негативним є уповільнення темпів зростання високотехнологічного виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, яке почалось у 2015-му і знизилось до 2,1% (проти 8,1% у 2014-му). Однак, попри негативні тенденції у виробництві, фармацевтична продукція домінує у зовнішній торгівлі, порівняно з іншою хімічною продукцією. Так, ця товарна підгрупа у 2017 році займала 47% експорту і 39% імпорту хімічної продукції ЄС-28, демонструючи, водночас, найвищі середньорічні темпи зростання експорту та імпорту упродовж 2007-2017 років – 8,8% і 8,7% відповідно (табл. 2.3).

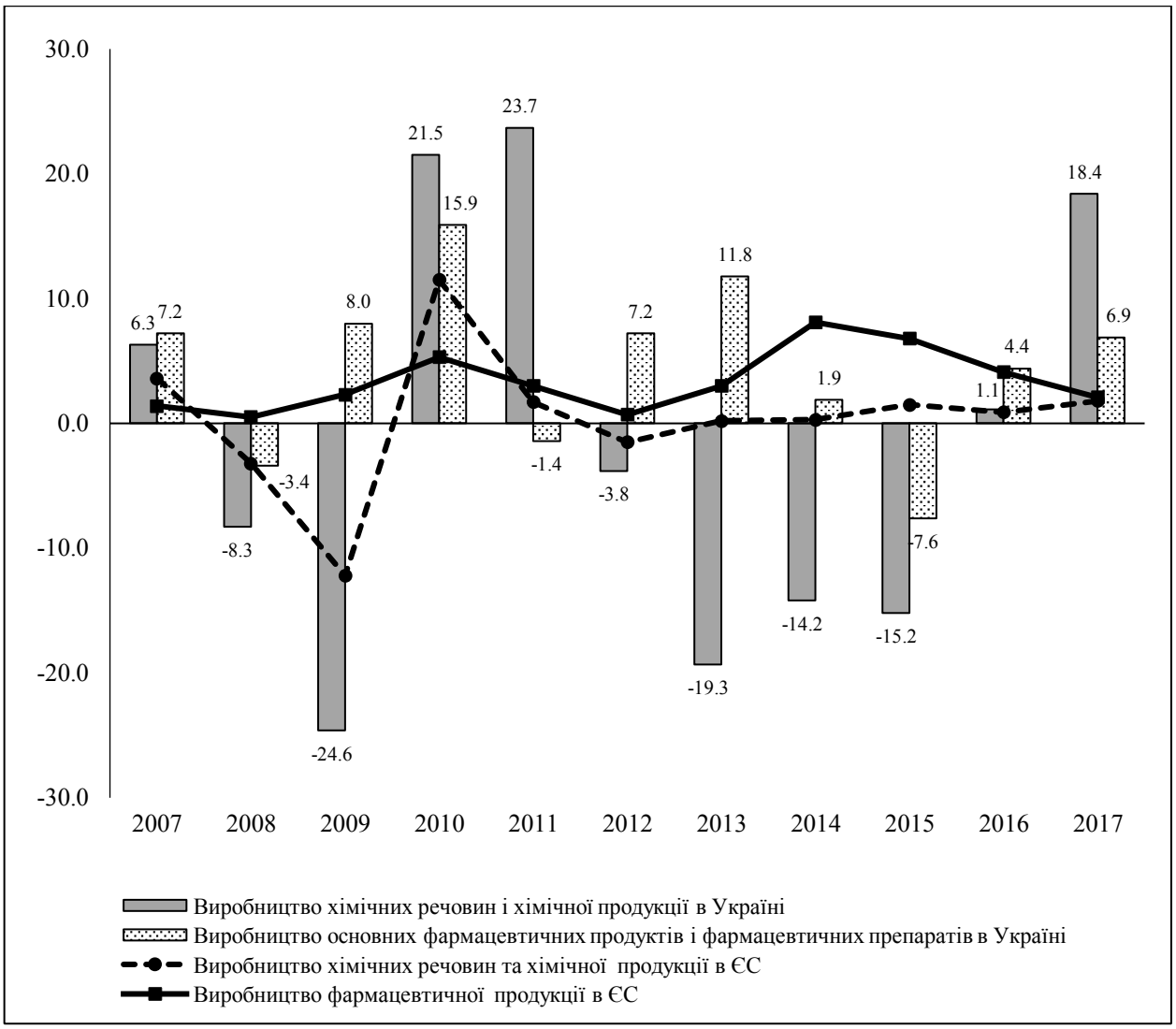

Рис. 2.1. **Темпи приросту (зниження) виробництва хімічної та фармацевтичної продукції в Україні і ЄС-28, у % до попереднього року**

Побудовано за [5; 91]

Таблиця 2.3

Товарна структура зовнішньої торгівлі хімічною продукцією в Україні і ЄС-28, %

Товарна підгрупа	ЄС				Україна			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Структура експорту хімічної продукції								
Органічні хімічні сполуки	15,59	15,63	15,09	13,31	5,05	3,12	4,40	8,50
Продукти неорганічної хімії	3,17	3,01	2,78	2,87	38,58	45,40	40,50	47,00
Фармацевтична продукція	42,43	45,26	45,92	46,95	8,37	7,29	11,82	11,57
Ефірні олії	9,76	9,34	9,66	9,71	5,73	5,00	5,99	6,58
Добрива	0,97	1,01	0,85	0,86	22,74	25,06	21,06	7,78
Структура імпорту хімічної продукції								
Органічні хімічні сполуки	24,24	24,31	22,82	23,12	10,46	11,36	9,69	9,32
Продукти неорганічної хімії	7,78	7,08	5,96	5,94	4,51	5,67	5,44	5,79
Фармацевтична продукція	38,06	38,98	40,74	39,40	36,47	27,29	28,60	27,00
Ефірні олії	4,53	4,78	5,11	5,11	10,46	9,81	9,29	9,16
Добрива	2,53	2,52	2,15	2,20	8,74	14,14	14,64	17,21

Авторські розрахунки за [85; 91]

Найбільшими виробниками фармацевтичної продукції в Європі є Швейцарія (25,9% від загального обсягу виробництва фармацевтичної продукції ЄС-28 у 2016 році), а в ЄС – Німеччина (16,8%), Франція (13,4%), Італія (9,5%), Бельгія (8,6%), Данія (5,1%), Іспанія (4,7%). У 2017 році найвищих темпів зростання у фармацевтичному виробництві досягли Греція (17,9%), Румунія (15,2%), Норвегія (13,7%), Данія (12,1%), Чехія (10,6%), Швейцарія (10,5%), тоді як у Німеччині, Франції, Італії, Іспанії і Бельгії значення цього показника були значно нижчими (5,5%, 5,3%, 6,3%, 2,8% і 3,4% відповідно). Високі показники зовнішньої торгівлі характерні також для товарів органічної хімії, які займали 13,3% експорту і 23,1% імпорту хімічної продукції ЄС у 2017 році.

Обсяги внутрішнього експорту хімічної продукції в ЄС-28 перевищують обсяги зовнішнього експорту, що означає більшу спрямованість виробників на внутрішній ринок країн ЄС, аніж на зовнішні ринки. Найбільший розрив між обсягами внутрішнього і зовнішнього експорту спостерігається за такими товарними підгрупами, як добрива (у 2017 році обсяг внутрішнього експорту перевищував обсяг зовнішнього експорту у 2,3 разу) і пластик у первинних формах (у 2,8 разу) (рис. 2.2). Водночас, обсяг внутрішнього експорту найбільшої товарної підгрупи – органічної хімії – лише на 9% перевищував обсяг зовнішнього експорту, що свідчить про зорієнтованість виробників цієї продукції в однаковій мірі як на внутрішній ринок ЄС, так і на зовнішній ринок.

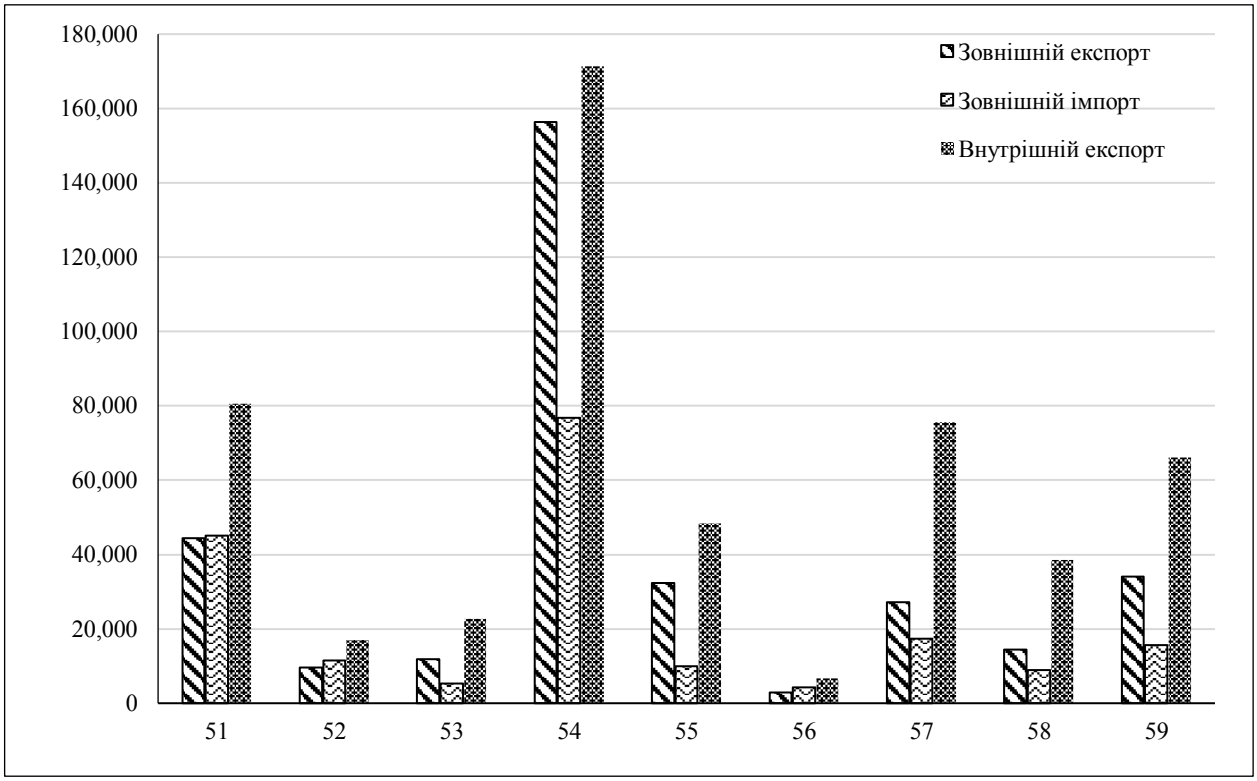

51 – Органічні хімічні сполуки
52 – Продукти неорганічної хімії
53 – Фарба і лакофарбові матеріали
54 – Фармацевтична продукція
55 – Ефірні олії
56 – Добрива (окрім групи 272)
57 – Пластики в первинних формах
58 – Пластики в непервинних формах
59 – Хімічні матеріали та вироби

Рис. 2.2. **Обсяги зовнішньої торгівлі хімічною продукцією ЄС-28 у 2017 році, млн. євро**

Побудовано за [82; 91]

Структура зовнішньої торгівлі хімічною продукцією в Україні відрізняється від аналогічної структури ЄС-28. Так, якщо в ЄС пріоритетними в експорті є фармацевтична продукція (46,95% у 2017 році) і органічні хімічні сполуки (13,31%), то в Україні основну частку експорту займають продукти неорганічної хімії (47,0%). Добрива, які є другою після фармацевтичної продукції статтею імпорту хімічної продукції в Україні (17,2% у 2017 році), в аналогічній структурі імпорту ЄС-28 займають найменшу частку (2,2%) серед усіх товарних підгруп. Водночас, можна стверджувати, що *товарна структура експорту хімічної продукції в Україні трансформується в напрямку наближення до аналогічної структури ЄС-28: у ній зростає частка експорту фармацевтичної продукції і органічних хімічних сполук*. Спільною ознакою структури імпорту хімічної продукції в Україні і ЄС-28 є домінування у них частки фармацевтичної продукції, значення якої у 2017 році становили, відповідно, 27,0% і 39,4%.

Для значень показників динаміки зовнішньої торгівлі хімічною продукцією ЄС-28 характерна вища стабільність, порівняно з Україною. Так, зокрема, якщо в ЄС-28 відбувається щорічне нарощування обсягів експорту хімічної продукції, то в Україні тенденція до зростання експорту спостерігалась до 2012 року і відновилась лише у 2016-2017 роках (рис. 2.3). У підсумку, обсяги українського експорту хімічної продукції у 2017 році склали лише 40,2% від його обсягу у 2012-му, тоді як обсяг експорту ЄС-28 за цей період зріс на 20,9%.

Тренди показників імпорту хімічної продукції в країнах ЄС (для яких характерне стабільне несуттєве зростання), корелюють із трендами показників експорту (додаток В, табл. В.2, табл. В.3). Тоді як в Україні після відчутного зниження обсягів імпорту хімічної продукції (на 32% упродовж 2014-2015 років) із 2016 року відбувається його інтенсивне нарощення.

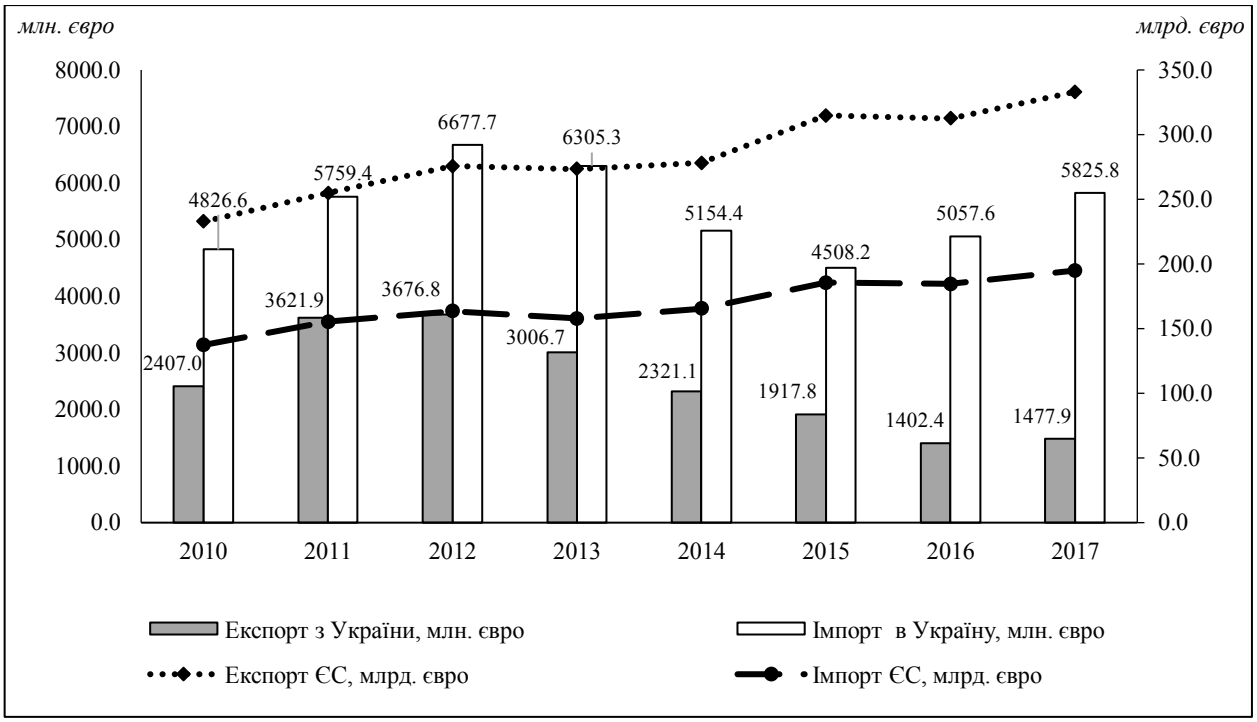

Рис. 2.3. **Динаміка експорту та імпорту хімічної продукції в Україні і ЄС-28**

Побудовано за [85; 91]

Для української хімічної промисловості (зокрема, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції), порівняно з країнами ЄС, характерні низькі значення результативних показників діяльності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Показники функціонування хімічної промисловості (виробництва хімічних речовин і хімічної продукції) в Україні і країнах ЄС у 2016 році

Країна	Кількість хімічних підприємств	ОРХП, млн. євро	ОРХП на одне хімічне підпри-ємство, тис. євро	ОРХП на одного працівника, тис. євро	Частка хімічної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції, %	Частка зайнятих у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції, %
Україна	***2046***	***1987,7***	***971,5***	***28,4***	***2,6***	***2,9***
Австрія	360	13377,2	37158,9	742,7	7,4	2,9
Бельгія	562	33732,6	60022,4	784,3	13,7	8,7
Болгарія	606	1455,4	2401,7	102,0	4,9	2,6
Велика Британія	2826	36386,9	12875,8	411,7	5,2	3,4
Греція	979	2150,6	2196,7	207,3	4,6	3,3
Данія	263	5362,0	20387,8	459,7	4,8	3,8
Естонія	110	452,4	4112,7	191,7	3,8	2,2
Іспанія	3409	37132,2	10892,4	422,9	8,0	4,7
Італія	4312	49570,7	11496,0	459,1	5,6	2,9
Кіпр	57	86,4	1515,8	138,5	2,8	2,1
Латвія	231	218,3	945,0	76,7	2,8	2,4
Литва	144	1774,8	12325,0	334,8	9,8	2,5
Люксембург	16	332,4	20775,0	296,8	2,5	3,3
Мальта	40	32,8	820,0	114,8	1,3	1,3
Нідерланди	893	43760,7	49004,1	989,5	13,6	6,4
Німеччина	3121	160450,4	51409,9	472,1	7,7	4,6
Норвегія	222	5585,2	25158,6	541,1	6,7	4,6
Польща	2444	14960,5	6121,3	184,6	5,2	3,1
Португалія	791	4319,4	5460,7	345,4	5,3	1,8
Румунія	851	2283,7	2683,5	101,6	3,0	1,9
Словаччина	446	1657,1	3715,5	186,5	2,3	1,9
Словенія	206	1270,5	6167,5	198,0	4,8	3,3
Угорщина	663	5638,5	8504,5	373,1	5,5	2,0
Фінляндія	288	7686,3	26688,5	601,9	6,3	3,8
Франція	3042	66628,6	21902,9	457,8	7,3	5,0
Хорватія	358	730,1	2039,4	124,4	3,6	2,2
Чехія	1815	6142,6	3384,4	202,4	3,8	2,3
Швеція	821	9438,9	11496,8	448,8	4,8	3,5

Авторські розрахунки за [82; 91]

Так, за кількістю хімічних підприємств Україна поступається лише Великобританії, Іспанії, Італії, Німеччині, Франції і Польщі, тобто країнам-лідерам за рівнем розвитку хімічної індустрії в ЄС. Натомість обсяг реалізованої хімічної продукції (ОРХП) у розрахунку на одне хімічне підприємство в Україні (0,97 млн.

євро у 2016 році) суттєво менший, аніж у країнах ЄС. Так, зокрема, значення цього показника у Бельгії було вищим, аніж в Україні, майже у 62 рази, а в Польщі – у 6,3 разу. ОРХП на одного працівника в Україні в 2,7 разу менший, аніж у Латвії (в якій найнижче значення цього показника серед країн ЄС) і майже у 35 разів – аніж у Нідерландах. За показником частки хімічної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції у 2016 році Україна переважала лише Люксембург, Мальту і Словаччину, а за показником частки зайнятих у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції – Болгарію, Естонію, Мальту і Словаччину.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна констатувати загалом невисоку результативність функціонування хімічної промисловості України, зокрема, порівняно з країнами ЄС. Так, обсяги виробництва та експорту вітчизняної хімічної продукції в десятки разів менші, аніж у країнах-лідерах хімічного виробництва в ЄС, а показник обороту на одне хімічне підприємство в Україні суттєво нижчий, аніж у європейських країнах. Окрім того, для динаміки виробництва хімічної продукції в ЄС характерні значно стабільніші тенденції, тоді як хімічна промисловість України, будучи експортоорієнтованою і, водночас, імпортозалежною, безпосередньо залежить від кон'юнктури на світовому ринку хімічної продукції. Попри те, активний приріст обсягів виробництва хімічної продукції в Україні упродовж 2016-2018 років, який у декілька разів перевищив показники в країнах ЄС, дає підстави для твердження про перспективність вітчизняної хімічної промисловості за умови слідування основним трендам розвитку світової хімічної індустрії. Останні передбачають формування нового регуляторного середовища, активізацію інвестиційної діяльності та впровадження інноваційних технологій.

2.2. Тенденції розвитку хімічної промисловості в Україні

Хімічна промисловість є одним із найбільш вагомих та перспективних (з огляду на високий рівень технологічності виробництва) секторів економіки. Проведені за останні роки модернізація та консолідація підприємств хімічної промисловості України дали змогу збільшити обсяги виробництва і загалом підняти рівень функціонування цього виду економічної діяльності. У 2017 році обсяг хімічної продукції становив майже 3,0% від загального обсягу реалізованої промислової продукції (рис. 2.4), а темпи зростання хімічного виробництва у січні-липні 2018 року були найвищими в національній економіці – 33,8% при зростанні промислового виробництва загалом на 2,6%, в т.ч. переробної промисловості – на 2,4%.

Розвитку хімічної промисловості в Україні сприяє передусім наявність потужної сировинної бази, зокрема, запасів майже всіх видів мінеральної хімічної сировини: вугілля, природного газу, нафти, сірки, карбонатної сировини, кухонної й калійної солей, титанових руд тощо. Водночас відбувається зниження частки вітчизняної сировини у сировинному балансі хімічних виробництв, що, за оцінками Державного науково-дослідного і проектного інституту основної хімії, не перевищує 25-30%. Окрім того, внаслідок деструктивної дії чинників макроекономічного, ринкового та політичного характеру за останні роки виробничий потенціал хімічної промисловості зменшився, що позначилося на показниках частки хімічної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції.

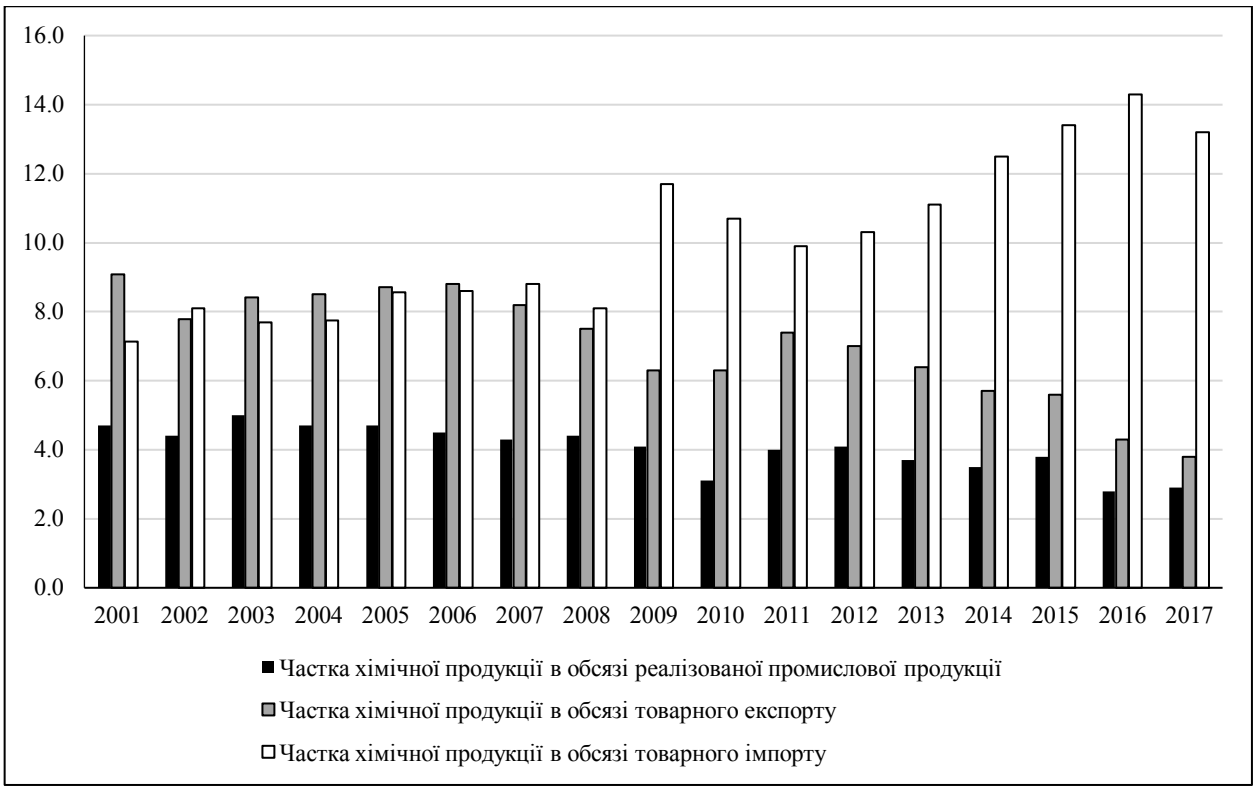

Рис. 2.4. **Частка хімічної продукції в товарному експорті/імпорті України, %**

Авторські розрахунки за [53; 85]

Упродовж 2001-2012 років частка хімічної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції переважала 4% (за винятком 2010 року, коли вона знизилась до 3,1% внаслідок падіння обсягів виробництва хімічної продукції) (рис. 2.4). Для порівняння, у промислово-розвинутих країнах значення цього показника перебуває в межах від 5÷8% до 13÷16%. Із 2013 року намітилась стійка тенденція до зниження частки хімічної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції України. Зменшення обсягів виробництва хімічної продукції обумовило суттєве зростання її імпорту. Так, у 2016 році частка хімічної продукції у загальному обсязі товарного імпорту України досягла найвищого значення – 14,3%, але у 2017-му зменшилась на 1,1 в.п.

Загалом тенденції розвитку вітчизняної хімічної промисловості повторюють основні тренди промисловості загалом (рис. 2.5). Однак, слід відзначити, що, незважаючи на кризові процеси у цьому виді переробної промисловості, її фармацевтичний сектор демонстрував зростання (за винятком 2015 року, коли обсяги виробництва фармацевтичної продукції зменшились на 7,6%). Хіміко-фармацевтична промисловість в Україні об’єднує близько 160 різних підприємств, причому 22 найбільших виробники забезпечують 85,0% загального обсягу вітчизняної продукції і основний асортимент вітчизняних ліків. Серед основних виробників лікарських засобів в Україні підприємства Києва: ПрАТ “Фармацевтична фірма “Дарниця” (майже 15,0% загальної вартості продукції), ПАТ “Київмедпрепарат” (14,4%), ПАТ “Фармак” (11,0%), ПАТ “НВЦ “Борщагівський ХФЗ”, ПрАТ “Індар”, ЗАТ “Київський вітамінний завод”, а також Харкова (ТОВ “Фармацевтична компанія “Здоров’я”), Львова (ПАТ “Галичфарм”) і Одеси (ФК “Біостимулятор”).

Найбільші розбіжності у динаміці виробництва хімічної і фармацевтичної продукції спостерігались упродовж 2012-2014 років, коли на фоні загального спаду

у промисловості України і зниження обсягів виробництва хімічної продукції (від -3,8% у 2012 році до -14,2% у 2014-му) у фармацевтичному секторі відбулось помітне зростання (+7,2% у 2012 році, +11,8% у 2013-му, +1,9% у 2014-му). Після 2015 року позитивні тенденції у розвитку хімічної промисловості відновились, причому у 2017-му індекс виробництва хімічної продукції суттєво перевищив індекс виробництва фармацевтичної.

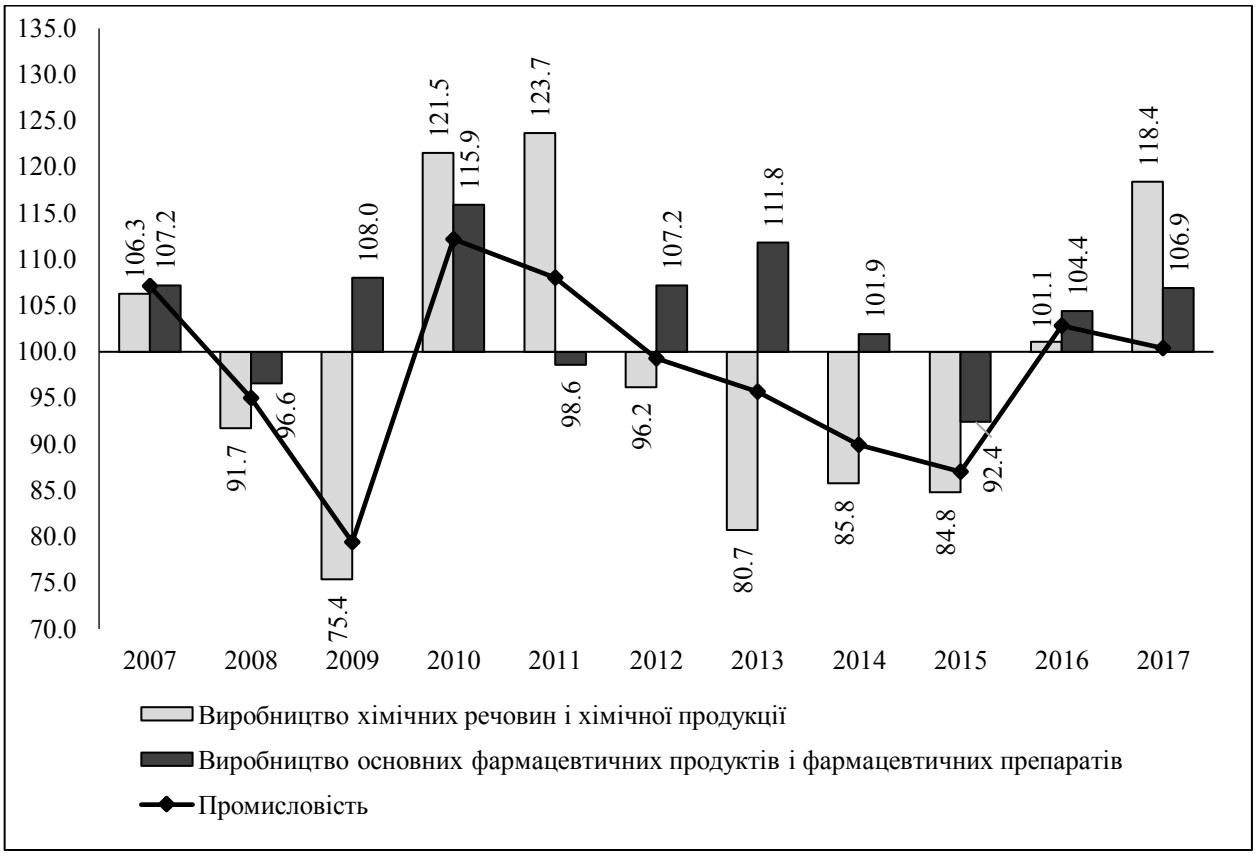

Рис. 2.5. **Індекси промислової та хімічної продукції в Україні, у % до попереднього року**

Побудовано за [41]

На підставі результатів проведеного аналізу можна відзначити особливості розвитку хімічної промисловості в Україні:

1) хімічна промисловість, порівняно з іншими секторами промислової діяльності, є більш чутливою до впливу макроекономічних чинників, що підтверджують дані рис. 2.5, а саме: у кризових для вітчизняної промисловості 2008-2009, 2013-2015 роках темпи зниження обсягів виробництва хімічних речових та хімічної продукції перевищували відповідні показники у промисловості загалом (8,3% проти 5,0% у 2008 році; 24,6% проти 20,6% у 2009-му; 19,3% проти 4,3% у 2013 році; 14,2% проти 10,1% у 2014-му; 15,2% проти 13,0% у 2015-му) і навпаки, у період відновлення (2010-2011 роки) темпи приросту в хімічній промисловості складали 21,5% і 23,7% проти 12,2% і 13,0% у промисловості загалом;

2) на відміну від нечітких тенденцій до незначного збільшення обсягів виробництва промислової продукції у 2016 і 2017 роках (на 2,8% і 0,4%), у хімічній промисловості намітилась стійка тенденція до суттєвого зростання (від 1,1% у 2016 році – до 18,4% у 2017-му і 33,8% за січень-липень 2018-го), що свідчить про перспективність розвитку цього сектора.

У структурі реалізованої хімічної продукції в Україні найбільшою є частка товарів основної хімічної продукції, до якої належать добрива, інші органічні та неорганічні сполуки, що обумовлено, передусім, значною роллю сільського господарства в національній економіці (табл. 2.5). Своєю чергою, основу українського ринку міндобрив становлять азотні добрива (68%) і комплексні суміші (28%), тоді як частки калійних і фосфатних добрив є незначними – 3,7% і 0,3% відповідно.

Таблиця 2.5

Структура обсягу реалізованої хімічної продукції в Україні

Показник	2014	2015	2016	2017
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***
Виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах	74,59	76,01	72,12	67,63
Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик	5,46	5,37	7,08	7,79
Виробництво мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумерних і косметичних засобів	12,81	10,96	11,45	12,04
Виробництво іншої хімічної продукції	7,14	7,66	9,35	12,54

Авторські розрахунки за [53]

До 2015 року для більшості виробництв хімічної продукції в Україні характерними були тенденції спаду, зокрема, обсяги виробництва аргону зменшилися на 24,2% у 2014 році і на 20,3% у 2015-му, водню – на 54,3% і 89,6%, азоту – на 16,9% і 14,5%, сірчаної кислоти – на 29,9% і 5,7%, бензолу – на 18,6% і 58,5%, спирту етилового неденатурованого – на 26,1% і 21,3% відповідно (додаток Г, табл. Г.1). У 2016 році відбулось зростання валового випуску продукції більшості цих виробництв: аргону (+5,4%), азоту (+15,5%), діоксиду вуглецю (+4,2%), силікатів (+18,3%) та ін.

У 2017 році намітилась позитивна динаміка виробництва окремих видів хімічної продукції, які демонстрували від'ємні прирости упродовж 2014-2016 років. Зокрема, зросло виробництво водню (у 9,8 разу, порівняно з попереднім роком), пестицидів (у 9,2 разу), силікатів (на 26,3% проти 18,3% у 2016 році), бензолу (на 53,1%), продуктів мінеральних природних активованих (на 10,2%), спирту етилового (на 67,1%), родентицидів та продуктів для захисту рослин (на 29,3%), фарб та лаків на основі поліакрилових чи вінілових полімерів (у 4,4 разу), антибіотиків (на 29,0%).

Водночас негативні тенденції залишаються притаманними для виробництва більшості видів добрив, а саме: аміаку безводного (-41,7% у 2017 році), аміаку у водному у розчині (-25,5%), кислоти азотної (-23,7%), сечовини (-41,2%), сульфату амонію (-24,0%) та ін.

Із рис. 2.6 видно, що найбільш динамічно на зміни у зовнішньому середовищі реагувала сфера виробництва основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах. Так, упродовж 2011-2015 років відбувалося зниження обсягів цього виробництва. У підсумку, значення індекса виробництва основної хімічної продукції в 2015 році, порівняно з 2010-м, склало 59,5%. Із 2016 року почалося відновлення темпів зростання хімічної продукції, причому найбільш відчутними були позитивні зміни у виробництві фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик, зростання обсягів виробництва яких становило 17,6%, тоді як у 2017-му при позитивній динаміці виробництва усіх видів хімічної продукції найбільші темпи зростання мали місце у виробництві основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (+26,3%).

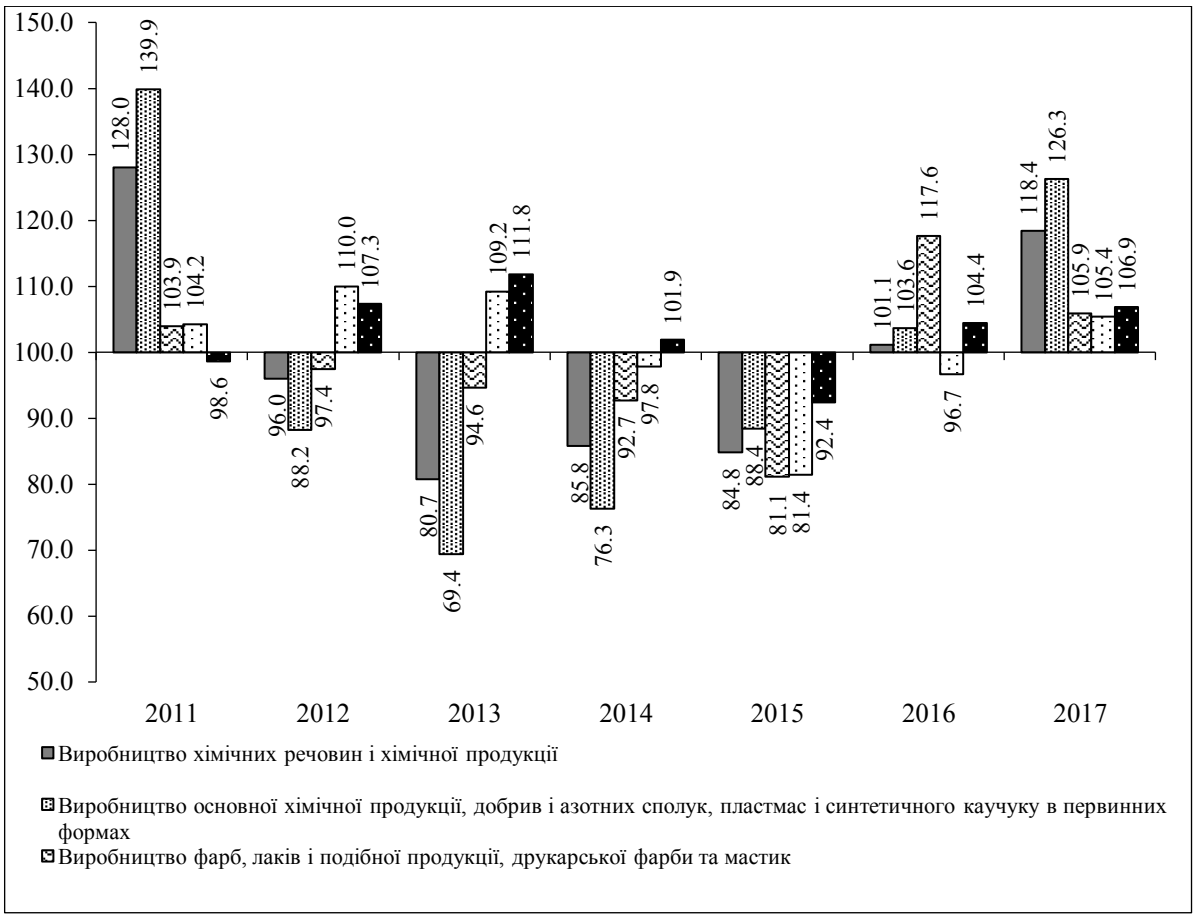

Рис. 2.6. **Індекси хімічної продукції (у розрізі виробництв) в Україні, у % до попереднього року**

Побудовано за [41]

Зниження обсягів виробництва хімічної продукції в Україні супроводжувалось зростанням цін виробників на неї. Понад те, для груп товарів із найбільшим темпом спаду виробництва були характерні найвищі індекси цін виробників. Зокрема, у 2015 році найбільше зростання цін (на 52,1% порівняно з 2014-м) спостерігалось при реалізації продукції лакофарбового виробництва при одночасному зниженні обсягів цього виробництва на 18,9%. Аналогічно, при зниженні обсягів виробництва мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумерних і косметичних засобів на 18,6% ціни виробників на ці товари зросли на 44,6%. У період відновлення темпів зростання хімічної промисловості ціни виробників знизились на 2,2% у 2016 році, але у 2017-му зросли на 15,1%. Зростання цін на фармацевтичну продукцію у 2016 році дещо уповільнилось (14,3% проти 33,0% у 2015-му), а у 2017 році склало 9,4% (рис. 2.7).

Слід відзначити зниження валового випуску в Україні основних видів продукції неорганічної хімії (рис. 2.8), яке обумовлено низкою чинників економічного і політичного характеру. Зокрема, внаслідок військових дій у зоні АТО було пошкоджено виробничу інфраструктуру Донецького казенного заводу хімічних виробів, Горлівського ПрАТ “Концерн Стирол”, ПАТ “Стаханівського заводу технічного вуглецю”. Призупинило виробничий процес через загрози техногенного характеру ПрАТ “Сєвєродонецьке об’єднання “Азот”. Зниження випуску азоту обумовили й інші чинники політичного характеру, зокрема зупинка у 2016 році ПрАТ “Рівнеазот”, що є частиною хімічного холдингу групи Ostchem.

Рис. 2.7. **Індекси цін виробників хімічних речовин і хімічної продукції в Україні, у % до попереднього року**

Побудовано за [42]

Серед основних причин погіршення ситуації у виробництві добрив в Україні – нестабільні поставки необхідних сировинних ресурсів, що призводять до перебоїв у роботі підприємств. Так, зокрема, припинення подачі газу спричинило зупинку навесні 2017 року трьох найбільших заводів групи Ostchem: ПАТ "Азот" (Черкаси), ПрАТ "Рівнеазот" та ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот".

Іншою, не менш важливою, причиною спаду виробництва добрив було відтермінування введення антидемпінгових імпортних мит для поставок із РФ. Окрім того, за розрахунками експертів [87], ємність внутрішнього ринку мінеральних добрив суттєво знизилась за останні роки (з 8665 млн. тонн у 2012 році до 5250 млн. тонн у 2016-му), що обумовлено різким зменшення закупівель добрив унаслідок зростання цін на імпортні компоненти, а відтак, здорожчанням кінцевої продукції.

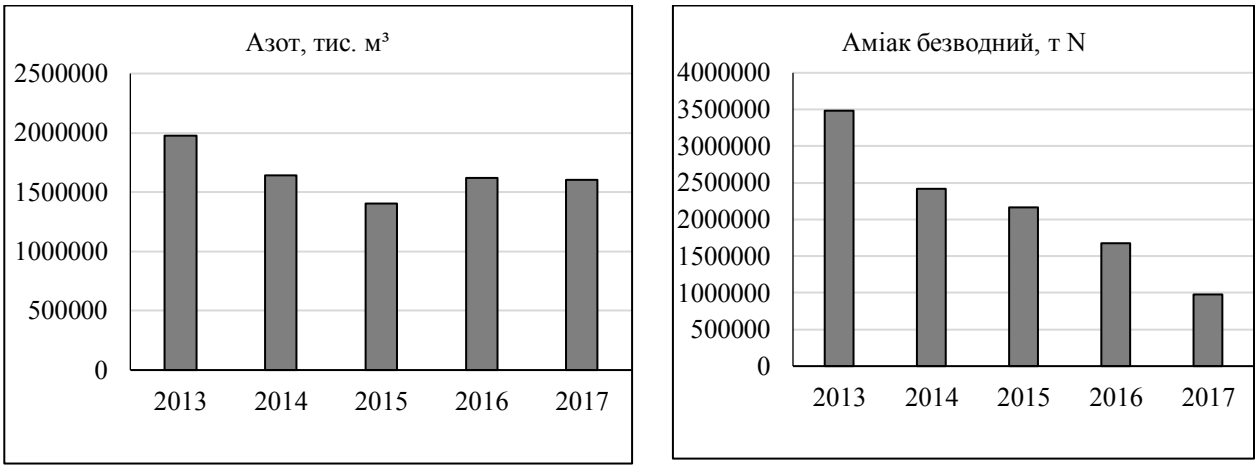

Рис. 2.8. **Валовий випуск продуктів неорганічної хімії в Україні**

Побудовано за [5]

Однією з ключових проблем в Україні залишається високий рівень енергозалежності хімічних підприємств. Так, частка газу, що використовується

у хімічному виробництві як технологічна сировина, у виробничій собівартості продукції вітчизняної хімічної промисловості досягає 80%. На фоні об'єктивного росту світових цін на енергоресурси середня енергоємність одиниці хімічної продукції в Україні, відповідно, у 1,5 і 1,8 разу вища, аніж у США і країнах ЄС. Також на 20-40% вищим є рівень промислового споживання води, як технологічної, так і зворотної.

Проблема енергозалежності щороку стає все критичнішою для української хімічної промисловості. Наочним прикладом у червні 2018 року стала зупинка (унаслідок значного подорожчання енергоресурсів і природного газу) ПАТ "ДніпроАзот" – одного з основних виробників дезінфектантів для питної води і постачальників мінеральних добрив українським аграріям [67].

Незважаючи на наявність сировинної бази, для хімічної промисловості України характерний досить високий рівень сировинної імпортозалежності[8]. Зокрема, це стосується базових виробництв органічної хімії, комплексних добрив, а також виробництва лакофарбових матеріалів, гумових виробів, пластмас. Зростає значимість не лише імпорту сировини для виробництва хімічної продукції, але й окремих товарних груп хімії. Особливо насторожує зростання частки імпорту добрив (з 2,6% у 2001 році до 14,6% у 2016-му і 17,2% у 2017-му) на фоні падіння обсягів експорту цієї товарної групи (табл. 2.6). Так, попри досить великі обсяги, вітчизняне виробництво добрив азотної групи (аміачної селітри, карбамідно-аміачних сумішей і карбамідів) може задовольнити попит українських агропідприємств лише на 30-40%, тоді як решта залежить від імпорту, значна частина якого традиційно надходила з РФ.

Таблиця 2.6

Частка основних товарних груп у експорті/імпорті хімічної продукції в Україні, %

Показник	2001	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Продукти неорганічної хімії										
експорт	37,2	31,2	32,5	33,5	33,6	41,0	38,6	45,4	40,5	47,0
імпорт	7,6	5,8	4,1	3,6	3,1	3,8	4,5	5,7	5,4	5,8
Органічні хімічні сполуки										
експорт	13,7	17,3	13,9	13,0	8,4	5,8	5,0	3,1	4,4	8,5
імпорт	16,5	14,5	10,0	11,7	10,7	9,0	10,5	11,4	9,7	9,3
Фармацевтична продукція										
експорт	3,4	2,7	6,2	3,9	5,2	6,3	8,4	7,3	11,8	11,6
імпорт	30,4	33,7	38,2	35,9	38,6	36,8	36,5	27,3	28,6	27,0
Добрива										
експорт	24,8	32,5	28,9	35,7	38,0	29,2	22,7	25,1	21,1	7,8
імпорт	2,6	3,8	6,5	9,1	9,1	9,7	8,7	14,1	14,6	17,2

Авторські розрахунки за [85]

Основними товарними групами у зовнішній торгівлі хімічною продукцією в Україні залишаються продукти неорганічної хімії – їх частка в експорті становить 30-40%. Водночас слід зазначити, що структура зовнішньої торгівлі хімічною продукцією суттєво змінилась за останні 15 років. Так, до 2016 року пріоритетними експортними товарами були продукти неорганічної хімії (40,5%) і добрива (21,1%). У 2017 році відбулось зниження частки добрив у структурі експорту хімічної продукції до 7,8%. Це стало продовженням тенденції, наміченої у попередні роки: якщо для продуктів неорганічної хімії характерним було поступове зростання вагомості в структурі експорту хімічної продукції, то частка добрив у цій структурі,

[8] Питання імпортозалежності українських хімічних виробництв детально досліджено в 5 розділі.

навпаки, щорічно зменшувалась (із 38,0% у 2012 році до 7,8% у 2017-му). Слід також відзначити суттєве зниження у структурі українського експорту хімічної продукції вагомості органічних хімічних сполук – із 17,3% у 2005 році до 3,1% і 4,1% у 2015-му і 2016-му відповідно. Зростання частки цієї товарної групи у 2017 році на 4,1 в.п. відбулось унаслідок зменшення частки експорту мінеральних добрив, а тому не може трактуватись як ознака позитивних структурних зрушень.

Для продукції неорганічної хімії характерні протилежні тенденції у динаміці обсягів її експорту і зміни величини частки у структурі експорту вітчизняної хімічної продукції. Так, у періоди найбільшого спаду в обсягах експорту неорганічної хімії її частка в загальному обсязі експорту хімічної продукції з України, навпаки, зростала (рис. 2.9). Для інших товарних груп тенденції зміни в структурі загалом повторюють тенденції динаміки експорту: зниження обсягів експорту кожної з груп в останні роки супроводжувалося зменшенням частки цієї товарної групи в загальному обсязі експортних операцій хімічної промисловості.

Оцінюючи загальні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі хімічною продукцією в Україні, слід відзначити суттєве нарощення зовнішньоторговельного обороту за усіма (за винятком добрив) товарними групами. Упродовж 2017-2018 років спостерігалась позитивна динаміка експортної активності хімічної промисловості. Так, у січні-серпні 2018 року темпи зростання експорту хімічної продукції становили 15,1% (проти 6,6% у 2017-му і -26,6% у 2016-му), в т. ч. неорганічної хімії – 3,0% (проти 23,4% і -34,8%), фармацевтичної продукції – 13,0% (проти 4,3% і 18,5%), органічних хімічних сполук – 2,3 разу (проти 2,0 разу у 2017 році). Водночас частка хімічної продукції в товарному імпорті дещо зменшилась: значення цього показника у січні-серпні 2018 році склало 13,0% (проти 13,2% у 2017 році і 14,3% у 2016-му).

Намітилась також позитивна динаміка у співвідношенні темпів приросту експорту та імпорту окремих товарних груп. Зокрема, у 2015 році, коли обсяги і експорту, і імпорту хімічної продукції знижувались, мала місце чітко виражена тенденція до перевищення темпів зниження експорту над темпами зниження імпорту (рис. 2.10 а). У 2016 році почали зростати темпи приросту імпорту, тоді як експорт більшості товарних груп продовжував знижуватись (рис. 2.10 б). Як наслідок, у 2016 році розрив між темпами приросту експорту та імпорту хімічної продукції в Україні був найбільшим. Однак, у 2017 році відбулось зростання як експорту, так і імпорту, а темпи приросту вирівнялись за всіма товарними групами, за винятком добрив, обсяги експорту яких продовжували знижуватись (рис. 2.10 в).

Оскільки хімічні виробництва є переважно середньо-високотехнологічними, то, відповідно, динаміка і перспективи розвитку цього сектору промисловості значною мірою визначаються рівнем його інноваційної діяльності. В Україні намітилась позитивна тенденція до зростання інноваційної активності виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, що знайшло відображення у суттєвому збільшенні обсягів витрат на інноваційну діяльність у 2017 році (табл. 2.7). Це відбувалось одночасно зі зростанням обсягів виробництва та реалізації хімічної продукції. Так, зокрема, у 2017 році витрати на інновації у хімічній промисловості зросли в 2,1 разу, тоді як упродовж 2015-2016 років спостерігалось суттєве зниження значень цього показника (на 44,9% і 32,7% відповідно). Змінилась також структура витрат на інновації у хімічній промисловості: якщо у 2014 році 56,7% становили витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, то у 2017-му їх частка зменшилась на 26 в.п. унаслідок щорічного зростання частки витрат на внутрішні наукові розробки, питома вага яких досягла 63,4%.

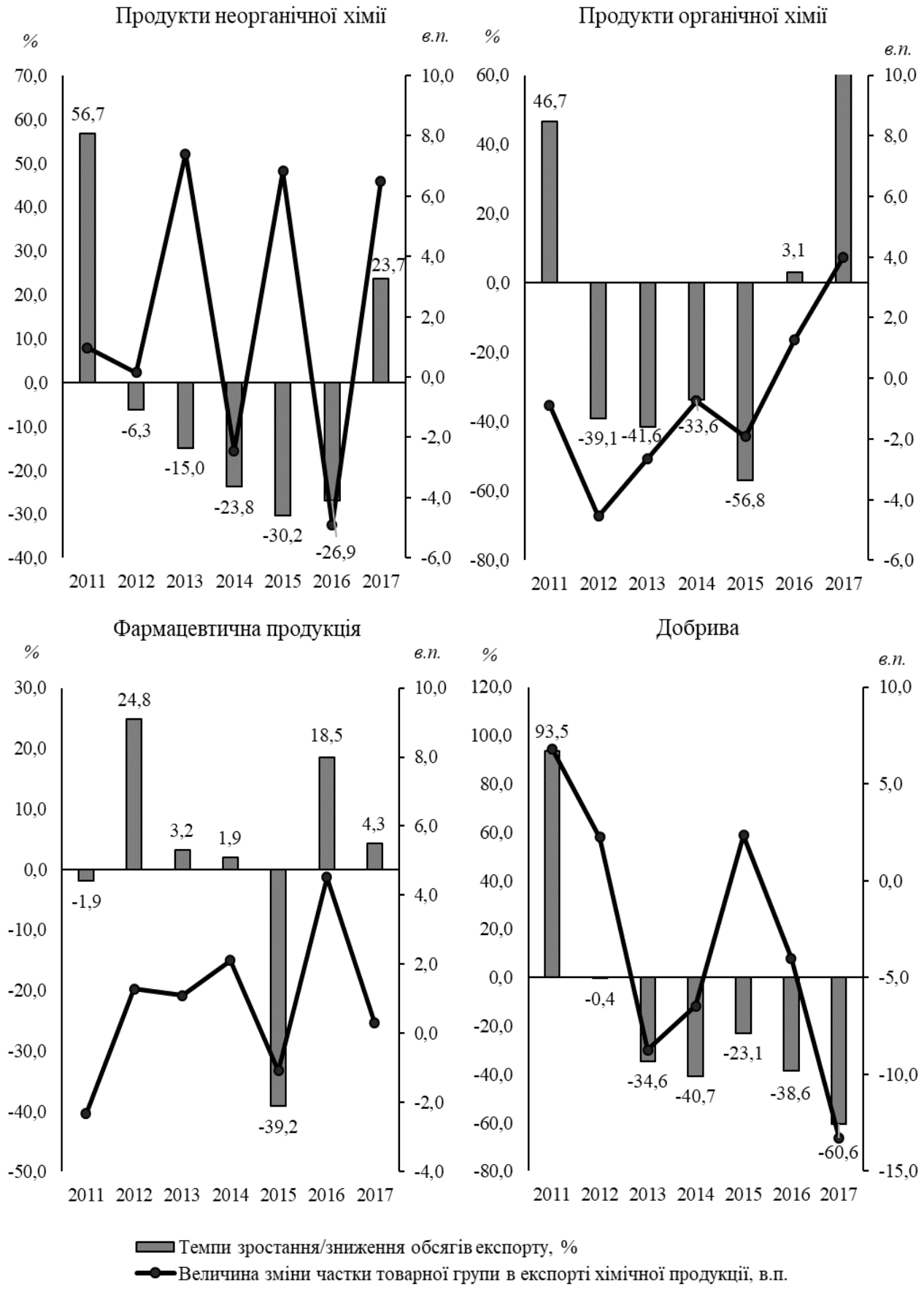

Рис. 2.9. **Тенденції структурних та динамічних змін в експорті хімічної продукції з України (у розрізі основних товарних підгруп)**

Авторські розрахунки за [85]

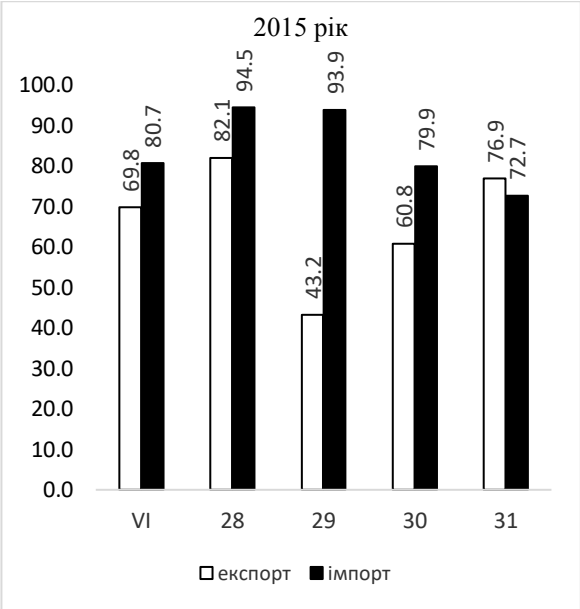

а)

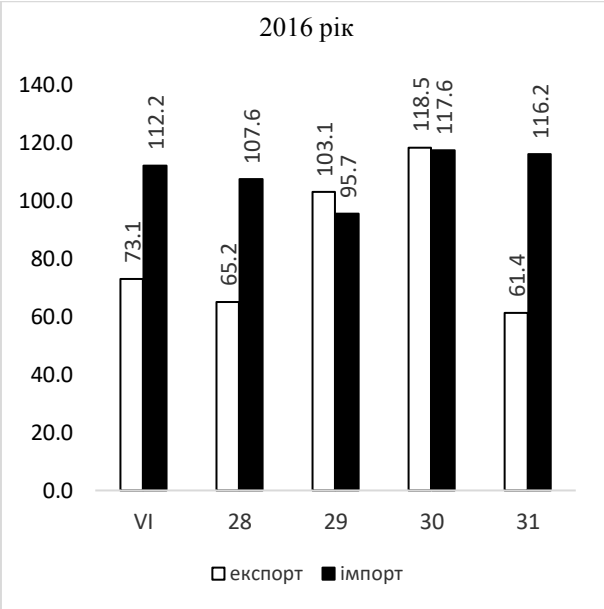

б)

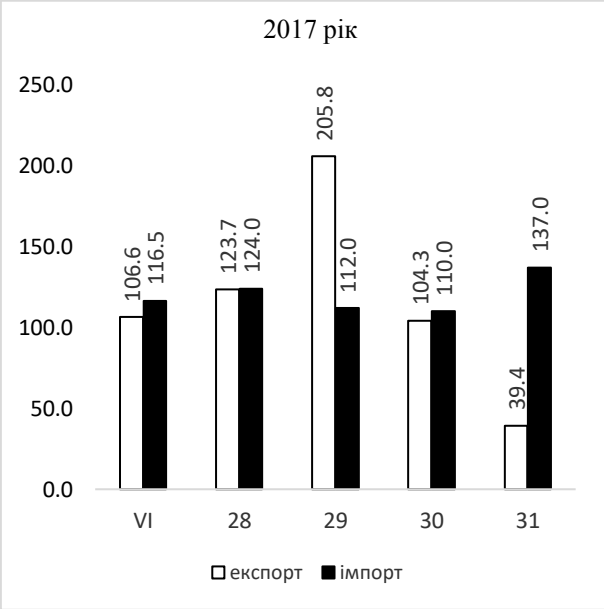

в)

Група VI - Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості:
28 - продукти неорганічної хімії; 29 - органічні хімічні сполуки; 30 - фармацевтична продукція; 31 - добрива

Рис. 2.10. **Темпи приросту експорту та імпорту хімічної продукції в Україні, %**

Авторські розрахунки за [85]

Про якісні зміни в інноваційній діяльності вітчизняних хімічних підприємств свідчить і збільшення кількості маловідходних, ресурсозберігаючих впроваджених технологічних процесів (із 12 у 2014 році до 35 у 2015-2016 роках, що становило 63% усіх впроваджених технологічних процесів на підприємствах виробництва хімічних речовин і хімічної продукції) (додаток Г, табл. Г.2). Водночас негативом є суттєве зниження обсягів реалізованої інноваційної хімічної продукції (-72% у 2017 році, порівняно з 2014-2015 роками), що, своєю чергою, спричинило зменшення частки інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої хімічної продукції – 0,9% у 2017 році проти 4,8% у 2015-му і 4,3% у 2014-му.

Таблиця 2.7

Структура і динаміка витрат на інноваційну діяльність виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Україні

Напрям інноваційної діяльності	2014		2015		2016		2017		Темп приросту, %		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016
Усього	***352732,3***	***100,0***	***194348,4***	***100,0***	***130882***	***100,0***	***275822***	***100,0***	***55,1***	***67,3***	***210,7***
Внутрішні НДР	4389,8	1,2	43477,8	22,4	55100	42,1	174997	63,4	990,4	126,7	317,6
Зовнішні НДР	6445,4	1,8	3929,2	2,0	5793,8	4,4	н. д.	х	61,0	147,5	н. д.
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	200122,3	56,7	93978,1	48,4	40295,1	30,8	58724	21,3	47,0	42,9	145,7
Придбання інших зовнішніх знань	40158,9	11,4	21763,6	11,2	778,9	0,6	н. д.	х	54,2	3,6	н. д.
Інше	101615,9	28,8	31199,7	16,1	28914,2	22,1	39714	14,4	30,7	92,7	137,4

Авторські розрахунки за [48]

Окрім загального падіння обсягів інноваційної продукції, зменшилась також частка продукції, яка була новою для ринку. Так, якщо у 2015 році 59,6% (46,3% у 2014-му) реалізованої інноваційної хімічної продукції в Україні складала продукція, що була новою для ринку, то у 2017-му значення цього показника становило лише 8,7%, тоді як 91,3% припадало на продукцію, яка була новою тільки для підприємства, що її реалізує (рис. 2.11).

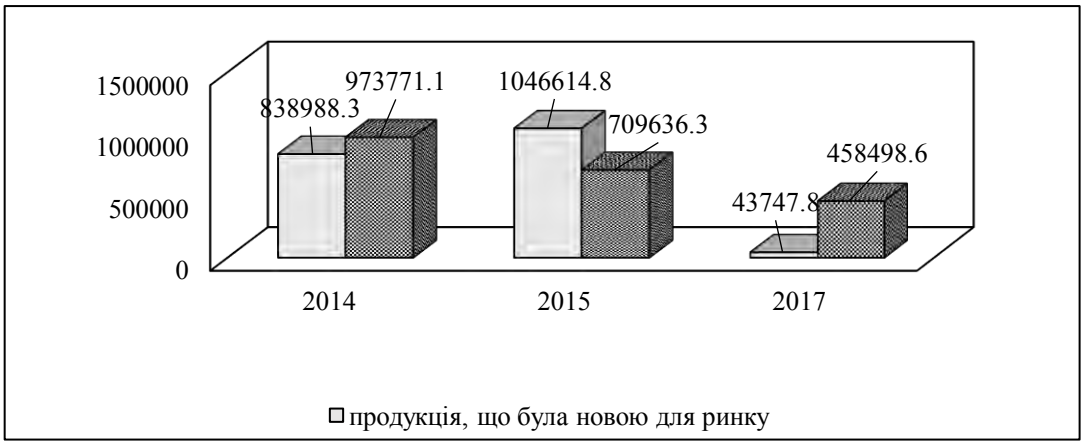

Рис. 2.11. **Обсяг реалізованої інноваційної хімічної продукції в Україні, тис. грн.**

Побудовано за [48]

На основі проведеного аналізу сучасного стану, динаміки і тенденцій розвитку хімічної промисловості в Україні можна виділити сильні та слабкі сторони цього сектору промислової діяльності, які доцільно враховувати при визначенні перспектив його подальшого функціонування (табл. 2.8).

З огляду на позитивні тенденції зростання хімічного виробництва в Україні упродовж 2017-2018 років, можна стверджувати, що вітчизняна хімічна промисловість почала перехід до якісно нової фази свого розвитку. Основними

ознаками позитивних зрушень є зростання обсягів виробництва та експорту хімічної продукції, а також перевищення темпів зростання експорту над темпами зростання імпорту окремих товарних груп, зокрема, органічних хімічних сполук.

Таблиця 2.8

Сильні та слабкі сторони хімічної промисловості

Сильні сторони	Слабкі сторони
Світова хімічна індустрія	
Інноваційний сектор із можливостями впровадження новітніх технологій	Потреба у значних капіталовкладеннях, що обумовлює високий рівень заборгованості хімічних підприємств
Високий рівень диверсифікації ринків збуту, що згладжує вплив зовнішніх негативних чинників	Наявність екологічних загроз
Висока рентабельність операцій, що дозволяє хімічним підприємствам акумулювати інвестиційний капітал	Високий рівень залежності від розвитку аграрного сектору (неорганічна хімія)
Хімічна промисловість України	
Часткова забезпеченість власною сировиною (мінеральна сировина)	Низька товарна диверсифікованість експорту
Перспективний внутрішній ринок	Зростаюча сировинна імпортозалежність
Стійкі зовнішні перспективи (для комплексних добрив)	Висока енерго- та ресурсовитратність
Локальна технологічна конкурентоспроможність	Недостатній науково-технічний розвиток

Авторські розрахунки за [104; 107]

Розвитку хімічної промисловості в Україні сприяють сильні сторони цього сектору, зокрема, забезпеченість власною мінеральною сировиною, перспективний внутрішній та зовнішній ринки. Водночас, залишаються невирішеними ряд проблем, які лежать у площині постачання конкурентної за ціною сировини (передусім для виробництв органічної хімії), пошуку капіталовкладень для кардинального покращення технологічного рівня виробництв основної хімії та підвищення конкурентоспроможності їх продукції. Вирішення цих та інших проблем вітчизняної хімічної промисловості неможливе без її системного структурного реформування в напрямку зростання частки високотехнологічної продукції у структурі виробництва, диверсифікації сировинної бази, впровадження інновацій із залученням державної підтримки секторального розвитку, зокрема, на регіональному рівні.

2.3. Групування регіонів України за економічним і ресурсним потенціалом хімічних виробництв

Маючи складну галузеву структуру, хімічна промисловість України характеризується гетерогенністю і в регіональному розрізі. Однак, якщо галузева структура є чітко визначеною, то регіональні особливості хімічної промисловості потребують ґрунтовного деталізованого дослідження з урахуванням впливу різних чинників економічного, ресурсного та часового характеру.

Для класифікації регіонів за рівнем потенціалу розвитку хімічної промисловості використано статистичну процедуру кластерного аналізу[9]. Перевагою використання

[9] Кластерний аналіз (англ. dataclustering) – багатовимірна статистична процедура, завдання якої – розбиття сукупності об’єктів на підмножини (кластери) так, щоб кожен кластер складався зі схожих об’єктів,

кластерного аналізу у дослідженні хімічної промисловості в розрізі регіонів є те, що цей метод статистичного дослідження дає можливість побудови нових класифікацій і виявлення зв'язків усередині сукупності, що, своєю чергою, сприяє поглибленню інформації про досліджувані об'єкти.

Для реалізації мети дослідження було обрано неієрархічний ітеративний метод *k-середніх,* який вважається одним із найбільш ефективних алгоритмів кластеризації[10]. Будучи різновидом ітеративних методів, він передбачає виконання декількох переглядів вихідних даних і, таким чином, компенсує наслідки можливої невдалої їх початкової диференціації.

Для проведення кластерного аналізу обрано показники, що відображають економічний потенціал розвитку хімічної промисловості в регіонах України упродовж 2012-2017 років (додаток Д, табл. Д.1-Д.3):

1) обсяг реалізованої хімічної продукції;
2) експорт хімічної продукції;
3) капітальні інвестиції у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції.

Відповідно до результатів кластерного аналізу, проведеного за допомогою програмного забезпечення XlStat для Excel, усі регіони України розділено на три кластери (табл. 2.9):

I кластер – регіони з високим економічним потенціалом розвитку хімічної промисловості;

II кластер – регіони з середнім потенціалом;

III кластер – регіони з низьким потенціалом.

Як видно з табл. 2.9, упродовж аналізованого періоду склад виділених кластерів зазнав суттєвих змін. Так, до ***I кластеру*** (для якого характерний високий економічний потенціал хімічної промисловості) у 2012-2013 роках входило шість областей: Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Луганська, Одеська і Черкаська. Упродовж 2014-2016 років їх кількість поступово скорочувалась, і у 2017 році I кластер був представлений лише Дніпропетровською областю, яка з 2014 року домінувала серед регіонів за рівнем економічного потенціалу хімічної промисловості. Так, у 2017 році частка цієї області в обсязі реалізованої хімічної продукції в Україні становила 26,85%, в обсязі експорту хімічної продукції – 15,08%, а в обсязі капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 54,10% (додаток Д, табл. Д.4).

II кластер формують регіони, в яких розміщені потужні хімічні підприємства, залежні, в основному, від наявності сировинної бази (додаток Д, табл. Д.5), а також регіони, для хімічної промисловості яких характерні середні значення показників економічного потенціалу. У 2017 році до цього кластеру увійшло 10 областей, із яких Вінницька і Харківська стабільно перебували в ньому з 2012 року, тоді як Черкаська область упродовж 2012-2016 років була одним із лідерів в Україні за потенціалом хімічної промисловості. Частка цієї області у структурі реалізованої хімічної продукції в Україні у 2017 році зменшилась до 8,6% (проти 17,6% у 2016-му), в обсязі експорту хімічної продукції – до 0,6% (проти 3,0%), а в обсязі капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – до 2,6% (проти 5,8%).

а об'єкти різних кластерів істотно відрізнялися. Зміст кластеризації полягає в тому, що об'єкти, які за вектором ознак є найближчими один до одного, утворюють окрему групу − кластер [3].

[10] Ітеративні методи (або неієрархічні методи) кластерного аналізу передбачають приєднання об'єктів до кластера з найближчим центром тяжіння. Кількість фінальних кластерів фіксована і задається до початку кластеризації. Перерахунок центру тяжіння кластера може здійснюватись як після кожної зміни його складу, так і після того, як буде завершено перегляд усіх даних [9].

Таблиця 2.9

Кластеризація регіонів України за економічним потенціалом хімічної промисловості

2012	2013	2014	2015	2016	2017
Дніпро-петровська	Дніпро-петровська	Дніпро-петровська	Дніпро-петровська	Дніпро-петровська	Дніпро-петровська
Донецька	Донецька	Одеська	Одеська	Черкаська	Вінницька
Ів.-Франківська	Ів.-Франківська	Черкаська	Черкаська	Вінницька	Запорізька
Луганська	Луганська	Донецька	Вінницька	Донецька	Ів.-Франківська
Одеська	Одеська	Запорізька	Донецька	Запорізька	Київська
Черкаська	Черкаська	Київська	Закарпатська	Київська	Луганська
Вінницька	Вінницька	Луганська	Запорізька	Луганська	Полтавська
Запорізька	Запорізька	Рівненська	Ів.-Франківська	Одеська	Рівненська
Київська	Київська	Сумська	Київська	Рівненська	Сумська
Львівська	Львівська	Вінницька	Луганська	Сумська	Харківська
Полтавська	Полтавська	Волинська	Полтавська	Харківська	Черкаська
Рівненська	Рівненська	Житомирська	Рівненська	Волинська	Волинська
Сумська	Сумська	Закарпатська	Сумська	Житомирська	Донецька
Харківська	Харківська	Ів.-Франківська	Харківська	Закарпатська	Житомирська
Волинська	Волинська	Кіровоградська	Волинська	Ів.-Франківська	Закарпатська
Житомирська	Житомирська	Львівська	Житомирська	Кіровоградська	Кіровоградська
Закарпатська	Закарпатська	Миколаївська	Кіровоградська	Львівська	Львівська
Кіровоградська	Кіровоградська	Полтавська	Львівська	Миколаївська	Миколаївська
Миколаївська	Миколаївська	Тернопільська	Миколаївська	Полтавська	Одеська
Тернопільська	Тернопільська	Харківська	Тернопільська	Тернопільська	Тернопільська
Херсонська	Херсонська	Херсонська	Херсонська	Херсонська	Херсонська
Хмельницька	Хмельницька	Хмельницька	Хмельницька	Хмельницька	Хмельницька
Чернівецька	Чернівецька	Чернівецька	Чернівецька	Чернівецька	Чернівецька
Чернігівська	Чернігівська	Чернігівська	Чернігівська	Чернігівська	Чернігівська

Примітка:

– I кластер; – II кластер; – III кластер

Незмінну основу ***III кластера*** упродовж аналізованого періоду формували 11 областей: Волинська, Житомирська, Закарпатська, Кіровоградська, Миколаївська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська, а також Львівська (із 2014 року). У 2017 році до цього кластера увійшло (внаслідок значного зниження обсягів реалізації та експорту хімічної продукції) ще дві області – Донецька і Одеська. Кожен із регіонів, які входять до цього кластеру, займає незначну (<2%), питому вагу у структурі реалізованої хімічної продукції в Україні (за винятком Донецької і Львівської областей), експорту хімічної продукції (за винятком Закарпатської області) і капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (за винятком Одеської області). У 2017 році сумарно частка цього кластеру в обсязі реалізованої хімічної продукції становила 12,6% (що в 2,1 разу менше, аніж однієї Дніпропетровської області), а в обсязі експорту – 11,4%.

На підставі результатів кластеризації регіонів за рівнем їх економічного потенціалу виділено основні етапи розвитку хімічної промисловості в Україні упродовж аналізованого періоду, зокрема:

- 2012-2013 роки – відносно рівномірний розподіл регіонів за кластерами: 6 областей із високим потенціалом (Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Луганська, Одеська, Черкаська), 8 областей із середнім потенціалом (Вінницька, Запорізька, Київська, Луганська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська) і 10 областей із низьким економічним потенціалом хімічної промисловості;
- 2014 рік – загострення політичної нестабільності, військових дій на сході України, внаслідок чого два регіони з найбільш потужною сировинною базою – Донецька і Луганська області – опинились у III кластері, що не лише змінило регіональний розподіл хімічної промисловості, але й значною мірою вплинуло на розвиток цього виду виробництва в Україні загалом. Зокрема, вдвічі скоротився видобуток солі, найбільшим сировинним районом якої був Донбас (Бахмутівське і Слов'янське родовища);
- 2015 рік – формування нової регіональної структури вітчизняної хімічної промисловості, для якої характерний відчутний дисбаланс у розвитку хімічних виробництв: три домінуючі області (Дніпропетровська, Одеська, Черкаська), 11 областей із середнім економічним потенціалом (включно з Донецькою і Луганською) та 10 областей у III кластері;
- 2016-2017 роки – період поглиблення регіональних диспропорцій у розвитку хімічної промисловості, які виникли внаслідок посилення домінантних позицій Дніпропетровської області і, водночас, суттєвого послаблення економічного потенціалу хімічних виробництв Донецької і Одеської областей.

Розподіл регіонів за кластерами дозволив виявити ряд областей із нестабільним рівнем економічного потенціалу їх хімічної промисловості. Це зумовило необхідність поглиблення аналізу шляхом врахування таких чинників:

- наявності на території області сировинної бази (кам'яної та калійної солі, вапняку, природного газу, нафти або вугілля), що обумовлює локалізацію центрів гірничої хімії, а також сировинно-орієнтованих виробництв основної хімії (содового і хлорного; азотних та калійних добрив);
- концентрації споживачів хімічної продукції (стосується сірчанокислотної промисловості і супутнього виробництва фосфатних добрив.

На підставі порівняння даних матриці економічного потенціалу хімічної промисловості регіонів, побудованої за результатами їх кластеризації (табл. 2.10), із даними щодо розміщення сировинних центрів хімічного виробництва в Україні (додаток Д, табл. Д.5) виявлено, що на території областей із нестабільним (упродовж аналізованого періоду) рівнем потенціалу переважно розташовані потужні сировинні центри хімічного виробництва, зокрема:

- у Донецькій області (2012-2013 роки – I кластер, 2014-2016 – II кластер, 2017-й – III кластер) – сировина для виробництва азотних та фосфатних добрив;
- в Івано-Франківській (2012-2013 роки – I кластер, 2014-2015, 2017-й – II кластер, 2016-й – III кластер) і Львівській (2012-2013 роки – II кластер, 2014-2017 – III кластер) областях – родовища калійної солі та сірки;
- у Закарпатській (2014-2015 роки – II кластер, 2012-2013, 2016-2017 – III кластер) і Херсонській (2012-2013, 2015-2017 роки – III кластер, 2016-й – II кластер) областях – родовища кам'яної солі;
- в Одеській області (2012-2015 роки – I кластер, 2016-2017 – III кластер) – сировина для виробництва калійних добрив;
- у Черкаській області (2012-2016 роки – I кластер, 2017-й – II кластер) – сировина для виробництва азотних добрив.

Таким чином, з огляду на наявність у названих регіонах значної сировинної бази для розвитку хімічних виробництв, можна стверджувати, що причини послаблення потенціалу їх хімічної промисловості перебували не лише в економічній, але й (значною мірою) в екологічній та політичній площинах.

Таблиця 2.10

Матриця економічного потенціалу хімічної промисловості регіонів України

Рік	Вінницька	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Івано-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська
2012																								
2013																								
2014																								
2015																								
2016																								
2017																								

Примітка:

– I кластер; – II кластер; – III кластер

У 2017 році результати функціонування хімічної промисловості суттєво покращились як в Україні загалом, так і в більшості регіонів. Так, темпи приросту обсягу реалізації хімічної продукції були від'ємними лише в 5-ти областях (проти 10-ти у 2016-му), а темпи приросту експорту – у 9-ти областях (проти 14-ти). Особливо варто відзначити Івано-Франківську область, в якій значення названих показників зросли, відповідно, у 4,6 і 4,3 разу. Темпи приросту експорту хімічної продукції у 2017 році, порівняно з попереднім, стали додатними у Вінницькій, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Львівській, Миколаївській, Херсонській і Чернівецькій областях. Натомість у Житомирській, Сумській і Харківській – знизились до від'ємних значень.

Падіння обсягів реалізації хімічної продукції у 2017 році посилилось в Одеській (-72,9% проти -55,8% у 2016-му) і Рівненській (-29,4% проти -21,8%) областях. Темпи приросту цього показники стали від'ємними в Донецькій (-12,6% проти 21,1%) і Черкаській (-46,9% проти 13,9%) областях та залишились від'ємними у Кіровоградській (-10,3% проти -11,5%).

У підсумку, виходячи з результатів кластеризації, а також з урахуванням сировинного потенціалу і динаміки ключових показників діяльності (додаток Д, табл. Д.6-Д.8) та показників економічної ефективності хімічної промисловості (додаток Д, табл. Д.9) регіонів України у 2017 році, їх умовно розділено на 4 групи:

***1-ша група** – регіони зі значним потенціалом і високим рівнем ефективності* (Дніпропетровська, Київська, Харківська, Полтавська і Вінницька області);

***2-га група** – регіони зі значним потенціалом, але низьким рівнем ефективності* (Черкаська, Івано-Франківська, Запорізька, Сумська, Рівненська, Донецька, Луганська і Одеська області);

***3-тя група** – регіони з незначним потенціалом, але високим рівнем ефективності* (Львівська, Закарпатська, Житомирська, Миколаївська і Херсонська області);

4-та група *– регіони з незначним потенціалом і невисоким рівнем ефективності* (Тернопільська, Кіровоградська, Чернігівська, Хмельницька, Волинська і Чернівецька області).

Незаперечним лідером за рівнем розвитку хімічної промисловості є *Дніпропетровська* область, яка володіє ≈50% запасів корисних копалин, а ступінь її забезпеченості мінеральними ресурсами утричі вищий, аніж у середньому в Україні. Найбільший центр розвитку хімічної промисловості регіону – місто Кам'янське, де зосереджено виробництво аміаку та азотних добрив з відходів коксохімічного виробництва і природного газу; каустичної соди з використанням місцевої електроенергії та солі з Донбасу; сірчаної кислоти з відходів металургійних підприємств. У 2017 році хімічна промисловість області отримала найвищий серед регіонів України фінансовий результат (сальдо) від основної діяльності – 809,7 млн. грн. (проти збитку 120,1 млн. грн. у 2016-му). Інші показники ефективності функціонування хімічної промисловості області також були одними з найвищих, зокрема, рентабельність операційної діяльності досягла 12,1% (проти 3,1% у 2016-му), а продуктивність праці – понад 2 млн. грн./ос. (проти 1,35 млн. грн./ос.), однак дещо скоротилась частка прибуткових підприємств (до 80,1% проти 82,6%). Згідно зі статистичними даними за січень-вересень 2017 року, у Дніпропетровській області темпи приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції склали 5,53 разу, порівняно з аналогічним періодом 2016 року. Обсяг реалізованої хімічної продукції у 2017 році зріс на 24,5% після зниження у 2016-му на 20,5%. Водночас темпи приросту експорту хімічної продукції в Дніпропетровській області залишаються від'ємними з 2015 року. Як наслідок, частка експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції цього регіону у 2017 році зменшилась до 33,41% (проти 39,02% у 2014-му) (табл. 2.11).

Значним потенціалом розвитку хімічної промисловості володіють також Харківська, Київська, Полтавська і Вінницька області, підприємства яких демонструють високий рівень ефективності функціонування.

Харківська область – це регіон із високим рівнем розвитку економіки, що обумовлено передусім його вигідним географічним розташуванням, зокрема близькістю до вугільно-металургійної бази Донбасу і Придніпров'я. Хімічна промисловість цього регіону в основному спеціалізується на виробництві сировини для потреб важкої промисловості (коксу, рідкого і газоподібного азоту, кисню, аргону та ін.) і, водночас, на випуску споживчих товарів (виробів із пластмас, товарів побутової хімії, емалей і фарб). Сировинна орієнтованість хімічних виробництв посилюється наявністю на території області Ізюмського родовища фосфоритів (виробництво фосфатних добрив).

Особливе місце в регіоні посідає фармацевтична промисловість: близько половини виробництва лікарських засобів в Україні зосереджено на Харківщині. Для хімічної промисловості цієї області характерний майже незмінно високий рівень ефективності функціонування за всіма аналізованими показниками. Окрім того, у Харківській області додатні темпи приросту обсягу реалізованої хімічної продукції, а з 2014 року – і темпи приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції. Водночас частка експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції цього регіону є порівняно невисокою – 27,02% у 2017 році (проти 44,57% у 2016-му), що, своєю чергою, стало наслідком зниження темпів приросту експорту хімічної продукції.

Таблиця 2.11

Частка експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції, %

Регіон	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**68,75**	**67,13**	**66,80**	**63,44**	**57,99**	**59,39**
Вінницька	16,18	23,99	44,46	27,56	19,37	18,32
Волинська	н. д.	н. д.	н. д.	89,55	н. д.	90,61
Дніпропетровська	32,28	35,35	39,02	33,80	41,86	33,41
Донецька	65,04	55,83	45,77	39,30	24,56	27,45
Житомирська	9,83	14,47	11,96	8,95	16,31	4,20
Закарпатська	10,87	10,36	7,24	55,01	49,39	64,42
Запорізька	69,07	84,04	75,52	82,96	86,07	77,96
Івано-Франківська	24,30	3,00	39,24	46,56	24,22	23,85
Київська	38,26	10,81	20,30	26,26	30,74	33,14
Кіровоградська	19,76	12,56	10,94	15,29	32,78	54,65
Луганська	55,85	45,01	38,33	18,81	20,57	26,16
Львівська	10,98	10,99	25,36	25,07	19,91	23,74
Миколаївська	98,06	88,30	72,80	89,80	82,33	97,11
Одеська	92,70	91,43	98,02	96,53	93,68	н. д.
Полтавська	30,08	64,46	68,92	54,12	69,70	60,73
Рівненська	48,97	43,27	45,12	48,27	21,08	23,51
Сумська	55,80	43,90	37,92	37,70	57,90	38,94
Тернопільська	30,13	0,42	10,06	19,78	36,53	46,65
Харківська	28,62	23,78	33,32	44,11	44,57	27,02
Херсонська	7,23	19,42	5,85	15,69	7,20	8,59
Хмельницька	75,93	19,54	37,31	41,17	44,39	58,57
Черкаська	47,61	33,62	27,69	9,98	9,85	4,18
Чернівецька	30,93	39,78	66,26	29,51	27,90	45,53
Чернігівська	12,44	4,66	72,34	7,10	8,43	6,94

Авторські розрахунки за [10-33; 53; 85]

Київська область – регіон, на розвиток промислового сектора економіки якого значною мірою впливає знаходження на його території столиці України. Хімічна промисловість області найбільше сконцентрована у місті Біла Церква, де знаходяться потужні виробництва шин і гумо-азбестових виробів. У регіоні також виробляються пластмаси і кормові антибіотики. Для хімічних підприємств цієї області загалом характерний високий рівень ефективності функціонування, однак у 2017 році, порівняно з попереднім, значення аналізованих показників суттєво знизились, зокрема: рентабельність операційної діяльності – на 4,8 в.п., частка прибуткових підприємств – на 7,6 в.п., фінансовий результат (сальдо) – на 126,2 млн. грн. Натомість продуктивність праці підвищилась на 4,87%. Також із 2015 року в Київській області темпи приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції щорічно становлять понад 90%. Додатними із 2016 року є і темпи приросту експорту хімічної продукції. Як наслідок, частка експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції цього регіону зросла до 33,14% у 2017 році проти 10,81% у 2013-му.

Полтавська область віднесена до категорії перспективних передусім через сировинну базу. Ця область є провідним нафтогазовидобувним регіоном України – близько 40% українського газу та кожна 5-та тонна нафти з конденсатом видобувається з його надр, які характерні унікальним набором родовищ паливно-енергетичної та мінеральної сировини. Основний центр хімічної промисловості області – місто Кременчук, де на заводах технічного вуглецю здійснюється виробництво сажі. У 2017 році хімічні підприємства цього регіону досягли найвищого в Україні рівня продуктивності праці – понад 3,8 млн. грн./ос. Таке зростання стало наслідком збільшення обсягу реалізованої хімічної продукції на 58,2%.

Водночас відбулось суттєве зростання значень інших показників економічної ефективності функціонування хімічної промисловості: фінансовий результат склав 171,9 млн. грн. (проти збитку 14,2 млн. грн. у 2016 році), а рентабельність операційної діяльності – 11,2% (проти 1,5%). Також область із 2016 року нарощує експортний потенціал, зайнявши у 2017-му 7-ме місце серед регіонів України за часткою експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції (60,73%).

Хімічна промисловість *Вінницької області*, орієнтована як на споживача (виробництво фосфатних добрив), так і на сировинну базу (Немирівське родовище сірки), динамічно розвивається. Так, у 2017 році темпи приросту обсягу реалізованої хімічної продукції склали 14,0% (проти 11,8% у 2016-му), темпи приросту експорту хімічної продукції – 3,6% (проти -32,8%), а темпи приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 178,1% (проти 30,0%). Показники ефективності функціонування хімічної промисловості в регіоні упродовж аналізованого періоду також були порівняно високими: позитивні фінансові результати (сальдо) і рентабельність операційної діяльності, однак, відносно невелика частка прибуткових підприємств (60÷70%).

Черкаська область володіє значним потенціалом для розвитку хімічної промисловості, однак унаслідок збиткової діяльності ПАТ "Азот" (одного з найпотужніших хімічних підприємств України) цей регіон віднесено до ***2-ї групи***. Хімічна промисловість регіону виробляє штучні волокна, фарби, аміачну селітру, хімічні реактиви та ін. Усі ці виробництва сконцентровано у місті Черкаси. У 2017 році, порівняно з попереднім роком, обсяг реалізованої хімічної продукції в регіоні зменшився на 46,9%, а темпи приросту обсягу експорту хімічної продукції були від'ємними з 2012 року. Від'ємними також залишаються значення показників фінансового результату і рентабельності операційної діяльності. У 2017 році частка прибуткових хімічних підприємств в області зменшилась до 71,4% (проти 80,0% у 2016-му), а продуктивність праці – на 38,88% при одночасному зменшенні чисельності працівників на 689 осіб. Наслідком цих та інших деструктивних процесів стало скорочення частки експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції регіону до 4,18% проти 47,61% у 2012 році.

Івано-Франківська область (регіон зі значною сировинною базою) у 2017 році значно наростила економічний потенціал розвитку своєї хімічної промисловості. Так, обсяг реалізованої хімічної продукції в області збільшився у 4,6 разу, обсяг експорту – у 4,3 разу, обсяг капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – у 0,8 разу, а продуктивність праці – у 4,8 разу при зростанні середньооблікової кількості штатних працівників хімічної промисловості регіону на 335 осіб. Однак, ефективність діяльності хімічних підприємств регіону у 2017 році залишилась низькою (від'ємні фінансові результати і рентабельність операційної діяльності), хоча частка прибуткових підприємств зросла до 87,9% проти 77,4% у 2016-му.

Запорізька область – один із найбільш технологічно розвинених регіонів України зі значним науково-технічним та виробничим потенціалом, основу якого складають металургійний, машинобудівний та енергетичний комплекси. Лідером хімічної промисловості регіону є ЗДП "Кремнійполімер" – єдиний український виробник кремнійорганічної продукції (силіконів). У 2017 році область продемонструвала позитивну динаміку ключових показників економічного потенціалу, зокрема, зростання темпів приросту обсягів реалізації та експорту

хімічної продукції, а також темпів приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції. Підвищився і рівень ефективності функціонування хімічної промисловості регіону: продуктивність праці збільшилась у 1,6 разу (але, водночас, було вивільнено 215 працівників), частка прибуткових підприємств – на 7,9 в.п., а рентабельність операційної діяльності досягла 1,9% проти -20,1% у 2016 році. Також у 2017 році обсяг збитку хімічної промисловості зменшився до -35,7 млн. грн. (проти 2871,8 млн. грн.). Для області характерні одні з найвищих в Україні значень показника частки експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції (≈80%).

Сумська область – регіон, розміщення хімічних виробництв на території якого в основному визначається орієнтацією на споживача. Серед найважливіших видів продукції хімічної промисловості цього регіону можна виділити: мінеральні добрива, сірчану кислоту, двоокис титану, регенерат, гумовий лінолеум, синтетичні смоли, кіно-фотоплівку, магнітну стрічку, синтетичні миючі засоби. Хімічні підприємства області територіально сконцентровані в містах Суми і Шостка. У 2017 році відбулось зростання темпів приросту обсягу реалізованої хімічної продукції (23,9% проти -17,6% у 2016-му) і капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (20,4% проти 12,8%). Водночас темпи приросту експорту хімічної продукції стали від'ємними (-20,0% проти 8,2%), як і фінансовий результат (-22,5 млн. грн. проти 9,9 млн. грн.). Показники рентабельності операційної діяльності і частки прибуткових підприємств хімічної промисловості цього регіону теж перебували на низькому рівні: 1,1% і 62,9% відповідно. У 2017 році частка експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції області зменшилась до 38,94% проти 57,9% у 2016-му.

Хімічна промисловість *Рівненської області* представлена в основному ПрАТ "Рівнеазот". Це єдине підприємство на території Західного регіону України, яке є виробником мінеральних добрив та адипінової кислоти. Відповідно негативна динаміка показників розвитку хімічної промисловості регіону значною мірою визначається проблемами в діяльності цього підприємства-гіганта[11]. Так, темпи приросту обсягу реалізованої хімічної продукції в області залишаються від'ємними з 2016 року, темпи приросту експорту хімічної продукції – з 2012-го, а темпи приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – з 2015-го. Від'ємними були і значення показників рентабельності операційної діяльності і фінансового результату (сальдо), а частка прибуткових підприємств у 2017 році становила лише 52,8%. Також в області за цей рік відбулось значне вивільнення працівників хімічної промисловості – 830 осіб.

Одеська область – високорозвинутий індустріальний регіон України, хімічна промисловість якого працює здебільшого на власній сировині (ропі, солях озер і лиманів), а також частково використовує привізну. Підприємствами хімічної промисловості виробляються мінеральні добрива (місто Южне), лакофарбові вироби, продукція побутової хімії та пластмасових виробів, гумово-технічні вироби (все – місто Одеса), а також фармацевтичні вироби і препарати (місто Одеса). Проте на розвиток хімічної промисловості цієї області суттєво впливає діяльність ПАТ "Одеський припортовий завод". Відтак, фінансові труднощі (борг 193 млн. дол. США за поставлений упродовж 2013-2014 років газ), унаслідок яких у 2017 році

[11] Проблеми і особливості функціонування ПрАТ "Рівнеазот" та інших хімічних підприємств детально описано у 4 розділі.

робота цього державного підприємства була призупинена, стали основною причиною падіння обсягів реалізації хімічної продукції на 90% (порівняно з 2016-м), обсягів експорту хімічної продукції – на 64%, а капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – на 33,6%. Із 2016 року фінансовий результат (сальдо) хімічної промисловості регіону був від'ємним, операційна діяльність – збитковою. Упродовж 2016-2017 років частка прибуткових хімічних підприємств в Одеській області зменшилась на 8,4 в.п., а продуктивність праці знизилась у 7,25 разу при вивільненні 555 осіб (≈15% середньооблікової кількості штатних працівників хімічної промисловості регіону у 2017 році).

До 2-ї групи віднесено також Донецьку і Луганську області, які мають потужну сировинну базу для розвитку хімічної промисловості. Проте, внаслідок втрати значної частини виробничих потужностей (через військові дії) ці області перестали бути лідерами в рейтингу регіонів України за економічним потенціалом хімічної промисловості. Так, частка Донецької області в структурі реалізованої хімічної продукції у 2017 році зменшилась до 2,7% (проти 16,9% у 2012-му), а в структурі експорту хімічної продукції – до 1,3% (проти 16,0%). Аналогічна ситуація в Луганській області, однак її частки у названих структурах за цей період скоротились дещо менше: на 8,8 в.п. і 9,0 в.п. відповідно. У такій ситуації закономірними є від'ємні фінансові результати і нерентабельна операційна діяльність хімічних підприємств у цих регіонах. Водночас у Донецькій області упродовж 2013-2017 років частка прибуткових підприємств зросла на 15,9 в.п. (до 76,3%), а в Луганській – на 20,6 в.п. (до 65,0%). Позитивною є також тенденція до збільшення з 2016 року темпів приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції в цих регіонах.

Частка 5-ти регіонів, віднесених до ***3-ї групи***, у 2017 році сумарно склала 6,06% від загального обсягу реалізованої хімічної продукції в Україні і 3,34% від її експорту. Проте ці області демонстрували стабільну динаміку нарощення потенціалу хімічної промисловості, зокрема, додатні темпи приросту обсягів реалізації (окрім Закарпатської у 2016 році) і експорту (окрім Житомирської у 2017 році) хімічної продукції. Окрім того, про перспективність розвитку цього сектора переробної промисловості в регіонах 3-ї групи свідчать незмінно високі значення показників ефективності функціонування їх хімічних підприємств. Так, упродовж 2013-2017 років фінансовий результат (сальдо) хімічної промисловості був додатним в усіх областях групи – *Львівській, Закарпатській, Житомирській, Миколаївській і Херсонській*, а операційна діяльність – рентабельною (окрім Львівської області у 2014 році). Найефективніше функціонувала хімічна промисловість Миколаївської області, досягнувши найвищих серед регіонів України значень показників рентабельності операційної діяльності (27,5% у 2017 році) і частки прибуткових підприємств (87,5% у 2016-му). Цей регіон також володіє значним експортним потенціалом – частка експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції Миколаївської області у 2017 році досягла 97,11%.

Частка 6-ти регіонів, віднесених до ***4-ї групи***, у 2017 році сумарно склала лише 3,21% від загального обсягу реалізованої хімічної продукції в Україні і 2,37% від її експорту. Однак, незважаючи на загалом незначний сировинний і економічний потенціал хімічної промисловості, деякі з областей цієї групи досягли позитивної динаміки значень окремих показників, зокрема:

- темпи приросту обсягів реалізованої хімічної продукції стабільно високі з 2013 року у Чернігівській області (з тенденцією до збільшення), а з 2015-го – у Хмельницькій і Чернівецькій областях (із тенденцією до зменшення);

- темпи приросту експорту хімічної продукції з 2014 року незмінно високі у Тернопільській і Хмельницькій (із тенденцією до збільшення) областях, із 2015-го – у Кіровоградській, а з 2016-го – у Чернігівській (із тенденцією до зменшення) областях;

- темпи приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції з 2015 року колосальними темпами (321,4% за січень-вересень 2017 року) зростають у Кіровоградській області.

Загалом негативною залишається динаміка показників функціонування хімічної промисловості у Волинській області, яка, водночас, є повністю експортоорієнтованою – у 2017 році частка експорту в обсязі реалізованої хімічної продукції цього регіону склала 90,61%. Варто зазначити, що в решти областей 4-ї групи (окрім Чернігівської) значення цього показника становило близько 50%.

Пошук механізмів підвищення ефективності функціонування хімічних підприємств України потребує ґрунтовних досліджень на мікрорівні.

2.4. Аналіз показників діяльності хімічних підприємств

В Україні функціонує понад 2000 підприємств хімічної промисловості. Серед них підприємства з виробництва (додаток Е, табл. Е.1):

- основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (38,9% від загальної кількості хімічних підприємств);
- іншої хімічної продукції (21,8%);
- фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик (17,3%);
- мила, мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумерних і косметичних засобів (16,7%);
- пестицидів та іншої агрохімічної продукції (3,6%);
- штучних і синтетичних волокон (1,7%).

Ключовим сегментом хімічної промисловості України є виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах. У цьому сегменті зосереджені найбільші виробники, продукція яких зорієнтована як на забезпечення внутрішнього ринку, так і на експорт. До них належать (додаток Е, табл. Е.2):

- підприємства холдингової групи Ostchem – ПАТ “Азот” (м. Черкаси), ПрАТ “Рівнеазот” (м. Рівне), ПрАТ “Сєвєродонецьке об’єднання Азот” (м. Сєвєродонецьк);
- АТ “ДніпроАзот” (м. Кам’янське);
- ПАТ “Сумихімпром” (м. Суми);
- ПрАТ “Хімдивізіон” (м. Кам’янське);
- підприємства корпорації АТ “Украгрохімхолдинг” – ПрАТ “Дніпровський завод мінеральних добрив” (м. Кам’янське), ПрАТ “Еко-Азот” (м. Черкаси);
- ПАТ “Одеський припортовий завод” (м. Южне).

Результати діяльності названих підприємств мають значний вплив на стан і тенденції розвитку вітчизняної хімічної промисловості, а саме:

- обсяг реалізованої продукції цих підприємств у 2017 році сумарно становив майже 21,8% від загального обсягу реалізації хімічної продукції в Україні і майже 37,1% – від обсягу реалізації продукції виробництва основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (табл. 2.12);

- на цих підприємствах задіяно майже 37% працівників хімічної промисловості України;

- окремі з цих підприємств є монополістами на ринку хімічної продукції, до прикладу, АТ "ДніпроАзот" – єдиний в Україні виробник рідкого хлору, а ПАТ "Одеський припортовий завод" – монополіст із прийому, охолодження та перевантаження аміаку.

Значну частку ринку хімічної промисловості України займають підприємства холдингової групи Ostchem – їх частка в обсязі реалізації основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах у 2017 році склала 15,7%. До цієї групи входять ПАТ "Азот" і ПрАТ "Рівнеазот" і ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот". Окрім того, напрямок дистрибуції мінеральних добрив представлено компанією ПрАТ "УкрАгро НПК", а транспортування – морським спеціалізованим портом ТОВ "ЗТ Ніка-Тера". До холдингової групи Ostchem належить також ПрАТ "Концерн Стирол" (м. Горлівка Донецької області), що призупинив свою діяльність унаслідок військових дій.

Таблиця 2.12

Частка найбільших підприємств в обсязі реалізованої хімічної продукції в Україні у 2017 році, %

Підприємство	Частка в загальному обсязі реалізованої хімічної продукції в Україні	Частка в обсязі реалізованої основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах
Підприємства групи Ostchem: ПрАТ "Рівнеазот", ПАТ "Азот", ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот"	9,0	15,7
АТ "ДніпроАзот"	8,8	14,5
ПАТ "Сумихімпром"	3,1	5,0
ПрАТ "Хімдивізіон"	0,5	0,8
ПАТ "Одеський припортовий завод"	0,2	0,7
АТ "Украгрохімхолдинг": ПрАТ "Дніпровський завод мінеральних добрив", ПрАТ "Еко-Азот"	0,2	0,4

Авторські розрахунки за [53; 70-78]

Підприємства групи Ostchem виробляють близько 3% азотних добрив у світі. Продукція групи експортується у понад 100 країн. Загальна потужність виробництва підприємств компанії – 12 987 тис. тонн на рік, у роботі підприємств задіяно близько 23 тис. співробітників. Загалом дистрибуційна мережа групи Ostchem покриває всі сільськогосподарські регіони України [64].

ПрАТ "Рівнеазот" – підприємство, що входить до групи Ostchem і є одним із найбільших в Україні виробників мінеральних добрив та адипінової кислоти. Продукцію ПрАТ "Рівнеазот" використовують понад 40 країн світу, зокрема,

країни ЄС, Східної Азії, Об'єднані Арабські Емірати, Росія та ін. Однак, упродовж 2015-2017 років фінансові результати діяльності ПрАТ "Рівнеазот" були від'ємними. Основною причиною збитків стало зростання ціни на газ, вартість якого займає ≈40% від собівартості продукції. Як наслідок, у 2017 році основну діяльність підприємства було тимчасово призупинено та відбувся перехід на роботу з давальницькою сировиною [60].

ПАТ "Азот" (місто Черкаси) – один із найбільших виробників мінеральних добрив, карполактаму та іонообмінних смол, аміачної селітри (загалом близько 11 видів хімічних продуктів). У виробничу структуру підприємства входять 43 підрозділи, які розташовані на площі майже 500 га. До кінця 2016 року ПАТ "Азот" активно експортувало свою продукцію у країни Європи, Азії, Америки та СНД, однак, із 2017-го реалізує її виключно на вітчизняному ринку. Упродовж 2014-2017 років діяльність цього підприємства була збитковою. Проте воно активно оновлює основні засоби та працює над впровадженням енергозберігаючих технологій, завдяки чому розширює внутрішній ринок збуту – виробляє близько 1/3 селітри, що використовується в Україні. При повному завантаженні підприємство може досягти близько 3 млн. тонн випуску цієї продукції на рік [56].

У 2018 році на базі діючих виробничих потужностей ПАТ "Азот" організовано випуск нового виду мінеральних добрив – карбамідно-аміачної суміші із додаванням сірки (КАС+S). Продукція вже пройшла промислово-дослідні випробування, результати яких підтвердили можливість її промислового випуску. Упродовж вересня-жовтня 2018 року було виготовлено першу експериментальну партію цього мінерального комплексу обсягом 540 тонн, яка зберігається на заводських складах і готова до відвантаження. Транспортування відбуватиметься у спеціальних цистернах залізничного транспорту та автомобільних цистернах. Виробнича потужність КАС+S складає 36 тис. тонн на рік.

До групи Ostchem також належить ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот" – один із найбільших в Україні виробників азотних мінеральних добрив, органічних спиртів і кислот, товарів побутової хімії та виробів із полімерів. За останні роки підприємство декілька разів зупиняло свою діяльність через військові дії на території області. Як наслідок, станом на кінець 2017 року ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот" мало заборгованість перед постачальниками за природний газ у сумі 31 999, 200 тис. грн. Заборгованість за інші товари, роботи, послуги та інші поточні зобов'язання становила 4 897 828 тис. грн.; заборгованість за аванси, отримані за продукцію, – 1 670 934 тис. грн.; податкові поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом складали 69 137 тис. грн., а податковий кредит за ПДВ за перераховані аванси – 34 644 тис. грн. Відтак, ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот" входить у десятку підприємств України з найбільшою заборгованістю по заробітній платі. Проте, з липня 2018 року діяльність підприємства відновилась, а тому в перспективі можна прогнозувати покращення фінансової ситуації [61].

АТ "ДніпроАзот" – один із найбільших заводів вітчизняної хімічної промисловості. Частка цього підприємства в обсязі реалізації основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах у 2017 році становила 14,5%. На підприємстві функціонує 24 структурних підрозділи, у роботі яких задіяно 4959 штатних працівників. АТ "ДніпроАзот" виготовляє мінеральні добрива (аміак, карбамід і аміачну воду), продукти базової хімії (їдкий натрій і синтетичну соляну кислоту), гіпохлорид натрію, а також споживчі товари. Територіальне розташування цього підприємства обумовлене

використанням відходів коксування вугілля як основної сировини. Для виробництва каустичної соди використовують місцеву електроенергію та сіль із Донбасу.

АТ "ДніпроАзот" – єдиний в Україні виробник рідкого хлору, який використовується для стерилізації питної води і очищення стічних вод. Сировиною для виробництва хлору є відходи содової промисловості, які одержують у місті Кам'янському. Підприємство активно експортує свою продукцію (зокрема, аміак, карбамід, каустичну соду і соляну кислоту) в Туреччину та країни ЄС. За останні роки зросла прибутковість підприємства (у 2017 фінансовий результат збільшився на 454 920 тис. грн., порівняно з 2015-м), що стало наслідком впровадження нових технологій виробництва, модернізації та реконструкції обладнання [55].

ПАТ "Сумихімпром" у 2017 році реалізувало понад 3,1% хімічної продукції України та є одним із найпотужних комплексів хімічної промисловості, що спеціалізується на виробництві фосфатних мінеральних добрив. Частка цього підприємства в обсязі реалізації основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах становила 5%. Виробнича структура підприємства складається з 11 основних та 20 допоміжних цехів, 7 підрозділів непромислової групи, функціонування яких забезпечують понад 4000 працівників. ПАТ "Сумихімпром" забезпечує вітчизняний ринок хімічною продукцією, а також активно працює на експорт, зокрема, у 2017 році близько 60% двоокису титану було експортовано у майже 30 країн світу.

Попри те, упродовж останніх років діяльність ПАТ "Сумихімпром" була збитковою. Відтак, підприємство працює в режимі економії сировини та енергоресурсів, максимального завантаження потужностей із метою зниження собівартості продукції [59]. Постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.15 року №271 "Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015-2017 роках" [66], ПАТ "Сумихімпром" включено до об'єктів державної власності, що підлягають приватизації у 2017 році (на сьогодні триває процедура санації).

До найбільших виробників добрив в Україні належить ПрАТ "Хімдивізіон". Частка цього підприємства в обсязі реалізації основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах у 2017 році становила 0,8%. Підприємство спеціалізується на виготовленні кальцієвої селітри, азотної кислоти, карбамідно-аміачної суміші та інших видів хімічної продукції. В його роботі задіяно близько 360 працівників. ПрАТ "Хімдивізіон" працює як на забезпечення попиту на вітчизняному ринку хімічної продукції, так і на світовому. Упродовж 2014-2017 років чистий прибуток цього підприємства зріс на 6790 тис. грн. [62].

Корпорація АТ "Украгрохімхолдинг" складається з 30 різногалузевих компаній, основними з яких є ПрАТ "Дніпровський завод мінеральних добрив" (Дніпропетровська область) – виробник фосфоровмісних мінеральних добрив і ПрАТ "Еко-Азот" (Черкаська область) – виробник комплексних органічно-мінеральних добрив. Частка цієї корпорації в обсязі реалізованої в Україні основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах у 2017 році становила 0,4%.

ПАТ "Одеський припортовий завод" заснований у 1974 році. Основні види діяльності – виробництво нітрату амонію та карбаміду. Окрім виробництва, завод приймає та перевантажує призначені для експорту добрива, що виробляються в Україні та Росії. Підприємство є монополістом на загальнодержавному ринку спеціалізованих послуг з прийому, охолодження і перевантаження аміаку.

Частка ПАТ "Одеський припортовий завод" в обсязі реалізованої в Україні основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах у 2017 році становила 0,7%.

Виробнича структура ПАТ "Одеський припортовий завод" складається з 20 виробничих цехів та відділів, а середньооблікова кількість працівників у 2017 році складала 3396 осіб. Упродовж 2016-2017 років підприємство наростило кредиторську заборгованість і тепер функціонує завдяки реструктуризації численних боргів. На кінець 2018 року планується приватизація заводу, яка проводиться з метою, зокрема, модернізації виробничих потужностей [58].

Аналіз результатів діяльності найбільших підприємств-виробників мінеральних добрив в Україні показав, що незважаючи на збитковість діяльності деяких із них, динаміка показників має позитивні тенденції. Так, упродовж 2014-2017 років рентабельність операційної діяльності була додатною у АТ "ДніпроАзот", ПАТ "Сумихімпром" (окрім 2015 року), ПрАТ "Хімдивізіон" та ПАТ "Одеський припортовий завод" (тільки у 2015 році). У ПрАТ "Рівнеазот", ПАТ "Азот", ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот" та ПрАТ "Дніпровський завод мінеральних добрив" аналізований показник був від'ємним, але з позитивною динамікою до зростання. Водночас на ПрАТ "Еко-Азот" і ПАТ "Одеський припортовий завод" рентабельність операційної діяльності за 2014-2017 роки знизилась (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Рентабельність операційної діяльності найбільших підприємств-виробників мінеральних добрив в Україні, %

Підприємство	2014	2015	2016	2017
ПрАТ "Рівнеазот"	-0,79	-0,71	-0,53	-0,39
ПАТ "Азот"	-0,54	-0,35	-0,15	-0,12
ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот"	-0,61	-0,41	-0,57	-0,36
АТ "ДніпроАзот"	0,06	0,04	0,05	0,13
ПАТ "Сумихімпром"	-0,04	0,01	0,00	0,01
ПрАТ "Хімдивізіон"	0,06	0,05	0,10	0,04
ПрАТ "Дніпровський завод мінеральних добрив"	-0,64	-0,47	-0,40	-0,21
ПрАТ "Еко-Азот"	н. д.	-0,05	-0,02	-0,13
ПАТ "Одеський припортовий завод"	-0,03	0,05	-0,34	-0,43
Україна	***-23,50***	***-14,90***	***-13,00***	***-1,70***

Авторські розрахунки за [67; 70-78]

Упродовж 2015-2017 років чистий прибуток отримали АТ "ДніпроАзот", ПАТ "Сумихімпром" і ПрАТ "Хімдивізіон", тоді як діяльність решти аналізованих підприємств була збитковою (табл. 2.14).

Названі підприємства виробляють значну частину мінеральних добрив в Україні, тому від ефективності їх діяльності залежить забезпечення внутрішніх споживачів необхідними продуктами цього сектора хімічної промисловості.

Основними споживачами мінеральних добрив є агропідприємства. Світовий досвід показує, що використання мінеральних добрив дозволяє збільшити врожайність на 30-40%. За оцінками Міжнародної організації виробників і торговців міндобривами (IFA – International Fertilizer Industry Association), світовий попит на мінеральні добрива та їх використання у 2018-2019 роках має зрости до 200 млн. тонн поживних речовин. Сукупний світовий попит на калійні добрива зросте до 34,2 млн. тонн (на 13%), на фосфатні – до 46,2 млн. тонн (на 10%), а азотні – до 120 млн. тонн

(на 6%). Такі прогнози пов'язують зі світовою потребою у збільшенні виробництва продуктів харчування та зростанням цін на них [54].

Таблиця 2.14

Чистий фінансовий прибуток (збиток) найбільших підприємств-виробників мінеральних добрив в Україні, тис. грн.

Підприємство	2015	2016	2017
ПрАТ "Рівнеазот"	-5002691	-3368916	-1115703
ПАТ "Азот"	-5727885	-2137435	-788980
ПрАТ "Сєвєродонецьке об'єднання Азот"	-9441066	-6047233	-1694460
АТ "ДніпроАзот"	78265	50551	533185
ПАТ "Сумихімпром"	7619	2041	5642
ПрАТ "Хімдивізіон"	10490	21748	14689
ПрАТ "Дніпровський завод мінеральних добрив"	-472543	-365511	-184014
ПрАТ "Еко-Азот"	-624	-473	-2447
ПАТ "Одеський припортовий завод"	218514	-3834431	-1464021

Авторські розрахунки за [70-78]

З 2016 року намітилась тенденція до активного використання мінеральних добрив під урожай сільськогосподарських культур (рис. 2.12).

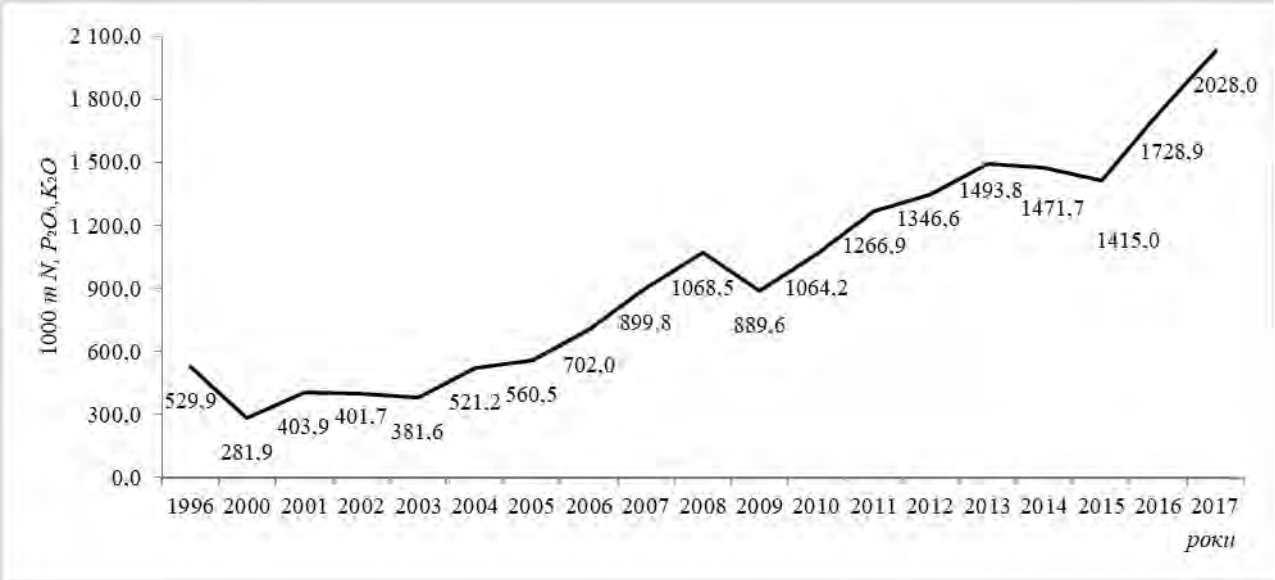

Рис. 2.12. **Внесення мінеральних добрив під урожай сільськогосподарських культур в Україні упродовж 1996-2017 років**

Побудовано за [7]

В Україні агровиробники переважно використовують азотні (68% від загального обсягу) і комплексні (28,0%) добрива, тоді як частки калійних і фосфатних добрив є незначними – 3,7% і 0,3% відповідно. Потреба вітчизняного ринку мінеральних добрив покривається в основному імпортованою продукцією. Так, у 2017 році імпорт основних видів мінеральних добрив становив близько 1,1 млрд. дол. США, а експорт – лише 129,4 млн. дол. США. Найбільшу питому вагу в структурі цього імпорту займали добрива мінеральні або хімічні з вмістом двох або трьох поживних елементів (67,42%) та добрива мінеральні або хімічні з вмістом азоту (29,94%) [81].

Суттєве зростання імпорту мінеральних добрив є прямим наслідком скорочення обсягів їх виробництва в Україні. Так, зокрема, виробництво добрив азотних, мінеральних або хімічних у 2016 році становило лише 16,0 тис. тонн (проти 28,8 тис. тонн у 2013-му). Зниження виробничої активності у цьому сегменті хімічної промисловості було спричинене низкою економічних і політичних чинників. Передусім це зупинка діяльності великих хімічних підприємств, зосереджених на сході України (зумовлена проведенням у цьому регіоні військових дій), а також проблеми із сировиною для виробництва добрив (більшість підприємств суттєво залежать від імпортного газу та цін на нього). Попри те, Україна продовжує забезпечувати близько 3% світового експорту аміаку і карбаміду.

Таким чином, з огляду на світові тренди та наявні виробничі потужності, виробництво мінеральних добрив є перспективним напрямком розвитку вітчизняної хімічної промисловості, зокрема, в областях західного регіону. В цьому регіоні, окрім проаналізованого вище ПрАТ "Рівнеазот", на даний час найпотужнішим хімічним підприємством є ТОВ "Карпатнафтохім", яке було створене у 2004 році у місті Калуші (Івано-Франківська область) на основі технологічного обладнання ВАТ "Оріана" (нафтохімічного комплексу, що збанкрутував). Це найбільший і єдиний в Україні виробник етилену, пропілену, бензолу, фракції С9, поліетилену, а також каустичної соди і полівінілхлориду суспензійного (ПВХ-С).

У 2012 році діяльність ТОВ "Карпатнафтохім" було призупинено. Однак, у червні 2017 року підприємство відновило свою роботу. Високі темпи нарощення його виробництва спричинили зростання обсягу реалізованої хімічної продукції в Івано-Франківській області майже у 4,6 разу, порівняно з 2016 роком. Водночас частка ТОВ "Карпатнафтохім" в обсязі реалізованих хімічних речовин і хімічної продукції в Україні у 2017 році досягла 15%. Пріоритетним ринком збуту ПВХ-С у 2017 році була Туреччина (70%), тоді як в Україні реалізовано 22%, а в країнах СНД – 8% від загального обсягу реалізації цього виду хімічної продукції названого підприємства.

ТОВ "Карпатнафтохім" активно запроваджує нові методи виробництва та закуповує нове обладнання. Так, у 2018 році запущено нову установку для знекиснення водню, що дозволило збільшити потужності та підвищити рівень ефективності виробництва.

Загалом хімічна промисловість Західного регіону представлена близько 400 підприємствами, основна частина яких (≈40%) займається виробництвом основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (рис. 2.13).

Донедавна у регіоні функціонували такі потужні заводи, як Стебницьке ПрАТ "СГХП Полімінерал" і Калійний завод ВАТ "Оріана", що спеціалізувались на виробництві калійних солей, однак на сьогодні ці підприємства закриті. Натомість серед перспективних хімічних підприємств можна виділити ТОВ "Карпатсмоли" (місто Калуш), групу компаній "Поліком" (Івано-Франківська область) і ПАТ "Львівський хімічний завод" (місто Львів).

ТОВ "Карпатсмоли" – один із найбільших в Україні виробників низькотоксичних смол (зокрема, карбамідоформальдегідних смол типів Е-1, 1/2 Е-1 і Е-0 та меламінових смол UMF, MUF, MF), який використовує для їх виробництва енергозберігаючі технології та власні допоміжні енергоресурси. Карбамідоформальдегідні смоли, а також композиції на їх основі знаходять широке застосування не тільки в традиційній деревообробній промисловості, але й

в електротехнічній, машинобудуванні, будівництві, у виробництві будівельних та утеплювальних матеріалів. На даний час ТОВ “Карпатсмоли” – єдине в Україні підприємство, що здійснило реєстрацію своєї продукції за європейською системою REACH, яка підтверджує високу якість та безпеку товару [63].

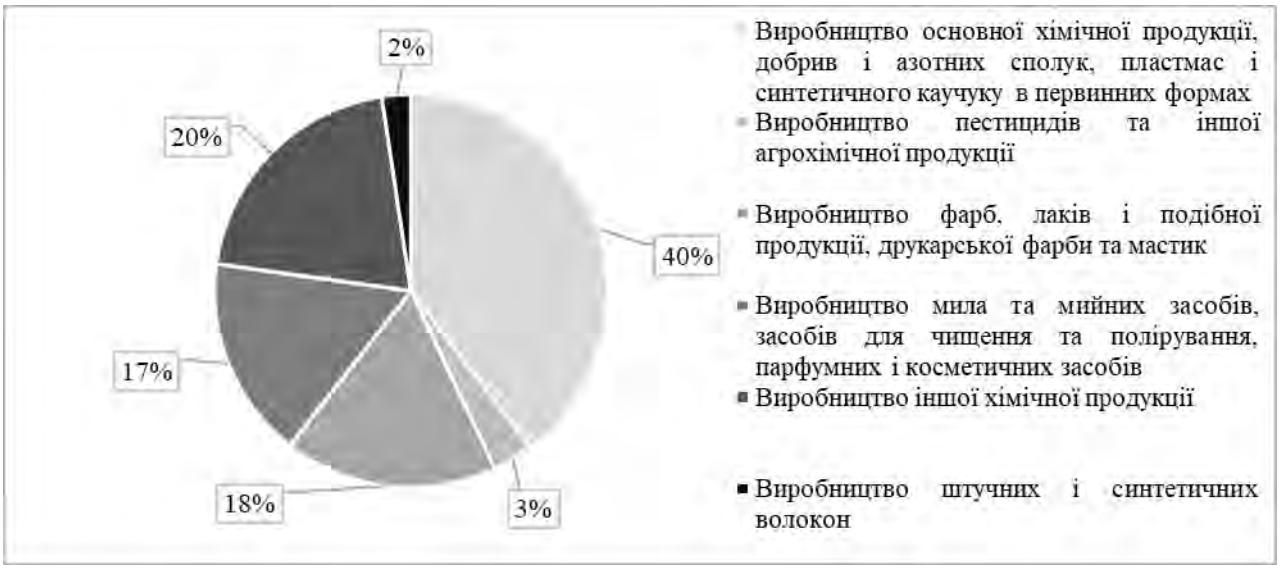

Рис. 2.13. **Розподіл хімічних підприємств Західного регіону за видами виробництв, %**

Побудовано за [1]

В Івано-Франківській області розташована група компаній “Поліком”, до якої входять три підприємства: ТзОВ “Поліком”, ТзОВ “Полікем” і ТзОВ “Живиця плюс”. Загалом у роботі цих підприємств задіяно понад 150 працівників, а загальна потужність їх виробництва – понад 40 тис. тонн хімічної продукції на рік. Кожне з названих підприємств займається окремим видом виробництва.

Засноване у 1997 році ТзОВ “Поліком” на сьогодні є провідним виробником композицій на основі ПВХ, зокрема, товарних ПВХ-пластизолів і декор-гранулятів, які застосовуються для виготовлення широкого асортименту товарів, а саме: шпалер, лінолеуму, штучної шкіри, герметизуючих прокладок технічного і харчового призначення, рулонних технічних матеріалів (тентів, банерів, геомембран), захисних робочих рукавиць та сувенірної продукції. Підприємство також виготовляє органічні пігментні пасти для тонування ПВХ-пластизолів, водні системи для виробництва шпалер, пігментні пасти для їх тонування, знепилені ефект-пігменти, диспергуючі та інші поліфункціональні добавки для різних сфер застосування з урахуванням їх індивідуальних властивостей.

ТзОВ “Полікем” – виробниче хімічне підприємство, засноване у 2005 році ТОВ “Поліком” спільно із словацькими партнерами. У 2007 році ТзОВ “Полікем” запустило в експлуатацію виробниче обладнання для виготовлення пластифікаторів полівінілхлориду та інших полімерів із потужністю понад 15 тис. тонн на рік. Станом на сьогодні підприємство виробляє пластифікатори п’яти типів, а саме: діоктилфталат (ДОФ), діоктіладіпінат (ДОА), діізодециладипинат (ДІДА), дібутилмалеінат (ДБМ), діізононілфталат (ДІНФ). У 2016 році ТзОВ “Полікем” розпочало виробництво ПВА-клеїв широкого промислового та побутового призначення.

ТзОВ “Живиця Плюс” – виробниче підприємство, засноване ТОВ “Поліком” спільно з партнерами у 2005 році, яке спеціалізується на виробництві низькотоксичних аміноформальдегідних смол, що переважно використовуються в деревообробній та металевій промисловості. Виробничі потужності ТзОВ “Живиця Плюс” становлять понад 20 тис. тонн хімічної продукції на рік.

ПАТ “Львівський хімічний завод” – єдиний у західній Україні виробник технічних газів. Це підприємство виготовляє азот рідкий і газоподібний, кисень технічний рідкий і газоподібний, кисень медичний рідкий і газоподібний, аргон, різноманітні газові технічні та харчові суміші. ПАТ “Львівський хімічний завод” забезпечує газом усі великі підприємства Західного регіону, а також є постачальником діоксиду вуглецю імпортного виробництва [57].

Із позиції забезпеченості сировинними ресурсами, хімічні підприємства названого регіону мають значний потенціал для подальшого розвитку виробництва. Проте, їх діяльність супроводжується низкою екологічних проблем, які потребують вирішення. Так, зокрема, на місці діяльності колишнього ДП “Калійний завод” (Івано-Франківська область) досі існує ризик екологічної катастрофи, що пов’язана з недофінансуванням утилізації небезпечних для середовища розсолів. Водночас необхідне сприяння розробленню сировинних ресурсів у Львівській та Івано-Франківській областях, в яких запаси калійних руд складають до 6,8 млрд. тонн. Перспективним також вбачається будівництво заводів із виробництва кальцинованої сировини для скляної промисловості (на базі сировинних ресурсів у місті Калуші) та організація виробництва нових хімічних продуктів шляхом поглибленої переробки наявних сировинних ресурсів.

Загалом діяльність хімічних підприємств в Україні упродовж останніх 5-ти років перебувала під сильним впливом чинників суспільно-політичного, макроекономічного і ринкового характеру. Так, зокрема, ведення військових дій на території АР Крим, Донецької і Луганської областей негативно відобразилось на потенціалі вітчизняної хімічної промисловості:

- припинили свою діяльність ПрАТ “Авдіївський коксохімічний завод”, ДП “Дзержинський фенольний завод” і ПрАТ “Концерн Стирол”;
- ПрАТ “Кримський титан”, ПАТ “Кримський содовий завод”, ВАТ “Бром” залишились в окупованому Криму;
- виникли проблеми з постачанням сировини для хімічних виробництв унаслідок погіршення торгівельно-економічних відносин із РФ.

Серед основних проблем, які сповільнили розвиток вітчизняних хімічних підприємств, можна виділити такі:

- зростання вартості сировини та енергоресурсів (що, своєю чергою, спричинило збільшення собівартості хімічної продукції);
- цінові коливання на світовому ринку мінеральних добрив;
- тиск із боку імпортерів хімічної продукції, які забезпечені дешевшою сировиною;
- сезонність споживання окремих видів продукції хімічної промисловості (передусім це стосується мінеральних добрив);
- технічна та технологічна відсталість хімічних підприємств;
- екологічні проблеми виробництва та ін.

2.5. Оцінка рівня витратності хімічної промисловості

Важливою складовою формування аналітичного підґрунтя для визначення перспектив розвитку хімічних виробництв в Україні є комплексне дослідження міжсекторальних зв'язків хімічної промисловості, зокрема, за напрямками використання хімічної продукції (у сегменті проміжного споживання[12]) іншими видами економічної діяльності (ВЕД).

У 2016 році економікою України використано хімічної продукції на суму 162 141 млн. грн., що на 10,6% більше, аніж у 2015-му і на 108,3% більше, аніж у 2013-му (додаток Ж, табл. Ж.1). Хімічна продукція, яка в тій чи іншій мірі використовується усіма ВЕД, у 2016 році становила 5,5% від загального обсягу проміжного споживання економіки України. Найбільшими споживачами хімічної продукції були сільське господарство та хімічна промисловість (виробництво хімічних речовин і хімічної продукції). Так, у 2017 році на *сільське, лісове та рибне господарство* припало майже 40% (або 64 780 млн. грн.) хімічної продукції проміжного споживання проти 30% (23 312 млн. грн.) у 2013-му (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Частки найбільших споживачів хімічної продукції в Україні (у сегменті проміжного споживання), %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	Відхилення (+/-)			
					2014-2013	2015-2014	2016-2015	2016-2013
Сільське, лісове та рибне господарство	30,00	28,74	36,78	39,95	-1,26	8,04	3,17	9,95
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	16,80	15,65	13,96	12,59	-1,15	-1,69	-1,37	-4,21
Виробництво гумових і пластмасових виробів	8,70	7,57	7,86	8,50	-1,13	0,29	0,64	-0,20
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	8,10	7,48	6,65	6,92	-0,62	-0,83	0,27	-1,18
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	6,00	6,76	6,24	6,03	0,76	-0,52	-0,21	0,03

Авторські розрахунки за [82]

Упродовж 2013-2016 років використання цим ВЕД хімічної продукції проміжного споживання збільшилось на 177,9%. Основними товарами хімічної промисловості, що використовуються у сільському господарстві України, є мінеральні добрива, інсектициди та паливно-мастильні матеріали. Для порівняння, у Польщі (країні, близькій до України за економічними параметрами) на сільське господарство припадає ≈10% проміжного споживання хімічної продукції (додаток Ж, табл. Ж.2). Значно вищий рівень використання у вітчизняному сільському господарстві хімічної продукції зумовлений посиленням "аграризації" національної економіки.

Другим за обсягами споживачем хімічної продукції в Україні є *виробництво хімічних речовин і хімічної продукції* (хімічна промисловість) із часткою 12,59% у 2016 році проти 16,80% у 2013-му. Зниження рівня використання хімічною

[12] Проміжне споживання складається з вартості товарів і послуг, які змінюються під час використання у виробничому процесі, а саме: використаної сировини і матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих, палива й електроенергії, будівельних матеріалів, запасних частин, тари і тарних матеріалів, інших матеріальних витрат, виробничих послуг, оплати оренди основних засобів, короткострокової оренди та лізингу невироблених активів, малоцінних товарів тривалого користування, регулярного технічного обслуговування та ремонту основних засобів, витрат на відрядження у частині вартості проїзду та проживання [47].

промисловістю власної продукції проміжного споживання корелювало зі зменшенням індексу хімічної продукції, значення якого упродовж 2013-2015 років коливались від 80,7% до 84,8% [82]. До прикладу, у Польщі частка виробництва хімічних речовин і хімічної продукції у структурі проміжного споживання продукції хімічної промисловості є удвічі вищою (≈25%), аніж в Україні, а в Німеччині – ще вищою (≈60%).

Величина частки виробництва хімічних речовин і хімічної продукції у структурі проміжного споживання продукції хімічної промисловості, відображає не лише рівень розвитку останньої, але й оптимальність структури, ефективність функціонування та рівень технологічності промислового сектора економіки загалом. Як виявили результати аналізу, в Україні значення цього показника суттєво нижче, аніж в індустріально розвинутих країнах ЄС. А відтак, нижчим є рівень технологічності вітчизняної промисловості: у 2016 році частка високо- і середньо-високотехнологічних виробництв у випуску переробної промисловості в Україні становила 16,67%, тоді як у Польщі – 16,67%, а в Німеччині – 57,33% [94]. Таким чином, ***розвиток хімічної промисловості України повинен розглядатись не як внутрішньогалузевий, а як загальнонаціональний економічний вектор та пріоритет.***

Третім за обсягами споживачем хімічної продукції в Україні є *виробництво гумових і пластмасових виробів*, технологічно наближене до хімічної промисловості. Частка цього виробництва у структурі проміжного споживання хімічної продукції упродовж аналізованого періоду характеризувалась змінною тенденцією: зниженням у 2013-2014 роках, але зростанням у 2016-му до 8,5% (проти 8,7% у 2013-му). Аналогічна тенденція спостерігалась і в динаміці продукції названого виробництва, індекс якої упродовж 2013-2015 років знизився з 97,4% до 92,8%, а у 2016-му зріс до 108,5%. Польське виробництво гумових і пластмасових виробів використовує близько 20% обсягу хімічної продукції проміжного споживання в цій країні.

Окрім трьох названих ВЕД, до основних споживачів хімічної продукції в Україні можна віднести *виробництво деревини, паперу, поліграфічну діяльність та тиражування*, частка якого у структурі проміжного споживання хімічної продукції у 2014 і 2015 роках мала тенденцію до скорочення, що було спричинено передусім зменшенням індексів цього виробництва до 96,0% і 88,9% відповідно, а також зниженням рівня його технологічності. Так, у цей період збільшився сировинний експорт деревообробної промисловості. У 2016 році частка виробництва деревини, паперу, поліграфічної діяльності та тиражування у проміжному споживанні продукції хімічної промисловості (основу якої становить лакофарбова продукція) дещо зросла і склала 6,95% (проти 8,10% у 2013-му).

Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів у своїй діяльності використовує чи не найширший асортимент продукції хімічної промисловості, зокрема: харчову сіль і соду, прянощі, різноманітні харчові добавки (барвники, консерванти, антиоксиданти, стабілізатори, емульгатори, підсилювачі смаку та аромату, глазуруючі речовини) та багато інших хімічних речовин і компонентів продуктів харчування. Вагомість хімічної продукції у забезпеченні функціонування харчових виробництв підтверджує відносно стале значення частки останніх у структурі проміжного споживання продукції хімічної промисловості в Україні, яке упродовж 2013-2016 років зберігалось на рівні 6,0%. Для порівняння, у Польщі значення цього показника у 2014 році становило 2,48% (проти 3,52% у 2005-му), а в Німеччині – лише 0,86%. Ці відмінності пояснюються різною вагомістю харчової промисловості в економіках названих країн. Так, частка харчової

промисловості у випуску переробної промисловості України у 2016 році становила 33,88%, тоді як Польщі – 19,90%, а Німеччини – 9,88% [94].

Окрім низького рівня технологічності промислового сектора економіки, однією з найгостріших проблем в Україні є високий рівень імпортозалежності, зокрема, у сегменті проміжного споживання хімічної продукції. Так, частка імпорту в обсязі спожитих усіма секторами національної економіки товарів виробництва хімічних речовин і хімічної продукції у 2016 році склала 83,31% (проти 77,36% у 2015-му) (додаток Ж, табл. Ж.3). Серед основних споживачів хімічної продукції найбільше імпортних товарів (>95% у 2016 році) у своїй діяльності використовували: сільське господарство, хімічна і харчова промисловість (табл. 2.16).

Упродовж 2013-2016 років частка імпорту в проміжному споживанні хімічної продукції суттєво зросла у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 27,78 в.п.) і сільському господарстві (на 12,93 в.п.), що пов'язано зі збільшенням обсягів виробництва в цих секторах економіки. Натомість у виробництві деревини, паперу, поліграфічній діяльності та тиражуванні, а також у виробництві гумових і пластмасових виробів частка імпортної хімічної продукції за цей період зменшилась, відповідно, на 33,38 в.п. і 18,46 в.п. У структурі проміжного споживання вітчизняної хімічної промисловості (тобто виробництва хімічних речовин і хімічної продукції) незмінно домінувала імпортна хімічна продукція з часткою >95% у середньому за аналізований період.

Таблиця 2.16

Частка імпорту у проміжному споживанні хімічної продукції в Україні (у розрізі основних споживачів), %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	Відхилення (+/-)			
					2014-2013	2015-2014	2016-2015	2016-2013
Сільське, лісове та рибне господарство	86,70	98,67	96,34	99,63	11,97	-2,33	3,29	12,93
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	97,28	92,16	97,02	96,16	-5,12	4,86	-0,86	-1,12
Виробництво гумових і пластмасових виробів	93,68	77,67	64,89	75,22	-16,01	-12,78	10,33	-18,46
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	80,72	50,84	47,70	47,34	-29,88	-3,14	-0,36	-33,38
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	68,06	97,49	55,82	95,84	29,43	-41,67	40,02	27,78

Авторські розрахунки за [82]

Упродовж 2013-2017 років суттєво змінилась *структура імпорту хімічної продукції* (за основними товарними групами) – у ній зросли частки 4-х товарних груп, три з яких відносяться до продукції основної хімії, а саме: продукти неорганічної хімії, органічні хімічні сполуки і добрива (табл. 2.17). Сумарно частка продукції основної хімії у структурі товарного імпорту в Україні у 2017 році досягла 32,32% (проти 22,59% у 2013-му), а обсяг імпорту цієї продукції склав 998 016 тис. дол. США.

У структурі імпорту *продуктів неорганічної хімії* у 2017 році найвагоміші частки займали три товарні позиції: аміак (32,50%); карбонати і пероксокарбонати (15,12%) і гідроксид натрію, калію і пероксиди натрію чи калію (12,81%), що сумарно становило 60,43% імпорту цієї товарної групи (додаток Ж, табл. Ж.4). Порівняно з 2013 роком, у структурі імпорту продуктів неорганічної хімії суттєво зросла частка аміаку (на 20,08 в.п.), але, натомість, зменшились частки гідроксиду натрію, калію і пероксидів натрію чи калію (на 7,67 в.п.), а також фосфінатів, фосфонатів та фосфатів і поліфосфатів (на 8,7 в.п.).

Таблиця 2.17

Структура імпорту хімічної продукції в Україні (у розрізі товарних груп), %

Код за УКТЗЕД	Товарна група	2013	2017	Відхилення (+/-)
28	Продукти неорганічної хімії	3,91	5,79	1,88
29	Органічні хімічні сполуки	9,00	9,32	0,32
30	Фармацевтична продукція	36,75	27,00	-9,75
31	Добрива	9,68	17,21	7,54
32	Барвники, фарби і лаки; замазки; чорнило, туш	6,14	5,49	-0,65
33	Парфумерні, косметичні та туалетні препарати	10,99	9,16	-1,83
34	Мило, поверхнево-активні органічні речовини, мийні засоби	5,42	4,64	-0,78
35	Білкові речовини; модифіковані крохмалі; клеї; ферменти	1,92	1,60	-0,33
36	Порох і вибухові речовини; піротехнічні вироби; сірники	0,30	0,20	-0,10
37	Фотографічні або кінематографічні товари	0,43	0,42	-0,01
38	Різноманітна хімічна продукція	15,47	19,17	3,70
	Всього	***100,00***	***100,00***	***х***

Авторські розрахунки за [81]

Структура імпорту *органічних хімічних сполук* упродовж аналізованого періоду була відносно сталою (коливання часток окремих товарних груп не перевищували 2%), а основними її складовими (із часткою >10%) у 2017 році були: ефіри прості, ефіроспирти, ефірофеноли, пероксиди (11,27% проти 12,72% у 2013-му) і сполуки гетероциклічні лише з гетероатомом азоту (11,20% проти 9,48%) (додаток Ж, табл. Ж.5).

Структуру імпорту *добрив* в Україні формують дві товарні групи: добрива з 2-3 поживними елементами N, P, K і товари групи 31 в упаковках масою брутто не більш як 10 кг із часткою 67,42% у 2017 році (проти 65,10% у 2013-му) та добрива мінеральні або хімічні, азотні з часткою 29,94% (проти 26,0%) (додаток Ж, табл. Ж.6).

Основними імпортерами продукції хімічної промисловості в Україну є країни Європи (із часткою >50%), СНД (>20%) і Азії (≈20%) (табл. 2.18). Упродовж 2013-2017 років географічна структура імпорту хімічної продукції була відносно сталою, проте, у ній відбулось незначне зменшення (на 2,3 в.п.) частки країн Європи, а, натомість, зростання часток країн Азії (на 1,7 в.п.) і СНД (на 0,6 в.п.).

Таблиця 2.18

Географічна структура імпорту хімічної продукції в Україні, %

Регіон світу	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення (+/-)				
						2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2017-2013
Європа	54,8	53,6	51,4	52,6	52,5	-1,2	-2,2	1,2	-0,1	-2,3
Азія	18,3	20,2	20,1	21,2	20,0	1,9	-0,1	1,1	-1,2	1,7
Африка	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0
Америка	4,1	4,4	4,1	4,3	4,1	0,2	-0,3	0,2	-0,2	0,0
СНД	22,4	21,3	24,0	21,6	23,0	-1,1	2,7	-2,4	1,4	0,6

Авторські розрахунки за [80]

Водночас у географічній структурі українського імпорту товарів основної хімії (коди за УКТЗЕД: 28; 29; 31) спостерігались дві протилежні тенденції:

1) повна або часткова переорієнтація імпорту з Російської Федерації (РФ) на країни Європи, Китай та ін.;

2) зростання частки РФ у структурі імпорту окремих товарних позицій основної хімії.

Так, у 2013 році ключовим експортером азотної кислоти і сульфоазотної кислоти (код за УКТЗЕД: 2808) в Україну була РФ, тоді як у 2017-му – Польща і Чехія (табл. 2.19). Аналогічна переорієнтація потоків імпорту відбулась у розрізі інших товарних позицій, а саме: 2850; 2904; 2942; 2849 (коди за УКТЗЕД).

Таблиця 2.19

Географічна структура українського імпорту за окремими товарними позиціями основної хімії у 2013 і 2017 роках

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	Країна	2013		Країна	2017	
			тис. дол. США	%		тис. дол. США	%
2808	Азотна кислота; сульфоазотні кислоти	Російська Федерація	5458	98,77	Польща	2309	77,90
		Іспанія	43	0,78	Чехія	583	19,67
		Німеччина	17	0,31	Німеччина	57	1,92
		Інші країни	8	0,14	Інші країни	15	0,51
		Всього	***5526***	***100,00***	***Всього***	***2964***	***100,00***
2850	Гідриди, нітриди, азиди, силіциди та бориди, крім карбідів 2849	Російська Федерація	154	54,8	Китай	232,0	81,69
		Китай	54	19,22	Індія	39,0	13,73
		Японія	41	14,59	Японія	10,0	3,52
		Інші країни	32	11,39	Інші країни	3,0	1,06
		Всього	***281***	***100,00***	***Всього***	***284***	***100,00***
2904	Сульфовані, нітровані чи нітрозовані похідні вуглеводнів	Російська Федерація	1329	53,05	Чехія	105,00	27,34
		Німеччина	421	16,81	Китай	102,00	26,56
		Чехія	292	11,66	США	53,00	13,80
		Інші країни	463	18,48	Інші країни	124,00	32,29
		Всього	***2505***	***100,00***	***Всього***	***384,00***	***100,00***
2942	Інші органічні сполуки	Російська Федерація	516	72,98	Індія	25	46,30
		Франція	100	14,14	Китай	9	16,67
		США	36	5,09	Італія	8	14,81
		Інші країни	55	7,78	Інші країни	12	22,22
		Всього	***707***	***100,00***	***Всього***	***54,00***	***100,00***
2849	Карбіди	Казахстан	2316	27,23	Словаччина	3190	82,39
		Словаччина	2177	25,59	Китай	254	6,56
		Російська Федерація	2034	23,91	Південна Африка	132	3,41
		Інші країни	1979	23,27	Інші країни	296	7,64
		Всього	***8506***	***100,00***	***Всього***	***3872***	***100,00***

Авторські розрахунки за [35; 39]

Упродовж 2014-2017 років у географічній структурі українського імпорту відбулось зростання частки РФ за деякими товарними позиціями основної хімії. Зокрема, у 2013 році серед експортерів альдегідів, циклічних полімерів альдегідів та параформальдегідів (код за УКТЗЕД: 2912) РФ була відсутня, тоді як у 2014-му частка цієї країни в імпорті названої товарної позиції основної хімії в Україні склала 35,86% і в подальшому мала тенденцію до зростання – 40,66% у 2017-му (додаток Ж, табл. Ж.7). Подібні тренди характерні ще для двох товарних позицій: фенолів та фенолоспиртів (код за УКТЗЕД: 2907) і органічних похідних гідразину або гідроксиламіну (код за УКТЗЕД: 2928).

Окрім того, у 2017 році РФ була основним експортером (із часткою >50%) 12-ти (проти 17-ти у 2013-му) товарних позицій хімічної продукції в Україну (додаток Ж, табл. Ж.8). Відтак, із позиції економічної безпеки, саме ці товари мають бути пріоритетними у пошуку можливостей географічної переорієнтації їх імпорту і, водночас, орієнтирами потенційного імпортозаміщення.

Окрім поглиблення імпортозалежності у сегменті проміжного споживання продукції основної хімії, в Україні гостро стоїть проблема витратності хімічних виробництв. *Індикатором витратності є показник частки проміжного споживання (товарів та послуг) у випуску*. В Україні намітилась тенденція до поступового (але дуже повільного) зниження значень цього показника. Так, у 2016 році частка проміжного споживання у випуску вітчизняного виробництва хімічних речовин і хімічної продукції становила 88,78% (проти 89,55% у 2013-му) та була на 17,47 в.п. більшою, аніж у Польщі і на 25,77 в.п. – аніж у Німеччини (рис. 2.14).

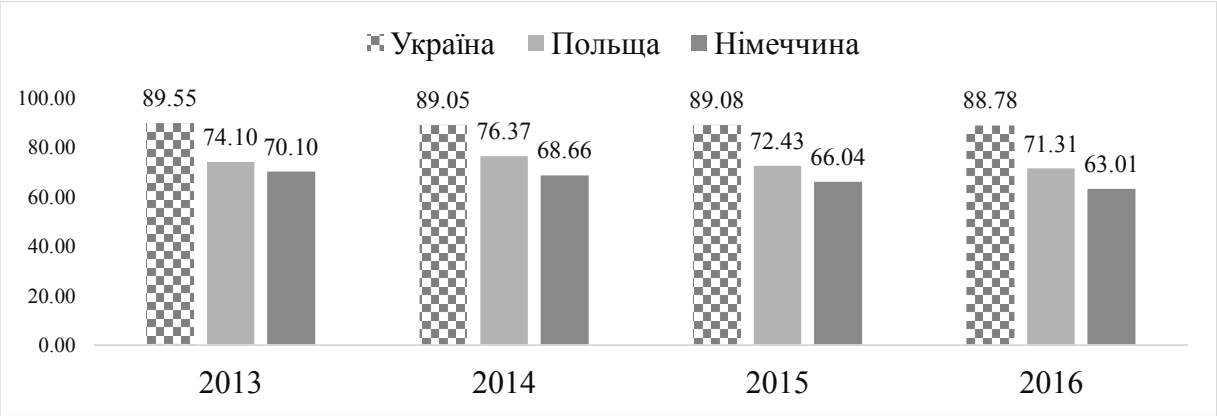

Рис. 2.14. **Частка витрат (проміжного споживання) у випуску виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, %**

Побудовано за [82; 94]

Рівень витратності української хімічної промисловості є найвищим серед країн ЄС, в яких у 2016 році його значення коливалось від 47,2% у Греції – до 76,0% в Італії (додаток З, рис. З.1). Водночас в Україні позитивною є тенденція до збільшення частки вітчизняної продукції та послуг у структурі витрат виробництва хімічних речовин і хімічної продукції. Так, значення цього показника у 2017 році досягло 46,76% проти 36,33% у 2013-му (табл. 2.20).

Таблиця 2.20

Показники витратності хімічної промисловості України, %

Показник	2013	2014	2015	2016	Відхилення (+/-)			
					2014-2013	2015-2014	2016-2015	2016-2013
Частка витрат у випуску	89,55	89,05	89,08	88,78	-0,49	0,03	-0,30	-0,77
із них:								
- вітчизняної продукції та послуг	36,33	41,31	39,82	46,76	4,97	-1,48	6,94	10,43
- імпортної продукції та послуг	53,22	47,75	49,26	42,03	-5,47	1,52	-7,24	-11,19

Авторські розрахунки за [82]

У виробничій діяльності вітчизняної хімічної промисловості використовується продукція всіх ВЕД. У 2016 році на чотири з них (виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; добування сирої нафти та природного газу; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів) припало 76,38% продукції та послуг, використаних у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції (додаток З, табл. З.1).

Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції упродовж 2013-2016 років наростило свою вагомість у структурі витрат хімічної промисловості України на 3,89 в.п. (табл. 2.21). Така тенденція є ознакою зростання рівня технологічності вітчизняних хімічних виробництв. Цей показник також можна вважати загальним індикатором функціонування хімічної промисловості. До прикладу, в Польщі у 2014 році його значення становило 52,52%, а в Німеччині – 58,46% (додаток З, табл. З.2).

Таблиця 2.21

Види економічної діяльності, продукція яких займає найбільшу частку в структурі витрат (проміжного споживання) хімічної промисловості України, %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	Відхилення (+/-)			
					2014-2013	2015-2014	2016-2015	2016-2013
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	29,69	31,73	31,27	33,58	2,04	-0,46	2,31	3,89
Добування сирої нафти та природного газу	38,90	27,79	32,99	22,31	-11,12	5,20	-10,68	-16,59
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	9,14	9,60	7,83	10,78	0,47	-1,77	2,94	1,64
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,22	8,38	7,76	9,71	8,17	-0,63	1,95	9,49

Авторські розрахунки за [82]

Для забезпечення діяльності хімічних виробництв в Україні другою за важливістю є продукція такого ВЕД, як *добування сирої нафти та природного газу*. Це зумовлено тим, що нафта, вугілля і природний газ – це основні елементи сировинної бази вітчизняної хімічної промисловості. Відповідно зміна цін на цю сировину є одним із визначальних чинників впливу на собівартість хімічної продукції. Упродовж 2013-2016 років частка продукції добування сирої нафти та природного газу у структурі витрат хімічної промисловості зменшилась на 16,59 в.п. і у 2016 році становила 22,31%. Для порівняння, частка продукції добування сирої нафти та природного газу (разом із продукцією добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів) у структурі витрат хімічної промисловості Польщі у 2014 році становила 7,65%, а Німеччини – 4,0% (зокрема, частка продукції добування сирої нафти та природного газу – лише 0,60%). Таким чином, у польських і німецьких хімічних виробництвах домінує використання металевих руд та інших корисних копалин, а в українських – використання нафти, вугілля та природного газу. Натомість частка продукції добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів у структурі витрат вітчизняної хімічної промисловості упродовж 2013-2016 років зменшилась на 2,66 в.п. і у 2016 році склала лише 0,52% (додаток З, табл. З.1).

Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря є третім ВЕД за величиною частки його продукції у структурі витрат хімічної промисловості. Значення цього показника в Україні у 2016 році становило 10,78% (проти 9,14% у 2013-му), тоді як у Польщі у 2014-му – 3,86%, а в Німеччині – 2,94%. Порівняно більше споживання енергоносіїв в Україні зумовлене структурою випуску вітчизняних хімічних виробництв, в якій переважає продукція неорганічної хімії та мінеральних добрив, технологічні процеси виготовлення яких є більш енергозатратними.

Частка продукції та послуг *оптової та роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів* у структурі витрат хімічної промисловості

України упродовж 2013-2016 років збільшилась на 9,49 в.п. Така тенденція спричинена суттєвим стрімким зростанням вартості паливно-мастильних матеріалів та енергії, а відтак, і послуг транспортних перевезень у 2014 році, що, своєю чергою, стало наслідком девальвації національної валюти та негативного впливу інших макроекономічних чинників. До прикладу, в структурі витрат хімічної промисловості Польщі частка продукції та послуг названого ВЕД у 2014 році становила лише 0,11%, а Німеччини – 2,74%. Відтак, для зниження витратності хімічної промисловості в Україні потребує вдосконалення діяльність транспортно-логістичної сфери загалом та, зокрема, систем постачання сировини для хімічних виробництв і збуту хімічної продукції.

В Україні намітилась позитивна тенденція до зниження рівня імпортозалежності хімічної промисловості. Так, частка імпорту у витратах виробництва хімічних речовин і хімічної продукції упродовж 2013-2016 років зменшилась на 17,62 в.п. і у 2016 році становила 47,78% (додаток З, табл. З.3). Найважливішим є суттєве зниження залежності вітчизняної хімічної промисловості від імпортної продукції *добування сирої нафти та природного газу* – на 35,25 в.п., порівняно з 2013 роком (табл. 2.22).

Таблиця 2.22

Частка імпорту у витратах хімічної промисловості України (у розрізі ключових ВЕД), %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	Відхилення (+/-)			
					2014-2013	2015-2014	2016-2015	2016-2013
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	97,28	92,16	97,02	96,16	-5,13	4,86	-0,85	-1,12
Добування сирої нафти та природного газу	81,27	71,29	66,79	46,02	-9,97	-4,50	-20,78	-35,25
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	6,32	0,38	0,33	0,51	-5,93	-0,05	0,17	-5,81

Авторські розрахунки за [82]

Частка імпортних послуг такого ВЕД, як оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів у витратах хімічної промисловості з 2014 року є мізерною, а імпортна енергія не використовується взагалі. Водночас рівень залежності від імпорту хімічної продукції у 2016 році залишився критично високим – 96,16%.

Підсумовуючи результати проведених оцінок, можна констатувати порівняно низький рівень технологічності хімічної промисловості України, у структурі випуску та експорту якої домінує продукція енергозатратних сировинних виробництв неорганічної хімії і мінеральних добрив. Окрім того, ці виробництва є повністю імпортозалежними і, водночас, експортоорієнтованими – частка експорту в обсязі реалізованої продукції основної хімії у 2017 році становила 69,82%. Відтак, унаслідок спеціалізації на сировинних виробництвах, експортоорієнтованості та значної імпортнозалежності (у сегменті проміжного споживання) вітчизняна хімічна промисловість упродовж 2013-2016 років тільки частково (зі спадною тенденцією) забезпечувала попит на хімічну продукцію на внутрішньому ринку України (рис. 2.15).

Рис. 2.15. **Рівень задоволення українською хімічною промисловістю попиту на хімічну продукцію на внутрішньому ринку (за видами споживання), %**

Авторські розрахунки за [82]

У подальшому дотримання названих орієнтирів розвитку хімічних виробництв в Україні є нераціональним і економічно небезпечним, надто у період динамічної трансформації світового ринку хімічної продукції. Таким чином, актуалізується проблема реформування вітчизняної хімічної промисловості, передусім у напрямку оптимізації структури випуску та експорту за критеріями підвищення економічної ефективності і технологічності.

2.6. Стратегічні напрямки розвитку хімічних виробництв

Перспективи розвитку хімічної промисловості в Україні слід розглядати крізь призму:

1) активізації діяльності базових виробництв неорганічної та органічної хімії;
2) зниження імпортозалежності національної економіки за окремими видами хімічної продукції;
3) зміни структури експорту хімічної продукції, відповідно до стандартів індустріальних країн ЄС.

Хімічна промисловість України залишається сировинно-орієнтованою, що обумовлює територіальну концентрацію базових хімічних виробництв та, водночас, визначає необхідність структурної трансформації цього сектору в напрямку збільшення питомої ваги високотехнологічних виробництв. Однак, така трансформація має передбачати необхідність збереження наявних конкурентних переваг (родовищ сировини та виробничих потужностей), що можуть бути використані для розвитку хімічної промисловості у перспективі.

З огляду на це, пріоритетними для розвитку в Україні повинні бути ті хімічні виробництва, продукція яких є сировиною та напівфабрикатами не лише для хімічної, але й інших секторів (легкої, харчової та ін.) промисловості, а також інших видів економічної діяльності. До таких виробництв нами віднесено содове і сірчанокислотне, а також виробництво калійних солей, карбонатної сировини, азоту та добрив (азотних, калійних, фосфатних).

Содова промисловість включає виробництво харчової, кальцинованої та каустичної соди. Конкурентною перевагою виробництва соди є наявність широкого кола споживачів, що визначає високий рівень попиту на цей вид хімічної продукції. Так, *харчова сода* застосовується у хімічній (для виробництва пінопласту, фарбників, побутової хімії), легкій (для штучної шкіри, гуми для взуття, текстилю) і харчовій (як розпушувач у кулінарії) промисловості, а також у медицині; *кальцинована сода* є сировиною для виробництва інших содових продуктів та скла; *каустична сода* використовується в хлорній промисловості, а також у виробництві штучного волокна, алюмінію, мила і багатьох органічних продуктів.

Перспективи розвитку содового виробництва обумовлюються також: а) великими запасами сировини (кухонної солі, вапняку і палива), що зосереджені, в основному, на Донбасі; б) наявністю незадіяних виробничих потужностей. Так, зокрема, потужний (і єдиний в Україні) виробник каустичної соди – ТОВ "Карпатнафтохім" – у 2017 році виробило 93 тис. тонн цієї продукції, тоді як виробничі потужності підприємства значно більші – 206 тис. тонн на рік.

Оскільки содове виробництво є матеріало- та енергомістким (на виробництво 1 тонни кальцинованої соди витрачається 1,63 тонни кухонної солі, 1,6 тонни вапняку і 1,7 тонни умовного палива), то необхідною умовою подальшого розвитку цього сегменту хімічної промисловості є зниження його матеріало- та енергомісткості. Окрім того, актуальною є проблема подолання монополізації виробництва рідкого хлору, який необхідний для знезараження питної води. Оскільки єдиним виробником хлору в Україні є АТ "ДніпроАзот", це обумовлює критично високу залежність функціонування водоканалів від цього підприємства-монополіста, зупинка в діяльності якого потенційно може спричинити епідеміологічну катастрофу.

Сірчанокислотна (сульфатно-кислотна) промисловість виготовляє сировину для текстильної, харчової, нафтопереробної, целюлозно-паперової промисловості, а також є сировинною базою для виробництва фосфатних добрив і сірчаної кислоти. Окрім диверсифікованого попиту на продукцію, конкурентною перевагою цього виробництва є його низька матеріаломісткість, а також можливість територіальної передислокації у напрямку зниження залежності від сировинної бази (внаслідок низької транспортабельності продукції сірчанокислотна промисловість зорієнтована на місцевого споживача).

Перспективним вбачається також розвиток виробництва *калійних солей*, які є сировиною для виготовлення безхлорних добрив і магнію. Розвідані запаси калійних солей в Україні становлять майже 3,4 млрд. тонн, в т.ч. у Стебницькому родовищі – 1626 млн. тонн, а в Калуш-Голинському родовищі – 49,9 млн. тонн.

Виробництво *карбонатної сировини* (крейди, вапняку) в Україні з 2014 року різко скоротилось. Така ситуація спричинена тим, що найбільші освоєні поклади карбонатної сировини опинились на території ОРДЛО. Як наслідок, обсяги імпорту карбонатів та пероксокарбонатів у 2017 році зросли на 65,8%, порівняно з 2013-м, а частка цієї товарної позиції в структурі імпорту продуктів неорганічної хімії склала 15,12% (проти 10,61%). Таким чином, для відновлення вітчизняного виробництва цього виду хімічної продукції необхідне освоєння нових родовищ карбонатної сировини, яка, своєю чергою, має широке застосування, зокрема, у будівництві і металургії.

Одним із пріоритетних завдань розвитку хімічної промисловості України має бути нарощення виробництва *аміаку*, який є сировиною для виробництва *нітратної кислоти і азотних добрив*. Останні до 2017 року формували основу

(разом із продуктами неорганічної хімії) вітчизняного експорту хімічної продукції. Необхідність активізації виробництва аміаку в Україні зумовлена також високим (із тенденцією до зростання) рівнем імпортозалежності за цим видом хімічної продукції. Так, зокрема, у структурі імпорту неорганічної хімії у 2017 році найбільша частка (32,5% проти 12,42% у 2013-му) належала аміаку, 99,31% якого імпортувалось із РФ.

Об'єктивною основою для нарощення обсягів виробництва аміаку в Україні є наявність профільних виробничих потужностей. Так, зокрема, виробничі потужності хімічних підприємств холдингової групи Ostchem (які виготовляють 75% аміаку в Україні) і ПАТ "Одеський припортовий завод" сумарно становлять близько 5 млн. тонн на рік, тоді як фактичний обсяг виробництва аміаку у 2017 році становив лише 996,3 тис. тонн, що у 5 разів менше виробничих потужностей і в 3,5 разу менше обсягу виробництва в 2013-му.

Загалом проблема високої імпортозалежності на внутрішньому ринку неорганічної хімії пов'язана, в основному, із сегментом *добрив*. Як засвідчили результати проведених досліджень, частка добрив у структурі імпорту хімічної продукції є однією з найбільших (після фармацевтичної продукції) і має тенденцію до зростання – 17,21% 2017 році проти 8,74% у 2014-му. Із метою захисту внутрішнього ринку Указом Президента №126 введено санкції щодо низки закордонних компаній-виробників міндобрив, які постачали свою продукцію в Україну. Обмежувальні заходи сприяли скороченню обсягів імпорту всіх видів мінеральних добрив. Так, за 5 місяців 2018 року, порівняно з аналогічним періодом 2017-го, їх імпорт скоротився на 17% і склав 1468 тис. тонн. Окрім того, обсяги імпорту добрив із РФ зменшилися майже вдвічі – з 1312 тис. тонн до 609 тис. тонн. Це, зокрема, стало наслідком введення у травні 2017 року антидемпінгових мит у розмірі 31,84% на добрива азотної групи: карбамід і карбамідно-аміачну суміш. Завдяки антидемпінговим заходам вдалося досягти зменшення частки російських міндобрив у структурі імпорту з 70% до 56%. Але, натомість, на 56% зріс імпорт добрив білоруського виробництва (з 189 тис. тонн до 295 тис. тонн) і на 99,62% – з інших країн (із 262 тис. тонн до 523 тис. тонн). 26 березня 2018 року Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі розширила дію антидемпінгових заходів на імпорт в Україну аміачної селітри з РФ. Антидемпінгове мито на цю хімічну продукцію відтепер становить 42,96%.

Водночас дефіцит добрив в Україні складає близько 34% від загальної потреби внутрішнього ринку, в т.ч. дефіцит аміачної селітри – 25%, карбамідно-аміачної суміші – 39%, а карбаміду – 40%. Відтак, утворену ринкову нішу доцільно заповнити не імпортною продукцією, а вітчизняною, чому сприяє наявність низки конкурентних переваг виробництв окремих видів добрив в Україні, передусім *азотних*.

Азотні добрива – єдиний сегмент вітчизняної хімічної промисловості, продукція якого покривала не лише внутрішній попит (забезпечувала агарний сектор національної економіки), але й постачалась на світовий ринок. Після зупинки ПАТ "Концерн Стирол" (м. Горлівка) потенціал виробництва азотних добрив суттєво обмежився. Попри те, українські підприємства у рік можуть виробляти: 1,8-1,9 млн. тонн аміачної селітри; 2-2,3 млн. тонн карбаміду; близько 550 тис. тонн КАС (без урахування дрібнотоннажних виробництв, що працюють за технологією розчинення твердих компонентів і складають ще 150 тис. тонн)[13].

[13] Про перспективи виробництва в Україні нового виду мінеральних добрив – карбамідно-аміачної суміші з додаванням сірки (КАС+S) на ПАТ "Азот" йшлося у 4 розділі.

Окрім наявних виробничих потужностей (найбільших в Україні з-поміж виробництв інших видів добрив), конкурентними перевагами виробництва азотних добрив є: часткова забезпеченість власною сировиною (відходами коксохімічного виробництва і природним газом)[14], висока експортна орієнтація сектору та наявність усталених споживчих ніш.

Конкурентні переваги виробництва *фосфатних добрив*:

- низька матеріаломісткість (з 1 тонни фосфоритів отримують 2 тонни добрив) та перспективи одержання власної сировини на основі розвіданих запасів фосфоритів у Харківській, Сумській, Дніпропетровській, Житомирській, Полтавській і Волинській областях (родовища фосфоритів, техногенних фосфоровмісних об'єктів і фосфатовмісних вапняків Жванського, Осиківського, Кролевецького, Колківського, Білогірського родовищ, рудопроявів Криволуцької мульди);
- відсутність необхідності залучення значних капіталовкладень для промислового освоєння численних невеликих родовищ фосфоритів завдяки впровадженню технології раціональної комплексної переробки фосфоровмісної сировини[15];
- орієнтованість на споживача, а відтак, можливість територіальної диверсифікації виробництва з орієнтацією на центри розвитку рослинництва, зокрема, на райони бурякосіяння;
- здатність виробничих потужностей ПАТ "Сумихімпром" і ПрАТ "Дніпровський завод мінеральних добрив" сумарно забезпечити близько третини споживання фосфатних добрив в Україні.

Підставою для подальшого розвитку виробництва *калійних добрив* є наявність сировини – калійних копалень у гірничому масиві в межах залягання покладів Калуш-Голинського родовища.

Окрім добрив, Україна імпортує значні обсяги синтетичних пігментів та барвників (65-70% від загального обсягу споживання) і товарів побутової хімії (40-45%). Оскільки ці види хімічної продукції володіють достатнім рівнем технологічної і товарної конкурентоспроможності, це, своєю чергою, обумовлює можливість скорочення їх імпорту шляхом розширення власного виробництва.

Перспективним напрямком імпортозаміщення в Україні є також розвиток виробництва *малотоннажної хімії* (засобів захисту рослин, бурштинової кислоти, фурфуролу, аспарагінової кислоти, етилового спирту, гліцерину, присадок для моторного палива та ін.).

Загалом імпортозаміщення сировини для виробництва хімічної продукції доцільне тоді, коли:

- природні запаси (наявні та потенційні) можуть забезпечити внутрішні потреби виробництва;
- сировина використовується для виготовлення стратегічно важливої або перспективної (з позиції світового ринку) чи інноваційної хімічної продукції;
- загострюється питання економічної безпеки, зокрема, в силу дії суспільно-політичних чинників.

---

[14] Посилення цієї конкурентної переваги дасть можливість мінімізувати негативний вплив потенційного зростання цін на імпортну сировину для виробництва азотних добрив.

[15] Екологічна технологія одержання фосфатних мінеральних добрив (із вмістом кальцію, магнію і кремнію), яка передбачає неповне відновлення фосфатів вугіллям при нагріванні до 800-1200°С безпосередньо з фосфоровмісних руд. Таким чином виключається використання сірчаної кислоти і утворення гіпсу як відходів виробництва.

Незважаючи на скорочення товарообороту з РФ, остання залишається ключовим експортером (із часткою 80,2%) *вуглецю* в Україні. Цей вид хімічної продукції є важливою складовою виробництва гуми та інших пластичних мас. Так, зокрема, частка технічного вуглецю у виробництві автомобільних шин займає близько 70%, а у виробництві гумово-технічних виробів – близько 20%. В Україні виробничими потужностями для виготовлення технічного вуглецю володіють ПрАТ "Кременчуцький завод технічного вуглецю" (виробнича потужність якого близько 1 млн. тонн вуглецю в рік) і ДП "Дашавський завод композиційних матеріалів" (Львівська область).

РФ залишається основним експортером в Україну (із часткою в імпорті 70,44%) *циклічних вуглеводнів*, основним видом яких є *бензол*. Єдиним виробником бензолу в Україні є ТОВ "Карпатнафтохім", який у 2017 році виготовив 44 тис. тонн хімічної продукції, тоді як проектна виробнича потужність підприємства – 101,1 тис. тонн бензолу в рік, що перевищує фактичний випуск у 2,3 разу. Відтак, є потенціал для подальшого нарощення виробництва цього виду хімічних сполук, які належать до органічних.

Саме органічні хімічні сполуки домінують (після фармацевтичної продукції) у структурі експорту хімічної продукції ЄС-28, тоді як в експорті з України переважає продукція енергозатратних сировинних виробництв неорганічної хімії (47,0% у 2017 році проти 2,87% у ЄС). Окрім того, більшість експортоорієнтованих вітчизняних хімічних виробництв є імпортозалежними.

Звідси випливає необхідність трансформації структури українського експорту хімічної продукції, зокрема, у таких напрямках:

- зростання питомої ваги органічних хімічних сполук в експорті хімічної продукції шляхом активного позиціонування на світовому ринку товарів із поглибленою технологічною обробкою (виробництва первинних пластмас та виробів із пластмас, шин, хімічних матеріалів та продукції спеціального призначення);
- посилення експортоорієнтованості вітчизняного азотного виробництва шляхом нарощення його обсягів (передусім продукції азотного напряму з більшою доданою вартістю) та збільшення потужностей з перероблення аміаку і випуску добрив, які користуються попитом на зовнішніх ринках (аміачна селітра, карбамід, карбамідо-аміачна суміш та ін.).

Перспективи реалізації цього напрямку пов'язані, передусім, зі світовими тенденціями зростання цін на продукти харчування та обсягів їх виробництва, що, відповідно, обумовить збільшення світового попиту на мінеральні добрива.

Реалізація окреслених напрямків розвитку хімічних виробництв в Україні потребує задіяння системи організаційно-економічних механізмів, спрямованих, зокрема, на подолання викликів та загроз, які супроводжують діяльність цих виробництв.

Однією з ключових проблем хімічної промисловості (не лише української) є її ***висока сировинна залежність***. Ця проблема актуалізувалась в умовах глобалізації, а відтак, посилення конкуренції на світовому ринку хімічної продукції і сировини для її виготовлення. Останнє вимагає удосконалення виробничих процесів і формування конкурентної (передусім за ціновими параметрами) сировинної бази хімічної промисловості в Україні. Для реалізації таких завдань необхідно:

- підвищити рівень енергоефективності хімічних виробництв, що передбачає освоєння технологій використання альтернативних, біовідновлювальних і вторинних

джерел енергії та сировини (біоетанолу, синтез-газу із коксового газу, шахтного метану, бурого та кам'яного вугілля, хімічних продуктів коксування, продуктів поглибленої переробки нафти, коксового газу і газів нафтопереробки та ін.);

- поглибити використання вітчизняних джерел мінерально-сировинних ресурсів для потреб хімічних виробництв із залученням дольових коштів провідних хімічних підприємств. У цьому контексті ефективним вбачається створення вертикально-інтегрованих структур (кластерів, промислових хімічних парків) із комплексної переробки та використання покладів калієвої, ільменітової та апатитової руди, йодобромовмісної води, крейди, бішофіту, магнезитової сировини, цеолітів, кремнію та іншої сировини;
- диверсифікувати імпорт базової хімічної сировини (природного газу, стиролу, фосфатів та ін.), виробництво якої відсутнє або обмежене в Україні, а тому не спроможне забезпечити потреби вітчизняної хімічної промисловості.

Активізація діяльності базових виробництв органічної і неорганічної хімії, а також розвиток імпортозаміщувальних виробництв в Україні вимагає:

- техніко-економічного обґрунтування реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на створення потужних імпортозаміщувальних виробництв із виготовлення хімічних напівфабрикатів та кінцевої товарної продукції, зокрема, високотехнологічних виробництв пластичних мас та синтетичних смол спеціального призначення під технологічні потреби машинобудування та інших секторів вітчизняної промисловості;
- розробки та реалізації інвестиційних проектів зі створення імпортозаміщувальних виробництв (невеликих поточних лінії для виробництва продукції малотоннажної хімії) для середнього та малого бізнесу;
- посилення захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції у сегментах проміжного та кінцевого споживання хімічної продукції;
- запровадження жорстких процедур контролю за імпортом товарів задля недопущення та запобігання ввезенню на митну територію України хімічної продукції (зокрема, контрабандної), яка не відповідає національним ветеринарним, санітарним, фітосанітарним та екологічним стандартам.

Одним із основних завдань при реалізації інвестиційних проектів у хімічній промисловості є ***підвищення ефективності функціонування хімічних виробництв***. Це необхідна умова забезпечення цінової конкурентоспроможності на світовому ринку хімічної продукції. *Найбільший потенціал зростання ефективності лежить у площині вдосконалення процесів виробництва, логістики і дистрибуції*. Так, скорочення тривалості виробничо-реалізаційних циклів у хімічній промисловості можливе шляхом налагодження безперебійного функціонування системи управління матеріальними потоками на основі розвитку регіональних логістичних центрів і транспортної інфраструктури.

Нарощення експортного потенціалу вітчизняних хімічних виробництв передбачає реалізацію таких заходів:

- стимулювання експортної активності хімічних підприємств шляхом надання їм організаційно-технічної та інформаційної підтримки у напрямку удосконалення системи управління якістю продукції та забезпечення міжнародної сертифікації виробництв;
- проведення технічного і технологічного переоснащення (із подальшим розширенням) виробничих потужностей експортоорієнтованих базових хімічних виробництв, віднесення їх до категорії пріоритетних інноваційно-інвестиційних

проектів та розширення на цій основі експорту хімічної продукції, яка формує експортний профіль України і, водночас, має стабільний попит на світовому ринку;

- створення нових високотехнологічних хімічних виробництв на основі реалізації потужних інноваційно-інвестиційних проектів, які забезпечать товарну диверсифікацію вітчизняного експорту хімічної продукції шляхом збільшення у його структурі частки кінцевої товарної продукції та продукції з поглибленим рівнем технологічної переробки;

- втілення на засадах державно-приватного партнерства інфраструктурних проектів (зокрема з будівництва у портах спеціальних об'єктів для виробництва комплексних добрив, призначених для експорту, а також терміналів для відвантаження хімічної продукції).

Для підвищення рівня конкурентоспроможності хімічної промисловості в Україні необхідні ***інституційні перетворення***, покликані, зокрема, сприяти:

- формуванню вертикально та горизонтально інтегрованих інституційних структур із виробництва хімічної продукції з повним технологічним циклом (від сировини до кінцевої продукції);
- створенню кластерів, індустріальних (хімічних) парків та інших об'єднань виробничих, наукових і комерційних підприємств різних видів економічної діяльності для реалізації пріоритетних інвестиційно-інноваційних проектів;
- стимулюванню участі хімічних підприємств у формуванні стійких коопераційних зв'язків, забезпеченню міжсекторальної та міжрегіональної взаємодії.

В умовах формування нової архітектури світової хімічної індустрії ключовим орієнтиром розвитку хімічних компаній є нововведення, що підтверджує необхідність активізації інноваційної діяльності в Україні. Головна мотивація до здійснення інновацій – це вимоги ринку, тобто споживачів хімічної продукції (секторів економіки і населення) та тиск на тлі конкурентів. Реалізація такого завдання, зі свого боку, вимагає:

- стимулювання розвитку високотехнологічних хімічних виробництв шляхом їх селективного субсидування (збільшення цільових державних дотацій) за прикладом держав-членів ЄС, пільгового кредитування та оподаткування при підвищенні наукомісткості продукції, надання переваг (додаткових балів) при проведенні тендерів на отримання державного замовлення за умови забезпечення значень коефіцієнта локалізації внутрішнього потенціалу на визначеному рівні, залучення до виконання державних цільових програм та ін.;

- створення (передусім за участю установ НАН України) дієвої системи прогнозування технологічного розвитку хімічної промисловості на основі проведення постійного моніторингу рівня технічного переоснащення стратегічно важливих хімічних виробництв.

РОЗДІЛ 3
РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

3.1. Проблеми та особливості вітчизняної легкої промисловості

Із часу набуття Україною незалежності випуск продукції підприємствами легкої промисловості[16] суттєво скоротився – у 2001 році він становив лише близько 22% від випуску у 1990-му. Таке падіння випуску було, зокрема, спричинене значним скороченням доходів населення та стрімким зниженням обсягів державного замовлення на пошиття професійного одягу. У 2008 році випуск легкої промисловості України досяг майже 60% рівня 1990-го, але в наступних роках знову різко знизився, передусім під впливом світової фінансової кризи (рис. 3.1). Подальша динаміка виробництва у цьому сегменті національної економіки була нестабільною: спад у 2014-2016 роках (до рівня 2004-го) і стабільне зростання у двох наступних роках. У 2018 році обсяг реалізованої продукції легкої промисловості України на 93% досяг рівня 2006 року.

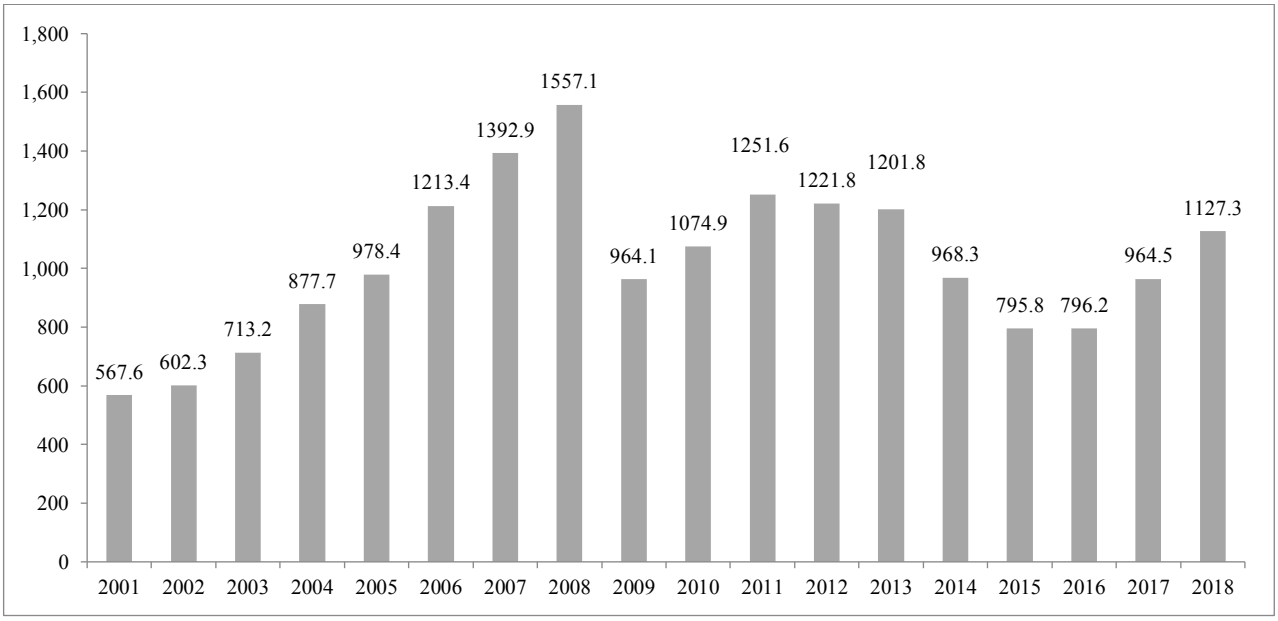

Рис. 3.1. **Обсяг реалізованої продукції легкої промисловості України, млн. дол. США**

Побудовано за [53]

Наслідком негативної динаміки виробництва товарів легкої промисловості стало відставання України за цим показником, зокрема, від Польщі у 6 разів, від Німеччини – у 21 раз, а від Італії (лідера серед країн ЄС у цьому сегменті переробної промисловості) – у 73 рази. У 2017 році за обсягом випуску продукції легкої промисловості Україна займала 21-ше місце серед країн ЄС (додаток И, рис. И.1).

Легка промисловість України (як Італії та Німеччини) спеціалізується на виготовленні *продукції кінцевого споживання*, частка якої у структурі випуску (за сегментами споживання) у 2017 році становила 60,76%, а у 2015-му навіть досягла 82,90% (рис. 3.2). Однак, попри таку спеціалізацію, потреба внутрішнього ринку у товарах легкої промисловості на 87,22% покривалась імпортом.

[16] Під легкою промисловістю розуміється виробництво текстилю, одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів.

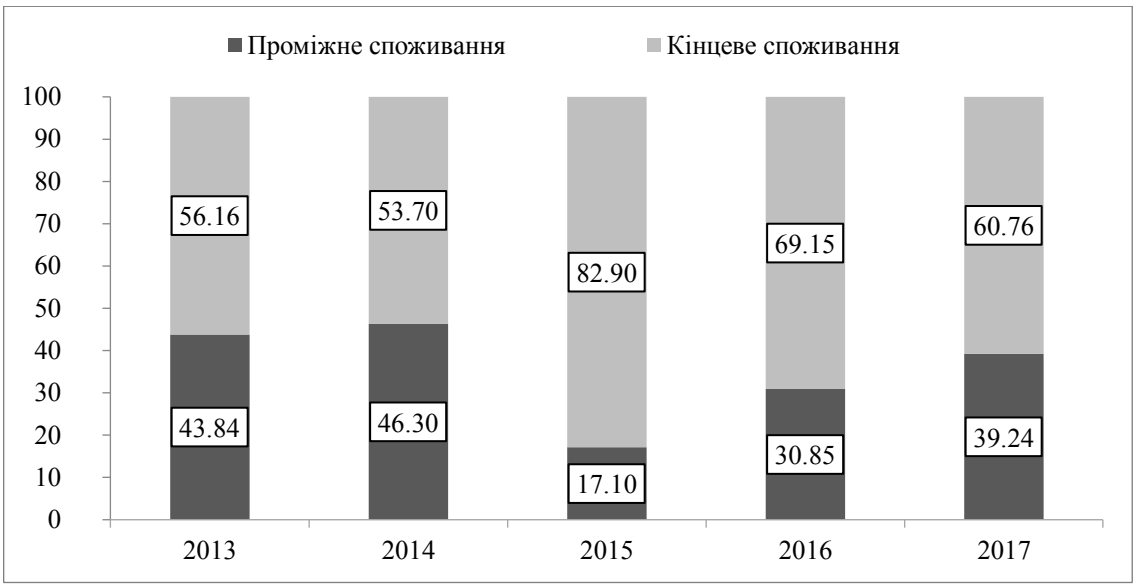

Рис. 3.2. **Структура випуску продукції легкої промисловості в Україні (за сегментами споживання), %**

Авторські розрахунки за [82]

Однією з основних причин високої залежності національної економіки від імпорту продукції легкої промисловості є невисокий рівень забезпеченості вітчизняних виробництв власною продукцією проміжного споживання. *Водночас необхідно констатувати тенденцію до деякого зниження імпортозалежності національної економіки за усіма сегментами споживання продукції легкої промисловості*. Так, у 2017 році, порівняно з 2013-м, частка імпорту у загальному споживанні продукції легкої промисловості зменшилась на 11,87 в.п., зокрема у кінцевому – на 2,75 в.п., а у проміжному – на 6,8 в.п. (рис. 3.3). Позитивною є і динаміка імпортних операцій: порівняно з 2013 роком, обсяг імпорту в Україну продукції проміжного споживання, виготовленої виробництвами, що належать до легкої промисловості, у доларовому еквіваленті зменшився на 51,0%, а продукції кінцевого споживання – на 39,7%. За останні пять років загальний обсяг українського імпорту продукції легкої промисловості (товарних груп 61-65) зменшився на 42,0% (додаток И, табл. И.1). Найбільшою мірою це стосувалось імпорту текстильного одягу (-52,55%) і взуття (-55,55%).

Попри тенденцію до зниження рівня імпортозалежності української економіки за сегментами споживання продукції легкої промисловості (проміжного і кінцевого), а також попри суттєве зменшення обсягу такого імпорту, абсолютні значення цих показників залишилися порівняно високими. Водночас варто зауважити, що залежність від імпорту продукції легкої промисловості властива економікам більшості країн ЄС. До прикладу, у Польщі частка імпорту у проміжному споживанні продукції легкої промисловості становить 63,45%, а у кінцевому – 69,24%. У Німеччині значення цих показників перебувають на рівні 68,39% і 65,77%, тоді як в Італії – 32,11% і 27,04% (додаток И, рис. И.2).

Майже 80% випуску продукції легкої промисловості ЄС виробляється у 6-ти країнах: Італії, Німеччині, Іспанії, Франції, Великій Британії і Португалії (додаток И, табл. И.2). Звідси випливає, що далеко не всі країни мають потенціал (або пріоритет) для активного розвитку легкої промисловості. Така ситуація зумовлена як проблемами ресурсного забезпечення профільних виробництв, так і сформованою структурою світового ринку легкої промисловості. Однак, незважаючи на порівняно

(із країнами ЄС) низький обсяг випуску вітчизняної легкої промисловості та її високу залежність від імпорту виробничих ресурсів (основних засобів, сировини та матеріалів), в Україні є значний досвід, кваліфікований персонал, традиції і потенціал для нарощення необхідного сировинного забезпечення, а відтак – готової продукції цих переробних виробництв. Аргументується це твердження поступовим зниженням рівня імпортозалежності національної економіки за сегментами споживання продукції легкої промисловості.

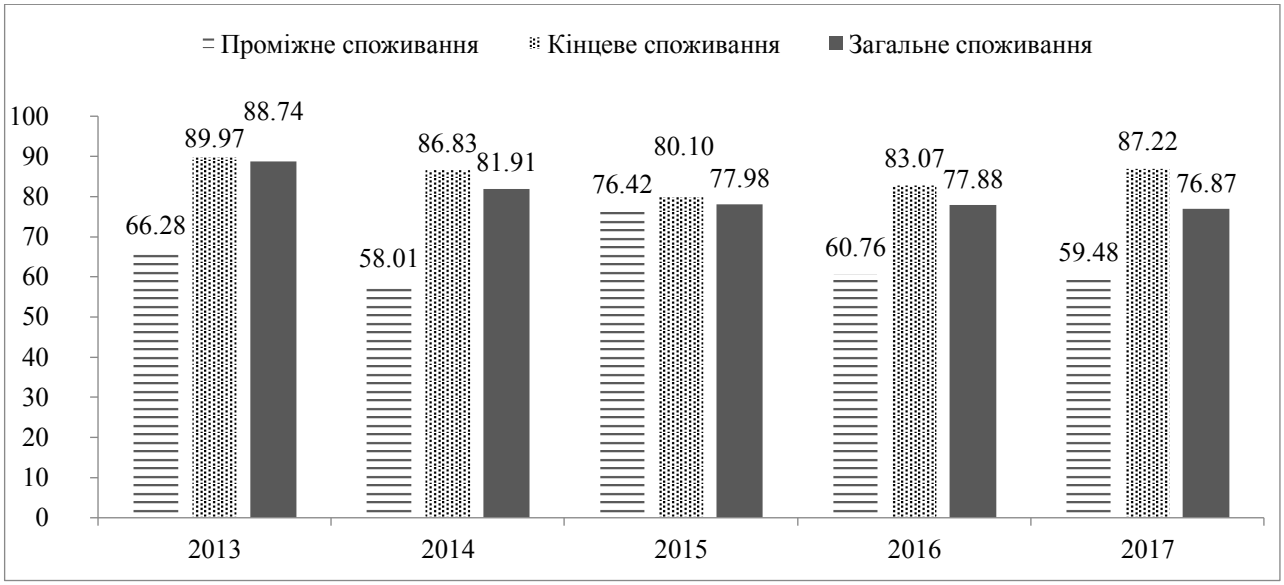

Рис. 3.3. **Частка імпорту у споживанні продукції легкої промисловості в Україні, %**

Авторські розрахунки за [82]

Водночас ***одним із основних чинників, що послаблює конкурентність продукції української легкої промисловості на внутрішньому споживчому ринку, є сприятливі умови для імпорту одягу та інших виробів, що були у використанні***. Зокрема, у 2018 році в Україну імпортовано 130 тис. т вживаного одягу на суму 154,98 млн. дол. США, що на 38,87 тис. т (або 57,47 млн. дол. США) більше, аніж у 2015 році (рис. 3.4). Відтак, за обсягом імпорту вживаного одягу і взуття Україна займала 4-те місце (після Пакистану, Малайзії і Кенії) серед 112-ти країн світу, тоді як у 2013-му – 5-те (128,8 млн. дол. США) серед 157-ми країн світу після Росії, Пакистану, Малайзії і Польщі (додаток А, рис. А.3).

У структурі українського імпорту готового одягу та взуття у 2018 році частка вживаних товарів склала 13,3% (проти 17,1% у 2017-му і 6,5% у 2013-му) (рис. 3.5). Для порівняння, у Польщі цей показник становив 3,29%, а у Пакистані (світовому лідері за імпортом вживаного одягу) – 51,12%. Таким чином, попри відносну близькість України і Польщі у світовому рейтингу імпортерів вживаного одягу та інших виробів у 2018 році, частка таких товарів у структурі українського імпорту продукції легкої промисловості була на 10,01 в.п. вищою, аніж у структурі польського. Безумовно, зменшення у 2018 році (порівняно з 2017-м) частки вживаних товарів в обсязі імпорту готового одягу і взуття в Україні на 3,8 в.п. є позитивом, але загалом тренд цього показника однозначно негативний.

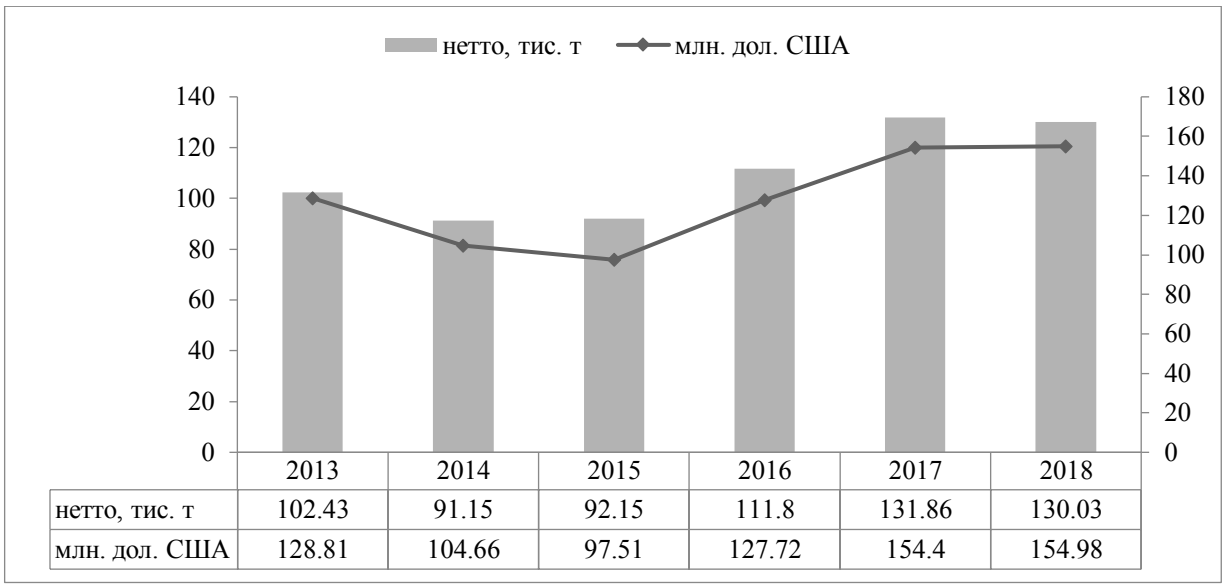

Рис. 3.4. **Обсяг імпорту в Україну вживаного одягу та інших виробів (код за УКТЗЕД 6309)**

Побудовано за [93]

Водночас варто визнати, що у країнах, економіки яких розвиваються або належать до перехідного типу (тобто із порівняно низьким рівнем доходів їх громадян) імпорт вживаного одягу може бути корисним, оскільки він надає доступ малозабезпеченим верствам населення до дешевого одягу і взуття. Проте, з іншого боку, такий імпорт суттєво знижує конкурентність (передусім за ціновими параметрами) продукції легкої промисловості вітчизняного виробництва на внутрішньому споживчому ринку, а відтак, спричиняє падіння випуску такої продукції.

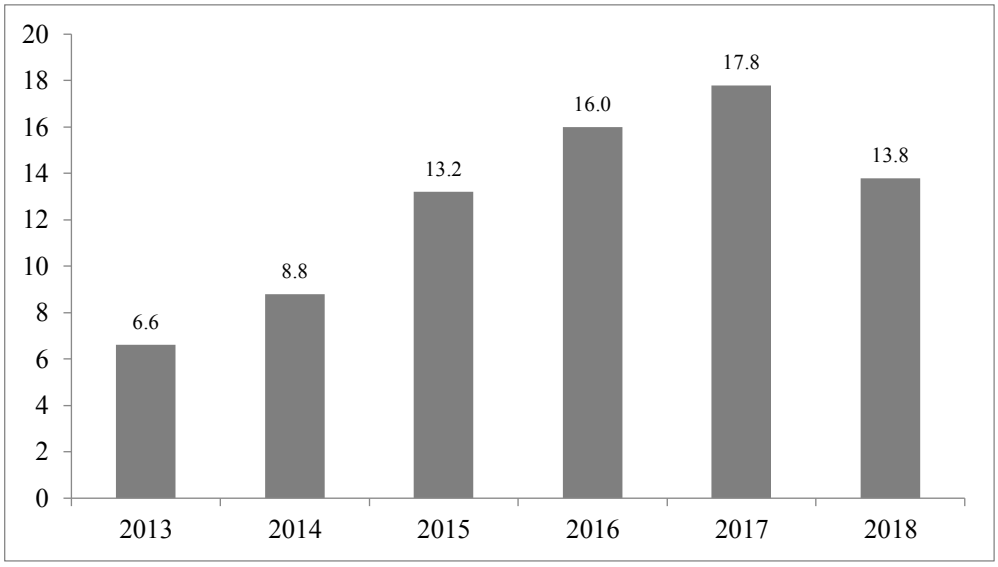

Рис. 3.5. **Частка вживаних товарів в українському імпорті готового одягу та взуття, %**

Авторські розрахунки за [93]

Попри високу імпортозалежність, українська легка промисловість є експортоорієнтованою – у 2017 році 46,21% виготовленої продукції текстильних та інших виробництв було реалізовано на зовнішніх ринках (рис. 3.6). Тобто, на внутрішньому ринку України споживалось тільки 53,79% продукції вітчизняних виробництв, тоді як імпортозалежність у сегменті кінцевого споживання товарів легкої промисловості становила 87,22%. Водночас, порівняно з 2013 роком, частка реалізованої на внутрішньому ринку продукції вітчизняного виробництва збільшилась у 1,85 разу, а імпортозалежність у сегменті кінцевого споживання товарів легкої промисловості в Україні за цей період зменшилась лише на 2,75 в.п.

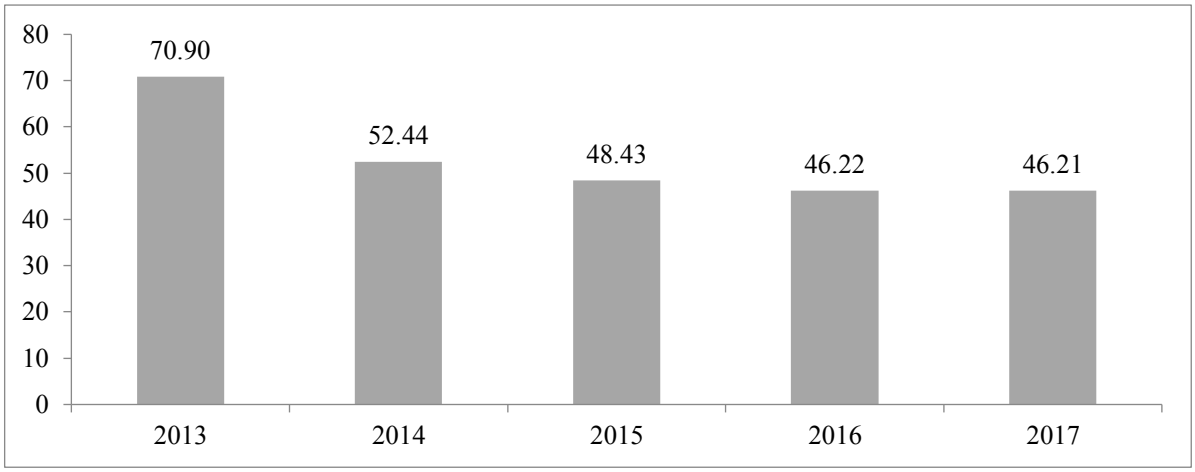

Рис. 3.6. **Частка експорту у випуску виробництва текстилю, одягу, шкіри та інших матеріалів в Україні, %**

Авторські розрахунки за [81; 82]

Значна експортоорієнтованість текстильних та інших виробництв легкої промисловості при високому рівні імпортозалежності національної економіки за усіма сегментами споживання продукції цих виробництв свідчить про наявність високої частки толінгових операцій в українському експорті.

Так, у 2018 році експорт товарної групи *VIII. Шкури необроблені, шкіра вичинена* на 56,11% складався з продукції, виготовленої на основі давальницької сировини, і порівняно з 2013 роком, значення цього показника збільшилось на 21,89 в.п**.** (табл. 3.1).

Упродовж аналізованого періоду також зросла (на 8,28 в.п.) частка такої продукції в експорті групи *XII. Взуття, головні убори, парасольки*. Водночас в експорті *текстильних матеріалів та текстильних виробів* (товарна група XI) частка продукції, що виготовлена з давальницької сировини, після зростання у 2016 році на 5,06 в.п. знову повернулася до рівня 2013-го.

Загалом можна констатувати майже повну відсутність в українському експорті товарів легкої промисловості виробів зі шкіри, трикотажних полотен і одягу (трикотажного і текстильного), а також взуття вітчизняного виробництва.

Таблиця 3.1

Частка готової продукції, що виготовлена з давальницької сировини, в експорті легкої промисловості України, %

Код за УКТЗЕД	Товарна група	2013	2014	2015	2016	2017	2018
VIII.	**Шкури необроблені, шкіра вичинена**	**34,32**	**36,2**	**47,94**	**55,5**	**57,0**	**56,11**
41	шкури	20,48	22,5	36,75	48,3	51,1	52,80
42	вироби із шкіри	66,03	79,3	74,68	81,9	83,9	84,03
43	натуральне та штучне хутро	34,18	20,3	29,59	19,9	24,8	13,61
XI.	**Текстильні матеріали та текстильні вироби**	**74,14**	**76,3**	**76,45**	**79,20**	**76,0**	**74,60**
51	вовна	30,49	16,9	15,24	51,9	48,1	49,42
52	бавовна	20,63	17,7	52,96	37,0	36,7	41,82
53	інші текстильні волокна	2,44	3,5	2,16	1,3	2,3	1,01
54	нитки синтетичні або штучні	13,96	35,6	67,38	78,7	56,2	67,36
55	синтетичні або штучні штапельні волокна	12,62	12,1	47,76	47,7	36,1	45,45
56	вата	16,14	11,7	6,81	9,3	7,1	5,05
58	спеціальні тканини	64,12	67,4	61,24	64,9	69,1	62,22
59	текстильні матеріали	1,20	2,1	3,89	6,9	9,2	10,21
60	трикотажні полотна	76,59	75,1	74,53	78,8	87,0	88,60
61	одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	76,66	77,7	76,85	80,0	77,9	78,13
62	одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	95,90	96,4	96,62	96,6	95,5	93,88
63	інші готові текстильні вироби	61,71	69,2	68,90	75,9	73,7	76,02
XII.	**Взуття, головні убори, парасольки**	**72,58**	**77,8**	**80,72**	**79,1**	**77,7**	**80,86**
64	взуття	74,46	79,8	82,97	82,4	80,3	84,84
65	головні убори	55,09	69,2	58,46	63,1	77,2	49,33
67	оброблені пір'я та пух	30,90	9,5	48,93	61,5	35,5	65,92

Побудовано за [82]

Таким чином, швейні, текстильні та взуттєві підприємства, які розташовані в Україні, але працюють на засадах толінгу, забезпечують продукцією не українського споживача, а наповнюють зовнішній ринок та обслуговують економічні інтереси певних країн і бізнес-груп. Соціально-економічний ефект для національної економіки від функціонування таких підприємств полягає тільки у наявності відносно незначної кількості робочих місць із невисокою оплатою праці (порівняно з сусідніми країнами, зокрема, ЄС), бюджетних надходжень від нарахувань на фонд оплати праці, а також споживання невеликого обсягу вітчизняних енергоресурсів. Водночас така ситуація свідчить про те, що випуск вітчизняної легкої промисловості (у розрізі продукції як проміжного (або виробничого), так і кінцевого споживання), а відтак, ринок праці і бюджетні надходження потенційно можуть суттєво збільшитись за рахунок імпортозаміщення на внутрішньому ринку та якісного покращення структури експорту, передусім шляхом зниження у ньому частки готової продукції, що виготовлена з давальницької сировини.

3.2. Порівняльна оцінка міжсекторальних зв'язків легкої промисловості

Високий рівень імпортозалежності та, водночас, експортоорієнтованості української легкої промисловості відобразились на структурі її міжсекторальних зв'язків, зокрема, за напрямками використання текстильної та іншої продукції (у сегменті проміжного споживання) підприємствами інших видів економічної діяльності (ВЕД).

Упродовж 2013-2017 років найбільшими споживачами продукції легкої промисловості в Україні були виробництва, які належать саме до цього виду промислової діяльності (текстильне, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів), а також сектор торгівлі, меблева промисловість, державне управління і оборона (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Частка найбільших споживачів продукції легкої промисловості в Україні (у сегменті проміжного споживання), %

Вид економічної діяльності	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	32,21	34,08	48,05	45,30	44,42
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	14,51	7,79	9,29	10,66	8,87
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	8,16	9,92	8,28	7,25	8,61
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	4,60	9,33	7,38	5,68	6,77
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	1,39	1,96	0,83	4,45	3,96
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	4,57	4,03	3,44	3,13	3,67
Транспорт, складське господарство	4,62	3,44	3,10	3,09	1,93
Тимчасове розміщування й організація харчування	2,09	1,26	0,71	1,21	1,73
Сільське, лісове та рибне господарство	1,06	1,39	1,30	1,18	1,62
Виробництво гумових і пластмасових виробів	1,65	0,45	0,36	0,33	1,53
Надання інших видів послуг	1,35	1,27	0,80	0,92	1,42
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1,73	2,57	1,44	2,16	1,34
Металургійне виробництво	2,92	3,75	1,90	1,66	1,27
Будівництво	2,22	1,96	1,54	1,12	1,23
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	1,57	1,70	1,16	1,44	1,17
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	1,65	0,77	0,63	0,41	1,09

Авторські розрахунки за [82]

Так, у 2017 році в Україні 44,42% або 5330 млн. грн. продукції легкої промисловості виробничого призначення було спожито підприємствами, що займаються виготовленням *текстилю, одягу, шкіри та інших матеріалів*. Водночас варто зауважити, що 95,65% (5098 млн. грн.) обсягу цієї продукції покривалось

імпортом (табл. 3.3). Для порівняння, у Польщі легка промисловість використала 28,61% продукції текстильного та ін. виробництв, з яких імпортом покривалось 54,35%, а в Італії значення цих показників становили, відповідно, 70,59% і 32,57% (додаток И, табл. И.3).

Таблиця 3.3

Частка імпорту у структурі проміжного споживання продукції легкої промисловості в Україні, %

Вид економічної діяльності	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	99,91	99,08	87,98	94,64	95,65
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	42,86	35,97	43,07	30,62	34,96
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	47,68	40,25	69,59	36,90	28,94
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	42,76	35,94	65,15	35,73	28,82
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	81,52	39,10	52,54	30,05	32,21
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	93,05	35,83	60,57	30,94	25,23
Транспорт, складське господарство	42,62	35,40	59,01	31,02	47,41
Тимчасове розміщування й організація харчування	42,75	36,00	92,16	31,93	20,77
Сільське, лісове та рибне господарство	45,71	37,84	59,14	36,21	24,23
Виробництво гумових і пластмасових виробів	92,66	41,67	96,15	40,63	8,20
Надання інших видів послуг	42,70	36,63	70,18	35,56	21,76
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	42,98	35,61	92,23	30,19	45,96
Металургійне виробництво	42,49	35,79	94,85	31,29	40,13
Будівництво	42,86	35,90	65,45	30,91	27,21
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	42,31	35,56	74,70	30,50	35,71
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	43,12	36,07	93,33	35,00	12,21
Всього	**66,28**	**58,01**	**76,42**	**60,76**	**59,48**

Авторські розрахунки за [82]

Другим за обсягом споживачем продукції легкої промисловості в Україні є сектор *торгівлі*, на який у 2017 році припадало 8,87% або 1064 млн. грн., з яких 34,96% (372 млн. грн) покривалось імпортом. Натомість у Польщі друге місце у цій структурі належало виробництву *меблів* із часткою 12,75%, з яких 58,11% забезпечувалось імпортом. В Італії меблеве виробництво теж було другим за обсягом споживачем продукції легкої промисловості, однак із часткою 5,54%, з яких 31,03% покривалось імпортом.

В Україні у структурі споживання продукції легкої промисловості виробничого призначення меблева промисловість займала третє місце із часткою 8,61% або 1033 млн. грн., з яких імпортом забезпечувалось 28,94% (299 млн. грн.). Відносно невисока частка імпорту у споживанні меблевими виробництвами продукції легкої промисловості є ознакою наявності потенціалу вітчизняних текстильних та інших виробництв у забезпеченні даного сегмента. Однак, реалізація і подальше нарощення

цього потенціалу потребує відповідних умов для зростання попиту на таку продукцію на внутрішньому ринку з боку меблевих підприємств.

Загалом за результатами проведеного аналізу міжсекторальних зв'язків вітчизняної легкої промисловості та рівня імпортозалежності національної економіки за сегментами споживання її продукції можна стверджувати, що цей вид промислової діяльності в Україні має значний потенціал для нарощення випуску продукції не лише для меблевих виробництв. Перспективним вбачається розширення асортименту відповідних спеціалізованих товарів текстильних та інших виробництв легкої промисловості для:

- виробництва гумових і пластмасових виробів;
- виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів;
- виробництва інших транспортних засобів;
- державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування;
- охорони здоров'я та надання соціальної допомоги.

Вагомим аргументом на користь такого твердження є суттєве зниження рівня залежності цих ВЕД від імпорту продукції легкої промисловості, а надто виробництва гумових і пластмасових виробів (на 88,0 в.п., порівняно з 2015 роком). Іншими словами, за останні три роки відбулось відчутне зростання частки продукції, виготовленої вітчизняними виробництвами легкої промисловості, у проміжному споживанні названих ВЕД (див. табл. 3.3).

Однією із найважливіших характеристик функціонування будь-якого виду переробної промисловості є *структура його проміжного споживання* (або структура виробничих і невиробничих витрат) у розрізі продукції та послуг інших ВЕД. У виробничій діяльності легкої промисловості в Україні використовується продукція багатьох ВЕД, проте основними постачальниками сировини, матеріалів і комплектуючих є: текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів; виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; оптова та роздрібна торгівля; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря. У 2017 році на ці чотири ВЕД сумарно припадало 70,74% (проти 66,42% у 2013-му) витрат української легкої промисловості (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Види економічної діяльності, продукція яких займає найбільшу частку у структурі витрат легкої промисловості в Україні, %

Вид економічної діяльності	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	41,07	43,83	33,90	34,60	32,53
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	18,65	16,55	17,31	19,16	21,77
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	0,37	8,77	8,43	9,06	9,39
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	6,33	5,36	5,48	6,97	7,05
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	2,12	3,29	3,32	3,98	4,03
Сільське, лісове та рибне господарство	5,25	3,13	4,20	3,61	2,87
Виробництво гумових і пластмасових виробів	6,37	4,02	4,66	2,96	2,41

Авторські розрахунки за [82]

Упродовж 2014-2017 років у секторальній структурі витрат вітчизняної легкої промисловості відбулись суттєві зміни. Зокрема, частка текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів зменшилась на 8,54 в.п., тоді як частка торгівлі зросла на 9,02 в.п. Такі структурні зміни є свідченням *підвищення рівня технологічності (тобто досягнення вищого ступеню переробки сировини) виробництв легкої промисловості в Україні, а відтак, наближення їх до стандартів країн ЄС*. До прикладу, у секторальній структурі витрат (проміжного споживання) легкої промисловості Італії частка продукції текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та інших матеріалів займало 32,47%, а на сектор торгівлі припадало 20,34%. У Німеччині значення цих показників становили, відповідно, 22,29% і 24,01%, а у Польщі – 37,04% і 25,87% (додаток И, табл. И.4). Водночас скорочення у структурі витрат української легкої промисловості частки продукції сільського господарства (на 2,38 в.п. упродовж 2014-2017 років) і, водночас, зростання частки хімічної продукції (на 3,12 в.п.) свідчить про зменшення обсягів виробництва натуральних виробів, а натомість – збільшення синтетичних.

Попри поступове наближення секторальної структури витрат легкої промисловості України до рівня провідних виробників ЄС, імпортозалежність вітчизняних виробництв у сегменті проміжного споживання залишається порівняно високою. Так, у 2017 році 95,65% (проти 99,91% у 2013-му) продукції легкої промисловості, яка використовувалась у виробничій діяльності українських текстильних та інших підприємств, покривалось імпортом (табл. 3.5), Для порівняння, в Італії значення цього показника становило 32,57%, Німеччині – 62,34%, а Польщі – 54,35%.

Таблиця 3.5

Частка імпорту у витратах легкої промисловості в Україні (у розрізі основних постачальників (ВЕД) продукції проміжного споживання), %

Вид економічної діяльності	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	99,91	99,08	87,98	94,64	95,65
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	23,08	42,34	37,95	36,56	45,53
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	5,26	0,55	0,47	0,52	0,39
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Транспорт, складське господарство (включаючи націнку транспорту)	35,45	15,20	15,43	41,29	46,52
Сільське, лісове та рибне господарство	78,68	98,97	58,92	32,61	30,21
Виробництво гумових і пластмасових виробів	90,00	32,13	31,78	31,84	34,43
Всього	**60,49**	**58,87**	**46,09**	**47,81**	**48,88**

Авторські розрахунки за [82]

Безумовним позитивом є зниження рівня імпортозалежності виробництв легкої промисловості України у сегменті проміжного споживання продукції сільського господарства до 30,21% (проти 98,97% у 2014 році) та гумових і пластмасових виробів до 34,43% (проти 90% у 2013 році). Натомість частка імпорту у продукції хімічної промисловості, що використовується текстильним та іншими вітчизняними виробництвами, досягла 45,53% (проти 23,08% у 2013 році), що, своєю чергою, свідчить про проблеми розвитку хімічної промисловості в Україні. Загалом у 2017 році українська легка промисловість у своїй діяльності використовувала

48,88% імпортних ресурсів (проти 60,49% у 2013-му). Для порівняння, імпортозалежність легкої промисловості Італії становила 21%, Німеччини – 31%, а Польщі – 37%.

Підсумовуючи цей блок досліджень, можна констатувати тенденцію до зниження рівня імпортозалежності виробництв легкої промисловості в Україні і поступове наближення структури її міжсекторальних зв'язків до стандартів країн ЄС, зокрема, Італії та Німеччини, які є лідерами за обсягами випуску текстилю, шкіри, одягу і взуття в Європі. Водночас подальший розвиток та підвищення рівня технологічності продукції української легкої промисловості потребує посилення інтеграції останньої із сектором торгівлі. Це зумовлено тим, що через торговельну мережу підприємства, з одного боку, закуповують необхідні для виробничих процесів матеріали і комплектуючі, виготовлені іншими ВЕД, а з іншого – реалізують свою продукцію (оптом і у роздріб). Однак, сектор торгівлі (а надто роздрібної) в Україні вимагає докорінної "детінізації", тобто легалізації усіх операцій. Окрім того, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної легкої промисловості як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках неможливе без імпортозаміщення у сегменті продукції проміжного споживання, тобто сировини, матеріалів і комплектуючих, передусім тканин.

3.3. Динаміка показників легкої промисловості на регіональному рівні

Виробнича діяльність

Функціонування легкої промисловості в Україні упродовж 2013-2018 років характеризувалось змінним трендом: коливаннями обсягу реалізованої продукції упродовж 2013-2015 років, суттєвим зростанням значень цього показника у 2016 і 2017 роках і зниженням у 2018-му (рис. 3.7).

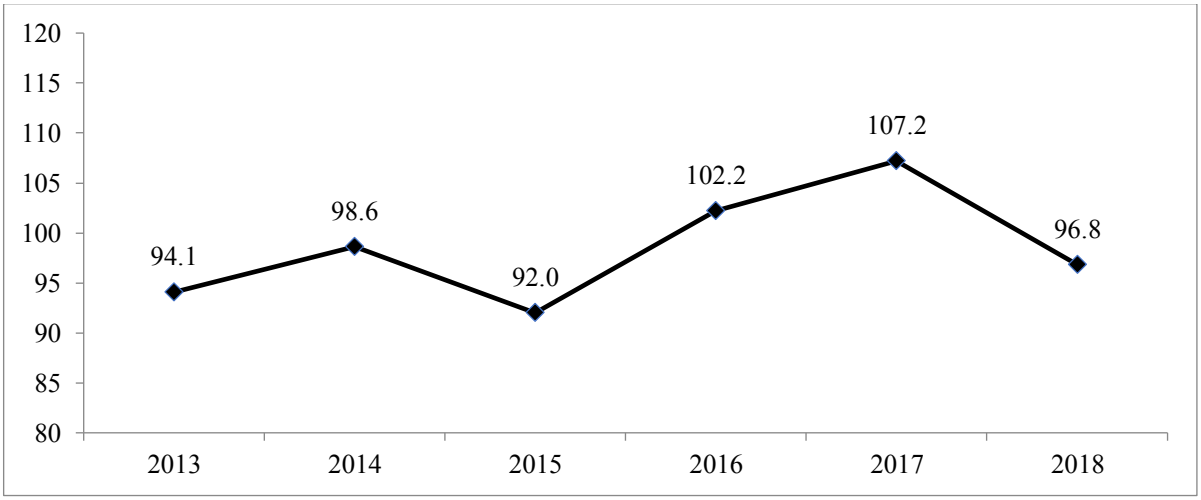

Рис. 3.7. **Індекс обсягу реалізованої продукції легкої промисловості в Україні, %**

Побудовано за [41]

Динаміка виробництва легкої промисловості в Україні упродовж аналізованого періоду була нестабільною: зростання індексу продукції у 2016 і 2017 роках, але його зниження у 2018-му. Якщо у 2017 році значення цього показника збільшилось у 16-ти

регіонах, то у 2018-му – тільки у 8-ми (виділено сірим кольором у табл. 3.6). Відмінності у рівнях функціонування української легкої промисловості на мезорівні зумовлені різним ресурсним та виробничим потенціалом регіонів і сформованою структурою їх економіки, а також макроекономічними і геополітичними чинниками останніх років.

Таблиця 3.6

Індекс продукції легкої промисловості в регіонах України, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	95,9	91,2	100,5	103,7	106,8	94,0
Волинська	103,3	90,8	115,1	94,5	127,1	109,5
Дніпропетровська	111,3	79,7	88,9	106,6	91,6	98,5
Донецька	74,8	36,0	56,3	80,2	123,6	90,3
Житомирська	87,8	98,0	105,0	87,0	106,9	96,4
Закарпатська	80,0	105,6	96,3	100,9	92,7	94,9
Запорізька	97,7	68,2	116,1	96,1	113,1	114,4
Івано-Франківська	93,1	287,0	43,3	69,1	77,3	94,0
Київська	98,4	90,1	131,7	105,8	90,8	88,0
Кіровоградська	98,0	79,0	118,5	105,9	104,8	116,7
Луганська	94,6	…	…	…	…	…
Львівська	105,8	104,2	96,5	111,4	112,6	97,0
Миколаївська	103,7	71,5	82,2	105,6	117,8	103,5
Одеська	98,5	87,2	89,1	98	107,2	93,0
Полтавська	103,0	97,6	108,7	108,3	86,1	103,6
Рівненська	95,5	106,0	102,4	106,8	108,1	82,2
Сумська	93,8	93,2	118,0	102,3	105,6	87,7
Тернопільська	84,8	92,3	111,7	97,1	88,1	77,3
Харківська	94,4	92,1	89,2	103,9	101,0	86,0
Херсонська	80,5	37,5	127,6	100,1	136,0	75,4
Хмельницька	95,1	85,2	67,3	105,7	147,8	100,5
Черкаська	99,4	117,2	108,4	95,2	92,8	103,0
Чернівецька	106,5	98,1	108,4	89,5	118,6	68,4
Чернігівська	95,7	88,0	84,7	117,8	101,8	106,5

Побудовано за [10-33]

Серед усіх регіонів варто виділити Кіровоградську область, яка продемонструвала найдовший тренд зростання індексу продукції легкої промисловості – 2015-2018 роки. Тенденція до збільшення значень цього показника (2-3 роки поспіль) також намітилась у Волинській, Запорізькій, Миколаївській, Херсонській і Чернігівській областях. У 2018 році найбільшого зростання обсягу продукції легкої промисловості досягла Кіровоградська область – 16,7%, тоді як у Чернівецькій падіння склало 31,6%.

Незважаючи на нестабільну динаміку виробництва, структура вітчизняної легкої промисловості у розрізі регіонів залишається мало диверсифікованою. Так, у 2018 році 61,3% обсягу реалізованої продукції легкої промисловості в Україні припадало на сім областей, які виділено сірим кольором у табл. 3.7.

Незмінним лідером в Україні у цьому сегменті економіки (зі значним відривом від решти регіонів) є Львівська область, попри падіння у 2018 році обсягів реалізованої продукції легкої промисловості на 3%. Вона демонструвала стабільне нарощення потенціалу легкої промисловості, збільшивши за 6 років свою частку у структурі реалізованої продукції цього виду промислової діяльності в Україні на 4,08 в.п. Аналогічні тенденції характерні для Волинської (+1,22 в.п.), Закарпатської

(+1,29 в.п.), Рівненської (+2,02 в.п.), Сумської (+4,01 в.п.) і Хмельницької (+2,67 в.п.) областей. Проте, друге місце у структурі реалізованої продукції легкої промисловості упродовж аналізованого періоду незмінно займала Харківська область із середньою часткою 9,42%. Такі результати проведеного аналізу дають підстави стверджувати про наявність у цих регіонах виробничих та інших ресурсів, а також сприятливих умов для успішного функціонування і подальшого розвитку виробництв легкої промисловості.

Таблиця 3.7

Структура обсягу реалізованої продукції легкої промисловості в Україні (за регіонами), %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	1,30	1,42	1,54	1,58	1,59	1,38
Волинська	1,70	2,00	1,83	2,09	2,72	2,99
Дніпропетровська	7,57	6,79	8,47	8,03	8,21	7,59
Донецька	4,54	2,50	0,82	0,97	0,76	0,74
Житомирська	9,45	10,22	8,40	8,32	7,79	7,81
Закарпатська	4,84	6,72	6,31	6,89	6,24	6,13
Запорізька	2,23	2,05	2,69	2,24	2,51	2,62
Івано-Франківська	3,05	3,71	3,73	2,44	2,07	1,89
Київська	3,90	3,48	3,56	3,58	3,25	2,83
Кіровоградська	0,67	0,63	0,57	0,82	0,60	0,64
Луганська	5,62	0,62	…	…	0,57	0,41
Львівська	10,98	13,04	13,44	14,75	15,02	15,06
Миколаївська	4,73	3,43	3,19	3,46	3,60	3,43
Одеська	3,18	3,10	3,16	2,95	2,61	2,37
Полтавська	2,70	2,57	3,13	3,19	2,89	2,69
Рівненська	2,49	2,56	3,17	3,70	4,45	4,51
Сумська	3,71	4,88	6,97	6,16	5,65	7,72
Тернопільська	1,84	1,68	1,86	1,83	1,38	1,23
Харківська	9,85	10,73	8,86	8,63	8,79	9,66
Херсонська	0,21	0,19	0,19	0,21	0,23	0,28
Хмельницька	4,66	5,82	4,97	5,59	7,22	7,33
Черкаська	3,67	3,78	4,46	4,06	4,13	3,23
Чернівецька	2,40	2,60	3,02	2,74	2,54	1,93
Чернігівська	4,71	5,48	5,68	5,77	5,18	5,53
Всього за регіонами	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [10-33]

Водночас Донецька і Луганська області в силу відомих причин практично втратили потенціал своєї легкої промисловості – їх частки у структурі реалізованої продукції цього виду промислової діяльності в Україні упродовж 2014-2018 років скоротились, відповідно, на 3,80 в.п. і 5,21 в.п. Суттєво зменшили свої вагомості у названій структурі також Житомирська, Івано-Франківська, Київська і Миколаївська області, проте найнижчою вона залишається у Херсонській області – 0,28% (проти 0,19% у 2014-2015 роках).

У структурі реалізованої продукції легкої промисловості України домінує виробництво одягу, частка якого після відчутного (на 6,6 в.п.) зростання у 2015-2016 роках, передусім унаслідок збільшення обсягів виготовлення спецодягу (додаток К, табл. К.1), у двох наступних роках знову скоротилась і становила <42% (рис. 3.8).

Найменшу частку у цій структурі (24,66% у середньому за аналізований період) незмінно займає виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів.

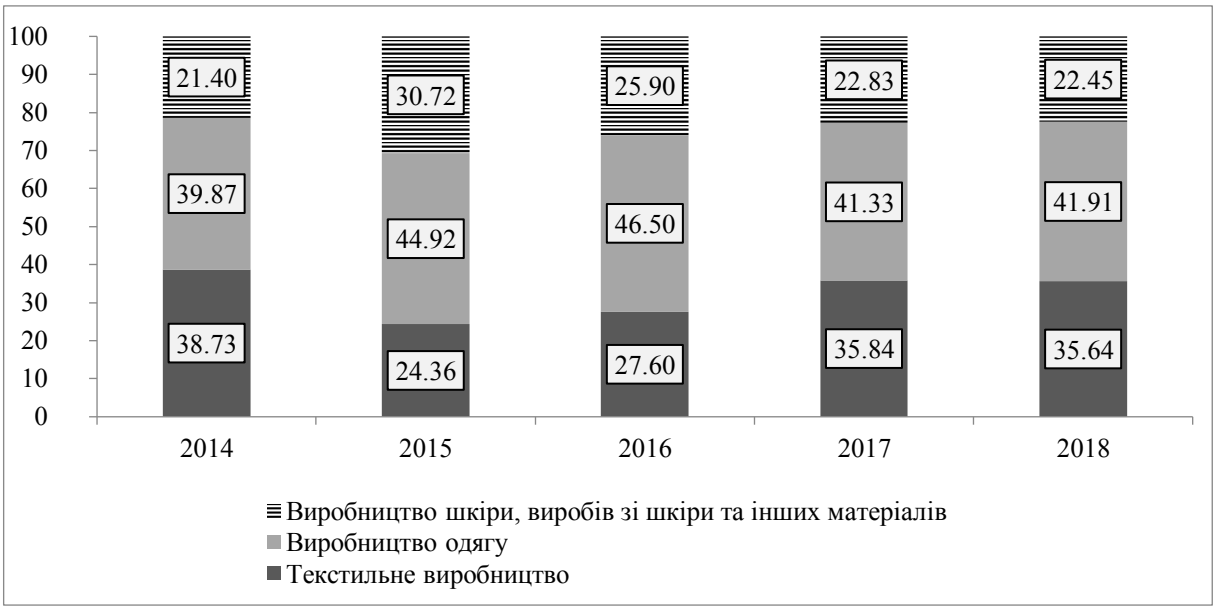

Рис. 3.8. **Структура реалізованої продукції легкої промисловості в Україні (за видами виробництв), %**

Авторські розрахунки за [53]

У 2018 році 23,94% від загального обсягу виробництва шкіри, а також 18,20% виробництва одягу і 9,78% виробництва текстилю в Україні було зосереджено у Львівській області. У 2014 році значення цих показників становили 13,64%, 18,51% і 7,86% відповідно. Структура реалізованої продукції легкої промисловості у цьому регіоні за останні п'ять років також зазнала відчутних змін (рис. 3.9). Зокрема, у ній суттєво зросла частка виробництва шкіри (на 10,87 в.п.), але натомість зменшились частки виробництва одягу (на 9,3 в.п) і текстилю (на 1,58 в.п.).

Незважаючи на певну трансформацію структури (за видами виробництв) легкої промисловості у Львівській області, вона продовжує спеціалізуватись на виробництві одягу. Аналогічна спеціалізація характерна для Закарпатської (одного з лідерів легкої промисловості України) і Волинської областей – у них частка виробництва одягу у структурі обсягу реалізованої продукції легкої промисловості становила 63,77% і 54,54% відповідно (додаток К, табл. К.2). Структурні зміни у легкій промисловості цих двох регіонів мають подібні тенденції: збільшення частки виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (на 3,09 в.п. у Закарпатській області і на 4,98 в.п. у Волинській) і водночас суттєвіше зменшення частки текстильного виробництва (на 7,68 в.п. у Закарпатській області і на 8,46 в.п. у Волинській).

Серед областей Західного регіону текстильне виробництво домінує у структурі легкої промисловості Тернопільської і Чернівецької областей із частками 73,14% і 63,67% відповідно. Варто відзначити, що в останній відбулись відчутні зміни у спеціалізації легкої промисловості. Так, частка виробництва одягу зменшилась на 9,91 в.п., але натомість зросла частка виробництва шкіри виробів зі шкіри та інших матеріалів (на 10,03 в.п.).

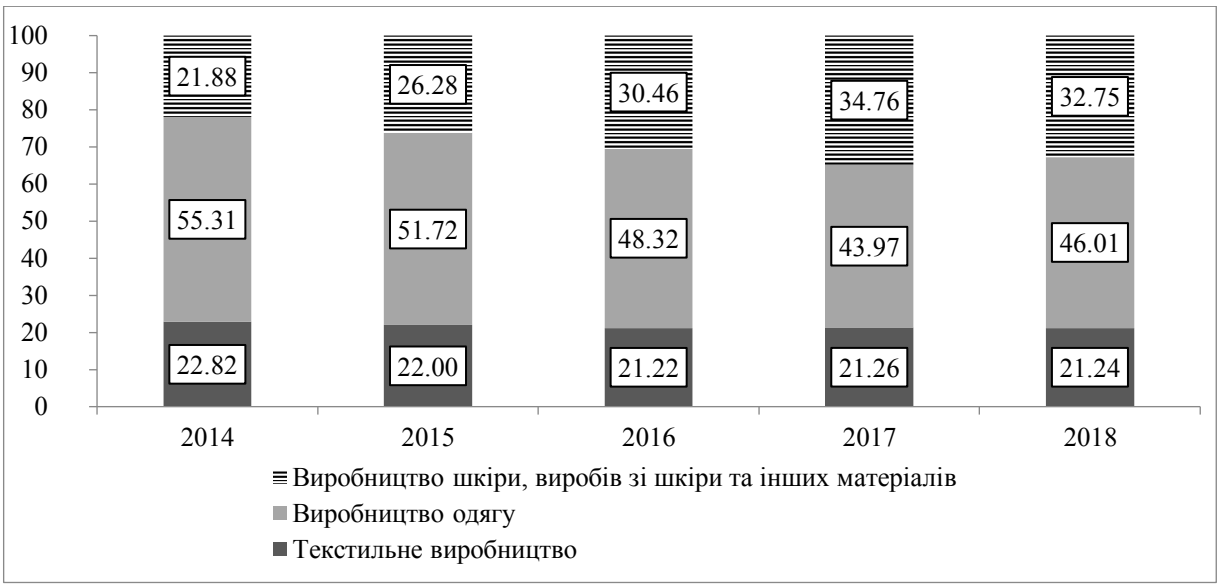

Рис. 3.9. **Структура реалізованої продукції легкої промисловості Львівської області (за видами виробництв), %**

Авторські розрахунки за [21]

Найсуттєвіші структурні зміни відбулись у легкій промисловості Івано-Франківської області, яка з 2015 року спеціалізується на виробництві шкіри. За останні п'ять років обсяг реалізованої продукції цього виробництва у регіоні зріс у 2,3 разу. У підсумку, частка виробництва шкіри виробів зі шкіри та інших матеріалів у структурі легкої промисловості Івано-Франківської області збільшилась на 15,53 в.п. і склала 43,2%. Порівняно з 2013 роком, у цьому регіоні також відбулось зростання виробництва одягу (у 2,6 разу), частка якого у відповідній структурі досягла 32,61%. Натомість частка текстилю упродовж аналізованого періоду зменшилась на 30,17 в.п. (до 24,19%), що, своєю чергою, стало наслідком падіння обсягу цього виробництва в 1,6 разу.

Підсумовуючи результати аналізу виробничої діяльності у легкій промисловості, загалом можна констатувати відносну усталеність структури обсягу реалізованої продукції (за видами виробництв) в Україні. Водночас у переважній більшості областей Західного регіону упродовж останніх 5-ти років виявлені суттєві зміни у структурі виробництв легкої промисловості. Найбільшою мірою це стосується Івано-Франківської, Чернівецької і Львівської областей. З огляду на прикордонне розташування названих регіонів, пояснення таких змін (у структурі виробництв легкої промисловості) лежить у площині зовнішньоекономічних операцій підприємств, які займаються виготовленням тих чи інших видів продукції.

Зовнішньоекономічна діяльність

Аналіз тренду обсягів експорту продукції легкої промисловості (сумарно VIII, XI і XII товарних груп) з України засвідчив меншу амплітуду коливань значень показників, порівняно з товарним експортом (рис. 3.10). Так, вітчизняна легка промисловість із 2016 року демонструє відносно стабільну динаміку експорту своєї продукції, що, своєю чергою, свідчить про наявність усталених зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів господарської діяльності у цьому сегменті економіки.

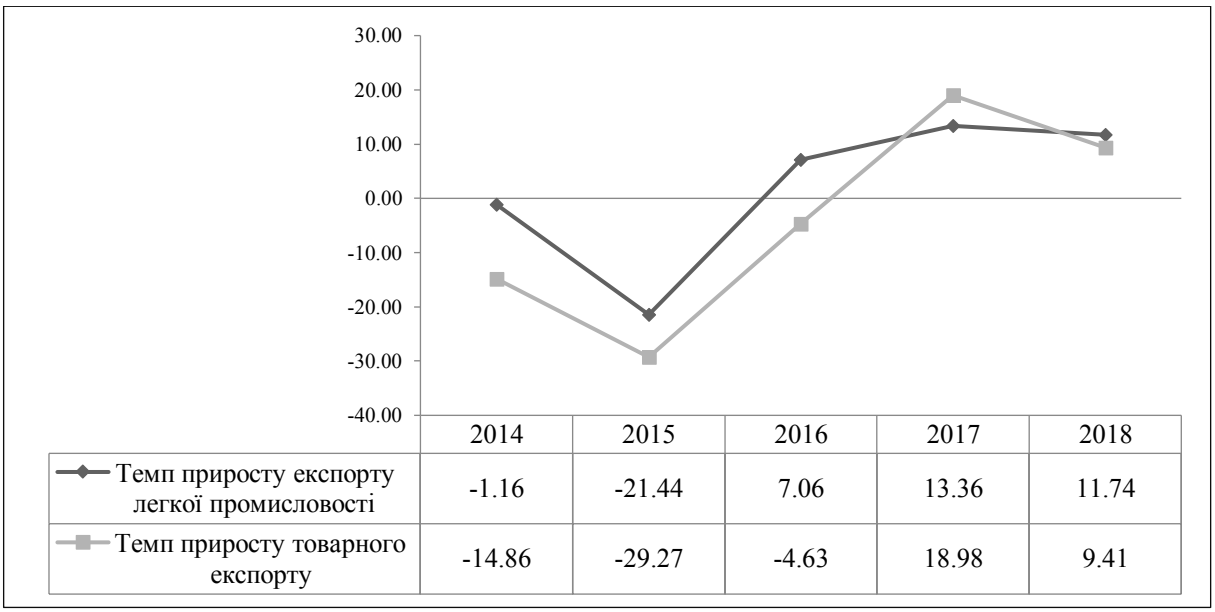

	2014	2015	2016	2017	2018
Темп приросту експорту легкої промисловості	-1.16	-21.44	7.06	13.36	11.74
Темп приросту товарного експорту	-14.86	-29.27	-4.63	18.98	9.41

Рис. 3.10. **Динаміка експорту в Україні, %**

Побудовано за [85]

Українська продукція легкої промисловості експортується до 150 країн. Понад 83% цього експорту припадає на країни Євросоюзу, серед яких основними торговими партнерами України є Польща, Італія, Німеччина і Угорщина. У 2018 році частки цих країн у структурі українського експорту продукції легкої промисловості становили: 6,88%, 5,55%, 4,67% і 3,48% відповідно (додаток Л, табл. Л.1). Також потужними імпортерами є Китай (4,65%) та Індія (4,60%). Про освоєння нових ринків збуту вітчизняними товаровиробниками свідчить приріст експорту продукції легкої промисловості в Індонезію, Ірак і США. Однак, ***найбільшим імпортером українських товарів легкої промисловості залишається Російська Федерація (7,72% у 2018 році), але її частка у структурі експорту названої продукції за останні чотири роки зменшилась на 10,46 в.п.***

Упродовж 2014-2018 років серед регіонів України найбільший приріст експорту продукції легкої промисловості спостерігався у Полтавській області – сумарно 162,6% (додаток Л, табл. Л.2). Суттєве зростання значень цього показника за вказаний період також відбулось у Херсонській (+79,1%), Львівській (+46,8%) і Київській (+46,3%) областях. У 2018 році нарощення експорту товарів легкої промисловості досягли 19 областей, із них найбільшого – Волинська (50,5%), Чернівецька (29,2%), Полтавська (27,8%) і Миколаївська (20,6%).

Експортний потенціал вітчизняної легкої промисловості в основному зосереджений у двох областях Західного регіону – Львівській і Закарпатській. Так, у 2018 році на ці області припадало 43,23% (проти 33,54% у 2013-му) експорту продукції легкої промисловості України (табл. 3.8). Упродовж аналізованого періоду частка Львівської області збільшилась на 7,48 в.п., а Закарпатської – на 2,21 в.п. Окрім цих областей, вагомі частки (понад 6%) у регіональній структурі українського експорту товарів легкої промисловості займали Житомирська, Полтавська (із тенденцією до збільшення) і Чернігівська області.

Товарна структура українського експорту легкої промисловості є усталеною – упродовж 2013-2018 років у ній незмінно домінували (із часткою на рівні 70%) *текстильні матеріали та текстильні вироби* (XI товарна група) (рис. 3.11). У 2018 році продукція цієї товарної групи була основою експорту легкої промисловості

(із часткою >50%) у 21-му регіоні (додаток Л, табл. Л.3). Понад те, у 9-ти областях (Вінницькій, Волинській, Кіровоградській, Луганській, Полтавській, Рівненській, Хмельницькій, Черкаській і Чернівецькій) значення цього показника перевищувало 90%.

Таблиця 3.8

Структура експорту продукції легкої промисловості України (у розрізі регіонів), %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	3,33	3,21	3,48	3,47	3,24	3,13
Волинська	1,84	1,83	1,10	1,04	1,31	1,77
Дніпропетровська	4,70	4,50	4,24	4,60	4,36	4,18
Донецька	1,35	0,83	0,14	0,09	0,12	0,11
Житомирська	6,24	6,84	6,97	7,16	7,01	6,52
Закарпатська	15,90	18,28	18,40	19,50	18,18	17,75
Запорізька	1,26	0,66	0,67	0,65	0,48	0,44
Івано-Франківська	5,26	5,73	5,29	4,55	3,68	3,14
Київська	2,56	2,55	3,97	3,75	4,21	3,53
Кіровоградська	0,65	0,52	0,62	0,64	0,55	0,50
Луганська	7,30	3,97	0,96	1,28	1,27	1,20
Львівська	18,41	19,88	22,61	22,69	24,33	25,48
Миколаївська	2,38	2,28	1,65	1,67	2,06	2,23
Одеська	1,55	1,53	1,59	1,63	1,72	1,47
Полтавська	2,72	3,58	5,37	5,46	5,88	6,73
Рівненська	1,47	1,62	1,65	1,46	1,58	1,52
Сумська	3,45	2,68	3,25	2,65	2,39	2,53
Тернопільська	0,95	1,12	0,67	0,59	0,74	0,73
Харківська	5,96	5,60	4,64	4,01	4,18	4,28
Херсонська	0,11	0,12	0,19	0,16	0,25	0,18
Хмельницька	2,64	2,45	2,25	2,31	2,61	2,74
Черкаська	1,58	1,56	1,59	2,10	1,72	1,34
Чернівецька	2,11	2,42	2,49	2,21	2,13	2,46
Чернігівська	6,28	6,24	6,21	6,31	5,99	6,05
Разом	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Натомість на експорті продукції товарної групи *XII. Взуття, головні убори, парасольки* спеціалізуються тільки Запорізька (із часткою 71,44% у 2018 році), Сумська (90,63%) і Чернігівська (56,57%) області. Порівняно суттєвою частка цієї товарної групи була в структурі експорту продукції легкої промисловості Донецької (11,34% проти 22,04% у 2013 році), Закарпатської (19,72% проти 17,41%), Івано-Франківської (16,93% проти 9,73%) і Харківської (16,78% проти 7,73%) областей.

Упродовж 2016-2018 років жодна з областей України не спеціалізувалась на експорті продукції товарної групи *VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена*. Однак, у 2015 році частка цих товарів у експорті легкої промисловості перевищувала 50% в Івано-Франківській області (проти 23,61% у 2018-му), а у 2013 і 2014 роках – у Донецькій (проти 3,31% у 2018-му) і Тернопільській (проти 30,98% 2018-му). Стабільно високі значення цього показника характерні для Київської (33,73% у середньому за 2013-2018 роки), Львівської (19,12%) і Миколаївської (39,48%) областей.

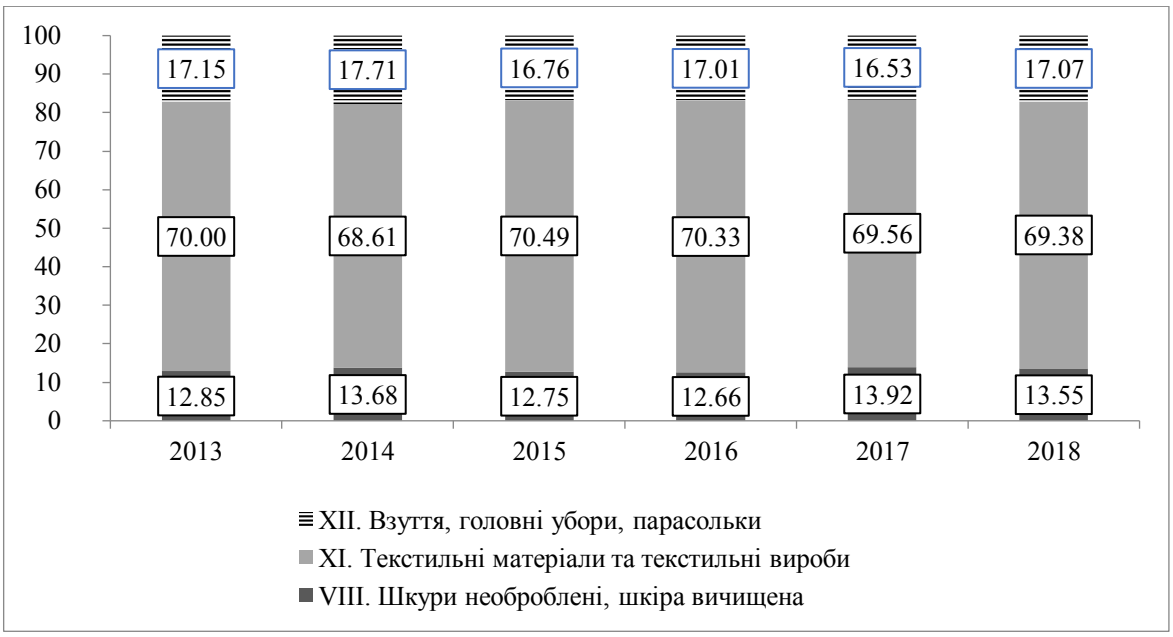

Рис. 3.11. **Структура експорту легкої промисловості України (у розрізі товарних груп), %**

Авторські розрахунки за [85]

Таким чином, *у переважній більшості областей експорт продукції легкої промисловості є вузько спеціалізованим на тій чи іншій товарній групі*. Водночас необхідно відмітити ***відносно високий ступінь диверсифікації структури експорту продукції легкої промисловості (у розрізі 3-х товарних груп) в областях Західного регіону, зокрема, Івано-Франківській, Закарпатській і Львівській.***

У 2018 році 52,21% (проти 45,12% у 2013-му) українського експорту продукції товарної групи *XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби* припадало на області Західного регіону (додаток Л, табл. Л.4). Зокрема, частка Львівської області становила 24,68% (проти 18,77%), а Закарпатської – 16,85% (проти 15,29%). У регіональній структурі експорту цієї товарної групи відносно вагомими були також частки Дніпропетровської (5,02%), Житомирської (7,35%), Полтавської (9,13%) і Харківської (4,77%) областей. Із них варто виділити Полтавську область, частка якої в експорті текстильних матеріалів і текстильних виробів упродовж аналізованого періоду зросла на 5,60 в.п.

Основними експортерами продукції товарної групи *XII. Взуття, головні убори, парасольки* є п’ять областей: Закарпатська, Чернігівська, Сумська, Львівська і Харківська. У 2018 році на них припадало 80,51% (проти 71,71% у 2013-му) експорту цієї товарної групи. Порівняно з 2013 роком, у цій структурі збільшились частки Чернігівської (на 8,65 в.п.), Закарпатської (на 4,48 в.п.) і Харківської (на 1,72 в.п.) областей, але натомість зменшились частки Сумської (на 5,66 в.п.) і Львівської (на 0,39 в.п.).

Ще менш диверсифікованою є регіональна структура експорту товарної групи *VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена*. Так, у 2018 році п’ять областей (Львівська, Закарпатська, Київська, Миколаївська та Івано-Франківська) експортували 85,07% обсягу продукції цієї товарної групи. Зокрема, частка Львівської області у цій структурі становила 45,97%, що на 21,74 в.п. більше, аніж у 2013-му. Загалом на області Західного регіону у 2018 році припадало 69,47% (проти 60,67% у 2013-му) українського експорту товарної групи VIII.

Особливістю українського експорту товарів легкої промисловості (а надто із Західного регіону) є висока частка у ньому готової продукції, що виготовлена на основі давальницької сировини. Найбільше ця особливість характерна для Закарпатської області, в якій майже 100% експорту легкої промисловості (у розрізі трьох товарних груп) є результатом толінгових операцій (додаток Л, табл. Л.5). Подібна ситуація і в решти областях Західного регіону. Зокрема, частка продукції із давальницької сировини становить понад 90% в експорті XI товарної групи в усіх областях (окрім Волинської і Рівненської із 2017 року), а також в експорті VIII товарної групи у Львівській області і в експорті XII товарної групи в Івано-Франківській і Рівненській областях.

3.4. Механізми стимулювання розвитку легкої промисловості в Україні

Розвиток української легкої промисловості стримує наявність 3-х ключових проблем:

1) висока залежність від імпортних сировини, матеріалів і комплектуючих, зокрема, тканин (передусім із бавовни та льону), шкіри, вовни, фурнітури, ниток, а також основних засобів;

2) низька цінова конкурентність продукції вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку, спричинена сприятливими умовами для офіційного і “сірого” імпорту вживаного одягу та взуття, нелегального внутрішнього випуску, а також контрабанди тканин і готових виробів;

3) зосередженість значної частини виробництв (надто у Західному регіоні) на виготовленні продукції з давальницької сировини.

Відтак, пріоритетним завданням для забезпечення розвитку вітчизняної легкої промисловості є відновлення (із подальшим нарощенням) сировинного забезпечення текстильних та інших виробництв в Україні. Для вирішення цього завдання необхідне створення або відновлення чи модернізація потужностей (підприємств) із переробки вовни, льону, технічної коноплі, бавовни, а також для виробництва штучних і синтетичних волокон. Такі потужності повинні бути зосереджені у регіонах, що мають сприятливі умови для вирощування та заготівлі названих видів сировини. Для популяризації та забезпечення розвитку певних сегментів рослинництва і тваринництва з метою заготівлі сировини для задоволення потреб вітчизняної легкої промисловості у названих регіонах необхідним є сприяння (з боку органів місцевої влади) у виділенні сільськогосподарських угідь під розведення овець і великої рогатої худоби, а також для вирощування льону[17] і коноплі.

Доцільною вбачається реалізація державних цільових програм, спрямованих на створення ферм для розведення великої рогатої худоби, овець та інших тварин задля отримання натуральної шкіри, хутра і вовни. Такі підприємства мають включати цехи для забою худоби, а також спеціалізовані технологічні лінії, призначені для очищення і сушіння сировини та її подальшої реалізації пріоритетно вітчизняним виробникам продукції легкої промисловості. Із боку державних (регіональних) органів влади

[17] Мається на увазі вирощування льону як технічної культури з метою отримання волокна і насіння, тобто переважно льону-довгунця. Натомість в Україні це сільгоспвиробництво звужене до вирощування так званого льону олійного, а фактично – проміжної форми льону виключно для виробництва технічних мастил, тоді як 25-30 років тому виробництво волокон і очосів з льону становило понад 100 тис. т (проти нинішніх 870 т).

необхідною є підтримка у придбанні технологічного обладнання та спорудженні відповідних будівель, холодильників, технологічних агрегатів, а також забезпечення виробничих процесів необхідними енергетичними ресурсами (електроенергією, водою, газом та ін.).

Одночасно необхідно організовувати виробництва із переробки та використання готової шкіри і вовни, передусім на базі малих і середніх підприємств, які доцільно розміщувати у зоні розташування сировинних ресурсів. Це забезпечить мінімальні витрати на логістичні операції та безперебійне постачання напівфабрикатів для реалізації технологічних процесів виготовлення кінцевої продукції. Обов'язковою умовою при цьому є налагодження прямих контактів переробних підприємств із виробниками такої сировини задля уникнення посередницьких націнок, а відтак, здешевлення готових виробів. Аналогічні процеси повинні відбуватись у напрямку активізації заготівлі льоноконопляної продукції[18] як основної сировини для текстильних виробництв.

З огляду на важливість розвитку легкої промисловості, відновленням (і нарощенням) потужностей із виготовлення та переробки сировини для задоволення потреб вітчизняних підприємств повинні займатись профільні економічні департаменти державних адміністрацій визначених регіонів за інформаційно-консультаційної і організаційної підтримки *Міністерства розвитку економіки, торгівлі* та *сільського господарства* України. Одним із дієвих способів вирішення цього завдання є розробка відповідних інвестиційних проектів, які передбачають залучення у цю діяльність внутрішніх і зовнішніх інвестицій. На початковому етапі такі підприємства можуть переробляти імпортну сировину, а згодом і вітчизняну.

Із метою стимулювання інвестицій в українську легку промисловість та, зокрема, у діяльність із переробки вітчизняної сировини, виготовлення тканин, шкіри, штучних і синтетичних волокон вбачається доцільним розтермінування сплати ПДВ за операціями з імпорту підприємствами легкої промисловості обладнання і запчастин до нього. Окрім того, такі преференції можуть поширюватись і на виробників готового одягу та взуття, які не менше 50% своєї продукції реалізують на внутрішньому споживчому ринку у роздріб.

Для забезпечення вітчизняної легкої промисловості необхідною сировиною, створення і розвитку в Україні підприємств із поглибленої переробки первинної сировини (пряжі), а також для нарощування виробництва продукції з високою доданою вартістю (ниток, тканин) Верховній Раді України слід повторно розглянути можливість затвердження проекту Закону про внесення змін до Митного тарифу України, встановленого Законом України "Про Митний тариф України" щодо встановлення нульової пільгової ставки ввізного мита на пряжу однокручену або багатокручену (яка класифікується за кодом 5509 22 00 00 УКТЗЕД) та пряжу, змішану головним чином або винятково з бавовною (яка класифікується за кодом 5509 53 00 00 УКТЗЕД) замість чинних митних ставок у розмірі 4%. З огляду на те, що зазначена пряжа взагалі не виробляється в Україні, таке законодавче рішення сприятиме зменшенню кінцевої вартості широкого асортименту готової продукції

[18] У 2016 році Рівненська область була обрана китайською текстильною компанією YUYUE Home textile co. Ltd для будівництва заводу з переробки льону. Загалом планується залучити близько 30 тис. га землі. Будівництво заводу з переробки льону почали у 2018 році. Термін реалізації проекту – 5 років. Загальний обсяг інвестицій складе $20 млн. Упродовж 5 років китайські інвестори планують налагодити весь цикл виробництва – від вирощування до переробки льону. Після завершення будівництва на підприємстві створять близько 1000 робочих місць. Плани компанії в Україні включають, зокрема, створення технологічної бази для виробництва льняного волокна, що включає вирощування і переробку льону.

легкої промисловості вітчизняного виробництва та підвищенню її цінової конкурентоспроможності, а відтак, збільшенню питомої ваги цієї продукції на внутрішньому ринку та нарощуванню її експорту.

Соціально-економічний ефект від реалізації запропонованих заходів полягатиме у:

- створенні нових робочих місць як на підприємствах легкої промисловості, так і у сільському господарстві;
- зростанні самозайнятості у депресивних регіонах (передусім гірських);
- зменшенні залежності вітчизняних підприємств легкої промисловості від імпорту продукції проміжного споживання (тканин, шкіри та інших матеріалів, що використовуються у виробництві одягу і взуття), а відтак, зменшенні впливу курсових і кон'юнктурних коливань на виробництво і споживання у цьому сегменті;
- покращенні структури українського експорту товарів легкої промисловості та поступовому зменшенні у ній частки готової продукції, виготовленої з давальницької сировини.

Другим (не менш важливим) завданням для подолання проблем функціонування легкої промисловості в Україні і забезпечення її подальшого розвитку, є *створення конкурентних умов для учасників внутрішнього ринку продукції текстильних та інших виробництв*. Вирішення цього завдання потребує розробки і впровадження відповідних нормативних, технічних і кадрових заходів, спрямованих на ліквідацію потоків "сірого" імпорту одягу і взуття в Україну, а також нелегального внутрішнього випуску. Іншими словами, забезпечення конкурентних умов для учасників внутрішнього ринку продукції легкої промисловості в Україні неможливе без ліквідації тіньового товарообороту в цьому сегменті економіки. Своєю чергою, легалізація торгівлі, зокрема, готовою продукцією виробництв легкої промисловості, на внутрішньому споживчому ринку передбачає обов'язкове запровадження реєстраторів розрахункових операцій (у т.ч. програмних) для усіх суб'єктів торгівельної діяльності.

Практична реалізація такого завдання лежить у нормативно-правовій площині, і на сьогодні у цьому напрямку вже зроблено перші законодавчі кроки, зокрема, щодо вдосконалення (раціоналізації) спрощеної системи оподаткування. Так, 20.09.2019 р. Верховна Рада України прийняла Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг", а також Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг". Водночас важливим етапом у подоланні проблем вітчизняної легкої промисловості є її захист від впливу імпорту дешевих (передусім китайських) товарів. Цього можна досягти шляхом збільшення (за умови несуперечності з правилами СОТ) ставок мита і ПДВ на імпорт одягу, взуття, а також сировини, тканин, фурнітури та іншої продукції легкої промисловості, яка має фактичний і перспективний потенціал виготовлення в Україні. Інший спосіб – обґрунтування і запровадження показників мінімальної вартості мита на згаданий імпорт із Китаю та інших країн, які не входять до ЄС.

З огляду на суттєвий негативний вплив імпорту вживаного одягу та взуття на конкурентоспроможність продукції вітчизняної легкої промисловості на внутрішньому ринку, пропонується: встановити належний санітарний контроль за реалізацією вживаних товарів; запровадити обов'язкове сортування і сертифікацію,

а також повну заборону на імпорт окремих (білизни та ін.) видів вживаних товарів; ввести ліцензування діяльності торгівців вживаним одягом та взуттям; внести відповідні зміни у Податковий кодекс України, які б передбачали обов'язкову загальну систему оподаткування для імпортерів і продавців вживаного одягу і взуття, а в подальшому – для усіх без винятку імпортерів.

Розвиток легкої промисловості в Україні вимагає подолання негативів, пов'язаних зі звуженням можливостей для національних товаровиробників унаслідок збільшення кількості підприємств, що займаються переробкою давальницької сировини. Наявність таких підприємств (у тій формі, в якій вони функціонують тепер) із позиції економічної безпеки є доцільною лише у коротко- і середньостроковому періодах. У подальшому ці підприємства мають бути трансформовані у напрямку їх інтеграції в українську економіку. Це може відбуватись двома шляхами (або їх синтезом): 1) відкриття національних виробництв із виготовлення продукції, що здатна замінити давальницьку сировину; 2) створення в Україні підприємств із подальшої переробки (чи використання) готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, на діючих підприємствах.

Таким чином, одним із пріоритетів державної промислової політики, зокрема у площині розвитку виробництв легкої промисловості, які працюють на основі давальницької сировини, повинно стати розширення ланцюгів доданої вартості, створеної в Україні, шляхом доповнення їх новими ланками. Це можуть бути спільні підприємства, однак, коефіцієнт локалізації внутрішнього (українського) потенціалу у них має становити не менше 50%. Стратегія розвитку вітчизняної легкої промисловості повинна передбачати зниження сировинного експорту і нарощення постачання високоякісної продукції з доданою вартістю.

РОЗДІЛ 4
ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

4.1. Особливості функціонування деревообробної промисловості в Україні

На сьогодні деревообробна промисловість є стратегічно перспективним експортоорієнтованим сегментом економіки України. Асортимент продукції вітчизняних деревообробних виробництв охоплює понад 3 тисячі назв товарів, які реалізуються як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Діяльність деревообробних підприємств на внутрішньому ринку супроводжується тісною взаємодією як із окремими секторами переробної промисловості (передусім харчової і меблевої), так і з іншими видами економічної діяльності, а найбільше – з оптовою і роздрібною торгівлею, державним управлінням й обороною, будівництвом. Така взаємодія обумовлює потужні синергетичні ефекти в національній економіці, які проявляються у залученні до виробничих ланцюгів широкого кола підприємств, що, своєю чергою, стимулює розвиток та удосконалення транспортно-логістичних схем, а також посилення між секторальної і міжрегіональної взаємодії.

Україна володіє потужним сировинним потенціалом для розвитку деревообробних виробництв. Однак, він використовується далеко не в повному обсязі через існування низки бар'єрів, пов'язаних із недосконалістю конкурентного бізнес-середовища, що проявляється, передусім, у відсутності дієвих, прозорих та доступних механізмів реалізації сировини для вітчизняних деревообробних підприємств. Суттєвим негативним фактором є також відсутність стратегічного бачення розвитку деревообробної промисловості, унаслідок чого на внутрішньому ринку деревообробної продукції закріпилась практика отримання максимального ефекту в короткостроковій перспективі та небажання товаровиробників впроваджувати інновації у виробничий процес. З огляду на це, обов'язковою передумовою формування державних стратегічних програм розвитку деревообробної промисловості в Україні має бути ефективна комунікація між владою, наукою і бізнесом. У цьому контексті визначення ключових напрямків розвитку перспективних деревообробних виробництв повинно базуватись на ґрунтовних аналітичних дослідженнях наявних тенденцій функціонування цього сегмента вітчизняної переробної промисловості, а також науковій аргументації шляхів і методів максимально ефективного використання наявного сировинного та економічного потенціалу.

У 2017 році в Україні виготовлено *деревообробної продукції*[19] на суму 128 689 млн. грн. (у цінах споживачів) або 42 890 млн. євро, що у 5,1 разу менше, аніж у Польщі у цьому періоді[20]. За обсягом випуску деревообробної продукції Україна поступається лідеру серед країн Європейського союзу (ЄС) – Німеччині у 21,3 разу, а найближчим географічним сусідам, зокрема, Румунії у 1,4 разу, Чехії – у 2,0 разу, Польщі – у 5,6 разу (додаток М, табл. М.1).

У структурі деревообробної продукції в Україні за напрямками її використання стабільно домінує продукція для виробничих цілей або проміжного споживання (рис. 4.1). Однак, у 2017 році частка цієї продукції у названій структурі суттєво

[19] Деревообробною продукцією вважаємо продукцію такого виду переробної промисловості як "Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування".

[20] За даними Державної служби статистики України (ДССУ) і Головного управління статистики Польщі (GUS).

зменшилась (на 7,08 в.п.), порівняно з 2016-м, а натомість зросли частки продукції кінцевого споживання (на 4,34 в.п.) і валового нагромадження капіталу (на 2,74 в.п.).

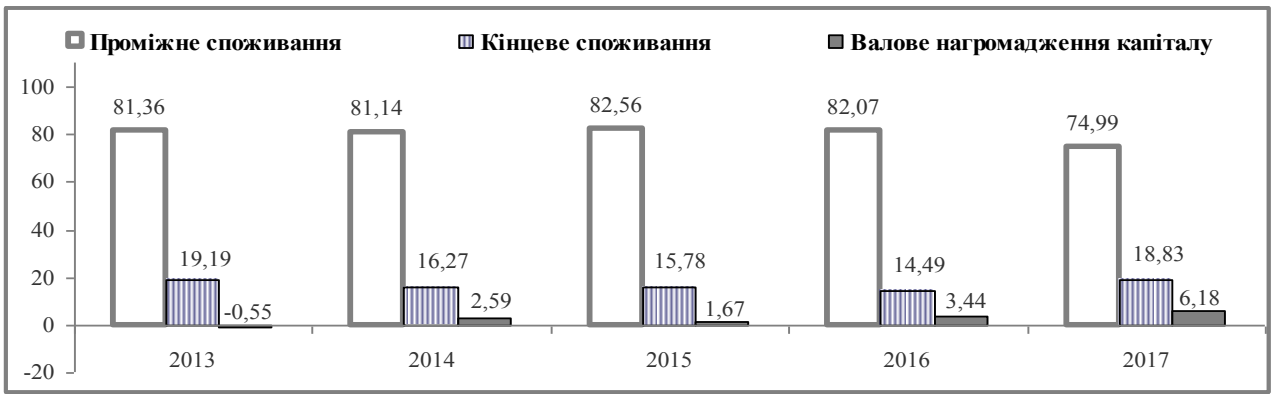

Рис. 4.1. **Структура деревообробної продукції України за напрямками її використання, %**

Авторські розрахунки за [51]

У 2017 році економікою України спожито виробничих ресурсів деревообробної промисловості на 92 814 млн. грн., що на 4,71% більше, аніж у 2016-му і на 85,34% більше, аніж у 2013-му (додаток М, табл. М.2). Однак, таке зростання зумовлено девальвацією національної валюти, оскільки у доларовому еквіваленті цей показник у 2017 році збільшився тільки на 0,6% (проти 7,1% у 2016-му (рис. 4.2). Таким чином, можна констатувати сповільнення темпу приросту споживання деревообробної продукції вітчизняною економікою у 2017 році.

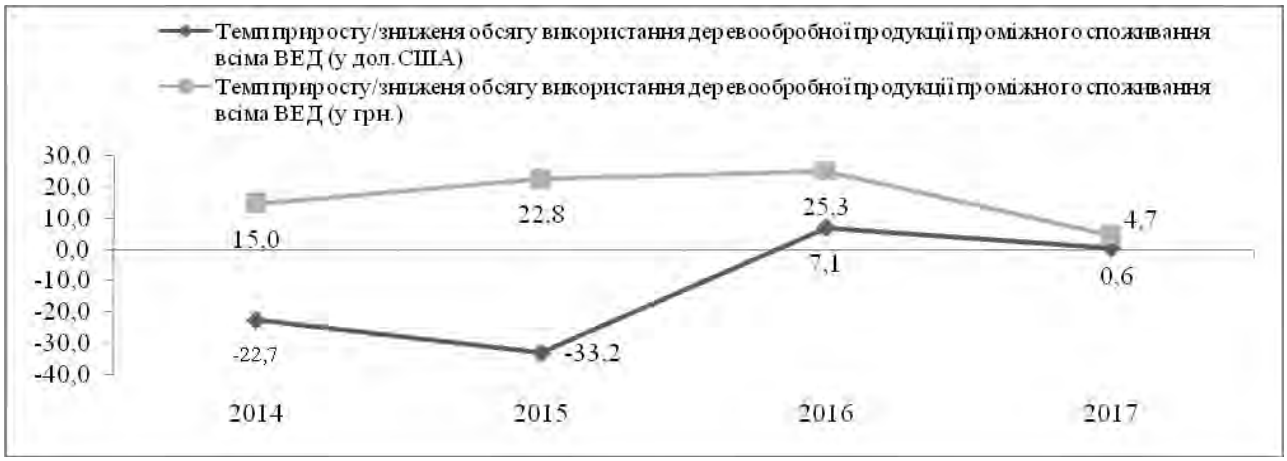

Рис. 4.2. **Динаміка використання деревообробної продукції проміжного споживання в Україні, %**

Авторські розрахунки за [51]

Порівняно з тими країнами ЄС, у яких добре розвинена деревообробна промисловість, вітчизняна економіка споживає значно менше деревообробної продукції виробничого призначення. Так, за обсягом використання деревообробної продукції проміжного споживання у 2015 році українська економіка поступалась польській у 5,8 разу, а німецькій – у 21,2 разу (додаток М, табл. М.3).

У структурі проміжного споживання всіх видів економічної діяльності (ВЕД) України деревообробна продукція у 2017 році займала 2,1%. Найбільшими споживачами цієї продукції є сама деревообробна (виробництво деревини, паперу;

поліграфічна діяльність та тиражування), а також харчова (виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів) промисловість.

Так, у 2017 році на *деревообробну промисловість* припало 30,52% (або 28 331 млн. грн.) деревообробної продукції проміжного споживання проти 33,19% (29 422 млн. грн.) у 2016-му (табл. 4.1). За значенням цього показника Україна є наближеною до Польщі (>32%) і Німеччини (>29%). Однак, за обсягом споживання деревообробною промисловістю власної продукції виробничого призначення Україна поступається Польщі у 5,9 разу, а Німеччині – у понад 19 разів. З огляду на приблизно однакову забезпеченість деревиною України і Польщі, така розбіжність є ознакою неповного використання сировинного потенціалу вітчизняною деревообробною промисловістю.

Таблиця 4.1

Частки найбільших споживачів деревообробної продукції в Україні (у сегменті проміжного споживання), %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення (+/-)			
						2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	30,65	30,06	31,86	33,19	30,52	-0,59	1,81	1,33	-2,67
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	26,24	27,89	27,15	25,50	25,17	1,65	-0,74	-1,65	-0,33
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	9,84	7,79	5,83	6,75	10,04	-2,05	-1,96	0,91	3,30
Державне управління й оборона; обов’язкове соціальне страхування	2,64	6,00	8,35	7,28	5,89	3,35	2,35	-1,07	-1,39
Будівництво	2,80	2,56	2,06	1,97	4,47	-0,24	-0,50	-0,09	2,50
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	3,69	3,00	2,05	2,71	3,15	-0,69	-0,95	0,66	0,44
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	3,55	2,77	2,78	2,92	2,27	-0,78	0,01	0,14	-0,65

Авторські розрахунки за [51]

Другим за обсягом, споживачем деревообробної продукції проміжного споживання в Україні є *харчова промисловість (або виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів)*. Частка харчової промисловості в обсязі спожитої економікою деревообробної продукції проміжного споживання у 2017 році становила 25,17% (проти 26,24% у 2013-му). Вагомість цього ВЕД у структурі деревообробної продукції проміжного споживання України є дуже високою. До прикладу, у Польщі на харчову промисловість припадає близько 6% деревообробної продукції проміжного споживання, а у Німеччині – близько 2,5%.

Водночас за обсягом споживання деревообробної продукції українська харчова промисловість поступається польській у 1,3 разу, а німецькій – майже у 2 рази.

Основними товарами деревообробних виробництв, які використовуються у харчовій промисловості, є широкий асортимент картонно-паперової продукції. Зокрема, у 2017 році вітчизняною харчовою промисловістю використано деревообробної продукції на 23 360,0 млн. грн., що на 3,35% більше, аніж у 2016 році і на 77,78% більше, аніж у 2013-му.

Третім за обсягом, споживачем деревообробної продукції в Україні є *оптова та роздрібна торгівля.* Частка цього ВЕД у структурі проміжного споживання деревообробної продукції була змінною: знижувалась у 2014-2015 роках до 5,83%, але зростала у 2016-2017 роках до 10,04%. Вагомість торгівельного сектора економіки у структурі проміжного споживання деревообробної продукції у Польщі і Німеччині є нижча – 7,37% і 5,25%, але обсяги споживання суттєво вищі: у 7,38 разу і 19,04 разу відповідно.

У 2017 році сектором торгівлі в Україні спожито деревообробної продукції на суму 9319,0 млн. грн. або 390,38 млн. дол. США. Темп приросту споживання деревообробної продукції цим ВЕД у гривневому еквіваленті у 2017 році досяг 55,86% проти (-8,95% у 2014-му), а у доларовому – 49,74% проти 38,77% відповідно. Вертикальний взаємозв'язок між деревообробною промисловістю і *оптовою та роздрібною торгівлею* проявляється в основному у реалізації через торгову мережу деревообробної продукції споживчого призначення. Тому зростання обсягів споживання деревообробної продукції торговельним сектором є ознакою збільшення реалізації в Україні деревообробної продукції кінцевого споживання, що підтвердили зміни (зростання частки кінцевого споживання на 4,34 в.п.) у структурі деревообробної продукції України за напрямками використання у 2017 році (рис. 4.1).

Окрім деревообробної і харчової промисловості, до основних споживачів деревообробної продукції в Україні можна віднести *державне управління й оборону; обов'язкове соціальне страхування*, частка якого у структурі проміжного споживання деревообробної продукції у 2015 році досягла 8,35%, але у 2017-му знизилась до 5,89%. У Польщі і Німеччині значення цього показника було суттєво меншим – 1,0% і 2,98% відповідно.

У 2017 році державним управлінням й обороною в Україні спожито деревообробної продукції на суму 5465,0 млн. грн., що у 4,1 разу більше, аніж у 2013 році, але у 15,3 разу менше, аніж у 2016-му. Водночас обсяг споживання цим ВЕД деревообробної продукції у 2015 році в Україні у 1,4 разу перевищив аналогічний показник у Польщі. Однією з ключових причин збільшення споживання деревообробної продукції виробничого призначення державним управлінням й обороною у 2015-2016 роках було зростання потреб української армії у такій продукції, хоча цей обсяг був у 7,6 разу меншим, аніж у Німеччині.

Будівництво є одним із найбільших споживачів деревообробної продукції у країнах ЄС, однак не в Україні. Так у 2015 році у Польщі будівництво спожило 10,81% деревообробних виробництв, а у Німеччині – 8,55%. Натомість в Україні у 2017 році на будівельний сектор економіки припало 4,47% деревообробної продукції, тоді як у 2015-му – лише 2,06%.

Обсяг споживання вітчизняним будівництвом деревообробної продукції у 2017 році склав 4149,0 млн. грн., що на 138,04% більше, порівняно з 2016-м, і на 195,11% більше, порівняно з 2013-м (у гривневому еквіваленті). У доларовому еквіваленті ця різниця склала +128,68% і -11,19% відповідно. Обсяги споживання деревообробної

продукції будівельним сектором економіки Польщі були вищими у понад 30 разів (дані за 2015 рік), а Німеччини – майже у 88 разів.

Одним із найбільших споживачів деревообробної продукції у країнах із розвиненою деревообробною промисловістю також є *виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування.* Зокрема, у Польщі на цей ВЕД припадає близько 8%, а в Німеччині – близько 6% деревообробної продукції проміжного споживання, тоді як в Україні – лише 2,3% (у 2017 році). Упродовж 2013-2017 років частка вітчизняної меблевої промисловості у структурі споживання деревообробної продукції зменшилась на 1,28 в.п. Окрім того, за обсягом споживання названої продукції українська меблева промисловість у 2015 році поступалась польській у 14,7 разу, а німецькій у 41,9 разу.

Вагомим споживачем (із часткою ≈8% у структурі проміжного споживання) деревообробної продукції виробничого призначення у Німеччині (але значно меншим у Польщі і Україні) є *видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення (та телевізійного мовлення* (далі – *видавнича діяльність*). У 2017 році цей показник в Україні становив 3,15% (проти 3,69% у 2013-му). Обсяг споживання деревообробної продукції у видавничій діяльності у 2017 році, порівняно з 2015-м, збільшився на 7,43% (або на 146,0 млн. грн.), проте, за цим показником українська видавнича діяльність поступається польській у понад 7 разів, а німецькій – майже у 60 разів.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу міжсекторальних зв'язків деревообробної промисловості, можна констатувати, що структура споживання деревообробної продукції виробничого призначення в Україні суттєво відрізняється від аналогічної структури Польщі і Німеччини – у ній порівняно малі частки займають будівництво і меблева промисловість.

Виявлені структурні розбіжності у міжсекторальних зв'язках деревообробної промисловості є однією з ключових причин того, що економіка України споживає деревообробної продукції майже у 6 разів менше, аніж економіка Польщі та у понад 20 разів менше, аніж економіка Німеччини. Відтак, *забезпечення виробничими ресурсами меблевих виробництв і будівельного сектора національної економіки є поки що нереалізованою, але перспективною нішею для вітчизняної деревообробної промисловості.*

Звідси випливає необхідність трансформації структури випуску деревообробної промисловості у напрямку збільшення виробництва продукції для будівництва і меблевої промисловості, а також створення організаційно-економічних та інституційно-правових умов, які б сприяли зростанню попиту на таку продукцію на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Окрім поглиблення рівня невикористаного потенціалу деревообробних виробництв у сегменті забезпечення деревообробною продукцією проміжного споживання меблевої промисловості і будівельного сектору, в Україні гостро стоїть проблема витратності названих виробництв. Індикатором витратності того чи іншого промислового виробництва є показник частки проміжного споживання (товарів та послуг) у випуску. *В Україні упродовж 2013-2017 років рівень витратності деревообробних виробництв був стабільно високим (≈78%)* (рис. 4.3).

Частка витрат у випуску деревообробної продукції в Україні у 2017 році була на 8,25 в.п. більшою, аніж у Польщі, тоді як у 2012-му – на 7,51 в.п. Рівень витратності вітчизняної деревообробної продукції є майже найвищим серед країн ЄС

(після Греції) (додаток М, рис. М.1). Зокрема, у Німеччині він нижчий на 10 в.п., а у Литві на 20 в.п.

Рис. 4.3. **Частка витрат (проміжного споживання) у випуску деревообробної продукції, %**

Авторські розрахунки за [51; 100]

Обсяг витрат (проміжного споживання) української деревообробної промисловості у 2017 році становив 97 989 млн. грн., що на 16,8% більше, порівняно з попереднім роком, і на 121,2% більше, порівняно з 2013-м. До прикладу, у Польщі обсяг проміжного споживання деревообробних виробництв перевищує значення аналогічного показника в Україні у 5 разів, а в Німеччині – майже у 20 разів. Це порівняння є підтвердженням недостатнього використання ресурсних можливостей вітчизняної деревообробної промисловості.

У виробничій діяльності деревообробної промисловості в Україні використовується продукція усіх ВЕД. У 2017 році на чотири з них (“виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування”; “виробництво хімічних речовин і хімічної продукції”, “сільське, лісове та рибне господарство”, “оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів”) припало 67,17% продукції та послуг, використаних деревообробними виробництвами у їх операційній діяльності (додаток М, табл. М.4).

Упродовж 2014-2017 років деревообробна промисловість України зменшила частку своєї власної продукції у структурі витрат (проміжного споживання) на 5,74 в.п. (табл. 4.2). Така тенденція є ознакою зниження рівня технологічності вітчизняних деревообробних виробництв**.** Це пояснюється таким чином: що вища частка деревообробної продукції у витратах деревообробної промисловості, тим довші ланцюги створення ВДВ та повніший операційний цикл цього промислового виробництва. Відтак, показник частки власної продукції у проміжному споживанні також можна вважати загальним індикатором рівня технологічності та ефективності функціонування будь-якого переробного виробництва.

До прикладу, у Польщі частка деревообробної продукції у витратах деревообробної промисловості становить понад 36% при рівні витратності <70%, а у Литві (країні з одним із найвищих рівнів лісистості в Європі) співвідношення між цими показниками ще краще – 43,44% проти 58,30%. Натомість в Україні різниця між часткою власної продукції у проміжному споживанні деревообробних виробництв і рівнем витратності останніх у 2017 році склала 48,44 в.п. (проти 43,96 в.п. у 2013-му).

Таблиця 4.2

Види економічної діяльності, продукція яких займає найбільшу частку у структурі витрат деревообробної промисловості України, %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення (+/-)				
						2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2017-2013
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	34,65	33,69	33,33	35,06	28,91	-0,96	-0,36	1,72	-6,14	-5,74
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	16,65	16,65	17,25	15,99	16,38	0,01	0,60	-1,26	0,39	-0,27
Сільське, лісове та рибне господарство	6,53	6,73	8,60	8,65	10,97	0,20	1,88	0,05	2,32	4,44
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	16,65	17,85	14,24	11,36	10,91	1,20	-3,61	-2,88	-0,45	-5,75

Авторські розрахунки за [51]

Поглиблення переробки сировини у деревообробних виробництвах забезпечує використання *продукції хімічних виробництв*, частка якої у структурі витрат вітчизняної деревообробної промисловості у 2017 році становила 16,38% проти 17,25% у 2015-му та 16,65% у 2013-му. Вагомість цього ВЕД у структурі проміжного споживання деревообробної промисловості в Україні є суттєво вищою, аніж, до прикладу, у Польщі (4,76%), Німеччині (5,65%) і Литві (4,37%) (додаток М, табл. М.5). Однак, за обсягом споживання хімічної продукції у деревообробному виробництві Україна поступається Польщі у 1,5 разу, а Німеччині у 6,5 разу.

Продукція *сільського та лісового господарства* у структурі витрат української деревообробної промисловості посідає третю позицію з часткою 10,97% у 2017 році проти 6,53% у 2013-му. Упродовж аналізованого періоду обсяг споживання деревообробними виробництвами продукції названого ВЕД, передусім деревини, збільшився у 3,7 разу. Найсуттєвіше зростання значень цього показника відбулось у 2015 (на 68,39%) і у 2017 (на 48,04%) роках.

Зростання частки продукції сільського та лісового господарства у структурі витрат (проміжного споживання) вітчизняної деревообробної промисловості можна вважати ознакою зниження рівня переробки сировини, а відтак, і рівня технологічності деревообробних виробництв та ефективності використання ресурсів. Для порівняння, у Польщі на цей ВЕД припадає ≈8%, а в Німеччині – близько 5% витрат деревообробної промисловості.

Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів є четвертим за вагомістю ВЕД у структурі витрат деревообробної промисловості України з часткою 10,91% у 2017 році (проти 16,65% у 2013-му). Упродовж аналізованого періоду обсяги споживання продукції та послуг цього ВЕД деревообробними виробництвами скоротилась з 24,4% у 2014 році до -1,0% у 2016-му, але у 2017 році збільшилась на 12,1%. Зменшення частки торгівельного сектора економіки у витратах вітчизняної деревообробної промисловості може бути наслідком скорочення операційних циклів, а також зниження рівня переробки

деревної сировини, що потребують ряду комплектуючих матеріалів та деталей, які реалізовуються через торгівельну мережу. До прикладу, у Польщі, Німеччині і Литві продукція та послуги торгівельної мережі у структурі витрат деревообробної промисловості займають другу позицію з частками, відповідно, 13,22%, 11,30% і 13,93%.

Підсумовуючи результати аналізу структури і динаміки проміжного споживання деревообробної промисловості в Україні, можна стверджувати, що ***рівень витратності вітчизняних деревообробних виробництв є найвищим серед країн ЄС***. *Значною мірою це пояснюється наявністю суттєвих відмінностей у структурах витрат (проміжного споживання) деревообробної промисловості України і країн ЄС. В останніх домінує частка продукції деревообробних виробництв, тоді як в Україні вона має тенденцію до зменшення*. Також упродовж 2014-2017 років у структурі витрат вітчизняної деревообробної промисловості зросла частка продукції сільського і лісового господарства, а, натомість, знизилась частка продукції та послуг торгівельних мереж. Як наслідок, відбулось зменшення ступеня переробки деревинної сировини і погіршення технологічності виробництва.

Для європейських країн із високим рівнем лісистості території характерна висока *експортоорієнтованість*[21] деревообробної промисловості. Так, за часткою експорту у випуску деревообробних виробництв Україна у 2016 році займала 4-те місце серед країн ЄС після Латвії, Естонії і Литви (рис. 4.4). Високий рівень експортоорієнтованості деревообробної промисловості (>20%) і у таких "лісистих" країнах як Румунія, Хорватія, Словенія і Австрія, що пояснюється наявністю у них ресурсного потенціалу для розвитку відповідних виробництв. Натомість у економічних лідерів ЄС (Німеччині, Франції, Іспанії та Італії) частка експорту у випуску деревообробних виробництв становить <6%.

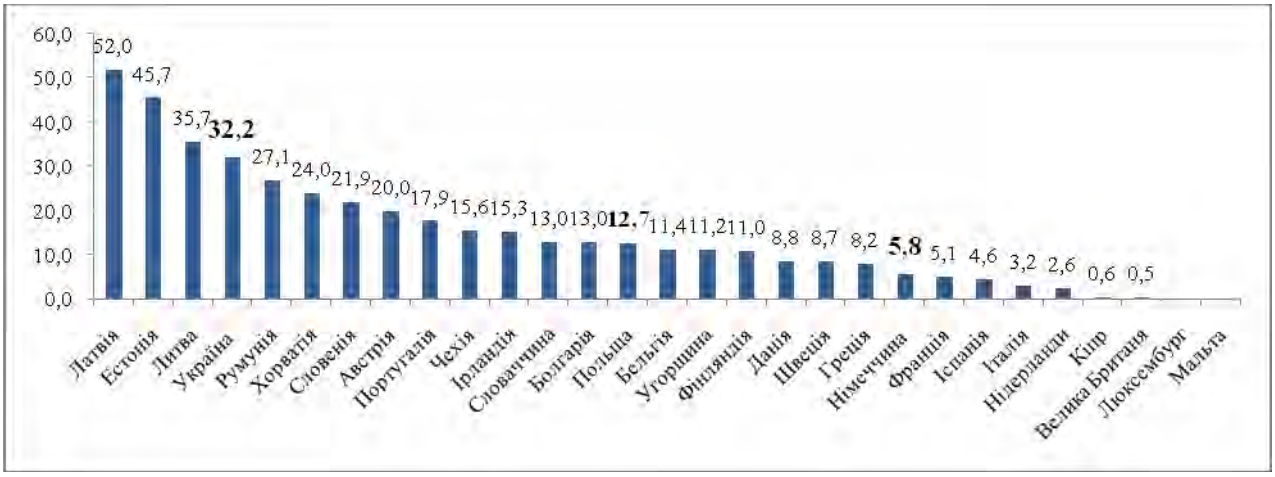

Рис. 4.4. **Частка експорту у випуску деревообробної продукції в Україні і країнах ЄС у 2016 році, %**

Авторські розрахунки за [95; 100]

У третині країн ЄС (у т.ч. "постсоціалістичних" Болгарії, Естонії, Польщі, Чехії і Румунії) рівень експортоорієнтованості деревообробної промисловості має тенденцію до зниження, а у переважній більшості решти країн залишається відносно сталим (коливання не перевищують 1 в.п.). Виняток склала Латвія, в якій частка

[21] Рівень експортоорієнтованості промислового виробництва визначається показником частки експорту продукції у її випуску.

експорту у випуску деревообробних виробництв упродовж 2014-2016 років зросла на 6,25 в.п. (додаток М, табл. М.6). Водночас в Україні значення цього показника за названий період збільшилось на 5,99 в.п., але у 2017 році зросло ще на 1,27 в.п. (рис. 4.5).

Рис. 4.5. **Частка експорту у випуску деревообробної продукції в Україні, %**

Авторські розрахунки за [51; 95]

За обсягом експорту деревообробної продукції у 2016 році Україна займала 16-те місце серед країн ЄС (проти 17-го у 2014-2015 роках та 13-го у 2012-2013-му), конкуруючи з Естонією, Угорщиною, Латвією та Румунією, але поступаючись країні-лідеру за цим показником – Німеччині – у понад 16 разів (додаток М, табл. М.7). Варто наголосити, що *у провідних виробників деревообробної продукції в ЄС (Німеччині, Фінляндії, Італії) рівень експортоорієнтованості деревообробної промисловості суттєво нижчий, аніж в Україні*.

Звідси можна зробити висновок, що зростання експортоорієнтованості української деревообробної промисловості, надто в умовах збільшення обсягів експорту деревообробної продукції з низьким ступенем переробки сировини, є більшою мірою негативною, аніж позитивною ознакою економічного розвитку, зокрема, з позиції екологічної безпеки. Цю тезу підтверджують результати аналізу структурних змін у вітчизняному експорті деревообробної продукції.

Експорт деревообробної продукції з України у 2017 році зріс на 15,41%, порівняно з 2016-м, і склав 1434,8 млн. євро. Проте, значення цього показника було у 4,75 разу меншим, аніж у Польщі, яка володіє приблизно однаковим з Україною запасом деревини. Значно менший обсяг експорту вітчизняної деревообробної продукції (у доларовому еквіваленті) може пояснюватись його структурою, у якій переважає дешева продукція з низьким рівнем технологічності.

Так, в Україні у 2018 році, порівняно з 2013-м, суттєво змінилась структура експорту деревообробної продукції (за основними товарними групами) – у ній на 25,22 в.п. зросла частка товарної групи 44 “Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля” досягнувши 73,05% (табл. 4.3). Натомість зменшились частки 2-х товарних груп, продукція яких відзначається високим ступенем технологічності, а саме: 48 “Папір і картон; вироби з них” (на 21,55 в.п.) і 49 “Друкована продукція” (на 3,80 в.п.). Для порівняння, у структурі експорту деревообробної продукції Німеччини частка 48-ї товарної групи стабільно займає понад 58%.

Названі структурні зміни у вітчизняному експорті деревообробної продукції були наслідком зменшення обсягів експорту товарів 48-ї (на 55,32%) і 49-ї (на 61,44%) товарних груп та, водночас, збільшення обсягу експорту товарів 44-ї групи на 30,50% (додаток М, табл. М.8).

Таблиця 4.3

Структура експорту деревообробної продукції у розрізі товарних груп,%

Код за УКТЗЕД	Товарна група	Україна		Польща		Німеччина	
		2013	2018	2013	2018	2013	2018
44	Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля	47,83	73,05	42,57	42,12	22,99	25,29
45	Корок та вироби з нього	0,00	0,05	0,08	0,04	0,09	0,09
46	Вироби із соломи та інших матеріалів для плетіння	0,03	0,05	0,37	0,26	0,13	0,13
47	Маса з деревини або з целюлози; папір або картон з макулатури	0,05	0,12	1,82	2,53	4,04	3,67
48	Папір і картон; вироби з них	45,16	23,61	45,48	39,40	58,28	58,13
49	Друкована продукція	6,92	3,12	9,69	15,65	14,47	12,70
Всього		**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [81; 95]

Основу експорту 44-ї товарної групи “Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля” в Україні формують види продукції, для яких характерний низький ступінь переробки сировини і, водночас, висока ресурсомісткість. Це, зокрема, “лісоматеріали оброблені”, частка яких у структурі 44-ї товарної групи у 2018 році досягла 39,3% (+15,43 в.п., порівняно з 2013-м) (додаток М, табл. М.9). Проте, варто відмітити такий позитивний факт: *Україна у 2018 році майже не експортувала продукцію найменш технологічної товарної позиції 4403 “Лісоматеріали необроблені”, на яку у 2013 році припадало 20,77% експорту продукції 44-ї товарної групи*.

Таким чином, з огляду на суттєве збільшення частки 44-ї товарної групи у вітчизняному експорті деревообробної продукції, констатуємо погіршення технологічної (або якісної) його структури, зокрема, порівняно з аналогічною структурою експорту продукції деревообробної промисловості Польщі, яка у 2013 році була близькою до української за переважною більшістю товарних позицій.

Важливими індикаторами функціонування деревообробної промисловості є *рівень імпортозалежності* економіки країни від продукції цього виду промислової діяльності, а також вектори змін у структурі такого імпорту. В Україні намітилась позитивна тенденція до зниження залежності економіки від імпорту деревообробної продукції (за видами споживання). Так, у 2016 році, порівняно з 2013-м, частка імпорту у загальному споживанні деревообробної продукції знизилась на 2,64 в.п., проміжному – на 0,32 в.п. та у кінцевому – на 12,28 в.п. (рис. 4.6).

Попри це, залежність від імпорту деревообробної продукції в Україні є значно вищою, аніж, до прикладу, у Польщі, а саме: у загальному споживанні деревообробної продукції на 15,47 в.п., у проміжному – на 24,96 в.п., а в кінцевому – на 4,44 в.п. Окрім того, з 2016 року в Україні відбувається зростання імпорту деревообробної продукції, зокрема, у 2018 році воно становило 15,23% (табл. 4.4).

Найбільше зріс імпорт продукції 44-ї (Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля) та 46-ї (Маса з деревини або з целюлози; папір або картон з макулатури) товарних груп. Водночас позитивом є те, що у 2018 році порівняно з 2013-м, відбулось зменшення обсягів імпорту деревообробної продукції із вищим ступенем переробки сировини (товарні групи 48 і 49), що може бути ознакою імпортозаміщення такої продукції. Однак, зростання імпорту за усіма товарними групами, яке спостерігалось у 2018 році, у перспективі може посилити залежність

національної економіки від імпорту деревообробної продукції, а в підсумку – змінити структуру міжсекторальних зв'язків деревообробної промисловості.

Рис. 4.6. **Залежність економіки України від імпорту продукції деревообробної промисловості (за видами споживання), %**

Авторські розрахунки за [51]

Таблиця 4.4

Темп приросту/зниження обсягу імпорту деревообробної продукції в Україні (за товарними групами), %

Код за УКТЗЕД	Товарна група	2014	2015	2016	2017	2018	2018 до 2013
44	Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля	-28,77	-50,55	33,99	28,82	21,94	-25,86
45	Корок та вироби з нього	-26,37	-28,72	10,34	-3,37	3,32	-42,19
46	Вироби із соломи та інших матеріалів для плетіння	-26,21	-59,85	1,75	-3,38	11,28	-67,58
47	Маса з деревини або з целюлози; папір або картон з макулатури	-3,75	-19,18	-11,74	33,22	14,62	4,84
48	Папір і картон; вироби з них	-34,39	-31,91	6,14	1,88	13,47	-45,18
49	Друкована продукція	-27,49	-55,18	5,21	-10,51	14,39	-65,00
Всього		**-31,46**	**-35,34**	**8,26**	**8,39**	**15,23**	**-40,07**

Авторські розрахунки за [81]

На відміну від експорту, ***у структурі імпорту деревообробної продукції України найвагомішу частку займає продукція з високим ступенем переробки сировини***. Зокрема, на продукцію товарної групи 48 "Папір і картон; вироби з них" у 2018 році припадало 66,48% (проти 72,68% у 2013-му) імпорту деревообробної продукції України (табл. 4.5). Продукція цієї товарної групи є найвагомішою і у структурі імпорту деревообробної продукції Польщі і Німеччині, але її частка є значно меншою – на 7,84 в.п. і 20,64 в.п. відповідно у 2018 році.

Основою імпорту деревообробної продукції в Україні є чотири товарні позиції: 4802 "Папір і картон некрейдовані; папір ручного відливання", 4810 "Папір та картон, покриті з одного або двох боків каоліном", 4811 "Папір, картон, вата, полотна з покриттям, просочені, крім 4803, 4809, 4810" і 4819 "Ящики, коробки, мішки та інша тара з паперу, картону, целюлозної вати" (додаток М, табл. М. 10). У 2018 році

їх сумарна частка у структурі імпорту 48-ї товарної групи становила 64,04% (проти 52,07% у 2013-му). Названі позиції формують базу імпорту деревообробної продукції 48-ї товарної групи також у Польщі і Німеччині з частками, відповідно, 49,42% і 55,33% у 2018 році.

Таблиця 4.5

Структура імпорту деревообробної продукції у розрізі товарних груп,%

Код за УКТЗЕД	Товарна група	Україна		Польща		Німеччина	
		2013	2018	2013	2018	2013	2018
44	Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля	17,14	21,20	20,05	22,71	27,58	28,53
45	Корок та вироби з нього	0,56	0,54	0,17	0,16	0,38	0,35
46	Вироби із соломи та інших матеріалів для плетіння	0,25	0,13	0,36	0,34	0,46	0,41
47	Маса з деревини або з целюлози; папір або картон з макулатури	5,29	9,26	9,54	9,76	15,40	15,20
48	Папір і картон; вироби з них	72,68	66,48	65,59	58,64	48,87	45,84
49	Друкована продукція	4,08	2,38	4,29	8,39	7,30	9,67
Всього		**100,00**	**100,00**	**100,0**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [95]

Підсумовуючи результати проведених оцінок, можна констатувати погіршення (за критерієм технологічності) структур випуску та експорту деревообробної продукції в Україні, а також високий рівень витратності вітчизняних деревообробних виробництв. Останні спеціалізуються на виготовленні продукції із низьким ступенем переробки сировини і високою ресурсомісткістю. Попри зростання експортоорієнтованості, українська деревообробна промисловість майже не забезпечує необхідною продукцією виробничого призначення меблеву промисловість і сектор будівництва. Відтак, *попит на продукцію кінцевого споживання меблевої промисловості на внутрішньому ринку на понад 90% забезпечується імпортом*. З іншого боку, недостатньо забезпечуються потреби деревообробної промисловості у продукції проміжного споживання, яка виробляється (чи постачається) іншими секторами національної економіки. Таким чином, актуалізується потреба пошуку напрямків підвищення рівня технологічності та ефективності випуску (і експорту) деревообробної промисловості України, зокрема, на підставі оцінки її сировинного та економічного потенціалу на національному і регіональному рівнях.

4.2. Сировинне забезпечення деревообробних виробництв

Україна за площею лісів (9698 тис. га у 2017 році) і запасом деревини (2102 млн. м^3), займає шосте місце серед країн ЄС, конкуруючи з Польщею, Італією та Румунією (додаток Н, табл. Н.1). За даними ДССУ, в Україні у 2017 році заготовлено 18 913,9 тис. м^3 ліквідної деревини, що на 3,5% менше, аніж у 2016-му, але на 8,0% більше, аніж у 2012-му. Динаміка заготівлі ліквідної деревини у розрізі її основних видів (ділової і паливної) є різною. Так, у 2017 році обсяг заготівлі ділової деревини становив 7296,6 тис. м^3, тоді як у 2016-му на 12,2% більше (8311,3 тис. м^3), натомість заготівля паливної деревини у 2017 році зросла на 2,9% проти 7,8% у 2015-му (табл. 4.6).

Таблиця 4.6

Динаміка обсягу заготовленої деревини в Україні

Вид деревини	Обсяг, тис. м^3						Темп приросту/зниження, %				
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Ліквідна деревина	**17506,7**	**18021,9**	**18333,2**	**19267,7**	**19605,7**	**18913,9**	**2,9**	**1,7**	**5,1**	**1,8**	**-3,5**
Лісоматеріали круглі (*ділова деревина*) для виробництва	7850,8	8102,1	8158,8	8302,6	8311,3	7296,6	3,2	0,7	1,8	0,1	-12,2
Паливна деревина (включаючи деревину для виробництва деревного вугілля)	9655,9	9919,8	10174,4	10965,1	11294,4	11617,3	2,7	2,6	7,8	3,0	2,9

Авторські розрахунки за [37]

За обсягом заготовленої *ліквідної деревини* у 2017 році Україна займала 7-ме місце серед країн ЄС, випереджаючи найближчих сусідів по рейтингу (Австрію і Іспанію) на 7,1% та Румунію (на 23,4%), але поступаючись Чехії (на 2,4%), Польщі (на 58,3%) та Франції (63,1%) (рис. 4.7, додаток Н, табл. Н.2).

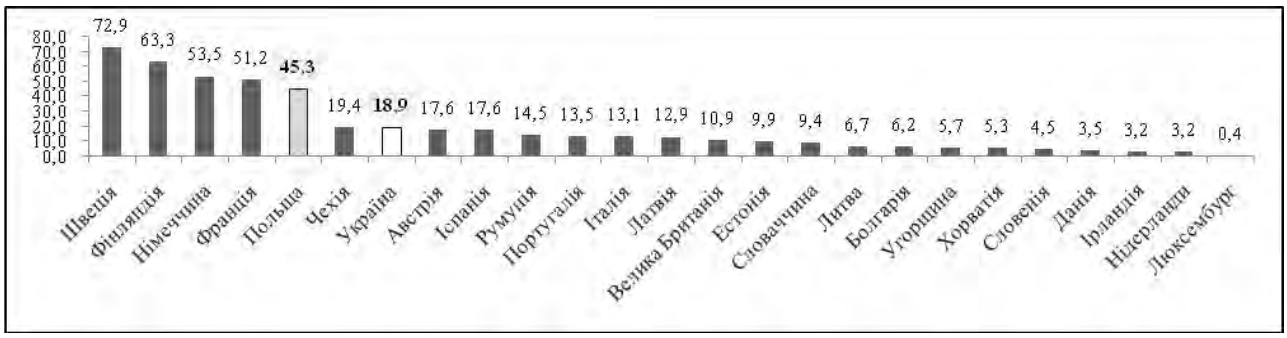

Рис. 4.7. **Обсяг заготовленої ліквідної деревини в Україні і країнах ЄС, млн. м^3**

Авторські розрахунки за [37; 95]

Однак за обсягом заготовленої *ділової деревини* упродовж 2012-2017 років Україна займала 14-те місце, випереджаючи Естонію на 6,6% (у 2017 році), Литву на 56,5% і Словенію у 2,1 разу, але поступаючись Словаччині (на 20,2%), Великій Британії (на 21,1%) і Румунії (на 31,3%). Варто відмітити, що Польща за площею лісів, запасом деревини та заготівлею ліквідної деревини несуттєво відрізняється від України, однак за обсягом заготівлі ділової деревини посідає 4-те місце серед країн ЄС, переважаючи Україну у 5,5 разу (40,1 проти 7,3 млн. м^3 у 2017 році) (рис. 4.8, додаток Н, табл. Н.3).

Натомість за обсягом заготовленої *паливної деревини* у 2017 році Україна посідала 2-ге місце (проти 3-го у 2011-му) серед країн ЄС, поступаючись лише Франції (рис. 4.9). Остання є незмінним лідером у ЄС за обсягом заготовленої паливної деревини. За цим показником Франція переважає найближчих переслідувачів у понад 2,5 разу, проте, його значення має тенденцію до зменшення, тоді як в Україні, навпаки, зростає (додаток Н, табл. Н.4).

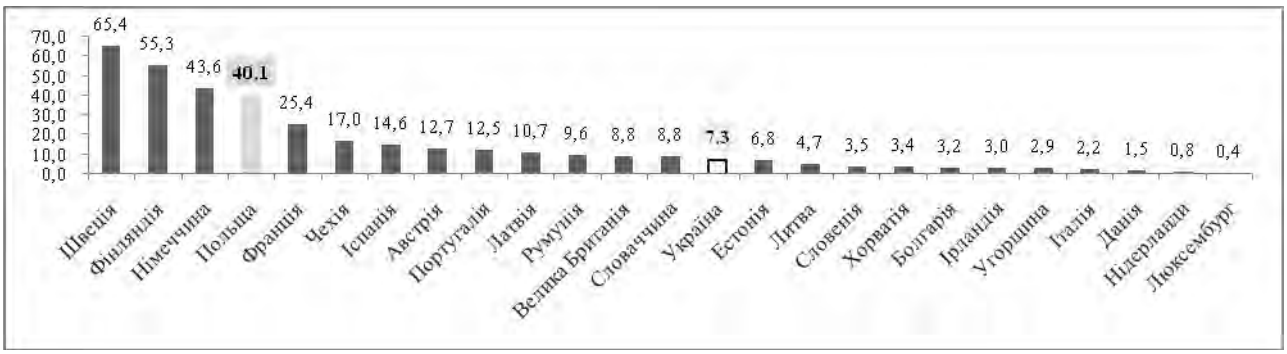

Рис. 4.8. **Обсяг заготовленої ділової деревини в Україні і країнах Європейського Союзу, млн. м^3**

Авторські розрахунки за [37; 95]

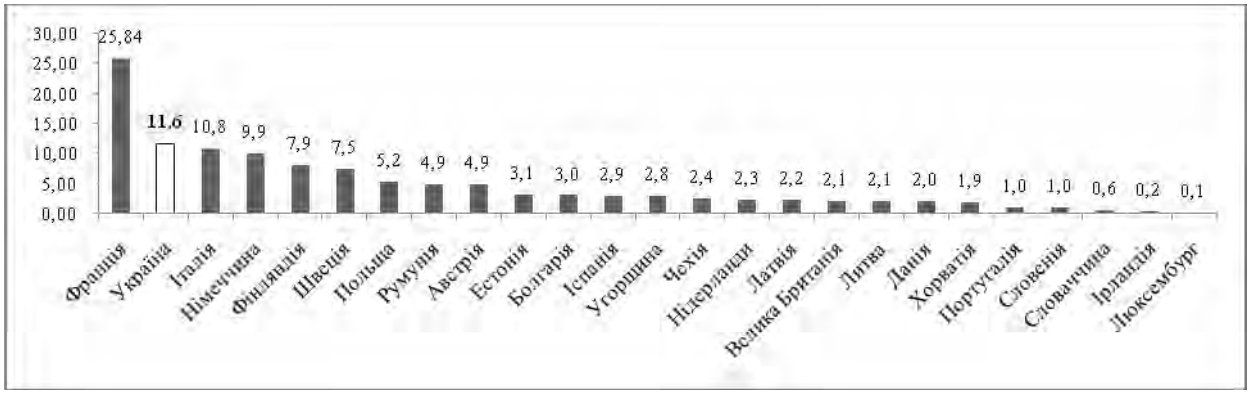

Рис. 4.9. **Обсяг заготовленої паливної деревини у 2017 році в Україні і країнах Європейського Союзу, млн. м^3**

Авторські розрахунки за [37; 95]

У структурі заготовленої в Україні ліквідної деревини незмінно (зі зростаючою тенденцією) переважала паливна деревина, частка якої упродовж 2011-2016 років збільшилась на 4,3 в.п., тоді як лише у 2017 році – на 3,8 в.п., порівняно з 2016-м (рис. 4.10).

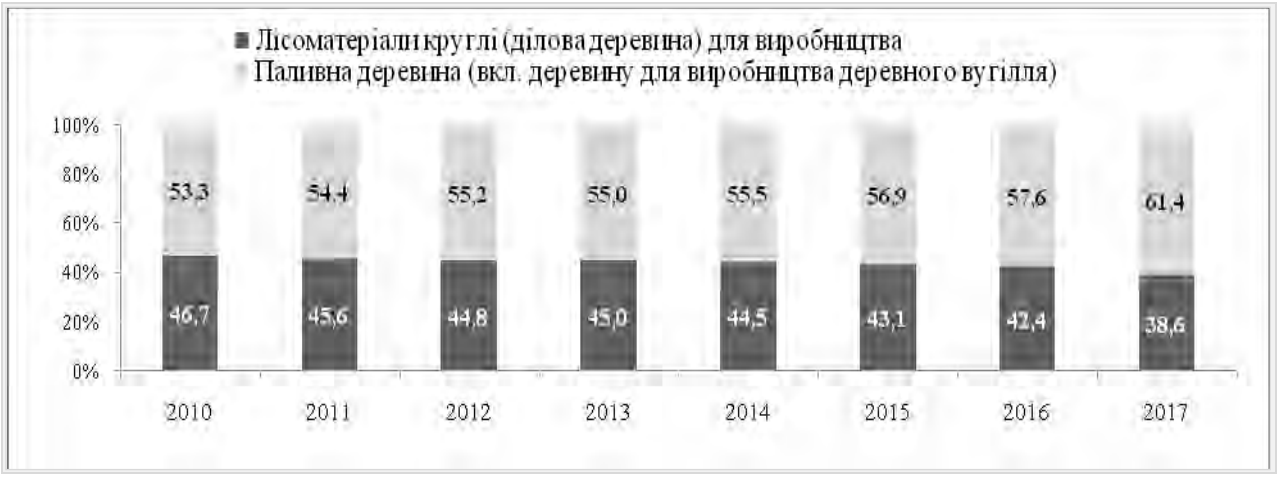

Рис. 4.10. **Структура заготовленої в Україні ліквідної деревини (за основними видами), %**

Авторські розрахунки за [37]

На відміну від України, у переважній більшості країн ЄС основою структури заготовленої ліквідної деревини є ділова деревина, а частка паливної значно менша. До прикладу, у країнах-сусідах із подібним лісовим ландшафтом – Польщі і Чехії – частка паливної деревини у 2017 році становила, відповідно, 11,6% і 12,3%, Словаччині – тільки 6,3%, а в ЄС загалом – 23,2% (додаток Н, табл. Н.5). Звідси, різке погіршення структури заготовленої в Україні ліквідної деревини можна трактувати як загрозу екологічній, а відтак, національній безпеці.

У структурі заготовленої в Україні ділової деревини упродовж аналізованого періоду стабільно домінували *пиломатеріали і заготовки, клеєна фанера та шпон*, частка яких у 2017 році становила 81,0% проти 86,5% у 2014-му і 78,9% у 2011-му (рис. 4.11). Зменшення частки цього виду ліквідної деревини у структурі ділової деревини в Україні стало наслідком скорочення її заготівлі. Так, упродовж 2015-2017 років обсяг заготівлі пиломатеріалів і заготовок, клеєної фанери та шпону зменшився на 16,2% (із 7053,7 тис. м^3 у 2014 році до 5909,2 тис. м^3 у 2017-му), в тому числі на 14,9% у 2017 році (додаток Н, табл. Н.6). У підсумку, за обсягом заготівлі пиломатеріалів і заготовок, клеєної фанери та шпону у 2016 році Україна займала 11-те місце (проти 10-го у 2015-му) серед країн ЄС, тоді як Польща 4-те, Чехія 6-те, а Румунія 8-ме (додаток Н, табл. Н.7).

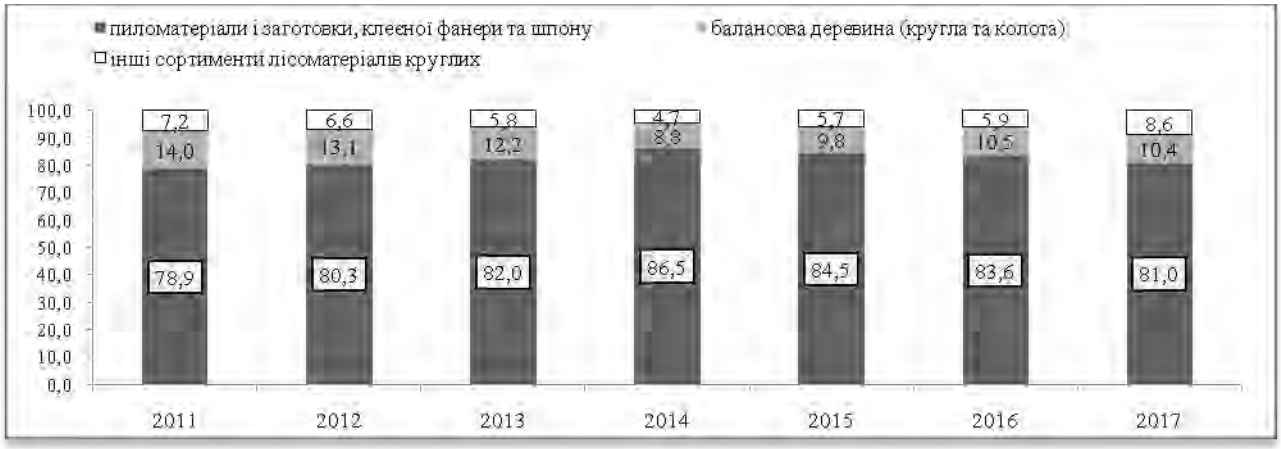

Рис. 4.11. **Структура заготовленої в Україні ділової деревини, %**

Авторські розрахунки за [37]

В Україні поглиблюється тенденція до погіршення структури не лише заготовленої ділової деревини, але й паливної. Так, упродовж 2015-2017 років у структурі паливної деревини переважали *дрова для опалення*, частка яких за вказаний період зросла на 6,9 в.п. (рис. 4.12). Це, своєю чергою, стало наслідком збільшення обсягу заготівлі дров для опалення на 28,7% (зокрема, у 2015 році на 12,9%) і, водночас, зменшення заготівлі дров'яної деревини для технологічних потреб на 4,8%.

Важливою характеристикою рівня та напрямів використання деревинних ресурсів є обсяг експорту ліквідної деревини. За даними FAOSTAT[22], упродовж 1996-2014 років Україна стрімко нарощувала експорт ліквідної деревини загалом та її основних видів (ділової і паливної деревини) зокрема. Так, експорт ліквідної деревини у 1996 році становив 0,36 млн. м^3, а за 18 років зріс у 14,7 разу, досягнувши найвищого за цей період значення – 5,23 млн. м^3 у 2014 році. Проте, у 2017 році, порівняно з 2014-м, експорт ліквідної деревини з України стрімко зменшився

[22] The Food and Agriculture Organization (FAO) – Продовольча та сільськогосподарська організація ООН.

(на 99,6%), зокрема, ділової деревини – на 74,4%, а паливної – на 25,3% (рис. 4.13). Ключовим чинником такої тенденції став мораторій на експорт лісу (ділової деревини)[23], основною метою запровадження якого було збереження сировинного потенціалу для деревообробної промисловості України.

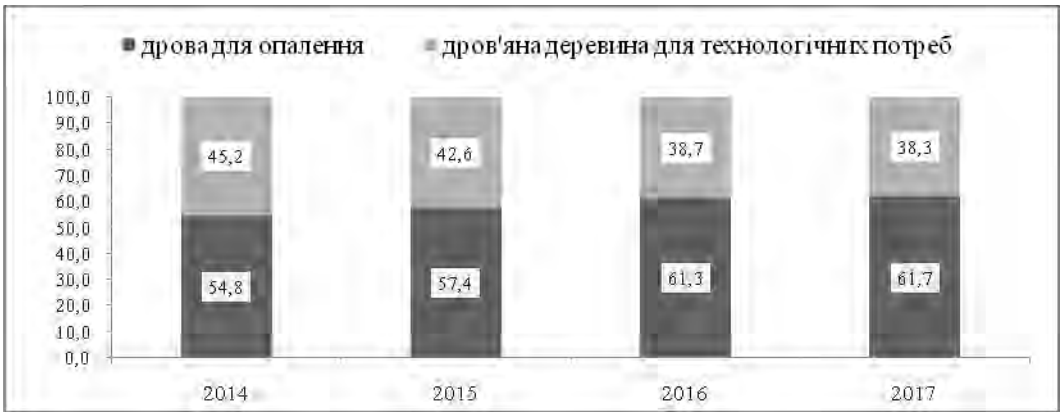

Рис. 4.12. **Структура заготовленої в Україні паливної деревини (за основними видами), %**

Авторські розрахунки за [37]

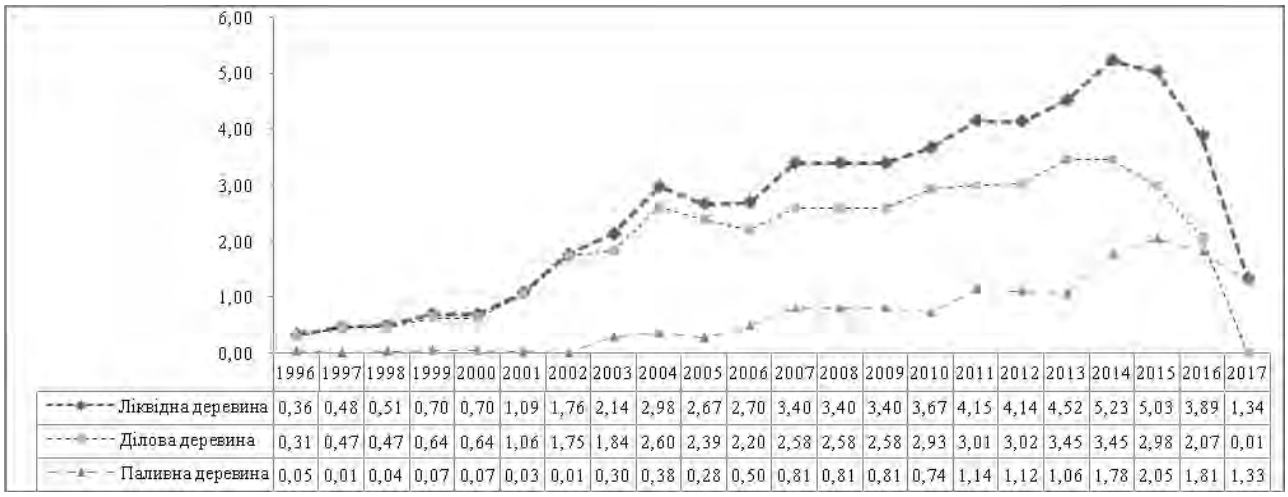

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ліквідна деревина	0,36	0,48	0,51	0,70	0,70	1,09	1,76	2,14	2,98	2,67	2,70	3,40	3,40	3,40	3,67	4,15	4,14	4,52	5,23	5,03	3,89	1,34
Ділова деревина	0,31	0,47	0,47	0,64	0,64	1,06	1,75	1,84	2,60	2,39	2,20	2,58	2,58	2,58	2,93	3,01	3,02	3,45	3,45	2,98	2,07	0,01
Паливна деревина	0,05	0,01	0,04	0,07	0,07	0,03	0,01	0,30	0,38	0,28	0,50	0,81	0,81	0,81	0,74	1,14	1,12	1,06	1,78	2,05	1,81	1,33

Рис. 4.13. **Обсяг експорту Україною ліквідної деревини та її основних видів, млн. м^3**

Авторські розрахунки за [95]

Варто зазначити, що значне зменшення експорту ліквідної деревини та, зокрема, ділової у 2015-2017 роках відбулось і у переважній більшості країн ЄС (додаток Н, табл. Н.8). Так, до прикладу, темп приросту експорту ліквідної деревини з Німеччини у 2017 році становив лише 0,3% проти 10,7% у 2015-му. Це при тому, що в цій країні заготовляється ліквідної деревини у 3 рази більше, аніж в Україні. Водночас Німеччина володіє найбільшим запасом деревини в ЄС, а лісистість її території майже удвічі вища, порівняно з Україною – 30,1% проти 15,9%. Попри те, Україна у 2015 році експортувала ліквідної деревини на 28,2% більше, аніж Німеччина.

[23] У квітні 2015 року Верховна Рада України запровадила десятирічну заборону на експорт необроблених лісоматеріалів (лісу-кругляку).

Темп приросту експорту ліквідної деревини з Франції у 2017 році становив 1,9%, проти -9,4% у 2016-му. Необхідно зазначити, Франція переважає Україну за запасом деревини на 38,1%, за рівнем лісистості території – на 11,7 в.п., а за обсягом заготівлі ліквідної деревини – у 2,7 разу. Однак, порівняно з Францією, Україна у 2014 році на 3,4% більше експортувала ліквідної деревини.

За обсягом експорту ліквідної деревини у 2014-2015 роках Україна була лідером серед країн ЄС, а вже у 2016 і 2017 роках – 4-ю і 11-ю відповідно (табл. 4.7). Водночас, за запасом деревини у 2011-2017 роках Україна займала 6-те місце серед країн ЄС, а за обсягом заготівлі ліквідної деревини – 6-7-ме місця.

До 2017 року основною експорту ліквідної деревини з України (як і переважної більшості країн ЄС) була ділова деревина, частка якої у відповідній структурі у 2016 році становила 53,3%, тоді як у 2002-му – 99,3% (додаток Н, табл. Н.9). Прямим наслідком дії введеного мораторію на експорт необроблених лісоматеріалів (лісу-кругляку) стало зменшення частки ділової деревини в експорті ліквідної деревини з України до 1,1% (у 2017 році). Подібна тенденція характерна для Хорватії, в якій значення цього показника зменшилось до 28,1% у 2017 році (проти 82,4% у 2002-му). Також позитивом є скорочення у 2017 році частки експорту в обсязі заготовленої ліквідної деревини до 7,3% (проти 28,5% у 2014-му), зокрема, ділової деревини – до 0,2% (проти 42,3%) і паливної – до 13,0% (проти 17,5%) (рис. 4.14). У підсумку, за рівнем експортоорієнтованості ліквідної деревини Україна наблизилась до рівня ЄС-28 (8,8%). Тоді як у 2015 році частка експорту в обсязі заготовленої ліквідної деревини в Україні (27,4%) утричі перевищувала рівень ЄС (9,1%). За величиною цього показника у 2017 році близькими до України були Австрія, Польща, Болгарія, Німеччина та Іспанія, а у 2014-му – Хорватія, Литва, Данія і Латвія (додаток Н, табл. Н.10).

У 2017 році частка експорту в обсязі заготовленої ділової деревини в Україні становила лише 0,2%, тоді як у 2013-му – 42,6% (проти 7,9% у Німеччині і 8,4% у Польщі) (додаток Н, табл. Н.11). Водночас, за величиною частки експорту в обсязі заготовленої паливної деревини (13,03%) Україна займала 4-те місце серед країн ЄС (проти 6-го в 2014-му), поступаючись Словенії, Хорватії і Латвії (додаток Н, табл. Н.12).

Підсумовуючи, можна констатувати, що Україна володіє достатнім сировинним потенціалом для забезпечення динамічного розвитку деревообробної промисловості. Підтвердженням цього є 6-те місце України серед країн ЄС за запасом деревини і 7-ме – за обсягом заготівлі ліквідної деревини. Однак, на відміну від переважної більшості країн ЄС, у структурі заготовленої вітчизняної ліквідної деревини переважає паливна деревина – 61,4% (4-те місце після Кіпру, Італії та Нідерландів). За обсягом заготівлі цього виду деревини Україна у 2017 році посідала 2-ге місце серед країн ЄС після Франції.

Ступінь забезпеченості сировиною для деревообробної промисловості в регіонах України є неоднаковим. Це зумовлено різним рівнем лісистості територій, який коливається від 3,7% у Запорізькій області – до 51,4% у Закарпатській, а відтак, нерівномірними обсягами та видами заготівлі деревини. Зокрема, у 8-ми областях (Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Рівненській та Чернігівській) у 2018 році було заготовлено сумарно 70,42% ліквідної, 73,16% ділової та 68,13% паливної деревини України (табл. 4.8).

Таблиця 4.7

Експорт ліквідної деревини України і країн ЄС, млн. м^3

Ранг	*Країна*	*2012*	*Ранг*	*Країна*	*2013*	*Ранг*	*Країна*	*2014*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2016*	*Ранг*	*Країна*	*2017*
1	Франція	5,3	1	Франція	5,5	**1**	**Україна**	**5,2**	**1**	**Україна**	**5,0**	1	Чехія	5,4	1	Чехія	6,8
2	Латвія	4,4	**2**	**Україна**	**4,5**	2	Чехія	5,1	2	Франція	5,0	2	Франція	4,6	2	Франція	4,6
3	**Україна**	**4,1**	3	Чехія	4,5	3	Франція	5,1	3	Чехія	4,7	3	Німеччина	4,1	3	Німеччина	4,1
4	Чехія	4,0	4	Латвія	4,0	4	Латвія	4,0	4	Німеччина	3,9	**4**	**Україна**	**3,9**	4	Латвія	3,0
5	Німеччина	3,5	5	Німеччина	3,4	5	Німеччина	3,5	5	Латвія	3,2	5	Латвія	3,1	5	Польща	3,0
6	Естонія	2,6	6	Словаччина	3,1	6	Словаччина	3,4	6	Естонія	2,7	6	Словенія	3,1	6	Естонія	2,8
7	Словаччина	2,4	7	Естонія	3,1	7	Естонія	3,0	7	Словенія	2,7	7	Естонія	2,8	7	Словенія	2,7
8	Польща	2,0	8	Польща	3,1	8	Польща	2,9	8	Польща	2,7	8	Польща	2,7	8	Словаччина	2,0
9	Іспанія	1,7	9	Іспанія	2,6	9	Іспанія	2,8	9	Словаччина	2,6	9	Словаччина	2,4	9	Литва	1,6
10	Литва	1,6	10	Литва	2,0	10	Словенія	2,4	10	Іспанія	2,1	10	Іспанія	2,1	10	Іспанія	1,4
11	Словенія	1,3	11	Словенія	1,6	11	Литва	1,9	11	Литва	1,6	11	Литва	1,6	**11**	**Україна**	**1,3**
12	Угорщина	1,2	12	Угорщина	1,3	12	Хорватія	1,3	12	Бельгія	1,4	12	Хорватія	1,2	12	Хорватія	1,0
13	Бельгія	1,1	13	Бельгія	1,3	13	Бельгія	1,3	13	Хорватія	1,0	13	Угорщина	1	13	Фінляндія	1,0
14	Болгарія	1,0	14	Португалія	1,3	14	Болгарія	1,2	14	Угорщина	0,9	14	Фінляндія	0,9	14	Австрія	0,9
15	Велика Британія	1,0	15	Хорватія	1,2	15	Угорщина	1,1	15	Велика Британія	0,9	15	Австрія	0,9	15	Данія	0,8
16	Португалія	1,0	16	Велика Британія	1,0	16	Португалія	1,0	16	Данія	0,9	16	Данія	0,8	16	Угорщина	0,8
17	Хорватія	1,0	17	Фінляндія	0,9	17	Данія	1,0	17	Австрія	0,8	17	Велика Британія	0,7	17	Швеція	0,8
18	Австрія	0,9	18	Австрія	0,9	18	Фінляндія	0,9	18	Фінляндія	0,8	18	Швеція	0,6	18	Португалія	0,5
19	Швеція	0,8	19	Швеція	0,8	19	Австрія	0,8	19	Швеція	0,6	19	Болгарія	0,5	19	Нідерланди	0,5
20	Фінляндія	0,7	20	Румунія	0,8	20	Велика Британія	0,7	20	Нідерланди	0,6	20	Нідерланди	0,4	20	Болгарія	0,5
21	Данія	0,6	21	Болгарія	0,7	21	Швеція	0,6	21	Болгарія	0,5	21	Ірландія	0,4	21	Велика Британія	0,4
22	Румунія	0,6	22	Данія	0,6	22	Румунія	0,5	22	Румунія	0,3	22	Португалія	0,3	22	Італія	0,2
23	Нідерланди	0,5	23	Люксембург	0,4	23	Нідерланди	0,5	23	Ірландія	0,3	23	Італія	0,2	23	Румунія	0,2
24	Люксембург	0,4	24	Ірландія	0,4	24	Ірландія	0,3	24	Португалія	0,3	24	Румунія	0,2	24	Ірландія	0,1
25	Ірландія	0,2	25	Італія	0,2	25	Італія	0,2	25	Італія	0,2	25	Кіпр	0	25	Кіпр	…
26	Італія	0,2	26	Греція	0,1	26	Греція	…	26	Греція	…	26	Мальта		26	Мальта	…
27	Кіпр	…	27	Мальта	…	27	Мальта	…	27	Мальта	…	27	Бельгія		27	Бельгія	…
28	Мальта	…	28	Кіпр	…	28	Кіпр	…	28	Кіпр	…	28	Греція		28	Греція	…
29	Греція	…	29	Нідерланди	…	29	Люксембург	…	29	Люксембург	…	29	Люксембург		29	Люксембург	…

Авторські розрахунки за [95]

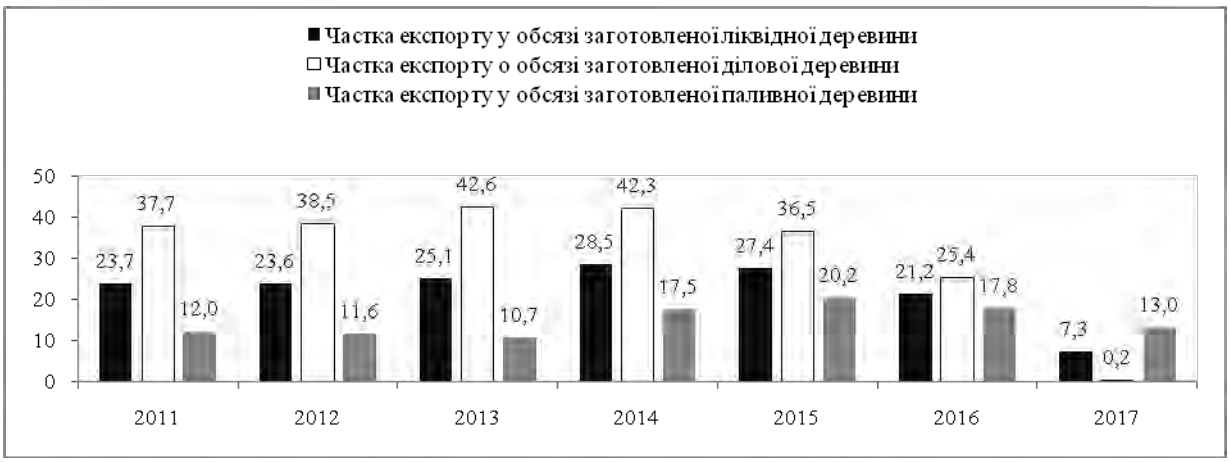

Рис. 4.14. **Частки експорту в обсязі заготовленої деревини в Україні, %**

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця 4.8

Структура заготівлі ліквідної деревини в Україні (за регіонами), %

Регіон	Ліквідна деревина		Лісоматеріали круглі (ділова деревина)		Паливна деревина	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
Вінницька	4,19	3,32	2,83	2,12	5,57	4,32
Волинська	6,13	7,68	8,61	11,26	4,20	4,68
Дніпропетровська	0,28	0,43	0,07	0,03	0,48	0,77
Донецька	0,51	0,35	0,12	0,02	0,91	0,62
Житомирська	15,34	17,91	18,05	12,09	13,82	22,82
Закарпатська	6,30	6,36	5,23	5,00	7,62	7,51
Запорізька	0,18	0,10	…	…	0,35	0,19
Івано-Франківська	5,80	5,92	6,38	6,55	5,56	5,40
Київська	8,00	9,17	7,63	6,62	8,87	11,32
Кіровоградська	1,15	1,00	0,73	0,87	1,61	1,11
Луганська	1,45	1,19	0,29	0,19	2,64	2,03
Львівська	6,95	6,22	7,04	6,27	7,28	6,17
Миколаївська	0,21	0,13	…	0,01	…	0,23
Одеська	0,48	0,42	0,06	0,04	0,91	0,74
Полтавська	2,30	1,90	2,34	1,78	2,43	2,00
Рівненська	8,85	9,21	9,76	13,78	8,58	5,36
Сумська	6,04	5,37	6,77	6,24	…	4,63
Тернопільська	1,55	1,31	0,94	1,17	2,18	1,44
Харківська	2,65	2,37	1,73	1,18	3,69	3,37
Херсонська	0,80	0,28	0,07	0,06	1,53	0,46
Хмельницька	3,62	4,30	2,96	4,75	4,48	3,91
Черкаська	3,82	3,92	2,69	5,80	5,08	2,33
Чернівецька	5,65	3,20	5,34	2,57	6,32	3,73
Чернігівська	7,77	7,95	10,32	11,59	5,88	4,87
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Незмінним лідером за обсягом заготівлі ліквідної деревини є Житомирська область. У цьому регіоні у 2018 році заготовлено 17,91% (проти 15,34% у 2010-му) від загального обсягу ліквідної деревини в Україні. Друге місце за величиною цього показника поділяють Київська і Рівненська області з частками понад 9% у 2018 році

(>8% у 2010-му), а третє місце займає Чернігівська область, частка якої у відповідній структурі упродовж аналізованого періоду незмінно перевищувала 7%.

У загальному обсязі заготовленої в Україні *ділової деревини* у 2018 році найвищу частку займала Рівненська область – 13,78% (проти 9,7% у 2010-му), а також Житомирська (12,09% проти 18,05%) і Чернігівська (11,59% проти 10,32%) області.

Житомирська область також є лідером за заготівлею *паливної деревини*. Так, частка цієї області у загальному обсязі заготовленої в Україні паливної деревини збільшилась із 13,82% у 2010 році – до 22,82% у 2018-му. Друге місце за заготівлею паливної деревини стабільно займає Київська область із часткою 11,32% у 2018 році (проти 8,87% у 2010-му), а третє – Закарпатська (7,51%), тоді як у 2010-му – Рівненська (8,58%).

Загалом структура заготовленої в Україні ліквідної деревини (за регіонами) зазнала вагомих змін. Так, зокрема, у ній зросли частки 10-ти областей, а найбільше – Житомирської (на 2,57 в.п.), Волинської (на 1,55 в.п.) і Київської (на 1,17 в.п.). Натомість зменшились частки 14-ти областей, з-поміж яких найбільше – Чернівецької (на 2,45 в.п.), Вінницької (на 0,87 в.п.) і Львівської (на 0,73 в.п.).

Зміни відбулись і у структурі заготовленої ділової деревини – у ній зросли частки 8-ми областей, а найсуттєвіше Рівненської (на 4,02 в.п.), Черкаської (на 3,11 в.п.) і Волинської (на 2,65 в.п.). Зменшення частки Житомирської області на 5,97 в.п. у структурі заготовленої в Україні ділової деревини і, водночас, зростання її частки у структурі паливної деревини на 9,0 в.п. свідчить про переорієнтацію лісозаготівель у цьому регіоні.

Упродовж 2010-2018 років відбулись суттєві зміни у *спеціалізації* регіонів України за видом деревини (у розрізі ділової і паливної) та структурі заготовленої ними ліквідної деревини загалом. Так, у 2018 році на заготівлі *ділової деревини* спеціалізувались[24] 7 областей проти 6-ти у 2010-му (табл. 4.9). Стабільною (у 2010 і 2018 роках) така спеціалізація лісозаготівель була у Волинській, Івано-Франківській, Рівненській, Сумській і Чернігівській областях.

На заготівлі *паливної* деревини спеціалізувалось 17 областей, передусім східних і південних. Зокрема, частки паливної деревини у структурі заготовленої ліквідної деревини у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській та Херсонській областях становили понад 90%, що пояснюється низьким рівнем лісистості територій цих регіонів.

У 2018 році, порівняно з 2010-м, Житомирська область змінила спеціалізацію лісозаготівель із ділової на паливну деревину (як вже було відмічено), що необхідно сприймати як однозначно негативний факт. Натомість у Черкаській і Хмельницькій областях відбулись протилежні (позитивні) тенденції – зміна спеціалізації лісозаготівель із паливної на ділову деревину.

Окрім того, у переважній більшості регіонів України суттєво змінилась *структура заготовленої ліквідної деревини*. Зокрема, частки ділової деревини зросли у 9-ти областях, з яких найбільше у Черкаській (на 34,48 в.п.), Рівненській (на 16,49 в.п.), Тернопільській і Хмельницькій (на понад 12 в.п.) (див. табл. 4.8). Проте, зменшились частки ділової деревини у 14-ти областях, а найбільше у Житомирській (на 24,53 в.п.), Київській (на 11,90 в.п.) і Дніпропетровській (на 9,25 в.п.).

[24] Частка певного виду деревини (паливної чи ділової) становила понад 50% від обсягу заготовленої в області ліквідної деревини.

Таблиця 4.9

Структура заготовленої ліквідної деревини у регіонах України, %

Ранг	Лісоматеріали круглі (ділова деревина)				Паливна деревина			
	2010		2018		2010		2018	
	Область	Частка	Область	Частка	Область	Частка	Область	Частка
1	Волинська	66,09	Рівненська	68,42	Запорізька	99,64	Запорізька	100,00
2	Чернігівська	62,53	Черкаська	67,70	Херсонська	95,12	Донецька	96,88
3	Житомирська	55,38	Волинська	66,97	Одеська	93,38	Миколаївська	96,79
4	Сумська	52,76	Чернігівська	66,71	Луганська	90,49	Дніпропетровська	96,69
5	Рівненська	51,93	Сумська	53,17	Донецька	88,67	Одеська	95,48
6	Івано-Франківська	51,85	Хмельницька	50,61	Дніпропетровська	85,65	Луганська	92,60
7	Полтавська	47,83	Івано-Франківська	50,55	Тернопільська	69,70	Херсонська	90,02
8	Львівська	47,66	Львівська	46,12	Кіровоградська	69,53	Харківська	77,26
9	Київська	44,90	Полтавська	42,75	Харківська	69,20	Вінницька	70,72
10	Чернівецька	44,53	Тернопільська	40,53	Черкаська	65,95	Житомирська	69,15
11	Закарпатська	39,09	Кіровоградська	39,68	Вінницька	65,91	Київська	67,00
12	Хмельницька	38,57	Чернівецька	36,75	Хмельницька	61,43	Закарпатська	64,05
13	Черкаська	33,22	Закарпатська	35,95	Закарпатська	59,92	Чернівецька	63,25
14	Вінницька	31,75	Київська	33,00	Чернівецька	55,47	Кіровоградська	60,32
15	Харківська	30,75	Житомирська	30,85	Київська	54,91	Тернопільська	59,47
16	Кіровоградська	29,92	Вінницька	29,28	Полтавська	52,17	Полтавська	57,25
17	Тернопільська	28,48	Харківська	22,74	Львівська	51,92	Львівська	53,88
18	Дніпропетровська	12,56	Херсонська	9,98	Рівненська	48,07	Івано-Франківська	49,45
19	Донецька	11,33	Луганська	7,40	Івано-Франківська	47,58	Хмельницька	49,39
20	Луганська	9,51	Одеська	4,52	Житомирська	44,62	Сумська	46,83
21	Одеська	6,23	Дніпропетровська	3,31	Чернігівська	37,47	Чернігівська	33,29
22	Херсонська	4,25	Миколаївська	3,21	Волинська	33,91	Волинська	33,03
23	Запорізька	…	Донецька	3,12	Миколаївська	…	Черкаська	32,30
24	Миколаївська	…	Запорізька	…	Сумська	…	Рівненська	31,58

Авторські розрахунки за [10-33]

Розглянуті структурні зміни стали наслідком здебільшого негативних тенденцій у заготівлі ліквідної деревини та її видів упродовж аналізованого періоду. Так, у 2015 році зменшення обсягу ліквідної деревини відбулось лише у 2-х областях, тоді як у 2016-му – у 11-ти, а у 2017-му – у 18-ти (додаток П, табл. П.1). У 2018 році відбулись позитивні зміни в динаміці заготівель цього виду деревини – темпи її приросту були від'ємними лише у 9-ти областях. Подібні тенденції спостерігались і у динаміці заготівлі ділової деревини. Зокрема, у 2015 році зменшення обсягів заготівлі ділової деревини відбулось у 8-ми областях, тоді як у 2017-му – у 18-ти, а у 2018-му – лише у 5-ти (додаток П, табл. П.2).

Динаміка заготівлі паливної деревини в Україні була протилежною: у 2015 році зменшення обсягу заготівель цього виду деревини відбулось тільки у 3-х областях, у 2017-му – у 13-ти, а у 2018-му – у 18-ти (додаток П, табл. П.3). Таким чином, у 2018 році, на відміну від попередніх років, у переважній більшості регіонів зросли обсяги заготівлі ділової деревини, але, натомість зменшились обсяги заготівлі паливної деревини.

Одним із основних негативних чинників впливу на динаміку і структуру заготівель ліквідної деревини є *загибель лісових деревостанів*. У 2014-2015 роках під впливом хвороб лісу, пожеж та інших загроз у переважній більшості областей України спостерігалось суттєве збільшення площі загибелі деревостанів. Зокрема, у 2015 році темп проросту значень цього показника досяг 57,40%, проте, у 2018-му темп його падіння склав -25,07% (додаток П, табл. П.4). Закономірною є обернено

пропорційна залежність між динамікою загибелі деревостанів і обсягом заготівель ділової деревини, і прямо пропорційна – між динаміками загибелі деревостанів і обсягом заготівель паливної деревини. У такому випадку під заготівлю паливної деревини в основному підлягають деревостани, пошкоджені хворобою лісу. Дотримання такої закономірності є ознакою ключового впливу природних чинників на зміну обсягів заготівлі видів ліквідної деревин. Однак, в Україні такі тенденції фіксувались тільки у 2017-2018 роках (на противагу 2011-2016-му) (рис. 4.15).

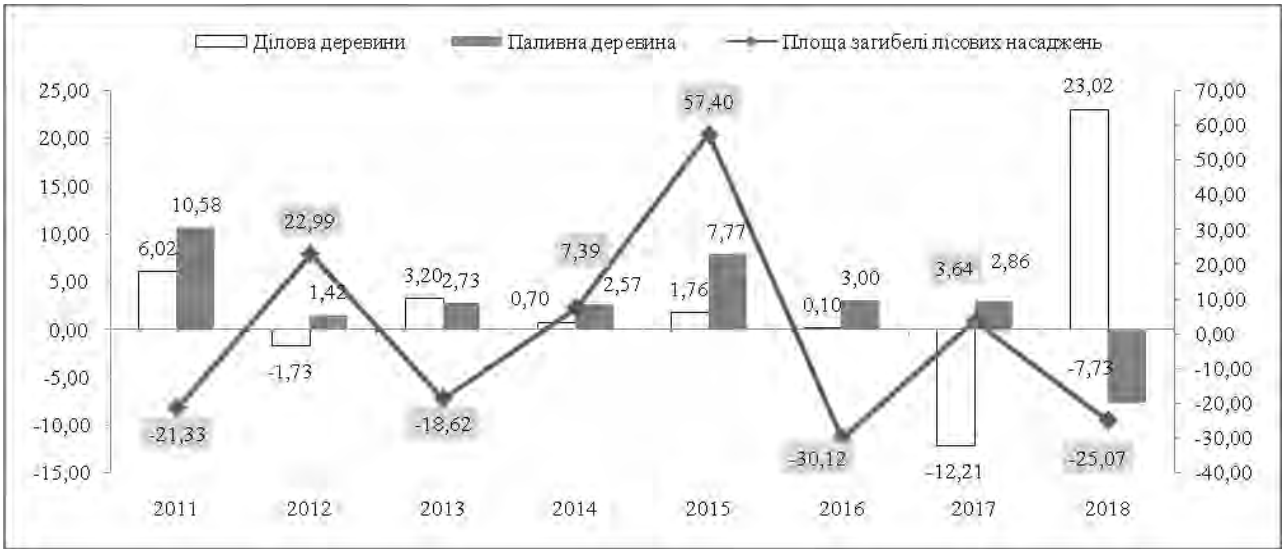

Рис. 4.15. **Темп приросту/зниження площі загибелі лісових насаджень та заготівлі ділової і паливної деревини, %**

Авторські розрахунки за [36; 37]

Перспективи нарощення сировинного потенціалу деревообробних виробництв, окрім іншого, залежать і від рівня відтворюваності лісів. Останній визначається як відношення площ відтворення лісів до площ заготівлі деревини. У 2018 році, порівняно з 2010-м, рівень відтворюваності лісів в Україні загалом знизився на 5,14 в.п. (із 16,70% – до 11,56%) (додаток П, табл. П.5). Це означає, що у 2018 році відтворилось тільки 11,56% площі лісу, на якій здійснювалась заготівля деревини. Таке значення цього показника було характерним для більшості областей України. Необхідно відмітити, що у 2010 році у 4-х областях (Запорізькій, Миколаївській, Херсонській і Одеській) рівень відтворюваності лісів становив >100%, тобто відтворення перевищувало заготівлю, тоді як у 2018-му таких областей не спостерігалось. Найвища відтворюваність площ лісу була у Запорізькій (46,46%), Волинській (18,11%), Полтавській (17,17%) та Рівненській і Київській (>14%) областях.

Позитивним моментом (із позиції збереження сировинного потенціалу деревообробної промисловості) є те, що у 2018 році, порівняно з 2010-м, у тих регіонах, де найбільше заготовлюється ліквідної деревини, рівень відтворюваності площ лісів збільшився або його зменшення було невисоким. Так, рівень відтворюваності площ лісу у Волинській і Київській областях зріс на понад 5 в.п., у Закарпатській і Житомирській – на понад 2 в.п., Івано-Франківській – на понад 1,46 в.п., а Рівненській і Чернігівській – до 1 в.п. У Черкаській, Львівській і Тернопільській областях зменшення цього показника перебувало в діапазоні 1÷2 в.п. Необхідно також відмітити, що описані позитивні зміни у процесах відтворення площ

лісу стали наслідком перевищення динаміки відтворення над динамікою заготівлі деревини.

Підсумовуючи, зазначимо, що зміни у структурі і динаміці заготовленої ліквідної деревини, а також у спеціалізації регіонів України за видом заготовленої деревини можуть зумовлюватись обсягом загибелі лісових деревостанів, особливостями ландшафтів та рівнем лісистості територій. У цьому контексті закономірним є те, що південні і східні області спеціалізуються на заготівлі паливної деревини, а північні і західні – на заготівлі ділової. Це зумовлено низьким рівнем лісистості перших та високим і середнім – других. Водночас, є ряд областей, які не підпадають під ці узагальнення та потребують детальнішого вивчення. Так, Закарпатська, Львівська, і Чернівецька області характеризуються високим (або найвищим) ступенем лісистості в Україні, значною кількістю деревообробних і меблевих підприємств, проте, спеціалізуються на заготівлі паливної деревини (як свідчать дані ДССУ). Зокрема, у Закарпатській області найвищий в Україні рівень лісистості (51,4%) але, водночас, частка паливної деревини в обсязі ліквідної деревини цього регіону у 2018 році становила 64,05% проти 59,92% у 2010-му.

Занепокоєння викликає і стрімка зміна спеціалізації Житомирської області – лідера за обсягами заготівлі ліквідної деревини в Україні. Натомість Черкаська область, для якої характерний відносно невисокий рівень лісистості (15,1%), у 2018 році, порівняно з 2010-м, майже удвічі наростила частку ділової деревини у структурі ліквідної, змінила спеціалізацію лісозаготівель, а відтак, збільшила свою частку в обсязі заготовленої ділової деревини з 2,69% – до 5,80% (див. табл. 4.6).

Звідси можна зробити висновок, що спеціалізація і зміни у структурі заготовленої ліквідної деревини в регіонах України формується не тільки під впливом природних, але і багатьох інших чинників, серед яких можна виділити кон'юнктуру на світових ринках, внутрішній попит на ті чи інші види деревини, потужності деревообробних підприємств, нормативно-правові механізми (мораторій на експорт ділової деревини) та ін.

Спеціалізація більшості регіонів України на заготівлі паливної деревини є складним і багатоаспектним питанням ресурсної забезпеченості деревообробних виробництв. Це питання потребує детального дослідження із проведенням кваліфікованого моніторингу впливу згаданих та інших чинників на зміну структури заготовленої ліквідної деревини і подальшого обґрунтування організаційно-економічних заходів із нарощення та раціоналізації використання деревинних ресурсів в Україні. Водночас, зростання обсягів ділової деревини (у 18-ти областях), рівня відтворюваності у регіонах-лідерах із заготівлі ліквідної деревини, зниження обсягів загибелі деревостанів, а також відновлення логічних закономірностей між динаміками загибелі деревостанів та заготівлею ділової і паливної деревини є ознаками початку позитивних тенденцій у забезпеченні збереження і раціоналізації сировинного потенціалу вітчизняних деревообробних виробництв, та, водночас, покращення умов для поглиблення рівня переробки деревини.

4.3. Тенденції розвитку деревообробної промисловості у Західному регіоні

Деревообробна промисловість – динамічний та перспективний сегмент промислового сектора національної економіки, розвиток якого стимулює наявність значного сировинного потенціалу і перспективи розширення ринків збуту продукції.

У 2016-2017 роках в Україні активізувалось виробництво деревообробної продукції на фоні зростання обсягів заготівлі деревини. Так, індекс деревообробної продукції перевищував аналогічні показники у переробній промисловості та промисловості загалом, зокрема, у 2017 році на 3,0 в.п. і 2,3 в.п. відповідно (табл. 4.10).

Таблиця 4.10

Індекси промислової продукції в Україні, %

Вид промислової діяльності	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Промисловість	**101,2**	**97,2**	**98,5**	**99,3**	**106,0**	**101,6**
Переробна промисловість	*101,4*	*97,3*	*94,8*	*99,3*	*106,7*	*101,1*
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	***99,3***	***93,9***	***94,4***	***112,7***	***109,0***	***102,5***
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	100,7	103,0	99,8	105,1	103,9	107,5
лісопильне та стругальне виробництво	93,7	104,2	106,1	114,3	102,5	114,5
виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	104,6	102,4	96,8	100,1	104,7	103,3
Виробництво паперу та паперових виробів	105,2	94,3	82,8	99,4	107,8	99,0
виробництво паперової маси, паперу та картону	102,1	93,3	90,6	100,6	111,2	104,0
виготовлення виробів з паперу та картону	105,7	94,5	81,5	99,2	107,1	98,0
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	98,3	87,1	85,1	102,5	104,7	100,4

Побудовано за [41]

У 2018 році відбулось сповільнення росту промислового виробництва в Україні, однак, індекс деревообробної продукції незначно перевищив індекс промислової продукції загалом і переробної зокрема (на 0,9 в.п. і 1,4 в.п.).

Значення індексу продукції деревообробної промисловості упродовж 2016-2017 років переважали значення індексу цін виробників[25] на 1,9 в.п., що свідчило про реальне зростання виробництва у вітчизняному деревообробному секторі у цей період. Однак, у 2018 році ситуація змінилась на протилежну – індекс цін виробників перевищив індекс деревообробної продукції на 7,2 в.п.

Найвищі темпи росту (114,5%) у 2018 році знову продемонструвало лісопильне та стругальне виробництво (після сповільнення у 2017-му до 2,5%). Але, натомість, відбулось зниження обсягів виробництва паперу та паперових виробів (на 1,0%), зокрема, у сегменті виробництва паперової маси, паперу та картону (на 2,0%).

У розрізі окремих видів деревообробної продукції у 2018 році відбулось падіння виробництва вікон, дверей балконних та їх рам на 8,7% (після зростання на 25,3% у 2017 році проти -13,6% у 2016-му і 49,1% у 2013-му). Також сповільнилось зростання виробництва дверей до 3,6% (проти 10,8% у 2017-му), але дещо збільшилось виробництво фанери клеєної – на 1,6% (додаток Р, табл. Р.1).

[25] Індекс цін виробників деревообробної продукції в Україні становив: 10,8% (2016 р.), 7,1% (2017 р.) і 109,7% (2018 р.).

Основу деревообробної промисловості України формує виробництво паперу та паперових виробів, частка якого у відповідній структурі має тенденцію до зменшення – 46,55% у 2018 році проти 51,94% у 2014-му (табл. 4.11).

Таблиця 4.11

Структура реалізації деревообробної продукції в Україні

Вид деревообробної діяльності	2014	2015	2016	2017	2018
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів з соломки та рослинних матеріалів для плетіння	31,20	34,92	36,76	38,97	39,62
лісопильне та стругальне виробництво	7,31	9,86	10,90	11,92	12,33
виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	23,89	25,06	25,86	27,05	27,29
Виробництво паперу та паперових виробів	51,94	49,92	48,26	46,95	46,55
виробництво паперової маси, паперу та картону	8,68	9,44	9,13	9,56	9,63
виготовлення виробів з паперу та картону	43,26	40,48	39,13	37,39	36,93
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	16,86	15,15	14,98	14,08	13,83

Авторські розрахунки за [53]

Погіршення структури реалізованої деревообробної продукції стало наслідком скорочення виробництва паперу та паперових виробів упродовж 2014-2016 років. Натомість стабільне зростання лісопильного та стругального виробництва призвело до збільшення частки іншого сегмента (оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини) у структурі вітчизняної деревообробної промисловості на 8,42 в.п. за аналізований період.

У 2018 році 32% деревообробної продукції в Україні було реалізовано в Західному регіоні (табл. 4.12). *Серед областей цього регіону найбільшою (із тенденцією до зростання) у структурі реалізованої продукції вітчизняної деревообробної промисловості є частка Львівської області, яка у 2018 році досягла 10,4% (проти 7,1% у 2010-му)*. Значні обсяги деревообробної продукції реалізуються також в Івано-Франківській (7,3% проти 6,2%), Волинській (6,6% проти 3,6%) та Рівненській (5,1% проти 3,8%) областях. Водночас Рівненська область займає друге місце (після Житомирської) за обсягами лісозаготівлі ліквідної деревини в Україні (див. табл. 4.8). Так, у 2018 році у цій області було заготовлено 1,5 млн. м^3 ліквідної деревини вартістю 1,3 млрд. грн., що становило 9,2% від загального обсягу заготівлі. Закарпатська область забезпечила 6,6% обсягу лісозаготівлі ліквідної деревини в Україні (1,2 млн. м^3 вартістю 931,5 млн. грн.).

Частка деревообробної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції у Західному регіоні у 2018 році на 6,24 в.п. перевищила аналогічний показник в Україні, зокрема, у Волинській області – на 14,94 в.п., у Закарпатській – на 3,0 в.п., в Івано-Франківській – на 5,36 в.п., у Львівській – на 5,52 в.п., у Рівненській – на 8,2 в.п., а в Чернівецькій – на 0,4 в.п. (табл. 4.13). Виняток склала лише Тернопільська область, в якій частка деревообробної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції була нижчою, аніж в Україні, на 1,26 в.п.

Динаміка виробництва продукції деревообробної промисловості в областях Західного регіону упродовж аналізованого періоду була нестабільною. Так, зростання у 2016 році виробництва деревообробної продукції в усіх без винятку областях цього регіону у 2018-му отримало продовження лише в 4-х із них: Волинській, Івано-

Франківській, Львівській і Рівненській (табл. 4.14). Тоді як у Закарпатській і Чернівецькій областях продовжилось падіння (але з меншою інтенсивністю) виробництва деревообробної продукції. Негативна тенденція намітилась у Тернопільській області (єдиній у Західному регіоні, де не було зниження виробництва деревообробної продукції упродовж 2013-2015 років) – після зростання індекса продукції деревообробної промисловості у 2016 році до 142,5% у 2018-му його значення склало лише 97,2%.

Таблиця 4.12

Частка областей Західного регіону в обсязі реалізованої деревообробної продукції, %

Регіон	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Західний регіон	*23,3*	*26,3*	*25,1*	*25,0*	*26,1*	*27,3*	*28,7*	*29,4*	*32,0*
Волинська	3,6	4,2	4,2	4,5	4,8	5,2	5,8	5,9	6,6
Закарпатська	1,4	1,5	1,5	1,4	1,5	1,8	2,1	2,0	1,8
Івано-Франківська	6,2	7,2	6,6	6,6	7,1	7,1	6,8	6,6	7,3
Львівська	7,1	8,3	8,2	7,9	8,0	8,3	8,7	9,5	10,4
Рівненська	3,8	3,9	3,6	3,8	3,8	3,8	4,0	4,2	5,1
Тернопільська	0,9	0,7	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,1
Чернівецька	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,6	0,7

Авторські розрахунки за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32; 53]

Таблиця 4.13

Частка деревообробної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції, %

Регіон	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	**2,59**	**2,42**	**2,49**	**2,72**	**3,07**	**3,39**	**3,37**	**3,20**	**3,42**
Західний регіон	*8,31*	*8,06*	*8,12*	*8,53*	*9,32*	*9,46*	*10,00*	*9,50*	*9,66*
Волинська	11,82	12,74	12,59	14,84	15,22	16,01	18,18	17,08	18,36
Закарпатська	5,32	5,30	5,04	5,09	5,74	7,87	8,20	7,51	6,42
Івано-Франківська	12,01	9,40	8,97	10,73	12,43	12,31	13,19	11,42	8,78
Львівська	7,47	8,10	8,06	8,17	8,80	8,58	8,76	8,72	8,94
Рівненська	8,17	8,13	10,05	8,63	8,75	8,42	9,26	9,74	11,65
Тернопільська	4,24	2,87	2,19	1,95	2,12	2,42	2,39	2,29	2,16
Чернівецька	4,26	3,77	4,02	3,98	5,08	5,15	5,89	4,57	3,82

Авторські розрахунки за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32; 53]

Таблиця 4.14

Індекс деревообробної продукції в областях Західного регіону, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Волинська	108,7	94,0	99,4	111,9	110,0	108,0
Закарпатська	96,1	108,1	94,8	101,1	87,0	92,9
Івано-Франківська	96,6	97,7	100,7	103,3	100,0	104,4
Львівська	99,3	93,9	94,4	112,7	109,0	105,1
Рівненська	104,2	100,0	96,2	106,5	104,8	114,7
Тернопільська	102,9	107,8	105,5	142,5	101,6	97,2
Чернівецька	92,8	105,8	98,8	109,1	95,7	99,0

Побудовано за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32]

Результати порівняльного аналізу динаміки обсягів промислового виробництва у Західному регіоні виявили переважання темпів зростання деревообробної промисловості, порівняно з переробною промисловістю і промисловістю загалом, у Волинській і Львівській областях. Так, у 2017 році у Волинській області індекс деревообробної продукції перевищив аналогічний показник продукції переробної промисловості на 3,4 в.п., а промисловості – на 4,3 в.п. (додаток Р, табл. Р.2). У Львівській області різниця між названими показниками на користь деревообробної продукції становила 2,3 в.п. і 3,0 в.п. відповідно.

Кожна з областей Західного регіону спеціалізується на виробництві певних видів деревообробної продукції (додаток Р, табл. Р.3). Зокрема, Рівненська область забезпечує ≈60% виробництва клеєної фанери, фанерованих панелей та матеріалів шаруватих в Україні. В Івано-Франківській та Закарпатській областях виготовляється понад ½ столярних виробів та будівельних конструкцій в Україні (сумарно 51,57% у 2017 році проти 40,99% у 2016-му), а також шпону, листів для клеєної фанери (20,47% у 2017 році проти 34,07% у 2016-му).

Найбільш диверсифікованою є деревообробна промисловість Львівської області, яка займає велику частку (проте, зі спадною тенденцією) у виробництві більшості видів деревообробної продукції в Україні, зокрема: 10,89% виробництва клеєної фанери, фанерованих панелей та матеріалів шаруватих у 2017 році (проти 13,72% у 2016-му); 9,73% виробництва шпону, листів для клеєної фанери (проти 24,77%); 7,51% виробництва столярних виробів та будівельних конструкцій (проти 10,07%).

Загалом області Західного регіону спеціалізуються переважно на виробництвах, що належать до сегменту “виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння”, частка якого у структурі реалізованої деревообробної продукції в Україні має тенденцію до зростання – 27,05% у 2017 році проти 25,06% у 2015-му.

Водночас позитивним є той факт, що області Західного регіону займають вагомі позиції у виробництві окремих видів продукції глибинної переробки з вищою доданою вартістю, а саме дерев’яних меблів. Так, у Закарпатській області виготовляється близько ¼ дерев’яних меблів для спалень (20,19% у 2017 році проти 26,43% у 2015-му). Львівська область домінує у виробництві більшості видів дерев’яних меблів: меблів для їдалень та віталень (із часткою 31,49% у 2017 році), меблів для спалень (27,94%) та кухонних меблів (13,56%).

Наявність значного сировинного потенціалу і порівняно дешевої кваліфікованої робочої сили формує конкурентні переваги України на зовнішньому ринку деревообробної продукції. Так, ***Україна перебуває на 27-му місці серед найбільших світових експортерів продукції з деревини***. Своєю чергою, *у 2017 році 56,31% українського експорту продукції IX товарної групи (деревини та виробів із неї) припало на Західний регіон, тоді як у 2013-му – 47,03%* (додаток Р, табл. Р.4). До областей цього регіону, які забезпечують найбільшу частку українського експорту деревини та виробів із неї, належать: Львівська (13,49% у 2017 році проти 11,49% у 2015-му), Закарпатська (9,63% проти 6,29%), Волинська (9,62% проти 7,30%) і Рівненська (9,04% проти 8,14%).

Продукція первинної обробки деревини (IX товарна група) є однією з базових складових експортного потенціалу областей Західного регіону. Так, якщо у структурі експорту України частка деревини та виробів із неї у 2017 році становила 2,8%, то в структурі експорту усіх областей Західного регіону значення цього показника

суттєво вищі, а надто у Чернівецькій (27,4%), Рівненській (27,0%), Волинській (16,8%) та Івано-Франківській (15,5%).

Частка експорту в обсязі реалізованої деревообробної продукції в Україні порівняно висока, але має тенденцією до поступового зниження – 54,49% у 2017 році проти 62,63% у 2015-му. У розрізі областей Західного регіону значення цього показника суттєво відрізняються: якщо у Львівській області частка експорту в обсязі реалізованої деревообробної продукції у 2017 році досягла 93,69%, а в Івано-Франківській – 92,63%, то у Волинській і Тернопільській областях вона становила 13,42% і 9,80% відповідно (табл. 4.15).

Таблиця 4.15

Частка експорту в обсязі реалізованої деревообробної продукції, %

Регіон	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**53,19**	**60,99**	**62,63**	**58,64**	**54,49**
Волинська	8,39	10,79	11,80	12,14	13,42
Закарпатська	38,96	47,29	51,09	72,04	64,71
Івано-Франківська	91,58	98,40	90,54	87,57	92,63
Львівська	68,77	77,64	86,61	88,66	93,69
Рівненська	33,21	39,20	40,71	39,96	34,93
Тернопільська	6,58	8,87	10,17	12,46	9,80
Чернівецька	65,93	96,86	82,07	97,88	92,29

Авторські розрахунки за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32; 53; 85]]

В імпорті деревини та виробів із неї в Україну питома вага кожної з областей Західного регіону є незначною (<3%). Виняток складає Волинська область, частка якої в імпорті продукції товарної групи IX у 2017 році досягла 8,46%.

Однак, для тих областей, які є найбільшими у Західному регіоні експортерами деревини та виробів із неї, характерне перевищення темпів зростання імпорту цієї продукції над темпами зростання її експорту. Так, зокрема, у Львівській області співідношення між названими показниками у 2017 році становило 11,7% проти 38,1%, у Волинській – 16,5% проти 27,6%, у Закарпатській – 0,8% проти 38,6%, а в Івано-Франківській – 9,1% проти 82,3% (додаток Р, табл. Р.5).

Загалом результати проведеного аналізу дають підстави стверджувати про наявність негативних тенденцій у зовнішній торгівлі деревообробною продукцією Західного регіону, що проявляються, передусім, у зростанні імпортозалежності тих областей, які володіють сировинною базою і значним економічним потенціалом деревообробних виробництв.

Упродовж 2014-2015 років діяльність деревообробних виробництв в Україні була збитковою. У 2016 році фінансовий результат до оподаткування у деревообробній промисловості склав 3906,7 млн. грн., однак, у 2017-му значення цього показника знизилось на 12,0%, зокрема, у поліграфічній діяльності – на 89,2% (додаток С, табл. С.1). Це стало наслідком зменшення частки прибуткових деревообробних підприємств в Україні на 0,9 в.п. (табл. 4.16).

У Західному регіоні найбільшої частки прибуткових деревообробних підприємств у 2017 році досягла Волинська область – 90,0% (+13,5 в.п., порівняно з 2016-м). Вищим за середнє в Україні значення цього показника було також в Івано-Франківській і Закарпатській областях.

Як засвідчили результати аналізу у розрізі видів деревообробної діяльності, в областях Західного регіону[26] питома вага збиткових підприємств у 2017 році не перевищувала 10% у *виробництві фанери, шпону, дерев'яних плит і панелей*. Проте, навіть незначна частка збиткових підприємств мала суттєвий негативний вплив на формування сальдо фінансового результату до оподаткування цього сектора деревообробної промисловості (додаток С, табл. С.2). Найбільшою мірою це характерно для Волинській області, де щорічно (упродовж 2013-2017 років) сальдо фінансового результату до оподаткування у виробництві фанери, шпону, дерев'яних плит і панелей було від'ємним.

Таблиця 4.16

Частка прибуткових деревообробних підприємств в Україні і Західному регіоні, %

Регіон	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**65,8**	**67,8**	**77,9**	**75,8**	**74,9**
Волинська	61,7	68,3	76,2	76,5	90,0
Закарпатська	68,0	72,3	79,9	80,0	76,8
Івано-Франківська	73,3	80,1	88,7	85,6	82,4
Львівська	68,3	68,5	77,7	76,0	74,8
Рівненська	64,5	67,9	77,3	74,4	71,8
Тернопільська	71,1	75,6	81,9	80,9	72,3
Чернівецька	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.

Побудовано за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32; 86]

Причина такої ситуації полягає в тому, що основними виробниками продукції виробництва фанери, шпону, дерев'яних плит і панелей у Волинській області є декілька великих підприємств (одинадцять у 2017 році проти 7-ми у 2013-му). Ці підприємства забезпечують основний обсяг реалізованої деревообробної продукції в області (81,2% у 2017 році), а частка їх активів досягла 87,6% активів деревообробних підприємств цього сектора (проти 85,6% у 2013-му), в тому числі необоротних активів – 92,6% (проти 91,3%). Таким чином, збитковість трьох із семи підприємств у 2013 році призвела до від'ємного сальдо фінансового результату у виробництві фанери, шпону, дерев'яних плит і панелей у Волинській області в розмірі 16 416,5 тис. грн., а збитки одного з 11-ти підприємств у 2017 році сформували негативне сальдо фінансового результату у розмірі -180 888,1 тис. грн.

На відміну від Волинської, в Івано-Франківській області деревообробні виробництва демонструють загалом позитивні фінансові результати на фоні високої питомої ваги прибуткових підприємств (82,4% у 2017 році). Водночас у цій області намітилась тенденція до зменшення обсягів прибутку до оподаткування підприємств, які займаються виробництвом фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону (із 123 430,7 тис. грн. у 2015 році до 62 380,8 тис. грн. у 2017-му) при практично незмінній частці прибуткових підприємств (93÷94%).

У Львівській області упродовж 2013-2017 років стабільне зростання сальдо фінансового результату демонструвало *виробництво паперу та паперових виробів* (із 63 312,5 тис. грн. у 2013 році до 285 270,4 тис. грн. у 2017-му) при щорічному зростанні частки прибуткових підприємств (83,3% у 2017 році проти 69,6% у 2013-му).

[26] Йдеться лише про чотири області (Волинську, Івано-Франківську, Львівську і Тернопільську), регіональними управліннями статистики яких було надано необхідну інформацію для проведення аналізу.

Для деревообробної промисловості переважної більшості аналізованих областей Західного регіону характерний досить високий рівень рентабельності операційної діяльності (табл. 4.17). Найвищого значення цього показника (17,5%) було досягнуто у Львівській області у сегменті *оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини* у 2017 році (додаток С, табл. С.3). Високий рівень рентабельності операційної діяльності у цьому виробництві (суттєво вищий, аніж в інших сегментах деревообробної промисловості) спостерігався також у Волинській області – 15,1% у 2017 році. У Тернопільській області найбільш прибутковими були *виробництво паперу та паперових виробів*, а також *поліграфічна діяльність* (12,0% і 15,0% у 2017 році).

Таблиця 4.17

Рентабельність операційної діяльності деревообробних виробництв України і Західного регіону, %

Регіон	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**5,0**	**2,6**	**6,6**	**8,7**	**7,8**
Західний регіон	*5,5*	*4,5*	*4,7*	*5,7*	*10,0*
Волинська	5,5	4,5	4,7	5,7	10,0
Закарпатська	-2,9	-2,3	3,0	4,1	1,4
Івано-Франківська	3,2	5,7	11,6	8,5	4,6
Львівська	6,4	7,5	11,5	13,3	13,9
Рівненська	2,3	7,0	н.д.	10,5	11,6
Тернопільська	5,8	4,1	12,8	н.д.	9,9
Чернівецька	-2,0	5,7	6,9	10,3	6,4

Побудовано за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32; 69]

Натомість у Івано-Франківській і Закарпатській областях намітились тенденції до зниження рентабельності операційної діяльності. Так, якщо у 2015 році рівень рентабельності операційної діяльності в сегменті оброблення деревини та виготовлення виробів із неї в Івано-Франківській області був одним із найвищих в Західному регіоні (14,0%), то у 2017-му значення цього показника склало 5,0%. Аналогічна ситуація у цій області і з рівнем рентабельності виробництва паперу (3,9% у 2017 році проти 12,4% у 2016-му) та поліграфічної діяльності, яка стала збитковою (-0,5% у 2017 році проти 4,1% у 2016-му).

Найвища ***продуктивність праці*** серед аналізованих областей Західного регіону характерна (із тенденцією до збільшення) для деревообробної промисловості Волинської області – 1532,8 тис. грн./ос. у 2017 році проти 528,0 тис. грн./ос. у 2013-му (додаток С, табл. С.4). За значенням цього показника Волинська область переважала Івано-Франківську у 2,32 разу, Львівську – у 1,49 разу, Тернопільську – у 5,43 разу.

Своєю чергою, серед сегментів древообробної промисловості у Західному регіоні продуктивність праці найвища у виробництві *фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону.* Так, у 2017 році рівень продуктивності праці у названому виробництві перевищив значення аналогічного показника у деревообробній промисловості у Волинській області у 1,76 разу, тоді як в Івано-Франківській – у 1,37 разу, а у Львівській – у 2,4 разу.

Виняток складає Тернопільська область, у якій продуктивність праці найвища у *поліграфічній діяльності* – 1037,7 тис. грн./ос. у 2017 році (проти 130,8 тис. грн./ос. у 2013-му). Водночас рівень ***фондовіддачі*** у цій області найвищий у виробництві фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону – 17,31 грн./грн. у 2017 році проти 4,09 грн./грн. у 2015-му (додаток С, табл. С.5). В Івано-Франківській області також

найвищий рівень фондовіддачі у цьому виробництві (4,33 грн./грн. проти 1,24 грн./грн.), тоді як у Волинській і Львівській областях – у поліграфічній діяльності (4,24 грн./грн. і 5,28 грн./грн. відповідно).

Зростання рівня фондовіддачі у деревообробній промисловості Західного регіону обумовлене перевищенням темпів збільшення грошових надходжень від реалізації деревообробної продукції над темпами зростання вартості основних засобів. Проте, з огляду на загалом низьку активність деревообробних підприємств в оновленні основних засобів, позитивну динаміку показників фондовіддачі не варто розглядати як ознаку підвищення рівня ефективності використання їх основного капіталу. З іншого боку, необхідно враховувати, що низькі темпи оновлення основних засобів обумовлені нестачею власних фінансових ресурсів деревообробних підприємств, недоступністю (через завищену вартість і складні процедури отримання) ресурсів кредитних і, водночас, високою вартістю деревообробного обладнання, яке, як правило, імпортується.

Підсумовуючи результати проведених порівняльних оцінок, можна констатувати, що чотири області Західного регіону (Волинська, Львівська, Івано-Франківська і Рівненська) забезпечують >30% реалізованої деревообробної продукції в Україні. Деревообробні виробництва є одними з провідних у промисловому секторі економіки Волинської і Рівненської областей, а рентабельність їх операційної діяльності у 2017 році перевищила значення середнього показника в Україні у 1,3 і 1,5 разу відповідно.

Деревообробні підприємства займають вагому нішу у бізнес-середовищі України. У 2017 році було зареєстровано 5580 (проти 6267 у 2013-му) суб’єктів підприємницької діяльності, які займались виготовленням виробів з деревини, паперу та поліграфічною діяльністю (далі – деревообробна промисловість), що становило 15,85% від кількості підприємств переробної промисловості та 13,28% від кількості усіх промислових підприємств (додаток Т, табл. Т.1).

Незважаючи на скорочення кількості деревообробних підприємств в Україні, збільшується частка працівників, зайнятих у цьому сегменті, у загальній кількості працівників переробної промисловості (6,33% у 2017 році проти 5,38% у 2013 році) та промисловості загалом (4,25% проти 3,45% відповідно). Між темпами зростання виробництва деревообробної продукції і кількістю деревообробних підприємств існує обернена залежність: одночасно зі збільшенням обсягів продукції зменшується кількість підприємств, які займаються її виготовленням. Це свідчить про нарощення обсягів виробництва вже наявними суб’єктами господарювання та виведення із ринку деревообробки неефективних учасників.

Відчутний вплив на результати функціонування деревообробних виробництв в Україні має рівень і напрямок диверсифікації економічної діяльності підприємств цього сектора переробної промисловості. У 2017 році 53,66% деревообробних підприємств займались обробленням деревини, виготовленням виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовленням виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння (далі – оброблення деревини та виготовлення виробів із деревини). На цих підприємствах була зайнята майже половина (49,29%) усіх працівників деревообробної промисловості. Розподіл між кількістю підприємств лісопильного та стругального виробництв і підприємств, які виготовляють вироби з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння, є рівномірним – 49,77% проти 50,23% у 2017 році.

Водночас для виробництва паперу та паперових виробів характерна дещо інша закономірність: менша кількість підприємств (929 або 16,65% підприємств деревообробної промисловості) із суттєво вищим відсотком залучення працівників (27,5 тис. осіб або 30,05% відповідно). Іншими словами, якщо виробництва з оброблення деревини та виготовлення виробів із деревини зосереджені, в основному, на малих підприємствах (у 2017 році на 1 зареєстроване підприємство в цьому сегменті припадало в середньому 15 працівників), то виробництвом паперу та паперових виробів займаються дещо більші підприємства (30 працівників).

Загалом усі деревообробні підприємства пропонується розглядати у розрізі 3-х типів:

1-й тип – підприємства, які займаються первинною обробкою деревини (лісопильне та стругальне виробництво; просочування деревини);

2-й тип – підприємства, які займаються вторинною обробкою деревини, що, своєю чергою, включає:

а) виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону, виробництво щитового паркету, дерев'яної тари;

б) виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів;

в) виробництво паливних брикетів та пелетів із відходів деревообробного виробництва;

г) виробництво паперової маси, паперу та паперових виробів.

3-й тип – компанії повного виробничого циклу, тобто ті, що займаються і первинною, і вторинною обробкою деревини.

У Західному регіоні функціонує 546 економічно активних підприємств. Первинною обробкою деревини займаються 502 підприємства, тоді як вторинною – 180 (додаток Т, табл. Т.2). До "компаній повного виробничого циклу" можна віднести 136 деревообробних підприємств регіону, а на виготовленні паперу спеціалізуються лише 22 підприємства.

У ***Волинській області*** функціонує 56 економічно активних деревообробних підприємств, із них вторинною обробкою деревини займаються 26. До прикладу, основними напрямками діяльності ТОВ "Вудленд Україна" є лісопильне та стругальне виробництво; просочування деревини; виробництво дерев'яної тари; виробництво фанери, плит та панелей, шпону; виробництво дерев'яних будівельних конструкцій та столярних виробів; лісівництво та лісозаготівля; виробництво виробів з корка, соломки та матеріалів для плетіння. Підприємство експортує свою продукцію до Німеччини, Литви та Польщі. ТОВ "Фірма "Тартак" – виробник паркету, ліжок, дитячих ліжечок з натуральної деревини, дубових заготовок і клепок для коньячних бочок. Продукція підприємства експортується до Словаччини, Франції, Бельгії та Італії. Серед підприємств з іноземним капіталом варто виділити ТОВ "Євровуд Україна" і ТОВ "Кроноспан Україна".

Виробництво дерев'яних паливних брикетів у Волинській області мало розвинуте. Активну позицію на біоенергетичному ринку займає лише одне підприємство – ТОВ "Лігнум енерджі". Натомість успішно функціонують 7 підприємств із виробництва паперової маси, паперу та паперових виробів, а саме: ТОВ "Об'єднана картонна компанія", ТОВ "Волинська фабрика гофротари", ТОВ "Волинська виробнича компанія", ТОВ "Бесткор", ТОВ "Луцька картонно-паперова фабрика", ТОВ "Моделпак" і ТОВ "Юг картон Україна".

У ***Закарпатській області*** функціонує 110 економічно активних деревообробних підприємств, із них вторинною обробкою деревини займаються 22. Ці підприємства виготовляють в основному фанеру, вікна, двері, столярні вироби та інші види продукції. Серед "компаній повного виробничого циклу", яких у Закарпатській області 19, варто виділити ПрАТ "Мукачівський лісокомбінат" і ТОВ "К'лен".

ПрАТ "Мукачівський лісокомбінат" – виробник підлогової дошки, пиломатеріалів обрізних та необрізних, паливного брикету, заготовок меблевих, лущеного шпону для днищ дерев'яних. Майже вся продукція ПрАТ "Мукачівський лісокомбінат" (≈95%) експортувалась в Австрію, Білорусь, Німеччину, Угорщину, Італію, Польщу, Португалію, Росію, Словаччину, Словенію та США.

ТзОВ "К'Лен" – деревообробне підприємство з повним завершеним циклом виробництва, яке виготовляє меблевий щит, стільниці, комплектуючі до сходів, сходи дерев'яні, меблі, паливні брикети. Підприємство реалізує свою продукцію на вітчизняному ринку, а також експортує у країни Євросоюзу.

У Закарпатській області також функціонують підприємства з іноземним капіталом, зокрема:

– 1-го типу (первинної обробки деревини): Спільна українсько-італійська фірма з іноземними інвестиціями "Арсіл", ТОВ "Фірма "Фуджі-експрес", ТОВ з іноземними інвестиціями "Євроленд";

– 2-го типу (вторинної обробки деревини): Дочірнє підприємство "Дж. Д. Ф. Сервіс ЛТД", ДП "Ламелла", ТОВ "Старвуд Закарпаття".

В ***Івано-Франківській області*** функціонує 142 економічно активних деревообробних підприємства, із них вторинною обробкою деревини займаються 33. Серед останніх варто виділити:

– ТзОВ ПВП "Укрлісекспорт" – підприємство, що спеціалізується на виготовленні ламелі, лісозаготівлі, розпилюванні деревини, виготовленні фризів, пиломатеріалів обрізних та необрізних, виготовленні паливних брикетів, виготовленні колотих паливних дров. Продукцію цього підприємства експортують до Італії, Австрії, Німеччини, Словаччини, Польщі та Португалії;

– ТОВ "Уніплит" – виробник ДВП, ДВПО, фанери, шпону та брикетів паливних. Продукцію підприємства експортують до Бельгії, Болгарії, Канади, Данії, Естонії, Грузії, Греції, Угорщини, Ізраїлю, Італії, Південної Кореї, Нідерландів, Словенії, Південно-Африканської Республіки, Туреччини, Македонії та США.

В Івано-Франківській області є деревообробні підприємства з іноземними інвестиціями, зокрема:

– 1-го типу (первинної обробки деревини): ТОВ СП "Богдан", ТОВ "Гольціндустрі Швайкгофер Україна", ТОВ СП "Верховинська лісова компанія" та ін.;

– "компанії повного виробничого циклу": ТОВ СП "Хіта", ТОВ СП "Лісова компанія "Лаванда", ТОВ СП "Крона" та ін.

В області збільшується виробництво паливних брикетів та гранул деревних. Так, у 2017 році цим виробництвом активно займались ПП "Ґрін енерджі", ТОВ "Біоенергоекспорт", ТОВ "Форвард і Ко", ТзОВ ПВП "Укрлісекспорт" та ін.

У ***Львівській області*** функціонує 83 економічно активних деревообробних підприємства, із них вторинною обробкою деревини займаються 39. Більшість

підприємств виготовляє фанеру, дерев'яні плити і панелі, шпон, піддони, столярні вироби та інші види продукції.

Значна кількість (33) підприємств області має диверсифіковану структуру виробництва, що включає як первинну, так і вторинну обробку деревини. Ці підприємства належить до 3-го типу, тобто є компаніями "повного виробничого циклу". До прикладу, ТзОВ "Агродерев" є виробником пиломатеріалів, меблевих щитів, підлогової ламелі і паливних брикетів. Підприємство складається з двох виробничих цехів, лісопилки, сушильних камер і складських приміщень. У діяльності підприємства задіяно близько 120 працівників. Продукцію підприємства експортують до Німеччини, Польщі, Чехії, Данії, Іспанії, Великої Британії, Швеції та Австрії.

ТзОВ ТПК "Бук-Холдінг" – виробник плінтусів, лиштви, перил, балясин, стовпів, вікон, дверей та сходів дерев'яних, паливних брикетів. У процесі виробництва деревина проходить весь цикл обробки: від розпилювання і сушки – до виготовлення кінцевого продукту. Продукція цього підприємства реалізується переважно на внутрішньому ринку. ТзОВ "Дерев'яний дім" виготовляє бруси, балки, погонажні вироби, європіддони, а також надає послуги з обробки деревини і будівництва дерев'яних будинків.

У Львівській області функціонує значна кількість деревообробних підприємств з іноземним капіталом, зокрема:

– 1-го типу: СП "Вудкрафт Трейдінг" (спільне українсько-турецьке підприємство), Доч. П "Проперті інвест" Датської компанії "Консепт партнерс", Доч. П фірми "Лайстенфабрік Арнольд Деппе ГМБХ & Ко" "Стрийлісопродукт", ТзОВ СП "Весттранс" (спільне українсько-німецьке підприємство), Спільне українсько-китайське підприємство ТзОВ "Укрлісхолдінг", ТОВ "Тевер вуд вінер факторі" та ін.;

– 2-го типу: ТзОВ "Вуд Індастріс" (підприємство, засноване турецькими інвесторами), Доч. П "Соренсен і Хаар" Датської компанії "Консепт партнерс", ТзОВ "Свісс кроно" (входить до складу швейцарської групи Swiss Krono Group) та ін.

В області зростають обсяги виробництва гранул та брикетів з деревини. Виробниками цього виду деревообробної продукції є: ТзОВ "Агродерев", ТзОВ ТПК "Бук-Холдінг", ПП "Львів-пак", ТОВ "Інтернешнл вудворкінг компані", ТОВ "Біопроект" та ін.

Виробництвом паперу та паперових виробів у Львівській області займаються 5 підприємств, основними з яких є ПАТ "Жидачівський целюлозно-паперовий завод", ПАТ "Кохавинська паперова фабрика" і ПрАТ "Картонно-паперова компанія".

У ***Рівненській області*** функціонує 90 економічно активних деревообробних підприємств, із них вторинною обробкою деревини займаються 39. Серед досліджених підприємств близько третини (28) є "компаніями повного виробничого циклу". До прикладу, ПП "Фірма "Агропромдерев" – підприємство лісопильного та стругального виробництва, яке також виробляє тару дерев'яну, дерев'яні будівельні конструкції та столярні вироби; ТОВ "Українська деревообробна компанія" виготовляє меблеві щити, ламелі, дерев'яні вікна, двері та підлоги; ТОВ "Фірма столяр" – виробник клеєного брусу, дошки до підлоги, плінтусу, шалівки, штапика, вагонки, вікон, дверей та інших виробів із деревини.

У Рівненській області функціонують підприємства з іноземним капіталом:

– із первинної обробки деревини: ТОВ "АМР Лес-Тімбер СРЛ", ТОВ "РВЛ інвест" та ін.;

– із вторинної обробки деревини: ТОВ “Свиспан Лімітед”, ТОВ “Одек” Україна, ТОВ “Бакрі і Арафат мебель Д-арт” та ін.

Серед виробників паливних брикетів і гранул слід виділити ТОВ “Одек” Україна”, ТОВ “Поліський регіон”, ТОВ “Українські лісопильні”, ТОВ “Фірма Нострадамус” і ТОВ “Свиспан Лімітед”. Виробництвом паперової маси, паперу та картону займаються ТОВ “Володимирська фабрика гофротари”, ТОВ “Вранішня зоря”, ТОВ “Дельтапрінт”, ТОВ “Папірінвест” і ТОВ “Упак люкс”.

У ***Тернопільській області*** порівняно незначна кількість (20) економічно активних деревообробних підприємств, із них вторинною обробкою деревини займаються 12. Більшість (11) підприємств є “компаніями повного виробничого циклу”. Із них варто виділити ТОВ “Успіх” – виробника пиломатеріалів, брусків, планок та фризів для паркетного покриття підлог, брикетів паливних. Це підприємство реалізує свою продукцію на вітчизняному ринку та, водночас, експортує її до Данії, Німеччини, Угорщини, Казахстану і Македонії.

До підприємств з іноземними інвестиціями належать ТОВ “Вуд конекшн” і ТОВ “Хансаком-Україна”. У Тернопільській області не виробляється паперова маса, проте функціонує 1 потужне підприємство з виготовлення виробів із паперу та картону – ТОВ “Захід картон”.

У ***Чернівецькій області*** функціонує 45 економічно активних деревообробних підприємств, із них вторинною обробкою деревини займаються лише 9. Останні спеціалізуються на виготовленні дверей та їх коробок і порогів, столярних виробів та будівельних конструкцій, піддонів плоских та інших видів продукції.

Продукція деревообробних підприємств області зорієнтована як на внутрішній, так і на зовнішній ринки. Однак, на внутрішньому ринку реалізується переважно продукція первинної обробки деревини (до прикладу, ПрАТ “Вижницький ДОК” – виробник пиломатеріалів із бука). Тоді як продукція підприємств, що працюють у секторі вторинної обробки деревини, зорієнтована здебільшого на зовнішній ринок. Так, до прикладу, ТОВ “Вудвенер Юкрейн” – виробник шпону та тари зі шпону – понад 90% своєї продукції експортує на ринок ЄС.

Серед підприємств з іноземним капіталом (переважно італійським) – ПП “Мелауда” (спеціалізується на виробництві елементів щитового паркету з різноманітних порід деревини), ТОВ “Лендел і Ко” (займається лісопильним і стругальним виробництвом), ТОВ СП “Мітаче” (спеціалізується на переробці круглого лісу твердолистяних порід і випуску заготівок для меблів, плінтусів, паркету) та ін.

Виробництвом паперу і паперової маси в області займається ТОВ “Каір тара Чернівці”.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що на ринку деревообробної продукції в Україні сформовано повноцінний ланцюг вартості з усіма ланками:

1) постачання необробленої деревини (10% доданої вартості готового виробу);

2) переробка деревини на пиломатеріал – пластини, четвертини, дошки, бруски, бруси, заготовки, шпон, обаполи (10-30% доданої вартості);

3) переробка деревини на будівельний матеріал, клеєний брус, меблевий щит (30-70% доданої вартості).

Проте, комерційне середовище представлене, як правило, бізнес-моделями, що передбачають “нижчі” ланки (первинна переробка деревини, яка складає лише 10-30% доданої вартості готового продукту). Деревообробні підприємства з вертикальною інтеграцією (від власної сировини – до виробництва продукції для кінцевих споживачів) практично відсутні.

На ринку мало потужних великих підприємств, які чітко фокусуються на конкретній ланці ланцюга вартості та могли б домінувати і виступати факторами формування ринку (market makers). Більшість вітчизняних деревообробних підприємств – це суб’єкти малого бізнесу, які залежні і від ключових постачальників сировини і від споживачів їх продукції. Такі підприємства не володіють достатніми інвестиційними ресурсами для впровадження інноваційних технологій у виробничий процес. Ринок деревообробної продукції в Україні частково є тіньовим, а його учасники мають обмежений досвід розбудови сучасних бізнес-процесів і налагодження корпоративного управління, що, своєю чергою, стримує їх доступ до капіталу та інтеграцію у відповідні ринки ЄС.

Водночас українська деревообробна промисловість має суттєвий потенціал для подальшого розвитку. Висока сировинна забезпеченість і, водночас, стабільний (із тенденцією до зростання) попит на деревообробну продукцію формує стійкі конкурентні переваги деревообробного бізнесу, зокрема, у секторах виготовлення ДСП, ДВП, MDF, меблів із дерева, а також целюлозно-паперового та гідролізного виробництв.

4.4. Форми реалізації потенціалу розвитку деревообробних виробництв

Питання перспектив забезпечення зростання у деревообробній промисловості України слід розглядати у двох площинах:

1) вирішення проблем деревообробної промисловості, що гальмують її розвиток;

2) стимулювання інноваційних змін у структурі виробництва та зовнішньої торгівлі деревообробною продукцією з метою підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку і зростання економічної ефективності функціонування вітчизняних деревообробних підприємств.

До основних проблем, які гальмують розвиток деревообробної промисловості в Україні, можна віднести:

- конфлікт економічних інтересів учасників ринку деревообробної продукції;
- обмежений доступ до сировини, що обумовлений неврегульованістю внутрішнього ринку реалізації деревини;
- недостатню завантаженість виробничих потужностей деревообробних підприємств;
- тіньові операції у господарській (зокрема, зовнішньоекономічній) діяльності деревообробного сектора в Україні.

Перелічені проблеми розвитку деревообробної промисловості взаємопов’язані та обумовлюють одна одну. Так, конфлікт інтересів державних підприємства лісового господарства і приватних деревообробних підприємств є наслідком *недосконалості існуючого в Україні механізму реалізації необробленої деревини на внутрішньому ринку*. На аукціонах виставляється близько 40% усього обсягу заготівлі, решта

деревини або залишається у розпорядженні держлісгоспів (які здійснюють її подальшу переробку та експортують перероблену продукцію), або нелегально продається на внутрішньому та зовнішньому ринках. У підсумку, доступ до сировини приватних деревопереробних підприємств, які працюють легально, суттєво обмежується, внаслідок чого вони не здатні повноцінно конкурувати на внутрішньому ринку деревообробної продукції.

Будучи водночас і заготівельниками, і реалізаторами сировини, держлісгоспи перебувають у кращих стартових умовах, порівняно з приватним сектором, який виробляє продукцію аналогічного рівня переробки. Понад те, керуючись цілями максимізації прибутку, держлісгоспи надають перевагу експорту обробленої деревини, яка залишається у їх розпорядженні. Це, з одного боку, обмежує експортні можливості приватних підприємств, які здійснюють первинну обробку, а з іншого – створює дефіцит сировини для тих вітчизняних товаровиробників, що виготовляють деревообробну продукцію вторинної переробки із високою доданою вартістю. За оцінками експертів (представників деревообробних підприємств), через відсутність пропозиції необхідного товару на аукціонах, виробники деревообробної продукції працюють на 30-40% своєї потужності, внаслідок чого виникають простої обладнання і відбувається втрата кваліфікованого персоналу [65].

Таким чином, діяльність лісових аукціонів (які було започатковано понад 10 років тому Наказом Держкомлісгоспу України від 19.02.2007 року “Щодо вдосконалення механізмів продажу необробленої деревини” [89]) не лише не вирішує проблеми забезпечення сировиною вітчизняних деревообробних виробництв, але й використовується як інструмент для прикриття корупційних схем, чим ще більше загострює проблему. Заборона експорту необробленої деревини, введена Законом про мораторій на експорт необробленої деревини [38], також виявилась недостатнім заходом для усунення конфлікту економічних інтересів між приватними підприємствами і державними лісгоспами.

Відтак, вирішення проблеми незбалансованості внутрішнього ринку деревини лежить у площині удосконалення механізму проведення аукціонів. Це, своєю чергою, передбачає організацію процедури торгів на засадах чесної конкуренції (запобігання “змові” виробників із метою демпінгу цін на біржі, заборону участі в аукціонах суб’єктів, які не мають власних виробничих потужностей і купують деревину для перепродажу тощо). Запровадження обов’язкової умови продажу держлісгоспами усієї необробленої деревини на аукціоні дасть можливість мінімізувати корупційні схеми на внутрішньому ринку деревообробної продукції і створити однакові умови доступу до купівлі сировини для усіх його учасників. Також обов’язковою умовою вважаємо реалізацію облікованої деревини зі складів, а не з лісгоспів.

Іншою проблемою вітчизняної деревообробної промисловості, що гальмує її розвиток, є *тіньові операції, передусім у зовнішньоекономічній діяльності*. Обсяги тіньового ринку деревини в Україні коливаються від 10% до 50% [65]. Серед найбільш явних прикладів тіньових операцій у зовнішньоекономічній діяльності деревообробних підприємств – підміна товарних позицій при експорті деревини, що проявляється у суттєвій невідповідності між даними українських експортерів і даними імпортерів. Так, у 2015 році різниця між даними, задекларованими експортерами, і даними імпортерів деревини паливної сягала 1,5 млн. грн.: за даними імпортерів, закуплено 3,1 млн. тонн, а за даними експортерів – реалізовано 2,5 млн. тонн продукції цієї товарної позиції (4401 “Деревина паливна”).

З України експортується переважно деревинна сировина (70% такого експорту здійснюється через офшори), а, натомість, нелегально імпортуються готові товари з високою доданою вартістю, що, своєю чергою, гальмує розвиток внутрішніх виробництв такої продукції. Так, нелегальний ввіз меблів в Україну становить майже половину офіційного обсягу їх імпорту [65].

Вирішенню проблеми тіньового ринку деревинної сировини мало сприяти введення мораторію на експорт необробленої деревини. Доцільність мораторію дотепер залишається дискусійним питанням, яке неоднозначно трактується різними учасниками ринку деревообробної продукції. Прихильники мораторію оперують офіційними даними, що вказують на зростання обсягів виробництва та експорту у деревообробній і меблевій промисловості, тоді як противники наголошують на невідповідності мораторію зобов'язанням України в рамках СОТ і Угоди про асоціацію з ЄС. Останні наводять факти неефективності дії мораторію, зокрема, подальшого вивезення необробленої деревини як дров чи іншої деревообробної продукції [90].

У контексті розгляду доцільності мораторію підтримуємо підхід, що ґрунтується на розумінні мораторію як "вимушеного тимчасового заходу", який у майбутньому вимагає прийняття компромісних рішень щодо регулятивного впливу держави на зовнішньоекономічні операції з деревиною та продукцією її переробки [65]. Серед альтернативних варіантів пропонуються: введення експортного мита у розмірі 50 євро за м^3 деревини; дозвіл на експорт необробленої деревини за "залишковим" принципом, тобто після повного забезпечення потреб вітчизняних виробників (за подібним принципом працює Білорусь). Зазначимо також, що незалежно від терміну дії мораторію, обов'язковим заходом з усунення негативних чинників розвитку деревообробної промисловості в Україні має стати створення нормативно-правового поля функціонування внутрішнього ринку необробленої деревини з метою повної легалізації та унеможливлення її тіньового обігу.

Структурні зміни у виробництві деревообробної продукції в Україні стримує низка чинників, основними з яких є:

- відсутність стимулів для інноваційного розвитку деревообробного сектору в умовах, коли найбільш економічно вигідним (із позиції отримання доходу в короткостроковій перспективі) був і залишається для вітчизняних деревообробних підприємств експорт деревини із мінімальним ступенем переробки;
- слабка технологічна виробнича база, що ускладнює організацію виробництв глибинної переробки (ступінь зношення основних засобів у деревообробній промисловості є одним із найвищих в Україні, а відновлення технологічного рівня деревообробного обладнання потребує значних капіталовкладень, які вітчизняні виробники унаслідок обмеженості власних фінансових ресурсів не можуть забезпечити самостійно, без залучення зовнішніх, у т.ч. іноземних, інвестицій);
- відсутність гарантій стабільних поставок деревинної сировини;
- інертність вітчизняного деревообробного бізнесу, представники якого фінансово і технологічно не готові переходити на виготовлення продукції з високою доданою вартістю.

Серед наведених обмежень ключовим стримуючим чинником залишається недостатнє стимулювання інноваційного розвитку деревообробного сектору. Через відсутність стимулів прибутковість лісопереробних виробництв в Україні у 10 разів менша, ніж у Польщі: 2,5 млрд. євро проти 25 млрд. євро, попри наявність однакової сировинної бази [65].

У цьому контексті важливе значення має запровадження дієвих механізмів державної підтримки, націлених на створення інфраструктури та технічного переозброєння деревообробних підприємств. Серед таких механізмів – *створення індустріальних парків, в яких здійснюється комплекс робіт із впровадження інновацій у глибинну переробку деревини*.

Своєю чергою, до пріоритетних деревообробних виробництв в Україні, розвиток яких сприятиме якісним змінам у цьому секторі промисловості, можна віднести виробництва глибокої переробки та комплексного використання деревини, зокрема: виготовлення деревопохідних плит (фанери, ДСП, ДВП, ОСП), меблів, паперу і картону (в т.ч. паперової упаковки), будівельних виробів із деревини (покрівельних конструкцій, вікон, дверей, підлоги, паркету), дерев'яних котеджів різних типів і конструкцій та ін.

Виробництво фанерної продукції. На сьогоднішній день цей вид деревообробної продукції є основною експортною товарною групою, яка характеризується високою якістю та користується значним попитом (її експортують у понад 40 країн світу) [46]. Економічний потенціал розвитку цього сектору деревообробної промисловості демонструють такі показники: додана вартість у 1 м^3 фанерної сировини (нижня частина стовбуру берези і вільхи) при її експорті становить 16 дол. США, у 1 м^3 шпону (напівфабрикат для виготовлення фанери) – 29 дол. США, а в 1 м^3 фанери – 108 дол. США [6]. Незважаючи на те, що експорт фанерної продукції в Україні успішно налагоджений, вирішення потребують деякі проблеми зовнішньоекономічного характеру, зокрема, наявність економічних бар'єрів для постачання вітчизняної фанери, до прикладу, на ринок Туреччини. Вирішити цю проблему можна шляхом фіксації в тексті угоди про вільну торгівлю між Україною і Туреччиною положення щодо встановлення ввізного мита у розмірі 0% на українську фанеру у розмірі 12% [46].

Виробництво альтернативних оздоблювальних матеріалів для меблів. Оздоблення деревопохідних плит відповідними матеріалами є основою для створення додаткової вартості виробу. Оскільки цей сегмент деревообробної промисловості в Україні динамічно розвивається, то важливим є моніторинг ключових тенденцій на ринку деревопохідних плит. У цьому контексті заслуговують на увагу два види продукції, які користуються найбільшим попитом на світовому ринку оздоблювальних матеріалів, а саме: паперовий шаровий пластик, просочений меламіновою смолою під низьким тиском (LPM/TFL) і ламіноване покриття. Передбачається, що до 2020 року попит на HPL і CPL пластик зросте найбільше, проте в абсолютному виразі паперовий шаровий пластик, просочений меламіновою смолою під низьким тиском, домінуватиме, перевищуючи 60% світового попиту [88].

Оскільки основною експортною товарною позицією серед оздоблювальних матеріалів в Україні є шпон (єдиний оздоблювальний матеріал, якому прогнозують спад попиту (-0,5% на рік), то описані тенденції на ринку деревопохідних плит можуть негативно вплинути на результати зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств, які виготовляють цей вид продукції. З огляду на те, що експлуатаційні характеристики шпону є нижчими, а вартість виготовлення і сировини – порівняно вищими, аніж в його основного конкурента – паперового шарового пластику (LPM/TFL), ризик втрати конкурентоспроможності вітчизняних підприємств-експортерів шпону зростає, що, своєю чергою, обумовлює необхідність диверсифікації випуску деревообробної продукції на мікрорівні.

Стійку тенденцію до зростання має попит на *енергозберігаючу продукцію* (енергозберігаючі конструкційні та ізоляційні матеріали (НКМ), панелі з поперечно-клеєної деревини (CLT) та ін.). Окрім явних прерогатив у зовнішній торгівлі, цей сегмент деревообробної промисловості має низку конкурентних переваг на внутрішньому ринку, які проявляються у:

- можливостях використання низькосортної деревини хвойних і листяних порід без шкоди для якості кінцевої продукції, що досягається за рахунок залучення інноваційних технологій;
- перспективах залучення фінансових ресурсів із державного та місцевих бюджетів у рамках програм забезпечення населення доступним житлом, а також втілення проектів будівництва із застосуванням екологічних та енергоефективних конструкційних матеріалів із деревини.

Перспективним в Україні є *виробництво пелет із деревини*, з огляду на динамічне зростання попиту на біоенергетичному ринку. Розвиток цього сегмента деревообробної промисловості матиме позитивний вплив не лише на мікрорівні (для підприємств біоенергетичного сектору характерною є висока прибутковість, яка досягається за рахунок високого рівня автоматизації технологічних процесів, повної сертифікації кожної партії продукції та самого виробництва), але й сприятиме ефективному використанню наявних сировинних ресурсів на макрорівні, оскільки сировинною базою для виробництва пелет є відходи деревообробки, які раніше не лише не забезпечували прибутку, але й забруднювали довкілля і вимагали утилізації.

Перспективність експортоорієнтованого виробництва пелет обумовлюється:

- високими темпами зростання європейського біоенергетичного ринку, які стимулюються вимогами Євросоюзу щодо збільшення частки поновлюваних джерел у загальній структурі споживання енергії (до 2020 року директива ЄС приписує збільшити її частку у виробленні електроенергії до 20%);
- формуванням нових ринків збуту готової продукції (від енергетики і конструкційних матеріалів – до побутового використання для підігріву води та опалення);
- створенням новітніх унікальних екологічних конструкційних матеріалів; витісненням з енергобалансу традиційних видів палива.

Основними перешкодами для розвитку виробництва пелет як самостійного сегменту деревообробної промисловості в Україні є [2]:

а) ненадійність внутрішнього ринку, що обумовлена відсутністю нормативної бази для роботи постачальників сировини, виробників, трейдерів;

б) відсутність сучасних енергоефективних технологій виробництва продукції (вітчизняні підприємства використовують застаріле обладнання з виробництва комбікорму);

в) обмеженість пропозиції сировини – великі підприємства, які мають власну потужну сировинну базу (меблеві та деревообробні комбінати) не продають свої відходи на ринку, а використовують її виключно для власних потреб;

г) відсутність стандартизованої та сертифікованої сировини.

Окрім наведених перспективних напрямів розвитку деревообробних виробництв в Україні, удосконаленню економічних відносин у цьому сегменті переробної промисловості сприятимуть такі заходи:

- поширення системи електронного обліку деревини (ЕОД) на угіддя усіх форм власності, що дасть змогу перекрити канали можливих нелегальних рубок лісу і незаконного обігу деревини;

- адаптація національних процедур встановлення країни походження деревини, відповідно до міжнародних стандартів;
- удосконалення процесу кредитування зовнішньоторгівельних угод або інвестиційних проектів зі створення, розширення і модернізації експортоорієнтованих деревообробних виробництв;
- створення спільних підприємств на основі залучення іноземних інвестицій та інноваційних технологій виробництва;
- використання програм донорської підтримки міжнародних організацій, зокрема ЄБРР та урядового канадського проекту підтримки торгівлі та інвестицій (CUTIS), для розвитку деревообробної промисловості.

Розвиток деревообробної промисловості в Україні слід розглядати відносно об'єктів впливу різних рівнів: 1) підвищення ефективності функціонування деревообробних підприємств (*мікрорівень*); 2) стратегічних напрямів розвитку деревообробної промисловості у регіонах (*мезорівень*).

Мікрорівень. Передумови для підвищення ефективності деревообробних підприємств формуються низкою чинників, які умовно можна об'єднати у чотири групи:
- інвестиційні (обсяг і структура інвестицій у деревообробні підприємства, рівень технологічних процесів на підприємствах, політика сприяння інноваційно-інвестиційній активності у секторі деревообробки);
- інфраструктурні (рівень розвитку деревообробних виробництв у місцях розташування підприємств);
- виробничі (ресурсо- та енергоефективність виробництва, рівень завантаженості виробничих потужностей, комплексність використання сировини);
- чинники конкурентоспроможності (попит на продукцію деревообробних підприємств на внутрішньому і зовнішньому ринках, кваліфікація працівників, темпи освоєння інноваційних видів продукції).

Як показали дослідження, проведені в розділі 3, бізнес-середовище деревообробного сектора Західного регіону характеризується різноманітністю підприємств різних розмірів та організаційно-правових форм, яким притаманні певні особливості, що впливають на формування показників ефективності деревообробної промисловості в областях регіону. З огляду на це, напрями стимулювання розвитку деревообробної промисловості розглянуто крізь призму типів і розмірів деревообробних підприємств (табл. 4.18).

Покращення інвестиційного клімату, безумовно, є одним із ключових чинників зростання ефективності у деревообробній промисловості. Оскільки малі та середні підприємства, як правило, не спроможні обслуговувати дорогі інвестиційні кредити, то інвестиційний чинник розглядається нами як пріоритетний у розвитку саме великих ефективно функціонуючих деревообробних підприємств. Останні переважно вже вичерпали всі можливі резерви підвищення ефективності і для подальшого інноваційного розвитку потребують залучення інвестиційних ресурсів із-зовні. Зростання обсягів інвестицій у деревообробну промисловість в Україні може бути досягнуто унаслідок реалізації таких заходів:
- розробки інвестиційних проектів з організації виробництв із глибинної переробки на базі існуючих та створення нових деревообробних підприємств;
- створення інформаційного середовища для залучення потенційних інвесторів (зокрема, іноземних) у деревообробний сектор.

Таблиця 4.18

Напрями стимулювання розвитку деревообробних підприємств

Типи деревообробних підприємств	Напрями стимулювання розвитку	Інструменти реалізації
Великі підприємства, що виробляють продукцію з високою доданою вартістю	Покращення інвестиційної привабливості	- стимулювання інвестиційної активності підприємств; - розробка інвестиційних пропозицій, пошук інвесторів
Великі та середні підприємства, що виробляють продукцію різного рівня переробки та характеризуються чутливістю до змін попиту на деревообробну продукцію	Підвищення конкуренто-спроможності	- удосконалення товарної структури випуску за рахунок нових видів продукції; - підвищення ефективності збутової діяльності підприємств
Середні та малі підприємства, залежні від рівня розвитку інфраструктури	Формування сприятливих умов для ведення бізнесу	- покращення доступу до сировини; - забезпечення кваліфікованими кадрами високотехнологічних сегментів деревообробної промисловості; - реалізація програм підтримки і розвитку малого інноваційного бізнесу
Підприємства усіх типів із неефективним управлінням сировинними, матеріальними та фінансовими ресурсами	Зростання економічної ефективності та фінансової стійкості	- покращення якості операційного менеджменту; - розробка та втілення маркетингових стратегій (гнучке реагування на зміну кон'юнктури на ринку деревообробної продукції); - удосконалення організації виробництва та бізнес-процесів

Авторська розробка

Формування сприятливих умов для ведення бізнесу (інституційний чинник) є пріоритетною передумовою розвитку малих і середніх деревообробних підприємств, а також великих підприємств, які не мають власних лісозаготівельних підрозділів. У цьому контексті ключове значення має створення прозорого механізму доступу до сировини, про що вже йшла мова вище. Окрім того, важливу роль відіграє підтримка розвитку суб'єктів малого та середнього бізнесу в секторі деревообробки, яка може бути реалізована через відповідні заходи, а саме:

- створення технологічних ланцюгів із поглибленої переробки деревини шляхом сприяння розвитку взаємовідносин суб'єктів малого та середнього бізнесу із великими деревообробними підприємствами;
- проведення тематичних семінарів для представників малого та середнього бізнесу, присвячених проблематиці впровадження нових видів деревообробних виробництв.

Підвищення конкурентоспроможності деревообробних виробництв є пріоритетним напрямком розвитку тих вітчизняних підприємств, які використовують технологічно застаріле обладнання та виробляють продукцію з низькою доданою вартістю. Такі суб'єкти господарювання суттєво залежать від рівня попиту на продукцію, яку виробляють, а тому удосконалення товарної структури та підвищення ефективності збутової діяльності мають для них критичне значення.

Зростання економічної ефективності та фінансової стійкості є актуальним для усіх деревообробних підприємств і може бути реалізоване шляхом:

- переорієнтації на інтенсивний розвиток виробництва, що уможливить зростання показників продуктивність праці і рентабельності операційної діяльності;
- моніторингу попиту на продукцію та реагування на кон'юнктурне зростання обсягів виробництва;
- забезпечення відповідності темпів зростання обсягів позикових і власних фінансових ресурсів.

Кожен із зазначених напрямів є однаково важливим для зростання ефективності деревообробної промисловості в Україні. Водночас врахування перелічених особливостей дасть змогу сформувати ефективний механізм стимулювання окремих деревообробних виробництв шляхом використання найбільш дієвих інструментів впливу на бізнес-середовище цього сегмента переробної промисловості.

Мезорівень. Підвищення рівня ефективності функціонування деревообробної промисловості на мезорівні передбачає формування стратегії регіональної політики сприяння її розвитку. Така політика має бути спрямованою, з одного боку, на підтримку існуючих деревообробних виробництв, а з іншого – на стимулювання розвитку виробництв перспективних, тобто із поглибленої переробки деревини. Форми реалізації потенціалу розвитку деревообробної промисловості в областях Західного регіону визначено на основі аналізу їх (областей) конкурентних переваг, а також з урахуванням загальних тенденцій динаміки внутрішнього і зовнішнього ринків деревообробної продукції (табл. 4.19).

Виходячи з особливостей бізнес-середовища деревообробної промисловості Західного регіону України, економічно виправданим вважаємо створення інтегрованих підприємницьких структур (на зразок кластерів), які б об'єднували деревообробні підприємства регіону, що пов'язані не лише територіально, але й належністю до певних ланок технологічного ланцюга повного циклу того чи іншого виду деревообробного виробництва.

Багатоаспектність деревообробних виробництв зумовлює можливість як горизонтальної, так і вертикальної інтеграції підприємств. За сценарієм *горизонтальної інтеграції* створення інтегрованих підприємницьких структур можливе з орієнтацією на різні групи споживачів продукції (рис. 4.16). Зокрема, йдеться про такі виробництва:

1) вторинної обробки деревини для потреб меблевого виробництва (фанерне виробництво, виробництво шпону, деревопохідних плит);
2) первинної та вторинної обробки деревини для потреб сектору будівництва (виробництво столярних виробів та будівельних конструкцій);
3) виробництво біоенергетичної продукції (деревних пелет);
4) виробництво паперу та паперових виробів.

Розвиток деревообробних виробництв у межах таких інтегрованих структур передбачає впровадження інноваційних рішень у виробничий процес, що вирівнюватиме дисбаланс між технологічним рівнем виробництва у сегментах первинної і вторинної обробки деревини всередині інтегрованої структури. Це, своєю чергою, сприятиме комплексному розвитку деревообробної промисловості у Західному регіоні.

Таблиця 4.19

Перспективні напрями розвитку деревообробних виробництв та форми їх реалізації в областях Західного регіону

Перспективний напрям	Область	Форма реалізації потенціалу розвитку
Фанерне виробництво	Волинська Закарпатська Івано-Франківська Рівненська	*Експортоорієнтована стратегія* Розвиток та розширення виробництва на основі наявної матеріально-технічної бази великих підприємств та залучення іноземного капіталу (створення спільних підприємств)
Виробництва глибинної переробки (виробництво дерев'яних меблів, вікон, дверей, підлоги)	Волинська Закарпатська Івано-Франківська Львівська Рівненська Тернопільська Чернівецька	*Стратегія імпортозаміщення – орієнтація на внутрішній ринок*
Виробництво альтернативних оздоблювальних матеріалів для меблів (деревопохідних плит LPM/TFL)	Волинська Львівська Рівненська	*Експортоорієнтована стратегія* Розвиток виробництва із залученням іноземного капіталу і трансферу інноваційних технологій
Виробництво енергозберігаючої продукції (енергозберігаючих конструкційних та ізоляційних матеріалів (НКМ), панелей з поперечно-клеєної деревини (CLT))	Волинська Львівська Рівненська	*Орієнтація на внутрішній та зовнішній ринки:* 1. Залучення інвестиційних ресурсів міжнародних організацій із фінансування інноваційних проектів енергоефективності; 2. Державно-приватне партнерство, створення інноваційно-промислових комплексів із поглибленої переробки деревини
Виробництво деревних пелет	Волинська Закарпатська Івано-Франківська Львівська Рівненська Чернівецька	*Орієнтація на внутрішній та зовнішній ринки* Участь в інвестиційних проектах у сфері біоенергетики (в т.ч. на засадах державно-приватного партнерства)
Виробництво паперу та паперових виробів	Львівська Тернопільська	*Стратегія імпортозаміщення – орієнтація на внутрішній ринок* Розвиток та розширення виробництва на основі існуючої матеріально-технічної бази великих підприємств

Авторська розробка

За наведеним сценарієм горизонтальної інтеграції доцільною є територіальна інтеграція деревообробних підприємств Львівської і Тернопільської областей у виробництві паперу та паперових виробів. За такого сценарію для підприємств Тернопільської області відкриються можливості використання сировинного, матеріально-технічного і технологічного потенціалу Львівської області, в якій функціонують два потужні підприємства із виробництва паперової сировини – Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат і Львівська фабрика паперово-білових виробів "Бібльос". З іншого боку, високі показники продуктивності праці, що спостерігаються у виробництві паперу та паперових виробів у Тернопільській області,

можуть створити передумови зростання ефективності використання трудових ресурсів на підприємствах, інтегрованих із суб'єктами господарювання у Львівській області.

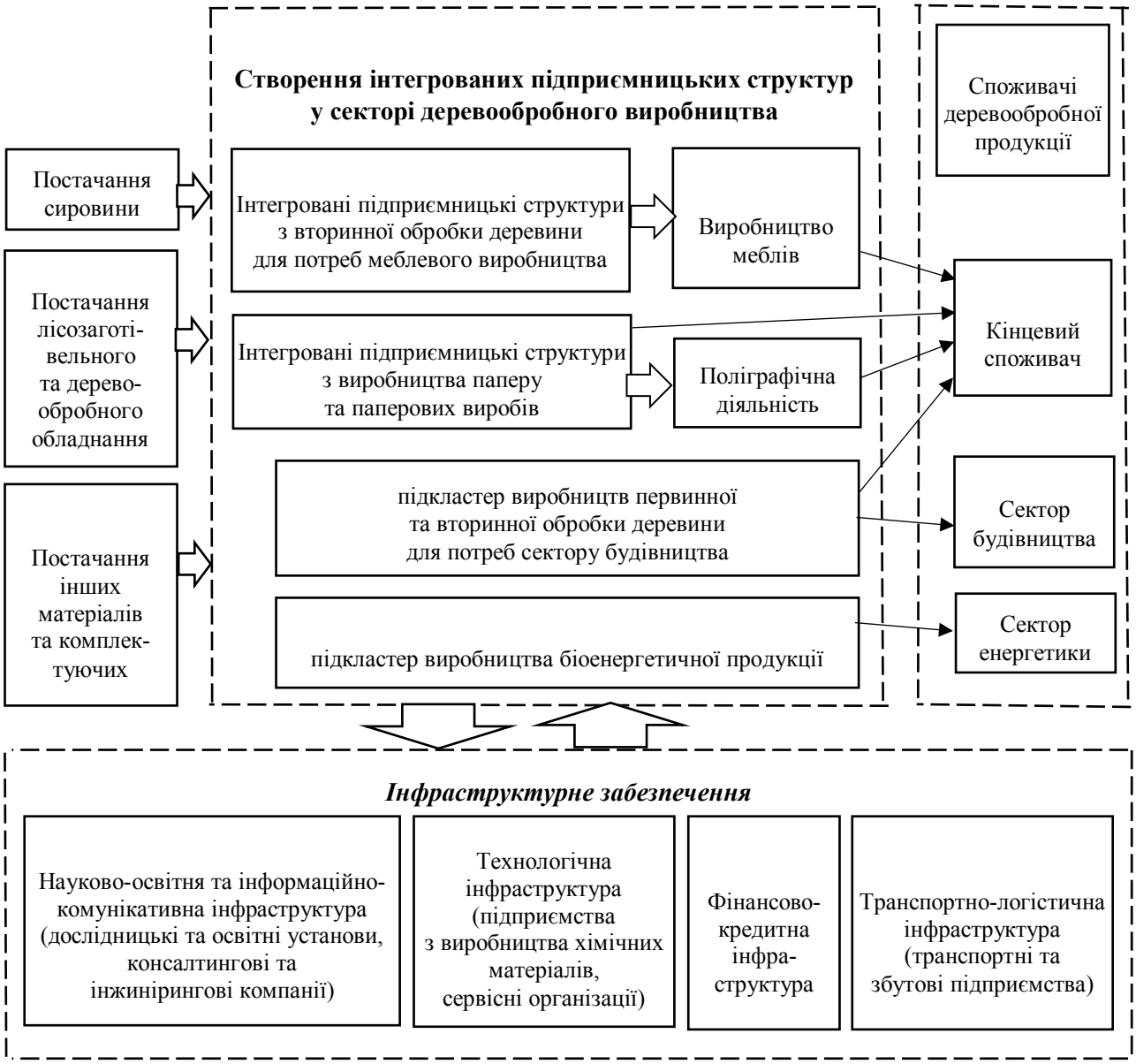

Рис. 4.16. **Організаційна схема горизонтальної інтеграції деревообробних виробництв**

Авторська розробка

Разом із тим, як свідчить світова господарська практика, більш результативною є *вертикальна інтеграція*, що передбачає створення інтегрованих структур, які контролюють увесь виробничий цикл – від заготівлі лісу до випуску паперу та виробів із нього. Організаційна схема побудови деревообробного кластеру в Західному регіоні на основі вертикальної інтеграції наведена на рис. 4.17.

Вертикальна інтеграція деревообробних підприємств регіону може вирішити низку проблем деревообробної промисловості, про які йшла мова вище. Так, великі деревообробні підприємства здатні генерувати найбільш потужні потоки ресурсів і продукції, а тому є своєрідними "точками росту" деревообробної промисловості загалом. Серед переваг таких підприємств можна виділити: 1) ефективну концентрацію ресурсів для пропорційного розвитку усіх видів деревообробних виробництв; 2) значні

виробничі потужності, представлені обладнанням значно вищого технічного рівня; 3) здатність до раціонального використання деревини різної якості, в тому числі і відходів деревообробки, а відтак, – до вирішення екологічних проблем.

Рис. 4.17. **Організаційна схема вертикальної інтеграції деревообробних виробництв**

Авторська розробка

З огляду на сказане, потужним стимулом розвитку деревообробної промисловості Західного регіону може стати створення інтегрованих структур за сценарієм вертикальної територіальної інтеграції деревообробних підприємств, зокрема, Львівської, Волинської, Рівненської, Івано-Франківської і Закарпатської областей. Для отримання максимального ефекту до складу такого кластеру мають увійти:

- підприємства, які здійснюють заготівлю та первинну обробку деревини;
- підприємства вторинної обробки деревини;
- підприємства технологічної інфраструктури (із виробництва хімічних матеріалів, сервісні організації);
- транспортні та збутові підприємства;
- дослідницькі та освітні установи, консалтингові та інжинірингові компанії.

Ключовим напрямом підвищення ефективності деревообробної промисловості на базі інтеграції є розробка та фінансування спільних інвестиційних проектів, зокрема: з утилізації відходів лісозаготівлі і лісопиляння та їх переробки на продукцію з високою доданою вартістю; зі створення та модернізації потужностей із виробництва паперової продукції; зі створення біологічних субстанцій із рослинної сировини; із модернізації потужностей для меблевого виробництва; із виробництва енергозберігаючих конструкційних та ізоляційних матеріалів.

Велике значення для успішної реалізації проектів створення інтегрованих підприємницьких структур має інфраструктурне забезпечення (науково-освітня та інформаційно-комунікативна, технологічна, фінансово-кредитна та транспортно-логістична інфраструктура). Досвід створення науково-освітньої та інформаційно-комунікативної інфраструктури у секторі деревообробки має Львівська область, в якій у 2010 році створено об'єднання підприємців "Кластер "Деревообробка та меблеве виробництво". Основними напрямами діяльності цього кластера є розробка навчальних програм і тренінгів, а також інформаційно-комунікаційна та аналітично-експертна підтримка (збір, обробка та поширення аналітичної інформації, розробка бізнес-планів та проектів, допомога у пошуку і залученні інвестицій). Упродовж 2014-2016 років об'єднання брало участь у двох проектах (донором яких була Сьома рамкова програма Європейської Комісії), а саме: у проекті "Посилення співпраці та координації наукових установ і організацій інноваційного розвитку" (RERAM) у сфері ефективності використання деревини як ресурсу та проекті "EcoPressWood". Останній передбачав дослідження властивостей, виробництво тестової партії та тестування у промислових умовах безформальдегідних смол із відходів виробництва біодизелю.

У 2018 році у Львівській області в рамках ініціативи "Львівський промисловий ХАБ" створено також кластер поліграфії та деревообробної індустрії, метою якого є поєднання зусиль промислових підприємств, закладів професійно-технічної освіти та наукових закладів для вирішення проблем розвитку деревообробної промисловості області, зростання конкурентоспроможності деревообробних підприємств та сприяння їх виходу на зовнішні ринки.

Підсумовуючи, зазначимо, що створення інтегрованих підприємницьких структур у секторі деревообробного виробництва в Західному регіоні дасть можливість, по-перше, забезпечити потреби деревообробних підприємств в сировині, організувати взаємовигідні зв'язки із лісозаготівельними підприємствами, по-друге, максимально повно реалізувати потенціал сектора деревообробки в регіоні, по-третє, підтримати і стимулювати інвестиційну активність, що у підсумку сприятиме формуванню високого рівня конкурентоспроможності деревообробної продукції, виходу її на зовнішні ринки та зростанню ефективності деревообробного виробництва загалом.

РОЗДІЛ 5
СИРОВИННІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АГРОПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ

5.1. Оцінка потенціалу виробництва та експорту борошна і продукції з нього

Переробка зернових – один із найперспективніших напрямів розвитку агропромислового виробництва, з огляду на зростання попиту на ці культури та продукти їх переробки на світовому ринку. До найбільш широко вирощуваних зернових культур належить пшениця. Україна входить у першу десятку виробників пшениці у світі, попри низхідний тренд виробництва цього виду зернових (рис. 5.1). Натомість виробництво жита в Україні є незначним і має спадну тенденцію – у 2018 році його частка в обсязі виробництва пшениці склала лише 1,65% (проти 2,86% у 2013-му). Серед регіонів найвище значення цього показника традиційно характерне для північних областей: Волинської (9,01% у 2018 році проти 14,60% у 2013-му), Житомирської (10,35% проти 21,19%), Рівненської (13,77% проти 14,95%) і Чернігівської (8,01% проти 27,84%).

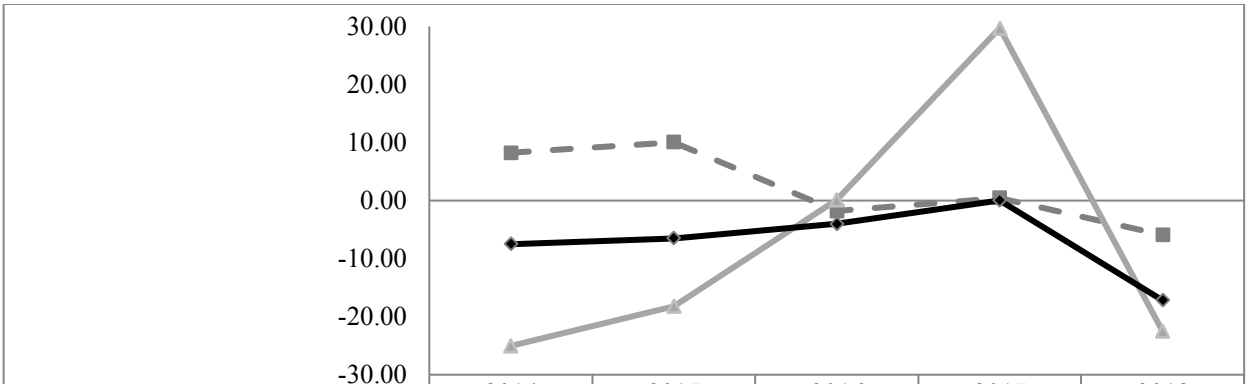

	2014	2015	2016	2017	2018
Пшениця	8.23	10.03	-1.84	0.44	-5.93
Жито	-25.04	-18.18	0.13	29.7	-22.47
Борошно пшеничне та пшенично-житнє	-7.52	-6.48	-4.01	0.02	-17.20

Рис. 5.1. **Темпи приросту виробництва зернових і борошна в Україні, %**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [5; 79]

Упродовж 2014-2018 років зростання обсягів виробництва пшениці і жита (далі – зернових) відбулось у 17-ти областях, із них найбільше – у Херсонській (на 69,79%), Житомирській (на 69,27%), Хмельницькій (на 49,36%), Тернопільській (на 49,06%), Івано-Франківській (на 44,39%) і Одеській (на 43,76%) (додаток У, табл. У.1). Водночас у 7-ми областях відбулось зниження значень цього показника, а надто у Донецькій (на 34,95%) і Закарпатській (на 26,07%). Основними виробниками зернових є Одеська (9,42% у 2018 році), Харківська (7,15%), Вінницька (6,71%), Запорізька (6,60%) і Дніпропетровська (6,22%) області (додаток У, табл. У.2).

За 9 місяців 2019 року динаміка виробництва пшениці в Україні була позитивною – темп приросту склав 15,10% відносно аналогічного періоду попереднього року. У виробництві жита ситуація протилежна – падіння 15,80% за вказаний період.

Пшениця і жито – це основні зернові культури, які формують сировинну базу для борошномельного виробництва. В Україні спостерігається стійка тенденція до зниження темпів останнього, яке, своєю чергою, є сировинною основою для виготовлення продукції з борошна. Упродовж 2014-2018 років виробництво борошна пшеничного та пшенично-житнього (далі – борошна) в Україні скоротилось на 31,24% (до 1634,76 тис. т), зокрема, у 2018-му – на 17,20% (див. рис. 5.1). За попередніми даними ДССУ, у 2019 році падіння виробництво борошна дещо сповільнилось – темп приросту значень цього показника склав -3,01%.

У 2018 році, порівняно з 2013-м, виробництво борошна зросло у 7-ми областях, із них найбільше у Житомирській (на 75,05%), Хмельницькій (на 67,75%) і Київській (на 33,02%), а порівняно з 2017-м, – лише в 5-ти: Закарпатській (на 28,28%), Київській (на 1,78%), Львівській (на 6,25%), Хмельницькій (на 3,08%%) і Чернігівській (на 7,59%) (додаток У, табл. У.3). Найсуттєвіше зниження обсягів виробництва борошна за цей період відбулось у Донецькій (на 97,68%), Луганській (на 79,62%) та Кіровоградській (на 67,99%) областях. Основне виробництво борошна зосереджене у Вінницькій (14,53% у 2018 році), Харківській (14,47%), Київській (10,77%) і Дніпропетровській (9,50%) областях (додаток У, табл. У.4).

Негативна динаміка борошномельного виробництва пов’язана зі скороченням обсягу зернових, спрямованих на переробку. Так, упродовж аналізованого періоду частка борошна, що припадала на 1 т вироблених зернових в Україні, зменшилась на 37% – від 103,7 кг/т у 2013 році до 65,4 кг/т у 2018-му (додаток У, табл. У.5). Іншими словами, лише 6,54% виробленого зерна (пшениці і жита) переробляється на борошно. Серед регіонів потенціал первинної переробки зернових найбільше втратили: Донецька (17,65 в.п. сумарно за 2014-2018 роки), Івано-Франківська (16,49 в.п.), Луганська (16,85 в.п.), Одеська (4,02 в.п.), Тернопільська (4,17 в.п.) і Херсонська (6,46 в.п.) області. Такі зміни були спричинені від’ємними темпами приросту виробництва борошна у названих регіонах.

Упродовж 2014-2018 років збільшення значень коефіцієнта співвідношення між виробництвом борошна і зернових відбулось лише у 5-ти регіонах. Однак, якщо у Вінницькій, Київській і Хмельницькій областях приріст виробництва зернових супроводжувався ще вищим приростом виробництва борошна, то у Дніпропетровській і Сумській – значення названого коефіцієнта зросли унаслідок зменшення виробництва зернових при порівняно незначних (5,99% і 3,82% відповідно) темпах виробництва борошна. Найвищі показники переробки зерна на борошно стабільно демонструють Київська (184,4 кг/т у 2018 році), Закарпатська (168,8 кг/т), Вінницька (135,1 кг/т у 2018 році) і Харківська (126,3 кг/т) області.

Ключовим фактором збільшення віддачі від виробництва зерна є забезпечення високого ступеня його переробки, первинною ланкою якої є виготовлення борошна, а подальшими – виробів із нього. Із негативними тенденціями розвитку борошномельної промисловості в Україні тісно корелювали тренди виготовлення продукції з борошна (рис. 5.2). У 2018 році, порівняно з 2013-м, виробництво хліба та хлібобулочних виробів нетривалого зберігання (надалі – хліба) зменшилось на 39,2% (або 612,3 тис. т); кондитерських виробів – на 28,69%, зокрема печива – на 27,8% (або 66,0 тис. т), а вафель – на 31,4% (або 23,4 тис. т); макаронних виробів – на 20,7% (або 20,7 тис. т). Загальне скорочення виробництва продукції з борошна за цей період склало 36,61%.

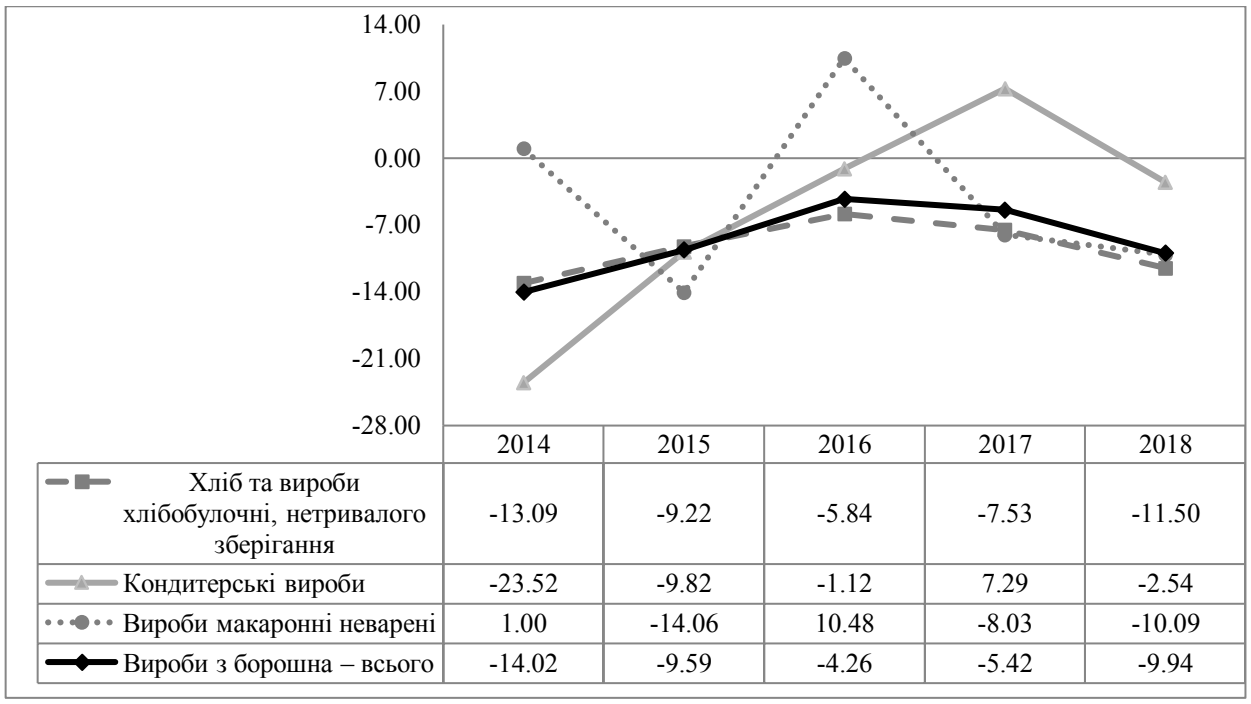

Рис. 5.2. **Темпи приросту виробництва продукції з борошна в Україні, %**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [5]

Упродовж 2014-2018 років лише дві області сумарно продемонстрували зростання у цьому сегменті харчової промисловості: Київська (+4,85 в.п.) і Рівненська (+4,91 в.п). Остання була єдиною серед регіонів, де було досягнуто приросту виробництва продукції з борошна у 2018 році (додаток У, табл. У.6). Основними виробниками борошняної продукції в Україні є Дніпропетровська, Київська і Харківська області, на які у 2018 році сумарно припадало 31,89% виготовленого в Україні хліба, хлібобулочних, кондитерських і макаронних виробів (додаток У, табл. У.7). До 2015 року лідером за цим показником незмінно була Донецька область.

У структурі виробництва продукції з борошна в Україні традиційно домінують хліб та хлібобулочні вироби нетривалого зберігання, хоча з 2016 року намітилась тенденція до поступового зменшення їх частки на користь продукції з поглибленим ступенем переробки, а саме кондитерських виробів (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Структура виробництва продукції з борошна в Україні, %

Продукція	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Хліб та вироби хлібобулочні, нетривалого зберігання	79,14	80,00	80,33	79,00	77,23	75,89
Кондитерські вироби	15,79	14,05	14,01	14,47	16,41	17,76
Вироби макаронні неварені	5,07	5,95	5,66	6,53	6,35	6,34
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ [5]

Найвищий рівень розвитку кондитерських виробництв характерний для харчової промисловості Львівської і Сумської областей – у 2018 році частка кондитерських виробів у структурі виготовленої продукції з борошна у цих регіонах досягла, відповідно, 38,72% і 33,70% (проти 22,20% і 18,68% у 2013-му). Частка продукції кондитерських виробництв у названій структурі становила понад 20% також у Вінницькій, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Полтавській і Черкаській областях (додаток У, табл. У.8). На виготовленні

макаронних виробів спеціалізується харчова промисловість Херсонської (31,95% у структурі продукції з борошна), Рівненської (27,44%), Дніпропетровської (15,35%), Хмельницької (12,32%) і Харківської (11,06%) областей.

Результати проведених оцінок дали підстави для диференціації регіонів України на чотири групи за масштабами сільськогосподарського виробництва зернових та продуктів їх промислової переробки (борошна і виробів із нього). Як видно з табл. 5.2, переважна більшість (11-ть у 2018 році) областей належали до 4-ї групи, тобто не володіють значним потенціалом виробництва ані зернових, ані продукції з них. Водночас у межах груп упродовж аналізованого періоду відбулись певні зміни (області, які змінили свої позиції, позначено у таблиці сірим кольором). Найбільший прорив здійснила Хмельницька область, піднявшись із 4-ї у 1-шу групу. Ще дві області – Львівська і Сумська – перемістились у 2-гу групу завдяки збільшенню обсягів промислової переробки зернових. Тернопільська і Херсонська області наростили потенціал виробництва зернових і, відповідно, перейшли у 3-тю групу. Але натомість чотири області (Донецька, Луганська, Полтавська і Черкаська) опустились у 4-ту групу.

Таблиця 5.2

Групування регіонів України за потенціалом виробництва зернових (пшениці і жита) та продуктів їх переробки (борошна і виробів із нього)

№ групи	*Характеристика групи*	*2013*	*2018*
I	Значні обсяги сільськогосподарського виробництва зернових та продуктів їх промислової переробки	Вінницька Дніпропетровська Донецька* Запорізька Одеська Харківська Черкаська*	Вінницька* Дніпропетровська Запорізька* Одеська Харківська Хмельницька
II	Високий ступінь промислової переробки зернових при невеликих обсягах їх сільськогосподарського виробництва	Київська Луганська	Київська Львівська* Сумська*
III	Невисокий ступінь промислової переробки зернових при значних обсягах їх сільськогосподарського виробництва	Кіровоградська Миколаївська Полтавська	Кіровоградська* Миколаївська Тернопільська Херсонська
IV	Невеликі обсяги сільськогосподарського виробництва зернових та продуктів їх промислової переробки	Волинська Житомирська* Закарпатська Івано-Франківська Львівська Рівненська Сумська Тернопільська Херсонська Хмельницька Чернівецька Чернігівська	Волинська Донецька* Житомирська* Закарпатська Івано-Франківська Луганська Полтавська* Рівненська Черкаська* Чернівецька Чернігівська

*Спеціалізація регіону на виготовленні кондитерських виробів

Джерело: авторська розробка

Загалом зменшення обсягів виробництва продукції борошномельної промисловості в основному пов’язане зі зниженням попиту на неї на вітчизняному ринку. Так, порівняно з 2013 роком, фонд споживання хлібних продуктів в Україні зменшився на 14,71% (або 725,9 тис. т), а порівняно з 2000-м, – на 31,49%

(або на 1933,7 тис. т). Наведена тенденція свідчить про перенасичення внутрішнього ринку хлібними продуктами. Водночас на світовому ринку попит на зернові постійно зростає. Відповідно збільшується і український експорт у цьому сегменті – за даними Міжнародного торгового центру (ITC) [99], **у** рейтингу провідних світових експортерів пшениці Україна (із часткою 7,3% світового експорту) у 2018 році займала 6-ту позицію після Російської Федерації, Канади, США, Франції і Австралії. Натомість у світовому експорті жита частка України є незначною (≈0,6%). Упродовж 2014-2018 років темп приросту українського експорту пшениці склав 58,83% (табл. 5.3), тоді як за 10 місяців 2019 року значення цього показника досягло 49,70%.

Таблиця 5.3

Темпи приросту українського експорту зернових культур та продуктів їх переробки, %

*Код за УКТЗЕД**	*Товар*	*2014 / 2013*	*2015 / 2014*	*2016 / 2015*	*2017 / 2016*	*2018 / 2017*	*2018 / 2013*
1001	Пшениця	21,21	-2,36	21,39	1,53	8,89	58,83
1002	Жито	176,41	-67,67	-68,53	311,65	298,97	361,84
1101	Борошно пшеничне	1,66	-4,63	7,76	29,89	-26,24	0,09
19.02	Вироби з тіста без дріжджів	-7,56	-17,37	-13,55	23,21	10,16	-10,37
19.05	Хлібобулочні вироби	-30,57	-49,55	24,93	9,89	-8,77	-56,14

УКТЗЕД – Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ [81]

Попри зменшення у 2018 році експорту борошна пшеничного на 26,24%, загальне зростання значень цього показника упродовж аналізованого періоду склало 0,09%. Натомість експорт хлібобулочних виробів скоротився на 8,77% (сумарно на 56,14%). Водночас варто відмітити нарощення (суттєвими темпами) із 2017 року експорту виробів із тіста без дріжджів. Однак, незважаючи на таку позитивну тенденцію, частка цього виду продукції харчової промисловості у структурі українського товарного експорту залишається мізерною – 0,09% у 2019 році (проти 0,07% у 2013-му), тоді як частка пшениці досягла 7,29% (проти 2,99%).

Для України характерне стійке зростання рівня експортоорієнтованості виробництва зернових, борошна та виробів із нього. Проте, у співвідношенні між обсягами випуску і експорту названих видів продукції є значний дисбаланс: експортоорієнтованість виробництва зернових культур значно більша, порівняно з виробництвами харчової промисловості. Так, зокрема, частка експорту у випуску пшениці у 2018 році перевищила аналогічний показник продукції борошномельної промисловості у 3,54 разу (табл. 5.4).

Таблиця 5.4

Частка експорту у випуску, %

*Код за УКТЗЕД**	*Товар*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
1001	Пшениця	34,84	43,73	50,70	68,81	66,19	66,54
1002	Жито	2,48	12,32	5,81	1,57	4,93	26,39
11	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості	9,31	11,52	14,92	18,81	22,49	18,78

Джерело: авторські розрахунки за даними ДССУ [5; 79; 81, 85]

У 2018 році понад 80% експорту продукції борошномельно-круп'яної промисловості забезпечили шість областей: Харківська (27,88%), Хмельницька (18,40%), Вінницька (17,49%), Черкаська (10,75%), Київська (7,67%) і

Дніпропетровська (7,12%) (додаток Ф, табл. Ф.1). У названому році зростання експорту цього виду продукції продемонстрували дев'ять регіонів, із них найбільше (в 11 разів) – Рівненська і Тернопільська області (додаток Ф, табл. Ф.2).

Експорт готових продуктів із зерна є більш диверсифікованим у регіональному розрізі, проте, у ньому домінують Київська (із часткою 19,03% у 2018 році), Полтавська (14,87), Сумська (14,23%) і Харківська (12,50%) області. Із 14-ти регіонів, в яких зросли обсяги експорту продуктів із зерна у 2018 році, варто виділити Чернівецьку і Черкаську області, де відбулось зростання значень цього показника у 5 і у 4 рази відповідно. Водночас у Волинській і Вінницькій областях падіння експорту продуктів із зерна склало 90,79% і 64,65%.

Будучи потужним експортером зернових, Україна майже не імпортує цих видів продукції. Хоча обсяг імпорту пшениці є незначним, однак, має сталу тенденцію до зростання – 4,04 тис. т у 2018 році проти 1,78 тис. т у 2013-му. Натомість динаміка імпорту жита є нестабільною: 0,4 тис. т у 2018 році проти 0,19 тис. т у попередньому році і проти 16,34 тис. т у 2016-му. Із 2017 року обсяг імпорту пшеничного борошна перевищує обсяг імпорту пшениці. У 2018 році таке переважання склало 2,6 разу, тоді як у 2015-2016 роках ситуація була протилежною – імпорт пшениці покривав імпорт борошна із неї у середньому у 2 рази. Основним імпортерами продукції борошномельно-круп'яної промисловості є густозаселені регіони: Дніпропетровська (32,94% від загального обсягу українського імпорту цього виду продукції у 2018 році), Харківська (31,02%) і Київська (12,63%) області.

Після скорочення упродовж 2014-2016 років імпорту готових продуктів із зерна (тобто продукції поглибленої переробки) із 2017-го відбувається його прискорене зростання, а надто виробів із тіста без дріжджів. Так, у 2018 році обсяг імпорту цих виробів (36,5 тис. т) перевищив рівень 2013-го на 11,27%. 50,18% імпорту виробів із зерна припадало сумарно на Дніпропетровську і Київську області. Окрім них, значні обсяги цього виду продукції харчової промисловості також імпортували Одеська (11,68%), Львівська (9,37%) і Харківська (8,38%) області.

Загалом імпортозалежність внутрішнього споживчого ринку продукції харчової промисловості (у сегменті продукції з борошна) в Україні є невисокою. Так, частка імпорту у роздрібному товарообороті хлібобулочних виробів становить 2,6%, кондитерських виробів – 6,9%, борошна – 5,1%, тоді як макаронних виробів – 25,1% (додаток Ф, табл. Ф.3). Найбільша частка імпорту у споживанні макаронних виробів характерна для Дніпропетровської (30,3%), Донецької (28,0%), Луганської (27,9%), Миколаївської (27,7%) і Харківської (27,1%) областей. Наведені дані свідчать, що попри спеціалізацію харчової промисловості Дніпропетровської і Харківської областей на виробництві макаронних виробів, ці регіони мають значний потенціал для імпортозаміщення у названому виробництві.

Виявлені тенденції у динаміці імпорту борошна та виробів із нього зумовлені, в основному, змінами у культурі харчування, які вимагають розширення асортименту продукції, відповідно до вимог сучасного попиту. Українські виробники готових харчових продуктів із зерна переважно стримано інвестують у модернізацію та розширення виробництва (закупівлю нових технологічних ліній для розширення асортименту продукції), схиляючись до експорту сировини. Відповідно зростають обсяги імпорту, зокрема, екологічних, органічних, безглютенових та інших виробів.

Висновки і рекомендації

Україна володіє потужним сировинним потенціалом для розвитку виробництв харчової промисловості, зокрема, у сегменті виготовлення продуктів із зерна, передусім борошна. Однак, на борошно в Україні переробляється мізерна частка (6,54% у 2018 році) виробленого зерна (пшениці і жита). Основними причинами скорочення обсягів борошномельного виробництва є зменшення попиту на його продукцію на внутрішньому споживчому ринку, а також обсягів промислового використання борошна, зокрема в хлібопекарській промисловості, яка є найбільшим споживачем цього продукту (60% у структурі споживання). Зниження попиту на готову продукцію борошномельного виробництва формує низький рівень завантаження як старих, так і нових або модернізованих високопродуктивних млинів. Потужності українських борошномельних підприємств завантажені лише на 30÷50%. Для немодернізованих виробництв ситуація ускладнюється через високу енергоємність, що ставить під сумнів доцільність їх подальшого функціонування. Загалом це негативно впливає на формування цін попиту на пшеницю на внутрішньому ринку, а надто – на рентабельність борошномельного виробництва, яка становить менше 1%. Своєю чергою, низька ефективність борошномельного виробництва безпосередньо пов'язана із незбалансованістю ринку борошна в Україні. Тенденція нарощення експорту зернових, поряд зі скороченням обсягів їх внутрішнього споживання, передусім продовольчого, поступово руйнує виробничий потенціал та інфраструктуру названого ринку, активізуючи імпорт готових зернових та хлібних продуктів. Так, у 2018 році обсяги експорту пшеничного борошна (у вартісному виразі) становили лише 2,37% (проти 3,76% у 2013-му) від експорту пшениці, а дохідність зовнішніх борошняних поставок була у понад 2 рази нижчою, аніж дохідність зернотрейдерів.

Водночас вітчизняна борошномельна промисловість відчуває гостру нестачу зерна (передусім пшениці) з необхідними показниками твердості або вмісту клейковини. Підтвердженням цього є зростання імпорту зернових культур високої якості як сировини для борошномельних виробництв. Також Україна нарощує імпорт житнього борошна (за попередніми даними, у 2019 році його обсяги склали близько 30 тис. т), паралельно зменшуючи власне виробництва жита через його низьку маржинальність. До прикладу, у Білорусі, яка є основним експортером житнього борошна в Україну, діє заборона на експорт цієї зернової культури.

Цілком очевидним є факт, що виробництво і переробка зернових культур в Україні має високі потенційні резерви. Однак, для переробки таких обсягів зернових, які сьогодні виробляються, а також з огляду на зростання світового попиту на продукти із зерна та борошна, нам необхідна сучасна, потужна, диверсифікована переробна (передусім харчова) промисловість. Зокрема перспективним сегментом останньої вбачається поглиблена переробка зернових, технології якої досить поширені у світі. Так, у країнах ЄС функціонують 78 підприємств такого профілю, у США – 21, у РФ – 4, в Узбекистані – одне, а у Казахстані будуються два. Одним із пілотних проектів в Україні є спільний із болгарськими інвесторами проект будівництва заводу із виробництва обладнання для глибокої переробки зернових та олійних культур, ініціатором якого є VECTOR Company Group, і який планується ввести в експлуатацію упродовж 2020-2021 років.

На сьогодні поглиблена переробка зернових – це загальносвітовий тренд, що передбачає запровадження інноваційних технологій, створення нових робочих місць і отримання доданої вартості. Вона включає, з-поміж іншого, виготовлення сировини

(крохмалю, глюкозно-фруктозних сиропів та ін.) і тари (біопластику) для продукції харчової промисловості. Для України стимулювання розвитку виробництв із глибокої переробки зернових може стати дієвим інструментом як реалізації політики імпортозаміщення, так і посилення присутності вітчизняних товаровиробників на преміальних ринках продукції з високою доданою вартістю.

Зміна співвідношення між сировиною, продуктами первинної переробки та готовою продукцією в загальному обсязі експортованої продукції АПК є одним із завдань реалізації Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року, схваленої Кабінетом Міністрів України 10 липня 2019 року. Світові тенденції вказують на зростання попиту на харчові продукти (передусім унаслідок збільшення кількості населення планети), що в перспективі може дозволити українським товаровиробникам посилити свої конкурентні позиції на міжнародному ринку продуктів харчування. Найбільш перспективними вільними нішами у цьому сегменті є органічна та безглютенова продукція із зерна, а також дешевша (традиційна за номенклатурою) продукція, яка користується попитом у країнах із високими темпами приросту населення (Африки і Азії).

Окремі продукти із зерна, виготовлені в Україні (борошно пшеничне, макаронні вироби, пряники та ін.) вже зайняли свою нішу на зовнішньому ринку. Однак, для подальшого зміцнення конкурентних позицій потрібно підвищувати якість і розширювати асортимент такої продукції та удосконалювати технології її виробництва, відповідно до вимог сучасних міжнародних стандартів і регламентів.

До основних завдань, спрямованих на досягнення Україною статусу провідного експортера не лише зернових культур, але й продуктів їх промислової переробки (зокрема виготовлених із борошна) на світовому ринку, нами віднесено:

- впровадження інноваційних технологій вирощування зернових культур та, водночас, підвищення рівня технічного оснащення борошномельних виробництв задля підвищення якості готової продукції із забезпеченням вимог світових стандартів;
- стимулювання кооперації та інтеграції (горизонтально-вертикальної) сільськогосподарських і промислових товаровиробників у процесах первинної обробки, заготівлі та реалізації виготовленої продукції;
- розвиток транспортної інфраструктури (передусім у сільській місцевості) на засадах державно-приватного партнерства;
- удосконалення промоції і логістики просування товарів вітчизняної харчової промисловості на світовий ринок задля уникнення потенційних втрат за ціною і якістю;
- активізацію діяльності у напрямку створення сприятливих інституційних умов для подальшого розвитку потужних експортоорієнтованих виробництв і, водночас, розвитку малих та середніх підприємств, які виготовляють товари з високою доданою вартістю, зокрема, на основі органічних продуктів рослинного походження;
- стимулювання експортної активності суб’єктів агропромислової діяльності шляхом надання їм організаційно-технічної та інформаційної підтримки у напрямку удосконалення системи управління якістю продукції та забезпечення міжнародної сертифікації виробництв.

Реалізація окреслених завдань дозволить українським товаровиробникам не лише закріпити набуті позиції на світовому ринку, але й розширити як географічну структуру експорту (ринки збуту у розрізі країн та регіонів), так і товарну номенклатуру експортованої агропродукції, зокрема, у преміальних сегментах.

5.2. Аналіз сучасного стану і ключових трендів м'ясопереробних виробництв

Виробництво м'яса та м'ясних продуктів – один із ключових сегментів вітчизняної харчової промисловості. У 2018 році його частка у загальному виробництві харчових продуктів в Україні досягла 17,78% (проти 15,93% у 2013-му). Водночас основною проблемою, яка стримує розвиток названого сегмента, є скорочення сировинної бази для промислової переробки м'яса через кризовий стан тваринництва. Своєю чергою, негативні зміни у заготівлі основних видів тваринницької продукції стали наслідком несистемної та неефективної трансформації українського АПК шляхом руйнування великих спеціалізованих господарств із вирощування та відгодівлі, передусім, великої рогатої худоби (ВРХ) і свиней. У підсумку, до 2013 року (порівняно з 1990-м) виробництво продукції тваринництва в усіх категоріях сільськогосподарських підприємств в Україні скоротилось на понад 50%.

Упродовж 2014-2018 років загальний обсяг заготівлі м'яса тваринницькими господарствами зменшився на 1,41% (табл. 5.5). Проте, у 2018 році відбулось зростання значень цього показника, яке було досягнуто у 13-ти регіонах, а найбільше – у Миколаївській (на 15,38%) і Вінницькій (на 9,85%) областях (додаток Х, табл. Х.1).

Таблиця 5.5

Темпи приросту заготівлі м'яса в Україні (у забійній масі), %

Показник	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
М'ясо птиці	-0,31	-1,80	2,02	1,53	6,26	7,75
Свинина	-0,76	2,30	-1,59	-1,57	-4,53	-6,11
Яловичина і телятина	-3,53	-6,95	-2,19	-3,22	-1,27	-16,11
Інші види м'яса	-12,24	-9,04	-4,55	1,49	1,17	-21,77
Всього	**-1,25**	**-1,53**	**0,04**	**-0,23**	**1,58**	**-1,41**

Авторські розрахунки за [84]

В Україні спостерігається стала тенденція до зростання заготівлі м'яса *птиці*. Упродовж аналізованого періоду потенціал розвитку птахівництва найбільше наростили Вінницька (+133,56%), Житомирська (+92,45%) і Сумська (+55,56%) області. У 2018 році додатних темпів приросту заготівлі м'яса птиці було досягнуто у 16-ти регіонах, зокрема, найвищих – у Херсонській (54,55%) та Івано-Франківській (47,55%) областях. Також із 2017 року в Україні зростали обсяги заготівлі *інших видів м'яса* (конини, кролятини, баранини та козлятини). У 2018 році приріст цих видів м'яса забезпечили шість областей: Вінницька (+23,53%), Житомирська (+13,89%), Закарпатська (+17,65%), Запорізька (+15,38%), Київська (+5,56%) і Львівська (+5,0%).

На противагу птахівництву, тренди у вітчизняному свинарстві здебільшого негативні. Упродовж 2014-2018 років обсяги заготівлі *свинини* скоротились на понад 6%. У 2018 році лише в 7-ми регіонах зросло значення цього показника. Із них Сумська і Тернопільська області є лідерами за нарощенням потенціалу свинарства за останні 5 років: +53,33% і +41,53% відповідно. Станом на 1 січня 2020 року поголів'я основного стада свиней в Україні зменшилось на 4,9%, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Зокрема, через масштабний спалах АЧС у серпні минулого року Львівська область втратила близько третини поголів'я свиней. Окрім того, станом на початок листопада 2019 року зменшення кількості

свиней зафіксували у свинокомплексах Тернопільської (-23% або 38,8 тис. гол. проти аналогічного періоду 2018-го), Полтавської (-16% або 36,8 тис. гол.), Запорізької (-16,2% або 25,5 тис. гол.) та Дніпропетровської (-5,7% або 16,5 тис. гол.) областей. Натомість відбулось збільшення виробничих потужностей свинарів Київської, Харківської та Чернігівської областей майже на 100 тис. голів.

Загалом негативні тенденції і в заготівлі *яловичини та телятини* – у 2018 році зростання було досягнуто лише в 6-ти регіонах, із них найбільше у Миколаївській – 39,69% (+57,76%, порівняно з 2013-м). Така критична ситуація є прямим наслідком скорочення за останні 25 років в Україні поголів'я ВРХ у понад 6 разів. Так, станом на 1 січня 2020 року значення цього показника знизилось на 5,7%, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Своєю чергою, однією з основних причин скорочення поголів'я ВРХ заготівельного призначення і, як наслідок, – виробництва яловичини і телятини, була упродовж 1994-2016 років збиткова діяльність цього сегмента вітчизняного агропрому через високу собівартість виготовлення м'ясної продукції, високі терміни окупності капіталу, а також низькі закупівельні ціни на м'ясну сировину.

Наслідком описаної динаміки стали зміни у структурі заготовленого м'яса. Так, упродовж 2014-2018 років частка м'яса птиці у цій структурі збільшилась на 4,55 в.п., але, натомість, частка свинини зменшилась на 1,49 в.п., яловичини і телятини – на 2,67 в.п., інших видів м'яса – на 0,39 в.п. (табл. 5.6). У 2018 році 74,10% заготовленого в Україні м'яса птиці припадало на чотири області: Вінницьку (24,55% проти 12,07% у 2013-му), Черкаську (22,11% проти 23,95%), Дніпропетровську (16,17% проти 15,06%) і Київську (11,27% проти 14,93%) (додаток Х, табл. Х.2). У цих областях зосереджені найпотужніші підприємства-виробники цього виду м'яса, зокрема, у Вінницькій області – ТОВ "Вінницька птахофабрика" (одне з найбільших в Україні і ЄС підприємств такого профілю), у Черкаській – ПрАТ "Миронівська птахофабрика", у Дніпропетровській – ТОВ "Агро-Овен", ТОВ "Птахокомплекс "Дніпровський", у Київській – ТОВ "Комплекс Агромарс" та ін. Загалом на заготівлі м'яса птиці спеціалізуються тваринницькі господарства 8-ми регіонів, до яких, окрім названих, входять ще Волинська, Львівська, Рівненська і Харківська області (додаток Х, табл. Х.3).

Таблиця 5.6

Структура заготовленого в Україні м'яса (за видами у забійній масі), %

Показник	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
М'ясо птиці	48,91	49,38	49,24	50,22	51,10	53,46
Свинина	31,33	31,48	32,71	32,17	31,74	29,84
Яловичина і телятина	17,91	17,50	16,53	16,16	15,68	15,24
Інші види м'яса	1,85	1,64	1,52	1,45	1,47	1,46
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [84]

На відміну від висококонцентрованої (територіально) заготівлі м'яса птиці, заготівля свинини, яловичини і телятини, а також інших видів м'яса в Україні є більш диверсифікованою. Так, на чотири області (Київську, Донецьку, Львівську і Полтавську), які є лідерами із заготівлі свинини, у 2018 році сумарно припадало 31,63% обсягу цього виду м'яса. Заготівля свинини є профільною спеціалізацією тваринницьких господарств у 14-ти регіонах.

Ще більш диверсифікованою у регіональному розрізі є заготівля яловичини і телятини – у 2018 році 27,95% обсягу цього виду м'яса припало на чотири області-лідери у цьому сегменті: Івано-Франківську, Львівську, Харківську і Хмельницьку. На заготівлі яловичини і телятини традиційно спеціалізується Миколаївська область, а з 2015 року – і Луганська (внаслідок втрати виробничих потужностей птахофабрик).

Близько 50% заготівлі конини, кролятини, баранини та козлятини сконцентровано у 6-ти областях: Вінницькій (6,09%), Житомирській (11,88%), Закарпатській (11,59%), Київській (5,51%), Львівській (6,09%) і Одеській (8,12%). На заготівлі цих видів м'яса не спеціалізуються тваринницькі господарства жодного регіону.

Попри скорочення сировинної бази, в Україні відбувається поступове нарощення промислового виробництва м'яса. Так, у 2018 році 87,81% м'ясної сировини, заготовленої сільськогосподарськими товаровиробниками, було спрямовано на промислову переробку, що на 5,7 в.п. більше, аніж у 2013-му. У двох областях – Дніпропетровській і Полтавській – обсяги промислового виробництва м'яса перевищують обсяги його заготівлі (у забійній масі) на 25,22% і 5,39% відповідно (додаток Х, табл. Х.4). У цих регіонах функціонують сумарно понад три десятки потужних м'ясопереробних підприємств, три з яких (ПАТ "Пирятинський м'ясокомбінат", ПрАТ "Жовтоводський м'ясопродкомбінат" і ТОВ "Гадяцький м'ясокомбінат") входять до Групи компаній UkrLandFarming. Дуже високий потенціал розвитку м'ясопереробних виробництв демонструють також Донецька і Львівська області, в яких частка промислового виробництва м'яса і м'ясопродуктів у заготівлі м'ясної сировини (у забійній масі) становила 96,49% (проти 89,35% у 2013 році) і 83,25% (проти 46,83%) відповідно.

Згідно з попередніми даними ДССУ, у 2019 році, після 3-річної позитивної динаміки, темп приросту промислового виробництва м'яса та м'ясних продуктів в Україні знову став від'ємним (табл. 5.7). Найбільше падіння виробництва відбулось у сегментах іншого м'яса (конини, кролятини, баранини та козлятини) і субпродуктів, а також яловичини і телятини (негативний тренд із 2017 року).

Таблиця 5.7

Темпи приросту промислового виробництва м'яса та м'ясних продуктів в Україні, %

*Код продукції за НПП**	*Продукція*	*2014 /2013*	*2015 /2014*	*2016 /2015*	*2017 /2016*	*2018 /2017*	*2019 /2018*
10.11	М'ясо (охолоджене і заморожене), в т.ч.:	6,46	-0,05	4,24	-2,04	1,08	-10,95
	- яловичина і телятина	-10,93	-0,12	7,89	-3,51	-1,47	-19,97
	- свинина	16,59	-0,45	2,99	-1,47	2,23	-5,82
	- інше м'ясо та субпродукти	4,60	31,23	-16,53	5,83	2,36	-84,86
10.12	М'ясо свійської птиці	-3,12	1,69	5,37	5,41	7,77	-2,10
10.13	М'ясні продукти	-11,68	-8,02	-3,62	1,00	2,22	-3,38
Всього		**-3,67**	**-1,24**	**2,92**	**2,72**	**5,08**	**-4,21**

* Номенклатура продукції промисловості

Авторські розрахунки за [84]

Упродовж аналізованого періоду нарощення потенціалу промислового виробництва м'яса та м'ясних продуктів досягли третина областей, зокрема: Рівненська (+115,24%), Харківська (+97,73%), Тернопільська (+82,68%), Львівська

(+75,37%), Вінницька (+33,76%), Закарпатська (+27,94%), Дніпропетровська (+22,0%) і Житомирська (+4,01%). Однак, у 2018 році позитивну динаміку виробництва у цьому сегменті харчової промисловості продемонстрували лише чотири перші області з наведеного переліку, а також Волинська, Київська і Миколаївська (додаток Х, табл. Х.5).

Промислове виробництво м'яса та м'ясних продуктів в Україні, як і заготівля м'ясної сировини, є територіально висококонцентрованим. Так, у 2018 році 52,4% (проти 39,80% у 2013-му) обсягу цього виробництва було зосереджено у 3-х областях: Дніпропетровській, Київській і Львівській (додаток Х, табл. Х.6). Порівняно значними (>5%) у цій структурі є також частки Вінницької, Донецької, Полтавської, Харківської і Черкаської областей. Водночас частка решти 16-ти регіонів сумарно становила лише 16,0%.

У структурі промислового виробництва м'яса та м'ясних продуктів в Україні домінує м'ясо свійської птиці, частка якого за останні 6 років зросла на 7,22 в.п. (табл. 5.8). Натомість частка м'ясних продуктів (які включають ковбасні, копчені, консервовані та інші вироби із м'яса) скоротилась на 6,54 в.п. Такі тенденції свідчать про згортання поглибленої переробки м'ясної сировини, зокрема, свинини, яловичини і телятини та ін. видів. Значною мірою це спричинено низьким рівнем операційної рентабельності виробництва м'ясних продуктів в Україні – 2,6% у 2018 році проти 3,7% у 2013-му, тоді як рентабельність виробництва м'яса свійської птиці досягла 11,3% (проти 9,1%).

Таблиця 5.8

Структура промислового виробництва м'яса та м'ясних продуктів в Україні, %

Код продукції за НПП	*Продукція*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
10.11	М'ясо (охолоджене і заморожене), в т.ч.:	19,93	22,02	22,29	22,58	21,53	20,71	19,25
	- яловичина і телятина	7,25	6,71	6,78	7,11	6,68	6,26	5,23
	- свинина	12,49	15,11	15,23	15,24	14,62	14,23	13,99
	- інше м'ясо та субпродукти	0,19	0,20	0,27	0,22	0,23	0,22	0,04
10.12	М'ясо свійської птиці	51,40	51,69	53,23	54,49	55,92	57,36	58,62
10.13	М'ясні продукти	28,67	26,29	24,49	22,93	22,55	21,93	22,13
Всього		**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [84]

Негативна динаміка наведених структурних показників пов'язана зі скороченням поглибленої переробки м'яса. Так, упродовж 2014-2019 років частка м'ясних продуктів у структурі промислового виробництва м'яса в Україні зменшилась на 22,78% – від 286,6 кг/т у 2013 році до 221,3 кг/т у 2019-му. Серед регіонів лідерами за значенням цього показника є Одеська, Кіровоградська і Житомирська області, в яких частка м'ясних продуктів у структурі промислового виробництва м'яса стабільно перевищує 60% (додаток Х, табл. Х.7).

На виробництві м'ясних продуктів спеціалізується сектор м'ясопереробки харчової промисловості 10-ти регіонів, до яких (окрім названих вище) входять: Волинська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Миколаївська, Полтавська і Харківська області. За останні 5 років лише шість регіонів сумарно збільшили обсяги виробництва м'ясних продуктів, тобто наростили свій потенціал поглибленої

промислової переробки м'яса. Це передусім області, які спеціалізуються на виробництві м'ясних продуктів – Житомирська (+25,95%), Закарпатська (+194,67%), Запорізька (+25,95%) і Харківська (+27,61%), а також Вінницька (+246,95%) і Дніпропетровська (+37,51%) (додаток Х, табл. Х.8). ***Понад 50% виробництва м'ясних продуктів в Україні сконцентровано у 3-х областях: Дніпропетровській (27,39%), Донецькій (12,0%) і Полтавській (11.67%)*** (додаток Х, табл. Х.9), ***тобто у тих регіонах, де найвище значення показника співвідношення між обсягами промислового виробництва м'яса і обсягами його заготівлі*** (див. додаток Х, табл. Х.4).

Результати проведених оцінок дали підстави для диференціації регіонів України на чотири групи за масштабами заготівлі м'ясної сировини та промислового виробництва м'яса і м'ясопродуктів. Як видно з табл. 5.9, переважна більшість (15) областей належать до 4-ї групи, тобто не володіють значним потенціалом ані заготівлі, ані промислового виробництва м'яса. Водночас у межах перших трьох груп упродовж 2014-2018 років відбулись певні зміни. Так, дві області – Вінницька і Харківська – піднялись, відповідно, у 1-шу і 2-гу групи завдяки нарощенню обсягів промислової переробки м'яса. Але натомість три області перемістились у нижчі групи. Зокрема, Волинська – у 3-тю (внаслідок скорочення промислового виробництва м'яса), а Донецька – у 2-гу (внаслідок зменшення заготівлі м'яса). Луганська область практично втратила свій виробничий потенціал у сегменті промислової переробки м'яса, тоді як обсяги заготівлі м'ясної сировини скоротились до мінімуму – 0,3% у регіональній структурі (проти 2,2% у 2013 році).

Таблиця 5.9

Групування регіонів України за обсягами заготівлі (у забійній масі) і промислового виробництва м'яса

№ групи	*Характеристика групи*	*2013*	*2018*
I	Значні обсяги заготівлі і промислового виробництва м'яса	Волинська Дніпропетровська Донецька* Київська Львівська Черкаська	Вінницька Дніпропетровська Київська Львівська Черкаська
II	Значні обсяги промислового виробництва м'яса при невеликих обсягах його заготівлі	Луганська Полтавська*	Донецька* Полтавська* Харківська*
III	Невеликі обсяги промислового виробництва м'яса при значних обсягах його заготівлі	Вінницька	Волинська*
IV	Невеликі обсяги заготівлі і промислового виробництва м'яса	Житомирська* Закарпатська Запорізька Івано-Франківська Кіровоградська* Миколаївська* Одеська* Рівненська Сумська Тернопільська Харківська* Херсонська Хмельницька Чернівецька Чернігівська	Житомирська* Закарпатська* Запорізька* Івано-Франківська Кіровоградська* Луганська Миколаївська* Одеська* Рівненська Сумська Тернопільська Херсонська Хмельницька Чернівецька Чернігівська

* Спеціалізація регіону на виробництві м'ясних продуктів

Авторська розробка

Виробництво м'яса є експортоорієнтованим сегментом вітчизняної харчової промисловості. Так, у 2018 році частка експорту у промисловому випуску м'яса склала 23,42%, що на 10,86 в.п. більше, аніж у 2013-му. Водночас частка експорту у випуску м'ясних продуктів становила лише 0,68% (проти 0,53%). Тобто на зовнішніх ринках реалізується лише продукція первинної переробки м'яса. У структурі українського експорту м'яса та продуктів із нього стабільно домінують товари групи "М'ясо та їстівні субпродукти" (20 код за УКТЗЕД). У 2018 році їх частка становила 99,19% (98,34% у 2013-му), зокрема, на товари підгрупи "М'ясо та їстівні субпродукти птиці" (207 код) припало 86,09% (81,44%). За 11 місяців 2019 року значення цих показників досягли 99,36% і 88,91% відповідно.

Упродовж 2014-2018 років сумарні темпи приросту українського експорту м'яса та продуктів із нього склали 113,89% (додаток Ц, табл. Ц.1). Зокрема, обсяги експорту м'яса та їстівних субпродуктів зросли на 115,74%, тоді як продуктів із м'яса (код 16) – лише на 4,3%. Водночас сумарний імпорт м'яса за вказаний період скоротився на 19,13%, а надто продуктів із м'яса – на 61,29% (додаток Ц, табл. Ц.2). Товарна структура українського імпорту в досліджуваному сегменті харчової промисловості аналогічна структурі експорту – у ній домінують м'ясо та їстівні субпродукти птиці (55,78% у 2019 році). Проте, Україна імпортувала дешевші види м'ясної продукції: середньорічна ціна експорту м'яса та їстівних субпродуктів птиці у 2018 році становила $1,54/кг, а імпорту – $0,38/кг; експорту свинини – $2,15/кг, а імпорту – $1,82/кг.

Із 2014 року в Україні позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами у сегменті м'яса та продуктів із нього. Так, за 11 місяців 2019 року коефіцієнт покриття імпорту експортом склав 3,91 проти 0,55 у 2013-му (табл. 5.10). Найвище значення цього показника характерне для м'яса великої рогатої худоби (коди 201, 202) і птиці (код 207).

Лише за 5 років Україна перетворилася з нетто-імпортера курятини в її нетто-експортера, увійшовши у десятку світових постачальників цього виду м'яса і трійку – у країнах ЄС. Стрімкому розвитку названого сегмента переробної промисловості сприяло нарощення потужностей та оновлення виробничої інфраструктури (у т.ч. за рахунок дотацій із Держбюджету). Окрім того, виробництво курятини має ряд конкурентних переваг, порівняно з іншими видами м'яса, серед яких найкоротший цикл заготівлі м'ясної сировини і найнижча ціна. Як наслідок, упродовж останніх років стабільно зростає попит на цей вид м'яса як на внутрішньому, так і на світовому ринку, зокрема, у країнах, де інтенсивно збільшується кількість населення.

Упродовж 2019 року виробництво м'яса птиці в Україні збільшилось майже на 9% (до 1,4 млн. т), а споживання – на 3,8% і склало 24,6 кг на душу населення (проти 23,7 кг у 2018-му). Водночас роздрібні ціни на курятину зросли на 4%, тоді як індекс FAO світових цін на цей вид м'яса склав 7% (найменше, порівняно з іншими видами м'яса через істотне збільшення виробництва та посилення конкуренції у даному сегменті). За минулий рік український експорт м'яса птиці збільшився на 23,3% і досяг 408 тис. т, а імпорт – лише на 2,3% і склав 136 тис. т. Основними споживачами цього виду продукції з України були Нідерланди, Словаччина і Саудівська Аравія, тоді як імпорт надходив із Польщі, Німеччини та Угорщини.

Загалом позитивна динаміка виробництва м'яса птиці в Україні вказує на перспективи до подальшого розширення його експорту. За прогнозами, до 2030 року в ЄС можливе 24%-е зростання попиту на імпортну продукцію в цьому сегменті, який могли б частково задовільнити вітчизняні виробники курятини. Підстави для

оптимізму у цьому контексті дала наприкінці 2019 року ратифікація Європарламентом угоди з Україною, згідно з якою передбачено суттєве (на понад 50 тис. т) збільшення безмитних квот для експорту українського м'яса птиці до країн ЄС: до 68,4 тис. т у 2020 році і до 70 тис. т – у 2021-му. З огляду на досить високий рівень ввізного мита до ЄС для цієї продукції (від EUR19 до EUR130 за 100 кг чистої ваги), досягнуті домовленості сприятимуть посиленню позицій України як експортера цього виду продукції.

Таблиця 5.10

Коефіцієнт покриття імпорту експортом

*Код за УКТЗЕД**	*Продукція*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019 11 місяців*
20	**М'ясо та їстівні субпродукти**	**0,55**	**1,59**	**3,74**	**4,70**	**4,70**	**3,88**	**4,48**
201	М'ясо великої рогатої худоби, свіже або охолоджене	38,11	18,67	26,53	40,15	26,52	28,10	26,74
202	М'ясо великої рогатої худоби, морожене	3,37	8,00	23,07	13,85	29,67	19,53	23,13
203	Свинина	0,05	0,33	6,71	1,22	1,06	0,07	0,11
204	Баранина, козлятина	0,02	1,81	0,25	0,40	2,15	2,00	4,47
206	Субпродукти великої рогатої худоби, свиней, овець, коней	0,03	0,13	0,18	0,46	0,78	0,41	0,25
207	М'ясо та їстівні субпродукти птиці	2,29	4,79	6,06	8,53	8,03	9,76	11,03
208	Інші м'ясо та їстівні субпродукти	0,00	0,02	3,00	0,03	0,01	0,07	0,45
209	Сало, свинячий жир і жир птиці	0,00	0,00	0,24	0,00	0,00	0,00	0,00
210	М'ясо та м'ясні субпродукти	0,40	0,72	0,11	0,18	0,74	1,22	0,61
16	**Продукти з м'яса**	**2,30**	**1,83**	**1,34**	**1,22**	**1,98**	**1,82**	**2,72**
1601	Ковбаси та аналогічні вироби з м'яса	1,03	1,25	1,79	4,33	3,00	3,33	5,91
1602	Інші готові чи консервовані м'ясопродукти	3,21	2,12	1,26	1,03	1,81	1,57	2,13
Всього (код 20 + код 16)		**0,55**	**1,51**	**3,46**	**4,22**	**4,19**	**3,56**	**3,91**

Авторські розрахунки за [81; 85]

Попри зниження загального рівня споживання яловичини в Україні, з 2018 року зростає попит на заморожену імпортну високоякісну продукцію, яка реалізується великими торговими компаніями через роздрібні мережі. Основним постачальником яловичини в Україну є Литва, на яку припадає понад 50% загального обсягу імпорту цього виду м'яса. Потужними експортерами є також Польща і Республіка Білорусь. Поглиблення євроінтеграційних процесів, стабілізація та поступове зростання доходів населення, а відтак, збільшення попиту вітчизняних споживачів на високоякісні сорти м'яса ВРХ при слабкій конкуренції на внутрішньому ринку (передусім через низьку прибутковість виробництва м'ясної продукції) сукупно сприяли нарощенню обсягів імпорту в останні роки.

Вагомою причиною послаблення конкуренції на внутрішньому ринку яловичини є збільшення частки експортоорієнтованих виробників. Так, у 2017 році експорт мороженої яловичини з України зріс на 54,22%, що частково було пов'язано

з підвищенням цін на дану продукцію. Варто також відзначити, що серед вітчизняних виробників починає розвиватися технологія глибокого заморожування м'яса, яка дозволяє зберігати м'ясні продукти набагато довше і експортувати їх на великі відстані. Однак, через подальше скорочення поголів'я ВРХ обсяги експорту мороженої і охолодженої яловичини з України за 11 місяців 2019 року знизились на 11,8% і на 1,4% відповідно, порівняно з аналогічним періодом 2018-го. Найбільше замороженої яловичини (яка домінує в загальному обсязі експорту цього виду м'яса) було продано до Казахстану ($22,9 млн), а охолодженої – до Білорусі ($31,7 млн) і Туреччини ($8,7 млн). Республіка Білорусь є одним із основних торгівельних партнерів України у агросекторі. З осені 2019 року у цій країні почали діяти обмеження на ввезення яловичини з Китаю і Росії, що відкриває нові можливості для українських експортерів.

Пошук нових і розширення традиційних ринків збуту вбачається ключовим драйвером нарощення потенціалу вітчизняного виробництва яловичини в умовах низького внутрішнього попиту на цей вид м'яса. Продукція з яловичини є одним із найбільш перспективних напрямків агропромислового експорту. Обсяги зовнішніх поставок з України яловичини і телятини становлять понад 40 тис. т і мають значний потенціал для подальшого нарощення, з огляду на збільшення попиту на світовому ринку. Якщо всі умови і дозволи на експорт цього виду м'яса будуть погоджені з країнами Близького Сходу і Північної Африки, вітчизняний тваринницький сектор отримає новий імпульс для розвитку. Однак, на теперішній час можливості розширення українського експорту яловичини об'єктивно обмежені значним скороченням її промислового виробництва через тривале зменшення поголів'я ВРХ та високим рівнем поточних і капітальних витрат.

Імпорт свинини (коди 206, 208-210) із 2018 року після 3-річної перерви знову домінує над експортом, що є прямим наслідком зменшення поголів'я свиней (-110 тис. у 2018 році, за даними Асоціації "Свинарі України"), спричиненого Африканською чумою свиней (АЧС). Водночас зменшення у 2019 році дефіциту свинини на внутрішньому ринку унаслідок активної реалізації свиней на забій, а також менш сприятливої для імпортних операцій цінової кон'юнктури (як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках) стали основними причинами скорочення імпорту цього виду м'яса в Україну на 16,7%. Основним постачальником свинини до України залишається Польща, на яку припадає 42% імпортованої продукції, тоді як на Німеччину – понад 17%, а Канаду – 13,5%. На тлі скорочення імпорту обсяги українського експорту свинини зросли на 24,2%. Одним зі сталих напрямків зовнішніх поставок цього виду м'яса з України стали ОАЕ, які станом на початок грудня забезпечили понад 30% експортної виручки від торгівлі свининою. Другу і третю позицію серед імпортерів посідають Гонконг і В'єтнам. Таким чином, в українському експорті свинини домінує азійський напрямок. Водночас Грузія надалі імпортує переважно товарне поголів'я свиней.

За прогнозами січневого звіту USDA (Міністерства сільського господарства США), виробництво свинини в країнах ЄС має скоротитись на 150 тис. т, порівняно з показниками минулого звіту. Такі прогнози частково спричинені скороченням виробництва свинини в Польщі через АЧС. Натомість в Україні упродовж 2019 року було зафіксовано у понад 2 рази менше спалахів цього захворювання, аніж у 2018-му. За інформацією Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (МЕБ), у січні 2020 року у Польщі відбулось 46 нових спалахів АЧС, тоді як в Україні – лише три. Проте, на сьогодні для відновлення сектору свинарства вітчизняним виробникам не вистачає

фінансової підтримки з боку держави, зокрема, компенсації за знищене поголів'я свиней унаслідок АЧС.

У регіональному розрізі найбільшими імпортерами м'яса та їстівних субпродуктів є Львівська, Волинська і Дніпропетровська області, на які у 2019 році сумарно припадало 60,03% увезеного м'яса (проти 77,24% у 2018-му) (додаток Ц, табл. Ц.3). Водночас ключовим експортером м'яса та їстівних субпродуктів з України є Київська область – 26,05% за 11 місяців 2019 року (проти 33,47%).

У вітчизняному роздрібному товарообороті частка імпорту у сегменті м'яса та продуктів із нього становить понад 25%. Найвище значення цього показника у Харківській (≈58%), Рівненській (>46%) і Вінницькій (35%) областях (додаток Ц, табл. Ц.4). Зокрема, у Вінницькій області 30% консервів і готових м'ясних продуктів, а у Харківській – 26,5% м'ясних напівфабрикатів, реалізованих у торгівельній мережі, мають імпортне походження. Натомість Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська і Полтавська області демонструють найвищий ступінь забезпеченості внутрішнього споживчого ринку м'ясом та продуктами з нього вітчизняного походження.

Основною проблемою, яка стримує розвиток виробництва м'яса та м'ясних продуктів в Україні, є скорочення сировинної бази для промислової переробки м'яса через кризу у вітчизняному тваринництві, передусім у свинарстві і скотарстві. З іншого боку, проблема значної витратності виробництва м'ясної продукції в Україні безпосередньо пов'язана із незадовільним рівнем технічного та ресурсного забезпечення цього сегмента харчової промисловості. Так, дві третини поголів'я ВРХ (66,5%) і значна частина свиней (42,37%) вирощується у господарствах населення, які перманентно не здатні забезпечити належні технологічні, санітарні та організаційні умови для заготівлі якісних сортів м'ясної сировини у великих обсягах. Висока собівартість виготовлення м'ясної продукції значною мірою спричинена також незадовільною кормовою базою тваринництва, тобто здебільшого неякісними але, водночас, дорогими кормами. Останнє, своєю чергою, є наслідком впливу багатьох чинників, серед яких можна виділити: монополізацію українського ринку кормів і ветпрепаратів; відсутність контролю та обліку собівартості виготовлених кормів; застарілі методики створення тваринних раціонів; фальсифікація кормів, кормових добавок і ветпрепаратів; технологічні помилки при виготовленні кормів та ін.

У сучасних економічних умовах саме комбікорми є основою відгодівлі сільськогосподарських тварин у промислових масштабах, а відтак, заготівлі м'ясної сировини. Тому для забезпечення стабільної роботи і подальшого нарощування продукції тваринництва необхідно збільшувати обсяги вітчизняного виробництва комбікормів та їх компонентів. Перспективним напрямком є, зокрема, виробництво кормів тваринного походження. У світовій практиці широкого розповсюдження при відгодівлі свиней набули відходи м'ясопереробної промисловості. Ця група кормів характеризується високим умістом легкоперетравного протеїну і застосовується для збалансування раціонів комбікормів та збагачення протеїном добавок. Споживання таких кормів дозволяє забезпечити потреби свиней у поживних речовинах, макро- та мікроелементах і вітамінах з метою отримання якісної м'ясної продукції (свинини) і досягнення найвищої ефективності промислового виробництва.

Загалом ринок кормів тваринного походження має великий потенціал розвитку не лише у сегменті свинарства. Активні урбанізаційні процеси, а відтак, зміна традицій і побутової культури населення призводить до збільшення кількості

домашніх тварин, основу раціону харчування яких становлять корми тваринного походження. Останні стають важливим напрямком розвитку м'ясопереробних виробництв, сировиною для виготовлення продукції яких є здебільшого відходи харчової промисловості. Таким чином, технології поглибленої переробки агросировини стимулюють створення виробництв замкненого циклу. У цьому контексті для України актуальним є також розвиток виробництв із виготовлення харчових добавок і концентратів для м'ясопереробної промисловості. Розширення виробництва додаткових видів продукції дозволить наростити обсяги виготовлення не лише м'ясних виробів, але й медичних препаратів, кормових і технічних продуктів. Комплексне використання м'ясної сировини у підсумку забезпечить зростання рівня прибутковості цього сегмента харчової промисловості.

У 2021 році планується перегляд умов Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС (Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA). Відтак, важливо ставити питання щодо диференціації квот на експорт різних видів продукції птахівництва, зокрема, курятину, індичатину та інші види м'яса. Це сприятиме виходу на європейські ринки нішевих видів продукції (м'яса качок, гусей, цесарок). Перевагою нішевих ринків птахівництва (і зовнішніх, і внутрішнього) є те, що вони не монополізовані великими агропромисловими компаніями, що надає додаткові перспективи для вітчизняних товаровиробників як у площині експорту, так і в площині імпортозаміщення. До прикладу, обсяги імпорту в Україну м'яса індиків у 2018 році становили 8,7 тис. т. Потенційно цю нішу на внутрішньому споживчому ринку може зайняти українська продукція. Проте, недавня (наприкінці січня 2020 року) заборона ЄС на імпорт української курятини у зв'язку з виявленням на території нашої країни пташиного грипу актуалізує необхідність пошуку нових сегментів на перспективних ринках Африки та Східної Азії, де зростає попит на м'ясо птиці.

Можливість нарощення експортного потенціалу і задоволення внутрішнього попиту на нішеві види м'ясної продукції стане додатковим стимулом для розвитку в Україні малого і середнього агробізнесу, оскільки в невеликих індивідуальних господарствах зосереджено вирощування близько 97% поголів'я качок і 94% – гусей. Своєю чергою, розширення сировинної бази сприятиме збільшенню обсягів промислового виробництва м'яса птиці та продуктів із нього, а саме: паштетів, м'ясних мусів та інших видів продукції поглибленої переробки. З огляду на новітні тенденції у зміні споживчих уподобань на користь дієтичних (нішевих) видів м'яса, цей напрямок розвитку птахівництва в Україні має значні перспективи, передусім у тих регіонах, де відсутні потужні агропромислові компанії.

Перспективною формою стимулювання розвитку малих агропереробних виробництв (дрібних фермерських чи індивідуальних) є їх *кооперація*. До прикладу, частка сільськогосподарських кооперативів на аграрному ринку ЄС складає 40-50%. Таким чином, ефективність підприємств досягається за рахунок їх об'єднання із метою спільного виробництва, доступу до фінансових та матеріальних ресурсів та просування своєї продукції. Сільськогосподарські кооперативи можуть створюватися за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги або за сприяння великих м'ясопереробних підприємств.

Організаційно-економічною формою подальшого розвитку таких кооперативів в Україні вбачається їх інтеграція у діяльність *аграрно-промислових парків* (далі – агропарків), які певною мірою є аналогами індустріальних парків. Це спеціальні території з відповідною інженерно-транспортною інфраструктурою, спрощеними

регуляторними процедурами та пакетом інвестиційних стимулів для ефективних виробничих (агропромислових) підприємств, які займаються заготівлею і переробкою сільськогосподарської сировини, що є продукцією рослинництва і тваринництва.

Як свідчить світова господарська практика, функціонування агропарків – це ефективний механізм залучення інвестицій, а відтак, прискорення ділової активності. Цей механізм може бути задіяний у регіонах, де є умови, придатні для вирощування тих чи інших видів тварин, передусім у контексті кількісного і якісного покращення сировинного забезпечення м'ясопереробних виробництв. Створення агропарків передбачає реалізацію потужних інвестиційних проектів, тобто залучення значних інвестицій (як вітчизняних, так і іноземних). Відповідно в основі функціонування цих парків буде діяльність великих і середніх підприємств із виробництва та переробки м'ясної сировини.

Підтримка агропарків із боку органів влади різних рівнів (зокрема, місцевого самоврядування) може відбуватись у декількох напрямках:

- наданні пільг із земельного податку і податку на нерухоме майно для суб'єктів парків, які враховують суспільні інтереси, відображені у програмних документах соціально-економічного розвитку;
- встановленні мінімальної орендної ставки за оренду земель державної та комунальної власності: від 0,1% до 3,0% від їх нормативної грошової оцінки (у даному разі мова йде про виділення сільськогосподарських угідь під розведення ВРХ, овець та ін. тварин);
- сприянні оформленню всіх дозвільних та інших документів, необхідних для реалізації інвестиційних проектів у межах парку (передусім розбудови тваринницьких ферм і м'ясопереробних комплексів);
- організації пошуку джерел фінансування капіталовкладень шляхом створення умов для тіснішої співпраці суб'єктів агропромислової діяльності з організаціями та фондами, що займаються фінансовою підтримкою регіонального розвитку в межах програм міжнародного співробітництва (Світовим банком, ЄБРР, Інвестиційним банком та ін.);
- підвищенні рівня поінформованості іноземних інвесторів щодо потенційних напрямків капіталовкладень в Україні шляхом оприлюднення на інтерактивних інвестиційних порталах результатів рейтингових оцінок інвестиційної привабливості регіонів і провідних українських заготівельників та виробників м'ясної продукції.

З огляду на вагомість продукції м'ясопереробного сегмента вітчизняної харчової промисловості у задоволенні потреб внутрішнього ринку та нарощенні експортного потенціалу розробка відповідних програм розвитку тваринництва на регіональному рівні (яка є прерогативою профільних департаментів обласних державних адміністрацій) має відбуватись за інформаційно-консультативної та організаційної підтримки Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

5.3. Діагностика проблем розвитку молокопереробних виробництв

Виробництво молока і молочних продуктів є вагомим сегментом вітчизняної харчової промисловості із часткою 14% у структурі останньої. Молоко і молочні продукти, які у значній кількості містять унікальні мікронутрієнти (передусім білки), є необхідними складовими здорового раціону харчування і водночас – незамінними

інгредієнтами при виготовленні багатьох товарів харчової промисловості. На жаль, Україна втратила частину свого потенціалу виробництва молока внаслідок несистемного реформування сільського господарства на початку 1990-х років, зокрема шляхом ліквідації великих тваринницьких комплексів. Упродовж 2014-2019 років обсяги виробництва молочної сировини зменшились на 15,68%. У підсумку, за цей період Україна втратила п'ять позицій у світовому рейтингу виробників сирого молока, посівши у 2019 році 19-те місце.

Негативний тренд заготівлі молочної сировини в Україні безпосередньо пов'язаний із домінуванням у цьому сегменті домогосподарств із часткою 71,94% (проти 77,53% у 2013-му), які за останні шість років зменшили виробництво на 21,76%. Водночас сільськогосподарські підприємства, які упродовж аналізованого періоду нарощували обсяги виробництва молока (сумарно на 5,23%), із 2018 року теж демонструють зниження значень цього показника (рис. 5.3).

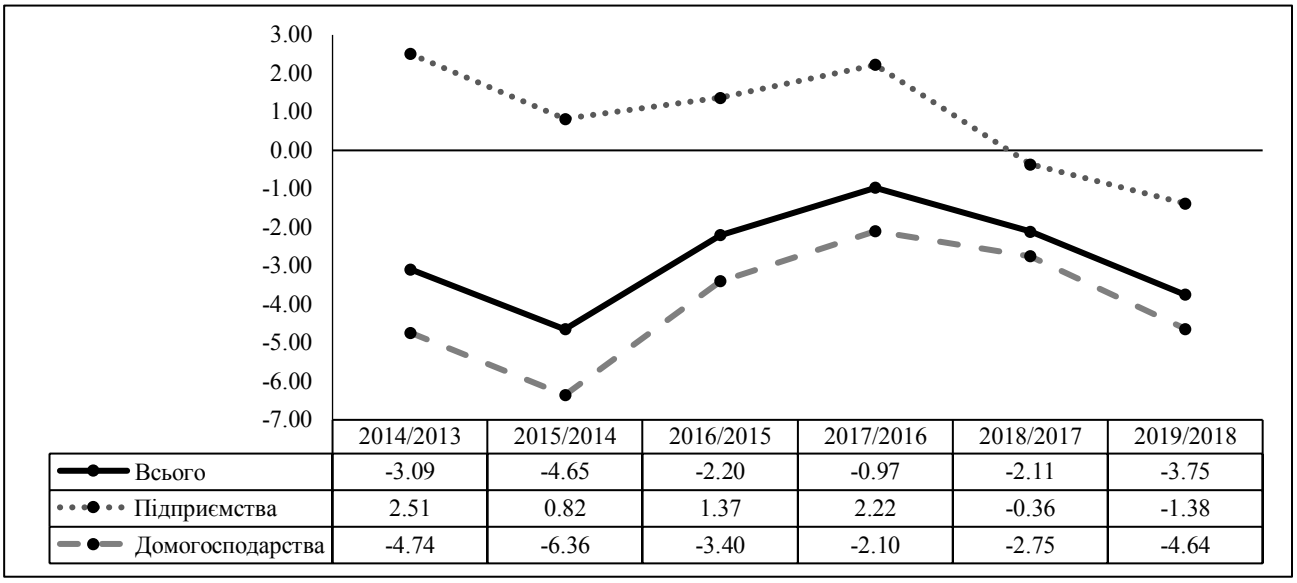

Рис. 5.3. **Темпи приросту виробництва сирого молока в Україні, %**

Авторські розрахунки за [84]

Однією з ключових причин негативної динаміки виробництва сирого молока в Україні є скорочення поголів'я корів за аналізований період на 26,05% (на 5,88% у 2019 році), зокрема на 21,77% (6,31%) – на підприємствах і на 27,33% (5,75%) – у домогосподарствах. Попри інтенсивніше скорочення поголів'я корів на підприємствах у 2019 році, темп зниження виробництва молока у них був на 3,26 в.п. меншим, аніж у господарствах населення. Причиною такої ситуації є значно вищий (із тенденцією до подальшого зростання) рівень ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств, про що свідчить переважання обсягів надоїв молока у цьому секторі, порівняно з домогосподарствами, у 1,36 разу у 2018 році (проти 1,12 разу у 1990-му). Однак, у структурі виробництва сирого молока в Україні (за видами господарств) підприємства домінують (із часткою >50%) лише у 3-х областях: Київській, Полтавській і Черкаській (додаток Ч, табл. Ч.1).

Серед регіонів упродовж 2014-2019 років виробництва молока наростила єдина область – Хмельницька (+8,20%), зберігаючи позитивний тренд значень цього показника з 2016 року (додаток Ч, табл. Ч.2). У 2019 році обсяги виробництва молока незначно зросли також у Закарпатській (на 1,13%) і Тернопільській (на 1,16%) областях. Загалом за аналізований період позитивну динаміку виробництва молока

продемонстрували *підприємства* у 16-ти регіонах, із них найбільше у Тернопільській (+79,38%), Хмельницькій (+38,39%), Кіровоградській (+34,06%) і Херсонській (+33,82%) областях, тоді як *господарства населення* – у жодному з регіонів. У 2019 році виробництво молока підприємствами збільшилось у 10-ти областях, а домогосподарствами – лише у 4-х: Закарпатській (+1,40%), Київській (+14,50%), Луганській (+1,56%) і Хмельницькій (+1,23%).

Єдиною областю в Україні, якій вдалося зберегти поголів'я корів у 2019 році, зокрема у господарствах населення (із приростом 0,46%), була Закарпатська (додаток Ч, табл. Ч.3). Водночас безумовним позитивом є збільшення упродовж 2014-2019 років поголів'я корів підприємствами Тернопільської (на 26,26%) та Івано-Франківської (на 10,53%) областей. Як наслідок, частка підприємств у структурі виробництва молока (за видами господарств) у цих регіонах збільшилась на 9,15 в.п. і 1,08 в.п. відповідно, але залишилась ще на дуже низькому рівні, надто в Івано-Франківській області (4,08%).

Регіональна структура виробництва сирого молока в Україні є доволі диверсифікованою: у 2019 році 38,3% молока припадало на шість областей (Вінницьку, Житомирську, Полтавську, Харківську, Хмельницьку і Чернігівську), частка кожної з яких у структурі становила понад 5%; 47,8% – на дванадцять областей із частками в межах 3÷5%; 13,9% – на шість областей, частки яких не досягали 3% (додаток Ч, табл. Ч.4). Диверсифікованою є також регіональна структура виробництва молока домогосподарствами, в якій домінують Вінницька (8,05%), Хмельницька (6,62%) і Львівська (6,48%) області, тоді як частки лише 5-ти областей не досягають 3%. Натомість виробництво молока підприємствами є більш концентрованим у регіональному розрізі. Так, у 2019 році 51,25% такої продукції припадало на п'ять областей, в яких у структурі виробництва сирого молока (за видами господарств) частка підприємств була найвищою: від 46,51% у Харківській – до 62,39% у Черкаській.

В Україні відносно незначна частка молочної сировини (18,42% у 2019 році проти 12,96% у 2016-му і 16,32% у 2013-му) підлягає промисловій переробці[27]. Невисокі значення цього показника є наслідком домінування у структурі виробництва сирого молока господарств населення, які неспроможні забезпечити належну якість молочної сировини. Ці господарства виробляють здебільшого молоко другого гатунку, частка якого у загальному обсязі їх заготівлі стабільно перевищує 83%. Натомість структура виробництва молочної сировини на підприємствах є диверсифікованою: у 2019 році молоко гатунку "екстра" займало 27,2% (проти 9,2% у 2014-му), вищого гатунку – 35,9%, а першого – 32,3%.

Попри загалом низький ступінь переробки молочної сировини в Україні, у 2019 році у 4-х областях (Вінницькій, Дніпропетровській, Житомирській і Київській) співвідношення між обсягами промислового виробництва молока та молочної продукції і обсягами заготівлі молочної сировини перевищило 41%, а в 5-ти областях (Запорізькій, Львівській, Миколаївській, Полтавській і Тернопільській) значення цього показника перебувало в межах 11÷20% (додаток Ч, табл. Ч.5). Упродовж 2014-2019 років потенціал промислової переробки сирого молока найбільше наростили Київська (на 25,9 в.п.) і Вінницька (на 17,57 в.п.) області.

[27] Із загального обсягу молочної сировини для переробки придатне лише молоко ґатунку "екстра" (згідно з ДСТУ 3662-97 "Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівл"). Відповідно до нормативів ЄС, усі інші види молока є невідповідної якості, а відтак, промисловій переробці не підлягають.

На відміну від виробництва сирого молока, тренди його промислової переробки з 2017 року демонструють загалом позитивну динаміку (табл. 5.11). Однак, упродовж 2018-2019 років відбулось зменшення виробництва масла (сумарно на 17,35%), а у 2019-му – також молока (різних видів) і сирів. Натомість суттєво зросло виробництво інших молочних продуктів (йогуртів, кефіру, сметани, казеїну та ін.).

Таблиця 5.11

Темпи приросту виробництва молока та молочних продуктів в Україні, %

Код за НПП	*Продукція*	*2014/ 2013*	*2015/ 2014*	*2016/ 2015*	*2017/ 2016*	*2018/ 2017*	*2019/ 2018*	*2019/ 2013*
10.51.11 – 10.51.22	Молоко	15,43	-8,89	-40,99	69,78	0,18	-4,00	1,33
10.51.30	Масло	20,34	-10,62	0,99	5,88	-3,20	-14,62	-4,94
10.51.40	Сири	-17,66	-6,68	-4,44	3,61	4,61	-5,77	-25,01
10.51.51 – 10.51.56	Інші молочні продукти	-9,05	-8,55	-1,14	-4,09	0,99	17,17	-6,69
Всього		**4,14**	**-8,67**	**-24,53**	**31,26**	**0,65**	**0,37**	**-4,82**

Авторські розрахунки за [84]

Упродовж аналізованого періоду загалом обсяги промислового виробництва молока та молочних продуктів наростили дев'ять регіонів, однак у 2019 році їх кількість скоротилась до 6-ти. Із них найбільших темпів досягли Кіровоградська (+96,10%) і Львівська (+29,48%) області (додаток Ш, табл. Ш.1). Найвищу динаміку виробництва молока різних видів за останні шість років продемонстрували Рівненська (+87,77%) і Київська (+54,74%) області, а з 2017 року – Львівська (+252,38%) (додаток Ш, табл. Ш.2). Остання також досягла майже 11-разового збільшення виробництва сирів у 2019 році. Обсяги виготовлення цього виду молочної продукції суттєво зросли у Житомирській, Київській і Кіровоградській областях (додаток Ш, табл. Ш.3). Київська область (разом із Волинською, Житомирською і Черкаською) є одним із лідерів серед регіонів за темпами приросту виробництва масла (додаток Ш, табл. Ш.4). Водночас найбільше зростання виробництва у сегменті інших молочних продуктів із 2016 року стабільно демонструє Вінницька область (додаток Ш, табл. Ш.5).

Наслідком такої динаміки стало посилення територіальної концентрації промислового виробництва молока та молочних продуктів в Україні – у 2019 році 72,74% (проти 57,78% у 2013-му) цієї продукції припадало на п'ять областей: Вінницьку, Дніпропетровську, Житомирську, Київську і Полтавську (додаток Ш, табл. Ш.6). Ще більш концентрованим є виробництво молока різних видів – 36,80% від його загальних обсягів було виготовлено у Вінницькій області (проти 30,82% у 2017 році) (додаток Ш, табл. Ш.7). Остання є також лідером із виробництва масла із часткою в регіональній структурі 18,28% (проти 23,33% у 2015 році) (додаток Ш, табл. Ш.8). Основне виробництво сиру в Україні сконцентроване у 5-ти областях: Полтавській (16,78%), Київській (13,83%), Миколаївській (12,82%), Рівненській (10,31%) і Черкаській (9,70%) (додаток Ш, табл. Ш.9), тоді як 23,74% виробництва інших молочних продуктів – у Київській області (додаток Ш, табл. Ш.10).

Структура промислового виробництва молочних продуктів в Україні упродовж аналізованого періоду залишалась сталою – у ній домінували молоко (різних видів) та інші молочні продукти (табл. 5.12).

У 2019 році на виготовленні молока різних видів спеціалізувалась молокопереробна промисловість 11-ти областей, із них найбільше – Житомирської

(90,52% від загального виробництва молочних продуктів), Запорізької (81,89%), Вінницької (81,44%) і Донецької (77,10%) (додаток Ш, табл. Ш.11). Виготовлення сирів традиційно є профільною спеціалізацією молокопереробних виробництв у Сумській (76,63%), Черкаській (64,48%) і Рівненській (53,44%) областях, тоді як виготовлення інших молочних продуктів – у Львівській (53,49%), Дніпропетровській (50,36%), Харківській (44,91%), Миколаївській (41,49%) і Херсонській (35,45%) областях. Заслуговує на увагу той факт, що у 2019 році виготовлення масла вперше домінувало у регіональній структурі виробництва молочних продуктів – із часткою 35,79% у Хмельницькій області. Водночас у Закарпатській і Чернівецькій областях, згідно з даними ДССУ, взагалі відсутня промислова переробка сирого молока.

Таблиця 5.12

Структура промислового виробництва молока та молочних продуктів в Україні, %

Код за НПП	*Продукція*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
10.51.11 – 10.51.22	Молоко	52,54	58,23	58,09	45,42	58,75	58,47	55,93
10.51.30	Масло	5,01	5,79	5,66	7,58	6,11	5,88	5,00
10.51.40	Сири	13,29	10,51	10,73	13,59	10,73	11,15	10,47
10.51.51 – 10.51.56	Інші молочні продукти	29,17	25,47	25,51	33,41	24,41	24,50	28,60
Всього		***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [84]

Результати проведених оцінок дали підстави для диференціації регіонів України на чотири групи за масштабами виробництва сирого молока та його промислової переробки. Наведена у табл. 5.13 інформація наочно ілюструє погіршення ситуації у цьому сегменті вітчизняної харчової промисловості. Так, у 2019 році, порівняно з 2013-м, на третину (до 12-ти) зросла кількість областей, які належать до 4-ї групи, тобто не володіють значним потенціалом ані виробництва сирого молока, ані його промислової переробки. Натомість зменшилась кількість областей, що входять до 1-ї та 2-ї груп. Зокрема Донецька, Миколаївська і Харківська області суттєво скоротили обсяги виготовлення молочних продуктів, тоді як Волинська і Київська області – обсяги виробництва сирого молока. Також менше областей (5 проти 8-ми) спеціалізуються на виготовленні інших молочних продуктів (йогуртів, сироватки, казеїну та ін.), тобто продуктів вторинної переробки молока.

Молокопереробка належить до експортоорієнтованих сегментів вітчизняної харчової промисловості. Україна значно посилила свої позиції на світовому ринку молочних продуктів, зокрема казеїну, зайнявши у 2018 році 5-те місце (проти 8-го у 2011-му) у рейтингу країн-експортерів цього виду продукції (у вартісному виразі), молочних спредів – 11-те місце (проти 13-го), масла вершкового – 13-те місце (проти 37-го). Ключовими імпортерами українських молочних товарів у 2019 році були Китай, Азербайджан, Молдова, Вірменія і Грузія (додаток Ю, табл. Ю.1). Попит на окремі види продукції вітчизняних молокопереробних виробництв зріс у країнах ЄС (найбільше у Нідерландах), Близького Сходу (ОАЕ, Саудівській Аравії), Африки (Марокко і Єгипті) та Азії (Філіппінах).

Загалом сальдо зовнішньої торгівлі молочними продуктами в Україні є позитивним, однак, із 2016 року спостерігається стійка тенденція до зниження значень коефіцієнта покриття імпорту експортом за більшістю позицій, а надто сирів

(табл. 5.14). Обсяги експорту останніх упродовж 2014-2018 років зменшились на 91,50%, що було спричинено закриттям Російською Федерацією (РФ) ринку збуту для українських молочних товарів, з яких основними були сири. За вказаний період Україна також суттєво скоротила експорт молочної сироватки (на 50,38%) і молока та вершків згущених (на 22,16%) (додаток Ю, табл. Ю.2). Водночас експорт масла вершкового зріс у 5,79 разу, молока та вершків не згущених – у 2,64 разу, маслянки, ферментованих або сквашених молока та вершків – у 1,73 разу.

Таблиця 5.13

Групування регіонів України за обсягами виробництва молока та продуктів його промислової переробки

№ групи	*Характеристика групи*	*2013*	*2019*
I	Значні обсяги виробництва сирого молока та продуктів його промислової переробки	Вінницька Житомирська Київська Львівська* Полтавська* Харківська*	Вінницька Житомирська Львівська* Полтавська
II	Значні обсяги промислового виробництва молочних продуктів при невеликих обсягах виробництва сирого молока	Дніпропетровська* Донецька* Миколаївська*	Дніпропетровська* Київська
III	Невеликі обсяги промислового виробництва молочних продуктів при значних обсягах виробництва сирого молока	Волинська Івано-Франківська Тернопільська Хмельницька Черкаська* Чернігівська*	Івано-Франківська Тернопільська Харківська* Хмельницька* Черкаська* Чернігівська
IV	Невеликі обсяги виробництва сирого молока та продуктів його промислової переробки	Закарпатська Запорізька Кіровоградська Луганська Одеська* Рівненська* Сумська * Херсонська* Чернівецька	Волинська Донецька Закарпатська Запорізька Кіровоградська Луганська Миколаївська* Одеська Рівненська* Сумська* Херсонська* Чернівецька

* Спеціалізація регіону на виробництві масла, сирів чи інших молочних продуктів

Авторська розробка

Таблиця 5.14

Коефіцієнт покриття імпорту експортом, %

Код за УКТЗЕД	*Продукція*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019 11 місяців*
401	Молоко та вершки не згущені	0,77	1,20	5,56	5,11	6,74	7,12	4,87
402	Молоко та вершки згущені	2,80	9,77	53,58	34,46	21,38	10,34	14,95
403	Маслянка, ферментовані або сквашені молоко та вершки	0,23	0,32	0,91	0,66	0,74	1,07	1,04
404	Молочна сироватка	6,25	5,54	7,41	8,93	10,48	7,02	3,88
405	Масло вершкове	0,33	0,99	11,63	9,88	28,98	17,21	29,19
406	Сири	3,26	1,78	1,49	0,81	0,69	0,46	0,25
Всього		**2,13**	**2,17**	**5,18**	**3,72**	**4,35**	**2,83**	**1,78**

Авторські розрахунки за [81]

Наслідком нестабільної динаміки експорту молочних продуктів з України упродовж 2014-2019 років стали кардинальні зміни у його товарній структурі. Так, частка сирів (основного вітчизняного експортного товару у сегменті молочної продукції станом на 2013 рік) зменшилась за цей період на 58,80 в.п. (табл. 5.15). У 2017-2018 роках основу українського експорту молочних продуктів становило масло вершкове, однак, у 2019-му його частка у відповідній структурі зменшилась на 14,2 в.п., але натомість зросла частка молока та вершків згущених (код 402) на 12,51 в.п.

Таблиця 5.15

Структура українського експорту молочних продуктів, %

Код за УКТЗЕД	*Продукція*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019 11 місяців*
401	Молоко та вершки не згущені	1,08	1,46	2,60	3,44	3,46	5,59	6,84
402	Молоко та вершки згущені	14,73	37,42	50,25	46,66	28,61	22,40	34,91
403	Маслянка, ферментовані або сквашені молоко та вершки	0,95	1,23	1,88	1,64	1,48	3,22	4,08
404	Молочна сироватка	8,58	8,21	8,73	9,08	8,82	8,32	8,04
405	Масло вершкове	4,31	14,61	16,85	23,77	46,09	48,79	34,59
406	Сири	70,34	37,07	19,70	15,40	11,54	11,68	11,54
Всього		**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [81]

Після різкого падіння внаслідок девальвації національної валюти в Україні у 2014-2015 роках обсягів імпорту молочної продукції (за усіма без винятку товарними позиціями) з 2016-го почалося його зростання, яке за три роки сумарно склало 2,71 разу. Найбільше зріс імпорт молока та вершків згущених (у 3,42 разу), масла вершкового (у 2,9 разу) і сирів (у 2,85 разу) (додаток Ю, табл. Ю.3). Однак, незважаючи на інтенсивну динаміку імпорту молочних продуктів в Україну, його обсяги не досягли рівня 2013-го року, що пов'язано як із падінням попиту на ці продукти на внутрішньому споживчому ринку, так і з розвитком їх вітчизняного виробництва.

Услід за динамікою, структура імпорту молочних продуктів в Україну теж зазнала певних змін. Так, упродовж 2015-2019 років частка основного товару – сирів – у ній збільшилась на 35,19 в.п. і досягла 80,56%, водночас частка масла вершкового за цей період зменшилась на 30,05 в.п. і склала лише 2,11% (додаток Ю, табл. Ю.4). У роздрібному товарообороті молочних продуктів в Україні найвища імпортозалежність спостерігається у сегменті сирів сичужних, плавлених та кисломолочних – близько 15%, тоді як у сегменті молока та продуктів молочних – понад 7%, а масла вершкового – близько 4%.

Підсумовуючи цей блок досліджень, можна стверджувати, що український АПК (передусім його молокопереробний сегмент) перебуває у стадії глибокої трансформації від пострадянських правил і стандартів функціонування до світових, передусім європейських. Багато вітчизняних підприємств на цьому шляху вже досягли значного поступу. Каталізатором цих процесів стало закриття російського ринку збуту молочної продукції і натомість відкриття ринку ЄС. Проте, попри безумовний прогрес у модернізації технології випуску молочної продукції, підвищенні її якості та розширенні асортименту, в Україні дотепер існує низка невирішених взаємопов'язаних проблем, які в сукупності гальмують динаміку розвитку молокопереробних виробництв.

1. Недостатній потенціал і низька якість сировинної бази для промислової молокопереробки. Скорочення кількості поголів'я корів в Україні на понад 26% упродовж 2014-2019 років призвело до зменшення обсягів сировини для виробництва готової молочної продукції. Своєю чергою, зниження значень цього показника у домогосподарствах є прямим наслідком посилення урбанізаційних процесів. Проте, саме дрібнотоварна форма виробництва молока, яка з 1990-х років домінує в Україні, є ключовою причиною не лише нестачі молочної сировини для промислової переробки, але й її низької якості. Водночас досягнення високої якості молока потребує високотехнологічного доїльного та холодильного обладнання. Окрім того, якість молока та продуктивність тварин залежить від їх породи та умов утримання, зокрема, кормової бази. Забезпечення цих умов вимагає значних капіталовкладень із довгим терміном окупності (6-8 років)[28]. Малі і навіть середні фермерські господарства в Україні фінансово не спроможні впровадити нові технології заготівлі молока. Тоді як у ЄС фактично вся молочна сировина, яка надходить на переробку в тому чи іншому вигляді, дотується[29]. У такий спосіб європейські держави стимулюють виробників молока зберігати та збільшувати поголів'я ВРХ високопродуктивних молочних порід. За незмінності цих умов вітчизняні товаровиробники будуть апріорі неконкурентними на європейському ринку молочної продукції.

2. Незбалансованість взаємодії постачальників молочної сировини і промислових виробників. Попри щорічне зростання цін реалізації молока сільськогосподарськими товаровиробниками (у середньому у понад 2,5 разу упродовж 2014-2019 років) обсяги заготівлі, а відтак і постачання молока на переробку, знижуються. Така ситуація є наслідком високої собівартості виробництва молочної сировини в Україні. У підсумку, молокопереробні підприємства відчувають постійну нестачу сировини, а недозавантаженість виробничих потужностей призводить до спаду обсягів промислового виробництва молокопродуктів. Причиною нееквівалентного обміну є монопольне становище переробних підприємств: у 2019 році середня споживча ціна на молоко пастеризоване жирністю до 2,6% включно у понад 3 рази перевищувала ціну реалізації молока сільгоспвиробниками (24,5 грн/л проти 7,4 грн/л). Проте товаровиробники не мають можливості підвищувати закупівельні ціни на сировину, оскільки це призведе до підвищення цін реалізації молокопродуктів, споживання яких на внутрішньому ринку вже опустилось нижче рівня фізіологічних норм і складає близько 20 кг/особу в місяць (проти необхідних 36,5 кг), а невисокий платоспроможний попит призведе до ще більшого скорочення споживання цих продуктів. З іншого боку, дивує той факт, що рентабельність сільськогосподарського виробництва сирого молока в Україні є досить високою – 16,1% у 2018 році (проти 26,9% у попередньому)[30], тоді як у сегменті промислового виробництва молочної продукції значення цього показника становило лише 3,3% (проти 4,3%).

3. Наявність тіньового сегменту та високого ступеня фальсифікату на внутрішньому ринку молочної продукції. В Україні активно зростає кількість дрібних молокопереробних фірм, які працюють без обов'язкових дозвільних

[28] Вартість створення одного стійломісця (яке включає доїльне та інше обладнання) у сучасному автоматизованому роботизованому комплексі крупнотоварного виробництва, який дає можливість отримати максимальну маржинальність молочного бізнесу, складає 6-10 тис. дол. США.

[29] До прикладу, Польща отримала від ЄС 24 млрд. євро на модернізацію молокопереробного сектора.

[30] За попередніми даними, прибутковість виробництва молока в Україні в січні-березні 2020 року збільшилася майже на 17%, порівняно з аналогічним періодом минулого року.

документів і навіть без державної реєстрації. Вони за готівку збирають молоко низької якості у домогосподарствах за вищими, аніж ринкові, цінами, виробляють із нього молочну продукцію і далі реалізують її за готівку (переважно на стихійних ринках). При цьому не сплачуються податки і не дотримуються жодні виробничі та санітарно-гігієнічні стандарти. У підсумку страждають легальні молокопереробні компанії від недобросовісної конкуренції, місцеві бюджети від недоотриманих надходжень та споживачі, які перебувають у зоні ризику внаслідок споживання неякісної продукції. Загальний обсяг тіньового сегменту на українському ринку молочної продукції оцінюється на рівні 20-25%. Серед фальсифікованих товарів переважають сири різних видів, масло, сметана, в яких домінують речовини рослинного походження, а вміст молочної сировини не перевищує 26% (у найкращому разі).

4. Обмеженість українського експорту молочної продукції при зростанні її імпорту. Унаслідок загалом низької якості молочної сировини, а також невідповідності молокопереробних виробництв нормам, принципам і регламентам ЄС значна частина вітчизняних підприємств цього сегмента харчової промисловості не може бути атестована міжнародною комісією з питань експорту молочної продукції, а відтак не має доступу до європейських ринків збуту. Україна не може в повному обсязі конкурувати із західними виробниками не лише в силу високої ресурсомісткості власного виробництва молочної продукції та невідповідності системи його якісної оцінки світовому рівню, але також і з причини сталості структури та стійкості сегментації європейського ринку молока. Після втрати ринку збуту РФ (основного імпортера українських сирів до 2014 року) вітчизняні сировари дотепер не змогли переорієнтувати поставки своєї продукції на висококонкурентні ринки країн ЄС[31], оскільки споживачі у цих країнах надають перевагу сортам сиру, досвіду виробництва яких в українських підприємств немає. Водночас в Україні зростає імпорт сиру, обсяги якого з 2016 року перевищують обсяги його експорту. Також інтенсивно збільшується імпорт інших молочних товарів, зокрема масла вершкового та молока і вершків згущених, які є основними позиціями вітчизняного експорту молочної продукції[32].

Подолання описаних проблем, а відтак подальший розвиток молокопереробного сегмента харчової промисловості в Україні вимагає задіяння таких механізмів:

- консолідації зусиль основних суб’єктів молочного ринку, тобто виробників сирого молока, промислових переробних виробництв і постачальників (техніки, кормів та ін.) задля реалізації стратегії win-win (коли позитивних результатів можна досягти тільки спільними зусиллями);
- модернізації наявних і розбудови нових потужностей (молочних ферм як мінімум на 1000 голів ВРХ для забезпечення достатнього рівня маржинальності) та впровадження сучасних технологій (у т.ч. цифрових) і обладнання для виробництва молочної сировини необхідних обсягів та належної якості з одночасним зменшенням виробничих, адміністративних і маркетингових затрат;
- посилення кооперації сільськогосподарських товаровиробників та їх подальшої інтеграції із промисловими підприємствами задля підвищення

[31] У 2019 році 74,19% українського експорту сирів припало на Казахстан і Республіку Молдову.

[32] Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO) прогнозує “обвал” попиту на молочну продукцію у 2020 році на світовому ринку, чому сприятиме фактор закриття сектора HoReCa (готельно-ресторанного бізнесу та кейтерінгу) внаслідок пандемії COVID-19.

конкурентоспроможності та розширення перспектив виходу на зовнішні ринки збуту молочної продукції;

- формування елементів розвинутої інфраструктури внутрішнього молочного ринку, зокрема у таких сегментах: збору і зберігання сирого молока, а також контролю його якості; поставок кормів і ветеринарних препаратів; збуту готової продукції; навчання та підготовки кваліфікованих підприємців-фермерів і переробників молочної сировини (шляхом створення спеціальних тренінгових центрів);

- створення безвідходних виробництв із комплексною глибокою переробкою, що передбачає максимальне включення молочної сировини, зокрема вторинної (знежиреного молока, маслянки та сироватки) у промислову обробку, її раціональне використання і виготовлення на цій основі конкурентоспроможної на світовому ринку продукції з покращеними органолептичними показниками і більш тривалим терміном придатності. Найактуальнішими на даному етапі видами таких виробництв є: переробка сироватки (у т.ч. до рівня отримання молочного цукру, гідролізатів молочного жиру і білка, похідних лактози), отримання функціональних напоїв із молочних відходів, а також молочних продуктів, що використовуються при виготовленні ковбасних виробів.

Для підтримки вітчизняних виробників як сирого молока (сільськогосподарських підприємств), так і молочних продуктів (промислових підприємств) держава повинна виконувати свої регуляторні функції у забезпеченні реалізації наведених механізмів, як мінімум у 3-х базових напрямках:

1) удосконалення відносин у сфері землекористування – надання гарантії пріоритетного права виробникам молочної сировини на викуп землі (із розтермінуванням оплати на 5-10 років) за фіксованою ціною з розрахунку 1,5 га на одну корову для вирощування грубих кормів (силосу, сіна, соломи), які складають 70% раціону худоби, однак їх неможливо вільно купити на ринку;

2) послаблення фіскального тиску – зменшення ставки ПДВ на молочні продукти, яка в Україні становить 20%, тоді як у Німеччині – 7%, у Франції – 5,5%, а у Польщі – 5%;

3) надання фінансової та інституційної підтримки, яка включає:

- розробку та реалізацію відповідних програм зі стимулювання розвитку молочного тваринництва на середньо- і довгостроковий періоди (з огляду на високу тривалість окупності інвестицій у молочне тваринництво);

- створення (у перспективі) іпотечного банку та спеціальних інвестиційних фондів, зокрема на регіональному рівні;

- подальшу підтримку кооперативів та координацію зусиль суб’єктів внутрішнього молочного ринку в інтеграційних процесах (зокрема створенні аграрних парків);

- активізацію розбудови транспортно-логістичної інфраструктури;

- сприяння адаптації виробників молочної сировини та молочних продуктів до європейських технологічних норм виробництва і контролю якості продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бізнес-каталог підприємств та організацій України “Бізнес-Гід”. Режим доступу: https://business-guide.com.ua/enterprises
2. Булецький В. Особливості виробництва пелет в Україні. Економічні аспекти. Режим доступу: file:///C:/Users/Home/Downloads/ V.Bunetskiy_BMEng_1.pdf
3. Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/ operativ/operativ2003 /vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html
4. Виробництво окремих видів промислової продукції. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/ operativ2006/pr/prm_ric/xls/vppv_2011_2019.xls
5. Виробництво промислової продукції за видами. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016 /pr/vr_rea_ovpp/vr_rea_ovpp_u/arh_vppv_u.html
6. Власюк В. “Домашнє завдання” з переробки. Лісівник. Режим доступу: https://for-ester.blogspot.com/2017/02/blog-post_0.html
7. Внесення мінеральних та органічних добрив (1990-2017). Офіційний сайт Державної служби Статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/vmod/vmod1990-2017_u.zip
8. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ /operativ2020/zd/ztt/ztt_u/ztt0620_u.htm
9. Геоінформаційні системи і бази даних: монографія / В. І. Зацерковний, В. Г. Бурачек, О. О. Железняк, А. О. Терещенко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 237 с.
10. Головне управління статистики у Вінницькій області. Режим доступу: http://www.vn.ukrstat.gov.ua/
11. Головне Управління статистики у Волинській області. Режим доступу: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/
12. Головне управління статистики у Дніпропетровській області. Режим доступу: http://www.dneprstat.gov.ua/
13. Головне управління статистики у Донецькій області. Режим доступу: http://www.donetskstat.gov.ua/
14. Головне управління статистики у Житомирській області. Режим доступу: http://www.zt.ukrstat.gov.ua/
15. Головне управління статистики у Закарпатській області. Режим доступу: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/
16. Головне управління статистики у Запорізькій області. Режим доступу: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/
17. Головне управління статистики у Івано-Франківській області. Режим доступу: http://www.ifstat.gov.ua/
18. Головне управління статистики у Київській області. Режим доступу: http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/content/
19. Головне управління статистики у Кіровоградській області. Режим доступу: http://www.kr.ukrstat.gov.ua/
20. Головне управління статистики у Луганській області. Режим доступу: http://lg.ukrstat.gov.ua/

21. Головне управління статистики у Львівській області. Режим доступу: https://www.lv.ukrstat.gov.ua/
22. Головне управління статистики у Миколаївській області. Режим доступу: http://www.mk.ukrstat.gov.ua/
23. Головне управління статистики у Одеській області. Режим доступу: http://www.od.ukrstat.gov.ua/
24. Головне управління статистики у Полтавській області. Режим доступу: http://www.pl.ukrstat.gov.ua/
25. Головне управління статистики у Рівненській області. Режим доступу: http://www.gusrv.gov.ua/
26. Головне управління статистики у Сумській області. Режим доступу: http://sumy.ukrstat.gov.ua/
27. Головне управління статистики у Тернопільській області. Режим доступу: http://www.te.ukrstat.gov.ua/
28. Головне управління статистики у Харківській області. Режим доступу: http://kh.ukrstat.gov.ua/
29. Головне управління статистики у Херсонській області. Режим доступу: http://www.ks.ukrstat.gov.ua/
30. Головне управління статистики у Хмельницькій області. Режим доступу: http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm
31. Головне управління статистики у Черкаській області. Режим доступу: http://ck.ukrstat.gov.ua/
32. Головне управління статистики у Чернівецькій області. Режим доступу: http://www.cv.ukrstat.gov.ua/
33. Головне управління статистики Чернігівській області. Режим доступу: https://www.chernigivstat.gov.ua/
34. Дюран Т. Алхимия компетенций. Стратегическая гибкость / Г. Хэмел и др.; СПб.: Питер, 2005. С. 281–305.
35. Експорт-імпорт товарів за країнами світу. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/eit_zk/eit_zk_0116_u.htm
36. Загибель лісових насаджень за причинами. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/lis/zld/zld_u/zag_lis_za_prych_u.htm
37. Заготівля деревини за видами лісової продукції. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/lis/zld/zld_u/lisz_vyd_prod_lg_u.htm
38. Закон України “Про особливості державного регулювання діяльності суб’єктів підприємницької діяльності, пов’язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів” від 08.09.2005 р. № 2860-IV. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15
39. Зовнішня торгівля України із зазначенням основних країн-контрагентів. Державна фіскальна служба України. Режим доступу: http://sfs.gov.ua/ms/f3
40. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm

41. Індекс промислової продукції за видами діяльності. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/arh_ipv_u.html
42. Індекси цін виробників промислової продукції. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/ operativ/operativ2005/ct/icv_p/icv_p_u/arh_icv_p_u.htm
43. Капітальні інвестиції за видами промислової діяльності. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/iki_pr/iki_pr_u/arh_kipr_u.html
44. Кількість найманих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pssg/pssg_u/knpsg_ek_2010_2018_u.xlsx
45. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pssg/pssg_u/ksg_ek_2010_2018_u.xlsx
46. Кузьменко Є. Експорт деревини чи меблів? Економічна правда. Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/columns/2019/02/15/645030/
47. Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження "Таблиця "Витрати-випуск". Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2018/236/mp_tvv.pdf
48. Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_nauka_2017.pdf
49. Національні рахунки. Офіційний сайт Федеральної статистики Німеччини. Режим доступу: http://www.destatis.de/
50. Національні рахунки. Офіційний сайт Центрального статистичного управління статистики Польщі. Режим доступу: http://www.stat.gov.pl/
51. Національні рахунки: статистичний збірник. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/02/zb_nru2017.pdf
52. Наявність і стан основних засобів за видами економічної діяльності (КВЕД-2010). Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/ibd/nsoz/arh_nsoz_u.html
53. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/orp/orp_u/arh_orp_u.html
54. Офіційний сайт International Fertilizer Association (IFA). Режим доступу: https://www.fertilizer.org
55. Офіційний сайт АТ "ДніпроАзот". Режим доступу: http://www.azot.com.ua/uk
56. Офіційний сайт ПАТ "Азот". Режим доступу: http://www.azot.ck.ua
57. Офіційний сайт ПАТ "Львівський хімічний завод". Режим доступу: http://www.lhz.com.ua/ua/
58. Офіційний сайт ПАТ "Одеський припортовий завод". Режим доступу: http://www.opz.odessa.net

59. Офіційний сайт ПАТ “Сумихімпром”. Режим доступу: http://sumykhimprom.com.ua/ua
60. Офіційний сайт ПрАТ “Рівнеазот”. Режим доступу: http://www.azot.rv.ua
61. Офіційний сайт ПрАТ “Сєвєродонецьке об’єднання Азот”. Режим доступу: http://www.azot.lg.ua/index.php?lng=ua
62. Офіційний сайт ПрАТ “Хімдивізіон”. Режим доступу: https://hymdyv.com.ua
63. Офіційний сайт ТОВ “Карпатсмоли”. Режим доступу: http://karpatsmoly.com
64. Офіційний сайт холдингової компанії Ostchem. Режим доступу: http://www.ostchem.com/uk
65. Перспективи розвитку деревообробної промисловості в Україні. Інститут суспільно-економічних досліджень. Режим доступу: https://iser.org.ua/uploads/pdf/Післямова%20до%20круглого%20столу.pdf
66. Постанова Кабінету Міністрів України “Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015-2017 роках” від 12.05.15. №271. Урядовий портал. Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ ua/npas/248152310
67. Простой “Днепразота”. Стали известны условия возобновления производства хлора. Страна.ua. 2018. Режим доступу: https://strana.ua/news/151786-dneprazot-hotov-vozobnovit-proizvodstvo-khlora-esli-utverdjat-povyshenie-tseny-.html
68. Регіони України: статистичний збірник. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12 /zb_ru2ch2019.pdf
69. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/fin_new/ fin_new_u/rodp_ek_vsmm_2010_2018_u.xlsx
70. Річна звітність емітента цінних паперів ПАТ “Сумихімпром”. Офіційний сайт ПАТ “Сумихімпром”. Режим доступу: http://sumykhimprom.com.ua/ ua/aktsioneram/zvitnist-emitenta-tsinnih-paperiv
71. Річна інформація емітента цінних паперів АТ “ДніпроАзот”. Офіційний сайт АТ “ДніпроАзот”. Режим доступу: http://www.azot.com.ua/ uk/company/corporate
72. Річна інформація емітента цінних паперів ПрАТ “Дніпровський завод мінеральних добрив”. Офіційний сайт ПрАТ “Дніпровський завод мінеральних добрив”. Режим доступу: http://www.dzmu.dp.ua/doc.php
73. Річна інформація емітента цінних паперів ПрАТ “Еко-Азот”. Офіційний сайт ПрАТ “Еко-Азот”. Режим доступу: http://www.eko-azot.com.ua/law-index.php
74. Річна інформація емітента цінних паперів ПрАТ “Сєвєродонецьке об’єднання Азот”. Офіційний сайт ПрАТ “Сєвєродонецьке об’єднання Азот”. Режим доступу: http://www.azot.lg.ua/index.php?page= regular_richn_info&lng=ru
75. Річна фінансова звітність емітента ПрАТ “Хімдивізіон”. Режим доступу: https://smida.gov.ua/db/participant/34059188
76. Річна фінансова звітність ПАТ “Одеський припортовий завод”. Офіційний сайт ПАТ “Одеський припортовий завод”. Режим доступу: http://www.opz.odessa.net/shareholder/?id=16&c=7&pc=16
77. Річний звіт ПрАТ “Рівнеазот”. Офіційний сайт ПрАТ “Рівнеазот”. Режим доступу: http://www.azot.rv.ua/aktsioneram/zvitnist/richnyi-zvit
78. Річний звіт товариства ПАТ “Азот”. Офіційний сайт ПАТ “Азот”. Режим доступу: http://www.azot.ck.ua/content/news7/inform/year.php

79. Рослинництво України: статистичний збірник. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_rosl_zb.htm
80. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=65613&cat_id=44446#3
81. Сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій за кодами УКТЗЕД. Державна фіскальна служба України. Режим доступу: http://sfs.gov.ua/ms/f11
82. Таблиця "витрати-випуск" (в цінах споживачів). Державна служба статистики України. Режим доступу: http://csrv2.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/vvp/vitr_vip/vitr_u/arh_vitr_u.html
83. Таблиця "витрати-випуск" України в основних цінах: статистичний збірник. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_tv_os.htm
84. Тваринництво України: статистичний збірник. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_tvar_zb.htm
85. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Державна служба статистики України. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt0220_u.htm
86. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/fin_new/fin_new_u/fr_op_ek_2010_2018_u.xlsx
87. Хто підгодує нашу землю? Про причини кризи на українському ринку мінеральних добрив. Pro Capital Group: Інформаційний дайджест. 2018. Режим доступу: https://pro-consulting.ua
88. Шпон поступиться позиціями на ринку облицювальних матеріалів. Портал деревообробників України. Режим доступу: https://derevoobrobnyk.com/a/56dfc0222c71/shpon-postupytsja-pozytsijamy-na-rynku-oblytsjuvalnykh-materialiv
89. Щодо вдосконалення механізмів продажу необробленої деревини: Закон України від 19.02.2007 р. №42. Офіційний вісник України. 2007. №15. С. 129.
90. Ярощук О. Ціна заборони: як мораторій на експорт деревини вплинув на економіку України. Європейська правда. Режим доступу: www.eurointegration.com.ua/articles/2017/02/22/7062034/
91. Annual detailed enterprise statistics for industry. Eurostat. Режим доступу: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do
92. Annual National Accounts. Detailed Tables and Simplified Accounts. Value Added and its Components by Activity. OECD. Stat. Режим доступу: http://stats.oecd.org/
93. Clothing; worn and other worn articles (HS code: 630900). Official website of United Nations. UN Comtrade Database. Режим доступу: https://comtrade.un.org/data
94. Eurostat Statistics Explained. Eurostat. Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Production_and_international_trade_in_chemicals
95. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Режим доступу: http://www.fao.org/about/en/

96. Grant R. M. The Resource-based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation. California Management Review, 1991. Vol. 33. P. 114–135.
97. Hamel G. Competing for the Future. Boston: Harvard Business School Press, 1994. 327 p.
98. High-technology export (% of manufactured export). The World Bank. Режим доступу: https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine
99. International Trade Centre (ITC). Annual Report 2018. Режим доступу: http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/About_ITC/Corporate_Documents/Annual_Report/AR2018.pdf
100. National accounts aggregates by industry. Eurostat. Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/data/database
101. Penrose E. T. The Theory of the Growth of the Firm. Oxford University Press. 4th editon. 2009. 304 p.
102. Pfeffer J. The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective. New York: Harper & Row, 1978. 300 p.
103. Teece D. J. Dynamic Capabilities and Strategic Management. Strategic Management Journal, 1997. Vol. 18. P. 509–534.
104. The Frank R. Lautenberg Chemical Safety for the 21st Century Act. United States Environmental Protection Agency. 2016. Режим доступу: https://www.epa.gov/assessing-and-managing-chemicals-under-tsca/frank-r-lautenberg-chemical-safety-21st-century-act
105. The Resource-based View of the Firm: Ten Years after 1991 / Jay Barney, Mike Wright, David J. Ketchen, Jr. Journal of Management, 2001. Vol. 27. P. 625–641.
106. The state of the chemical industry 2016 review and 2017 outlook. Chemical&Engineering news. Режим доступу: https://cen.acs.org/articles/95/i2/World-chemical-outlook-2017.html
107. Trends in the chemical industry. Режим доступу: https://report.basf.com/2017/en/managements-report/basf-group-business-year/economic-environment/chemical-industry.html

ДОДАТКИ

Додаток А

Показники імпортозалежності України і держав-членів ЄС

Таблиця А.1

Частка продукції промисловості в імпорті товарів і послуг в Україні та державах-членах ЄС-28 у 2016 році, %

Країна	Промисловість	в т.ч.:	
		переробна промисловість	добувна промисловість і розроблення кар'єрів
Україна	**79,90**	**69,96**	**9,76**
Бельгія	27,34	26,73	0,14
Болгарія	44,78	41,73	0,08
Чеська Республіка	42,02	40,80	0,06
Данія	27,75	27,10	0,17
Німеччина	43,73	41,77	0,05
Естонія	33,09	…	…
Ірландія	32,84	31,85	0,05
Греція	41,71	40,01	0,05
Іспанія	43,69	41,28	0,05
Франція	43,52	41,28	0,04
Хорватія	38,04	28,34	5,45
Італія	44,72	44,54	0,06
Кіпр	…	8,34	0,02
Латвія	18,32	15,57	0,19
Литва	32,81	30,47	0,06
Люксембург	22,57	…	…
Угорщина	55,09	53,62	0,03
Мальта	…	…	…
Нідерланди	20,63	18,81	…
Австрія	40,18	38,61	0,06
Польща	45,87	45,40	0,31
Португалія	43,37	41,37	0,09
Румунія	49,06	47,64	0,53
Словенія	36,19	34,25	0,10
Словаччина	51,77	49,53	0,05
Фінляндія	41,22	39,12	0,14
Швеція	34,21	…	…
Велика Британія	27,62	26,77	0,39

Авторські розрахунки за [83; 100]

Таблиця А.2

Динаміка загального споживання продукції переробної промисловості в Польщі, %

Група	Виробництво	Темп приросту /зниження загального споживання								
		всього			вітчизняної продукції			імпортної продукції		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	7,55	12,28	7,26	6,21	9,79	10,38	9,38	15,55	3,35
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	12,91	-4,41	-1,79	6,51	-22,48	1,28	16,49	4,81	-2,94
	Всього	**11,51**	**-0,22**	**0,77**	**6,40**	**-10,83**	**5,32**	**15,15**	**6,74**	**-1,72**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	3,09	1,59	-2,90	2,02	3,12	-2,30	5,65	-1,93	-4,34
	Виробництво електричного устаткування	7,53	10,70	0,75	4,04	7,99	-3,73	10,90	13,15	4,62
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	9,31	7,59	0,93	9,14	10,47	-4,45	9,76	0,01	16,54
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	8,22	5,96	11,05	14,56	-0,17	9,93	5,46	8,86	11,54
	Виробництво інших транспортних засобів	18,49	37,94	-9,68	44,53	52,16	-22,57	5,26	28,01	1,01
	Всього	**7,57**	**7,95**	**2,98**	**8,34**	**7,16**	**-1,70**	**6,80**	**8,74**	**7,64**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	-10,86	-25,31	-12,55	-15,91	-19,97	-6,58	-4,59	-31,17	-20,16
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	5,57	4,61	5,00	6,74	6,33	3,62	3,50	1,46	7,64
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	9,57	1,24	6,62	9,32	0,12	4,26	10,87	7,05	18,05
	Металургійне виробництво	4,58	-4,61	1,47	1,84	-5,85	-0,24	11,69	-1,65	5,35
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	2,57	12,46	7,19	3,31	15,62	6,79	0,22	2,01	8,71
	Всього	**-1,08**	**-5,65**	**0,52**	**-1,60**	**-1,10**	**1,93**	**-0,05**	**-14,50**	**-2,65**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	-0,53	0,41	4,95	-0,43	0,42	3,35	-1,05	0,39	13,56
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	8,66	5,91	5,95	8,07	9,40	3,28	9,90	-1,36	12,10
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	6,43	9,12	1,58	6,75	9,74	1,57	5,22	6,73	1,60
	Виробництво меблів; іншої продукції	7,21	9,63	6,11	4,13	12,20	5,79	18,71	1,23	7,26
	Всього	**2,10**	**3,41**	**4,28**	**1,85**	**3,76**	**3,09**	**3,22**	**1,86**	**9,67**
Всього переробна промисловість		***2,74***	***1,02***	***2,48***	***1,86***	***2,06***	***1,85***	***4,48***	***-0,98***	***3,71***

Авторські розрахунки за [100]

Таблиця А.3

Структура загального споживання продукції переробної промисловості в Польщі, %

Група	Виробництво	Всього				Вітчизняна продукція				Імпортна продукція			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Високо-технологічні	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	1,58	1,66	1,84	1,93	1,37	1,43	1,54	1,67	1,99	2,09	2,44	2,43
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	4,49	4,93	4,67	4,47	2,42	2,53	1,92	1,91	8,57	9,56	10,11	9,47
	Всього	**6,07**	**6,59**	**6,51**	**6,40**	**3,80**	**3,96**	**3,46**	**3,58**	**10,56**	**11,64**	**12,55**	**11,89**
Середньо-високо-технологічні	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	5,56	5,58	5,61	5,31	5,89	5,90	5,96	5,72	4,90	4,96	4,91	4,53
	Виробництво електричного устаткування	4,00	4,19	4,59	4,51	2,96	3,02	3,20	3,02	6,06	6,43	7,35	7,41
	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	3,36	3,58	3,81	3,75	3,68	3,94	4,26	4,00	2,75	2,89	2,92	3,28
	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	8,51	8,96	9,40	10,19	3,89	4,37	4,28	4,62	17,64	17,80	19,57	21,05
	Виробництво інших транспортних засобів	1,24	1,43	1,96	1,73	0,63	0,90	1,34	1,02	2,45	2,47	3,20	3,11
	Всього	**22,67**	**23,74**	**25,36**	**25,49**	**17,04**	**18,13**	**19,03**	**18,37**	**33,80**	**34,55**	**37,94**	**39,38**
Середньо-низько-технологічні	Виробництво коксу та коксопродуктів, продуктів нафтопереробки	14,40	12,49	9,23	7,88	12,01	9,92	7,78	7,13	19,10	17,44	12,12	9,33
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	6,81	7,00	7,25	7,43	6,56	6,88	7,17	7,29	7,31	7,24	7,42	7,70
	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	4,35	4,64	4,65	4,83	5,50	5,91	5,79	5,93	2,07	2,19	2,37	2,70
	Металургійне виробництво	3,76	3,83	3,62	3,58	4,09	4,09	3,77	3,69	3,11	3,33	3,31	3,36
	Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	7,62	7,60	8,46	8,85	8,75	8,87	10,05	10,53	5,39	5,17	5,32	5,58
	Всього	**36,93**	**35,56**	**33,21**	**32,58**	**36,92**	**35,66**	**34,56**	**34,58**	**36,97**	**35,37**	**30,54**	**28,67**
Низько-технологічні	Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	22,33	21,62	21,49	22,01	28,33	27,70	27,25	27,65	10,47	9,91	10,05	11,00
	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	2,29	2,42	2,54	2,63	2,34	2,49	2,67	2,70	2,19	2,30	2,29	2,48
	Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	7,58	7,85	8,48	8,41	9,05	9,48	10,20	10,17	4,67	4,70	5,07	4,97
	Виробництво меблів; іншої продукції	2,13	2,22	2,41	2,49	2,52	2,58	2,83	2,94	1,34	1,52	1,56	1,61
	Всього	**34,33**	**34,11**	**34,92**	**35,53**	**42,25**	**42,25**	**42,95**	**43,47**	**18,67**	**18,44**	**18,97**	**20,06**
Всього переробна промисловість		***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [100]

Таблиця А.4

Структура імпорту продукції переробної промисловості в Україні (за видами споживання), %

Виробництво	2013				2014				2015				2016			
	Проміжне споживання	Кінцеве споживання	Валове нагромадження капіталу	**Всього імпорт товарів і послуг**	Проміжне споживання	Кінцеве споживання	Валове нагромадження капіталу	**Всього імпорт товарів і послуг**	Проміжне споживання	Кінцеве споживання	Валове нагромадження капіталу	**Всього імпорт товарів і послуг**	Проміжне споживання	Кінцеве споживання	Валове нагромадження капіталу	**Всього імпорт товарів і послуг**
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	23,77	76,63	-0,40	**100,00**	22,02	78,03	-0,05	**100,00**	22,71	77,29	0,00	**100,00**	20,59	79,41	0,00	**100,00**
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	15,13	88,50	-3,64	**100,00**	15,49	85,69	-1,18	**100,00**	14,19	85,43	0,38	**100,00**	12,00	85,25	2,74	**100,00**
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	88,66	11,68	-0,34	**100,00**	92,22	7,40	0,38	**100,00**	92,40	7,57	0,04	**100,00**	91,69	7,65	0,66	**100,00**
Виробництво коксу та коксопродуктів і продуктів нафтопереробленння	83,76	17,70	-1,46	**100,00**	80,92	20,40	-1,31	**100,00**	74,29	24,17	1,53	**100,00**	87,50	11,53	0,98	**100,00**
Виробництво хімічних речовині хімічної продукції	95,66	3,29	1,05	**100,00**	97,53	4,02	-1,55	**100,00**	97,75	4,00	-1,74	**100,00**	93,58	4,98	1,45	**100,00**
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	59,67	45,28	-4,95	**100,00**	53,34	42,68	3,97	**100,00**	54,73	53,41	-8,14	**100,00**	47,10	49,12	3,77	**100,00**
Виробництво гумових і пластмасових виробів	94,33	2,48	3,19	**100,00**	95,77	4,89	-0,67	**100,00**	91,07	4,54	4,39	**100,00**	91,46	4,38	4,16	**100,00**
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	89,22	10,22	0,56	**100,00**	89,69	11,51	-1,20	**100,00**	84,82	12,79	2,39	**100,00**	86,98	10,79	2,23	**100,00**
Металургійне виробництво	100,17	0,00	-0,18	**100,00**	100,24	0,01	-0,24	**100,00**	99,86	0,02	0,12	**100,00**	99,83	0,01	0,16	**100,00**
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	95,80	1,31	2,89	**100,00**	95,82	1,83	2,36	**100,00**	82,11	1,86	16,04	**100,00**	83,06	2,15	14,79	**100,00**
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	29,75	33,24	37,00	**100,00**	2 6,43	34,36	39,21	**100,00**	26,34	30,17	43,48	**100,00**	38,75	18,76	42,50	**100,00**
Виробництво електричного устаткування	38,57	24,94	36,49	**100,00**	41,16	22,87	35,97	**100,00**	34,54	26,37	39,09	**100,00**	26,24	24,39	49,38	**100,00**
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	35,45	0,20	64,36	**100,00**	51,72	0,70	47,58	**100,00**	40,94	1,35	57,71	**100,00**	51,16	0,25	48,59	**100,00**
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	29,53	36,23	34,25	**100,00**	29,83	31,09	39,08	**100,00**	34,83	19,65	45,52	**100,00**	35,78	21,82	42,39	**100,00**
Виробництво інших транспортних засобів	16,81	10,87	72,32	**100,00**	8,74	7,81	83,45	**100,00**	7,90	19,97	72,13	**100,00**	3,34	11,08	85,58	**100,00**
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	11,18	81,97	6,86	**100,00**	30,16	63,55	6,29	**100,00**	29,82	65,50	4,69	**100,00**	24,59	70,55	4,86	**100,00**
Всього переробна промисловість	***58,21***	***27,03***	***14,77***	***100,00***	***63,01***	***25,49***	***11,50***	***100,00***	***60,58***	***25,38***	***14,04***	***100,00***	***59,80***	***23,46***	***16,73***	***100,00***

Авторські розрахунки за [83]

Додаток Б

Показники імпорту у роздрібному товарообороті України та регіонів

Таблиця Б.1

Частка імпорту у роздрібному товарообороті регіонів України, %

Регіон	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення (+/-)					
							2013-2012	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2017-2012
Україна	**41,1**	**42,8**	**42,2**	**41,9**	**44,2**	**47,7**	**1,7**	**-0,6**	**-0,3**	**2,3**	**3,5**	**6,6**
Вінницька	41,9	43,6	42,6	42,9	45,0	52,7	1,7	-1,0	0,3	2,1	7,7	10,8
Волинська	37,9	44,4	44,4	48,2	46,4	43,6	6,5	0,0	3,8	-1,8	-2,8	5,7
Дніпропетровська	38,6	39,8	39,2	38,2	41,0	43,6	1,2	-0,6	-1,0	2,8	2,6	5,0
Донецька	42,2	44,2	39,9	32,0	35,9	42,4	2,0	-4,3	-7,9	3,9	6,5	0,2
Житомирська	29,0	32,2	32,4	34,5	36,5	40,9	3,2	0,2	2,1	2,0	4,4	11,9
Закарпатська	45,1	45,7	43,0	40,6	40,7	48,0	0,6	-2,7	-2,4	0,1	7,3	2,9
Запорізька	32,9	32,7	32,2	33,2	35,1	40,4	-0,2	-0,5	1,0	1,9	5,3	7,5
Івано-Франківська	37,7	36,7	32,3	33,8	35,4	40,0	-1,0	-4,4	1,5	1,6	4,6	2,3
Київська	42,3	46,3	45,4	43,7	46,6	46,7	4,0	-0,9	-1,7	2,9	0,1	4,4
Кіровоградська	27,1	29,4	28,9	29,2	30,1	33,7	2,3	-0,5	0,3	0,9	3,6	6,6
Луганська	41,1	41,0	39,6	33,3	36,6	41,1	-0,1	-1,4	-6,3	3,3	4,5	0,0
Львівська	41,3	40,9	42,4	39,8	44,7	46,7	-0,4	1,5	-2,6	4,9	2,0	5,4
Миколаївська	31,3	35,5	39,0	36,1	36,5	42,2	4,2	3,5	-2,9	0,4	5,7	10,9
Одеська	45,4	46,5	47,7	49,2	50,8	50,2	1,1	1,2	1,5	1,6	-0,6	4,8
Полтавська	37,2	38,2	36,8	36,0	39,5	44,9	1,0	-1,4	-0,8	3,5	5,4	7,7
Рівненська	39,7	42,5	43,1	41,0	41,3	46,7	2,8	0,6	-2,1	0,3	5,4	7,0
Сумська	28,3	30,4	31,2	31,4	33,2	38,0	2,1	0,8	0,2	1,8	4,8	9,7
Тернопільська	38,2	39,7	39,9	42,2	41,5	48,5	1,5	0,2	2,3	-0,7	7,0	10,3
Харківська	44,2	45,0	42,3	42,0	44,5	48,0	0,8	-2,7	-0,3	2,5	3,5	3,8
Херсонська	36,1	39,0	40,2	41,0	40,1	46,2	2,9	1,2	0,8	-0,9	6,1	10,1
Хмельницька	38,2	40,9	36,6	35,6	37,6	43,0	2,7	-4,3	-1,0	2,0	5,4	4,8
Черкаська	28,7	30,5	30,6	32,4	34,4	42,7	1,8	0,1	1,8	2,0	8,3	14,0
Чернівецька	35,1	33,6	33,1	30,4	32,6	43,2	-1,5	-0,5	-2,7	2,2	10,6	8,1
Чернігівська	30,2	32,2	33,7	33,0	32,5	37,2	2,0	1,5	-0,7	-0,5	4,7	7,0

Авторські розрахунки за [10-33; 83]

Таблиця Б.2

Частка імпорту у роздрібному товарообороті продовольчих товарів у регіонах України, %

Регіон	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення (+/-)					
							2013-2012	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2017-2012
Україна	**13,7**	**14,5**	**14,4**	**14,8**	**15,2**	**17,8**	**0,8**	**-0,1**	**0,4**	**0,4**	**2,6**	**4,1**
Вінницька	7,8	7,9	9,1	9,5	10,1	15,1	0,1	1,2	0,4	0,6	5,0	7,3
Волинська	10,0	12,4	11,9	11,7	11,2	15,4	2,4	-0,5	-0,2	-0,5	4,2	5,4
Дніпропетровська	14,8	16,2	16,0	15,1	15,6	16,3	1,4	-0,2	-0,9	0,5	0,7	1,5
Донецька	12,3	12,8	13,5	12,5	12,5	15,6	0,5	0,7	-1,0	0,0	3,1	3,3
Житомирська	7,8	9,5	8,7	9,1	10,5	11,9	1,7	-0,8	0,4	1,4	1,4	4,1
Закарпатська	10,9	11,4	11,6	11,1	12	17,2	0,5	0,2	-0,5	0,9	5,2	6,3
Запорізька	13,3	13,4	12,5	13,1	13,8	15,8	0,1	-0,9	0,6	0,7	2,0	2,5
Івано-Франківська	7,6	7,5	6,7	6,8	7,7	9,8	-0,1	-0,8	0,1	0,9	2,1	2,2
Київська	17,6	17,9	18,9	20,6	20,0	20,8	0,3	1,0	1,7	-0,6	0,8	3,2
Кіровоградська	7,8	7,8	9,2	9,6	10,0	12,2	0,0	1,4	0,4	0,4	2,2	4,4
Луганська	11,5	11,9	13,3	13,2	13,5	16,9	0,4	1,4	-0,1	0,3	3,4	5,4
Львівська	12,5	10,7	11,4	12,7	13,4	15,4	-1,8	0,7	1,3	0,7	2,0	2,9
Миколаївська	11,1	10,9	12,7	11,8	12,0	16,1	-0,2	1,8	-0,9	0,2	4,1	5,0
Одеська	17,5	17,2	16,2	15,7	15,2	16,2	-0,3	-1,0	-0,5	-0,5	1,0	-1,3
Полтавська	11,6	12,0	11,7	11,9	11,8	14,7	0,4	-0,3	0,2	-0,1	2,9	3,1
Рівненська	10,5	11,5	12,5	14,1	12,2	17,7	1,0	1,0	1,6	-1,9	5,5	7,2
Сумська	8,2	9,1	10,5	10,7	11,5	15,3	0,9	1,4	0,2	0,8	3,8	7,1
Тернопільська	9,5	10,0	8,8	8,9	9,8	13,5	0,5	-1,2	0,1	0,9	3,7	4,0
Харківська	13,7	13,9	13,6	14,3	14,6	17,3	0,2	-0,3	0,7	0,3	2,7	3,6
Херсонська	11,3	13,2	12,0	11,9	12,5	15,2	1,9	-1,2	-0,1	0,6	2,7	3,9
Хмельницька	12,5	13,3	8,0	8,1	9,5	10,7	0,8	-5,3	0,1	1,4	1,2	-1,8
Черкаська	9,1	10,5	10,8	11,8	11,8	16,7	1,4	0,3	1,0	0	4,9	7,6
Чернівецька	12,6	11,6	11,3	10,8	10,7	19,6	-1,0	-0,3	-0,5	-0,1	8,9	7,0
Чернігівська	10,0	9,9	10,5	11,2	11,8	13,7	-0,1	0,6	0,7	0,6	1,9	3,7

Авторські розрахунки за [10-33; 83]

Таблиця Б.3

Частка імпорту у роздрібному товарообороті непродовольчих товарів у регіонах України, %

Регіон	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення (+/-)					
							2013-2012	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2017-2012
Україна	**58,1**	**61,0**	**60,5**	**60,7**	**64,4**	**67,4**	**2,9**	**-0,5**	**0,2**	**3,7**	**3,0**	**9,3**
Вінницька	56,7	60,1	58,4	61,1	65,0	73,0	3,4	-1,7	2,7	3,9	8,0	16,3
Волинська	50,4	57,2	57,5	63,1	63,4	58,6	6,8	0,3	5,6	0,3	-4,8	8,2
Дніпропетровська	55,6	58,2	58,2	58,8	63,3	69,4	2,6	0,0	0,6	4,5	6,1	13,8
Донецька	62,8	67,6	64,3	54,6	60,6	65,1	4,8	-3,3	-9,7	6,0	4,5	2,3
Житомирська	43,7	47,3	48,5	52,1	54,4	59,4	3,6	1,2	3,6	2,3	5,0	15,7
Закарпатська	59,3	60,7	56,3	55,0	57,1	60,1	1,4	-4,4	-1,3	2,1	3,0	0,8
Запорізька	47,5	47,5	49,4	51,3	53,2	61,1	0,0	1,9	1,9	1,9	7,9	13,6
Івано-Франківська	54,8	54,2	46,1	49,0	50,5	52,3	-0,6	-8,1	2,9	1,5	1,8	-2,5
Київська	54,8	61,3	60,8	58,4	64,4	65,1	6,5	-0,5	-2,4	6,0	0,7	10,3
Кіровоградська	41,7	45,8	43,9	46,6	48,0	51,3	4,1	-1,9	2,7	1,4	3,3	9,6
Луганська	64,0	65,7	66,1	60,4	61,1	63,0	1,7	0,4	-5,7	0,7	1,9	-1,0
Львівська	59,0	58,4	59,1	55,3	62,1	63,3	-0,6	0,7	-3,8	6,8	1,2	4,3
Миколаївська	43,9	50,7	56,4	54,6	54,1	59,4	6,8	5,7	-1,8	-0,5	5,3	15,5
Одеська	61,8	66,0	68,1	71,0	74,5	71,6	4,2	2,1	2,9	3,5	-2,9	9,8
Полтавська	51,5	53,2	50,8	51,2	56,6	60,2	1,7	-2,4	0,4	5,4	3,6	8,7
Рівненська	55,2	58,3	57,4	55,2	57,2	59,4	3,1	-0,9	-2,2	2,0	2,2	4,2
Сумська	43,9	47,6	48,4	48,7	51,0	52,9	3,7	0,8	0,3	2,3	1,9	9,0
Тернопільська	56,6	58,3	58,2	61,8	61,1	65,0	1,7	-0,1	3,6	-0,7	3,9	8,4
Харківська	66,2	68,1	65,9	66,0	69,4	73,3	1,9	-2,2	0,1	3,4	3,9	7,1
Херсонська	47,5	51,2	55,9	57,8	55,9	61,8	3,7	4,7	1,9	-1,9	5,9	14,3
Хмельницька	49,2	52,5	48,6	47,9	50,5	54,2	3,3	-3,9	-0,7	2,6	3,7	5,0
Черкаська	40,8	42,9	42,5	45,4	49,2	57,0	2,1	-0,4	2,9	3,8	7,8	16,2
Чернівецька	46,1	44,6	45,0	41,8	45,9	50,5	-1,5	0,4	-3,2	4,1	4,6	4,4
Чернігівська	47,4	52,0	53,1	53,6	51,6	58,6	4,6	1,1	0,5	-2,0	7,0	11,2

Авторські розрахунки за [10-33; 83]

Таблиця Б.4

Частка імпорту у роздрібному товарообороті продовольчих товарів у регіонах України у 2017 році (у розрізі товарів), %

Товар	**Україна**	Вінницька	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Івано-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
М’ясо та птиця свіжі та заморожені	**4,4**	3,3	1,4	0,3	4,6	4,5	2,7	2,9	1,6	3,1	0,4	8,4	1,2	1,3	3,0	0,7	4,2	0,1	6,3	7,7	2,1	1,9	5,5	4,2	2,4
М’ясо копчене, солоне та ковбасні вироби	**6,0**	1,6	5,0	1,6	0,9	2,3	4,4	1,2	6,3	6,3	0,7	1,2	4,1	1,6	3,3	1,0	11,0	1,6	12,9	5,0	2,0	3,0	4,1	6,1	2,1
Консерви, готові продукти м’ясні (включаючи напівфабрикати м’ясні)	**8,4**	29,7	4,7	2,1	6,1	6,1	7,2	3,0	7,9	4,7	1,7	3,1	8,0	8,2	9,5	2,9	14,6	13,1	6,0	18,7	13,3	7,6	11,9	2,4	6,5
Напівфабрикати м’ясні	**6,6**	0,4	3,7	0,2	0,7	5,0	6,1	0,4	11,3	1,5	0,2	0,5	6,9	6,7	11,3	0,6	16,0	2,8	2,7	26,5	10,1	7,4	5,4	1,8	7,3
Риба і морепродукти харчові	**40,2**	37,9	19,7	48,7	47,4	43,9	14,2	45,1	22,1	48,7	53,2	52,6	25,8	39,5	30,1	54,8	35,3	57,4	27,3	46,3	58,2	25,8	58,7	28,3	43,2
Консерви, готові продукти рибні (включаючи напівфабрикати рибні)	**34,6**	37,0	20,7	34,5	41,7	34,0	24,4	35,7	13,2	38,1	34,6	39,9	22,2	38,6	21,3	40,6	26,6	48,7	32,1	39,6	39,9	18,9	41,9	28,4	30,4
Напівфабрикати рибні	**30,0**	43,2	8,5	12,1	36,0	28,9	17,2	12,4	5,0	31,8	14,8	36,0	9,6	22,0	22,9	24,6	32,0	42,1	30,9	36,1	35,4	13,8	31,2	21,3	42,3
Молоко та продукти молочні	**7,4**	6,2	2,2	5,5	5,7	4,9	3,3	8,0	3,1	9,2	4,2	5,7	6,9	5,8	6,3	5,1	7,6	8,4	4,6	6,7	8,9	2,8	5,9	7,2	9,9
Сир сичужний, плавлений та кисломолочний	**14,9**	11,3	17,1	9,8	7,2	8,6	9,7	9,1	9,4	14,1	5,3	7,8	13,6	9,5	18,1	6,6	16,5	9,8	15,7	9,8	10,2	13,0	10,2	21,4	12,0
Масло вершкове	**3,9**	0,8	0,5	1,2	1,3	4,0	3,4	2,2	0,8	4,5	0,3	0,9	2,3	1,2	3,3	0,7	4,4	1,0	2,9	3,1	1,0	1,4	1,9	4,1	0,9
Яйця	**1,5**	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,6	0,1	0,9	0,1	0,0	1,0	0,0	0,2	0,2	0,4	0,0	0,0	3,2	0,0	0,1	0,0	0,5	0,0
Олії рослинні	**7,4**	3,4	7,4	4,1	4,3	5,0	5,9	5,7	5,2	5,6	2,3	4,9	3,5	4,8	9,4	3,1	9,0	4,3	3,9	7,5	3,6	6,4	5,0	6,6	2,3
Маргарин	**5,1**	0,0	0,1	0,2	0,5	0,5	7,2	0,1	1,2	8,6	0,0	0,4	0,1	0,5	5,1	0,2	5,5	0,0	4,9	8,7	0,1	0,0	8,8	7,8	0,2
Жири тваринні харчові	**3,2**	0,0	2,4	0,0	0,0	0,8	0,1	5,4	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	7,2	0,0	0,1	0,0	0,6	0,0
Цукор	**2,9**	1,0	5,4	0,4	0,6	2,0	5,3	1,3	1,9	3,9	0,3	0,1	2,6	0,2	0,8	1,2	3,7	2,8	1,2	5,1	0,8	3,2	1,5	4,0	2,0
Вироби хлібобулочні (крім кондитерських)	**2,6**	1,2	0,7	1,1	0,8	0,5	0,6	1,3	1,9	1,8	0,6	0,8	1,8	0,8	2,9	1,0	2,3	1,0	2,3	3,4	1,1	1,7	2,0	4,1	0,7
Вироби борошняні кондитерські	**6,9**	2,1	5,3	2,1	3,5	3,1	7,9	2,6	3,1	10,1	1,7	2,0	4,0	2,2	4,8	3,1	9,2	5,7	11,6	6,5	4,0	4,7	4,6	14,4	6,7
Вироби цукрові кондитерські (включаючи морозиво)	**14,1**	9,1	14,2	11,3	10,6	7,1	20,5	11,9	10,1	21,2	8,2	9,4	10,7	10,2	17,5	9,8	20,4	9,6	13,8	11,5	8,7	15,1	11,9	28,4	10,7

Продовження табл. Б.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Борошно	**5,1**	0,5	0,8	0,4	0,6	1,3	0,5	0,4	8,7	8,3	0,4	0,1	1,3	1,9	5,7	0,9	4,6	4,4	5,9	7,4	1,1	0,7	2,7	1,6	0,6
Крупи	**7,4**	3,1	4,0	4,9	3,3	3,7	2,7	5,1	3,1	7,5	2,6	3,6	6,5	3,0	13,3	2,5	6,3	2,2	9,4	8,7	2,0	7,4	3,3	13,1	3,8
Вироби макаронні	**25,1**	17,8	10,9	30,3	28,0	18,0	13,5	26,7	13,2	23,2	22,9	27,9	15,4	27,7	20,7	26,0	13,5	26,2	15,9	27,1	26,3	12,8	26,8	20,0	18,9
Свіжі овочі (включаючи картоплю)	**15,8**	9,3	17,7	10,3	10,7	14,0	14,3	12,3	9,1	19,2	7,3	9,6	23,4	10,5	16,8	9,3	15,1	14,2	15,9	12,3	10,8	14,5	10,7	18,0	15,0
Картопля	**14,8**	2,9	2,8	14,0	1,7	17,7	0,9	6,2	1,8	18,3	2,1	1,4	19,5	1,4	10,2	2,0	20,2	4,2	16,7	12,8	1,3	2,0	4,8	39,3	5,7
Свіжі плоди, ягоди, виноград, горіхи	**62,3**	54,8	41,3	71,6	70,9	60,6	42,9	74,4	37,5	62,1	68,2	72,1	58,9	68,9	40,8	73,4	51,2	64,0	65,8	58,3	69,6	60,8	67,9	58,5	61,1
Овочі та фрукти перероблені	**36,4**	25,6	11,1	40,4	44,3	37,2	30,9	42,2	17,1	43,4	35,4	41,0	35,9	36,6	18,2	42,5	19,3	43,9	24,3	34,2	42,0	25,6	38,6	27,6	40,3
Консерви овочеві	**24,9**	17,1	16,5	21,6	20,1	19,9	21,6	22,1	13,8	30,8	18,8	22,2	17,7	19,5	25,3	19,1	31,6	21,3	28,4	17,8	21,9	21,5	22,1	29,2	26,0
Консерви фруктово-ягідні	**44,7**	50,7	42,8	63,7	57,5	54,9	22,4	58,1	24,1	55,7	51,0	64,1	38,4	49,3	24,3	53,0	54,6	49,9	50,6	28,5	59,9	37,6	48,1	60,0	62,3
Горілка та лікеро-горілчані вироби	**28,6**	25,1	31,1	24,7	22,5	16,2	39,6	20,0	10,8	48,4	17,1	21,0	19,2	18,0	22,3	19,0	22,3	20,2	16,0	21,8	22,1	11,2	23,3	38,2	21,6
Напої слабоалкогольні	**6,2**	2,7	10,0	2,0	2,4	2,9	12,6	1,5	4,3	10,3	0,9	1,2	4,8	2,0	3,4	1,8	8,6	2,1	8,3	8,4	2,1	4,1	3,3	7,1	3,9
Вина	**37,9**	21,8	40,2	31,8	19,6	18,1	59,1	27,3	21,5	34,8	20,9	22,8	32,0	20,9	32,0	22,2	26,9	15,6	29,5	32,8	22,3	24,1	28,1	53,0	21,5
Коньяк	**20,1**	19,2	17,6	13,1	12,0	9,3	8,9	11,6	13,1	30,4	15,2	11,6	25,7	12,4	21,3	12,6	24,8	11,6	20,1	20,3	9,4	15,6	16,1	19,1	16,8
Вина ігристі (шампанське)	**25,3**	12,9	18,5	21,0	6,3	7,9	10,3	10,8	10,6	35,0	8,5	4,0	13,3	7,5	18,1	8,6	21,4	8,1	21,5	19,5	6,5	11,6	14,7	16,2	12,7
Пиво	**11,0**	8,1	10,6	11,7	9,5	5,7	9,8	10,6	4,4	11,1	6,4	10,3	7,8	8,5	11,4	7,5	10,1	7,7	5,6	12,6	10,3	2,8	10,5	9,8	5,6
Напої безалкогольні (включаючи соки)	**7,3**	1,7	11,1	5,5	2,5	2,1	18,6	3,5	5,2	7,5	3,1	2,0	4,8	7,3	16,5	3,0	8,1	3,8	5,0	8,9	3,2	10,4	4,5	12,8	3,4
Соки	**6,5**	1,0	4,7	5,6	0,7	1,1	7,4	2,5	2,7	4,3	1,5	0,8	2,8	6,6	18,1	1,1	4,8	3,9	2,8	9,7	2,2	7,5	1,6	6,2	1,5
Води мінеральні	**10,3**	6,8	10,5	7,2	4,4	3,2	6,8	5,6	6,7	9,2	2,3	4,7	6,2	6,2	19,6	4,4	11,7	5,1	8,2	12,2	4,4	10,5	6,3	14,0	5,1
Чай, кава, какао та прянощі	**44,8**	39,3	21,1	50,5	49,9	30,5	30,5	47,5	31,5	43,5	40,3	50,6	28,3	54,5	51,2	47,1	20,6	51,7	35,5	44,1	50,0	15,6	48,2	32,5	45,3
Чай	**26,0**	18,5	17,6	18,2	18,7	15,3	34,0	15,6	22,5	31,6	15,4	19,5	28,2	22,6	41,4	19,9	15,7	19,9	35,7	27,7	20,8	15,1	20,6	26,5	22,8
Кава	**57,8**	59,7	22,3	69,8	72,0	36,6	32,7	68,3	42,5	52,3	56,5	72,4	24,9	76,7	54,4	65,0	20,5	73,8	34,4	61,0	71,7	14,7	69,0	35,6	61,2
Продукти гомогенізовані харчові та дієтичні, дитяче харчування	**57,2**	49,3	34,1	61,9	61,9	51,9	42,3	56,4	31,3	60,9	56,9	62,0	44,5	59,8	52,9	55,8	43,9	63,3	52,4	58,6	65,4	48,1	62,3	44,5	63,0
Сіль (включаючи йодовану кухонну сіль)	**5,0**	0,6	1,9	1,7	0,7	2,4	1,4	2,1	1,7	6,9	0,9	1,4	2,4	6,1	4,6	1,2	7,3	1,6	9,6	3,0	1,6	3,7	2,7	8,5	1,3
Йодована кухонна сіль	**0,9**	0,0	0,7	0,3	0,0	2,4	0,4	0,1	0,8	1,6	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	1,2	2,0	0,3	0,3	0,7	2,2	0,0
Вироби тютюнові	**11,9**	18,7	19,5	10,6	7,3	6,5	19,3	5,1	5,8	14,8	5,9	3,7	17,4	22,4	16,4	5,0	23,1	2,9	4,1	8,6	3,1	4,4	6,0	15,4	3,1
Інші продовольчі товари (включаючи мед)	**18,1**	13,6	12,7	14,9	12,9	9,7	24,5	21,0	11,7	21,2	10,2	11,8	19,9	13,8	14,8	15,3	17,0	15,8	12,7	17,4	11,9	14,7	14,5	23,6	11,5
Всього	***17,8***	***15,1***	***15,4***	***16,3***	***15,6***	***11,9***	***17,2***	***15,8***	***9,8***	***20,8***	***12,2***	***16,9***	***15,4***	***16,1***	***16,2***	***14,7***	***17,7***	***15,3***	***13,5***	***17,3***	***15,2***	***10,7***	***16,7***	***19,6***	***13,7***

Авторські розрахунки за [10-33; 83]

Таблиця Б.5

Частка імпорту у роздрібному товарообороті непродовольчих товарів у регіонах України у 2017 році (у розрізі товарів), %

Товар	**Україна**	Вінницька	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Івано-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Текстиль та галантерея	**74,1**	72,2	48,1	79,2	61,4	63,6	45,5	74,4	68,9	60,2	55,2	75,2	58,6	76,4	77,2	61,8	75,0	71,0	83,3	85,8	60,8	75,3	70,0	59,9	62,7
Одяг та білизна з тканин	**94,9**	88,2	95,7	95,7	94,8	94,6	70,2	87,0	70,7	90,0	73,4	80,9	96,2	88,2	93,5	91,2	90,5	97,7	98,3	93,5	97,2	84,9	96,6	87,2	92,7
Одяг зі шкіри, хутра та інші вироби з них	**97,9**	93,8	93,8	99,8	93,4	93,1	67,6	96,4	45,9	98,1	88,2	92,7	99,9	92,9	99,9	94,9	92,5	100,0	93,6	89,6	89,7	93,7	93,6	93,4	…
Головні убори (крім хутрових і трикотажних)	**95,7**	98,5	59,6	99,1	88,0	94,4	99,4	96,4	99,4	92,6	95,3	95,7	98,4	88,6	95,3	98,3	97,5	97,4	89,6	93,9	87,0	86,0	85,1	97,2	88,4
Трикотаж верхній та білизняний	**95,0**	90,7	94,8	94,2	94,3	95,2	85,3	93,8	86,1	93,0	88,6	95,0	96,7	91,2	94,5	93,7	94,5	94,1	98,3	93,1	94,5	92,9	94,9	94,7	93,4
Вироби панчішно-шкарпеткові	**60,6**	47,9	39,2	51,2	45,9	58,7	53,9	45,8	50,7	58,3	42,2	50,6	63,8	55,9	65,1	51,6	57,2	60,0	46,1	56,4	52,5	51,8	45,9	52,4	56,1
Взуття	**96,3**	96,4	94,1	97,0	93,5	96,0	90,4	84,9	95,5	87,2	86,9	85,7	97,2	91,7	96,5	95,6	96,7	92,7	94,6	98,0	96,2	93,9	92,6	96,4	94,3
Шкіряні вироби та дорожні приналежності	**97,4**	96,3	80,0	93,0	99,7	99,2	64,6	97,2	99,7	97,0	99,9	99,9	85,9	89,7	84,7	88,5	94,5	63,3	99,9	95,5	99,2	78,6	99,9	98,2	89,1
Товари парфумерно-косметичні	**82,4**	78,5	67,4	82,1	80,6	80,9	79,9	79,8	76,9	86,4	78,2	81,8	80,7	70,6	79,8	82,0	78,6	81,5	79,1	80,4	73,4	63,8	80,4	77,0	76,9
Годинники та вироби ювелірні	**85,1**	85,0	92,9	77,4	54,1	97,0	77,4	37,3	75,9	85,7	89,8	99,4	71,0	34,9	81,2	82,8	79,6	92,3	94,0	96,0	49,7	96,6	75,2	72,9	83,7
Книги, газети та журнали	**20,2**	19,2	14,9	16,9	15,5	18,5	29,4	15,4	14,9	19,1	19,1	20,6	8,0	23,9	31,3	23,8	16,2	18,0	12,2	30,2	19,6	15,9	17,9	33,5	21,2
Канцелярські товари	**49,6**	58,6	32,5	52,4	55,7	53,7	46,0	52,7	40,1	38,7	58,5	61,2	45,7	60,2	52,0	57,9	47,8	44,9	39,6	45,7	46,0	33,1	57,7	48,9	45,2
Комп'ютери, периферійне устаткування, програмне забезпечення	**99,0**	99,7	99,6	99,5	98,5	99,6	94,1	99,0	99,6	90,8	99,2	99,6	99,6	99,5	…	98,7	99,8	99,7	96,7	99,8	99,1	99,9	99,0	99,8	99,1
Аудіо- та відеообладнання	**99,6**	99,8	99,8	99,7	99,3	99,8	98,0	99,6	99,8	99,1	99,9	99,9	99,2	99,9	99,8	99,8	99,7	99,9	99,5	99,9	100,0	99,2	99,8	99,8	95,4
Телекомунікаційне устаткування (включаючи телефонні апарати мобільні)	**99,9**	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9	99,3	99,9	99,9	99,9	100,0	99,9	99,6	100,0	…	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Телефонні апарати мобільні	**100,0**	…	100,0	…	100,0	…	99,9		100,0		100,0	…	100,0	100,0	…	…	100,0	…	…	100,0	…	…	100,0	100,0	
Фотографічне, оптичне та точне устаткування	**98,7**	99,8	99,9	99,9	99,8	100,0	99,8	98,0	100,0	81,8	97,5	…	99,9	100,0	…	100,0	99,8	100,0	99,7	99,8	100,0	99,7	100,0	100,0	93,2
Ігри та іграшки	**86,8**	90,5	41,8	89,1	81,6	87,3	55,7	92,0	57,5	84,1	86,7	93,1	80,7	82,2	83,0	90,6	79,5	84,8	76,3	82,8	88,1	67,3	78,2	71,4	87,9
Товари культурного призначення	**64,2**	68,0	53,3	75,7	48,4	75,5	50,1	75,9	85,7	61,6	50,2	78,0	54,7	81,1	58,8	82,4	63,8	92,6	74,2	71,4	68,0	38,6	59,8	51,9	89,5
Мотоцикли, деталі та приладдя для них	**98,6**	…	…	99,3	…	54,0	99,9	65,8	…	96,1	…	…	96,2	72,4	99,1	…	…	…	…	99,9	…	…	…	53,1	…
Автомобілі та автотовари	**94,7**	95,4	93,1	97,0	96,5	95,0	97,6	93,4	83,3	92,5	92,8	23,1	85,8	88,6	97,9	95,1	95,4	82,5	89,4	96,9	92,8	99,3	95,0	97,5	90,0
Автомобілі	**96,8**	96,4	94,4	98,3		98,1		94,5	87,2	97,4	94,5	0,0	87,1	90,1	98,6	95,8	97,9	83,3	91,3	97,6	96,3		96,3		99,2
Спортивний, туристичний інвентар та спорядження	**78,3**	99,5	27,7	86,5	36,1	70,4	52,8	71,9	62,4	58,9	66,9	77,6	75,9	80,8	80,4	68,1	82,3	78,4	85,1	89,7	74,1	58,7	89,1	60,9	50,3
Велосипеди	**89,6**	85,3	40,9	95,4	30,1		61,1	76,7	92,9	67,5	99,6	…	88,8	85,2	96,0	87,3	99,8	90,8	97,4	97,9	80,0	60,0	98,2	43,8	57,0
Меблі	**56,4**	51,4	45,3	59,8	30,4	39,8	44,0	58,1	20,7	30,0	42,8	65,9	56,6	36,4	67,5	54,1	40,3	87,4	76,4	68,3	53,8	25,6	55,0	48,1	45,8
Килими, покриття для підлоги та стін	**55,4**	72,4	35,9	54,2	26,6	69,1	49,9	51,8	51,0	38,3	42,1	61,0	43,4	50,6	60,5	50,5	35,4	67,4	70,6	64,0	38,5	53,1	65,5	62,1	46,4

Продовження табл. Б.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Вироби з кераміки, скла, деревини, корка; плетені, ножові, неелектричні побутові вироби	**67,4**	75,8	51,1	69,7	64,0	64,2	55,7	67,8	58,2	56,8	71,4	72,6	52,5	68,4	69,9	68,0	74,0	67,4	71,5	67,3	68,9	46,3	61,9	54,7	59,1
Побутові електротовари та освітлювальне приладдя	**89,5**	96,8	82,5	83,1	94,0	96,7	74,1	88,8	89,0	81,1	90,5	96,6	76,7	92,3	89,2	93,1	86,9	90,0	94,4	92,0	88,1	91,2	92,1	86,8	91,7
Освітлювальне приладдя	**62,6**	87,4	50,3	38,3	48,6	88,0	49,8	61,2	42,4	36,5	72,8	82,5	51,5	57,8	74,8	77,1	61,9	61,9	79,6	71,0	58,9	67,1	79,5	49,9	75,4
Матеріали будівельні та залізні вироби	**44,9**	60,0	40,9	39,6	18,7	32,4	29,6	39,3	18,2	20,6	39,4	7,7	41,4	47,2	52,0	46,1	45,5	65,2	46,6	58,7	40,9	36,7	43,2	47,1	39,8
Лісоматеріали та вироби будівельні дерев'яні	**37,6**	26,2	34,9	10,1	45,0	0,1	35,9	28,9	7,1	7,6	21,1	3,0	45,4	36,0	41,2	47,3	24,8	69,5	0,4	58,7	38,4	33,8	2,9	50,9	20,8
Матеріали будівельні мінеральні неметалеві (цегла, будівельний камінь, цемент, шифер, черепиця, вапно, крейда, алебастр (гіпс), скло віконне та ін.)	**42,8**	33,4	38,1	37,8	15,8	25,4	32,1	22,2	8,9	16,4	11,2	63,5	35,6	49,6	34,4	37,1	14,2	41,2	40,8	45,6	33,0	23,2	30,4	42,3	25,9
Фарби, лаки та емалі	**40,9**	56,3	39,2	47,1	14,9	27,0	26,5	48,5	6,7	26,7	38,3	98,0	40,5	39,5	52,0	52,6	36,3	74,6	26,2	55,9	50,2	30,7	36,9	49,0	43,5
Санітарно-технічне, водопровідне та опалювальне устаткування і приладдя	**57,3**	84,4	32,0	62,3	35,2	56,3	39,1	55,0	28,8	32,6	70,9	…	45,2	53,2	57,9	52,2	74,0	63,1	37,1	66,5	45,1	79,4	82,2	15,2	56,4
Залізні вироби та інші будівельні матеріали	**44,6**	60,8	44,1	25,3	9,3	33,4	20,5	45,3	25,7	19,3	55,4	91,1	44,0	51,1	68,5	41,6	60,0	86,5	61,3	63,6	51,9	31,0	70,5	49,3	49,1
Побутові засоби для миття, чищення та догляду	**67,6**	69,3	66,9	72,0	71,8	67,9	69,4	71,3	57,5	65,3	64,5	73,3	52,6	55,8	70,4	72,9	65,8	74,5	69,1	63,1	52,9	58,0	69,0	68,4	68,4
Добрива, агрохімічна продукція	**58,6**	46,6	36,0	61,4	39,3	51,7	38,9	54,8	24,2	30,6	62,5	62,8	43,8	59,0	69,2	61,4	72,2	52,5	83,5	55,7	53,0	39,1	63,9	25,2	18,4
Матеріали та обладнання для роботи в домашніх умовах (включаючи садово-городній інвентар)	**58,6**	84,3	69,5	34,0	39,1	72,1	41,4	54,1	13,3	29,1	33,8	75,3	53,1	52,0	72,0	64,2	83,2	57,9	85,2	75,0	47,5	55,4	59,9	77,3	46,0
Товари фармацевтичні	**50,2**	58,4	36,8	50,0	43,3	52,4	47,6	39,7	47,4	53,2	41,9	46,5	52,4	39,2	62,7	46,9	47,5	54,3	50,1	51,2	43,8	34,5	49,3	40,9	48,9
Товари медичні та ортопедичні	**57,4**	70,3	36,2	50,2	58,8	59,8	45,2	52,3	48,9	67,4	53,5	68,9	59,3	48,6	61,4	48,6	50,0	50,8	49,8	59,1	54,3	33,7	59,9	54,3	60,3
Оптика окулярна	**76,8**	77,2	79,7	78,4	84,5	57,0	76,0	82,2	41,9	83,9	84,1	45,0	74,3	82,7	84,7	85,4	59,3	74,1	50,4	88,8	47,8	55,2	79,8	87,9	65,8
Засоби для миття, чищення, полірування та догляду за автомобілями	**49,4**	58,9	42,1	40,5	29,0	30,5	39,9	51,7	30,3	44,0	54,8	72,2	47,8	53,6	68,1	23,4	44,5	43,0	62,7	69,9	46,7	71,0	10,4	24,0	51,5
Бензин моторний	**41,4**	64,0	54,7	33,6	83,7	37,0	39,3	31,6	45,8	50,9	20,8	54,5	44,7	19,8	36,3	32,4	40,0	16,8	55,1	57,5	36,4	27,3	25,1	19,1	26,0
Газойлі (паливо дизельне)	**47,3**	66,3	58,8	47,0	80,2	49,9	64,4	39,6	43,2	46,1	30,8	81,2	49,5	27,0	42,8	44,8	51,3	22,1	67,0	62,8	41,0	38,8	29,9	30,1	23,9
Матеріали мастильні	**44,0**	15,2	49,3	59,0	40,5	29,0	19,1	30,5	2,6	24,5	30,6	30,8	47,0	28,3	48,5	18,6	43,8	30,0	37,1	42,2	66,5	33,8	32,3	17,0	46,5
Газ стиснений та скраплений для автомобілів	**39,5**	48,9	53,7	30,3	40,1	23,8	61,7	24,9	43,0	48,2	31,6	46,7	60,6	27,6	48,7	38,6	36,2	13,0	49,7	46,5	39,3	46,4	34,0	22,9	41,4
Квіти, рослини та насіння	**51,5**	45,0	41,2	56,5	26,4	38,3	43,4	52,9	27,9	44,2	56,6	34,8	32,9	38,3	59,5	50,9	70,4	81,5	79,9	66,2	35,5	26,6	61,0	45,3	5,3
Тварини – домашні улюбленці та корми для них	**76,1**	66,8	36,0	77,0	79,4	78,1	45,0	77,2	45,8	70,5	79,7	81,1	71,8	82,1	72,0	78,5	60,8	88,2	66,1	76,9	84,3	58,1	79,7	56,6	82,3
Побутове рідке котельне паливо, газ у балонах, вугілля і дрова для опалення	**5,9**	0,7	0,0	5,9	27,0	0,9	1,4	7,4	0,1	9,2	5,0	29,4	3,0	51,1	27,6	2,3	0,0	2,3	0,0	7,4	1,3	0,2	…	0,0	0,7
Машини та устаткування інші	**62,4**	…	99,8	…	50,0		49,5	83,0	53,5	55,1	50,0	…	57,7	74,4	87,8	66,7	100,0	97,8	…	98,3	62,9	72,4	…	80,0	…
Інші непродовольчі споживчі та неспоживчі товари	**72,9**	76,2	70,1	71,1	75,7	77,5	58,2	81,1	68,5	68,8	70,7	71,3	59,4	74,9	75,5	80,7	71,2	90,3	78,2	64,9	83,6	70,7	73,1	64,5	76,8
Всього	***67,4***	***73,0***	***58,6***	***69,4***	***65,1***	***59,4***	***60,1***	***61,1***	***52,3***	***65,1***	***51,3***	***63,0***	***63,3***	***59,4***	***71,6***	***60,2***	***59,4***	***52,9***	***65,0***	***73,3***	***61,8***	***54,2***	***57,0***	***50,5***	***58,6***

Авторські розрахунки за [10-33; 83]

Додаток В
Показники зовнішньої торгівлі хімічною продукцією

Таблиця В.1

Обсяги експорту та імпорту хімічної продукції топ-10 учасників світового хімічного ринку, млрд. дол. США

Країни	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Експорт								
ЄС-28	***298,1***	***341,7***	***345,6***	***347,8***	***361,7***	***340,4***	***345,1***	***408,1***
США	189,0	207,6	206,6	208,2	210,2	204,1	194,8	225,1
Китай	87,3	114,3	113,3	119,4	134,5	129,7	122,5	218,1
Японія	76,1	82,2	76,6	74,0	70,9	61,5	62,8	77,3
Південна Корея	49,2	61,2	61,5	66,0	67,9	58,6	59,3	76,1
Канада	33,0	39,3	36,9	37,5	37,8	36,5	34,0	37,7
Сінгапур	39,8	51,6	54,1	49,9	52,9	46,8	45,9	50,2
Індія	26,1	34,4	41,9	44,2	40,1	37,3	37,7	44,6
Мексика	11,7	14,0	15,1	15,3	15,4	14,1	13,2	13,8
Імпорт								
ЄС-28	***178,0***	***214,1***	***208,2***	***206,0***	***217,9***	***204,7***	***207,3***	***253,3***
США	178,1	204,7	204,5	201,8	213,7	221,8	222,4	272,7
Китай	150,6	182,6	182,0	191,3	196,4	173,6	168,7	209,4
Японія	61,2	76,3	74,0	65,9	64,5	63,7	64,9	78,5
Південна Корея	42,0	49,4	48,5	48,9	48,9	44,3	43,5	53,6
Канада	42,6	47,0	47,8	48,7	49,3	45,8	44,2	56,6
Сінгапур	20,5	25,4	25,9	24,9	25,2	22,1	22,6	26,1
Індія	34,5	42,3	44,6	44,9	48,1	46,8	42,9	52,3
Мексика	33,1	38,5	40,8	42,1	44,2	41,4	39,5	42,7

Побудовано за [93]

Таблиця В.2

Обсяги експорту хімічної продукції України і країн ЄС, млн. євро

Країни	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна	**2407,0**	**3621,9**	**3676,8**	**3006,7**	**2321,1**	**1917,8**	**1402,4**	**1477,9**
ЄС-28	***232706,8***	***254899,7***	***275510,3***	***273305,3***	***278133,2***	***314726,8***	***312504,8***	***333053,6***
Австрія	5297,7	5940,1	6212,9	6144,3	6464,0	6496,0	6945,3	6807,1
Бельгія	29261,9	29364,1	34270,6	32118,3	31592,3	34336,3	34585,0	34968,1
Болгарія	720,5	847,3	892,4	866,4	942,0	951,4	813,9	937,8
Великобританія	26958,4	26911,3	28512,0	25220,4	25464,7	36422,8	29567,0	28558,7
Греція	722,7	680,5	695,6	742,2	757,5	767,2	748,1	830,0
Данія	5462,0	5985,8	7446,8	7886,9	8185,9	9562,6	10217,9	10362,8
Естонія	207,9	327,1	392,9	343,3	307,9	253,8	266,4	305,0
Ірландія	22729,8	25627,8	23247,9	23176,8	25316,0	32697,2	34459,1	34382,3
Іспанія	10012,9	10965,1	11982,4	12777,4	13550,3	14449,2	14102,9	15223,3
Італія	14740,7	16368,6	17241,0	17817,4	17286,2	18211,8	19371,6	22945,3
Кіпр	121,5	116,7	146,5	146,4	145,9	164,6	164,9	177,1
Латвія	261,8	305,0	346,0	343,7	372,4	351,6	403,7	472,1
Литва	649,2	831,8	942,3	934,6	975,1	1049,3	1167,6	1351,4
Литва	295,9	332,7	295,8	278,7	268,1	280,7	282,1	318,2
Люксембург	61,6	66,1	54,4	59,5	78,1	143,9	158,9	178,2
Мальта	89,9	90,2	95,6	111,8	113,7	130,6	719,6	91,4

Продовження табл. В.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Нідерланди	14376,6	18734,5	20656,5	19825,8	19974,6	21910,3	20699,1	23928,1
Німеччина	55725,5	61381,6	68215,0	70301,8	73071,7	79563,1	81164,7	89142,0
Польща	3005,8	3338,5	3897,7	4056,5	3900,6	3862,1	4123,5	4812,9
Португалія	698,6	979,1	1004,2	1003,6	1123,3	1134,8	1124,1	1162,9
Румунія	839,9	1221,6	1256,5	1072,7	1040,5	883,1	844,5	951,3
Словенія	1232,0	1447,2	1609,4	1769,8	1833,7	1730,3	1662,4	1782,4
Угорщина	1920,1	2093,2	2459,5	2689,5	2387,8	2386,2	2320,6	2883,2
Фінляндія	1900,7	2199,8	2232,6	2099,0	1990,0	2543,1	2350,3	2552,7
Франція	27849,1	30429,9	32408,5	32452,8	32148,4	34576,6	34496,0	37240,2
Хорватія	538,4	630,2	644,7	607,1	574,4	598,0	770,9	917,5
Чехія	1378,9	1539,5	1673,3	1615,1	1600,7	1571,8	1499,8	1608,1
Швеція	5646,8	6144,6	6677,4	6843,6	6667,6	7698,6	7475,0	8163,5

Побудовано за [85; 100]

Таблиця В.3

Обсяги імпорту хімічної продукції України і країн ЄС, млн. євро

Країни	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**4826,6**	**5759,4**	**6677,7**	**6305,3**	**5154,4**	**4508,2**	**5057,6**	**5825,8**
ЄС-28	***137322,4***	***155269,0***	***163384,0***	***157900,7***	***165385,3***	***185602,0***	***184457,5***	***194915,2***
Австрія	3611,3	3966,9	4246,8	4504,9	4856,0	5575,4	5693,7	6313,6
Бельгія	18177,4	20610,1	24421,8	26535,4	28699,1	32964,5	31768,7	30801,5
Болгарія	430,0	575,6	668,5	754,0	780,7	871,8	820,0	939,3
Великобританія	16687,6	18707,4	19513,2	15071,1	15102,9	17998,1	17321,9	16857,0
Греція	1491,5	1294,8	1135,3	1220,5	1267,0	1302,3	1307,8	1324,9
Данія	1270,0	1391,7	1490,5	1623,2	1676,9	1765,5	1602,6	1852,2
Естонія	79,9	175,9	223,2	186,5	160,0	174,1	166,4	240,3
Ірландія	3043,0	3911,5	3886,6	3923,8	4473,8	6149,5	6623,6	7602,9
Іспанія	9516,3	10753,6	10701,6	10434,0	10513,4	11330,9	11272,1	11923,2
Італія	13852,4	16681,1	16132,7	14516,4	14788,0	15781,5	16156,2	16812,7
Кіпр	120,5	124,2	123,7	125,3	126,0	142,6	151,4	152,3
Латвія	415,5	501,9	599,9	565,5	656,7	847,1	746,5	807,9
Латвія	225,5	265,1	248,7	249,2	263,4	311,5	317,9	373,4
Люксембург	175,9	275,8	308,4	284,5	215,6	202,5	211,0	242,7
Мальта	122,4	149,3	166,0	166,6	173,9	192,0	172,1	203,5
Нідерланди	16655,4	17989,4	19900,0	20573,3	22263,0	24722,5	23736,9	26496,0
Німеччина	24384,7	27604,9	28188,4	28347,7	29963,3	33535,6	35009,5	38903,3
Польща	2436,4	2920,9	3163,9	3262,0	3729,6	4058,5	4138,5	4681,6
Португалія	887,7	1037,8	1077,0	994,5	993,3	1123,8	1048,6	1137,3
Румунія	1127,9	1321,1	1281,7	1323,4	1315,6	1266,9	1363,1	1517,5
Словаччина	397,7	402,2	412,3	503,8	512,2	537,8	539,8	535,0
Словенія	471,9	605,7	685,9	768,7	855,6	994,3	1032,6	1172,1
Угорщина	1038,3	1323,6	1237,4	1142,7	1279,7	1600,4	1512,8	1891,3
Фінляндія	881,2	1062,8	1227,7	1221,3	1263,1	1491,1	1305,7	1421,6
Франція	15571,5	16665,1	17345,5	15225,8	15075,8	15946,4	15293,6	15533,8
Хорватія	477,1	584,2	536,8	469,6	427,0	520,5	796,8	597,8
Чехія	836,7	1008,2	936,7	988,0	1124,8	1225,8	1416,1	1555,6
Швеція	2936,4	3358,0	3524,1	2918,7	2829,2	2969,0	2931,5	3024,8

Побудовано за [85; 100]

Додаток Г
Показники виробничої та інноваційної діяльності хімічної промисловості України

Таблиця Г.1

Динаміка обсягів виробництва хімічної продукції в Україні

Продукція	2013	2014	2015	2016	2017	Темп приросту, %			
						2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Аргон, тис. м³	46121,2	34963,4	27883,3	29386,9	28748,9	75,8	79,7	105,4	97,8
Гази інертні (крім аргону), тис. м³	794,7	815,1	1424,3	1199,0	1366,6	102,6	174,7	84,2	114,0
Водень, тис. м³	53315,2	24343,4	2534,9	1807,4	17800,8	45,7	10,4	71,3	984,9
Азот, тис. м³	1976581,2	1641897,5	1403193,2	1621031,5	1624188,0	83,1	85,5	115,5	100,2
Кисень, тис. м³	4376657,1	3617886,7	2935933,6	3016033,8	2973957,0	82,7	81,2	102,7	98,6
Діоксид вуглецю, т	763869	791860	635154	661829	667778	103,7	80,2	104,2	100,9
Повітря рідке та стиснене, тис. т	1147,8	1076,3	495,4	1024,3	620,3	93,8	46,0	206,8	60,6
Барвники дисперсні та препарати на їх основі, т	2028	2155	2350	2648	2735	106,3	109,0	112,7	103,3
Речовини фарбувальні синтетичні органічні інші, т	5206	3226	5143	5695	8191	62,0	159,4	110,7	143,8
Кремній, т	278	74	44	72	н. д.	26,6	59,5	163,6	х
Хлорид водню (соляна кислота) , т HCl	25281	24063	22554	19436	18293	95,2	93,7	86,2	94,1
Кислота сірчана; олеум, т SO_2	794441	556534	524970	523741	537897	70,1	94,3	99,8	102,7
Гіпохлорити; гіпохлорит кальцію технічний; хлорити; гіпоброміти, т Cl	4174	3259	2323	2322	2207	78,1	71,3	100,0	95,0
Сульфати інші (крім сульфатів алюмінію та барію), т	81129	44351	41953	52303	56045	54,7	94,6	124,7	107,2
Силікати, силікати лужних металів технічні, т SiO_2	48813	34155	22900	27088	34208	70,0	67,0	118,3	126,3
Вуглеводні ациклічні ненасичені інші, н. в. і. у. (крім етилену, пропену, бутену, 1,3-бутадієну та ізопрену), т	5165	2259	159	310	317	43,7	7,0	195,0	102,3
Бензол, чистотою 95 мас. % і більше, т	124458	101328	42059	32494	49755	81,4	41,5	77,3	153,1
Продукти мінеральні природні активовані, вугілля тваринного походження, т	107570	27034	12811	11671	12859	25,1	47,4	91,1	110,2
Вугілля деревне, агломероване чи неагломероване (включно з вугіллям зі шкарлупи або горіхів), т	52688	47649	50804	61333	59177	90,4	106,6	120,7	96,5
Бензол, толуол та ксилол чистотою менше 95 мас. %, т	196721	119711	72117	114673	83110	60,9	60,2	159,0	72,5
Нафталін та суміші вуглеводнів ароматичних інші (крім бензолу, толуолу та ксилолу), т	79059	50522	72117	н. д.	34353	63,9	142,7	х	х
Масла та продукти інші високотемпературної перегонки (дистиляції) кам'яновугільної смоли, н. в. і. у, т	371963	244795	147308	163779	153672	65,8	60,2	111,2	93,8
Спирт етиловий неденатурований із вмістом спирту не менше 80 оборотів, тис. дал	18789,4	13887,4	10926,4	10002,1	9572,4	73,9	78,7	91,5	95,7
Спирт етиловий та спирти інші, денатуровані, будь-якої концентрації, тис. дал	7402,0	2127,8	2599,3	2511,4	4197,7	28,7	122,2	96,6	167,1
Кислота азотна, кислоти сульфоазотні (суміші кислот азотної та сірчаної), т N	458841	379626	257087	312587	238494	82,7	67,7	121,6	76,3
Аміак безводний, т N	3479920	2418797	2167524	1678205	978611	69,5	89,6	77,4	58,3
Аміак у водному розчині, т N	33190	42920	25791	20939	17683	129,3	60,1	81,2	84,5

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сечовина, яка містить більше 45% азоту за масою, у перерахунку на сухий безводний продукт (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше), тис. т N	1355,3	996,5	984,3	945,3	556,3	73,5	98,8	96,0	58,8
Сульфат амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше), тис. т N	64,4	45,2	36,3	51,1	46,9	70,2	80,3	140,8	91,8
Нітрат амонію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше), тис. т N	772,0	533,8	360,9	485,4	369,1	69,1	67,6	134,5	76,0
Добрива мінеральні чи хімічні з вмістом трьох поживних елементів: азоту, фосфору та калію (крім у таблетках, подібних формах або упаковках вагою 10 кг і менше), тис. т	181,8	245,5	128,4	105,3	41,8	135,0	52,3	82,0	39,7
Добрива інші, н. в. і. у, тис. т	9,8	19,2	136,4	96,9	192,6	195,9	710,4	71,0	198,8
Засоби дезінфікуючі інші, у формах чи упаковках для роздрібної торгівлі або у вигляді готових препаратів чи виробів (крім на основі четвертинних солей амонію та на основі галогенованих сполук), кг діючої речовини	93973	142908	316668	405560	345673	152,1	221,6	128,1	85,2
Фунгіциди, бактерициди та протруювачі насіння неорганічні, у формах чи упаковках для роздрібної торгівлі або у вигляді готових препаратів чи виробів, кг діючої речовини	н. д.	258842	281466	609281	586699	х	108,7	216,5	96,3
Фунгіциди, бактерициди та протруювачі насіння інші, у формах чи упаковках для роздрібної торгівлі або у вигляді готових препаратів чи виробів, кг діючої речовини	н. д.	107849	3071872	2558975	520669	х	2848,3	83,3	20,3
Пестициди та продукти агрохімічні інші, н. в. і. у., у формах чи упаковках для роздрібної торгівлі або у вигляді готових препаратів чи виробів (крім родентицидів), кг діючої речовини	1584567	475157	75567	77475	7098974	30,0	15,9	102,5	9162,9
Родентициди та продукти для захисту рослин подібні, у формах чи упаковках для роздрібної торгівлі або у вигляді готових препаратів чи виробів (крім інсектицидів, фунгіцидів, гербіцидів та засобів дезінфікуючих), кг діючої речовини	118105	80878	60654	74632	96465	68,5	75,0	123,0	129,3
Фарби та лаки на основі поліакрилових чи вінілових полімерів, дисперговані чи розчинені у водному середовищі (уключаючи емалі та політури), т	73519	66701	18459	17187	75990	90,7	27,7	93,1	442,1
Фарби та лаки, включаючи емалі та політури, на основі складних поліефірів, дисперговані чи розчинені в летких органічних розчинниках із вмістом розчинника більше 50% маси розчину, т	1632	8451	43405	53088	847	517,8	513,6	122,3	1,6
Фарби та лаки, включаючи емалі та політури, на основі акрилових або вінілових полімерів, дисперговані чи розчинені в летких органічних розчинниках, із вмістом розчинника більше 50% маси розчину, т	2029	1527	2378	3570	н. д.	75,3	155,7	150,1	0,0
Фарби та лаки, включаючи емалі та політури, на основі акрилових або вінілових полімерів інші, т	2930	3770	2715	2641	3433	128,7	72,0	97,3	130,0
Фарби та лаки в розчинах, н. в. і. у., т	8313	4497	6908	5643	3322	54,1	153,6	81,7	58,9
Замазки для скла, замазки садові, цементи смоляні, замазки для ущільнення та мастики інші, т	3070	1663	29315	26842	1925	54,2	1762,8	91,6	7,2

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Шпатлівки малярні, т	18205	28820	14965	17616	26847	158,3	51,9	117,7	152,4
Суміші невогнетривкі для поверхонь фасадів, внутрішніх стін будинків, підлог, стель і т. ін., т	30800	19103	6798	7612	20492	62,0	35,6	112,0	269,2
Розчинники та розріджувачі складні органічні на основі бутилацетату, т	5367	8517	6400	12290	9563	158,7	75,1	192,0	77,8
Гліцерин сирий (гліцерол) (чистотою менше 95 мас. %), вода гліцеринова та гліцериновий луг, т	769	30080	27173	32798	24009	3911,6	90,3	120,7	73,2
Речовини поверхнево-активні органічні аніонні (крім мила), т	6339	5994	4923	4307	4139	94,6	82,1	87,5	96,1
Речовини поверхнево-активні органічні неіонні (крім мила), т	1856	2094	2305	2066	2188	112,8	110,1	89,6	105,9
Речовини поверхнево-активні органічні інші (крім мила, аніонних, катіонних, неіонних), н. в. і. у., т	917	621	586	304	129	67,7	94,4	51,9	42,4
Мило та речовини поверхнево-активні органічні в брусках та подібних формах, н. в. і. у. (крім для туалетних цілей), т	13893	13770	10701	12948	12796	99,1	77,7	121,0	98,8
Препарати поверхнево-активні, які містять або не містять мило, розфасовані для роздрібної торгівлі (крім тих, що їх використовують як мило), т	2843	6696	5145	6311	7514	235,5	76,8	122,7	119,1
Засоби мийні та для чищення, які містять або не містять мило, включаючи допоміжні засоби для миття, розфасовані для роздрібної торгівлі (крім тих, що їх використовують як мило та поверхнево-активні речовин), т	266117	255207	190283	185811	192364	95,9	74,6	97,6	103,5
Препарати поверхнево-активні, які містять або не містять мило, не розфасовані для роздрібної торгівлі (крім тих, що їх використовують як мило), т	6281	5620	2909	2549	3365	89,5	51,8	87,6	132,0
Засоби мийні та для чищення, які містять або не містять мило, включаючи допоміжні засоби для миття, не розфасовані для роздрібної торгівлі (крім тих, що їх використовують як мило та поверхнево-активні речовини), т	14597	10075	7841	5322	7487	69,0	77,8	67,9	140,7
Засоби полірувальні, креми та засоби подібні для догляду за взуттям або шкірою (крім восків штучних та восків готових), т	85	43	30	62	42	50,6	69,8	206,7	67,7
Засоби полірувальні, мастики та засоби подібні для догляду за дерев'яними меблями, підлогами або іншими дерев'яними виробами (крім восків штучних та восків готових), т	683	567	491	476	372	83,0	86,6	96,9	78,2
Засоби полірувальні та засоби подібні для оброблення кузовів транспортних засобів (крім восків штучних та восків готових, засобів полірувальних для металевих поверхонь), т	531	578	398	1025	1693	108,9	68,9	257,5	165,2
Пасти, порошки та засоби для чищення інші, т	4369	4433	4158	7012	7943	101,5	93,8	168,6	113,3
Парфуми, дал	33965	30560	43722	11972	5873	90,0	143,1	27,4	49,1
Вода туалетна, дал	57889	56141	49452	47613	27604	97,0	88,1	96,3	58,0
Мило та речовини поверхнево-активні органічні у вигляді брусків, брикетів, фігурних формованих виробів або у інших формах, для туалетних цілей, кг	32452145	34979766	26947304	24588120	24647320	107,8	77,0	91,2	100,2

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Речовини поверхнево-активні органічні та засоби для миття шкіри, які містять або не містять мило, розфасовані для роздрібної торгівлі, кг	7199775	10637215	10469791	10775544	13087949	147,7	98,4	102,9	121,5
Клеї казеїнові, т	1591	1407	1571	1724	1717	88,4	111,7	109,7	99,6
Клеї (адгезиви) готові інші, н. в. і. у., т	10135	7596	6745	6088	7866	74,9	88,8	90,3	129,2
Олії ефірні, кг	55090	16292	14500	12967	12571	29,6	89,0	89,4	96,9
Жири та олії тваринного чи рослинного походження, хімічно модифіковані; суміші жирів та олій тваринного чи рослинного походження, нехарчові, т	5469	5146	5583	4605	4072	94,1	108,5	82,5	88,4
Присадки до палива і продукція подібна (крім засобів антидетонаційних та присадок до засобів мастильних), т	76453	57643	32955	8742	28832	75,4	57,2	26,5	329,8
Рідини гальмівні гідравлічні та рідини готові інші для гідравлічних передач, які не містять чи містять менше 70 мас. % нафти чи нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних матеріалів, т	1134	266	505	909	443	23,5	189,8	180,0	48,7
Засоби антифризні та рідини готові протиобліднювальні, т	35049	26603	19686	25836	23738	75,9	74,0	131,2	91,9
Пасти для ліплення (уключаючи пластилін для дитячого ліплення), віск стоматологічний та інші матеріали на основі гіпсу, що їх використовують у стоматології, т	938	1349	1194	1261	1407	143,8	88,5	105,6	111,6
Елементи хімічні леговані у формі дисків, пластин та формах подібних, та сполуки хімічні леговані, для використання в електроніці, т	42	85	57	210	296	202,4	67,1	368,4	141,0
Вугілля активоване, т	268	247	347	427		92,2	140,5	123,1	0,0
Засоби для травлення металевих поверхонь; флюси, т	19812	13813	10646		8561	69,7	77,1	0,0	х
Добавки для цементів, будівельних розчинів і бетонів готові, т	33169	17544	16959	13958	16760	52,9	96,7	82,3	120,1
Засоби проти накипу та сполуки подібні, т	5959	6776	6674	8788	13493	113,7	98,5	131,7	153,5
Засоби для гальванізації, т	154	82	60	100	75	53,2	73,2	166,7	75,0
Продукти допоміжні для ливарного виробництва (крім готових речовин в'язучих для використання у виробництві ливарних форм або стержнів), т	26843	8492	7524	12080	3921	31,6	88,6	160,6	32,5
Препарати вогнестійкі, водонепроникні та продукти подібні для використання у будівництві, т	1099	661	595	752	939	60,1	90,0	126,4	124,9
Продукти хімічні, н. в. і. у., т	43078	41637	37613	36946	52436	96,7	90,3	98,2	141,9
Нитки філаментні синтетичні з поліпропілену, не розфасовані для роздрібної торгівлі (крім швейних ниток), т	4978	4285	3464	3631	3999	86,1	80,8	104,8	110,1
Солі четвертинні та гідроксили амонію; лецитини та інші фосфоаміноліпіди, визначеного або невизначеного хімічного складу, кг	6434480	6704126	7750366	8786699	13228544	104,2	115,6	113,4	150,6
Фармацевтична продукція									
Антибіотики, кг	176682	108937	34542	16266	20982	61,7	31,7	47,1	129,0
Кров людська; кров тварин, приготовлена для терапевтичного, профілактичного чи діагностичного застосування; токсини; інші культури мікроорганізмів (крім дріжджів), кг	н. д.	н. д.	28117	34271	н. д.	н. д.	н. д.	121,9	0,0
Препарати лікарські, що містять пеніциліни або їх похідні, які мають структуру пеніциланової кислоти, чи містять стрептоміцини або їх похідні, у дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	52113	48012	46901	н. д.	н. д.	92,1	97,7

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Препарати лікарські, що містять інші антибіотики, розфасовані для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	1217557	1186125	1156845	н. д.	н. д.	97,4	97,5
Препарати лікарські, що містять інсулін і не містять інші антибіотики, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	30383	16193	н. д.	н. д.	н. д.	53,3	х
Препарати лікарські, що містять кортикостироїдні гормони, їх похідні та структурні аналоги, і не містять антибіотики, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	87255	114844	119379	н. д.	н. д.	131,6	103,9
Препарати лікарські інші (що містять йод або його сполуки, хітин та т. ін.) н. в. і. у., для терапевтичного або профілактичного використання, не розфасовані для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	537067	153077	166252	н. д.	н. д.	28,5	108,6
Препарати лікарські інші, що містять вітаміни чи провітаміни, їх похідні та суміші, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	1501659	1833101	1738055	н. д.	н. д.	122,1	94,8
Препарати лікарські інші, що містять змішані чи незмішані продукти, н. в. і. у., розфасовані для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	41292126	46046625	46924138	н. д.	н. д.	111,5	101,9
Вакцини, які застосовуються у ветеринарії, кг	н. д.	н. д.	236670	131109	123718	н. д.	н. д.	55,4	94,4
Препарати контрастні для рентгенологічних обстежень, реактиви діагностичні для введення хворим, кг	н. д.	н. д.	52927	62560	58881	н. д.	н. д.	118,2	94,1
Матеріали перев'язувальні клейкі чи матеріали подібні, просочені чи покриті фармацевтичними речовинами, для роздрібного продажу, кг	н. д.	н. д.	174700	244121	100246	н. д.	н. д.	139,7	41,1
Вата, марля та матеріали подібні, просочені чи покриті фармацевтичними речовинами, розфасовані для роздрібного продажу, н. в. і. у. (крім вати за позиціями 13.99.14.00 та 17.22.12.40), кг	н. д.	н. д.	1448009	1343822	1411850	н. д.	н. д.	92,8	105,1

Побудовано за [4]

Таблиця Г.2

Показники інноваційної діяльності хімічної промисловості України

Рік	Кількість впроваджених нових технологічних процесів на підприємствах		Обсяг реалізованої інноваційної продукції					
			всього		із загального обсягу реалізованої інноваційної продукції			
					тис. грн.		у % до обсягу інноваційної продукції	
	всього	у тому числі маловідходних, ресурсозберігаючих	тис. грн.	у % до загального обсягу реалізованої продукції хімічними підприємствами	продукція, що була новою для ринку	продукція, що була новою тільки для підприємства	продукція, що була новою для ринку	продукція, що була новою тільки для підприємства
2014	88	12	1812759,4	4,3	838988,3	973771,1	46,3	53,7
2015	35	18	1756251,1	4,8	1046614,8	709636,3	59,6	40,4
2016	56	35	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
2017	56	35	502246,4	0,9	43747,8	458498,6	8,7	91,3

Побудовано за [48]

Додаток Д
Показники функціонування хімічної промисловості в регіонах України

Таблиця Д.1

Обсяг реалізованої хімічної продукції, млн. грн.

Регіон	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**32420,4**	**52674,3**	**55966,7**	**48508,1**	**49808,2**	**68010,1**	**60534,8**	**65767,6**
Вінницька	477,1	665,3	841,3	1217,2	1305,6	1691,1	1891,4	2156,6
Волинська	39,3	42,6	57,6	52,8	74,5	156,8	143,0	151,0
Дніпропетровська	5172,5	7695,3	5944,2	7697,7	10906,9	17803,0	14159,1	17633,1
Донецька	4124,1	7709,0	9471,1	7885,0	2595,7	1703,4	2063,1	1802,4
Житомирська	290,6	439,5	328,2	337,0	458,9	645,8	852,5	1046,7
Закарпатська	445,7	545,3	554,2	679,2	971,2	1389,2	1116,8	1222,9
Запорізька	1057,3	1331,6	1427,3	1424,6	1685,1	2027,5	2060,6	2907,4
Івано-Франківська	888,6	3975,3	4456,6	877,7	1269,6	1454,9	1241,8	6935,2
Київська	518,6	503,5	1545,2	2946,5	2961,5	3516,9	3693,7	3912,3
Кіровоградська	176,6	196,3	186,9	209,5	261,1	400,4	354,4	318,0
Луганська	4452,7	8107,7	7779,9	6645,2	3273,8	2041,1	3241,9	3373,9
Львівська	615,8	418,4	1037,6	1017,5	985,8	1094,9	1195,8	1406,6
Миколаївська	39,1	46,3	46,5	53,6	74,1	100,5	115,7	130,0
Одеська	3704,6	5534,0	5311,7	4853,5	5408,7	11075,0	4899,4	1327,8
Полтавська	586,5	953,4	1863,6	994,6	1224,3	1688,0	1567,6	2479,6
Рівненська	1629,5	2339,7	2573,5	2054,1	2803,6	4273,0	3343,5	2359,5
Сумська	1166,8	2684,7	2658,1	2127,0	2743,0	3547,3	2924,1	3622,2
Тернопільська	10,4	374,0	103,9	1104,6	580,3	815,5	678,5	869,6
Харківська	816,9	873,1	1053,2	1264,3	1332,2	1900,2	2252,9	2807,5
Херсонська	31,2	79,1	66,6	45,1	175,4	88,4	117,5	180,5
Хмельницька	н. д.	н. д.	103,5	97,0	79,3	142,7	183,8	227,9
Черкаська	4399,7	6626,1	6204,4	5054,3	6426,2	9344,3	10642,0	5650,9
Чернівецька	33,6	55,6	93,1	60,1	55,8	85,9	101,3	102,6
Чернігівська	201,8	142,0	109,8	138,4	165,5	217,5	283,8	443,3

Побудовано за [10-33; 53]

Таблиця Д.2

Експорт хімічної продукції, тис. дол. США

Регіон	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна	**3280649,2**	**5195184,7**	**4815461,3**	**4075770,2**	**2798481,0**	**1975402,0**	**1373990,4**	**1468500,5**
Вінницька	12636,1	18367,2	17036,4	36548,0	48819,7	21341,1	14341,3	14854,4
Волинська	14931,6	12735,4	15644,0	16724,7	16955,1	6427,3	5740,2	5143,5
Дніпропетровська	222840,4	427670,2	240151,9	340600,6	357964,6	275548,8	231951,5	221473,7
Донецька	282326,7	643966,2	770912,9	550995,4	99920,4	30653,6	19830,7	18602,0
Житомирська	225,3	40,2	4036,9	6102,9	4615,8	2647,5	5441,2	1652,8
Закарпатська	30439,6	33711,1	7541,7	8803,9	5917,1	34991,3	21587,2	29614,6
Запорізька	97093,0	132571,5	123386,6	149844,2	107034,3	77012,7	69420,5	85214,1
Івано-Франківська	128305,5	227434,1	135544,1	32915,1	41901,1	31015,8	11773,3	62191,5
Київська	27312,4	100690,4	74000,5	39858,3	50550,9	42294,6	44444,2	48744,5
Кіровоградська	8781,7	8153,7	4622,0	3294,3	2402,3	2802,9	4547,0	6533,6
Луганська	309680,6	586526,9	543799,1	374351,5	105540,6	17578,0	26103,9	33180,4

Продовження табл. Д.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Львівська	13576,3	18648,3	14260,7	13992,7	21027,9	12569,5	9318,5	12552,2
Миколаївська	416004,7	534855,7	570712,6	592360,5	453688,0	413232,8	372818,3	474590,3
Одеська	436453,7	657199,7	616255,7	555392,9	445875,7	489489,8	179636,1	64504,2
Полтавська	36157,4	67272,2	70165,4	80241,8	70969,7	41828,7	42762,8	56609,7
Рівненська	139338,6	194733,9	157713,2	111231,1	106397,5	94436,1	27589,3	20852,9
Сумська	107430,5	207183,5	185618,3	116864,2	87485,0	61230,9	66259,6	53029,9
Тернопільська	708,8	12682,0	3919,0	574,2	4908,3	7386,6	9700,1	15250,3
Харківська	27849,7	35804,8	37727,0	37627,0	37335,0	38378,9	39300,0	28520,2
Херсонська	391,2	470,3	602,3	1096,4	863,0	635,3	331,1	583,2
Хмельницька	5225,0	7939,0	9835,0	2371,2	2488,7	2689,8	3193,7	5018,2
Черкаська	266141,6	427271,2	369685,4	212657,5	149630,8	42714,2	41034,6	8874,7
Чернівецька	2527,8	3831,7	3604,0	2992,1	3109,8	1160,5	1106,0	1756,0
Чернігівська	2174,2	593,4	1709,0	807,5	10069,3	707,5	936,9	1156,3

Побудовано за [10-33; 85]

Таблиця Д.3

Капітальні інвестиції у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, тис. грн.

Регіон	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	січень-вересень 2017
Україна	**6406612**	**3661004**	**4438280**	**3592656**	**2174659**	**1679746**	**1708493**	**2292396**
Вінницька	26019	61511	70000	92847	51637	33996	44186	71549
Волинська	4713	3946	н. д.	1640	1568	1880	7873	2847
Дніпропетровська	496274	494604	324927	207637	295280	353671	176392	1240247
Донецька	89568	245731	683396	525262	53106	10362	22996	17959
Житомирська	51795	66717	53912	14789	25114	32098	17038	20148
Закарпатська	17052	15244	27208	11565	11133	12913	33346	42888
Запорізька	3304506	677097	832714	434976	110330	н. д.	44087	33171
Івано-Франківська	841423	319212	202244	137751	39605	18447	42018	66587
Київська	22383	28552	35035	33015	30567	59217	113833	139126
Кіровоградська	137088	2525	3576	7916	4498	5906	11342	14681
Луганська	57606	115605	414814	320714	163757	123766	142747	75916
Львівська	16713	32917	65953	21824	37178	23164	30042	30335
Миколаївська	2087	2104	4143	2331	н. д.	н. д.	4839	н. д.
Одеська	44141	76314	135770	239313	173009	77806	191965	48678
Полтавська	14961	16421	18870	22445	24860	9359	27473	18028
Рівненська	10736	28414	235894	176090	367030	234776	88564	33787
Сумська	30799	227160	96308	91679	52039	92645	104541	86524
Тернопільська	2404	4947	3461	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Харківська	134227	146481	115083	30265	66607	114845	167311	110797
Херсонська	1937	7359	1876	1798	887	10327	1709	н. д.
Хмельницька	1416	1461	н. д.	6054	12596	н. д.	н. д.	3609
Черкаська	483929	287416	394772	122898	95051	123624	99098	60125
Чернівецька	986	2204	2238	2193	618	н. д.	3021	н. д.
Чернігівська	39520	29093	5370	1721	5401	2660	4489	4095

Побудовано за [10-33; 43]

Таблиця Д.4

Структура економічного потенціалу хімічної промисловості України (у розрізі регіональних кластерів), %

2012 рік				2013 рік				2014 рік			
Область	Частка у загальному обсязі			Область	Частка у загальному обсязі			Область	Частка у загальному обсязі		
	реалізації	експорту	капітальних інвестицій		реалізації	експорту	капітальних інвестицій		реалізації	експорту	капітальних інвестицій
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I кластер				**I кластер**				**I кластер**			
Дніпропетровська	10,62	4,99	7,32	Дніпропетровська	15,87	8,36	5,78	Дніпропетровська	21,90	12,79	13,58
Донецька	16,92	16,01	15,40	Донецька	16,26	13,52	14,62	Одеська	10,86	15,93	7,96
Івано-Франківська	7,96	2,81	4,56	Івано-Франківська	1,81	0,81	3,83	Черкаська	12,90	5,35	4,37
Луганська	13,90	11,29	9,35	Луганська	13,70	9,18	8,93	***Всього по кластеру***	***45,66***	***34,07***	***25,90***
Одеська	9,49	12,80	3,06	Одеська	10,01	13,63	6,66	**II кластер**			
Черкаська	11,09	7,68	8,89	Черкаська	10,42	5,22	3,42	Донецька	5,21	3,57	2,44
Всього по кластеру	***69,98***	***55,58***	***48,58***	***Всього по кластеру***	***68,06***	***50,71***	***43,24***	Запорізька	3,38	3,82	5,07
II кластер				**II кластер**				Київська	5,95	1,81	1,41
Вінницька	1,50	0,35	1,58	Вінницька	2,51	0,90	2,58	Луганська	6,57	3,77	7,53
Запорізька	2,55	2,56	18,76	Запорізька	2,94	3,68	12,11	Рівненська	5,63	3,80	16,88
Київська	2,76	1,54	0,79	Київська	6,07	0,98	0,92	Сумська	5,51	3,13	2,39
Львівська	1,85	0,30	1,49	Львівська	2,10	0,34	0,61	***Всього по кластеру***	***32,25***	***19,90***	***35,72***
Полтавська	3,33	1,46	0,43	Полтавська	2,05	1,97	0,62	**III кластер**			
Рівненська	4,60	3,28	5,31	Рівненська	4,23	2,73	4,90	Вінницька	1,69	1,74	2,37
Сумська	4,75	3,85	2,17	Сумська	4,38	2,87	2,55	Волинська	0,12	0,61	0,07
Харківська	1,88	0,78	2,59	Харківська	2,61	0,92	0,84	Житомирська	0,66	0,16	1,15
Всього по кластеру	***23,23***	***14,12***	***33,12***	***Всього по кластеру***	***26,89***	***14,38***	***25,14***	Закарпатська	1,11	0,21	0,51
III кластер				**III кластер**				Івано-Франківська	8,95	1,50	1,82
Волинська	0,10	0,32	н. д.	Волинська	0,11	0,41	0,05	Кіровоградська	0,38	0,09	0,21
Житомирська	0,59	0,08	1,21	Житомирська	0,69	0,15	0,41	Львівська	2,08	0,75	1,71
Закарпатська	0,99	0,16	0,61	Закарпатська	1,40	0,22	0,32	Миколаївська	0,09	16,21	н. д.
Кіровоградська	0,33	0,10	0,08	Кіровоградська	0,43	0,08	0,22	Полтавська	3,74	2,54	1,14
Миколаївська	0,08	0,12	0,09	Миколаївська	0,11	0,15	0,06	Тернопільська	0,21	0,18	н. д.
Тернопільська	0,19	0,08	0,08	Тернопільська	2,28	0,01	н. д.	Харківська	2,11	1,33	3,06
Херсонська	0,12	0,01	0,04	Херсонська	0,09	0,03	0,05	Херсонська	0,13	0,03	0,04
Хмельницька	0,18	0,20	н. д.	Хмельницька	0,20	0,06	0,17	Хмельницька	0,21	0,09	0,58
Чернівецька	0,17	0,07	0,05	Чернівецька	0,12	0,07	0,06	Чернівецька	0,19	0,11	0,03
Чернігівська	0,20	0,04	0,12	Чернігівська	0,29	0,02	0,05	Чернігівська	0,22	0,36	0,25
Всього по кластеру	***2,95***	***1,19***	***x***	***Всього по кластеру***	***5,73***	***1,19***	***x***	***Всього по кластеру***	***21,89***	***25,91***	***x***

Продовження табл. Д.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2015 рік				**2016 рік**				**2017 рік**			
Область	Частка у загальному обсязі			Область	Частка у загальному обсязі			Область	Частка у загальному обсязі		
	реалізації	експорту	капітальних інвестицій		реалізації	експорту	капітальних інвестицій		реалізації	експорту	капітальних інвестицій
I кластер				**I кластер**				**I кластер**			
Дніпропетровська	26,18	13,95	21,06	Дніпропетровська	23,39	16,88	10,32	Дніпропетровська	26,85	15,08	54,10
Одеська	16,28	24,78	4,63	Черкаська	17,58	2,99	5,80	***Всього по кластеру***	***26,85***	***15,08***	***54,10***
Черкаська	13,74	2,16	7,36	***Всього по кластеру***	***40,97***	***19,87***	***16,12***	**II кластер**			
Всього по кластеру	***56,20***	***40,89***	***33,05***	**II кластер**				Вінницька	3,28	1,01	3,12
II кластер				Вінницька	3,12	1,04	2,59	Запорізька	4,43	5,80	1,45
Вінницька	2,49	1,08	2,02	Донецька	3,41	1,44	1,35	Івано-Франківська	10,56	4,24	2,90
Донецька	2,50	1,55	0,62	Запорізька	3,40	5,05	2,58	Київська	5,96	3,32	6,07
Закарпатська	2,04	1,77	0,77	Київська	6,10	3,23	6,66	Луганська	5,14	2,26	3,31
Запорізька	2,98	3,90	н. д.	Луганська	5,36	1,90	8,36	Полтавська	3,78	3,85	0,79
Івано-Франківська	2,14	1,57	1,10	Одеська	8,09	13,07	11,24	Рівненська	3,37	1,42	1,47
Київська	5,17	2,14	3,53	Рівненська	5,52	2,01	5,18	Сумська	5,40	3,61	3,77
Луганська	3,00	0,89	7,37	Сумська	4,83	4,82	6,12	Харківська	4,18	1,94	4,83
Полтавська	2,48	2,12	0,56	Харківська	3,72	2,86	9,79	Черкаська	8,61	0,60	2,62
Рівненська	6,28	4,78	13,98	***Всього по кластеру***	***43,56***	***35,44***	***53,86***	***Всього по кластеру***	***54,71***	***21,25***	***25,78***
Сумська	5,22	3,10	5,52	**III кластер**				**III кластер**			
Харківська	2,79	1,94	6,84	Волинська	0,24	0,42	0,46	Волинська	0,23	0,35	0,12
Всього по кластеру	***37,10***	***24,84***	***х***	Житомирська	1,41	0,40	1,00	Донецька	2,75	1,27	0,78
III кластер				Закарпатська	1,84	1,57	1,95	Житомирська	1,59	0,11	0,88
Волинська	0,23	1,50	0,11	Івано-Франківська	2,05	0,86	2,46	Закарпатська	1,86	2,02	1,87
Житомирська	0,95	0,33	1,91	Кіровоградська	0,59	0,33	0,66	Кіровоградська	0,48	0,44	0,64
Кіровоградська	0,59	0,64	0,35	Львівська	1,98	0,68	1,76	Львівська	2,14	0,85	1,32
Львівська	1,61	0,24	1,38	Миколаївська	0,19	0,27	0,28	Миколаївська	0,20	0,32	н. д.
Миколаївська	0,15	3,27	н. д.	Полтавська	2,59	3,11	1,61	Одеська	2,02	4,39	2,12
Тернопільська	1,20	0,77	н. д.	Тернопільська	1,12	0,71	н. д.	Тернопільська	1,11	1,04	0,15
Херсонська	0,13	0,03	0,61	Херсонська	0,19	0,02	0,10	Херсонська	0,27	0,04	н. д.
Хмельницька	0,21	0,25	н. д.	Хмельницька	0,30	0,23	н. д.	Хмельницька	0,35	0,34	0,16
Чернівецька	0,13	0,09	н. д.	Чернівецька	0,17	0,08	0,18	Чернівецька	0,16	0,12	н. д.
Чернігівська	0,32	0,06	0,16	Чернігівська	0,47	0,07	0,26	Чернігівська	0,68	0,08	0,18
Всього по кластеру	***5,51***	***7,17***	***х***	***Всього по кластеру***	***13,14***	***8,75***	***х***	***Всього по кластеру***	***13,84***	***11,38***	***х***

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Д.5

Розміщення хімічної промисловості в Україні (секторальний розріз)

Сектор	Продукція	Центр розміщення	Принцип розміщення
1	2	3	4
Гірнича хімія	Калійна сіль	Івано-Франківська область (м. Калуш) Львівська обл. (м. Стебник)	Зорієнтовані на сировину (Стебниківське і Калуш-Голинське родовища калійних солей)
	Самородна сірка	Вінницька обл. (м. Немирів) Львівська обл. (м. Яворів, м. Розділ)	Зорієнтовані на сировину (Немирівське, Язівське, Подорожненське, Роздольське та Яворівське родовища сірки)
	Кам'яна сіль	Донецька обл. (м. Бахмут (Артемівськ) м. Слов'янськ) Івано-Франківська область (м. Калуш, м. Долина) Львівська обл. (м. Дрогобич) Закарпатська обл. (смт. Солотвино) Херсонська обл.	Зорієнтовані на сировину (Артемівське, Слов'янське, Єфремівське, Роменське, Губицьке, Верхньострутинське , Дрогобицьке, Болехівське, Долинське Солотвинське родовища кам'яної солі)
Основна хімія	Кальцинована сода	Донецька обл. (м. Слов'янськ)	Зорієнтовані на сировину (кам'яна сіль, вапняки)
	Каустична сода (карбонат натрію)	Донецька обл. (м. Слов'янськ) Дніпропетровська обл. (м. Кам'янське)	Зорієнтовані на сировину (кам'яна сіль, електроенергія)
	Хлор	Дніпропетровська обл. (м. Кам'янське)	Зорієнтовані на сировину (каустична сода)
	Сірчана кислота	Донецька обл. (м. Костянтинівка, м. Горлівка) Дніпропетровська обл. (м. Кам'янське) Сумська обл. (м. Суми) Вінницька обл. (м. Вінниця) Одеська обл. (м. Одеса)	Зорієнтовані на споживача (дуже низька транспортабельність) – виробників азотних і фосфатних добрив
	Сажа	Полтавська обл. (м. Кременчук)	Зорієнтовані на сировину або (за її відсутності) на транспортний чинник
	Мінеральні добрива:		
	- азотні	*Райони чорної металургії* Дніпропетровська обл. (м. Кам'янське) Донецька обл. (м. Горлівка, м. Сєвєродонецьк) Запорізька обл. (м. Запоріжжя)	Зорієнтовані на сировину: - відходи коксування вугілля (коксовий газ)
		Одеська обл. (м. Одеса) Рівненська обл. (м. Рівне) Черкаська обл. (м. Черкаси)	- природний газ, нафта та продукти їх переробки (аміак), що надходять трубопроводами
	- фосфатні	Вінницька обл. (м. Вінниця) Донецька обл. (м. Костянтинівка) Одеська обл. (м. Одеса) Сумська обл. (м. Суми) Харківська обл. (м. Ізюм) Чернігівська обл.	Зорієнтовані на сировину: - фосфорити (Незвиське, Кролевецьке Ізюмське родовища) - центри виробництва сірчаної кислоти
			Зорієнтовані на споживача – сільське господарство
	- калійні	Івано-Франківська область (м. Калуш) Львівська обл. (м. Стебник)	Зорієнтовані на сировину (Прикарпатське родовище калійних солей)

1	2	3	4
Хімія органічного синтезу	*Полімери:*		
	- синтетичні смоли, пластмаси	*Нафтохімічні комбінати та азотно-тукові заводи:* Дніпропетровська обл. (м. Кам'янське) Донецька обл. (м. Сєвєродонецьк, м. Донецьк) Запорізька обл. (м. Запоріжжя)	Зорієнтовані на сировину (нафту, газ, відходи переробки деревини, сільського господарства і коксохімічного виробництва), наявність води та електростанцій
	- хімічні волокна	Львівська обл. (м. Сокаль) Донецька обл. (м. Сєвєродонецьк) Київська обл. (м. Київ) Черкаська обл. (м. Черкаси) Чернігівська обл. (м. Чернігів)	Зорієнтовані на споживача (текстильні комбінати)
	- синтетичний каучук, шини та гумово-азбестові вироби	Дніпропетровська обл. (м. Дніпро) Донецька обл. (м. Донецьк) Запорізька обл. (м. Запоріжжя) Київська обл. (м. Біла Церква) Одеська обл. (м. Одеса) Сумська обл. (м. Суми) Харківська обл. (м. Харків) Чернівецька обл. (м. Чернівці)	Зорієнтовані на споживача
	Фарби та лакофарбова продукція	Вінницька обл. (м. Вінниця) Дніпропетровська обл. (м. Дніпро, м. Кривий Ріг) Запорізька обл. (м. Запоріжжя) Львівська обл. (м. Львів, м. Дрогобич) Київська обл. (м. Київ) Одеська обл. (м. Одеса) Сумська обл. (м. Суми) Чернівецька обл. (м. Чернівці)	Зорієнтовані на споживача
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і препаратів	Ліки, вітаміни	*Обласні центри: .* м. Київ, м Львів, м. Одеса, м. Миколаїв, м. Харків, м. Тернопіль, м. Харків *Міста:* Умань, Шостка, Біла Церква, Ніжин	Без обмежень у розташуванні

Авторська розробка

Таблиця Д.6

Темпи приросту обсягу реалізованої хімічної продукції

Регіон	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**0,625**	**0,063**	**-0,133**	**0,027**	**0,365**	**-0,110**	**0,086**
Вінницька	0,394	0,265	0,447	0,073	0,295	0,118	0,140
Волинська	0,084	0,352	-0,084	0,413	1,103	-0,088	0,056
Дніпропетровська	0,488	-0,228	0,295	0,417	0,632	-0,205	0,245
Донецька	0,869	0,229	-0,167	-0,671	-0,344	0,211	-0,126
Житомирська	0,512	-0,253	0,027	0,362	0,407	0,320	0,228
Закарпатська	0,224	0,016	0,226	0,430	0,430	-0,196	0,095
Запорізька	0,259	0,072	-0,002	0,183	0,203	0,016	0,411
Івано-Франківська	3,474	0,121	-0,803	0,446	0,146	-0,146	4,585
Київська	-0,029	2,069	0,907	0,005	0,188	0,050	0,059
Кіровоградська	0,112	-0,048	0,121	0,247	0,533	-0,115	-0,103
Луганська	0,821	-0,040	-0,146	-0,507	-0,377	0,588	0,041
Львівська	-0,321	1,480	-0,019	-0,031	0,111	0,092	0,176
Миколаївська	0,184	0,004	0,153	0,382	0,356	0,151	0,124
Одеська	0,494	-0,040	-0,086	0,114	1,048	-0,558	-0,729
Полтавська	0,626	0,955	-0,466	0,231	0,379	-0,071	0,582
Рівненська	0,436	0,100	-0,202	0,365	0,524	-0,218	-0,294
Сумська	1,301	-0,010	-0,200	0,290	0,293	-0,176	0,239
Тернопільська	35,129	-0,722	9,630	-0,475	0,405	-0,168	0,124
Харківська	0,069	0,206	0,200	0,054	0,426	0,186	0,246
Херсонська	1,535	-0,158	-0,323	2,889	-0,496	0,328	0,536
Хмельницька	0,032	0,012	-0,063	-0,182	0,799	0,288	0,240
Черкаська	0,506	-0,064	-0,185	0,271	0,454	0,139	-0,469
Чернівецька	0,655	0,674	-0,354	-0,072	0,539	0,179	0,013
Чернігівська	-0,296	-0,227	0,260	0,196	0,314	0,305	0,562

Авторські розрахунки за [10-33; 53]

Таблиця Д.7

Темп приросту експорту хімічної продукції

Регіон	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	**0,584**	**-0,073**	**-0,154**	**-0,313**	**-0,294**	**-0,304**	**0,069**
Вінницька	0,454	-0,072	1,145	0,336	-0,563	-0,328	0,036
Волинська	-0,147	0,228	0,069	0,014	-0,621	-0,107	-0,104
Дніпропетровська	0,919	-0,438	0,418	0,051	-0,230	-0,158	-0,045
Донецька	1,281	0,197	-0,285	-0,819	-0,693	-0,353	-0,062
Житомирська	-0,822	0,990	0,512	-0,244	-0,426	1,055	-0,696
Закарпатська	0,107	-0,776	0,167	-0,328	4,914	-0,383	0,372
Запорізька	0,365	-0,069	0,214	-0,286	-0,280	-0,099	0,228
Івано-Франківська	0,773	-0,404	-0,757	0,273	-0,260	-0,620	4,282
Київська	2,687	-0,265	-0,461	0,268	-0,163	0,051	0,097
Кіровоградська	-0,072	-0,433	-0,287	-0,271	0,167	0,622	0,437
Луганська	0,894	-0,073	-0,312	-0,718	-0,833	0,485	0,271
Львівська	0,374	-0,235	-0,019	0,503	-0,402	-0,259	0,347
Миколаївська	0,286	0,067	0,038	-0,234	-0,089	-0,098	0,273
Одеська	0,506	-0,062	-0,099	-0,197	0,098	-0,633	-0,641
Полтавська	0,861	0,043	0,144	-0,116	-0,411	0,022	0,324
Рівненська	0,398	-0,190	-0,295	-0,043	-0,112	-0,708	-0,244
Сумська	0,929	-0,104	-0,370	-0,251	-0,300	0,082	-0,200

Продовження табл. Д.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Тернопільська	16,892	-0,691	-0,853	7,548	0,505	0,313	0,572
Харківська	0,286	0,054	-0,003	-0,008	0,028	0,024	-0,274
Херсонська	0,202	0,281	0,820	-0,213	-0,264	-0,479	0,761
Хмельницька	0,519	0,239	-0,759	0,050	0,081	0,187	0,571
Черкаська	0,605	-0,135	-0,425	-0,296	-0,715	-0,039	-0,784
Чернівецька	0,516	-0,059	-0,170	0,039	-0,627	-0,047	0,588
Чернігівська	-0,727	1,880	-0,528	11,470	-0,930	0,324	0,234

Авторські розрахунки за [10-33; 85]

Таблиця Д.8

Темпи приросту капітальних інвестицій у виробництво хімічних речовин і хімічної продукції

Регіон	2011	2012	2013	2014	2015	2016	січень-вересень 2017
Україна	**-0,429**	**0,212**	**-0,191**	**-0,395**	**-0,228**	**0,017**	**1,083**
Вінницька	1,364	0,138	0,326	-0,444	-0,342	0,300	1,781
Волинська	-0,163	н. д.	н. д.	-0,044	0,199	3,188	-0,487
Дніпропетровська	-0,003	-0,343	-0,361	0,422	0,198	-0,501	5,525
Донецька	1,744	1,781	-0,231	-0,899	-0,805	1,219	0,695
Житомирська	0,288	-0,192	-0,726	0,698	0,278	-0,469	-0,261
Закарпатська	-0,106	0,785	-0,575	-0,037	0,160	1,582	0,878
Запорізька	-0,795	0,230	-0,478	-0,746	н. д.	н. д.	0,032
Івано-Франківська	-0,621	-0,366	-0,319	-0,712	-0,534	1,278	0,812
Київська	0,276	0,227	-0,058	-0,074	0,937	0,922	0,966
Кіровоградська	-0,982	0,416	1,214	-0,432	0,313	0,920	3,214
Луганська	1,007	2,588	-0,227	-0,489	-0,244	0,153	-0,210
Львівська	0,970	1,004	-0,669	0,704	-0,377	0,297	н. д.
Миколаївська	0,008	0,969	-0,437	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Одеська	0,729	0,779	0,763	-0,277	-0,550	1,467	-0,336
Полтавська	0,098	0,149	0,189	0,108	-0,624	1,935	-0,160
Рівненська	1,647	7,302	-0,254	1,084	-0,360	-0,623	-0,415
Сумська	6,376	-0,576	-0,048	-0,432	0,780	0,128	0,204
Тернопільська	1,058	-0,300	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Харківська	0,091	-0,214	-0,737	1,201	0,724	0,457	0,038
Херсонська	2,799	-0,745	-0,042	-0,507	10,643	-0,835	н. д.
Хмельницька	0,032	н. д.	н. д.	1,081	н. д.	н. д.	н. д.
Черкаська	-0,406	0,374	-0,689	-0,227	0,301	-0,198	0,026
Чернівецька	1,235	0,015	-0,020	-0,718	н. д.	н. д.	н. д.
Чернігівська	-0,264	-0,815	-0,680	2,138	-0,507	0,688	-0,025

Авторські розрахунки за [10-33; 43]

Таблиця Д.9

Показники ефективності функціонування хімічної промисловості регіонів України

Регіон	Продуктивність праці, грн./ос.				Рентабельність операційної діяльності, %				Фінансовий результат (сальдо), млн. грн.					Частка прибуткових підприємств, %				
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	**673083,8**	**1095170,7**	**1008913,3**	**1174421,4**	**-23,5**	**-14,9**	**-13,0**	**-1,5**	**-8082,0**	**-35508,5**	**-34299,8**	**-18021,2**	**-5993,5**	**63,7**	**65,1**	**74,9**	**73,7**	**72,8**
Вінницька	1186947,0	1409271,7	1719469,5	1844865,1	13,3	7,5	6,6	н. д.	140,5	165,5	123,9	145,5	н. д.	59,5	67,6	73,7	67,4	н. д.
Волинська	248472,3	522463,0	476559,3	496772,7	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	-1,3	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	50,0	н. д.	н. д.	н. д.	63,6
Дніпропетровська	1079889,8	1762677,1	1348481,3	2003079,0	1,2	1,1	3,1	12,1	75,5	-518,7	-594,6	-120,1	809,7	66,7	69,8	80,7	82,6	80,1
Донецька	412013,8	1001983,8	1329300,3	1544453,4	1,8	-10,0	-10,1	-1,5	-1767,7	-28,3	-127,0	-95,9	-15,3	60,4	62,2	66,7	68,3	76,3
Житомирська	764855,0	807215,4	1015224,0	1197543,5	12,2	9,2	7,1	7,4	16,1	37,0	43,2	40,7	56,4	75,0	65,0	88,9	75,0	65,2
Закарпатська	1079122,4	1543515,7	1240876,6	н. д.	10,2	4,2	0,6	3,7	51,0	96,3	56,6	3,0	27,4	54,5	54,5	60,0	66,7	61,5
Запорізька	255316,9	965497,0	1030319,8	1642581,4	-10,5	-26,0	-20,1	1,9	-458,6	-4911,0	-5538,0	-2871,8	-35,7	70,0	65,0	85,0	74,1	82,0
Івано-Франківська	470204,8	581955,0	517417,5	2500081,0	-25,3	-28,9	-26,2	-5,3	-810,8	-6300,3	-7091,0	-3584,7	-2092,4	67,6	68,4	81,8	77,4	87,9
Київська	1480761,8	1674736,4	1758889,1	1844541,0	10,9	15,6	9,7	4,9	20,5	-606,8	-41,2	240,5	114,3	59,5	59,5	76,1	79,5	71,9
Кіровоградська	435223,7	667369,7	590685,0	490670,7	н. д.	3,6	0,7	1,0	н. д.	н. д.	3,2	-12,2	-4,1	н. д.	н. д.	60,0	68,2	60,9
Луганська	314784,8	183654,2	368395,3	525359,5	-56,1	-38,2	-49,0	-22,6	-2199,4	-10171,6	-9829,5	-6136,3	-1572,0	44,4	51,4	56,8	68,4	65,0
Львівська	1232283,9	1564108,1	1708225,1	2035579,3	-31,6	7,3	8,2	6,5	13,4	н. д.	35,4	57,6	53,6	63,2	59,7	73,3	71,4	74,2
Миколаївська	370500,0	502500,0	787074,8	783132,5	18,7	22,6	23,1	27,5	7,9	14,9	22,2	23,9	н. д.	85,7	76,9	91,7	87,5	н. д.
Одеська	1229253,7	2575570,1	1166526,6	355208,9	-3,7	4,6	-30,5	-35,2	-1148,8	-387,3	206,8	-2714,0	-1317,5	67,7	66,1	76,3	74,5	67,9
Полтавська	1530352,5	2411432,4	2239362,9	3808935,2	-4,8	-6,4	1,5	11,2	3,8	-64,1	-123,5	-14,2	171,9	74,2	65,5	66,7	83,3	81,3
Рівненська	623,0	971,1	835,9	746441,0	-39,0	н. д.	-25,7	-32,2	-857,9	-6628,9	-6122,9	-2104,4	-1097,4	50,0	58,3	69,2	58,6	52,8
Сумська	315282,3	412473,3	340013,6	420552,5	-3,4	2,4	0,8	1,1	10,3	-125,6	48,2	9,9	-22,5	48,7	42,1	64,7	62,5	62,9
Тернопільська	5803101,0	8155041,0	н. д.	н. д.	-22,5	-6,5	-0,9	н. д.	-6,4	-1,2	-6,1	-2,1	н. д.	42,9	70,0	63,6	54,5	н. д.
Харківська	512400,4	703781,5	834423,5	н. д.	5,8	12,5	11,5	9,7	31,2	35,6	222,4	250,1	232,1	64,5	68,1	73,0	71,3	70,2
Херсонська	1754000,0	3836000,0	н. д.	н. д.	6,3	16,2	н. д.	12,0	1,9	8,5	48,1	н. д.	9,2	н. д.	н. д.	100,0	н. д.	н. д.
Хмельницька	н. д.	1838190,0	н. д.	4383226,9	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Черкаська	1147531,7	1698968,7	2027054,1	1238965,5	-35,0	-22,0	-9,5	-5,0	-1370,1	н. д.	-3877,7	-1525,2	-506,9	80,0	75,7	75,7	80,0	71,4
Чернівецька	279000,0	429500,0	637106,9	531727,5	5,7	н. д.	н. д.	6,6	2,4	н. д.	н. д.	н. д.	9,5	60,0	58,8	н. д.	н. д.	50,0
Чернігівська	275,8	362,5	483,5	794444,4	2,6	н. д.	3,1	н. д.	-3,9	-18,6	н. д.	4,0	н. д.	52,2	54,2	н. д.	80,0	н. д.

Авторські розрахунки за [10-33; 68]

Додаток Е
Підприємства хімічної промисловості України: регіональний розподіл, характеристика найбільших підприємств

Таблиця Е.1

Кількість хімічних підприємств в Україні (регіональний розподіл)

Регіон	Виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах	Виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції	Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик	Виробництво мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумерних і косметичних засобів	Виробництво іншої хімічної продукції	Виробництво штучних і синтетичних волокон	**Всього виробництво хімічних речовин і хімічної продукції**
Україна	***782***	***72***	***348***	***336***	***438***	***34***	***2011***
Вінницька	25	3	13	11	10	1	**63**
Волинська	13	1	7	11	6	1	**39**
Дніпропетровська	88	8	46	41	75	2	**260**
Донецька	61	5	26	31	36	3	**162**
Житомирська	25	3	7	5	7	2	**49**
Закарпатська	16	0	9	5	3	0	**33**
Запорізька	53	2	30	9	31	0	**125**
Івано-Франківська	29	0	13	8	21	0	**71**
Київська	62	9	29	28	29	1	**158**
Кіровоградська	18	0	11	3	15	0	**47**
Луганська	45	2	20	16	22	0	**105**
Львівська	48	5	31	27	32	6	**149**
Миколаївська	17	2	5	7	13	1	**45**
Одеська	43	2	17	19	16	0	**97**
Полтавська	29	4	5	9	11	0	**58**
Рівненська	21	4	4	8	8	0	**45**
Сумська	22	1	6	4	10	0	**43**
Тернопільська	15	3	1	2	3	0	**24**
Харківська	78	9	42	64	57	7	**257**
Херсонська	10	1	6	4	5	0	**26**
Хмельницька	14	0	4	5	8	0	**31**
Черкаська	24	6	6	11	13	2	**62**
Чернівецька	11	1	5	4	5	3	**29**
Чернігівська	15	2	5	4	2	5	**33**

Побудовано за [1]

Таблиця Е.2

Найбільші підприємства-виробники мінеральних добрив в Україні (дані за 2017 рік)

Підприємство	Обсяг реалізації основної продукції, тис. грн.			Частка в загальному обсязі реалізованої хімічної продукції в Україні, %			Частка продукції підприємства в обсязі реалізованої хімічної продукції в Україні, %	Активи, тис. грн.	Середньооблікова кількість працівників, осіб
ПрАТ “Рівнеазот”	Аміачна селітра	–	500155	Аміачна селітра	–	0,76	2,48	5002691	2442
	Аміачна селітра (з давальницької сировини)	–	670183	Аміачна селітра (з давальницької сировини)	–	1,02			
	Вапняково-аміачна селітра	–	304222	Вапняково-аміачна селітра	–	0,46			
	Вапняково-аміачна селітра (з давальницької сировини)	–	157165	Вапняково-аміачна селітра (з давальницької сировини)	–	0,24			
ПАТ “Азот”	Карбамід	–	405481	Карбамід	–	0,62	5,53	6141997	3336
	Карбамід (послуги з переробки)	–	644909	Карбамід (послуги з переробки)	–	0,98			
	Аміачна селітра	–	779350	Аміачна селітра	–	1,19			
	Аміачна селітра (послуги з переробки)	–	1242350	Аміачна селітра (послуги з переробки)	–	1,89			
	Карбамідо-аміачна суміш (КАС)	–	281150	Карбамідо-аміачна суміш (КАС)	–	0,43			
	КАС (послуги з переробки)	–	279427	КАС (послуги з переробки)	–	0,43			
ПрАТ “Сєвєродонецьке об’єднання Азот”	Аміачна селітра	–	443037	Аміачна селітра	–	0,67	0,98	9649568	4223
	Аміачна селітра (з давальницької сировини)	–	201461	Аміачна селітра (з давальницької сировини)	–	0,31			
АТ “ДніпроАзот”	Карбамід	–	4463248	Карбамід	–	6,80	8,82	3931523	3959
	Натрій їдкий	–	464073	Натрій їдкий	–	0,71			
	Хлор рідкий	–	120745	Хлор рідкий	–	0,18			
	Кислота соляна	–	75530	Кислота соляна	–	0,12			
	КАС	–	389391	КАС	–	0,59			
	КАС (послуги з переробки)	–	279427	КАС (послуги з переробки)	–	0,43			
ПАТ “Сумихімпром”	Двоокис титану з власної сировини	–	1111004	Двоокис титану з власної сировини	–	1,69	3,07	1179976	4046
	Послуги з переробки давальницької сировини в мінеральні добрива	–	271870	Послуги з переробки давальницької сировини в мінеральні добрива	–	0,41			
	Послуги з переробки давальницької сировини в двоокис титану	–	522421	Послуги з переробки давальницької сировини в двоокис титану	–	0,80			
	Сульфат заліза	–	116109	Сульфат заліза	–	0,18			
ПрАТ “Хімдивізіон”	Кислота азотна неконцентрована	–	86997	Кислота азотна неконцентрована	–	0,13	0,50	157696	367
	Антижеледний реагент АНС	–	2891	Антижеледний реагент АНС	–	0,00			
	Кальцієва селітра	–	146166	Кальцієва селітра	–	0,22			
	Кальцієва селітра водний розчин	–	89015	Кальцієва селітра водний розчин	–	0,14			
	КАС	–	1399	КАС	–	0,00			
	Добрива мінеральні комплексні (УМКС)	–	2084	Добрива мінеральні комплексні (УМКС)	–	0,00			
ПрАТ “Дніпровський завод мінеральних добрив”	ТС “Стимул” NP 32-1	–	3154	ТС “Стимул” NP 32-1	–	0,00	0,25	463927	470
	Суперфосфат NP 10:32	–	123802	Суперфосфат NP 10:32	–	0,19			
	Добриво рідке суспензійне NP 8:22	–	36342	Добриво рідке суспензійне NP 8:22	–	0,06			
ПрАТ “Еко-Азот”	Комбіновані мінеральні добрива “Агролайф” 10:10:10	–	2538	Комбіновані мінеральні добрива “Агролайф” 10:10:10	–	0,00	0,02	55293	51
	Комбіновані мінеральні добрива “Агролайф” 15:5:5	–	6233	Комбіновані мінеральні добрива “Агролайф” 15:5:5	–	0,01			
	Комбіновані мінеральні добрива “Агролайф” 5:5:5	–	4860	Комбіновані мінеральні добрива “Агролайф” 5:5:5	–	0,01			
ПАТ “Одеський припортовий завод”	Мінеральні добрива	–	155432	Мінеральні добрива	–	0,23	0,23	5423858	3396

Авторські розрахунки за [53; 70-78]

Додаток Ж
Показники проміжного споживання хімічної продукції

Таблиця Ж.1

Структура і динаміка проміжного споживання хімічної продукції в Україні (за видами економічної діяльності)

Вид економічної діяльності	Обсяг, млн. грн.				Частка, %				Темп приросту (зменшення), %			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2016-2013
Сільське, лісове та рибне господарство	23312	27281	53936	64780	30,0	28,74	36,78	39,95	17,03	97,71	20,11	177,9
Добування кам'яного та бурого вугілля	206	121	92	180	0,3	0,13	0,06	0,11	-41,26	-23,97	95,65	-12,6
Добування сирої нафти та природного газу	900	1167	2942	2743	1,2	1,23	2,01	1,69	29,67	152,10	-6,76	204,8
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	1463	1665	2448	3032	1,9	1,75	1,67	1,87	13,81	47,03	23,86	107,2
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	4643	6416	9154	9770	6,0	6,76	6,24	6,03	38,19	42,67	6,73	110,4
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	966	1025	1755	2459	1,2	1,08	1,20	1,52	6,11	71,22	40,11	154,6
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	6285	7103	9744	11227	8,1	7,48	6,65	6,92	13,02	37,18	15,22	78,6
Виробництво коксу та коксопродуктів	160	679	258	1161	0,2	0,72	0,18	0,72	324,38	-62,00	350,00	625,6
Виробництво продуктів нафтопереробленння	1985	1710	1648	1831	2,6	1,80	1,12	1,13	-13,85	-3,63	11,10	-7,8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	13108	14854	20471	20419	16,8	15,65	13,96	12,59	13,32	37,81	-0,25	55,8
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	511	649	862	821	0,7	0,68	0,59	0,51	27,01	32,82	-4,76	60,7
Виробництво гумових і пластмасових виробів	6751	7182	11525	13774	8,7	7,57	7,86	8,50	6,38	60,47	19,51	104,0
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	2280	2855	4156	4852	2,9	3,01	2,83	2,99	25,22	45,57	16,75	112,8
Металургійне виробництво	2035	1598	2108	2474	2,6	1,68	1,44	1,53	-21,47	31,91	17,36	21,6
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	756	803	1183	1399	1,0	0,85	0,81	0,86	6,22	47,32	18,26	85,1
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	91	118	97	140	0,1	0,12	0,07	0,09	29,67	-17,80	44,33	53,8
Виробництво електричного устаткування	636	470	780	704	0,8	0,50	0,53	0,43	-26,10	65,96	-9,74	10,7
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	492	550	642	636	0,6	0,58	0,44	0,39	11,79	16,73	-0,93	29,3
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	141	130	159	152	0,2	0,14	0,11	0,09	-7,80	22,31	-4,40	7,8
Виробництво інших транспортних засобів	257	219	145	130	0,3	0,23	0,10	0,08	-14,79	-33,79	-10,34	-49,4
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	1055	1078	1685	1466	1,4	1,14	1,15	0,90	2,18	56,31	-13,00	39,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	317	486	451	975	0,4	0,51	0,31	0,60	53,31	-7,20	116,19	207,6
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	392	244	424	374	0,5	0,26	0,29	0,23	-37,76	73,77	-11,79	-4,6
Будівництво	2562	2370	3504	4666	3,3	2,50	2,39	2,88	-7,49	47,85	33,16	82,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2872	7563	11969	7110	3,7	7,97	8,16	4,39	163,34	58,26	-40,60	147,6
Транспорт, складське господарство	636	3441	790	1511	0,8	3,63	0,54	0,93	441,04	-77,04	91,27	137,6
Поштова і кур'єрська діяльність	3	2	2	5	0,0	0,00	0,00	0,00	-33,33	0,00	150,00	66,7
Тимчасове розміщування й організація харчування	216	120	155	491	0,3	0,13	0,11	0,30	-44,44	29,17	216,77	127,3
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	93	103	99	95	0,1	0,11	0,07	0,06	10,75	-3,88	-4,04	2,2
Телекомунікації (електрозв'язок)	15	7	4	5	0,0	0,01	0,00	0,00	-53,33	-42,86	25,00	-66,7
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	6	5	7	16	0,0	0,01	0,00	0,01	-16,67	40,00	128,57	166,7
Фінансова та страхова діяльність	10	20	12	33	0,0	0,02	0,01	0,02	100,00	-40,00	175,00	230,0
Операції з нерухомим майном	181	248	219	0	0,2	0,26	0,15	0,00	37,02	-11,69	-100,00	-100,0
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	132	236	93	110	0,2	0,25	0,06	0,07	78,79	-60,59	18,28	-16,7
Наукові дослідження та розробки	360	232	355	462	0,5	0,24	0,24	0,28	-35,56	53,02	30,14	28,3
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	49	44	56	211	0,1	0,05	0,04	0,13	-10,20	27,27	276,79	330,6
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	586	390	314	348	0,8	0,41	0,21	0,21	-33,45	-19,49	10,83	-40,6
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	429	861	1259	1147	0,6	0,91	0,86	0,71	100,7	46,23	-8,90	167,4
Освіта	143	205	118	0	0,2	0,22	0,08	0,00	43,36	-42,44	-100,00	-100,0
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	321	373	670	0	0,4	0,39	0,46	0,00	16,20	79,62	-100,00	-100,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	68	31	77	114	0,1	0,03	0,05	0,07	-54,41	148,39	48,05	67,6
Надання інших видів послуг	398	261	259	318	0,5	0,27	0,18	0,20	-34,42	-0,77	22,78	-20,1
Всього	***77822***	***94915***	***146627***	***162141***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***21,96***	***54,48***	***10,58***	***108,3***

Авторські розрахунки за [82]

Таблиця Ж.2

Структура проміжного споживання хімічної продукції в Польщі і Німеччині (за видами економічної діяльності) у 2014 році, %

Вид економічної діяльності	Польща	Німеччина
Сільське, лісове та рибне господарство	10,85	2,50
Добування кам'яного та бурого вугілля	0,25	0,02
Добування сирої нафти та природного газу. Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	0,42	0,27
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	2,48	0,86
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	1,71	1,71
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	5,36	2,52
Виробництво коксу та коксопродуктів. Виробництво продуктів нафтопереробленння	2,98	1,33
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	24,19	58,46
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	0,37	2,26
Виробництво гумових і пластмасових виробів	18,25	14,88
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	2,56	1,06
Металургійне виробництво	0,66	1,54
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	2,16	0,93
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	0,54	0,47
Виробництво електричного устаткування	2,04	0,42
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	0,87	1,16
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	2,39	1,88
Виробництво інших транспортних засобів	0,42	0,22
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	2,75	0,55
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,29	0,04
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,51	0,19
Будівництво	4,23	2,48
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	3,97	0,49
Транспорт, складське господарство	0,72	0,06
Поштова і кур'єрська діяльність	0,18	0,00
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,34	0,18
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	0,29	0,06
Телекомунікації (електрозв'язок)	0,00	0,00
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	0,02	0,00
Фінансова та страхова діяльність	0,40	0,01
Операції з нерухомим майном	1,54	0,02
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	0,19	0,05
Наукові дослідження та розробки	0,42	0,36
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	0,17	0,13
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,94	0,96
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	0,33	0,39
Освіта	0,28	0,09
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	3,02	0,87
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,12	0,11
Надання інших видів послуг	0,78	0,46
Всього	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [49; 50]

Таблиця Ж.3

Частка імпорту в проміжному споживанні хімічної продукції в Україні, %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	Відхилення (+/–)		
					2014-2013	2015-2014	2016-2015
Сільське, лісове та рибне господарство	86,70	98,67	96,34	99,63	11,97	-2,33	3,29
Добування кам'яного та бурого вугілля	33,50	66,94	98,91	76,11	33,45	31,97	-22,80
Добування сирої нафти та природного газу	19,89	38,90	35,01	33,43	19,01	-3,89	-1,58
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	19,96	38,92	34,84	33,41	18,96	-4,07	-1,43
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	68,06	97,49	55,82	95,84	29,43	-41,67	40,02
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	23,08	42,34	37,95	36,56	19,26	-4,39	-1,39
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	80,72	50,84	47,70	47,34	-29,88	-3,14	-0,36
Виробництво коксу та коксопродуктів	20,00	39,47	38,37	34,19	19,47	-1,10	-4,18
Виробництво продуктів нафтопереробленння	19,95	38,89	34,83	33,42	18,94	-4,06	-1,41
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	97,28	92,16	97,02	96,16	-5,13	4,86	-0,85
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	99,22	61,17	55,68	58,59	-38,05	-5,49	2,90
Виробництво гумових і пластмасових виробів	93,68	77,67	64,89	75,22	-16,01	-12,77	10,33
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	92,06	79,09	75,14	97,24	-12,97	-3,94	22,09
Металургійне виробництво	94,50	78,72	79,79	77,12	-15,77	1,07	-2,67
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	47,35	71,48	81,66	72,48	24,13	10,17	-9,18
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	19,78	38,98	35,05	33,57	19,20	-3,93	-1,48
Виробництво електричного устаткування	41,82	38,94	34,87	33,38	-2,89	-4,06	-1,49
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	20,73	41,27	39,10	38,84	20,54	-2,18	-0,26
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	41,13	44,62	36,48	34,87	3,48	-8,14	-1,61
Виробництво інших транспортних засобів	19,84	38,81	35,17	33,08	18,97	-3,64	-2,10
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	20,19	39,33	35,37	34,45	19,14	-3,96	-0,92
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	22,08	48,97	57,21	44,00	26,89	8,24	-13,21
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	19,90	39,34	35,14	33,69	19,45	-4,20	-1,45
Будівництво	88,52	95,11	82,31	78,78	6,58	-12,80	-3,52
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	97,42	85,01	70,56	93,05	-12,42	-14,45	22,49
Транспорт, складське господарство	94,97	42,11	35,19	34,35	-52,86	-6,92	-0,84
Поштова і кур'єрська діяльність	33,33	50,00	50,00	40,00	16,67	0,00	-10,00
Тимчасове розміщування й організація харчування	19,91	39,17	34,84	34,42	19,26	-4,33	-0,42
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	20,43	38,83	35,35	34,74	18,40	-3,48	-0,62
Телекомунікації (електрозв'язок)	20,00	42,86	25,00	40,00	22,86	-17,86	15,00
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	16,67	40,00	28,57	31,25	23,33	-11,43	2,68
Фінансова та страхова діяльність	20,00	35,00	33,33	36,36	15,00	-1,67	3,03
Операції з нерухомим майном	19,89	39,11	34,70	н. д.	19,22	-4,41	н. д.
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	34,09	48,31	35,48	34,55	14,21	-12,82	-0,94
Наукові дослідження та розробки	20,00	38,79	34,93	34,42	18,79	-3,86	-0,51
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	20,41	38,64	33,93	34,12	18,23	-4,71	0,19
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	19,97	38,72	35,03	33,91	18,75	-3,69	-1,12
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	26,34	42,97	40,03	43,94	16,63	-2,94	3,91
Освіта	20,28	39,02	34,75	н. д.	18,74	-4,28	н. д.
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	42,06	61,66	59,25	н. д.	19,61	-2,41	н. д.
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	100,00	38,71	62,34	36,84	-61,29	23,63	-25,50
Надання інших видів послуг	20,85	39,08	34,75	36,79	18,23	-4,33	2,04
Всього	***78,26***	***80,01***	***77,36***	***83,31***	***1,75***	***-2,64***	***5,95***

Авторські розрахунки за [82]

Таблиця Ж.4

Структура імпорту продуктів неорганічної хімії в Україні

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	2013		2017	
		Обсяг, тис. дол. США	Частка, %	Обсяг, тис. дол. США	Частка, %
2803	Вуглець	3578	1,10	2333	0,62
2804	Водень, інертні гази та інші неметали	14989	4,61	15509	4,10
2805	Лужні, лужноземельні, рідкісноземельні метали, ртуть	11304	3,47	3816	1,01
2806	Водень хлористий; хлорсульфонова кислота	282	0,09	153	0,04
2807	Сірчана кислота; олеум	697	0,21	1634	0,43
2808	Азотна кислота; сульфоазотні кислоти	5527	1,70	2964	0,78
2809	Пентаоксид дифосфору; фосфорна та поліфосфорні кислоти	3915	1,20	3653	0,97
2810	Оксиди бору; борні кислоти	3634	1,12	3416	0,90
2811	Інші неорганічні кислоти та кисневмісні сполуки неметалів	10088	3,10	10686	2,82
2812	Галогеніди та галогенідоксиди неметалів	594	0,18	181	0,05
2813	Сульфіди неметалів; трисульфід фосфору технічний	287	0,09	221	0,06
2814	Аміак	40412	12,42	123012	32,50
2815	Гідроксид натрію, калію; пероксиди натрію чи калію	66641	20,48	48469	12,81
2816	Гідроксид і пероксид магнію, стронцію чи барію	1095	0,34	803	0,21
2817	Оксид цинку; пероксид цинку	6109	1,88	5462	1,44
2818	Корунд штучний; оксид алюмінію; гідроксид алюмінію	8910	2,74	10413	2,75
2819	Оксиди та гідроксиди хрому	686	0,21	544	0,14
2820	Оксиди марганцю	235	0,07	527	0,14
2821	Оксиди та гідроксиди заліза; мінеральні барвники з заліза	3048	0,94	2924	0,77
2822	Оксиди та гідроксиди кобальту	412	0,13	366	0,10
2823	Оксиди титану	526	0,16	615	0,16
2824	Оксиди свинцю	241	0,07	270	0,07
2825	Гідразин і гідроксиламін та їх неорганічні солі	7814	2,40	6007	1,59
2826	Фториди; фторосилікати, фтороалюмінати	588	0,18	405	0,11
2827	Хлориди, броміди, йодіди та їх оксиди	5512	1,69	6892	1,82
2828	Гіпохлорити; хлорити; гіпоброміти	1801	0,55	1291	0,34
2829	Хлорати, перхлорати; бромати та пербромати; йодати, перйодати	686	0,21	3469	0,92
2830	Сульфіди; полісульфіди	946	0,29	769	0,20
2831	Дитіоніти та сульфоксилати	101	0,03	130	0,03
2832	Сульфіти; тіосульфати	1229	0,38	914	0,24
2833	Сульфати; галуни; пероксосульфати	17453	5,36	19219	5,08
2834	Нітрити; нітрати	930	0,29	2687	0,71
2835	Фосфінати, фосфонати та фосфати; поліфосфати	44517	13,68	18865	4,98
2836	Карбонати; пероксокарбонати	34526	10,61	57234	15,12
2837	Ціаніди, оксиди ціанідів та комплексні ціаніди	275	0,08	335	0,09
2839	Силікати	3331	1,02	1356	0,36
2840	Борати; пероксоборати	3275	1,01	1829	0,48
2841	Солі оксометалевих або пероксометалевих кислот	788	0,24	519	0,14
2842	Інші солі неорганічних кислот або пероксокислот	1135	0,35	1095	0,29
2843	Метали дорогоцінні у колоїдному стані	3125	0,96	1743	0,46
2844	Хімічні радіоактивні елементи та ізотопи	2382	0,73	9238	2,44
2845	Ізотопи, крім включених до товарної позиції 2844	112	0,03	166	0,04
2846	Сполуки рідкісноземельних металів, ітрію чи скандію	169	0,05	218	0,06
2847	Пероксид водню	2138	0,66	1585	0,42
2849	Карбіди	8506	2,61	3872	1,02
2850	Гідриди, нітриди, азиди, силіциди та бориди, крім карбідів 2849	281	0,09	284	0,08
2852	Сполуки ртуті, неорганічні або органічні, крім амальгам	1	0,00	9	0,00
2853	Інші неорганічні сполуки; рідке та стиснене повітря; амальгами	624	0,19	394	0,10
Всього		***325455***	***100,00***	***378496***	***100,00***

Авторські розрахунки за [81]

Таблиця Ж.5

Структура імпорту органічних хімічних сполук в Україні

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	2013		2017	
		Обсяг, тис. дол. США	Частка, %	Обсяг, тис. дол. США	Частка, %
2901	Вуглеводні ациклічні	42071	5,54	21554	3,53
2902	Вуглеводні циклічні	37257	4,91	10332	1,69
2903	Галогеновані похідні вуглеводнів	8708	1,15	5172	0,85
2904	Сульфовані, нітровані чи нітрозовані похідні вуглеводнів	2506	0,33	384	0,06
2905	Спирти ациклічні та їх похідні	48524	6,39	48116	7,89
2906	Спирти циклічні та їх похідні	8469	1,12	5540	0,91
2907	Феноли; фенолоспирти	2674	0,35	1669	0,27
2908	Галогеновані, сульфовані, нітровані похідні фенолів	470	0,06	209	0,03
2909	Ефіри прості, ефіроспирти, ефірофеноли, пероксиди	96496	12,72	68778	11,27
2910	Епоксиди, епоксиспирти, епоксифеноли та епоксиефіри	10368	1,37	9832	1,61
2911	Ацеталі і напівацеталі	10	0,00	26	0,00
2912	Альдегіди; циклічні полімери альдегідів; параформальдегід	3111	0,41	4570	0,75
2913	Похідні речовин товарної позиції 2912	1	0,00	31	0,01
2914	Кетони та хінони	3805	0,50	2917	0,48
2915	Кислоти ациклічні монокарбонові насичені	26138	3,44	29629	4,86
2916	Кислоти ациклічні монокарбонові ненасичені	7185	0,95	7260	1,19
2917	Кислоти полікарбонові	55953	7,37	34378	5,64
2918	Кислоти карбонові	34291	4,52	23412	3,84
2919	Ефіри фосфорної кислоти	3927	0,52	1421	0,23
2920	Складні ефіри інших неорганічних кислот неметалів та їх солі	1543	0,20	1683	0,28
2921	Сполуки з амінною функціональною групою	10703	1,41	12699	2,08
2922	Аміносполуки з кисневмісною функціональною групою	61803	8,14	44979	7,37
2923	Солі та гідроксиди амонію четвертинні; лецитини	7511	0,99	7190	1,18
2924	Сполуки з карбоксамідною групою; сполуки вуглекислоти	9867	1,30	12038	1,97
2925	Сполуки з карбоксімідною та імінною групами	6291	0,83	7772	1,27
2926	Сполуки, що містять функціональну нітрильну групу	1408	0,19	1635	0,27
2927	Діазо-, азо- або азоксисполуки	4563	0,60	2395	0,39
2928	Органічні похідні гідразину або гідроксиламіну	1527	0,20	1791	0,29
2929	Сполуки з складом інших функціональних груп із азотом	20805	2,74	24134	3,96
2930	Сполуки сіркоорганічні	37950	5,00	24044	3,94
2931	Інші органо-неорганічні сполуки	12762	1,68	10345	1,70
2932	Сполуки гетероциклічні лише з гетероатомом кисню	9991	1,32	8653	1,42
2933	Сполуки гетероциклічні лише з гетероатомом азоту	71947	9,48	68321	11,20
2934	Нуклеїнові кислоти та їх солі; інші гетероциклічні сполуки	21429	2,82	28363	4,65
2935	Сульфонаміди	8616	1,14	8613	1,41
2936	Провітаміни та вітаміни, їх похідні	17102	2,25	14979	2,46
2937	Гормони, простагландини, тромбоксани та лейкотриєни	17537	2,31	10956	1,80
2938	Глікозиди	1903	0,25	1768	0,29
2939	Алкалоїди	8274	1,09	10802	1,77
2940	Цукри хімічночисті, крім цукрози, лактози, мальтози, глюкози, фруктози	1074	0,14	934	0,15
2941	Антибіотики	31635	4,17	30699	5,03
2942	Інші органічні сполуки	707	0,09	55	0,01
Всього		***758912***	***100,00***	***610078***	***100,00***

Авторські розрахунки за [81]

Таблиця Ж.6

Структура імпорту добрив в Україні

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	2013		2017	
		Обсяг, тис. дол. США	Частка у товарній групі, %	Обсяг, тис. дол. США	Частка у товарній групі, %
3101	Добрива тваринного або рослинного походження	355	0,0	698	0,06
3102	Добрива мінеральні або хімічні, азотні	211822	26,0	337346	29,94
3103	Добрива мінеральні або хімічні, фосфатні	343	0,0	5987	0,53
3104	Добрива мінеральні або хімічні, калійні	72443	8,9	23098	2,05
3105	Добрива з 2-3 поживними елементами N, P, K; товари групи 31 в упаковках масою брутто не більш як 10 кг	531279	65,1	759766	67,42
Всього		***816242***	***100,0***	***1126895***	***100,00***

Авторські розрахунки за [81]

Таблиця Ж.7

Товарні позиції імпорту основної хімії в Україну, серед експортерів яких у 2017 році зросла частка Російської Федерації (РФ)

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	Країна	2013		Країна	2014		Країна	2015		Країна	2016		Країна	2017	
			тис. дол. США	%		тис. дол. США	%		тис. дол. США	%		тис. дол. США	%		тис. дол. США	%
2907	Феноли; фенолоспирти	Японія	864	32,31	Німеччина	552	32,06	Німеччина	543	35,58	Швейцарія	327	20,04	РФ	389	23,31
		США	432	16,16	Японія	346	20,09	Китай	461	30,21	РФ	316	19,36	Німеччина	337	20,19
		Німеччина	350	13,09	РФ	237	13,76	Швейцарія	161	10,55	Китай	291	17,83	Китай	334	20,01
		Інші країни	1028	38,44	Інші країни	587	34,09	Інші країни	361	23,66	Інші країни	698	42,77	Інші країни	609	36,49
		Всього	***2674***	***100,00***	***Всього***	***1722***	***100,00***	***Всього***	***1526***	***100,00***	***Всього***	***1632***	***100,00***	***Всього***	***1669***	***100,00***
2912	Альдегіди; циклічні полімери альдегідів; пара-формальдегід	Китай	1599	51,40	Китай	1296	36,28	РФ	1751	41,18	РФ	1475	39,38	РФ	1858	40,66
		Норвегія	794	25,52	РФ	1281	35,86	Китай	1041	24,48	Китай	1128	30,11	Китай	1322	28,93
		Франція	247	7,94	Норвегія	458	12,82	Румунія	335	7,88	Польща	303	8,09	Франція	348	7,61
		Інші країни	471	15,14	Інші країни	537	15,03	Інші країни	1125	26,46	Інші країни	840	22,42	Інші країни	1042	22,80
		Всього	***3111***	***100,00***	***Всього***	***3572***	***100,00***	***Всього***	***4252***	***100,00***	***Всього***	***3746***	***100,00***	***Всього***	***4570***	***100,00***
2928	Органічні похідні гідразину або гідро-ксиламіну	Китай	638	41,78	Китай	772	52,52	Китай	876	51,50	Китай	1765	68,15	Китай	867	48,41
		США	316	20,69	Швейцарія	277	18,84	Швейцарія	233	13,70	Швейцарія	290	11,20	Швейцарія	401	22,39
		Швейцарія	205	13,43	США	193	13,13	РФ	202	11,88	Індія	139	5,37	РФ	217	12,12
		Інші країни	368	24,10	Інші країни	228	15,51	Інші країни	390	22,93	Інші країни	396	15,29	Інші країни	306	17,09
		Всього	***1527***	***100,00***	***Всього***	***1470***	***100,00***	***Всього***	***1701***	***100,00***	***Всього***	***2590***	***100,00***	***Всього***	***1791***	***100,00***

Авторські розрахунки за [39]

Таблиця Ж.8

Частка РФ в імпорті продукції неорганічної хімії, органічних хімічних сполук і добрив в Україну

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	2013		2017	
		Обсяг, тис. дол. США	Частка, %	Обсяг, тис. дол. США	Частка, %
2801	Фтор, хлор, бром і йод	1654	38,64	96	21,87
2803	Вуглець	2874	80,32	1871	80,20
2804	Водень, інертні гази та інші неметали	8312	55,45	3717	23,97
2805	Лужні, лужноземельні, рідкісноземельні метали, ртуть	0	0,00	275	7,20
2806	Водень хлористий; хлорсульфонова кислота	34	12,06	0	0,00
2807	Сірчана кислота; олеум	0	0,00	125	7,65
2808	Азотна кислота; сульфоазотні кислоти	5458	98,77	0	0,00
2809	Пентаоксид дифосфору; фосфорна та поліфосфорні кислоти	796	20,33	597	16,35
2810	Оксиди бору; борні кислоти	781	21,49	132	3,87
2814	Аміак	40407	99,99	122166	99,31
2815	Гідроксид натрію, калію; пероксиди натрію чи калію	31465	47,22	29013	59,86
2816	Гідроксид і пероксид магнію, стронцію чи барію	1081	98,72	714	89,03
2817	Оксид цинку; пероксид цинку	3938	64,47	3400	62,25
2818	Корунд штучний; оксид алюмінію; гідроксид алюмінію	2130	23,90	0	0,00
2819	Оксиди та гідроксиди хрому	231	33,62	246	45,22
2821	Оксиди та гідроксиди заліза; мінеральні барвники з заліза	0	0,00	107	3,66
2822	Оксиди та гідроксиди кобальту	6	1,46	0	0,00
2824	Оксиди свинцю	29	12,03	0	0,00
2825	Гідразин і гідроксиламін та їх неорганічні солі	1231	15,75	946	15,75
2827	Хлориди, броміди, йодіди та їх оксиди	729	13,23	2469	35,82
2828	Гіпохлорити; хлорити; гіпоброміти	697	38,72	0	0,00
2830	Сульфіди; полісульфіди	45	4,76	0	0,00
2833	Сульфати; галуни; пероксосульфати	2580	14,78	0	0,00
2835	Фосфінати, фосфонати та фосфати; поліфосфати	19273	43,29	8445	44,76
2836	Карбонати; пероксокарбонати	16119	46,69	24318	42,49
2839	Силікати	359	10,78	0	0,00
2840	Борати; пероксоборати	0	0,00	123	6,72
2843	Метали дорогоцінні у колоїдному стані	665	21,28	0	0,00
2844	Хімічні радіоактивні елементи та ізотопи	510	21,41	639	6,92
2849	Карбіди	2034	23,91	0	0,00
2850	Гідриди, нітриди, азиди, силіциди та бориди, крім карбідів 2849	154	54,80	0	0,00
2853	Інші неорганічні сполуки; рідке та стиснене повітря; амальгами	349	56,02	272	69,21
2901	Вуглеводні ациклічні	12240	29,09	6384	29,62
2902	Вуглеводні циклічні	33250	89,24	7279	70,44
2903	Галогеновані похідні вуглеводнів	491	5,64	310	5,99
2904	Сульфовані, нітровані чи нітрозовані похідні вуглеводнів	1329	53,05	0	0,00
2905	Спирти ациклічні та їх похідні	23358	48,14	21667	45,03
2907	Феноли; фенолоспирти	0	0,00	389	23,31
2909	Ефіри прості, ефіроспирти, ефірофеноли, пероксиди	67685	70,14	41657	60,57
2910	Епоксиди, епоксиспирти, епоксифеноли та епоксиефіри	10125	97,66	9510	96,73
2912	Альдегіди; циклічні полімери альдегідів; параформальдегід	0	0,00	1858	40,66
2914	Кетони та хінони	2416	63,50	1520	52,09
2915	Кислоти ациклічні монокарбонові насичені	5341	20,43	0	0,00
2917	Кислоти полікарбонові	10947	19,56	0	0,00
2921	Сполуки з амінною функціональною групою	3792	35,43	5541	43,63
2922	Аміносполуки з кисневмісною функціональною групою	4892	7,92	0	0,00
2924	Сполуки з карбоксамідною групою; сполуки вуглекислоти	0	0,00	533	4,43
2928	Органічні похідні гідразину або гідроксиламіну	0	0,00	217	12,12
2930	Сполуки сіркоорганічні	7074	18,64	0	0,00
2931	Інші органо-неорганічні сполуки	1741	13,64	0	0,00
2937	Гормони, простагландини, тромбоксани та лейкотриєни	1800	10,26	0	0,00
2942	Інші органічні сполуки	516	72,98	0	0,00
3101	Добрива тваринного або рослинного походження	216	61,02	55	7,88
3102	Добрива мінеральні або хімічні, азотні	205041	96,80	174344	51,68
3103	Добрива мінеральні або хімічні, фосфатні	343	100,00	464	7,75
3104	Добрива мінеральні або хімічні, калійні	1946	2,69	2083	9,02
3105	Добрива з 2-3 поживними елементами N, P, K; товари групи 31 в упаковках масою брутто не більш як 10 кг	393220	74,01	524534	69,04

Авторські розрахунки за [39]

Додаток З

Показники витратності виробництва хімічних речовин і хімічної продукції у розрізі продукції та послуг (за видами економічної діяльності)

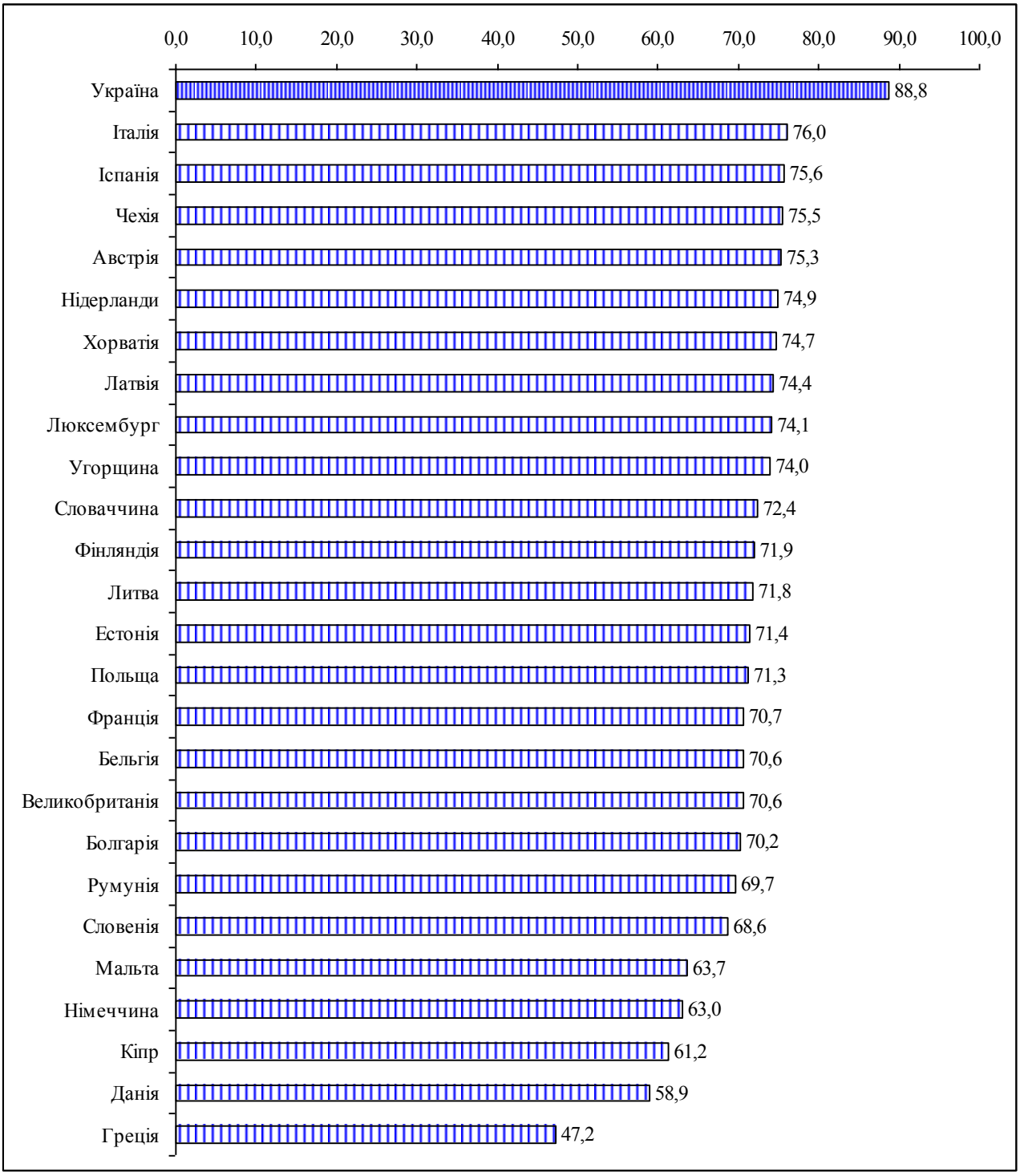

Рис. З.1. **Частка витрат у випуску виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Україні та країнах Європейського Союзу у 2016 році, %**

Побудовано за [82; 100]

Таблиця 3.1

Структура і динаміка витрат (проміжного споживання) виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Україні (за ВЕД)

Вид економічної діяльності	Обсяг, млн. грн.				Частка, %				Відхилення (+/-)		
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2014-2013	2015-2014	2016-2015
Сільське, лісове та рибне господарство	745	955	1282	1349	1,69	2,04	1,96	2,22	0,35	-0,08	0,26
Добування кам'яного та бурого вугілля	75	8	22	22	0,17	0,02	0,03	0,04	-0,15	0,02	0,00
Добування сирої нафти та природного газу	17175	13008	21598	13565	38,90	27,79	32,99	22,31	-11,12	5,20	-10,68
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	1402	627	702	317	3,18	1,34	1,07	0,52	-1,84	-0,27	-0,55
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	168	205	188	231	0,38	0,44	0,29	0,38	0,06	-0,15	0,09
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	109	61	45	40	0,25	0,13	0,07	0,07	-0,12	-0,06	0,00
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	493	975	982	1226	1,12	2,08	1,50	2,02	0,97	-0,58	0,52
Виробництво коксу та коксопродуктів	635	772	619	660	1,44	1,65	0,95	1,09	0,21	-0,70	0,14
Виробництво продуктів нафтопереробленння	479	573	477	437	1,08	1,22	0,73	0,72	0,14	-0,50	-0,01
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	13108	14854	20471	20419	29,69	31,73	31,27	33,58	2,04	-0,46	2,31
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	45	308	108	146	0,10	0,66	0,16	0,24	0,56	-0,49	0,08
Виробництво гумових і пластмасових виробів	625	660	1285	1615	1,42	1,41	1,96	2,66	-0,01	0,55	0,69
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	481	137	266	339	1,09	0,29	0,41	0,56	-0,80	0,11	0,15
Металургійне виробництво	244	158	196	281	0,55	0,34	0,30	0,46	-0,22	-0,04	0,16
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	177	233	288	381	0,40	0,50	0,44	0,63	0,10	-0,06	0,19
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	56	35	57	79	0,13	0,07	0,09	0,13	-0,05	0,01	0,04
Виробництво електричного устаткування	54	43	82	63	0,12	0,09	0,13	0,10	-0,03	0,03	-0,02
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	187	215	236	690	0,42	0,46	0,36	1,13	0,04	-0,10	0,77
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	80	102	59	125	0,18	0,22	0,09	0,21	0,04	-0,13	0,12
Виробництво інших транспортних засобів	8	12	9	11	0,02	0,03	0,01	0,02	0,01	-0,01	0,00
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	200	131	154	147	0,45	0,28	0,24	0,24	-0,17	-0,04	0,01
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	4033	4495	5128	6552	9,14	9,60	7,83	10,78	0,47	-1,77	2,94
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	153	105	111	97	0,35	0,22	0,17	0,16	-0,12	-0,05	-0,01
Будівництво	154	159	118	103	0,35	0,34	0,18	0,17	-0,01	-0,16	-0,01
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	95	3925	5080	5904	0,22	8,38	7,76	9,71	8,17	-0,63	1,95
Транспорт, складське господарство	1234	1450	1858	1411	2,80	3,10	2,84	2,32	0,30	-0,26	-0,52
Поштова і кур'єрська діяльність	10	9	11	13	0,02	0,02	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00
Тимчасове розміщування й організація харчування	52	41	87	50	0,12	0,09	0,13	0,08	-0,03	0,05	-0,05
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	9	25	42	40	0,02	0,05	0,06	0,07	0,03	0,01	0,00
Телекомунікації (електрозв'язок)	60	49	90	93	0,14	0,10	0,14	0,15	-0,03	0,03	0,02
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	32	33	59	59	0,07	0,07	0,09	0,10	0,00	0,02	0,01
Фінансова та страхова діяльність	660	1098	2197	2087	1,49	2,35	3,36	3,43	0,85	1,01	0,08
Операції з нерухомим майном	213	375	372	529	0,48	0,80	0,57	0,87	0,32	-0,23	0,30
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	161	123	198	197	0,36	0,26	0,30	0,32	-0,10	0,04	0,02
Наукові дослідження та розробки	7	7	26	60	0,02	0,01	0,04	0,10	0,00	0,02	0,06
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	305	395	548	691	0,69	0,84	0,84	1,14	0,15	-0,01	0,30
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	198	248	233	164	0,45	0,53	0,36	0,27	0,08	-0,17	-0,09
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	166	158	102	364	0,38	0,34	0,16	0,60	-0,04	-0,18	0,44
Освіта	4	2	2	35	0,01	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,05
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	37	15	56	184	0,08	0,03	0,09	0,30	-0,05	0,05	0,22
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2	3	7	9	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Надання інших видів послуг	17	28	23	22	0,04	0,06	0,04	0,04	0,02	-0,02	0,00
Всього	***44148***	***46815***	***65474***	***60807***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***100,00***	***x***	***x***	***x***

Авторські розрахунки за [82]

Таблиця 3.2

Частка ВЕД у структурі витрат (проміжного споживання) виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Польщі і Німеччині у 2014 році, %

Вид економічної діяльності	Польща	Німеччина
Сільське, лісове та рибне господарство	0,78	0,03
Добування кам'яного та бурого вугілля	1,61	0,05
Добування сирої нафти та природного газу	0,00	0,60
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів;надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	7,65	3,40
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	0,85	1,66
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	0,18	0,00
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	2,04	1,42
Виробництво коксу та коксопродуктів. Виробництво продуктів нафтопереробленння	3,67	7,43
Виробництво хімічних речовині хімічної продукції	52,52	58,46
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	0,34	0,00
Виробництво гумових і пластмасових виробів	4,38	0,97
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	1,01	0,44
Металургійне виробництво	0,47	0,77
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	0,84	0,48
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	0,09	0,04
Виробництво електричного устаткування	0,15	0,08
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	0,82	0,20
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	0,08	0,03
Виробництво інших транспортних засобів	0,00	0,00
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	1,30	1,23
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованогоповітря	3,86	2,46
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,77	1,69
Будівництво	1,08	0,62
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (включаючи націнку торгівлі)	0,11	2,74
Транспорт, складське господарство(включаючи націнку транспорту)	4,69	2,01
Поштова і кур'єрська діяльність	0,92	0,71
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,17	0,20
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	0,40	0,22
Телекомунікації (електрозв'язок)	0,89	0,15
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	0,78	0,99
Фінансова та страхова діяльність	0,81	1,11
Операції з нерухомим майном	0,42	0,78
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	2,80	3,15
Наукові дослідження та розробки	0,00	0,00
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	1,12	1,75
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,83	3,10
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	0,14	0,69
Освіта	0,12	0,11
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,05	0,02
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,01	0,01
Надання інших видів послуг	0,00	0,18
Всього	***100,00***	***100,00***

Авторські розрахунки за [49; 50]

Таблиця 3.3

Частка імпорту у витратах (проміжному споживанні) виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Україні, %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	Відхилення (+ / –)		
					2014-2013	2015-2014	2016-2015
Сільське, лісове та рибне господарство	3,89	6,39	2,11	3,19	2,49	-4,28	1,08
Добування кам'яного та бурого вугілля	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Добування сирої нафти та природного газу	81,27	71,29	66,79	46,02	-9,97	-4,50	-20,78
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	6,99	22,17	30,91	49,21	15,18	8,74	18,30
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	5,95	5,85	7,98	9,09	-0,10	2,13	1,11
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	43,12	36,07	93,33	35,00	-7,05	57,27	-58,33
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	21,70	23,38	24,03	22,84	1,68	0,65	-1,19
Виробництво коксу та коксопродуктів	0,16	0,13	0,32	0,45	-0,03	0,19	0,13
Виробництво продуктів нафтопереробленння	73,28	80,98	79,66	76,66	7,70	-1,31	-3,01
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	97,28	92,16	97,02	96,16	-5,13	4,86	-0,85
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	71,11	71,75	65,74	57,53	0,64	-6,01	-8,21
Виробництво гумових і пластмасових виробів	96,48	83,18	56,34	60,19	-13,30	-26,84	3,84
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	28,69	94,16	48,12	50,15	65,47	-46,04	2,03
Металургійне виробництво	2,46	2,53	2,55	2,14	0,07	0,02	-0,42
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	3,95	4,29	6,25	7,61	0,34	1,96	1,36
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	100,00	100,00	36,84	82,28	0,00	-63,16	45,44
Виробництво електричного устаткування	33,33	27,91	31,71	34,92	-5,43	3,80	3,21
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	19,25	23,72	26,69	20,72	4,47	2,97	-5,97
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	1,25	1,96	1,69	2,40	0,71	-0,27	0,71
Виробництво інших транспортних засобів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	2,50	13,74	17,53	14,97	11,24	3,79	-2,57
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	2,61	1,90	3,60	5,15	-0,71	1,70	1,55
Будівництво	1,30	0,63	0,00	0,00	-0,67	-0,63	0,00
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	6,32	0,38	0,33	0,51	-5,93	-0,05	0,17
Транспорт, складське господарство	35,01	22,07	14,96	17,93	-12,94	-7,11	2,97
Поштова і кур'єрська діяльність	0,00	0,00	9,09	7,69	0,00	9,09	-1,40
Тимчасове розміщування й організація харчування	55,77	46,34	40,23	40,00	-9,43	-6,11	-0,23
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	22,22	24,00	33,33	27,50	1,78	9,33	-5,83
Телекомунікації (електрозв'язок)	13,33	12,24	25,56	17,20	-1,09	13,31	-8,35
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	28,13	27,27	30,51	23,73	-0,85	3,24	-6,78
Фінансова та страхова діяльність	8,79	8,93	15,38	13,75	0,14	6,46	-1,63
Операції з нерухомим майном	1,41	3,47	1,61	4,54	2,06	-1,85	2,92
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	8,70	13,82	16,16	12,18	5,13	2,34	-3,98
Наукові дослідження та розробки	14,29	14,29	15,38	20,00	0,00	1,10	4,62
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	10,82	9,87	11,86	12,74	-0,95	1,99	0,87
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	5,05	7,26	7,73	6,10	2,21	0,47	-1,63
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Освіта	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,70	6,67	7,14	5,43	3,96	0,48	-1,71
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	50,00	33,33	28,57	33,33	-16,67	-4,76	4,76
Надання інших видів послуг	29,41	0,00	4,35	9,09	-29,41	4,35	4,74
Всього	***65,40***	***54,44***	***56,74***	***47,78***	***-10,96***	***2,30***	***-8,96***

Авторські розрахунки за [82]

Додаток И

Показники функціонування легкої промисловості в Україні і країнах ЄС

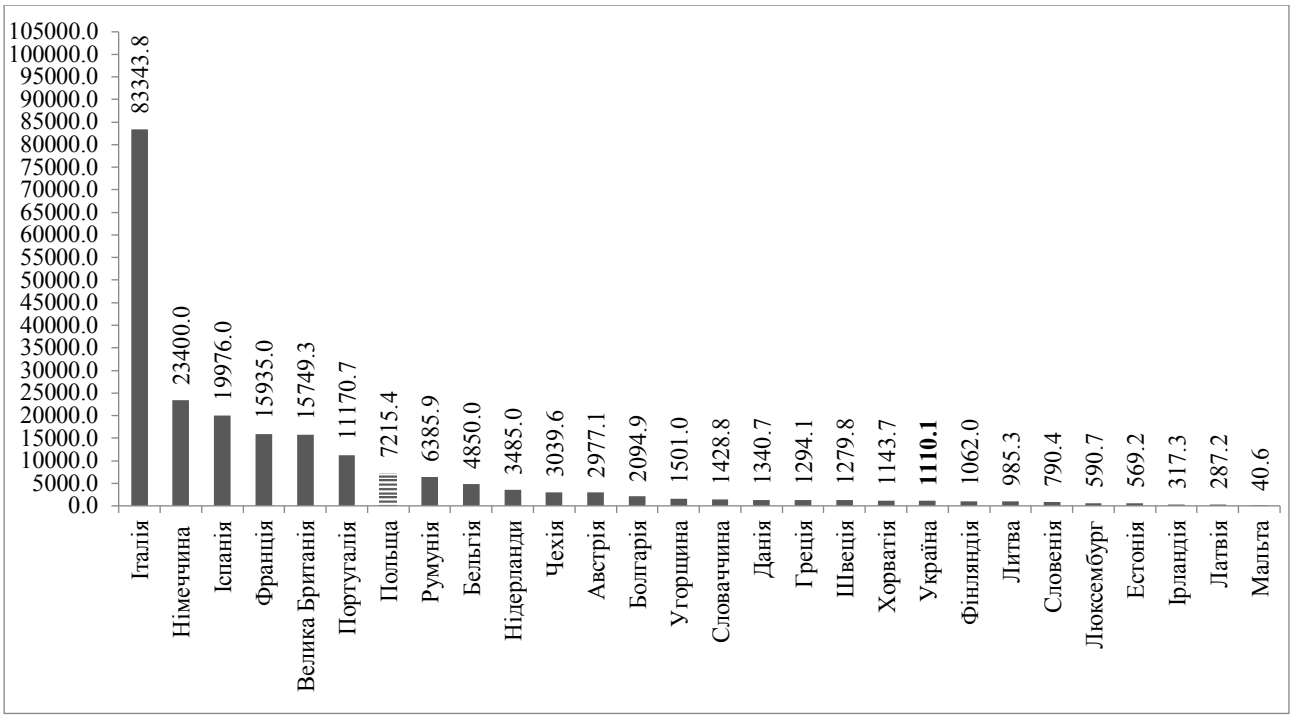

Рис. И.1. **Обсяг випуску продукції легкої промисловості в Україні і країнах ЄС у 2017 році, млн. євро**

Побудовано за [5; 92]

Таблиця И.1

Структура імпорту продукції легкої промисловості в Україну (у розрізі товарних груп), %

Товарна група	2013		2018		2018/2013	
	Сума, тис. дол. США	У % до підсумку	Сума, тис. дол. США	У % до підсумку	Темп приросту/ зниження, %	Відхилення за структурою, в.п.
61. Одяг трикотажний	380,8	19,6	260,7	23,18	-31,53	3,20
62. Одяг текстильний	510,3	26,3	242,2	21,53	-52,55	-4,90
63. Інші готові текстильні вироби	272,8	14,1	270,1	24,02	-1,00	9,43
64. Взуття, гетри та їх частини	759,7	39,2	337,7	30,03	-55,55	-9,25
65. Головні убори та їх частини	16,7	0,9	13,9	1,24	-16,39	0,36
Разом	**1940,3**	**100,0**	**1124,7**	**100,00**	**-42,00**	**х**

Побудовано за [81]

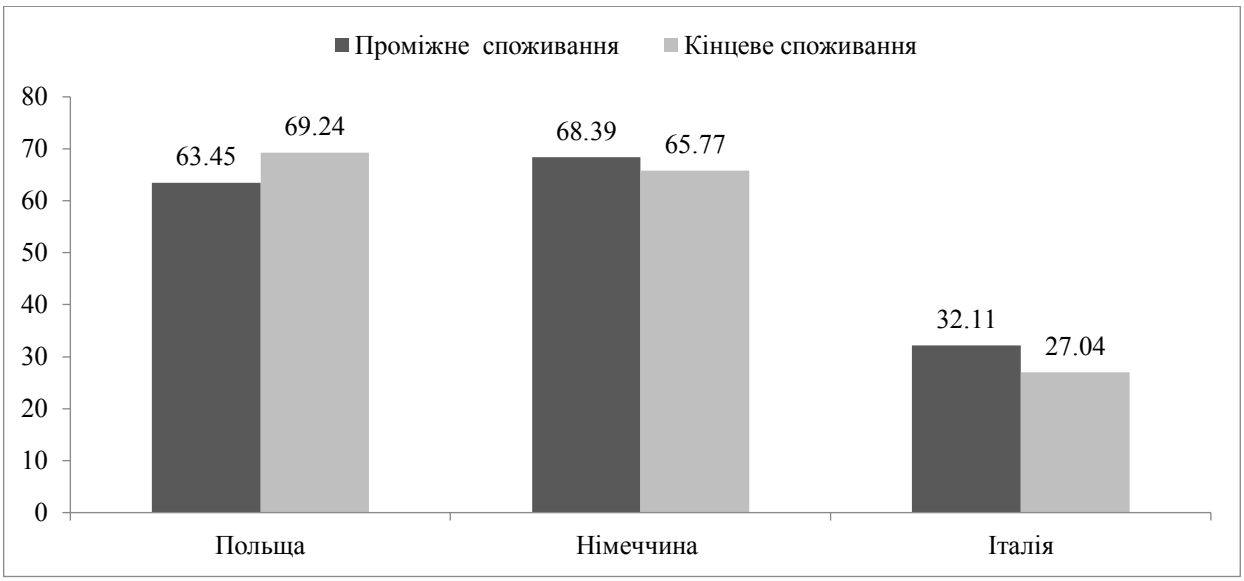

Рис. И.2. **Частка імпорту у проміжному і кінцевому споживанні продукції легкої промисловості у Польщі, Німеччини та Італії у 2017 році, %**

Авторські розрахунки за [92; 100]

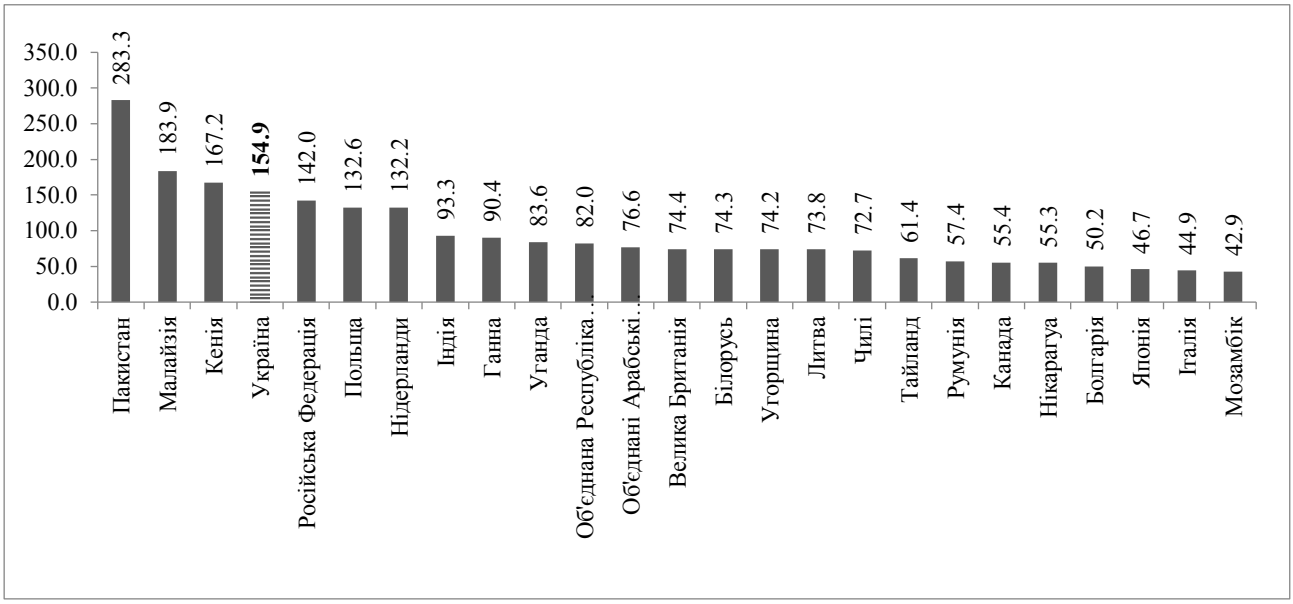

Рис. И.3. **ТОП-25 країн-імпортерів одягу та інших виробів, що були у використанні, у 2018 році, млн. дол. США**

Авторські розрахунки за [92; 100]

Таблиця И.2

Випуск продукції легкої промисловості у країнах ЄС

Країна	Обсяг, млн. євро					У % до підсумку				
	2013	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***
Бельгія	4983,4	5080,7	5121,5	4804,1	4850,0	2,46	2,45	2,43	2,30	2,28
Болгарія	1785,8	2009,3	1916,7	2028,6	2094,9	0,88	0,97	0,91	0,97	0,99
Чехія	2593,5	2668,3	2737,7	2833,7	3039,6	1,28	1,29	1,30	1,36	1,43
Данія	1286,3	1223,5	1228,2	1285,5	1340,7	0,63	0,59	0,58	0,62	0,63
Німеччина	22140,0	23539,0	22507,0	22941,0	23400,0	10,93	11,35	10,68	10,99	11,02
Естонія	448,5	480,2	502,1	550,7	569,2	0,22	0,23	0,24	0,26	0,27
Ірландія	398,3	382,6	336,5	332,9	317,3	0,20	0,18	0,16	0,16	0,15
Греція	1667,4	1445,7	1390,3	1356,0	1294,1	0,82	0,70	0,66	0,65	0,61
Іспанія	18595,0	18598,0	19348,0	19640,0	19976,0	9,18	8,97	9,18	9,41	9,41
Франція	15896,0	15884,0	16318,0	16121,0	15935,0	7,85	7,66	7,74	7,73	7,51
Хорватія	849,2	969,3	1114,8	1139,7	1143,7	0,42	0,47	0,53	0,55	0,54
Італія	82086,7	83200,4	82696,9	81388,0	83343,8	40,51	40,12	39,24	39,00	39,26
Кіпр	29,9	29,7	33,1	34,8	38,5	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02
Латвія	356,2	312,1	286,7	282,8	287,2	0,18	0,15	0,14	0,14	0,14
Литва	847,1	911,3	928,2	972,2	985,3	0,42	0,44	0,44	0,47	0,46
Люксембург	670,5	481,7	543,4	537,3	590,7	0,33	0,23	0,26	0,26	0,28
Угорщина	1218,4	1292,6	1339,9	1416,4	1501,0	0,60	0,62	0,64	0,68	0,71
Мальта	52,1	41,0	42,0	36,1	40,6	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02
Нідерланди	3359,0	3336,0	3386,0	3496,0	3485,0	1,66	1,61	1,61	1,68	1,64
Австрія	3128,1	3187,0	3282,5	2967,2	2977,1	1,54	1,54	1,56	1,42	1,40
Польща	5944,7	6494,0	6876,5	7213,5	7215,4	2,93	3,13	3,26	3,46	3,40
Португалія	9497,9	10055,9	10505,8	10872,1	11170,7	4,69	4,85	4,99	5,21	5,26
Румунія	6481,6	6267,0	6246,6	6170,5	6385,9	3,20	3,02	2,96	2,96	3,01
Словенія	710,9	728,2	720,0	732,8	790,4	0,35	0,35	0,34	0,35	0,37
Словаччина	1349,6	1432,1	1487,1	1470,6	1428,8	0,67	0,69	0,71	0,70	0,67
Фінляндія	1066,0	1051,0	1019,0	1027,0	1062,0	0,53	0,51	0,48	0,49	0,50
Швеція	1233,8	1209,0	1237,5	1277,9	1279,8	0,61	0,58	0,59	0,61	0,60
Велика Британія	13949,8	15047,4	17592,0	15747,8	15749,3	6,88	7,26	8,35	7,55	7,42
Всього	**202625,7**	**207357,0**	**210744,0**	**208676,2**	**212292,0**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Побудовано за [92; 100]

Таблиця И.3

Структура проміжного споживання легкої промисловості у Польщі, Німеччині та Італії, %

Вид економічної діяльності	Структура проміжного споживання			Частка імпорту у продукції проміжного споживання		
	Польща	***Німеч-чина***	***Італія***	***Польща***	***Німеч-чина***	***Італія***
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	0,82	0,59	0,45	57,23	62,91	22,18
Видобуток та видобуток продукції, що виробляє енергію	0,34	0,07	0,04	65,99	91,67	36,52
Видобуток та видобуток неенергетичної продукції	0,33	0,02	0,00	64,71	69,70	16,67
Сервісна діяльність з видобутку	0,03	0,01	0,00	72,22	85,71	50,00
Продукти харчування, напої та тютюн	1,49	1,06	1,18	37,03	33,71	10,01
Текстиль, одяг, шкіра та супутні товари	28,61	25,82	70,59	54,35	62,34	32,57
Деревина та вироби з дерева та пробки (крім меблів)	1,55	1,57	0,37	60,83	78,98	28,05
Паперові вироби та поліграфія	1,67	1,52	0,79	40,58	58,02	23,24
кокс та рафіновані нафтопродукти	0,39	0,30	0,09	57,33	49,75	31,47
Хімічна та фармацевтична продукція	2,02	3,24	1,32	51,55	57,39	26,13
Вироби з гуми та пластмас	5,37	4,93	1,94	53,16	66,82	28,99
Інші неметалічні мінеральні продукти	0,81	0,67	0,37	51,28	61,57	26,11
Виробництво основних металів	0,17	0,45	0,26	51,55	62,83	23,29
Вироби з металу, крім машин та обладнання	1,04	1,17	0,57	54,03	63,71	29,04
Комп'ютерні, електронні та оптичні продукти	0,62	0,90	0,20	56,15	66,20	24,12
Електрообладнання	0,84	1,12	0,38	53,61	61,01	26,06
Машини та обладнання	0,56	2,25	0,92	54,94	64,60	27,43
Автомобілі, причепи та напівпричепи	5,16	11,52	1,37	50,52	72,51	31,71
Інше транспортне обладнання	0,50	1,38	0,44	62,15	76,16	29,87
Меблеве виробництво	12,75	13,08	5,54	58,11	76,81	31,03
Послуги з електроенергії, газу, водопостачання, каналізації, відходів та рекультивації	1,19	1,21	0,82	59,15	75,14	31,99
Будівництво	3,60	2,54	1,49	53,26	61,79	27,84
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автомобілів	11,61	8,41	3,80	60,64	79,17	36,55
Транспортування та зберігання	2,66	1,86	0,86	60,85	67,92	32,70
Послуги з розміщення та харчування	0,69	0,70	0,86	54,55	45,91	25,01
Видавнича, аудіовізуальна та радіомовна діяльність	0,75	0,33	0,21	72,98	64,61	31,92
Телекомунікації	0,17	0,16	0,08	55,67	34,76	20,62
ІТ та інші інформаційні послуги	0,06	0,21	0,17	13,51	24,64	21,65
Фінансова та страхова діяльність	0,57	0,43	0,12	65,85	35,53	29,22
Діяльність у сфері нерухомості	0,36	0,36	0,07	49,28	28,87	19,89
Інші послуги бізнес-сектору	2,55	2,09	1,22	62,82	61,69	35,21
Державне управління та оборона; обов'язкове соціальне забезпечення	1,97	4,02	0,67	70,41	82,27	40,85
Освіта	0,74	1,05	0,12	57,65	76,49	19,87
Охорона здоров'я та соціальна робота	5,56	3,36	1,64	69,63	78,14	46,81
Мистецтво, розваги, відпочинок та інші послуги	2,44	1,59	1,05	65,45	69,15	40,65
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**57,01**	**68,39**	**32,11**

Авторські розрахунки за [92; 100]

Таблиця И.4

Структура витрат легкої промисловості Польщі, Німеччини та Італії, %

Вид економічної діяльності	Секторальна структура витрат			Частка імпорту у витратах		
	Польща	***Німеч-чина***	***Італія***	***Польща***	***Німеч-чина***	***Італія***
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	2,36	3,57	2,02	12,67	35,73	17,23
Видобуток та видобуток продукції, що виробляє енергію	0,15	0,13	0,03	28,36	78,92	16,84
Видобуток та видобуток неенергетичної продукції	0,05	0,02	0,01	21,74	32,43	71,67
Сервісна діяльність з видобутку	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Продукти харчування, напої та тютюн	1,49	1,33	2,72	17,37	26,00	16,13
Текстиль, одяг, шкіра та супутні товари	37,04	22,29	32,47	54,35	62,34	32,57
Деревина та вироби з дерева та пробки (крім меблів)	0,24	0,24	0,27	19,63	24,80	16,97
Паперові вироби та поліграфія	1,32	1,23	1,30	33,16	28,50	17,97
Кокс та рафіновані нафтопродукти	0,88	0,83	0,60	19,02	43,73	23,32
Хімічна та фармацевтична продукція	6,60	8,93	6,06	63,61	48,53	43,15
Вироби з гуми та пластмас	3,15	2,44	2,37	31,31	31,58	23,27
Інші неметалічні мінеральні продукти	0,41	0,45	0,33	26,78	25,25	15,73
Виробництво основних металів	0,17	0,19	0,19	44,16	34,71	24,72
Вироби з металу, крім машин та обладнання	0,89	1,21	1,16	28,54	18,16	10,81
Комп’ютерні, електронні та оптичні продукти	0,19	0,51	0,22	63,86	20,73	25,22
Електрообладнання	0,21	0,46	0,28	41,94	16,78	17,57
Машини та обладнання	0,76	2,33	1,12	72,27	22,68	20,40
Автомобілі, причепи та напівпричепи	0,37	0,69	0,28	40,24	13,48	39,72
Інше транспортне обладнання	0,07	0,07	0,11	31,03	24,55	7,26
Меблеве виробництво	1,34	1,37	1,40	19,77	21,97	16,86
Послуги з електроенергії, газу, водопостачання, каналізації, відходів та рекультивації	3,40	3,60	4,55	5,23	2,95	1,34
Будівництво	0,81	0,49	0,84	2,79	5,35	1,49
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автомобілів	25,87	24,01	20,34	22,39	19,64	17,31
Транспортування та зберігання	4,31	6,04	5,35	34,08	20,74	14,80
Послуги з розміщення та харчування	0,21	0,32	0,69	7,53	4,66	1,16
Видавнича, аудіовізуальна та радіомовна діяльність	0,13	0,23	0,17	14,29	18,31	9,65
Телекомунікації	0,24	0,53	0,64	8,33	8,36	13,76
ІТ та інші інформаційні послуги	0,68	0,87	0,66	22,59	19,84	12,64
Фінансова та страхова діяльність	1,34	3,35	3,71	12,46	16,16	12,31
Діяльність у сфері нерухомості	0,75	2,57	1,81	1,20	0,40	0,73
Інші послуги бізнес-сектору	3,30	7,31	7,11	14,52	14,82	7,70
Державне управління та оборона; обов’язкове соціальне забезпечення	0,05	0,08	0,09	20,00	21,14	11,45
Освіта	0,08	0,10	0,04	8,57	14,11	13,45
Охорона здоров’я та соціальна робота	0,62	1,45	0,45	1,09	0,71	1,47
Мистецтво, розваги, відпочинок та інші послуги	0,53	0,75	0,60	3,80	2,66	1,52
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**36,58**	**31,10**	**21,51**

Авторські розрахунки за [92; 100]

Додаток К
Показники виробничої діяльності у легкій промисловості України

Таблиця К.1

Динаміка обсягів виробництва продукції легкої промисловості

Вид продукції	2013	2014	2015	2016	2017	Темпи приросту, %			
						2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13. Текстильне виробництво									
Вовна (овеча) мита знежирена, карбонізована, яка не піддавалась кардочесанню чи гребенечесанню, т	843	-	-	1078	990	-	-	-	91,84
Вовна, волос тварин тонкий або грубий кардочесані чи гребенечесані, т	-	991	1526	1200	1209	-	153,99	78,64	100,75
Волокна рослинні текстильні інші, підготовлені для прядіння, т	914	1265	1262	1320	1572	138,40	99,76	104,60	119,09
Пряжа вовняна кардочесана або з тонкого волосу тварин, не розфасована для роздрібної торгівлі, т	1744	1973	2646	2252	1854	113,13	134,11	85,11	82,33
Пряжа з ниток синтетичних комплексних, однониткова чи кручена, не розфасована для роздрібної торгівлі, т	819	838	773	724	847	102,32	92,24	93,66	116,99
Пряжа з масовою часткою синтетичних штапельних волокон не менше 85%, не розфасована для роздрібної торгівлі, т	-	332	-	-	-	-	-	-	-
Тканини з вовни кардочесаної чи волосу тварин тонкого кардочесаного, тис. $м^2$	5360,4	3810,6	-	-	3341,0	71,09	-	-	-
Тканини бавовняні з поверхневою щільністю до 200 $г/м^2$ з ниток одного кольору для побутового та домашнього текстилю, тис. $м^2$	16602,0	6498,3	-	-	-	39,14	-	-	-
Тканини бавовняні з ниток одного кольору з поверхневою щільністю не більше 200 $г/м^2$ для технічного та промислового використання (крім марлі та медичної марлі), тис. $м^2$	-	-	-	108,4	201,3	-	-	-	185,70
Тканини бавовняні з поверхневою щільністю більше 200 $г/м^2$ з ниток одного кольору для одягу, тис. $м^2$	-	-	4454,3	4188,7	3816,9	-	-	94,04	91,12
Тканини бавовняні з ниток одного кольору з поверхневою щільністю більше 200 $г/м^2$ для побутового та домашнього текстилю, тис. $м^2$	1049,5	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тканини бавовняні з поверхневою щільністю більше 200 г/м^2 з ниток одного кольору для технічного та промислового використання, тис. м^2	580,6	-	-	-	-	-	-	-	-
Тканини з ниток синтетичних та штучних комплексних високої міцності, тканини з ниток стрічкових чи аналогічних (уключаючи нейлон, інші поліаміди, віскозний (штучний) шовк), тис. м^2	45964,6	46149,1	45419,9	53258,4	67244,5	100,40	98,42	117,26	126,26
Тканини з ниток синтетичних комплексних інших, крім одержаних з ниток синтетичних чи штучних стрічкових чи аналогічних, тис. м^2	7996,4	10396,4	-	11333,9	12313,1	130,01	-	-	108,64
Тканини з ниток штучних комплексних інших, крім одержаних з ниток високоміцних, тис. м^2	5071,8	4906,6	5731,7	-	13562,7	96,74	116,82	-	-
Тканини з волокон синтетичних штапельних, які містять 85% і більше за вагою волокон синтетичних штапельних, тис. м^2	-	333,7	-	-	-	-	-	-	-
Тканини з волокон синтетичних штапельних, які містять до 85% за вагою волокон синтетичних штапельних, змішаних в основному або виключно з бавовною (крім тканин з ниток різних кольорів), тис. м^2	-	-	-	1489,5	1419,5	-	-	-	95,30
Полотно ворсове, махрове, трикотажне машинного чи ручного в'язання, т	3585	2963	2244	2219	2619	82,65	75,73	98,89	118,03
Полотно трикотажне машинного чи ручного в'язання інше (крім ворсового полотна), т	1850	2628	5311	5548	6828	142,05	202,09	104,46	123,07
Ковдри та пледи дорожні вовняні або з волосу тварин тонкого (крім електроковдр), тис. шт	1902,8	2008,4	2048,6	1749,7	1810,1	105,55	102,00	85,41	103,45
Ковдри та пледи дорожні з волокна синтетичного (крім електроковдр), тис. шт	390,5	582,3	892,1	548,4	838,8	149,12	153,20	61,47	152,95
Ковдри (крім електроковдр) та пледи дорожні з текстильних матеріалів (крім вовняних або з волосу тонкого, з волокон синтетичних), тис. шт	130,3	108,7	80,9	106,4	112,5	83,42	74,43	131,52	105,73
Білизна постільна трикотажна машинного чи ручного в'язання, кг	5603253	5604549	5824829	6004209	7692454	100,02	103,93	103,08	128,12
Білизна постільна бавовняна (крім трикотажної машинного чи ручного в'язання), кг	2638074	2104874	1859190	1664917	1780233	79,79	88,33	89,55	106,93
Білизна постільна лляна або з рами (крім трикотажної машинного чи ручного в'язання), кг	2146	1528	-	-	-	71,20	-	-	-

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Білизна постільна ткана з хімічних волокон і ткана або неткана з матеріалів текстильних інших (крім бавовняної та лляної, трикотажної машинного чи ручного в'язання), кг	49611	151767	134618	116143	-	305,91	88,70	86,28	-
Білизна постільна неткана з волокон штучних і синтетичних (крім трикотажної машинного чи ручного в'язання), кг	-	21561	-	-	-	-	-	-	-
Білизна столова трикотажна машинного чи ручного в'язання, кг	-	21561	-	-	-	-	-	-	-
Білизна столова бавовняна (крім трикотажної машинного чи ручного в'язання), кг	9255	-	-	-	-	-	-	-	-
Білизна столова лляна (крім трикотажної машинного чи ручного в'язання), кг	44379	17978	39800	56947	85674	40,51	221,38	143,08	150,45
Білизна столова ткана з хімічних волокон і ткана або неткана з матеріалів текстильних інших (крім бавовняної та лляної, трикотажної машинного чи ручного в'язання), кг	32167	17079	31320	5830	5571	53,09	183,38	18,61	95,56
Білизна столова неткана з хімічних волокон, кг	51035	27092	27287	33303	31756	53,09	100,72	122,05	95,35
Білизна туалетна та кухонна з тканин махрових для рушників або аналогічних махрових тканин бавовняних, кг	43625	1805	-	-	-	4,14	-	-	-
Білизна туалетна та кухонна ткана з матеріалів текстильних (крім білизни з тканин махрових для рушників або тканин махрових подібних з бавовни), кг	114366	63787	47014	56629	51741	55,77	73,70	120,45	91,37
Занавіски та штори для інтер'єрів, занавіски та підзори для ліжок трикотажні машинного чи ручного в'язання, $м^2$	53153	30973	48244	17091	93618	58,27	155,76	35,43	547,76
Занавіски та штори для інтер'єрів, занавіски та підзори для ліжок ткані, $м^2$	298265	265275	-	-	157740	88,94	-	-	-
Занавіски та штори для інтер'єрів, занавіски та підзори для ліжок неткані, $м^2$	1917579	603807	506653	558935	601171	31,49	83,91	110,32	107,56
Покривала для ліжок легкі (крім стьобаних пухових ковдр), тис. шт	52979	1376641	1198405	1305935	1308392	2598,47	87,05	108,97	100,19
Мішки та пакети бавовняні для пакування товарів, кг	1093,9	27,7	35,3	50,6	70,8	2,53	127,44	143,34	139,92
Мішки та пакети зі стрічки поліетиленової чи поліпропіленової трикотажні машинного чи ручного в'язання для пакування товарів, кг	11109	7597	4918	10645	4624	68,39	64,74	216,45	43,44

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Мішки та пакети зі стрічки поліетиленової чи поліпропіленової ткані для пакування товарів (крім трикотажних машинного чи ручного в'язання), кг	5606506	4538887	4154648	5409425	5992483	80,96	91,53	130,20	110,78
Мішки та пакети зі стрічки поліетиленової чи поліпропіленової ткані з поверхневою щільністю до 120 г/м^2 для пакування товарів (крім трикотажних машинного чи ручного в'язання), кг	14911782	14714099	14893591	16401906	18078332	98,67	101,22	110,13	110,22
Мішки та пакети зі стрічки поліетиленової чи поліпропіленової ткані з поверхневою щільністю більше 120 г/м^2 для пакування товарів (крім трикотажних машинного чи ручного в'язання), кг	-	-	7730448	8431118	7882733	-	-	109,06	93,50
Мішки та пакети для пакування товарів інші (крім бавовняних, зі стрічки поліетиленової чи поліпропіленової), кг	-	-	7163143	7970788	10195599	-	-	111,28	127,91
Брезенти, навіси і штори від сонця (крім навісів для будинків-фургонів), кг	78710	13978	16204	40898	141736	17,76	115,93	252,39	346,56
Намети (уключаючи навіси для будинків-фургонів), кг	3418373	3552449	1667413	2143485	1827578	103,92	46,94	128,55	85,26
Парашути (у т.ч. парашути керовані) та ротошути; їх частини, кг	836643	689965	1595941	1156080	1934371	82,47	231,31	72,44	167,32
Мішки спальні, тис. шт	38243	-	-	-	-	-	-	-	-
Речі постільні пухові та пір'яні (уключаючи стьобані ковдри, стьобані ковдри пухові, валики, пуфи, подушки), крім матраців та мішків спальних, тис.шт	-	61,3	107,2	25,0	13,6	-	174,88	23,32	54,40
Речі постільні не пухові, не пір'яні (уключаючи стьобані ковдри, перини, валики, пуфи, подушки, крім матраців та мішків спальних), тис. шт	982,6	1898,9	2110,8	2966,1	3295,0	193,25	111,16	140,52	111,09
Серветки для миття підлоги, посуду, ганчірки та вироби подібні для прибирання з нетканих текстильних матеріалів, кг	2504,4	2469,5	2502,2	3227,5	4608,7	98,61	101,32	128,99	142,79
Серветки для миття підлоги, посуду, ганчірки та вироби подібні для прибирання (крім виробів машинного чи ручного в'язання та з нетканих текстильних матеріалів), кг	3038	1972	-	8237	148372	64,91	-	-	1801,29
Дитячі пелюшки та підгузники та вироби подібні з текстильних матеріалів (крім виробів з вати), кг	696	5958	2784	2790	1951	856,03	46,73	100,22	69,93

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Серветки для миття підлоги, посуду, ганчірки та вироби подібні для прибирання машинного чи ручного в'язання; пояси та жилети рятувальні, вироби готові інші (крім гігієнічних прокладок, пелюшок та виробів подібних), кг	228	3790	3035	2718	1884	1662,28	80,08	89,56	69,32
Килими та покриття для підлоги текстильні інші, ткані (крім тафтингових та флокованих), тис. м^2	1244738	1243436	1655917	1276810	1525662	99,90	133,17	77,11	119,49
Килими та покриття для підлоги текстильні інші, тафтингові, тис. м^2	-	-	2376,3	2572,8	4243,0	-	-	108,27	164,92
Килими та покриття для підлоги текстильні інші з повсті (крім тафтингових та флокованих), тис. м^2	-	-	1257,2	933,4	1153,2	-	-	74,24	123,55
Шпагати, канати, мотузки та троси із сизалю та волокон текстильних інших рослин роду Agave; джуту і волокон текстильних люб'яних інших та з абаки (коноплі манільської) (крім пакувального шпагату та шпагату для обв'язування тюків), т	-	-	-	39,5	-	-	-	-	-
Шпагати, канати, мотузки та троси з сизалю та волокон текстильних інших рослин роду Agave з лінійною щільністю більше 10 000 текс (10 г/м); джуту і волокон текстильних луб'яних інших та з абаки (коноплі манільської) (крім пакувального шпагату та шпагату для обв'язування тюків), т	540	644	598	809	843	119,26	92,86	135,28	104,20
Пакувальний шпагат та шпагат для обв'язування тюків для використання в сільському господарстві з поліетилену чи поліпропілену, т	-	-	241	433	412	-	-	179,67	95,15
Вироби канатно-мотузкові, канати та троси з поліетилену, поліпропілену, нейлону або інших поліамідних та поліефірних волокон з лінійною щільністю більше 5000 текс (5 г/м) (крім пакувального шпагату та шпагату для обв'язування тюків), т	1999	1825	1769	1729	1834	91,30	96,93	97,74	106,07
Шпагати з поліетилену, поліпропілену, нейлону або інших поліамідних та поліефірних волокон з лінійною щільністю до 5000 текс (5г/м) (крім пакувального шпагату та шпагату для обв'язування тюків), т	408	480	601	673	656	117,65	125,21	111,98	97,47
Шпагати, вироби канатно-мотузкові, канати та троси з матеріалів текстильних інших, т	51	157	94	148	279	307,84	59,87	157,45	188,51
Сітки готові інші зі шпагату, мотузок, тросів, канатів, виготовлених з волокон нейлонових чи інших поліамідів (крім сіток в'язаних, сіток для різних видів спорту, сіток для волосся, рибальських сіток), т	131	137	100	79	100	104,58	72,99	79,00	126,58

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сітки плетені з матеріалів текстильних інших (крім сіток рибальських готових з волокон синтетичних або штучних, сіток готових інших з нейлону чи інших поліамідів), т	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Вироби з пряжі, стрічок, шпагату, мотузок, канатів чи тросів, н.в.і.у., т	-	22	36	76	156	-	163,64	211,11	205,26
Матеріали неткані без покриття з поверхневою щільністю не більше 25 г/м^2 (уключаючи вироби з нетканих матеріалів; крім одягу), т	62	-	-	31	33	-	-	-	106,45
Матеріали неткані без покриття з поверхневою щільністю більше 25 г/м^2, але не більше 70 г/м^2 (уключаючи вироби з нетканих матеріалів; крім одягу), т	898	1384	1188	1613	2051	154,12	85,84	135,77	127,15
Матеріали неткані без покриття з поверхневою щільністю більше 70 г/м^2, але не більше 150 г/м^2 (уключаючи вироби з нетканих матеріалів; крім одягу), т	1143	1568	1996	1813	1757	137,18	127,30	90,83	96,91
Матеріали неткані без покриття з поверхневою щільністю більше 150 г/м^2 (уключаючи вироби з нетканих матеріалів; крім одягу), т	3858	3335	3961	4634	5163	86,44	118,77	116,99	111,42
Матеріали неткані з покриттям (уключаючи вироби з нетканих матеріалів; крім одягу), т	12202	12603	11558	12681	13470	103,29	91,71	109,72	106,22
Нитки гумові та корд з покриттям текстильним; пряжа та стрічкові нитки текстильні, просочені або покриті гумою чи пластмасами, т	888	786	770	851	823	88,51	97,96	110,52	96,71
Тканини, просочені, з покриттям або дубльовані, н.в.і.у., тис. м^2	279	199	118	91	85	71,33	59,30	77,12	93,41
Шланги текстильні та аналогічні труби текстильні, просочені або ні, з покриттям або ні, з внутрішнім підсиленням, армуванням, комплектуючими з інших матеріалів або без них, кг	3073,1	2957,1	4368,1	5960,0	5947,6	96,23	147,72	136,44	99,79
Гноти текстильні, стрічки конвеєрні (уключаючи армовані металом або іншим матеріалом), кг	379906	317360	412722	571693	382013	83,54	130,05	138,52	66,82
Тюль та інші сітчасті полотна (крім тканих і трикотажних машинного чи ручного в’язання), тис. м^2	169099	137371	182891	276392	274038	81,24	133,14	151,12	99,15
Повсть і фетр, у тому числі просочені, з покриттям або ламіновані, н.в.і.у., кг	-	-	10545,3	-	-	-	-	-	-
Вироби текстильні стьобані в кусках (крім вишивки), м^2	-	-	-	181982	214668	-	-	-	117,96

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14. Виробництво одягу									
Одяг зі шкіри натуральної чи композиційної (уключаючи куртки та пальта), (крім аксесуарів до одягу, головних уборів, взуття), тис. шт	98,8	120,1	119,6	134,7	124,4	121,56	99,58	112,63	92,35
Комплекти і костюми чоловічі та хлопчачі з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні, тис. шт	2150,9	1619,6	1836,4	1743,7	2072,6	75,30	113,39	94,95	118,86
Куртки, піджаки та блейзери чоловічі та хлопчачі з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні, тис. шт	1476,7	1306,1	1331,8	1415,0	1256,3	88,45	101,97	106,25	88,78
Брюки, бриджі чоловічі та хлопчачі, з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні, тис. шт	1343,5	1420,8	1532,4	1706,4	1613,4	105,75	107,85	111,35	94,55
Комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями чоловічі та хлопчачі, з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні, тис. шт	556,9	540,1	426,7	470,1	536,4	96,98	79,00	110,17	114,10
Комплекти і костюми жіночі та дівчачі з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні, тис. шт	62,1	23,0	28,9	100,9	57,1	37,04	125,65	349,13	56,59
Куртки, піджаки, жакети та блейзери жіночі та дівчачі з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні, тис. шт	76,9	54,8	65,9	50,8	58,8	71,26	120,26	77,09	115,75
Брюки, бриджі жіночі та дівчачі з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні, тис. шт	29,0	25,4	36,9	26,0	26,6	87,59	145,28	70,46	102,31
Комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями жіночі та дівчачі з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, виробничі та професійні,тис. шт	3,0	15,7	13,9	5,4	0,8	523,33	88,54	38,85	14,81
Одяг робочий чоловічий та хлопчачий інший з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, тис. шт	4695,0	5131,2	4813,5	5017,9	6097,9	109,29	93,81	104,25	121,52
Одяг робочий жіночий та дівчачий інший з тканини бавовняної або з волокон синтетичних, тис. шт	855,0	646,1	639,3	610,3	519,1	75,57	98,95	95,46	85,06
Пальта, напівпальта, плащі, накидки й аналогічні вироби трикотажні машинного або ручного в’язання (крім піджаків та блейзерів, анораків, плащів та курток вітрозахисних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	5,2	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Анораки, лижні куртки, плащі та куртки вітрозахисні та аналогічні вироби трикотажні машинного або ручного в'язання (крім піджаків та блейзерів), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	15,5	11,2	11,5	35,8	26,9	72,26	102,68	311,30	75,14
Піджаки, блейзери трикотажні машинного або ручного в'язання, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	257,1	237,4	3,3	-	-	92,34	1,39	-	-
Костюми та комплекти трикотажні машинного або ручного в'язання, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	18,1	9,4	-	18,3	47,7	51,93	-	-	260,66
Брюки, бриджі, шорти, комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями трикотажні машинного або ручного в'язання, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	62,4	57,7	485,7	1274,3	2497,7	92,47	841,77	262,36	196,01
Пальта, напівпальта, плащі, накидки й аналогічні вироби трикотажні машинного або ручного в'язання (крім жакетів та блейзерів), жіночі та дівчачі, тис. шт	1,8	11,6	-	13,6	11,3	644,44	-	-	83,09
Жилети, анораки, лижні куртки, плащі та куртки вітрозахисні та подібні вироби трикотажні машинного або ручного в'язання (крім жакетів та блейзерів), жіночі та дівчачі, тис. шт	-	2,6	17,8	13,7	-	-	684,62	76,97	-
Жакети та блейзери трикотажні машинного або ручного в'язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	358,3	267,7	380,9	376,0	373,7	74,71	142,29	98,71	99,39
Костюми та комплекти трикотажні машинного або ручного в'язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	571,7	497,8	103,1	165,0	199,1	87,07	20,71	160,04	120,67
Сукні трикотажні машинного або ручного в'язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	1085,6	1178,2	1286,8	1540,3	1434,1	108,53	109,22	119,70	93,11
Спідниці, спідниці-брюки трикотажні машинного або ручного в'язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	221,6	133,0	168,8	136,4	158,3	60,02	126,92	80,81	116,06
Брюки, бриджі, шорти, комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями трикотажні машинного або ручного в'язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	384,4	284,9	612,8	706,0	611,5	74,12	215,09	115,21	86,61
Пальта, напівпальта, плащі, накидки тощо з бавовни та із синтетичних або штучних волокон, з масою одного виробу не більше 1 кг, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	16,0	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Пальта, напівпальта, плащі, накидки тощо, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	-	285,8	318,1	328,7	356,9	-	111,30	103,33	108,58
Пальта, напівпальта, плащі, накидки тощо (крім з бавовни та із синтетичних або штучних волокон, з масою одного виробу не більше 1 кг), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	326,3	-	-	-	-	-	-	-	-
Жилети, анораки, лижні куртки, куртки вітрозахисні та подібні вироби (крім піджаків та блейзерів, трикотажних, просочених, з покриттям, ламінованих або гумованих), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	179,3	190,4	250,2	312,9	505,3	106,19	131,41	125,06	161,49
Костюми, та комплекти (крім трикотажних) чоловічі та хлопчачі, тис. шт	-	317,4	346,5	437,3	400,3	-	109,17	126,20	91,54
Костюми, крім трикотажних, чоловічі та хлопчачі, тис.шт	417,9	-	-	-	-	-	-	-	-
Комплекти, крім трикотажних, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Піджаки, блейзери, крім трикотажних, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	804,4	811,5	865,3	764,8	811,2	100,88	106,63	88,39	106,07
Брюки та бриджі з тканини джинсової (крім виробничих та професійних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	839,2	897,6	907,1	1046,6	1193,2	106,96	101,06	115,38	114,01
Брюки та бриджі та шорти вовняні або з волосу тварин тонкого (крім трикотажних, виробничих та професійних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	579,6	621,7	610,8	536,8	527,6	107,26	98,25	87,88	98,29
Брюки та бриджі з тканини з волокон синтетичних або штучних (крім трикотажних, виробничих та професійних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	1102,1	1003,5	1016,5	871,2	897,3	91,05	101,30	85,71	103,00
Брюки та бриджі з тканини бавовняної (крім джинсових, трикотажних, виробничих та професійних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	1693,7	1826,4	1333,9	1665,6	1726,0	107,83	73,03	124,87	103,63
Брюки, бриджі, шорти, комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями (крім вовняних або з волосу тварин тонкого, бавовняних, з волокон синтетичних або штучних, трикотажних, виробничих та професійних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	1,8	64,4	46,8	92,7	18,2	3577,78	72,67	198,08	19,63
Комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями з тканини бавовняної, з волокон синтетичних або штучних (крім трикотажних, виробничих та професійних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	1,2	40,6	11,4	3,4	13,5	3383,33	28,08	29,82	397,06

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Шорти з тканини бавовняної або з волокон синтетичних або штучних (крім трикотажних), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	17,6	8,1	6,9	8,4	25,1	46,02	85,19	121,74	298,81
Пальта, напівпальта, плащі, накидки тощо з бавовни та з тканин синтетичних або штучних волокон, з масою одного виробу не більше 1 кг, жіночі та дівчачі, тис. шт	77,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Пальта та плащі тощо, жіночі та дівчачі, тис. шт	-	1142,1	924,5	937,7	859,8	-	80,95	101,43	91,69
Пальта, напівпальта, плащі, накидки тощо (крім з бавовни та із синтетичних або штучних волокон, з масою одного виробу не більше 1 кг), жіночі та дівчачі, тис. шт	1260,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Жилети, анораки, лижні куртки, куртки вітрозахисні та подібні вироби (крім жакетів та блейзерів, трикотажних, просочених, з покриттям, ламінованих або гумованих) жіночі та дівчачі, тис. шт	138,7	127,2	169,5	191,5	246,8	91,71	133,25	112,98	128,88
Костюми та комплекти, крім трикотажних жіночі та дівчачі, тис. шт	197,5	148,1	197,1	206,6	220,6	74,99	133,09	104,82	106,78
Жакети, блейзери, крім трикотажних, жіночі та дівчачі, тис. шт	1313,5	1356,1	1505,1	1388,7	1370,5	103,24	110,99	92,27	98,69
Сукні, крім трикотажних, жіночі та дівчачі, тис. шт	1579,4	1451,0	1182,6	1483,5	1720,4	91,87	81,50	125,44	115,97
Спідниці та спідниці-брюки, крім трикотажних, жіночі та дівчачі, тис. шт	878,8	861,2	1011,4	960,2	739,3	98,00	117,44	94,94	76,99
Брюки та бриджі з тканини джинсової (крім виробничих та професійних), жіночі та дівчачі, тис. шт	259,3	490,1	343,9	382,8	463,3	189,01	70,17	111,31	121,03
Брюки та бриджі з тканини бавовняної (крім джинсових, трикотажних, виробничих та професійних), жіночі та дівчачі, тис. шт	899,3	801,3	774,3	817,5	872,0	89,10	96,63	105,58	106,67
Брюки та бриджі вовняні або з волосу тварин тонкого, з тканини з волокон синтетичних або штучних (крім трикотажних, виробничих та професійних), жіночі та дівчачі, тис. шт	1526,5	1377,5	1042,3	1349,2	1347,9	90,24	75,67	129,44	99,90
Комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями бавовняні (крім трикотажних, виробничих та професійних), жіночі та дівчачі, тис. шт	3,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Шорти з тканини бавовняної (крім трикотажних), жіночі та дівчачі, тис. шт	5,1	-	4,3	4,4	-	-	-	102,33	0,00

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями вовняні або з волосу тварин тонкого, з тканини з волокон синтетичних або штучних (крім трикотажних, виробничих та професійних), жіночі та дівчачі; шорти, вовняні або з волосу тварин тонкого (крім трикотажних), жіночі та дівчачі, тис. шт	56,3	114,0	78,2	93,8	71,6	202,49	68,60	119,95	76,33
Шорти з тканини з волокон синтетичних або штучних (крім трикотажних), жіночі та дівчачі, тис. шт	21,0	64,6	26,1	22,0	20,4	307,62	40,40	84,29	92,73
Брюки, бриджі, шорти, комбінезони та напівкомбінезони з нагрудниками та бретелями з інших текстильних волокон (крім трикотажних, виробничих та професійних), жіночі та дівчачі, тис. шт	36,6	29,8	16,1	37,3	11,9	81,42	54,03	231,68	31,90
Сорочки трикотажні машинного або ручного в’язання, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	303,2	284,5	436,7	366,7	413,2	93,83	153,50	83,97	112,68
Кальсони та труси трикотажні машинного або ручного в’язання (уключаючи боксерські труси), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	1362,1	1392,8	2368,0	1449,3	1402,7	102,25	170,02	61,20	96,78
Нічні сорочки та піжами трикотажні машинного або ручного в’язання, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	125,6	134,2	103,4	135,6	175,1	106,85	77,05	131,14	129,13
Купальні халати, домашні халати й аналогічні вироби трикотажні машинного або ручного в’язання, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	66,3	60,8	54,4	122,1	148,7	91,70	89,47	224,45	121,79
Блузки, сорочки та батники трикотажні машинного або ручного в’язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	1356,1	1014,4	1250,6	1362,1	1458,4	74,80	123,28	108,92	107,07
Труси і панталони трикотажні машинного або ручного в’язання (уключаючи боксерські труси), жіночі та дівчачі, тис. шт	4226,0	3305,9	3896,8	3504,7	4195,3	78,23	117,87	89,94	119,70
Нічні сорочки та піжами трикотажні машинного або ручного в’язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	777,8	594,6	567,6	710,1	836,9	76,45	95,46	125,11	117,86
Домашні халати, пеньюари, купальні халати й аналогічні вироби трикотажні машинного або ручного в’язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	278,1	223,8	188,0	176,3	250,6	80,47	84,00	93,78	142,14
Комбінації, нижні спідниці трикотажні машинного або ручного в’язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	15,8	-	4,0	8,8	5,8	-	-	220,00	65,91
Сорочки, крім трикотажних, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	1449,1	1228,9	1348,3	1408,9	1495,8	84,80	109,72	104,49	106,17
Кальсони та труси (уключаючи боксерські труси), крім трикотажних, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	117,7	127,8	56,3	47,5	8,5	108,58	44,05	84,37	17,89

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Нічні сорочки і піжами, крім трикотажних, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	37,0	48,7	13,4	2,5	11,9	131,62	27,52	18,66	476,00
Майки та інші спідні сорочки, купальні халати і домашні халати, аналогічні вироби, крім трикотажних, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	62,7	64,9	40,8	44,4	39,2	103,51	62,87	108,82	88,29
Блузки, сорочки та батники, крім трикотажних, жіночі та дівчачі, тис. шт	1522,7	1385,9	1199,6	1570,8	1686,7	91,02	86,56	130,94	107,38
Нічні сорочки та піжами, крім трикотажних, жіночі та дівчачі, тис. шт	37,2	3,3	5,2	13,0	11,6	8,87	157,58	250,00	89,23
Майки та інші спідні сорочки, панталони, труси, пеньюари, купальні халати, домашні халати та аналогічні вироби, бавовняні (крім трикотажних), жіночі та дівчачі, тис. шт	68,9	46,2	2,7	4,5	2,0	67,05	5,84	166,67	44,44
Майки та інші спідні сорочки, панталони, труси, пеньюари, купальні халати, домашні халати та аналогічні вироби, з тканини з волокон синтетичних або штучних (крім трикотажних), жіночі та дівчачі, тис. шт	63,3	25,8	13,3	2,5	-	40,76	51,55	18,80	-
Майки та інші спідні сорочки, панталони, труси, пеньюари, купальні халати, домашні халати та аналогічні вироби з інших текстильних матеріалів (крім бавовняних, із синтетичних або штучних волокон, трикотажних), жіночі та дівчачі, тис. шт	0,3	-	18,8	69,7	33,6	-	-	370,74	48,21
Бюстгальтери, тис. шт	4839,1	4553,1	4063,5	4332,1	4226,9	94,09	89,25	106,61	97,57
Пояси, пояси-труси, корсети (уключаючи корсажі з підв'язками), тис. шт	752,4	456,9	261,7	319,0	227,8	60,73	57,28	121,90	71,41
Футболки, майки й аналогічні вироби, трикотажні машинного або ручного в'язання, тис. шт	20481,0	13113,2	5045,6	5340,4	6077,2	64,03	38,48	105,84	113,80
Одяг і аксесуари до одягу трикотажні машинного або ручного в'язання для немовлят (для дітей зростом не більше 86 см), уключаючи сорочечки, повзунки, комбінезони, костюми еластичні, рукавички, рукавиці й мітенки, верхній одяг, тис. шт	-	-	4265,4	4862,4	5081,2	-	-	114,00	104,50
Костюми спортивні трикотажні машинного або ручного в'язання, тис. шт	51,2	36,6	16,3	33,2	44,7	71,48	44,54	203,68	134,64
Костюми купальні та плавки трикотажні машинного або ручного в'язання, чоловічі та хлопчачі, тис. шт	61,4	-	125,9	-	153,6	-	-	-	-
Костюми купальні та плавки трикотажні машинного або ручного в'язання, жіночі та дівчачі, тис. шт	461,3	645,2	637,3	621,5	647,8	139,87	98,78	97,52	104,23
Інший одяг трикотажний машинного або ручного в'язання (уключаючи спеціальну форму для занять певними видами спорту), кг	33191	31074	30248	30236	22898	93,62	97,34	99,96	75,73

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Рукавички, рукавиці, мітенки трикотажні машинного або ручного в'язання, тис. пар	37959,9	27120,1	22669,1	29380,4	41601,1	71,44	83,59	129,61	141,59
Шалі, шарфи, кашне, мантильї, вуалі і т.ін., трикотажні машинного або ручного в'язання, тис. шт	164,8	155,1	83,4	50,4	63,8	94,11	53,77	60,43	126,59
Одяг і аксесуари до одягу з текстильних матеріалів, крім трикотажних, для немовлят (для дітей зростом не більше 86 см) уключаючи сорочечки, повзунки, комбінезони, костюми еластичні, рукавички, рукавиці й мітенки та верхній одяг (крім гігієнічних прокладок, пелюшок та виробів подібних), тис. шт	-	-	689,2	960,9	820,9	-	-	139,42	85,43
Одяг інший (крім трикотажного), н.в.і.у., в тому числі жилети, комбінезони, спортивні та тренувальні костюми (крім лижних костюмів), чоловічий або хлопчачий, тис. шт	503,7	822,7	1046,4	752,6	919,5	163,33	127,19	71,92	122,18
Одяг інший (крім трикотажного), н.в.і.у, в тому числі жилети, комбінезони, спортивні та тренувальні костюми (крім лижних костюмів), жіночий або дівчачий, тис. шт	119,2	182,1	144,0	139,8	204,4	152,77	79,08	97,08	146,21
Хустинки носові, тис. шт	43,5	25,9	33,4	105,5	-	59,54	128,96	315,87	-
Шалі, шарфи, кашне, вуалі й аналогічні вироби (крім трикотажних та виробів із шовку та відходів шовку), тис. шт	34,3	14,8	38,8	25,6	32,4	43,15	262,16	65,98	126,56
Шалі, шарфи, кашне, вуалі й аналогічні вироби із шовку та відходів шовку, крім трикотажних, тис. шт	2,4	7,4	5,1	7,6	9,0	308,33	68,92	149,02	118,42
Краватки, краватки-метелики та краватки-шарфи (крім трикотажних та виробів із шовку та відходів шовку), тис. шт	22,6	4,1	2,1	5,9	5,5	18,14	51,22	280,95	93,22
Рукавички, рукавиці, мітенки (крім трикотажних), тис. пар	9424,4	6411,1	5349,2	5909,7	5498,0	68,03	83,44	110,48	93,03
Рукавички, рукавиці, мітенки з натуральної або композиційної шкіри (крім спортивних та захисних професійного призначення), тис. пар	39,2	18,1	10,7	23,1	26,7	46,17	59,12	215,89	115,58
Ремені, патронташі з натуральної або композиційної шкіри, тис. шт	15,7	36,9	47,7	20,3	11,4	235,03	129,27	42,56	56,16
Одяг із фетру, повсті або нетканих матеріалів, текстильних тканин, просочених або з покриттям, тис. шт	2732,2	2282,7	2970,1	2902,6	3731,7	83,55	130,11	97,73	128,56
Капелюхи та інші головні убори з фетру хутряного та вовняно-хутряного, вироблені з напівфабрикатів шляпних, заготовок плоских та циліндричних, тис. шт	106,2	94,6	71,4	59,7	204,4	89,08	75,48	83,61	342,38

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Капелюхи та інші головні убори плетені чи виготовлені шляхом з'єднання смужок з різних матеріалів, тис. шт	197,7	229,8	208,6	235,3	349,7	116,24	90,77	112,80	148,62
Капелюхи та інші головні убори, трикотажні або в'язані, з мереживних полотен, з фетру вовняного або інших текстильних тканин, виготовлені з цільної заготовки (але не зі смужок); сітки для волосся з різних матеріалів, тис. шт	605,5	487,4	657,6	555,4	805,7	80,50	134,92	84,46	145,07
Убори головні інші, крім уборів головних з гуми або пластмаси, захисних головних уборів та головних уборів з азбесту; стрічки для капелюхів, підкладки, чохли, капелюшні каркаси, капелюшні основи, козирки і підборідні ремені для головних уборів, тис. шт	66,9	190,8	394,7	285,4	173,9	285,20	206,87	72,31	60,93
Предмети одягу, аксесуари до одягу з хутра (крім капелюхів та уборів головних інших), шт	-	-	8144,0	5618	3576,0	-	-	68,98	63,65
Колготки з синтетичних волокон трикотажні машинного або ручного в'язання з лінійною щільністю до 67 децитекс, тис.пар	17690,4	22090,0	31858,0	25801,0	27704,5	124,87	144,22	80,99	107,38
Колготки з синтетичних волокон трикотажні машинного або ручного в'язання з лінійною щільністю 67 децитекс та більше, тис. пар	7600,9	7771,1	4179,0	6771,6	6087,0	102,24	53,78	162,04	89,89
Колготки з інших текстильних матеріалів трикотажні машинного або ручного в'язання (крім виробів панчішно-шкарпеткових компресійних, з синтетичних волокон та для дітей), тис. пар	4270,9	3607,9	4362,2	3724,7	2736,0	84,48	120,91	85,39	73,46
Панчішно-шкарпеткові вироби трикотажні машинного або ручного в'язання, жіночі, довжиною по коліно або такі, що закривають усю ногу, з лінійною щільністю менше 67 децитекс, тис. пар	5306,9	4161,6	656,4	354,5	466,4	78,42	15,77	54,01	131,57
Панчішно-шкарпеткові вироби інші (уключаючи шкарпетки), тис. пар	41081,3	36645,9	48230,0	50482,5	51963,7	89,20	131,61	104,67	102,93
Светри, джемпери, пуловери, жилети, вовняні або з волосу тварин тонкого (крім светрів, джемперів та пуловерів з вмістом вовни 50% і більше та вагою одного виробу 600 г чи більше), чоловічі та хлопчачі, тис. шт	177,2	212,3	197,2	218,4	190,1	119,81	92,89	110,75	87,04
Светри, джемпери, пуловери, жилети, вовняні або з волосу тварин тонкого (крім светрів, джемперів та пуловерів з вмістом вовни 50% і більше та вагою одного виробу 600 г чи більше), жіночі та дівчачі, тис. шт	60,8	186,2	296,7	71,3	59,9	306,25	159,34	24,03	84,01

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Светри, джемпери та пуловери з вмістом вовни 50% і більше та вагою одного виробу 600 г чи більше, тис. шт	114,2	71,0	57,7	44,6	30,6	62,17	81,27	77,30	68,61
Светри легкі та пуловери тонкі з м'яким чи високим коміром з бавовни, тис. шт	206,4	94,5	172,5	267,8	-	45,78	182,54	155,25	-
Светри легкі та пуловери тонкі з м'яким чи високим коміром з синтетичних та штучних волокон, тис. шт	231,0	208,4	72,8	66,5	164,1	90,22	34,93	91,35	246,77
Светри, джемпери, пуловери, жилети з бавовни, чоловічі та хлопчачі (крім светрів легких та пуловерів тонких з м'яким чи високим коміром), тис. шт	74,4	46,4	40,1	-	108,2	62,37	86,42	-	-
Светри і пуловери (крім тонких), джемпери, жилети та вироби аналогічні трикотажні машинного чи ручного в'язання з бавовни, жіночі та дівчачі, тис. шт	15,5	6,1	0,8	182,4	95,5	39,35	13,11	22800,00	52,36
Светри, джемпери, пуловери, жилети із синтетичних та штучних волокон, чоловічі та хлопчачі (крім светрів легких та пуловерів тонких з м'яким чи високим коміром), тис. шт	32,9	68,4	13,4	38,9	242,3	207,90	19,59	290,30	622,88
Светри, джемпери, пуловери, жилети із синтетичних та штучних волокон (крім светрів легких та пуловерів тонких з м'яким чи високим коміром), жіночі та дівчачі, тис. шт	167,6	103,1	114,1	82,0	61,3	61,52	110,67	71,87	74,76
Светри, джемпери, пуловери, жилети із текстильних матеріалів інших (крім вовняних або з волосу тварин тонкого, бавовни, хімічних волокон), тис. шт	110,6	15,8	46,3	23,3	61,3	14,29	293,04	50,32	263,09
15. Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів									
Шкурки хутряні дублені чи вичинені цілі незібрані, кроля, зайця або ягнят, тис. шт	110,4	104,2	97,4	-	20,2	94,38	93,47	-	-
Шкурки хутряні дублені чи вичинені інші, крім шкурок кроля, зайця або ягнят, тис. шт	-	-	-	149,5	63,2	-	-	-	42,27
Шкіра з цілих шкур великої рогатої худоби без волосяного покрову, т	18203,0	16422,0	12703,0	11062,0	233,5	90,22	77,35	87,08	2,11
Шкіра з нецілих шкур великої рогатої худоби без волосяного покрову, т	2942,0	1949,0	907,0	1078,0	11010,0	66,25	46,54	118,85	1021,34

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вироби лимарно-сідельні та упряж для будь-яких тварин, з будь-якого матеріалу (уключаючи вуздечки, посторонки, тромки, віжки, наколінники, намордники, сідельні подушки і сакви, попони для собак і подібні вироби), тис. шт	-	-	3494,5	3664,6	4582,7	-	-	104,87	125,05
Саквояжі, валізи дорожні, дамські сумки-чемоданчики для косметики і речей туалету, портфелі для документів, шкільні ранці та аналогічні речі, виготовлені зі шкіри натуральної або композиційної, шкіри лакової, листів пластмаси, текстильних матеріалів, алюмінію та інших матеріалів, тис. шт	3646,1	2211,9	1909,0	2147,8	1832,7	60,66	86,31	112,51	85,33
Сумки дамські зі шкіри натуральної або композиційної, шкіри лакової, листів пластмаси, текстильних або інших матеріалів (уключаючи сумки без ручки), тис. шт	408,7	390,7	218,6	191,4	207,5	95,60	55,95	87,56	108,41
Взуття водонепроникне з верхом з гуми або полімерних матеріалів, крім взуття із захисним металевим підноском, тис. пар	1680,2	1299,1	1153,0	1402,7	1771,7	77,32	88,75	121,66	126,31
Взуття з верхом із гуми або полімерних матеріалів, призначене для носіння на вулиці, тис. пар	3712,4	5000,7	5083,1	4330,7	5714,8	134,70	101,65	85,20	131,96
Тапочки та інше домашнє взуття на підошві та з верхом з гуми або полімерних матеріалів (уключаючи кімнатні та танцювальні тапочки, пантофлі без задника), тис. пар	1913,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Взуття чоловіче, призначене для носіння на вулиці, з верхом зі шкіри натуральної (уключаючи чоботи, півчоботи та черевики), крім водонепроникного взуття та взуття із захисним металевим підноском, тис. пар	1147,4	832,7	991,5	953,7	770,0	72,57	119,07	96,19	80,74
Взуття жіноче, призначене для носіння на вулиці, з верхом зі шкіри натуральної (уключаючи чоботи, півчоботи та черевики), крім водонепроникного взуття та взуття із захисним металевим підноском, тис. пар	850,5	998,0	1211,4	1157,2	888,1	117,34	121,38	95,53	76,75
Взуття дитяче, призначене для носіння на вулиці, з верхом зі шкіри натуральної (уключаючи чоботи, півчоботи та черевики), крім водонепроникного взуття та взуття із захисним металевим підноском, тис. пар	245,0	114,8	117,0	140,1	133,7	46,86	101,92	119,74	95,43

Продовження табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сандалі чоловічі з верхом зі шкіри натуральної (уключаючи з ремінцями та, що взуваються через підйом навколо великого пальця ноги), тис. пар	528,2	437,3	540,1	206,4	436,8	82,79	123,51	38,22	211,63
Сандалі жіночі з верхом зі шкіри натуральної (уключаючи з ремінцями та, що взуваються через підйом навколо великого пальця ноги), тис. пар	1112,2	660,3	80,1	613,3	727,4	59,37	12,13	765,67	118,60
Сандалі дитячі з верхом зі шкіри натуральної (уключаючи з ремінцями та, що взуваються через підйом навколо великого пальця ноги), тис. пар	50,9	34,7	-	-	13,9	68,17	-	-	-
Тапочки та інше домашнє взуття на підошві з гуми, матеріалів полімерних або шкіри та верхом зі шкіри натуральної (уключаючи кімнатні та танцювальні тапочки, пантофлі без задника), тис. пар	324,8	182,5	27,2	50,2	84,5	56,19	14,90	184,56	168,33
Тапочки та інше домашнє взуття (уключаючи кімнатні та танцювальні тапочки, пантофлі без задника), тис. пар	11387,2	10637,8	7762,1	7651,6	7678,3	93,42	72,97	98,58	100,35
Взуття на підошві з гуми, матеріалів полімерних або шкіри та верхом з текстильних матеріалів (крім тапочок та іншого домашнього взуття, спортивного взуття), тис. пар	622,3	524,9	293,4	319,4	226,3	84,35	55,90	108,86	70,85
Взуття з верхом з текстильних матеріалів інше (крім тапочок та іншого домашнього взуття, а також взуття на підошві з гуми, матеріалів полімерних або шкіри натуральної, або композиційної), тис. пар	3856,9	3936,4	3195,0	4114,8	3717,8	102,06	81,17	128,79	90,35
Взуття спортивне на підошві з гуми або матеріалів полімерних та верхом з текстильних матеріалів (уключаючи взуття для тенісу, баскетболу, гімнастики, тренувальне взуття і т.ін.), тис. пар	23,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Взуття спортивне інше (крім лижних черевиків і черевиків для ковзанярських видів спорту), тис. пар	42,3	39,1	-	-	-	92,43	-	-	-
Взуття із захисним металевим підноском на підошві з гуми, полімерних матеріалів або шкіри та верхом зі шкіри, тис. пар	919,4	662,1	659,6	752,5	787,3	72,01	99,62	114,08	104,62
Взуття дерев’яне, різне спеціалізоване та інше, н.в.і.у., тис. пар	2059,5	1958,0	1569,3	1568,1	1695,0	95,07	80,15	99,92	108,09

Побудовано за [4]

Таблиця К.2

Обсяг реалізованої продукції легкої промисловості областей Західного регіону (за видами виробництв)

Виробництво	2013		2014		2015		2016		2017	
	тис. грн.	*%*	*тис. грн.*	*%*	*тис. грн.*	*%*	*тис. грн.*	*%*	*тис. грн.*	*%*
Волинська область										
Текстильне виробництво	58323,70	38,25	89127,60	40,45	127138,80	41,77	133297,20	33,89	197848,90	31,99
Виробництво одягу	79901,50	52,40	112528,30	51,06	146136,80	48,01	210670,60	53,56	337363,00	54,54
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	14257,60	9,35	18710,30	8,49	31136,90	10,23	49402,40	12,56	83296,30	13,47
Всього	**152482,80**	**100,00**	**220366,20**	**100,00**	**304412,50**	**100,00**	**393370,20**	**100,00**	**618508,20**	**100,00**
Закарпатська область										
Текстильне виробництво	71744,10	17,40	152983,20	22,39	160948,60	16,72	193211,90	15,91	204652,60	14,71
Виробництво одягу	263394,00	63,88	404435,60	59,19	589695,70	61,27	756626,30	62,29	887502,70	63,77
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	77186,10	18,72	125902,00	18,43	211788,20	22,01	264764,70	21,80	299513,90	21,52
Всього	**412324,20**	**100,00**	**683320,80**	**100,00**	**962432,50**	**100,00**	**1214602,90**	**100,00**	**1391669,20**	**100,00**
Івано-Франківська область										
Текстильне виробництво	142620,50	54,36	165761,10	41,75	160675,80	27,94	73020,90	18,61	91480,60	24,19
Виробництво одягу	47150,70	17,97	87772,70	22,11	103099,90	17,93	108510,80	27,65	123355,90	32,61
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	72594,20	27,67	143485,50	36,14	311235,60	54,13	210939,80	53,75	163410,30	43,20
Всього	**262365,40**	**100,00**	**397019,30**	**100,00**	**575011,30**	**100,00**	**392471,50**	**100,00**	**378246,80**	**100,00**
Львівська область										
Текстильне виробництво	191212,00	20,36	306520,60	22,82	455562,10	22,00	555593,40	21,22	721770,10	21,26
Виробництво одягу	530077,30	56,43	742947,80	55,31	1070928,60	51,72	1265147,30	48,32	1492544,80	43,97
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	218019,60	23,21	293865,80	21,88	544167,40	26,28	797657,40	30,46	1180046,60	34,76
Всього	**939308,90**	**100,00**	**1343334,20**	**100,00**	**2070658,10**	**100,00**	**2618398,10**	**100,00**	**3394361,50**	**100,00**
Тернопільська область										
Текстильне виробництво	119179,30	70,65	125713,00	70,10	237308,60	77,24	227004,50	72,95	226561,10	73,14
Виробництво одягу	40741,00	24,15	48357,60	26,97	69491,70	22,62	83645,10	26,88	83192,10	26,86
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	8777,00	5,20	5251,20	2,93	424,90	0,14	520,60	0,17	0,00	0,00
Всього	**168697,30**	**100,00**	**179321,80**	**100,00**	**307225,20**	**100,00**	**311170,20**	**100,00**	**309753,20**	**100,00**
Чернівецька область										
Текстильне виробництво	н. д.	н. д.	148379,40	63,74	294432,80	59,39	305417,40	60,10	381810,80	63,67
Виробництво одягу	н. д.	н. д.	83073,70	35,69	130305,70	26,28	129672,50	25,52	154269,50	25,73
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	н. д.	н. д.	1327,30	0,57	71062,00	14,33	73111,10	14,39	63575,60	10,60
Всього	н. д.	н. д.	**232780,40**	**100,00**	**495800,50**	**100,00**	**508201,00**	**100,00**	**599655,90**	**100,00**

Авторські розрахунки за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32]

Додаток Л
Показники зовнішньоекономічної діяльності легкої промисловості України

Таблиця Л.1

Географічна структура (у розрізі основних країн-торгових партнерів) експорту товарів легкої промисловості з України, %

Країна	Частка в експорті					Темпи приросту експорту			
	2014	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2015 / 2014*	*2016 / 2015*	*2017 / 2016*	*2018 / 2017*
Велика Британія	1,09	0,96	0,87	1,11	1,23	0,62	0,86	1,51	1,22
Єгипет	5,31	5,45	6,23	4,23	3,29	0,73	1,09	0,81	0,85
Ізраїль	1,10	1,57	1,34	1,40	1,23	1,01	0,82	1,24	0,96
Індія	3,37	3,79	5,23	5,10	4,60	0,80	1,32	1,16	0,99
Індонезія	0,31	0,49	1,01	0,92	1,30	1,11	1,97	1,08	1,55
Ірак	1,32	1,24	1,03	1,11	1,36	0,66	0,79	1,28	1,34
Іран, Ісламська Республіка	1,31	1,40	1,94	1,28	0,91	0,76	1,32	0,78	0,78
Іспанія	2,16	2,74	2,76	2,91	2,89	0,89	0,96	1,25	1,09
Італія	4,58	5,19	5,31	5,71	5,55	0,80	0,97	1,28	1,06
Китай	4,96	6,29	5,04	4,71	4,65	0,90	0,76	1,11	1,08
Молдова, Республіка	1,38	1,38	1,32	1,64	1,67	0,71	0,92	1,47	1,12
Нідерланди	2,05	2,38	2,74	3,87	3,39	0,82	1,10	1,68	0,96
Німеччина	2,95	3,48	3,92	4,05	4,67	0,84	1,07	1,23	1,26
Польща	4,91	5,19	6,05	6,30	6,88	0,75	1,11	1,24	1,20
Російська Федерація	18,18	12,66	9,88	9,10	7,72	0,49	0,74	1,10	0,93
Румунія	1,08	1,49	1,97	1,95	1,97	0,98	1,26	1,17	1,11
Саудівська Аравія	1,91	2,00	1,63	1,20	1,58	0,74	0,78	0,87	1,45
Словаччина	1,24	1,23	1,30	1,52	1,83	0,70	1,01	1,39	1,32
США	1,24	1,26	1,17	1,91	2,35	0,72	0,89	1,94	1,34
Туреччина	6,61	7,27	5,64	5,82	4,97	0,78	0,74	1,23	0,93
Угорщина	2,80	2,39	2,90	3,07	3,48	0,60	1,16	1,26	1,24
Франція	0,99	1,31	1,25	0,97	1,14	0,93	0,91	0,92	1,28
Чехія	1,43	1,42	1,54	1,65	1,85	0,70	1,04	1,28	1,23
Японія	0,39	0,62	0,51	0,50	0,49	1,12	0,79	1,18	1,06

Авторські розрахунки за [8; 39]

Таблиця Л.2

Темп приросту/зниження експорту продукції легкої промисловості у регіонах України, %

Область	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
Вінницька	-5,25	-13,53	5,00	7,47	7,69	-0,40
Волинська	-2,71	-51,97	-0,40	45,19	50,52	1,70
Дніпропетровська	-5,96	-24,67	14,03	9,14	6,98	-5,70
Донецька	-39,56	-86,85	-34,19	58,22	3,44	-91,40
Житомирська	7,56	-18,59	8,12	12,58	3,90	10,80
Закарпатська	12,76	-19,57	11,54	7,25	9,12	18,40
Запорізька	-48,58	-18,78	1,40	-14,58	3,05	-62,70
Івано-Франківська	6,83	-26,27	-9,53	-6,92	-4,62	-36,70
Київська	-2,02	24,34	-0,75	29,35	-6,44	46,30
Кіровоградська	-22,07	-4,65	9,66	-2,08	2,88	-17,90
Луганська	-46,62	-80,66	40,17	14,40	5,72	-82,50
Львівська	5,99	-9,14	5,57	23,41	16,99	46,80
Миколаївська	-6,16	-42,05	6,22	42,27	20,61	-0,90
Одеська	-3,57	-16,60	7,98	21,38	-4,82	0,30
Полтавська	29,14	19,95	7,07	23,86	27,83	162,60
Рівненська	7,98	-18,74	-6,57	24,30	7,11	9,10
Сумська	-23,64	-3,28	-14,04	3,72	18,21	-22,20
Тернопільська	15,72	-52,21	-6,29	42,61	11,30	-17,70
Харківська	-7,73	-33,79	-9,09	19,85	14,48	-23,80
Херсонська	7,24	31,66	-10,25	73,90	-18,71	79,10
Хмельницька	-8,87	-26,64	8,13	29,91	17,22	10,10
Черкаська	-3,27	-18,42	38,68	-5,65	-12,73	-9,90
Чернівецька	-5,75	-17,77	-6,78	10,75	29,18	3,40
Чернігівська	-2,54	-20,45	6,79	9,39	12,78	2,20

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Л.3

Структура експорту продукції легкої промисловості регіонів України (у розрізі товарних груп), %

Область	VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена України						XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби України						XII. Взуття, головні убори, парасольки України					
	2013	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
Вінницька	2,59	2,29	1,21	1,47	2,93	3,77	97,41	97,71	98,79	98,53	97,04	96,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,10
Волинська	5,39	5,62	6,09	8,77	2,68	3,92	93,44	93,65	90,17	85,76	91,49	91,30	1,17	0,73	3,75	5,47	5,83	4,77
Дніпропетровська	1,32	0,90	2,30	4,28	7,60	11,01	96,24	96,03	96,28	90,68	87,15	87,03	2,44	3,07	1,42	5,04	5,25	1,96
Донецька	50,48	62,64	7,22	6,27	2,56	3,31	27,48	27,65	44,28	83,37	82,90	85,24	22,04	9,71	48,50	10,37	14,54	11,45
Житомирська	20,71	17,99	17,41	10,45	12,40	9,12	65,21	68,71	69,42	77,38	77,52	81,65	14,09	13,30	13,17	12,17	10,08	9,22
Закарпатська	11,04	11,14	11,19	12,72	12,73	11,60	71,55	70,53	69,87	69,92	68,71	68,68	17,41	18,34	18,94	17,37	18,56	19,72
Запорізька	0,01	2,70	2,40	0,17	0,05	0,07	50,19	35,98	43,46	25,91	13,26	28,49	49,80	61,31	54,14	73,92	86,69	71,44
Івано-Франківська	40,98	43,50	51,62	44,68	33,65	23,61	49,30	45,15	40,01	44,77	53,93	59,46	9,73	11,35	8,37	10,55	12,43	16,93
Київська	34,65	35,47	32,80	21,56	33,00	44,92	59,50	62,19	65,84	75,66	64,17	51,60	5,85	2,34	1,35	2,78	2,83	3,48
Кіровоградська	0,00	0,00	0,00	1,72	5,49	1,27	99,99	100,00	100,00	98,28	94,51	98,73	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Луганська	0,01	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	99,92	99,91	99,83	99,97	99,98	99,99	0,07	0,04	0,17	0,03	0,02	0,01
Львівська	16,67	15,37	17,40	16,91	23,84	24,52	75,87	77,94	77,88	77,72	70,75	70,11	7,46	6,69	4,72	5,37	5,40	5,38
Миколаївська	47,96	42,52	31,05	29,39	44,22	41,74	49,71	54,75	68,94	70,57	55,75	58,15	2,33	2,73	0,01	0,04	0,03	0,11
Одеська	1,22	0,73	0,13	0,53	1,22	0,82	54,81	56,21	46,40	50,44	50,47	53,23	43,98	43,07	53,47	49,04	48,31	45,95
Полтавська	3,02	0,00	0,00	0,00	1,68	1,77	96,73	99,83	99,73	99,92	98,32	98,19	0,25	0,17	0,27	0,08	0,00	0,03
Рівненська	5,18	2,30	1,91	2,70	0,53	0,40	94,52	97,38	94,93	97,03	99,26	99,47	0,30	0,33	3,16	0,27	0,21	0,13
Сумська	0,00	0,00	0,01	0,24	0,85	0,80	13,62	3,96	23,64	5,40	5,02	8,57	86,38	96,04	76,35	94,36	94,13	90,63
Тернопільська	55,60	52,46	20,73	13,99	32,55	30,98	43,56	46,81	77,93	82,77	66,16	68,34	0,83	0,73	1,34	3,23	1,30	0,68
Харківська	7,48	6,81	5,87	2,96	3,14	2,67	84,79	84,94	84,71	80,68	82,61	80,55	7,73	8,25	9,42	16,36	14,25	16,78
Херсонська	0,00	0,00	0,00	1,46	14,85	15,44	99,89	100,00	99,98	98,52	85,09	84,56	0,11	0,00	0,02	0,02	0,06	0,00
Хмельницька	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	98,06	98,11	96,45	95,44	95,51	93,96	1,94	1,89	3,55	4,56	4,49	6,01
Черкаська	13,56	14,02	12,51	6,27	0,44	0,47	86,44	85,98	87,49	93,73	99,47	99,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,23
Чернівецька	0,00	0,01	0,00	1,46	3,82	3,78	100,00	86,31	88,44	87,80	88,60	90,99	0,00	13,68	11,56	10,74	7,58	5,23
Чернігівська	1,15	1,41	1,47	1,50	2,00	2,47	64,92	59,38	54,43	49,21	45,64	40,96	33,92	39,22	44,10	49,30	52,36	56,57

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Л.4

Структура експорту продукції легкої промисловості регіонів України (у розрізі регіонів), %

Область	VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена України						XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби України						XII. Взуття, головні убори, парасольки України					
	2013	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
Вінницька	0,68	0,58	0,33	0,45	0,69	0,87	4,37	4,26	4,66	4,60	4,35	4,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,02
Волинська	0,78	0,80	0,53	0,81	0,26	0,51	2,32	2,32	1,34	1,20	1,66	2,23	0,16	0,10	0,31	0,40	0,55	0,60
Дніпропетровська	0,49	0,32	0,77	1,75	2,40	3,38	6,09	5,87	5,53	5,60	5,25	5,02	0,85	1,02	0,45	1,62	1,66	0,58
Донецька	5,36	4,07	0,08	0,05	0,02	0,03	0,50	0,31	0,08	0,10	0,13	0,13	2,19	0,59	0,49	0,06	0,12	0,09
Житомирська	10,20	9,64	9,54	6,65	6,31	4,38	5,49	6,38	6,55	7,45	7,51	7,35	6,49	6,72	6,82	6,10	5,11	4,28
Закарпатська	13,87	15,94	16,19	22,01	16,79	15,15	15,34	17,49	17,41	18,32	17,25	16,85	20,44	24,74	25,90	23,72	24,41	24,92
Запорізька	0,00	0,14	0,13	0,01	0,00	0,00	0,86	0,32	0,40	0,23	0,09	0,17	4,65	3,00	2,71	3,36	3,02	2,26
Івано-Франківська	17,03	19,53	21,46	18,03	8,98	5,45	3,50	3,51	2,87	2,73	2,74	2,58	3,78	4,80	3,29	3,36	3,31	3,79
Київська	6,99	7,09	10,24	7,17	10,08	11,65	2,05	2,15	3,54	3,81	3,73	2,51	1,10	0,44	0,40	0,73	0,86	0,87
Кіровоградська	0,00	0,00	0,00	0,10	0,22	0,05	0,88	0,70	0,84	0,85	0,72	0,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Луганська	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	9,82	5,38	1,30	1,72	1,76	1,66	0,04	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Львівська	24,23	23,94	30,93	34,04	42,09	45,97	18,82	21,03	23,85	23,68	23,78	24,68	10,14	9,81	7,93	8,54	9,51	9,75
Миколаївська	9,03	7,59	4,04	4,35	6,62	6,84	1,60	1,69	1,54	1,58	1,59	1,79	0,41	0,46	0,00	0,00	0,00	0,02
Одеська	0,15	0,09	0,02	0,08	0,15	0,09	1,15	1,16	1,00	1,11	1,20	1,08	5,04	4,85	6,33	5,61	6,02	4,80
Полтавська	0,65	0,00	0,00	0,00	0,72	0,88	3,54	4,84	7,25	7,33	7,99	9,13	0,05	0,04	0,11	0,03	0,00	0,02
Рівненська	0,60	0,29	0,25	0,35	0,06	0,04	1,88	2,14	2,12	1,91	2,17	2,08	0,03	0,04	0,39	0,03	0,02	0,01
Сумська	0,00	0,00	0,00	0,06	0,15	0,15	0,63	0,14	1,04	0,19	0,17	0,30	22,00	19,04	18,44	17,54	16,29	16,34
Тернопільська	4,16	4,59	1,09	0,74	1,74	1,67	0,56	0,71	0,70	0,66	0,67	0,69	0,06	0,06	0,07	0,13	0,07	0,04
Харківська	3,52	2,99	2,14	1,05	0,95	0,84	6,81	6,46	5,33	4,35	4,77	4,77	3,40	3,41	3,25	4,60	4,31	5,12
Херсонська	0,00	0,00	0,00	0,02	0,27	0,20	0,14	0,16	0,26	0,22	0,29	0,21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Хмельницька	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	3,48	3,26	2,94	2,96	3,44	3,55	0,38	0,34	0,59	0,74	0,85	1,17
Черкаська	1,69	1,70	1,57	1,17	0,06	0,05	1,84	1,82	1,89	2,64	2,36	1,84	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,02
Чернівецька	0,00	0,00	0,00	0,29	0,59	0,68	2,84	2,84	2,99	2,61	2,60	3,09	3,08	2,45	2,14	1,66	1,17	0,92
Чернігівська	0,57	0,69	0,72	0,84	0,87	1,10	5,50	5,03	4,58	4,17	3,78	3,42	15,73	18,07	20,37	21,76	22,70	24,38
Разом	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Л.5

Частка готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, в експорті легкої промисловості областей Західного регіону, %

Товарна група		*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Волинська область						
VIII.	Шкури необроблені, шкіра вичищена	14,30	0,00	0,00	0,00	н. д.
XI.	Текстильні матеріали та текстильні вироби	95,91	92,23	93,37	87,43	н. д.
XII.	Взуття, головні убори, парасольки	5,06	0,88	0,19	0,00	н. д.
Закарпатська область						
VIII.	Шкури необроблені, шкіра вичищена	99,73	99,59	99,83	99,75	99,98
XI.	Текстильні матеріали та текстильні вироби	98,90	99,39	99,32	99,64	99,62
XII.	Взуття, головні убори, парасольки	99,79	99,61	99,55	99,64	96,89
Івано-Франківська область						
VIII.	Шкури необроблені, шкіра вичищена	н. д.	23,62	18,98	49,4	42,81
XI.	Текстильні матеріали та текстильні вироби	н. д.	93,26	86,21	96,25	95,02
XII.	Взуття, головні убори, парасольки	н. д.	99,93	99,91	99,73	96,37
Львівська область						
VIII.	Шкури необроблені, шкіра вичищена	73,91	84,75	93,18	н. д.	н. д.
XI.	Текстильні матеріали та текстильні вироби	95,67	95,15	96,49	н. д.	н. д.
XII.	Взуття, головні убори, парасольки	83,17	80,58	71,42	н. д.	н. д.
Рівненська область						
VIII.	Шкури необроблені, шкіра вичищена	0,00	8,70	11,28	0,00	0,00
XI.	Текстильні матеріали та текстильні вироби	93,43	96,15	91,58	85,49	80,88
XII.	Взуття, головні убори, парасольки	99,11	9,80	100,00	95,71	92,86
Тернопільська область						
VIII.	Шкури необроблені, шкіра вичищена	0,00	0,00	0,00	н. д.	н. д.
XI.	Текстильні матеріали та текстильні вироби	94,84	97,13	98,17	н. д.	н. д.
XII.	Взуття, головні убори, парасольки	0,00	0,00	0,00	н. д.	н. д.
Чернівецька область						
VIII.	Шкури необроблені, шкіра вичищена	0,00	0,00	0,00	н. д.	н. д.
XI.	Текстильні матеріали та текстильні вироби	96,49	96,22	92,83	н. д.	н. д.
XII.	Взуття, головні убори, парасольки	23,03	27,47	26,43	н. д.	н. д.

Побудовано за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32]

Додаток М

Показники деревообробної продукції в Україні та країнах ЄС

Таблиця М.1

Місце України серед країн ЄС за обсягом випуску деревообробної продукції, млн. євро

Ранг	*Країна*	*2012*	*Ранг*	*Країна*	*2013*	*Ранг*	*Країна*	*2014*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2016*
1	Німеччина	82559,0	1	Німеччина	81585,0	1	Німеччина	81083,0	1	Німеччина	81845,0	1	Німеччина	82098,0
2	Італія	49236,9	2	Італія	46816,1	2	Італія	46444,9	2	Італія	47032,2	2	Італія	47965,4
3	Франція	36740,0	3	Франція	35817,0	3	Велика Британія	38521,6	3	Велика Британія	44223,2	3	Велика Британія	39788,6
4	Велика Британія	35733,2	4	Велика Британія	35576,9	4	Франція	35741,0	4	Франція	35228,0	4	Франція	35380,0
5	Іспанія	27193,0	5	Іспанія	26125,0	5	Іспанія	25836,0	5	Іспанія	27149,0	5	Іспанія	27409,0
6	Швеція	26117,1	6	Швеція	25161,9	6	Швеція	25460,0	6	Швеція	25609,8	6	Швеція	25151,4
7	Фінляндія	20419,0	7	Фінляндія	20390,0	7	Польща	20707,4	7	Польща	21834,8	7	Польща	21587,4
8	Польща	17897,3	8	Польща	19080,6	8	Фінляндія	20124,0	8	Фінляндія	20470,0	8	Фінляндія	20280,0
9	Австрія	17087,8	9	Австрія	16970,0	9	Австрія	16709,5	9	Австрія	16981,3	9	Австрія	17098,4
10	Нідерланди	13420,0	10	Нідерланди	12957,0	10	Нідерланди	12950,0	10	Нідерланди	12892,0	10	Нідерланди	13211,0
11	Бельгія	10768,0	11	Бельгія	10575,8	11	Бельгія	11046,0	11	Бельгія	10395,4	11	Бельгія	10399,6
12	Португалія	7457,4	12	Португалія	7419,0	12	Португалія	7626,8	12	Португалія	8098,4	12	Португалія	8048,7
13	Чехія	7042,5	13	Чехія	6841,4	13	Чехія	7003,5	13	Чехія	7493,1	13	Чехія	7626,8
14	**Україна**	**5165,74**	**14**	**Україна**	**5307,22**	14	Румунія	5120,8	14	Румунія	5211,7	14	Румунія	5409,9
15	Румунія	4745,4	15	Румунія	5156,1	**15**	**Україна**	**4223,63**	15	Данія	3853,6	**15**	**Україна**	**3863,22**
16	Данія	4046,0	16	Данія	3818,9	16	Данія	4006,8	16	Словаччина	3718,4	16	Данія	3778,9
17	Словаччина	3281,1	17	Словаччина	3299,3	17	Словаччина	3561,3	**17**	**Україна**	**3640,19**	17	Словаччина	3523,8
18	Угорщина	2725,4	18	Угорщина	2739,0	18	Угорщина	2842,4	18	Угорщина	3031,2	18	Угорщина	3196,6
19	Греція	2337,5	19	Латвія	2388,6	19	Латвія	2525,8	19	Латвія	2499,4	19	Латвія	2527,5
20	Латвія	2206,2	20	Ірландія	2241,7	20	Ірландія	2333,0	20	Естонія	2334,1	20	Естонія	2439,3
21	Ірландія	2084,9	21	Греція	2203,6	21	Естонія	2225,0	21	Ірландія	2264,9	21	Ірландія	2274,7
22	Естонія	1793,4	22	Естонія	1989,6	22	Греція	2173,2	22	Греція	2108,3	22	Греція	2088,7
23	Словенія	1783,8	23	Словенія	1776,9	23	Словенія	1869,6	23	Словенія	1951,1	23	Словенія	2019,7
24	Литва	1464,3	24	Литва	1635,9	24	Литва	1804,5	24	Литва	1895,4	24	Литва	1948,3
25	Хорватія	1298,7	25	Хорватія	1438,6	25	Хорватія	1552,0	25	Хорватія	1672,3	25	Хорватія	1775,1
26	Болгарія	1161,1	26	Болгарія	1202,5	26	Болгарія	1308,1	26	Болгарія	1378,0	26	Болгарія	1463,3
27	Люксембург	348,7	27	Люксембург	344,5	27	Люксембург	343,5	27	Люксембург	339,9	27	Люксембург	334,3
28	Кіпр	269,8	28	Кіпр	201,6	28	Кіпр	196,3	28	Кіпр	197,3	28	Кіпр	213,7
29	Мальта	184,1	29	Мальта	195,8	29	Мальта	193,2	29	Мальта	193,2	29	Мальта	174,6

Авторські розрахунки за [5; 100]

Таблиця М.2

Динаміка і структура проміжного споживання деревообробної продукції в Україні (за видами економічної діяльності)

Вид економічної діяльності	Обсяг, млн. грн.					Темп приросту/зниження обсягу, %					Частка деревообробної продукції у проміжному споживанні ВЕД				
	2013	2014	2013	2014	2015	2016	2017	2016	2017	2017 до 2013	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Сільське, лісове та рибне господарство	948,0	1055,0	1677,0	1407,0	1240,0	11,29	58,96	-16,10	-11,87	30,80	1,89	1,83	2,37	1,59	1,34
Добування кам'яного та бурого вугілля	170,0	122,0	302,0	219,0	220,0	-28,24	147,54	-27,48	0,46	29,41	0,34	0,21	0,43	0,25	0,24
Добування сирої нафти та природного газу	14,0	21,0	236,0	51,0	421,0	50,00	1023,81	-78,39	725,49	2907,14	0,03	0,04	0,33	0,06	0,45
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар'єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	207,0	248,0	74,0	406,0	119,0	19,81	-70,16	448,65	-70,69	-42,51	0,41	0,43	0,10	0,46	0,13
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	13140,0	16062,0	19202,0	22603,0	23360,0	22,24	19,55	17,71	3,35	77,78	26,24	27,89	27,15	25,50	25,17
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	112,0	78,0	167,0	234,0	296,0	-30,36	114,10	40,12	26,50	164,29	0,22	0,14	0,24	0,26	0,32
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	15348,0	17308,0	22537,0	29422,0	28331,0	12,77	30,21	30,55	-3,71	84,59	30,65	30,06	31,86	33,19	30,52
Виробництво коксу та коксопродуктів	98,0	8,0	5,0	6,0	6,0	-91,84	-37,50	20,00	0,00	-93,88	0,20	0,01	0,01	0,01	0,01
Виробництво продуктів нафтопереробки	26,0	8,0	20,0	35,0	34,0	-69,23	150,00	75,00	-2,86	30,77	0,05	0,01	0,03	0,04	0,04
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	529,0	1066,0	1080,0	1323,0	1409,0	101,51	1,31	22,50	6,50	166,35	1,06	1,85	1,53	1,49	1,52
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	760,0	606,0	871,0	680,0	1458,0	-20,26	43,73	-21,93	114,41	91,84	1,52	1,05	1,23	0,77	1,57
Виробництво гумових і пластмасових виробів	373,0	417,0	748,0	524,0	453,0	11,80	79,38	-29,95	-13,55	21,45	0,74	0,72	1,06	0,59	0,49
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	980,0	1177,0	1480,0	1602,0	2111,0	20,10	25,74	8,24	31,77	115,41	1,96	2,04	2,09	1,81	2,27
Металургійне виробництво	247,0	237,0	244,0	424,0	314,0	-4,05	2,95	73,77	-25,94	27,13	0,49	0,41	0,34	0,48	0,34
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	254,0	290,0	489,0	628,0	588,0	14,17	68,62	28,43	-6,37	131,50	0,51	0,50	0,69	0,71	0,63
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	36,0	63,0	44,0	56,0	42,0	75,00	-30,16	27,27	-25,00	16,67	0,07	0,11	0,06	0,06	0,05
Виробництво електричного устаткування	272,0	234,0	213,0	203,0	336,0	-13,97	-8,97	-4,69	65,52	23,53	0,54	0,41	0,30	0,23	0,36
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	212,0	267,0	225,0	284,0	325,0	25,94	-15,73	26,22	14,44	53,30	0,42	0,46	0,32	0,32	0,35
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	68,0	63,0	73,0	78,0	111,0	-7,35	15,87	6,85	42,31	63,24	0,14	0,11	0,10	0,09	0,12
Виробництво інших транспортних засобів	72,0	58,0	53,0	53,0	76,0	-19,44	-8,62	0,00	43,40	5,56	0,14	0,10	0,07	0,06	0,08
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	1777,0	1594,0	1965,0	2589,0	2111,0	-10,30	23,27	31,76	-18,46	18,80	3,55	2,77	2,78	2,92	2,27

Продовження табл. М.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	143,0	195,0	207,0	354,0	255,0	36,36	6,15	71,01	-27,97	78,32	0,29	0,34	0,29	0,40	0,27
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	224,0	125,0	334,0	264,0	361,0	-44,20	167,20	-20,96	36,74	61,16	0,45	0,22	0,47	0,30	0,39
Будівництво	1404,0	1475,0	1455,0	1743,0	4149,0	5,06	-1,36	19,79	138,04	195,51	2,80	2,56	2,06	1,97	4,47
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4929,0	4488,0	4125,0	5979,0	9319,0	-8,95	-8,09	44,95	55,86	89,06	9,84	7,79	5,83	6,75	10,04
Транспорт, складське господарство	670,0	742,0	787,0	1284,0	1409,0	10,75	6,06	63,15	9,74	110,30	1,34	1,29	1,11	1,45	1,52
Поштова і кур'єрська діяльність	32,0	29,0	26,0	8,0	116,0	-9,38	-10,34	-69,23	1350,00	262,50	0,06	0,05	0,04	0,01	0,12
Тимчасове розміщування й організація харчування	188,0	404,0	498,0	235,0	419,0	114,89	23,27	-52,81	78,30	122,87	0,38	0,70	0,70	0,27	0,45
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	1847,0	1730,0	1449,0	2398,0	2928,0	-6,33	-16,24	65,49	22,10	58,53	3,69	3,00	2,05	2,71	3,15
Телекомунікації (електрозв'язок)	88,0	107,0	74,0	109,0	103,0	21,59	-30,84	47,30	-5,50	17,05	0,18	0,19	0,10	0,12	0,11
Комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	503,0	449,0	148,0	331,0	375,0	-10,74	-67,04	123,65	13,29	-25,45	1,00	0,78	0,21	0,37	0,40
Фінансова та страхова діяльність	177,0	340,0	202,0	391,0	464,0	92,09	-40,59	93,56	18,67	162,15	0,35	0,59	0,29	0,44	0,50
Операції з нерухомим майном	247,0	191,0	352,0	1135,0	567,0	-22,67	84,29	222,44	-50,04	129,55	0,49	0,33	0,50	1,28	0,61
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	216,0	310,0	235,0	257,0	519,0	43,52	-24,19	9,36	101,95	140,28	0,43	0,54	0,33	0,29	0,56
Наукові дослідження та розробки	71,0	27,0	45,0	55,0	65,0	-61,97	66,67	22,22	18,18	-8,45	0,14	0,05	0,06	0,06	0,07
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	614,0	629,0	621,0	857,0	645,0	2,44	-1,27	38,00	-24,74	5,05	1,23	1,09	0,88	0,97	0,69
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	215,0	234,0	223,0	202,0	227,0	8,84	-4,70	-9,42	12,38	5,58	0,43	0,41	0,32	0,23	0,24
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1324,0	3454,0	5906,0	6452,0	5465,0	160,88	70,99	9,24	-15,30	312,76	2,64	6,00	8,35	7,28	5,89
Освіта	635,0	1069,0	1635,0	2590,0	1192,0	68,35	52,95	58,41	-53,98	87,72	1,27	1,86	2,31	2,92	1,28
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	315,0	94,0	257,0	622,0	377,0	-70,16	173,40	142,02	-39,39	19,68	0,63	0,16	0,36	0,70	0,41
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	250,0	222,0	159,0	191,0	212,0	-11,20	-28,38	20,13	10,99	-15,20	0,50	0,39	0,22	0,22	0,23
Надання інших видів послуг	342,0	290,0	284,0	355,0	286,0	-15,20	-2,07	25,00	-19,44	-16,37	0,68	0,50	0,40	0,40	0,31
Всього	**50077,0**	**57586,0**	**70727,0**	**88639,0**	**92814,0**	**14,99**	**22,82**	**25,33**	**4,71**	**85,34**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Авторські розрахунки за [51]

Таблиця М.3

Структура використання деревообробної продукції виробничого призначення у Польщі і Німеччині (за видами економічної діяльності)

Вид економічної діяльності	Польща		Німеччина	
	обсяг млн. дол. США	частка у підсумку, %	обсяг млн. дол. США	частка у підсумку, %
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	205,0	1,08	241,1	0,35
Видобуток та видобуток енергетичних продуктів	56,4	0,30	46,7	0,07
Видобуток корисних копалин неенергетичних продуктів	44,5	0,24	47,5	0,07
Діяльність служби підтримки гірничих робіт	1,7	0,01	1,3	0,00
Продукти харчування, напої та тютюнові вироби	1207,3	6,39	1698,2	2,48
Текстиль, одяг, шкіра та супутні товари	69,3	0,37	228,7	0,33
Дерево та вироби з деревини та корка (крім меблів)	2143,6	11,34	5847,7	8,54
Вироби з паперу та друк	3950,5	20,90	14032,4	20,49
Кокс та нафтопродукти	62,9	0,33	153,4	0,22
Хімічні та фармацевтичні продукти	329,4	1,74	1851,5	2,70
Гумові та пластмасові вироби	394,2	2,09	1036,8	1,51
Інші неметалеві мінеральні продукти	271,5	1,44	742,5	1,08
Виробництво основних металів	27,1	0,14	213,6	0,31
Вироби з металу, крім машин і устаткування	216,6	1,15	784,3	1,15
Комп'ютерні, електронні та оптичні вироби	101,9	0,54	367,9	0,54
Електричне обладнання	167,1	0,88	605,0	0,88
Машин і устаткування, не віднесені до інших угрупувань	102,1	0,54	1214,6	1,77
Автомобілі, причепи та напівпричепи	220,2	1,17	1469,9	2,15
Інше транспортні засоби	26,3	0,14	218,2	0,32
Меблі та інші виробництва; ремонт і монтаж машин і устаткування	1428,3	7,56	4058,4	5,93
Послуги з електроенергії, газу, водопостачання, каналізації, відходів та рекультивації	324,5	1,72	1416,0	2,07
Будівництво	2042,2	10,81	5856,3	8,55
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1392,8	7,37	3596,2	5,25
Транспорт, складське господарство	347,7	1,84	1431,5	2,09
Тимчасове розміщування й організація харчування	88,7	0,47	414,0	0,60
Видавнича, аудіовізуальна та мовна діяльність	715,8	3,79	5332,7	7,79
Телекомунікації	94,0	0,50	465,8	0,68
ІТ та інші інформаційні послуги	160,0	0,85	969,4	1,42
Фінансові та страхові заходи	367,7	1,95	2302,6	3,36
Операції з нерухомістю	341,1	1,80	1468,1	2,14
Інші послуги бізнес-сектору	939,4	4,97	4365,7	6,37
Державне управління та оборона; обов’язкове соціальне забезпечення	188,4	1,00	2043,4	2,98
Освіта	368,5	1,95	1610,3	2,35
Здоров’я людини та соціальна робота	286,3	1,51	1049,0	1,53
Мистецтво, розваги, відпочинок та інші види послуг	215,4	1,14	1302,3	1,90
Види економічної діяльності, всього	**18898,4**	**100,00**	**68483,0**	**100,00**

Авторські розрахунки за [92]

Таблиця М.4

Динаміка і структура витрат (проміжного споживання) деревообробних виробництв в Україні (за ВЕД)

Вид економічної діяльності	Обсяг, млн. грн.					Темп приросту/зниження обсягу, %					Частка у проміжному споживанні, %				
	2013	2014	2013	2014	2015	2016	2017	2016	2017	2017 до 2013	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Сільське, лісове та рибне господарство	2891,0	3455,0	5818,0	7260,0	10748,0	19,5	68,4	24,8	48,0	271,8	6,5	6,7	8,6	8,7	11,0
Добування кам’яного та бурого вугілля	36,0	22,0	23,0	57,0	154,0	-38,9	4,5	147,8	170,2	327,8	0,1	0,0	0,0	0,1	0,2
Добування сирої нафти та природного газу	1062,0	1177,0	2099,0	1729,0	2417,0	10,8	78,3	-17,6	39,8	127,6	2,4	2,3	3,1	2,1	2,5
Добування металевих руд, інших корисних копалин та розроблення кар’єрів; надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар’єрів	18,0	8,0	16,0	141,0	61,0	-55,6	100,0	781,3	-56,7	238,9	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1
Виробництво харчових продуктів; напоїв та тютюнових виробів	258,0	381,0	36,0	27,0	23,0	47,7	-90,6	-25,0	-14,8	-91,1	0,6	0,7	0,1	0,0	0,0
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів	102,0	178,0	66,0	481,0	535,0	74,5	-62,9	628,8	11,2	424,5	0,2	0,3	0,1	0,6	0,5
Виробництво деревини, паперу; поліграфічна діяльність та тиражування	15348,0	17308,0	22537,0	29422,0	28331,0	12,8	30,2	30,5	-3,7	84,6	34,7	33,7	33,3	35,1	28,9
Виробництво коксу та коксопродуктів	113,0	201,0	232,0	124,0	289,0	77,9	15,4	-46,6	133,1	155,8	0,3	0,4	0,3	0,1	0,3
Виробництво продуктів нафтопереробленння	385,0	541,0	673,0	950,0	1546,0	40,5	24,4	41,2	62,7	301,6	0,9	1,1	1,0	1,1	1,6
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	7373,0	8555,0	11666,0	13420,0	16050,0	16,0	36,4	15,0	19,6	117,7	16,6	16,7	17,3	16,0	16,4
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	3,0	32,0	11,0	16,0	8,0	966,7	-65,6	45,5	-50,0	166,7	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Виробництво гумових і пластмасових виробів	1199,0	1800,0	2311,0	3920,0	4740,0	50,1	28,4	69,6	20,9	295,3	2,7	3,5	3,4	4,7	4,8
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	223,0	302,0	323,0	373,0	444,0	35,4	7,0	15,5	19,0	99,1	0,5	0,6	0,5	0,4	0,5
Металургійне виробництво	215,0	181,0	245,0	404,0	754,0	-15,8	35,4	64,9	86,6	250,7	0,5	0,4	0,4	0,5	0,8
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	382,0	397,0	736,0	1009,0	1387,0	3,9	85,4	37,1	37,5	263,1	0,9	0,8	1,1	1,2	1,4
Виробництво комп’ютерів, електронної та оптичної продукції	32,0	47,0	123,0	232,0	228,0	46,9	161,7	88,6	-1,7	612,5	0,1	0,1	0,2	0,3	0,2
Виробництво електричного устаткування	48,0	64,0	125,0	106,0	224,0	33,3	95,3	-15,2	111,3	366,7	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угрупувань	380,0	511,0	728,0	1569,0	2106,0	34,5	42,5	115,5	34,2	454,2	0,9	1,0	1,1	1,9	2,1
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	57,0	80,0	171,0	341,0	361,0	40,4	113,8	99,4	5,9	533,3	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4
Виробництво інших транспортних засобів	4,0	6,0	3,0	4,0	24,0	50,0	-50,0	33,3	500,0	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Виробництво меблів; іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	219,0	255,0	251,0	436,0	486,0	16,4	-1,6	73,7	11,5	121,9	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5

Продовження табл. М.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1696,0	1927,0	2566,0	3949,0	5349,0	13,6	33,2	53,9	35,5	215,4	3,8	3,8	3,8	4,7	5,5
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	148,0	170,0	302,0	337,0	501,0	14,9	77,6	11,6	48,7	238,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
Будівництво	56,0	72,0	84,0	212,0	706,0	28,6	16,7	152,4	233,0	1160,7	0,1	0,1	0,1	0,3	0,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	7375,0	9171,0	9630,0	9533,0	10686,0	24,4	5,0	-1,0	12,1	44,9	16,7	17,9	14,2	11,4	10,9
Транспорт, складське господарство	2437,0	2566,0	3421,0	3941,0	4722,0	5,3	33,3	15,2	19,8	93,8	5,5	5,0	5,1	4,7	4,8
Поштова і кур’єрська діяльність	54,0	30,0	29,0	45,0	29,0	-44,4	-3,3	55,2	-35,6	-46,3	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0
Тимчасове розміщування й організація харчування	26,0	46,0	67,0	66,0	61,0	76,9	45,7	-1,5	-7,6	134,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення	361,0	178,0	364,0	420,0	529,0	-50,7	104,5	15,4	26,0	46,5	0,8	0,3	0,5	0,5	0,5
Телекомунікації (електрозв’язок)	96,0	69,0	128,0	131,0	201,0	-28,1	85,5	2,3	53,4	109,4	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Комп’ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг	54,0	68,0	185,0	173,0	203,0	25,9	172,1	-6,5	17,3	275,9	0,1	0,1	0,3	0,2	0,2
Фінансова та страхова діяльність	689,0	536,0	1055,0	856,0	1086,0	-22,2	96,8	-18,9	26,9	57,6	1,6	1,0	1,6	1,0	1,1
Операції з нерухомим майном	324,0	395,0	700,0	631,0	664,0	21,9	77,2	-9,9	5,2	104,9	0,7	0,8	1,0	0,8	0,7
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	256,0	166,0	309,0	538,0	1018,0	-35,2	86,1	74,1	89,2	297,7	0,6	0,3	0,5	0,6	1,0
Наукові дослідження та розробки	8,0	21,0	17,0	31,0	36,0	162,5	-19,0	82,4	16,1	350,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; наукова та технічна діяльність; ветеринарна діяльність	105,0	96,0	175,0	429,0	534,0	-8,6	82,3	145,1	24,5	408,6	0,2	0,2	0,3	0,5	0,5
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	174,0	212,0	208,0	275,0	480,0	21,8	-1,9	32,2	74,5	175,9	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5
Державне управління й оборона; обов’язкове соціальне страхування	46,0	91,0	27,0	96,0	107,0	97,8	-70,3	255,6	11,5	132,6	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1
Освіта	2,0	2,0	1,0	19,0	19,0	0,0	-50,0	1800,0	0,0	850,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Охорона здоров’я та надання соціальної допомоги	11,0	3,0	3,0	12,0	13,0	-72,7	0,0	300,0	8,3	18,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	19,0	30,0	140,0	194,0	89,0	57,9	366,7	38,6	-54,1	368,4	0,0	0,1	0,2	0,2	0,1
Надання інших видів послуг	6,0	18,0	12,0	20,0	40,0	200,0	-33,3	66,7	100,0	566,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Всього	**44291,0**	**51368,0**	**67616,0**	**83929,0**	**97989,0**	**16,0**	**31,6**	**24,1**	**16,8**	**121,2**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Авторські розрахунки за [51]

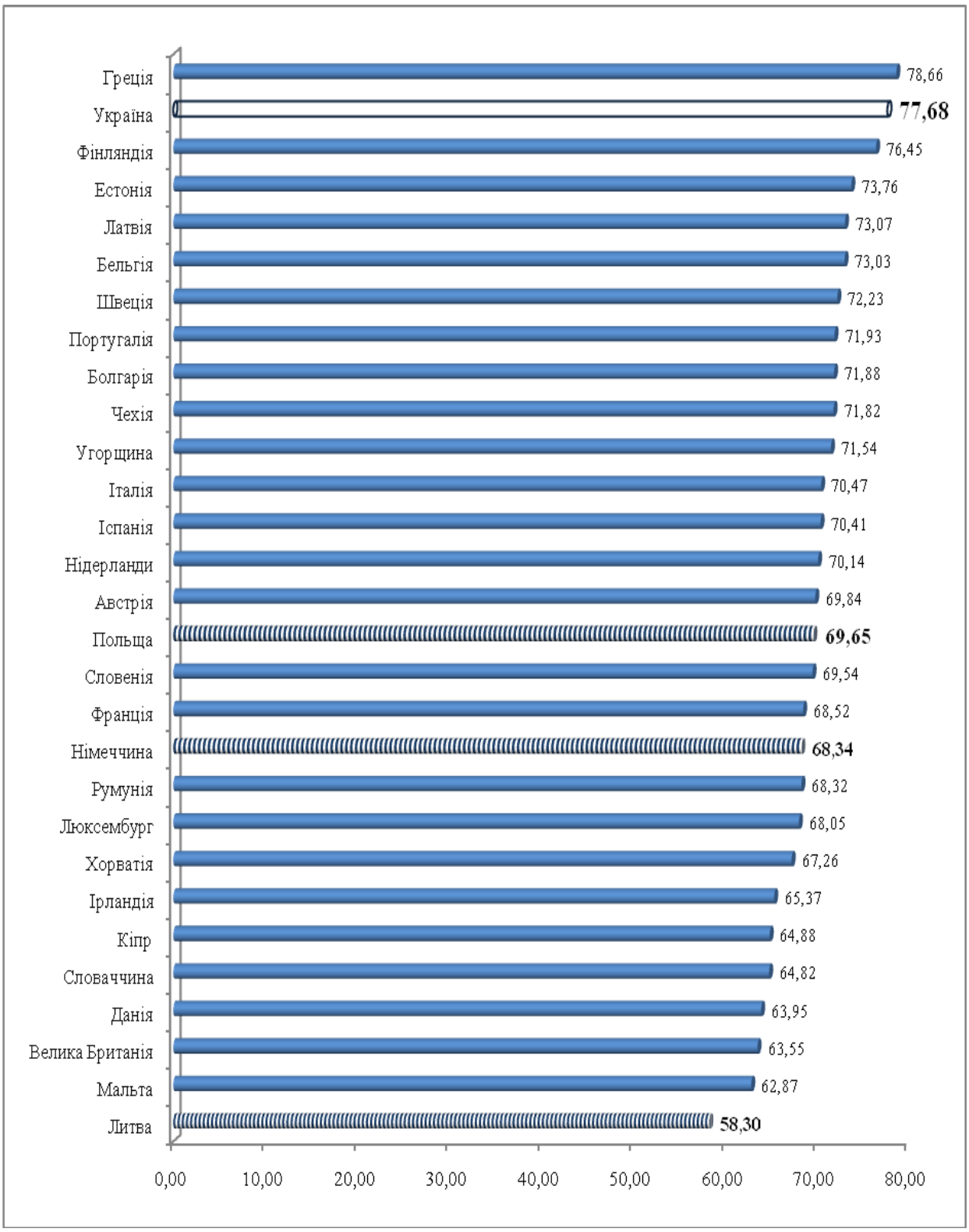

Рис. М.1. **Частка витрат у випуску деревообробної промисловості в Україні та країнах ЄС, %**

Авторські розрахунки за [5; 100]

Таблиця М.5

Структура витрат (проміжного споживання) деревообробної промисловості Польщі, Німеччині і Литви (у розрізі ВЕД)

Вид економічної діяльності	Польща		Німеччина		Литва	
	обсяг млн. дол. США	частка у підсумку, %	обсяг млн. дол. США	частка у підсумку, %	обсяг млн. дол. США	частка у підсумку, %
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	1364,7	8,08	2899,8	4,69	142,0	11,59
Видобуток та видобуток енергетичних продуктів	60,9	0,36	204,4	0,33	0,7	0,06
Видобуток корисних копалин неенергетичних продуктів	30,3	0,18	55,8	0,09	0,3	0,02
Діяльність служби підтримки гірничих робіт	9,8	0,06	5,7	0,01	0,3	0,02
Продукти харчування, напої та тютюнові вироби	146,8	0,87	670,3	1,08	10,4	0,85
Текстиль, одяг, шкіра та супутні товари	185,2	1,10	415,8	0,67	10,0	0,82
Дерево та вироби з деревини та корка (крім меблів)	2176,2	12,89	6195,2	10,01	321,2	26,21
Вироби з паперу та друк	3917,9	23,21	13684,9	22,12	211,1	17,23
Кокс та нафтопродукти	156,1	0,92	521,3	0,84	15,8	1,29
Хімічні та фармацевтичні продукти	803,3	4,76	3494,1	5,65	53,4	4,36
Гумові та пластмасові вироби	475,8	2,82	1602,2	2,59	23,9	1,95
Інші неметалеві мінеральні продукти	116,2	0,69	369,4	0,60	8,8	0,72
Виробництво основних металів	88,7	0,53	431,9	0,70	1,9	0,16
Вироби з металу, крім машин і устаткування	338,1	2,00	1314,7	2,13	21,1	1,72
Комп'ютерні, електронні та оптичні вироби	53,2	0,32	357,6	0,58	0,9	0,07
Електричне обладнання	54,5	0,32	307,6	0,50	1,1	0,09
Машин і устаткування, не віднесені до інших угрупувань	171,4	1,02	1628,3	2,63	6,3	0,51
Автомобілі, причепи та напівпричепи	71,0	0,42	472,7	0,76	1,7	0,14
Інше транспортні засоби	16,7	0,10	49,2	0,08	0,5	0,04
Меблі та інші виробництва; ремонт і монтаж машин і устаткування	307,5	1,82	855,3	1,38	33,0	2,69
Послуги з електроенергії, газу, водопостачання, каналізації, відходів та рекультивації	927,9	5,50	3491,5	5,64	39,9	3,26
Будівництво	240,4	1,42	467,0	0,75	6,2	0,51
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2231,6	13,22	6990,4	11,30	170,7	13,93
Транспорт, складське господарство	866,4	5,13	3555,8	5,75	57,7	4,71
Тимчасове розміщування й організація харчування	37,9	0,22	193,9	0,31	3,5	0,29
Видавнича, аудіовізуальна та мовна діяльність	77,4	0,46	854,6	1,38	3,2	0,26
Телекомунікації	36,2	0,21	222,7	0,36	2,4	0,20
ІТ та інші інформаційні послуги	116,7	0,69	737,6	1,19	0,9	0,07
Фінансові та страхові заходи	252,7	1,50	1833,5	2,96	10,6	0,87
Операції з нерухомістю	157,9	0,94	1053,1	1,70	13,6	1,11
Інші послуги бізнес-сектору	674,6	4,00	4810,1	7,78	29,8	2,43
Державне управління та оборона; обов'язкове соціальне забезпечення	11,4	0,07	43,7	0,07	0,8	0,07
Освіта	16,7	0,10	37,1	0,06	0,6	0,05
Здоров'я людини та соціальна робота	155,8	0,92	8,8	0,01	0,4	0,03
Мистецтво, розваги, відпочинок та інші види послуг	113,2	0,67	326,1	0,53	2,9	0,24
Податки за вирахуванням субсидій на проміжні та кінцеві продукти (оплачуються в іноземних країнах)	46,0	0,27	221,9	0,36	4,8	0,39
Податки за вирахуванням субсидій на проміжні та кінцеві продукти (оплачуються у вітчизняних установах, включають мито на імпортовані продукти)	373,8	2,21	1478,1	2,39	13,0	1,06
Види економічної діяльності, всього	**16880,7**	**100,00**	**61862,0**	**100,00**	**1225,4**	**100,00**

Авторські розрахунки за [92]

Таблиця М.6

Частка експорту у випуску деревообробної промисловості країн ЄС, %

Країна	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*
Бельгія	11,28	11,49	12,69	11,37
Болгарія	16,32	15,53	15,19	12,98
Чехія	16,06	16,25	15,28	15,64
Данія	…	7,09	8,39	8,82
Німеччина	5,07	5,92	5,74	5,81
Естонія	47,68	47,72	48,02	45,69
Ірландія	13,99	14,49	14,39	15,27
Греція	10,18	7,94	7,60	8,19
Іспанія	3,81	4,22	4,35	4,63
Франція	4,47	4,64	5,00	5,13
Хорватія	21,78	22,28	22,86	24,02
Італія	…	3,20	3,24	3,23
Кіпр	…	0,47	0,80	0,62
Латвія	45,75	46,40	50,45	52,00
Литва	…	32,09	32,75	35,73
Люксембург	…	…	…	…
Угорщина	9,77	10,62	11,03	11,23
Мальта	0,80	…	…	…
Нідерланди	2,26	2,66	2,78	2,64
Австрія	19,69	18,77	19,31	20,05
Польща	13,39	12,42	12,14	12,67
Португалія	17,26	17,82	17,88	17,85
Румунія	30,63	30,30	29,73	27,09
Словенія	19,48	19,72	20,35	21,92
Словаччина	11,94	11,58	10,91	13,02
Фінляндія	10,17	10,41	10,57	11,01
Швеція	9,55	9,15	…	8,68
Велика Британія	0,70	0,68	0,49	0,50

Авторські розрахунки за [95; 100]

Таблиця М.7

Місце України серед країн ЄС за обсягом експорту деревообробної продукції, млн. євро

Ранг	*Країна*	*2012*	*Ранг*	*Країна*	*2013*	*Ранг*	*Країна*	*2014*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2016*
1	Німеччина	18500,1	1	Німеччина	18080,9	1	Німеччина	20399,9	1	Німеччина	20205,2	1	Німеччина	20596,4
2	Швеція	12520,9	2	Фінляндія	11318,3	2	Фінляндія	11063,3	2	Фінляндія	11690,4	2	Фінляндія	11889,1
3	Фінляндія	9925,4	3	Австрія	8190,8	3	Італія	8218,9	3	Італія	8402,9	3	Італія	8408,9
4	Австрія	8172,7	4	Франція	6457,2	4	Австрія	7910,9	4	Австрія	8189,0	4	Австрія	8039,6
5	Франція	7194,4	5	Польща	5906,1	5	Франція	7012,3	5	Франція	7214,5	5	Польща	6444,2
6	Польща	5414,9	6	Іспанія	5077,1	6	Польща	6108,6	6	Польща	6354,7	6	Іспанія	5107,4
7	Іспанія	4918,6	7	Бельгія	4589,6	7	Іспанія	4942,7	7	Іспанія	4977,3	7	Бельгія	4622,1
8	Бельгія	4580,7	8	Нідерланди	4053,7	8	Бельгія	4701,9	8	Бельгія	4695,6	8	Нідерланди	4277,7
9	Велика Британія	3138,7	9	Велика Британія	3197,8	9	Нідерланди	4250,5	9	Нідерланди	4678,2	9	Велика Британія	2973,3
10	Чехія	2586,5	10	Чехія	2627,5	10	Велика Британія	3251,6	10	Велика Британія	3188,8	10	Чехія	2969,8
11	Португалія	2065,1	11	Португалія	2139,8	11	Чехія	2730,3	11	Чехія	2966,4	11	Португалія	2389,7
12	Румунія	1506,3	12	Румунія	1826,0	12	Португалія	2240,4	12	Португалія	2420,4	12	Румунія	1813,8
13	**Україна**	**1354,6**	**13**	**Україна**	**1390,0**	13	Румунія	1816,5	13	Румунія	1846,5	13	Латвія	1487,4
14	Латвія	1134,2	14	Словаччина	1348,3	14	Словаччина	1369,1	14	Словаччина	1450,7	14	Словаччина	1419,4
15	Естонія	1104,6	15	Латвія	1260,3	15	Естонія	1336,4	15	Латвія	1431,6	15	Естонія	1391,5
16	Угорщина	939,4	16	Естонія	1208,1	16	Латвія	1335,1	16	Естонія	1391,3	**16**	**Україна**	**1243,2**
17	Данія	936,9	17	Угорщина	980,5	**17**	**Україна**	**1202,7**	**17**	**Україна**	**1220,4**	17	Угорщина	1113,9
18	Словенія	877,6	18	Словенія	916,3	18	Угорщина	1057,0	18	Угорщина	1112,8	18	Словенія	1073,1
19	Литва	586,7	19	Хорватія	533,8	19	Словенія	965,1	19	Словенія	1020,6	19	Данія	992,2
20	Хорватія	507,2	20	Ірландія	529,7	20	Данія	902,6	20	Данія	950,7	20	Литва	958,8
21	Греція	498,0	21	Греція	459,2	21	Литва	814,7	21	Литва	875,6	21	Хорватія	747,0
22	Болгарія	371,8	22	Болгарія	421,0	22	Хорватія	601,5	22	Хорватія	676,5	22	Ірландія	687,4
23	Мальта	96,5	23	Мальта	115,0	23	Ірландія	596,8	23	Ірландія	632,2	23	Болгарія	482,6
24	Ірландія	…	24	Данія	…	24	Болгарія	444,4	24	Болгарія	474,7	24	Греція	478,8
25	Італія	…	25	Італія	…	25	Греція	437,5	25	Греція	446,9	25	Кіпр	…
26	Кіпр	…	26	Кіпр	…	26	Кіпр	…	26	Кіпр	…	26	Люксембург	…
27	Люксембург	…	27	Литва	…	27	Люксембург	…	27	Люксембург	…	27	Мальта	…
28	Нідерланди	…	28	Люксембург	…	28	Мальта	…	28	Мальта	…	28	Швеція	…
29	Словаччина	…	29	Швеція	…	29	Швеція	…	29	Швеція	…	29	Франція	…

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця М.8

Динаміка експорту деревообробної продукції України у розрізі товарних груп

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	2013	2018	Темп приросту/ зниження обсягу, %
		Обсяг експорту, тис. дол. США	Обсяг експорту, тис. дол. США	
44	Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля	1143733	1492584	30,50
45	Корок та вироби з нього	32	1029	3115,63
46	Вироби із соломи та інших матеріалів для плетіння	637	1053	65,31
47	Маса з деревини або з целюлози; папір або картон з макулатури	1241	2458	98,07
48	Папір і картон; вироби з них	1079851	482498	-55,32
49	Друкована продукція	165681	63894	-61,44

Авторські розрахунки за [81]

Таблиця М.9

Динаміка і структура експорту товарної групи 44 “Деревина і вироби з деревини, деревне вугілля” в Україні

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	2013		2018		Темп приросту/ зниження обсягу, %
		обсяг, тис. дол. США	у % до підсумку	обсяг, тис. дол. США	у % до підсумку	
4401	Деревина паливна; деревна тріска або стружка	107142	9,37	146671	9,8	36,89
4402	Вугілля деревне	41145	3,60	70780	4,7	72,03
4403	Лісоматеріали необроблені	237544	20,77	197	0,0	-99,92
4404	Деревина бондарна; колоди; палі, кілки, стовпи, деревина лущена	359	0,03	1437	0,1	300,28
4405	Шерсть деревна або тонка стружка; борошно деревне	588	0,05	3024	0,2	414,29
4406	Шпали дерев’яні для залізничних чи трамвайних колій	2422	0,21	1242	0,1	-48,72
4407	Лісоматеріали оброблені, завтовшки більш як 6 мм	273028	23,87	586149	39,3	114,68
4408	Листи для облицювання, листи для фанери не більш як 6 мм	82507	7,21	198188	13,3	140,21
4409	Пилопродукція з деревини у вигляді профільованого погонажу	19772	1,73	23635	1,6	19,54
4410	Плити деревостружкові та подібні	102930	9,00	89290	6,0	-13,25
4411	Плити деревоволокнисті	49912	4,36	25621	1,7	-48,67
4412	Фанера клеєна, панелі фанеровані	51574	4,51	55500	3,7	7,61
4413	Деревина пресована	0	0,00	23	0,0	
4414	Рами дерев’яні для картин, фотографій, дзеркал	53	0,00	440	0,0	730,19
4415	Тара з деревини, барабани для кабелів, піддони з деревини	18646	1,63	64173	4,3	244,16
4416	Бочки, барила, чани, діжки та їх частини з деревини	2070	0,18	7216	0,5	248,60
4417	Інструменти, оправи та ручки для інструментів з деревини	4883	0,43	7005	0,5	43,46
4418	Вироби столярні та теслярські будівельні деталі	124961	10,93	174250	11,7	39,44
4419	Посуд та прибори столові або кухонні, дерев’яні	1080	0,09	747	0,1	-30,83
4420	Дерев’яні декоративні вироби, предмети меблів, крім 94 групи	687	0,06	1026	0,1	49,34
4421	Інші вироби з дерева	22432	1,96	35968	2,4	60,34
Всього		**1143735**	**100,00**	**1492582**	**100,0**	**30,50**

Авторські розрахунки за [81]

Таблиця М.10

Структура імпорту товарної групи 48 “Папір і картон; вироби з них”, тис. дол. США

Код за УКТЗЕД	Товарна позиція	Україна		Польща		Німеччина	
		2013	2018	2013	2018	2013	2018
4801	Папір газетний	3,16	3,14	1,69	2,00	4,74	3,21
4802	Папір і картон некрейдовані; папір ручного відливання	15,34	16,57	10,29	6,86	14,93	12,95
4803	Паперові туалетні серветки, рушники, пелюшки, скатертини, вата, полотно	1,74	1,66	2,72	2,67	2,76	2,22
4804	Крафт-папір і картон, некрейдовані	3,96	6,72	4,75	4,25	9,73	11,27
4805	Інші папір та картон, некрейдовані, не піддані додатковому обробленню	5,43	5,39	16,91	21,78	5,47	6,99
4806	Пергамент рослинний, калька, пергамін, лощений папір	0,38	0,60	1,38	2,30	1,38	2,39
4807	Папір та картон багатошарові, без покриття або просочення поверхні	0,31	0,24	0,61	0,59	0,41	0,44
4808	Папір та картон гофровані	0,57	0,51	0,85	1,34	0,64	0,69
4809	Папір копіювальний, самокопіювальний	0,17	0,23	1,04	0,76	0,17	0,16
4810	Папір та картон, покриті з одного або двох боків каоліном	20,07	20,19	19,21	19,57	24,24	22,89
4811	Папір, картон, вата, полотна з покриттям, просочені, крім 4803, 4809, 4810	11,36	17,86	14,16	12,32	7,96	7,96
4812	Блоки, плити та пластини фільтрувальні, з паперової маси	0,22	0,28	0,05	0,07	0,04	0,05
4813	Папір цигарковий	2,73	4,53	2,59	2,62	1,56	1,17
4814	Шпалери та настінні покриття; папір прозорий для вікон	1,88	1,28	0,62	0,72	0,28	0,24
4816	Папір копіювальний, самокопіювальний та інший (крім 4809)	0,03	0,05	0,10	0,16	0,02	0,02
4817	Конверти, листівки, коробки, сумки з паперу чи картону	0,19	0,06	0,30	0,11	0,55	0,51
4818	Папір, целюлозна вата, інші вироби санітарно-гігієнічного, побутового, господарського та медичного призначення	21,44	4,20	6,05	4,63	7,08	7,06
4819	Ящики, коробки, мішки та інша тара з паперу, картону, целюлозної вати	5,30	9,42	10,87	10,67	10,66	11,53
4820	Інші канцелярські товари з паперу, картону	2,00	0,97	0,63	1,12	2,05	2,33
4821	Етикетки та ярлики з паперу або картону	0,91	1,24	2,15	2,00	1,93	2,17
4822	Бобіни, котушки та інші основи для намотування з паперу, картону	0,23	0,14	0,19	0,24	0,26	0,22
4823	Інші папір, картон, целюлозна вата, полотна розрізані	2,57	4,73	2,83	3,23	3,15	3,54
	Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [81; 95]

Додаток Н

Показники сировинного потенціалу деревообробних виробництв України і країн ЄС

Таблиця Н.1

Місце України серед країн ЄС за площею лісів і запасом деревини

Ранг	*Країна*	*Площа лісів, тис. га*	*Ранг*	*Країна*	*Запас деревини, млн. м^3*
1	Швеція	28073,0	1	Німеччина	3663,0
2	Фінляндія	22218,0	2	Швеція	2988,5
3	Іспанія	18417,9	3	Франція	2860,0
4	Франція	16989,0	4	Польща	2540,0
5	Німеччина	11419,0	5	Фінляндія	2319,9
6	**Україна**	**9699,0**	**6**	**Україна**	**2102,0**
7	Польща	9435,0	7	Румунія	1930,4
8	Італія	9297,0	8	Італія	1384,7
9	Румунія	6861,0	9	Іспанія	1212,0
10	Греція	3903,0	10	Австрія	1155,0
11	Австрія	3869,0	11	Чехія	791,2
12	Болгарія	3823,0	12	Болгарія	699,0
13	Латвія	3356,0	13	Латвія	665,0
14	Португалія	3182,1	14	Велика Британія	652,0
15	Велика Британія	3144,0	15	Словаччина	532,1
16	Чехія	2667,4	16	Литва	515,0
17	Естонія	2232,0	17	Естонія	476,3
18	Литва	2180,0	18	Словенія	431,6
19	Угорщина	2069,1	19	Хорватія	414,9
20	Словаччина	1940,0	20	Угорщина	377,1
21	Хорватія	1922,0	21	Греція	193,0
22	Словенія	1248,0	22	Бельгія	187,7
23	Ірландія	754,0	23	Данія	125,2
24	Бельгія	683,4	24	Ірландія	116,8
25	Данія	612,2	25	Нідерланди	80,9
26	Нідерланди	376,0	26	Люксембург	26,0
27	Кіпр	172,7	27	Кіпр	11,1
28	Люксембург	86,8	28	Мальта	0,1
29	Мальта	0,4	29	Португалія	…

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця Н.2

Місце України серед країн ЄС за обсягом заготовленої ліквідної деревини, тис. м^3

Ранг	*Країна*	*2011*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2017*
1	Швеція	71900,0	1	Швеція	74300,0	1	Швеція	72880,0
2	Німеччина	56141,6	2	Фінляндія	59410,9	2	Фінляндія	63279,0
3	Франція	55040,6	3	Німеччина	55612,7	3	Німеччина	53491,0
4	Фінляндія	52777,9	4	Франція	51012,1	4	Франція	51200,0
5	Польща	37180,0	5	Польща	41375,0	5	Польща	45348,0
6	Австрія	18695,7	**6**	**Україна**	**18333,2**	6	Чехія	19387,0
7	**Україна**	**17510,3**	7	Австрія	17549,5	**7**	**Україна**	**18913,9**
8	Іспанія	15427,8	8	Іспанія	17427,5	8	Австрія	17647,0
9	Чехія	15381,0	9	Чехія	16163,0	9	Іспанія	17566,0
10	Румунія	14358,6	10	Румунія	15314,7	10	Румунія	14492,0
11	Латвія	12833,5	11	Латвія	12294,4	11	Португалія	13534,0
12	Португалія	10961,4	12	Португалія	11654,7	12	Італія	13052,0
13	Велика Британія	10020,5	13	Велика Британія	10571,9	13	Латвія	12896,0
14	Словаччина	9212,9	14	Естонія	9515,0	14	Велика Британія	10934,0
15	Італія	7744,5	15	Словаччина	8994,6	15	Естонія	9948,0
16	Естонія	7110,0	16	Литва	6414,0	16	Словаччина	9361,0
17	Литва	7004,0	17	Болгарія	6372,1	17	Литва	6747,0
18	Угорщина	6232,5	18	Угорщина	5744,0	18	Болгарія	6198,0
19	Болгарія	6205,0	19	Хорватія	5178,5	19	Угорщина	5689,0
20	Хорватія	5258,0	20	Словенія	5054,4	20	Хорватія	5307,0
21	Бельгія	5128,0	21	Італія	5052,4	21	Словенія	4509,0
22	Словенія	3387,9	22	Данія	3482,8	22	Данія	3482,8
23	Ірландія	2635,3	23	Ірландія	2908,0	23	Ірландія	3220,0
24	Греція	1196,3	24	Нідерланди	2245,7	24	Нідерланди	3151,0
25	Нідерланди	981,8	25	Кіпр	10,6	25	Люксембург	433,0
26	Кіпр	8,5	26	Мальта	…	26	Кіпр	16,0
27	Мальта	…	27	Бельгія	…	27	Мальта	…
28	Данія	…	28	Греція	…	28	Бельгія	…
29	Люксембург	…	29	Люксембург	…	29	Греція	…

Авторські розрахунки за [37; 95]

Таблиця Н.3

Місце України серед країн ЄС за обсягом заготовленої ділової деревини, тис. м^3

Ранг	*Країна*	*2011*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2017*
1	Швеція	66000,0	1	Швеція	67300,0	1	Швеція	65380,0
2	Фінляндія	45526,2	2	Фінляндія	51446,4	2	Фінляндія	55330,0
3	Німеччина	45358,2	3	Німеччина	45119,0	3	Німеччина	43562,0
4	Польща	32200,2	4	Польща	35878,5	4	Польща	40099,0
5	Франція	28387,2	5	Франція	25050,0	5	Франція	25361,0
6	Австрія	13630,5	6	Чехія	13827,0	6	Чехія	17011,0
7	Чехія	13467,0	7	Іспанія	12904,6	7	Іспанія	14642,0
8	Латвія	11649,1	8	Австрія	12570,5	8	Австрія	12738,0
9	Іспанія	11527,8	9	Латвія	11094,4	9	Португалія	12486,0
10	Португалія	10361,4	10	Португалія	10702,1	10	Латвія	10696,0
11	Румунія	10344,5	11	Румунія	10235,4	11	Румунія	9578,0
12	Велика Британія	8786,7	12	Велика Британія	8650,7	12	Велика Британія	8838,0
13	Словаччина	8569,9	13	Словаччина	8434,8	13	Словаччина	8770,0
14	Україна	7989,4	14	Україна	8302,6	14	Україна	7296,6
15	Литва	5346,0	15	Естонія	6440,0	15	Естонія	6842,0
16	Естонія	5229,0	16	Литва	4304,0	16	Литва	4662,0
17	Бельгія	4235,3	17	Словенія	3812,2	17	Словенія	3470,0
18	Хорватія	3836,0	18	Болгарія	3523,9	18	Хорватія	3449,0
19	Болгарія	3364,0	19	Хорватія	3409,7	19	Болгарія	3209,0
20	Угорщина	3017,6	20	Угорщина	3064,8	20	Ірландія	3006,0
21	Ірландія	2440,8	21	Ірландія	2705,2	21	Угорщина	2862,0
22	Італія	2356,0	22	Італія	2048,5	22	Італія	2213,0
23	Словенія	2051,7	23	Данія	1468,2	23	Данія	1468,2
24	Данія	1467,9	24	Нідерланди	848,7	24	Нідерланди	819,0
25	Нідерланди	691,8	25	Кіпр	3,1	25	Люксембург	351,0
26	Греція	339,2	26	Мальта	…	26	Кіпр	2,0
27	Люксембург	243,9	27	Бельгія	…	27	Мальта	…
28	Мальта	…	28	Греція	…	28	Бельгія	…
29	Кіпр	…	29	Люксембург	…	29	Греція	…

Авторські розрахунки за [37; 95]

Таблиця Н.4

Місце України серед країн ЄС за обсягом заготовленої паливної деревини (включно з деревиною для виробництва деревного вугілля), тис. м^3

Ранг	*Країна*	*2011*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2017*
1	Франція	26653,4	1	Франція	25962,1	1	Франція	25839,0
2	Німеччина	10783,4	**2**	**Україна**	**10965,1**	**2**	**Україна**	**11617,3**
3	**Україна**	**9520,9**	3	Німеччина	10493,8	3	Італія	10839,0
4	Фінляндія	7251,8	4	Фінляндія	7964,5	4	Німеччина	9929,0
5	Швеція	5900,0	5	Швеція	7000,0	5	Фінляндія	7949,0
6	Італія	5388,5	6	Польща	5496,5	6	Швеція	7500,0
7	Австрія	5065,1	7	Румунія	5079,3	7	Польща	5248,0
8	Польща	4979,8	8	Австрія	4979,1	8	Румунія	4914,0
9	Румунія	4014,2	9	Іспанія	4522,9	9	Австрія	4909,0
10	Іспанія	3900,0	10	Естонія	3075,0	10	Естонія	3106,0
11	Угорщина	3214,9	11	Італія	3004,0	11	Болгарія	2989,0
12	Болгарія	2841,0	12	Болгарія	2848,2	12	Іспанія	2923,0
13	Чехія	1914,0	13	Угорщина	2679,2	13	Угорщина	2827,0
14	Естонія	1881,0	14	Чехія	2336,0	14	Чехія	2376,0
15	Литва	1658,0	15	Литва	2110,0	15	Нідерланди	2332,0
16	Хорватія	1422,0	16	Данія	2014,6	16	Латвія	2200,0
17	Словенія	1336,2	17	Велика Британія	1921,2	17	Велика Британія	2096,0
18	Велика Британія	1233,8	18	Хорватія	1768,7	18	Литва	2085,0
19	Латвія	1184,4	19	Нідерланди	1397,0	19	Данія	2014,6
20	Данія	1115,4	20	Словенія	1242,2	20	Хорватія	1858,0
21	Бельгія	892,8	21	Латвія	1200,0	21	Португалія	1048,0
22	Греція	857,2	22	Португалія	952,6	22	Словенія	1039,0
23	Словаччина	643,0	23	Словаччина	559,8	23	Словаччина	591,0
24	Португалія	600,0	24	Ірландія	202,8	24	Ірландія	214,0
25	Нідерланди	290,0	25	Люксембург	69,5	25	Люксембург	82,0
26	Ірландія	194,5	26	Кіпр	7,5	26	Кіпр	14,0
27	Кіпр	3,5	27	Мальта	0,0	27	Мальта	…
28	Мальта	…	28	Греція	…	28	Бельгія	…
29	Люксембург	…	29	Бельгія	…	29	Греція	…

Авторські розрахунки за [37; 95]

Таблиця Н.5

Місце України серед країн ЄС за часткою паливної деревини (включно з деревиною для виробництва деревного вугілля) у заготовленій ліквідній деревині, %

Ранг	*Країна*	*2011*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2016*	*Ранг*	*Країна*	*2017*
1	Греція	71,7	1	Кіпр	70,7	1	Італія	83,0	1	Кіпр	87,5
2	Італія	69,6	2	Нідерланди	62,2	2	Кіпр	81,3	2	Італія	83,0
3	**Україна**	**54,4**	3	Італія	59,5	3	Нідерланди	70,7	3	Нідерланди	74,0
4	Угорщина	51,6	4	Данія	57,8	4	Данія	57,8	**4**	**Україна**	**61,4**
5	Франція	48,4	**5**	**Україна**	**56,9**	**5**	**Україна**	**57,6**	5	Данія	57,8
6	Болгарія	45,8	6	Франція	50,9	6	Франція	50,6	6	Франція	50,5
7	Кіпр	41,7	7	Угорщина	46,6	7	Угорщина	47,2	7	Угорщина	49,7
8	Словенія	39,4	8	Болгарія	44,7	8	Болгарія	45,7	8	Болгарія	48,2
9	Нідерланди	29,5	9	Хорватія	34,2	9	Хорватія	34,2	9	Хорватія	35,0
10	Румунія	28,0	10	Румунія	33,2	10	Румунія	34,2	10	Румунія	33,9
11	Австрія	27,1	11	Литва	32,9	11	Естонія	31,2	11	Естонія	31,2
12	Хорватія	27,0	12	Естонія	32,3	12	Литва	30,9	12	Литва	30,9
13	Естонія	26,5	13	Австрія	28,4	13	Австрія	27,4	13	Австрія	27,8
14	Іспанія	25,3	14	Іспанія	26,0	14	Словенія	23,6	14	Словенія	23,0
15	Литва	23,7	15	Словенія	24,6	15	Люксембург	19,9	15	Велика Британія	19,2
16	Німеччина	19,2	16	Німеччина	18,9	16	Німеччина	18,0	16	Люксембург	18,9
17	Бельгія	17,4	17	Велика Британія	18,2	17	Іспанія	18,0	17	Німеччина	18,6
18	Фінляндія	13,7	18	Чехія	14,5	18	Велика Британія	17,4	18	Латвія	17,1
19	Польща	13,4	19	Фінляндія	13,4	19	Чехія	13,3	19	Іспанія	16,6
20	Чехія	12,4	20	Польща	13,3	20	Латвія	13,3	20	Фінляндія	12,6
21	Велика Британія	12,3	21	Латвія	9,8	21	Польща	12,5	21	Чехія	12,3
22	Латвія	9,2	22	Швеція	9,4	22	Фінляндія	11,6	22	Польща	11,6
23	Швеція	8,2	23	Португалія	8,2	23	Швеція	9,2	23	Швеція	10,3
24	Ірландія	7,4	24	Ірландія	7,0	24	Португалія	8,3	24	Португалія	7,7
25	Словаччина	7,0	25	Словаччина	6,2	25	Ірландія	7,1	25	Ірландія	6,6
26	Португалія	5,5	26	Бельгія	…	26	Словаччина	5,6	26	Словаччина	6,3
27	Данія	…	27	Греція	…	27	Бельгія	…	27	Бельгія	…
28	Люксембург	…	28	Люксембург	…	28	Греція	…	28	Греція	…
29	Мальта	…	29	Мальта	…	29	Мальта	…	29	Мальта	…

Авторські розрахунки за [37; 95]

Таблиця Н.6

Динаміка заготовленої в Україні ліквідної деревини (за видами)

Вид деревини	Обсяги заготівель, тис. м^3							Темп приросту / зниження, %					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ліквідна деревина	**17510,3**	**17507,0**	**18022,0**	**18333,2**	**19267,7**	**19606,0**	**18914,0**	**0,0**	**2,9**	**1,7**	**5,1**	**1,8**	**-3,5**
Лісоматеріали круглі (ділова деревина) для виробництва	*7989,4*	*7850,8*	*8102,1*	*8158,8*	*8302,6*	*8311,3*	*7296,6*	*-1,7*	*3,2*	*0,7*	*1,8*	*0,1*	*-12,2*
в т. ч:													
пиломатеріалів і заготовок, клеєної фанери та шпону	6300,0	6306,0	6644,8	7053,7	7019,8	6946,1	5909,2	0,1	5,4	6,2	-0,5	-1,0	-14,9
балансової деревини (круглої та колотої)	1117,7	1025,9	986,1	721,5	811,9	873,3	761,4	-8,2	-3,9	-26,8	12,5	7,6	-12,8
інших сортиментів лісоматеріалів круглих	571,7	518,9	471,2	383,6	470,9	491,9	626,0	-9,2	-9,2	-18,6	22,8	4,5	27,3
Паливна деревина (включаючи деревину для виробництва деревного вугілля)	*9520,9*	*9655,9*	*9919,8*	*10174,4*	*10965,1*	*11294,0*	*11617,0*	*1,4*	*2,7*	*2,6*	*7,8*	*3,0*	*2,9*
в т. ч:													
дрова для опалення	4369,0	4584,2	4960,9	5573,1	6293,8	6922,0	7172,0	4,9	8,2	12,3	12,9	10,0	3,6
дров'яна деревина для технологічних потреб	4532,5	4398,8	4367,2	4601,3	4671,3	4372,4	4445,3	-3,0	-0,7	5,4	1,5	-6,4	1,7

Авторські розрахунки за [37]

Таблиця Н.7

Місце України серед країн ЄС за обсягом заготовленої продукції пиломатеріалів і заготовок, клеєної фанери та шпону, тис. м^3

Ранг	*Країна*	*2011*	*Ранг*	*Країна*	*2015*	*Ранг*	*Країна*	*2016*
1	Швеція	33800,0	1	Швеція	35900,0	1	Швеція	36700,0
2	Німеччина	29016,1	2	Німеччина	30381,5	2	Німеччина	29834,0
3	Фінляндія	19641,6	3	Фінляндія	22124,7	3	Фінляндія	24472,0
4	Франція	18035,2	4	Польща	16401,7	4	Польща	17879,0
5	Польща	14721,7	5	Франція	16208,3	5	Франція	16699,0
6	Австрія	10385,7	6	Австрія	9490,8	6	Чехія	11488,0
7	Чехія	8838,0	7	Чехія	8964,0	7	Австрія	9535,0
8	Румунія	7764,8	8	Румунія	8643,5	8	Румунія	7854,0
9	Латвія	7651,6	9	Латвія	7032,8	9	Латвія	7267,0
10	**Україна**	**6300,0**	**10**	**Україна**	**7019,8**	10	Велика Британія	6738,0
11	Велика Британія	5991,7	11	Велика Британія	6329,3	**11**	**Україна**	**5909,2**
12	Словаччина	5278,5	12	Словаччина	4762,0	12	Іспанія	5555,0
13	Литва	3618,0	13	Естонія	4012,0	13	Словаччина	5079,0
14	Естонія	3330,0	14	Іспанія	3809,8	14	Естонія	4245,0
15	Бельгія	2677,3	15	Литва	3177,0	15	Литва	3494,0
16	Іспанія	2615,0	16	Словенія	2530,8	16	Словенія	2495,0
17	Хорватія	2461,0	17	Хорватія	2451,1	17	Хорватія	2392,0
18	Португалія	2433,3	18	Португалія	1949,3	18	Ірландія	1951,0
19	Словенія	1581,6	19	Болгарія	1648,0	19	Португалія	1869,0
20	Болгарія	1520,0	20	Ірландія	1559,3	20	Болгарія	1202,0
21	Ірландія	1391,4	21	Угорщина	1161,8	21	Угорщина	1197,0
22	Угорщина	1231,6	22	Італія	1098,1	22	Італія	1037,0
23	Італія	1000,4	23	Данія	944,2	23	Данія	944,2
24	Данія	779,2	24	Нідерланди	385,7	24	Нідерланди	315,0
25	Нідерланди	325,6	25	Кіпр	3,1	25	Люксембург	129,0
26	Греція	278,2	26	Мальта	…	26	Кіпр	2,0
27	Люксембург	132,1	27	Бельгія	…	27	Мальта	…
28	Кіпр	4,9	28	Греція	…	28	Бельгія	…
29	Мальта	…	29	Люксембург	…	29	Греція	…

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця Н.8

Темп приросту/зниження експорту ліквідної деревини в Україні і країнах ЄС, %

Країна	*2007*	*2008*	*2009*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Україна	**17,3**	**0,0**	**0,0**	**13,6**	**2,6**	**0,4**	**14,4**	**0,0**	**-13,8**	**-30,3**	**-99,3**
Європейський Союз	***7,4***	***-11,1***	***-13,7***	***22,8***	***11,7***	***-8,9***	***13,1***	***0,6***	***-10,6***	***1,4***	***-0,8***
Бельгія	-20,6	34,9	-38,3	27,7	18,1	4,6	19,3	3,8	2,8	…	…
Болгарія	54,4	-53,7	-32,6	144,2	35,3	12,2	-35,4	74,2	-54,7	-6,0	-5,5
Чехія	-15,1	-20,1	36,1	-32,6	95,7	12,5	10,2	14,2	-8,0	15,6	25,5
Данія	85,8	13,1	13,8	-24,7	-7,0	-24,4	6,7	56,1	-14,4	-2,5	0,0
Німеччина	1,6	-7,4	-44,2	-3,8	-2,2	-7,0	-2,2	3,0	10,7	4,3	0,3
Естонія	-6,8	0,8	-18,0	92,4	14,1	-8,3	20,1	-3,0	-9,0	4,5	-0,7
Ірландія	-0,3	-14,9	8,8	22,7	-11,1	-35,1	77,2	-7,0	-8,0	23,4	-78,6
Греція	6,1	-54,9	-79,0	-10,7	49,9	…	…	-59,5	70,1	…	…
Іспанія	30,0	118,0	-25,7	60,3	…	…	47,9	6,9	-25,7	2,9	-32,1
Франція	5,0	-10,4	40,8	32,7	-3,3	-26,3	3,0	-7,9	-0,7	-9,4	1,9
Хорватія	-7,9	-12,8	3,3	9,7	30,9	-10,0	26,8	9,2	-24,2	15,5	-12,1
Італія	4,4	94,0	-20,0	75,5	122,7	66,9	15,9	-5,8	25,6	-15,8	4,9
Кіпр	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
Латвія	8,3	-11,5	-3,1	54,6	-4,1	-16,7	-8,1	0,4	-21,5	-2,9	-2,8
Литва	50,3	-28,2	-37,1	85,8	38,0	-19,9	28,3	-5,0	-16,6	1,1	0,0
Люксембург	-18,9	25,8	-39,0	-55,9	68,9	143,2	-1,8	…	…	…	…
Угорщина	-2,7	-35,1	10,3	22,7	3,7	3,2	8,3	-11,4	-17,5	0,8	-14,0
Мальта	…	…	…	…	…	…	…	0,0	300,0	-100,0	…
Нідерланди	17,5	-24,9	-16,9	15,7	-15,4	9,4	…	…	9,9	-25,4	8,3
Австрія	19,3	10,0	-20,5	28,0	5,0	-18,3	-0,2	-13,6	10,6	5,6	-0,1
Польща	-20,9	12,5	149,9	59,1	9,8	5,2	53,4	-5,2	-8,5	2,7	8,4
Португалія	7,3	-12,3	-54,2	62,6	12,9	-11,0	25,6	-17,6	-70,7	6,1	51,5
Румунія	-5,8	43,6	-12,6	91,0	93,8	-29,5	32,1	-31,6	-40,4	-50,0	18,4
Словенія	29,3	2,6	5,9	10,1	35,4	15,9	17,1	53,9	12,5	15,0	-12,3
Словаччина	24,3	49,3	17,3	-4,5	4,7	-10,7	30,3	8,6	-22,1	-7,3	-17,7
Фінляндія	-8,7	9,2	-24,7	-7,0	45,6	-4,6	27,1	-1,8	-3,1	6,3	9,2
Швеція	27,6	-36,9	-50,7	3,9	-29,0	-8,1	-5,4	-16,9	-1,8	-5,2	32,7
Велика Британія	16,9	-9,8	-50,8	51,7	16,5	41,1	-0,8	-31,5	26,2	-17,2	-50,8

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця Н.9

Частка ділової деревини в експорті ліквідної деревини України і країн ЄС, %

Країна	*2002*	*2003*	*2004*	*2005*	*2006*	*2007*	*2008*	*2009*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Україна	**99,3**	**86,0**	**87,4**	**89,5**	**81,6**	**76,0**	**76,0**	**76,0**	**79,9**	**72,5**	**72,9**	**76,4**	**66,0**	**59,2**	**53,3**	**1,1**
Європейський Союз	***93,3***	***90,6***	***92,3***	***92,5***	***92,5***	***93,3***	***92,6***	***88,2***	***88,5***	***89,2***	***87,7***	***87,7***	***87,6***	***87,2***	***88,5***	***90,4***
Бельгія	97,5	94,4	98,0	96,9	99,2	99,2	99,4	97,3	98,0	98,4	97,8	98,0	97,7	98,0	…	…
Болгарія	86,9	86,9	80,9	77,9	74,6	88,3	82,0	73,7	71,4	55,2	52,7	44,0	46,8	42,7	34,2	63,2
Чехія	91,6	93,1	92,3	91,5	90,5	94,9	95,0	95,1	94,8	96,9	96,6	96,1	96,7	96,6	96,4	96,8
Данія	99,7	99,7	99,9	94,6	99,5	96,3	96,8	95,3	90,9	85,4	80,8	80,7	81,5	74,0	80,0	80,0
Німеччина	99,5	99,7	99,4	99,0	99,0	98,9	98,0	96,2	96,6	96,9	96,8	96,6	95,8	95,7	96,6	96,7
Естонія	93,2	90,0	94,4	93,9	96,9	97,3	94,4	84,7	91,7	93,2	93,2	89,2	92,3	89,4	89,7	90,6
Ірландія	97,8	99,5	99,7	100,0	99,7	100,0	98,3	98,3	100,0	100,0	99,9	99,9	100,0	99,7	99,7	98,8
Греція	0,2	18,9	6,7	1,1	99,7	99,8	99,8	99,0	99,4	99,0	…	93,5	85,7	88,2	…	…
Іспанія	72,3	69,0	62,5	63,0	54,4	68,1	86,9	93,0	95,7	…	93,6	96,2	94,2	92,3	93,6	97,6
Франція	91,9	91,0	90,2	89,3	86,8	88,8	88,6	89,5	89,1	88,3	85,8	86,3	87,0	85,9	87,9	88,2
Хорватія	82,4	82,7	72,1	70,3	67,5	62,4	66,9	58,5	70,1	55,2	44,3	42,6	32,4	32,4	35,5	28,1
Італія	98,0	96,5	98,9	95,6	86,4	95,7	98,1	98,0	97,9	99,2	98,4	94,5	87,8	87,8	90,7	91,1
Кіпр	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
Латвія	94,5	87,9	91,4	91,9	89,4	89,1	87,1	70,5	75,8	83,6	93,7	92,7	94,8	94,5	93,0	88,4
Литва	98,9	94,8	96,6	96,3	92,8	97,2	94,9	86,7	92,2	92,7	91,9	88,5	88,3	86,8	89,9	89,9
Люксембург	61,1	77,1	79,7	83,4	99,9	99,0	100,0	100,0	87,9	88,2	89,4	88,3				
Угорщина	76,8	77,9	76,9	78,0	83,7	82,7	79,9	75,0	78,0	75,9	71,6	75,1	77,1	71,7	71,4	77,1
Мальта	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
Нідерланди	94,2	93,0	97,4	94,5	94,9	93,7	92,2	88,1	93,8	94,2	86,4		92,0	94,8	93,5	99,1
Австрія	96,8	91,4	90,2	92,8	93,0	95,1	96,2	90,5	92,6	94,0	93,5	93,4	92,0	98,4	98,7	98,4
Польща	93,5	93,4	94,8	92,5	84,1	86,7	84,6	89,1	91,4	94,7	93,6	92,3	92,1	92,5	95,3	94,3
Португалія	99,8	99,9	99,8	99,6	99,4	99,4	99,8	97,7	99,8	99,4	99,3	99,3	99,4	98,2	92,0	97,4
Румунія	92,0	57,8	61,3	57,2	58,4	86,6	81,6	74,4	74,8	83,9	60,8	62,2	61,7	53,7	53,8	63,6
Словенія	82,2	78,4	74,8	70,2	70,1	71,7	65,6	66,1	67,0	70,8	77,7	77,3		85,9	88,1	81,4
Словаччина	92,3	87,0	94,4	93,2	98,8	95,0	95,8	94,5	94,9	94,4	87,0	85,3	86,5	89,2	88,1	97,0
Фінляндія	98,9	97,6	98,9	99,3	98,7	98,6	99,1	98,9	96,3	92,7	87,3	87,7	84,5	85,2	87,5	93,8
Швеція	98,3	99,1	97,7	99,0	98,6	98,0	95,8	97,4	96,9	94,9	96,8	97,6	97,7	90,1	95,5	97,7
Велика Британія	30,1	23,6	80,1	78,2	81,6	82,1	87,3	84,1	74,3	79,8	51,4	62,0	61,9	34,6	38,3	94,4

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця Н.10

Частка експорту в обсязі заготовленої ліквідної деревини України і країн ЄС, %

Країна	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Україна	**23,7**	**23,6**	**25,1**	**28,5**	**27,4**	**21,2**	**7,3**
Європейський Союз	***10,1***	***9,4***	***10,5***	***10,3***	***9,1***	***9,0***	***8,8***
Бельгія	20,1	…	…	…	…	…	…
Болгарія	14,8	…	10,8	20,8	8,2	7,7	7,5
Чехія	23,4	26,9	29,1	33,0	29,0	30,8	35,1
Данія	…	…	20,1	31,4	24,5	23,9	23,9
Німеччина	6,7	6,7	6,5	6,5	7,0	7,8	7,7
Естонія	39,4	35,2	40,2	37,4	28,6	27,8	28,4
Ірландія	11,8	7,8	13,0	11,8	10,5	12,8	2,5
Греція	26,1	…	6,2	…	…	…	…
Іспанія	…	…	16,6	16,9	11,8	13,0	8,2
Франція	13,1	10,3	10,7	9,7	9,8	8,9	9,1
Хорватія	20,5	17,0	22,7	22,7	19,7	22,8	19,5
Італія	1,4	…	…	3,3	4,8	1,6	1,6
Кіпр	0,0	…	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Латвія	41,0	35,0	…	31,4	25,8	24,1	23,3
Литва	28,4	23,0	29,0	26,4	25,3	24,3	24,3
Люксембург	…	…	…	…	…	…	…
Угорщина	18,6	20,1	21,5	…	16,5	17,1	14,4
Мальта	…	…	…	…	…	…	…
Нідерланди	43,8	49,3	…	42,2	25,8	13,3	14,9
Австрія	5,8	4,9	5,1	4,5	4,8	5,3	5,0
Польща	5,1	5,3	7,9	7,1	6,4	6,5	6,5
Португалія	10,3	9,4	11,9	9,4	2,6	2,5	3,6
Румунія	5,8	3,6	5,1	3,5	2,1	1,0	1,3
Словенія	33,7	39,6	45,4	46,8	53,1	57,3	60,0
Словаччина	29,1	29,2	38,7	37,0	29,4	26,4	21,5
Фінляндія	1,4	1,3	1,6	1,5	1,4	1,5	1,5
Швеція	1,2	1,2	1,1	0,9	0,9	0,8	1,1
Велика Британія	7,2	10,1	9,4	6,2	8,3	6,7	3,3

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця Н.11

Частка експорту в обсязі заготовленої ділової деревини України і країн ЄС, %

Країна	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Україна	**37,7**	**38,5**	**42,6**	**42,3**	**36,5**	**25,4**	**0,2**
Європейський Союз	***11,6***	***10,7***	***12,0***	***11,6***	***10,2***	***10,3***	***10,3***
Бельгія	23,9	…	…	…	…	…	…
Болгарія	15,1	…	8,6	17,9	6,4	4,9	9,2
Чехія	25,9	30,0	32,6	36,9	32,8	34,2	38,7
Данія	46,1	…	41,9	66,2	43,0	45,4	45,4
Німеччина	8,1	7,9	7,9	7,8	8,3	9,2	9,1
Естонія	49,9	44,6	52,7	48,0	37,7	36,3	37,4
Ірландія	12,7	8,5	14,0	12,7	11,3	13,8	2,7
Греція	91,0	…	…	…	…	…	…
Іспанія	17,1	14,1	20,5	20,5	14,7	14,8	9,6
Франція	22,5	18,3	19,4	17,1	17,2	15,8	16,1
Хорватія	15,5	10,4	13,0	12,0	9,7	12,3	8,4
Італія	4,5	…	…	8,3	10,4	8,3	8,8
Кіпр	…	…	…	…	…	…	…
Латвія	37,8	36,2		33,1	27,1	25,9	24,8
Литва	34,5	31,0	39,1	34,1	32,7	31,6	31,6
Люксембург	62,4	…	…	…	…	…	…
Угорщина	29,2	28,7	30,8		22,2	23,2	22,2
Мальта	…	…	…	…	…	…	…
Нідерланди	58,6	61,2	104,5	54,3	64,9	42,5	56,8
Австрія	7,5	6,4	6,6	5,8	6,6	7,2	6,9
Польща	5,6	5,7	8,4	7,5	6,9	7,0	7,0
Португалія	10,9	9,9	12,6	9,8	2,8	2,5	3,8
Румунія	6,7	3,2	4,8	3,1	1,7	0,9	1,2
Словенія	39,4	46,3	52,4	…	60,4	66,1	63,4
Словаччина	29,6	27,4	36,1	34,1	28,0	24,6	22,3
Фінляндія	1,5	1,4	1,6	1,5	1,4	1,4	1,7
Швеція	1,3	1,2	1,2	0,9	0,8	0,8	1,2
Велика Британія	6,6	6,0	6,8	4,6	3,5	3,1	3,8

Авторські розрахунки за [95]

Таблиця Н.12

Частка експорту в обсязі заготовленої паливної деревини, %

Країна	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*
Україна	**12,01**	**11,60**	**10,73**	**17,46**	**20,17**	**17,83**	**13,03**
Європейський Союз	*4,98*	*5,13*	*5,61*	*5,74*	*5,19*	*4,50*	*3,64*
Бельгія	1,88	…	…	…	…	…	…
Болгарія	14,49	…	13,51	24,33	10,58	11,13	5,75
Чехія	5,85	6,78	7,88	8,01	6,87	8,32	9,18
Данія	10,35	…	6,34	9,45	11,05	8,27	8,27
Німеччина	1,08	1,20	1,06	1,34	1,61	1,46	1,35
Естонія	10,05	9,00	13,68	10,25	9,37	9,21	8,60
Ірландія	0,04	0,07	0,13	0,07	0,43	0,48	0,93
Греція	0,36	…	0,58	…	…	…	…
Іспанія	1,98	…	2,85	4,34	3,51	4,65	1,13
Франція	3,18	2,85	2,79	2,51	2,74	2,13	2,12
Хорватія	34,04	34,75	50,56	39,56	38,96	42,99	40,10
Італія	0,02	…	…	0,63	0,98	0,17	0,18
Кіпр	…	…	…	…	…	…	…
Латвія	72,92	23,6	23,36	16,19	14,64	12,71	15,82
Литва	8,80	5,87	9,69	9,81	10,17	7,91	7,91
Люксембург	…	…	…	…	…	…	…
Угорщина	8,69	11,49	11,30	…	10	10,36	6,69
Мальта	…	…	…	…	…	…	…
Нідерланди	8,66	22,14	22,07	11,88	2,15	1,17	0,17
Австрія	1,27	1,11	1,18	1,20	0,27	0,26	0,29
Польща	2,03	2,56	4,6	4,41	3,63	2,42	3,24
Португалія	1,23	1,21	1,38	1,03	0,58	2,38	1,24
Румунія	3,35	4,56	5,74	4,18	2,88	1,41	1,38
Словенія	25,01	26,34	31,18	26,44	30,55	28,77	48,41
Словаччина	23,44	52,88	66,64	81,98	50,84	56,7	10,15
Фінляндія	0,74	1,15	1,43	1,73	1,57	1,57	0,77
Швеція	0,78	0,44	0,32	0,25	0,90	0,39	0,24
Велика Британія	11,85	37,29	24,45	14,52	29,84	23,82	0,95

Авторські розрахунки за [95]

Додаток П
Сировинний потенціал деревообробної промисловості регіонів України

Таблиця П.1

Темп приросту/зниження обсягу заготовленої ліквідної деревини, %

Ранг	*Область*	*2015*	*Ранг*	*Область*	*2016*	*Ранг*	*Область*	*2017*	*Ранг*	*Область*	*2018*
1	Донецька	98,65	1	Луганська	30,30	1	Луганська	26,77	1	Херсонська	34,62
2	Дніпропетровська	32,63	2	Дніпропетровська	20,66	2	Волинська	15,53	2	Харківська	25,71
3	Луганська	25,96	3	Донецька	12,98	3	Черкаська	6,01	3	Кіровоградська	15,72
4	Одеська	18,02	4	Рівненська	10,59	4	Хмельницька	4,19	4	Волинська	9,63
5	Запорізька	13,68	5	Чернігівська	9,69	5	Тернопільська	4,15	5	Полтавська	8,46
6	Хмельницька	13,49	6	Житомирська	8,81	6	Сумська	1,23	6	Дніпропетровська	7,92
7	Полтавська	12,37	7	Хмельницька	7,44	7	Київська	-0,15	7	Київська	7,63
8	Харківська	11,31	8	Київська	6,12	8	Рівненська	-1,16	8	Рівненська	7,36
9	Кіровоградська	10,91	9	Волинська	4,78	9	Житомирська	-1,25	9	Хмельницька	6,98
10	Київська	9,92	10	Кіровоградська	3,49	10	Вінницька	-1,80	10	Черкаська	6,86
11	Миколаївська	7,44	11	Одеська	3,27	11	Івано-Франківська	-4,25	11	Сумська	5,34
12	Івано-Франківська	7,19	12	Миколаївська	2,28	12	Львівська	-5,23	12	Житомирська	3,82
13	Черкаська	6,13	13	Харківська	2,06	13	Закарпатська	-9,21	13	Закарпатська	3,09
14	Закарпатська	5,74	14	Сумська	-0,23	14	Чернігівська	-9,47	14	Львівська	2,77
15	Волинська	4,57	15	Івано-Франківська	-0,85	15	Чернівецька	-12,57	15	Вінницька	1,05
16	Тернопільська	4,00	16	Львівська	-3,23	16	Миколаївська	-15,88	16	Івано-Франківська	-0,67
17	Чернігівська	3,47	17	Черкаська	-3,65	17	Донецька	-17,58	17	Чернігівська	-1,05
18	Житомирська	3,34	18	Полтавська	-4,14	18	Одеська	-18,23	18	Тернопільська	-3,70
19	Рівненська	2,82	19	Запорізька	-4,39	19	Дніпропетровська	-22,14	19	Чернівецька	-5,00
20	Львівська	1,78	20	Вінницька	-5,16	20	Харківська	-24,52	20	Запорізька	-8,50
21	Вінницька	0,62	21	Тернопільська	-8,75	21	Запорізька	-25,35	21	Одеська	-8,80
22	Сумська	-0,95	22	Закарпатська	-8,77	22	Кіровоградська	-25,41	22	Луганська	-17,18
23	Чернівецька	-11,05	23	Чернівецька	-9,37	23	Полтавська	-27,61	23	Донецька	-18,18
24	Херсонська	-37,00	24	Херсонська	-22,28	24	Херсонська	-32,47	24	Миколаївська	-22,25

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця П.2

Темп приросту/зниження обсягу заготовленої ділової деревини, %

Ранг	*Область*	*2015*	*Ранг*	*Область*	*2016*	*Ранг*	*Область*	*2017*	*Ранг*	*Область*	*2018*
1	Донецька	151,06	1	Донецька	25,42	1	Миколаївська	7,81	1	Черкаська	144,54
2	Дніпропетровська	52,56	2	Одеська	20,30	2	Хмельницька	6,54	2	Херсонська	118,04
3	Волинська	22,52	3	Херсонська	19,30	3	Волинська	4,46	3	Кіровоградська	101,31
4	Харківська	12,43	4	Кіровоградська	14,41	4	Херсонська	3,60	4	Тернопільська	98,95
5	Миколаївська	10,11	5	Чернігівська	11,12	5	Тернопільська	0,72	5	Хмельницька	51,09
6	Хмельницька	8,37	6	Хмельницька	8,33	6	Вінницька	-0,78	6	Львівська	39,88
7	Закарпатська	7,09	7	Рівненська	8,01	7	Сумська	-4,40	7	Харківська	36,68
8	Івано-Франківська	5,29	8	Волинська	6,09	8	Івано-Франківська	-5,15	8	Рівненська	36,40
9	Тернопільська	4,42	9	Харківська	2,54	9	Черкаська	-6,92	9	Київська	33,94
10	Чернігівська	3,96	10	Сумська	1,42	10	Рівненська	-7,36	10	Одеська	26,37
11	Кіровоградська	3,50	11	Житомирська	-1,56	11	Одеська	-12,22	11	Сумська	20,37
12	Черкаська	3,28	12	Вінницька	-2,16	12	Чернігівська	-12,78	12	Чернігівська	19,66
13	Луганська	3,13	13	Івано-Франківська	-2,63	13	Чернівецька	-14,28	13	Волинська	17,93
14	Полтавська	1,30	14	Луганська	-2,74	14	Київська	-15,84	14	Луганська	14,32
15	Одеська	-0,36	15	Полтавська	-2,96	15	Львівська	-17,49	15	Полтавська	10,92
16	Львівська	-1,53	16	Закарпатська	-4,15	16	Житомирська	-18,74	16	Івано-Франківська	8,80
17	Рівненська	-2,12	17	Київська	-4,45	17	Луганська	-18,97	17	Закарпатська	7,72
18	Сумська	-2,78	18	Львівська	-8,04	18	Закарпатська	-23,23	18	Вінницька	4,75
19	Київська	-2,92	19	Черкаська	-9,25	19	Дніпропетровська	-29,52	19	Чернівецька	-0,70
20	Житомирська	-3,60	20	Миколаївська	-9,44	20	Полтавська	-40,21	20	Житомирська	-6,26
21	Вінницька	-8,49	21	Чернівецька	-15,59	21	Кіровоградська	-40,44	21	Дніпропетровська	-26,15
22	Чернівецька	-10,67	22	Тернопільська	-17,99	22	Харківська	-43,32	22	Миколаївська	-32,10
23	Херсонська	-65,16	23	Дніпропетровська	-29,43	23	Донецька	-69,59	23	Донецька	-53,33
24	Запорізька	-	24	Запорізька	-	24	Запорізька	-	24	Запорізька	-

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця П.3

Темп приросту/зниження обсягу заготовленої паливної деревини, %

Ранг	*Область*	*2015*	*Ранг*	*Область*	*2016*	*Ранг*	*Область*	*2017*	*Ранг*	*Область*	*2018*
1	Донецька	92,48	1	Луганська	34,48	1	Волинська	40,00	1	Херсонська	29,15
2	Дніпропетровська	30,93	2	Дніпропетровська	25,66	2	Луганська	30,96	2	Харківська	22,81
3	Луганська	29,60	3	Житомирська	17,62	3	Черкаська	12,58	3	Дніпропетровська	9,64
4	Полтавська	26,14	4	Рівненська	14,27	4	Житомирська	11,16	4	Житомирська	9,05
5	Одеська	18,61	5	Київська	11,80	5	Рівненська	7,20	5	Полтавська	6,70
6	Київська	18,31	6	Донецька	11,07	6	Київська	7,04	6	Закарпатська	0,66
7	Хмельницька	16,42	7	Чернігівська	7,83	7	Сумська	6,70	7	Вінницька	-0,40
8	Кіровоградська	13,75	8	Хмельницька	6,97	8	Тернопільська	5,02	8	Київська	-1,87
9	Запорізька	13,68	9	Одеська	2,81	9	Хмельницька	2,92	9	Волинська	-4,05
10	Харківська	10,88	10	Миколаївська	2,66	10	Львівська	2,59	10	Чернівецька	-7,33
11	Рівненська	10,81	11	Волинська	2,00	11	Закарпатська	0,40	11	Сумська	-7,75
12	Житомирська	10,07	12	Харківська	1,87	12	Вінницька	-2,20	12	Запорізька	-8,50
13	Івано-Франківська	8,97	13	Івано-Франківська	0,76	13	Івано-Франківська	-3,48	13	Івано-Франківська	-8,78
14	Черкаська	7,78	14	Львівська	0,11	14	Чернігівська	-5,04	14	Кіровоградська	-9,57
15	Миколаївська	7,36	15	Кіровоградська	-0,31	15	Донецька	-8,56	15	Одеська	-9,99
16	Закарпатська	4,90	16	Черкаська	-0,53	16	Чернівецька	-11,61	16	Львівська	-16,25
17	Вінницька	4,49	17	Сумська	-1,78	17	Полтавська	-14,70	17	Донецька	-16,28
18	Львівська	4,21	18	Запорізька	-4,39	18	Миколаївська	-16,57	18	Хмельницька	-17,66
19	Тернопільська	3,88	19	Полтавська	-5,32	19	Харківська	-17,27	19	Луганська	-18,97
20	Чернігівська	2,85	20	Чернівецька	-5,47	20	Одеська	-18,42	20	Миколаївська	-21,88
21	Сумська	0,83	21	Тернопільська	-6,05	21	Кіровоградська	-19,40	21	Чернігівська	-26,53
22	Чернівецька	-11,29	22	Вінницька	-6,27	22	Дніпропетровська	-21,72	22	Рівненська	-26,53
23	Волинська	-20,27	23	Закарпатська	-11,68	23	Запорізька	-25,35	23	Тернопільська	-28,76
24	Херсонська	-35,61	24	Херсонська	-23,39	24	Херсонська	-33,98	24	Черкаська	-50,99

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця П.4

Загибель лісових насаджень, га

Регіон	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	**20864**	**16414**	**20187**	**16428**	**17642**	**27768**	**19405**	**20111**	**15069**
Вінницька	108	193	242	194	455	99	37	22	31
Волинська	…	…	…	…	…	…	2348	3006	4513
Дніпропетровська	1797	194	228	58	216	109	172	333	134
Донецька	1124	1334	249	243	135	20	24	236	83
Житомирська	727	944	1123	1047	1384	1839	2329	792	993
Закарпатська	1744	1882	2138	1424	2019	2288	2156	987	1307
Запорізька	8	4	37	40	15	12	26	210	81
Івано-Франківська	1172	1020	1002	997	1101	1148	829	159	390
Київська	497	479	321	470	12	467	75	7374	1888
Кіровоградська	376	515	437	489	537	708	28	88	87
Луганська	3040	1061	1361	689	1243	9230	567	1147	385
Львівська	…	…	…	…	…	…	1173	700	514
Миколаївська	250	101	141	120	175	271	137	123	15
Одеська	1727	269	1052	367	355	592	609	279	16
Полтавська	249	97	56	…	60	…	…	…	…
Рівненська	…	…	…	…	…	…	4756	2587	2595
Сумська	238	309	476	578	500	349	286	28	12
Тернопільська	113	192	181	147	133	114	88	1	67
Харківська	148	84	43	…	31	3	…	143	20
Херсонська	612	297	2663	408	912	537	607	1153	614
Хмельницька	177	241	365	317	342	503	655	305	167
Черкаська	…	…	…	…	…	…	632	184	236
Чернівецька	767	1071	1282	1228	1058	758	522	35	34
Чернігівська	336	326	772	857	1024	881	1287	164	783

Авторські розрахунки за [10-33; 36]

Таблиця П.5

Показники відтвореності і заготівлі лісів

Регіон	Площа відтворення лісів, тис. га		Площа, на якій здійснювалась заготівля деревини, тис. га		Співвідношення площ заготівлі і відтворення лісів, %		Темп приросту/ зниження відтворення лісів, %	Темп приросту/ зниження площ заготівлі лісів, %
	2010	2018	2010	2018	2010	2018	2018 до 2010	2018 до 2010
Україна	**70,10**	**51,52**	**419,10**	**445,50**	**16,70**	**11,56**	**-26,51**	**6,30**
Вінницька	3,00	1,79	16,00	17,60	18,80	10,18	-40,33	9,94
Волинська	4,00	5,67	31,20	31,30	12,80	18,11	41,83	0,42
Дніпропетровська	1,90	0,16	3,60	2,90	52,80	5,34	-91,79	-18,86
Донецька	2,00	0,34	3,80	3,80	52,60	8,74	-83,25	0,89
Житомирська	6,40	8,46	62,20	68,10	10,30	12,42	32,20	9,51
Закарпатська	2,20	2,67	25,70	24,40	8,60	10,91	21,23	-4,89
Запорізька	2,00	0,62	1,50	1,30	133,30	46,46	-69,20	-11,60
Івано-Франківська	2,40	3,04	25,80	28,30	9,30	10,76	26,83	9,65
Київська	2,90	4,34	30,90	29,90	9,40	14,53	49,59	-3,36
Кіровоградська	2,30	0,54	4,50	4,70	51,10	11,33	-76,74	4,98
Луганська	6,20	1,02	9,10	10,00	68,10	10,15	-83,63	9,92
Львівська	3,30	3,15	25,90	27,80	12,70	11,32	-4,58	7,43
Миколаївська	2,70	0,10	2,20	1,80	122,70	5,48	-96,44	-20,36
Одеська	3,40	0,21	3,30	4,30	103,00	4,74	-93,94	31,64
Полтавська	2,20	1,38	7,60	8,00	28,90	17,17	-37,50	5,38
Рівненська	5,20	6,27	36,90	42,00	14,10	14,92	20,56	13,83
Сумська	2,40	1,70	21,30	24,10	11,30	7,06	-29,00	13,32
Тернопільська	0,90	0,77	7,50	7,50	12,00	10,39	-14,00	-0,63
Харківська	1,20	0,58	15,50	18,40	7,70	3,14	-51,75	18,79
Херсонська	1,90	0,19	1,60	1,30	118,80	14,40	-90,16	-18,81
Хмельницька	2,40	1,54	15,30	17,10	15,70	9,02	-35,83	11,53
Черкаська	1,70	1,49	20,30	20,20	8,40	7,35	-12,65	-0,52
Чернівецька	2,30	1,59	12,00	12,50	19,20	12,68	-30,83	4,58
Чернігівська	3,40	3,69	27,00	29,20	12,60	12,67	8,65	7,99

Авторські розрахунки за [10-33; 36; 37]

Додаток Р
Показники виробничої та зовнішньоекономічної діяльності деревообробних виробництв

Таблиця Р.1

Індекс виробництва деревообробної продукції в Україні, %

Вид продукції	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Деревина хвойних порід	100,0	100,2	107,3	113,3	122,1	н. д.
Шпон, листи для фанери клеєної, деревина інша, уздовж розпиляна, розділена на шари чи лущена, завтовшки 6 мм і менше, з деревини листяних порід	н. д.	104,8	116,4	102,1	0,5	н. д.
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід	104,8	109,1	97,4	97,3	99,4	101,6
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини	149,1	78,5	98,8	86,4	125,3	91,3
Двері та їх коробки та пороги, з деревини	150,2	82,0	90,8	79,1	110,8	103,6
Папір та картон	103,2	90,1	92,0	100,5	107,4	н. д.

Побудовано за [41]

Таблиця Р.2

Індекси промислової продукції в областях Західного регіону, %

Вид промислової діяльності	2013	2014	2015	2016	2017
Волинська область					
Промисловість	102,9	103,2	98,6	100,2	105,7
Переробна промисловість	103,0	104,6	98,6	100,4	106,6
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	108,7	94,0	99,4	111,9	110,0
Закарпатська область					
Промисловість	96,9	106,1	79,7	105,9	100,3
Переробна промисловість	95,7	106,4	77,1	107,4	100,8
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	96,1	108,1	94,8	101,1	87,0
Івано-Франківська область					
Промисловість	95,3	98,9	89,1	95,5	112,0
Переробна промисловість	92,5	103,6	80,7	102,3	115,5
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	96,6	97,7	100,7	103,3	100,0
Львівська область					
Промисловість	101,2	97,2	98,5	99,3	106,0
Переробна промисловість	101,4	97,3	94,8	99,3	106,7
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	99,3	93,9	94,4	112,7	109,0
Рівненська область					
Промисловість	91,4	103,7	100,3	98,1	109,3
Переробна промисловість	90,1	97,5	101,0	103,0	106,2
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	104,2	100,0	96,2	106,5	104,8
Тернопільська область					
Промисловість	99,5	116,5	92,1	110,3	108,5
Переробна промисловість	99,1	118,7	90,5	110,8	110,8
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	102,9	107,8	105,5	142,5	101,6
Чернівецька область					
Промисловість	103,7	92,9	98,3	96,9	106,7
Переробна промисловість	99,9	91,2	91,4	96,2	106,9
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	92,8	105,8	98,8	109,1	95,7

Побудовано за [11; 15 ; 17; 21; 25; 27; 32]

Таблиця Р.3

Виробництво окремих видів деревообробної продукції в областях Західного регіону, у % до виробництва в Україні

Вид продукції	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Закарпатська область					
Деревина хвойних порід	5,64	6,24	6,39	7,90	5,83
Шпон, листи для фанери клеєної, деревина інша, уздовж розпиляна, розділена на шари чи лущена, завтовшки 6 мм і менше, з деревини листяних порід	12,43	11,12	12,52	11,57	4,97
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Вироби столярні та конструкції будівельні, з деревини (крім вікон, дверей балконних та їх рам, дверей та їх коробок і порогів, паркету, опалубки для бетонних будівельних робіт, гонту і дранки покрівельних)	10,88	14,18	14,97	19,71	25,90
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини	0,04	0,03	0,22	0,24	0,26
Двері та їх коробки та пороги, з деревини	0,10	0,06	0,06	0,16	0,11
Івано-Франківська область					
Деревина хвойних порід	4,52	4,54	5,17	8,63	8,33
Шпон, листи для фанери клеєної, деревина інша, уздовж розпиляна, розділена на шари чи лущена, завтовшки 6 мм і менше, з деревини листяних порід	н. д.	20,68	33,63	34,07	20,47
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід	6,60	6,91	7,66	8,24	8,77
Вироби столярні та конструкції будівельні, з деревини (крім вікон, дверей балконних та їх рам, дверей та їх коробок і порогів, паркету, опалубки для бетонних будівельних робіт, гонту і дранки покрівельних)	21,01	23,08	17,47	21,78	26,48
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини	0,07	0,09	0,06	0,04	0,03
Двері та їх коробки та пороги, з деревини	0,14	0,11	0,10	0,10	0,07
Львівська область					
Деревина хвойних порід	3,55	3,69	4,00	8,22	8,25
Шпон, листи для фанери клеєної, деревина інша, уздовж розпиляна, розділена на шари чи лущена, завтовшки 6 мм і менше, з деревини листяних порід	н. д.	14,83	28,03	24,77	9,73
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід	н. д.	7,40	13,48	13,72	10,89
Вироби столярні та конструкції будівельні, з деревини (крім вікон, дверей балконних та їх рам, дверей та їх коробок і порогів, паркету, опалубки для бетонних будівельних робіт, гонту і дранки покрівельних)	3,29	3,86	6,46	10,07	7,51
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини	4,79	5,93	4,86	5,79	3,51
Двері та їх коробки та пороги, з деревини	4,56	5,32	5,15	7,92	11,20
Рівненська область					
Деревина хвойних порід	2,73	3,34	4,99	6,62	3,45
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід	66,40	63,30	62,80	63,87	58,61
Вироби столярні та конструкції будівельні, з деревини (крім вікон, дверей балконних та їх рам, дверей та їх коробок і порогів, паркету, опалубки для бетонних будівельних робіт, гонту і дранки покрівельних)	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини	8,97	5,56	13,62	7,31	4,38
Двері та їх коробки та пороги, з деревини	0,09	0,08	0,08	0,11	0,07
Тернопільська область					
Деревина хвойних порід	0,19	0,21	0,21	0,49	0,47
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Вироби столярні та конструкції будівельні, з деревини (крім вікон, дверей балконних та їх рам, дверей та їх коробок і порогів, паркету, опалубки для бетонних будівельних робіт, гонту і дранки покрівельних)	1,23	1,37	0,89	1,11	1,89
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини	0,03	0,04	0,03	0,03	0,06
Двері та їх коробки та пороги, з деревини	0,31	0,30	0,21	0,24	0,22

Продовження табл. Р.3

1	2	3	4	5	6
Чернівецька область					
Деревина хвойних порід	1,86	2,00	2,02	5,57	5,17
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н д.
Вироби столярні та конструкції будівельні, з деревини (крім вікон, дверей балконних та їх рам, дверей та їх коробок і порогів, паркету, опалубки для бетонних будівельних робіт, гонту і дранки покрівельних)	1,39	1,01	0,55	0,94	0,75
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини	0,03	0,02	0,01	0,02	0,01
Двері та їх коробки та пороги, з деревини	0,08	0,07	0,09	0,09	0,07

Авторські розрахунки за [4; 15; 17; 21; 25; 27; 32]

Таблиця Р.4

Частка експорту/імпорту Західного регіону в структурі зовнішньої торгівлі деревообробною продукцією в Україні, %

Код	Назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт					Імпорт				
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Волинська область											
IX.	Деревина і вироби з деревини	7,05	7,38	7,30	8,05	9,62	8,67	7,47	4,64	6,63	8,46
44	деревина і вироби з деревини	7,05	0,25	7,30	8,06	9,63	8,94	7,71	4,81	6,88	8,82
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,13	4,10	3,43	1,47	1,84	1,29
46	вироби із соломи	0,08	0,06	н. д.	0,09	3,97	0,04	0,52	0,02	0,06	0,03
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	1,11	1,09	1,30	1,49	1,72	0,89	0,85	0,68	0,63	0,63
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,38	1,62	3,46	2,41	0,75
48	папір та картон	1,27	1,26	1,50	1,69	1,97	0,96	0,83	0,50	0,53	0,65
49	друкована продукція	0,03	0,02	0,03	0,02	0,04	0,21	0,18	0,20	0,21	0,25
94	меблі	11,18	13,49	11,89	10,56	9,40	1,21	0,43	0,19	0,62	0,63
Закарпатська область											
IX.	Деревина і вироби з деревини	6,83	7,18	6,29	10,41	10,50	0,65	0,47	0,29	0,33	0,46
44	деревина і вироби з деревини	6,84	7,19	6,30	10,40	10,48	0,66	0,49	0,28	0,30	0,45
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,50	0,13	0,71	1,32	1,03
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	0,02	29,80	38,68	0,01	0,01	н. д.	н. д.	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	0,06	0,05	0,06	0,06	0,10	1,00	0,95	0,86	0,93	1,05
47	маса з деревини	0,00	0,00	н. д.	н. д.	н. д.	0,00	0,00	0,00	0,06	0,05
48	папір та картон	0,05	0,05	0,05	0,05	0,09	1,09	1,00	0,93	0,97	1,03
49	друкована продукція	0,07	0,06	0,10	0,10	0,18	0,75	1,16	0,75	1,27	2,66
94	меблі	9,86	10,33	8,75	8,78	11,44	1,18	0,83	0,62	0,57	0,65
Івано-Франківська область											
IX.	Деревина і вироби з деревини	6,71	8,01	6,45	8,25	9,01	0,63	0,40	0,68	1,47	2,69
44	деревина і вироби з деревини	6,71	8,02	6,45	8,26	9,01	0,66	0,42	0,72	1,54	2,81
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,09	0,08	0,06	0,01	0,08
46	вироби із соломи	0,05	н. д.	н. д.	1,95	1,93	н. д.	0,00	0,00	0,02	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	4,17	3,59	1,72	1,34	1,51	2,78	2,13	0,96	1,61	1,59
47	маса з деревини	н. д.	н. д	н. д.	н. д.	н. д.	0,72	1,30	0,61	0,66	1,34
48	папір та картон	4,79	4,12	1,98	1,55	1,73	3,08	2,30	1,03	1,76	1,69
49	друкована продукція	0,10	0,17	0,05	0,04	0,06	0,12	0,23	0,05	0,18	0,09
94	меблі	0,82	0,61	0,66	0,75	1,05	0,35	0,07	0,08	0,14	0,08

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Львівська область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	12,50	13,14	11,49	12,08	13,49	5,94	3,48	1,96	2,83	3,91
44	деревина і вироби з деревини	12,51	13,15	11,50	12,08	13,47	6,20	3,61	2,03	2,95	4,08
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,23	0,02	0,07	0,01	0,42
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	12,68	63,00	0,82	2,30	1,51	0,86	0,38
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	4,82	4,32	3,05	2,59	3,38	6,13	4,97	3,54	2,95	3,66
47	маса з деревини	8,67	5,57	н. д.	н. д.	н. д.	2,84	2,43	2,78	3,49	5,59
48	папір та картон	4,96	4,60	3,24	2,65	3,56	6,47	5,08	3,57	2,90	3,55
49	друкована продукція	3,90	2,48	1,87	2,21	2,21	4,46	6,42	4,05	3,24	3,18
94	меблі	19,03	20,29	18,10	23,48	35,35	3,20	2,66	2,11	2,67	3,63
	Рівненська область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	10,23	9,99	8,14	8,62	9,04	1,83	1,12	0,62	0,66	0,64
44	деревина і вироби з деревини	10,24	10,00	8,15	8,62	9,04	1,91	1,17	0,65	0,69	0,67
45	корок та вироби з нього	н. д.	0,00	0,00	н. д.	н. д.	0,03	0,00	0,00	0,00	0,03
46	вироби із соломи	0,00	н. д.	0,05	н. д.	0,02	0,00	0,00	0,40	0,13	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	0,04	0,05	0,03	0,05	0,11	0,23	0,41	0,63	0,75	0,77
47	маса з деревини	0,00	0,00	н. д.	н. д.	0,00	0,00	0,00	0,07	0,12	0,00
48	папір та картон	0,04	0,05	0,03	0,05	0,12	0,26	0,47	0,70	0,84	0,87
49	друкована продукція	0,02	0,02	0,03	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
94	меблі	4,37	6,47	5,18	5,45	7,84	0,36	0,32	0,23	0,11	0,12
	Тернопільська область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	0,85	0,98	0,86	1,16	1,07	0,29	0,10	0,04	0,06	0,11
44	деревина і вироби з деревини	0,85	0,98	0,86	1,15	1,06	0,30	0,09	0,04	0,06	0,11
45	корок та вироби з нього	0,00	н. д.	н. д.	н. д.	0,00	0,00	0,00	0,08	0,09	0,00
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	9,64	8,43	0,27	0,38	0,01	0,04	0,11
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	0,12	0,11	0,06	0,07	0,08	0,34	0,29	0,13	0,14	0,16
47	маса з деревини	н. д.	0,00	0,00	н. д.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
48	папір та картон	0,12	0,11	0,06	0,07	0,09	0,38	0,32	0,15	0,16	0,18
49	друкована продукція	0,11	0,08	0,03	0,05	0,01	0,04	0,10	0,05	0,00	0,01
94	меблі	3,77	2,10	1,38	1,88	2,92	0,65	0,41	0,37	0,69	1,07
	Чернівецька область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	2,86	3,04	2,51	3,47	3,58	3,34	2,94	1,41	1,86	1,40
44	деревина і вироби з деревини	2,86	3,04	2,52	3,47	3,59	3,50	3,08	1,48	1,95	1,46
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,00	н. д.	н. д.	н. д.	0,00
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	0,38	0,75	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,11	0,07	0,09	н. д.	0,07
47	маса з деревини	0,00	н. д.	н. д.	1,24	4,12	0,00	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
48	папір та картон	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12	0,07	0,10	0,09	0,08
49	друкована продукція	0,04	0,03	0,02	0,02	0,04	0,08	0,07	0,01	0,02	0,04
94	меблі	1,14	1,58	1,94	1,99	2,50	0,12	0,08	0,06	0,08	0,07
	Західний регіон										
IX.	Деревина і вироби з деревини	47,03	45,75	44,24	52,53	53,93	7,76	5,26	3,63	5,09	6,09
44	деревина і вироби з деревини	47,03	38,63	44,24	52,50	53,87	7,70	5,21	3,59	5,05	6,06
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,06	н. д.	н. д.	н. д.	0,03
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,06	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	11,24	8,87	6,27	5,24	6,10	19,08	14,57	11,83	н. д.	12,51
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,42	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
48	папір та картон	10,61	8,49	5,95	4,88	5,75	18,19	13,43	10,63	10,79	11,24
49	друкована продукція	0,62	0,37	0,32	0,36	0,35	0,47	0,61	0,44	0,41	0,49
94	меблі	24,37	23,90	22,34	24,51	32,40	2,81	1,73	1,50	1,96	2,35

Авторські розрахунки за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32; 81; 85]

Таблиця Р.5

Темпи зростання експорту/імпорту деревообробної продукції, %

Код	Назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт					Імпорт				
		2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Україна											
IX.	Деревина і вироби з деревини	107,9	110,4	87,7	102,2	106,6	112,6	72,9	50,3	132,7	127,3
44	деревина і вироби з деревини	107,9	110,4	87,7	102,2	106,5	113,7	72,5	49,7	134,2	128,8
45	корок та вироби з нього	27,1	552,1	125,2	133,9	159,6	88,1	85,4	73,8	110,7	96,6
46	вироби із соломи	84,6	77,6	119,9	113,1	169,2	104,6	75,9	41,0	101,8	96,7
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	110,1	79,2	62,6	87,0	96,5	104,9	68,2	68,1	104,2	104,3
47	маса з деревини	218,5	75,1	44,8	291,0	246,3	101,4	96,1	80,9	88,3	133,2
48	папір та картон	107,2	78,9	62,8	88,2	95,6	106,9	65,8	68,2	106,2	101,9
49	друкована продукція	133,8	81,2	61,5	78,0	100,3	81,4	73,0	44,8	105,3	89,5
94	меблі	109,3	95,8	74,8	100,2	136,3	82,6	72,4	50,1	131,6	120,6
Волинська область											
IX.	Деревина і вироби з деревини	106,2	115,5	86,8	112,7	116,5	104,6	86,2	62,1	142,9	127,6
44	деревина і вироби з деревини	106,2	115,5	86,8	112,7	116,5	104,7	86,2	62,4	143,1	128,1
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	99,9	83,5	42,6	124,9	70,4
46	вироби із соломи	151,4	67,6	н. д.	н. д.	7909,2	227,2	1383,2	3,0	378,1	48,2
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	162,7	78,0	74,5	99,4	111,4	128,0	96,2	79,5	93,2	100,1
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	1867,6	429,1	213,5	69,6	31,0
48	папір та картон	162,6	78,1	74,5	99,6	111,2	124,5	86,8	60,1	104,8	122,7
49	друкована продукція	169,5	55,8	75,4	44,5	248,2	146,2	83,4	113,8	107,1	115,8
94	меблі	102,9	115,3	65,9	88,9	121,0	61,1	35,6	43,8	331,9	97,6
Закарпатська область											
IX.	Деревина і вироби з деревини	111,2	105,2	87,6	165,5	100,8	67,1	73,2	61,3	114,1	138,6
44	деревина і вироби з деревини	111,2	105,2	87,6	165,2	100,8	66,6	74,3	57,1	108,1	147,3
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	227,5	25,8	556,6	185,9	78,1
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	129,8	0,7	309,1	н. д.	н. д.	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	35,2	87,8	114,2	96,9	184,5	85,9	94,3	90,6	108,4	112,8
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	3220,8	80,2
48	папір та картон	32,7	88,8	103,1	96,6	186,9	86,6	92,0	92,2	105,1	105,9
49	друкована продукція	56,7	83,0	172,8	98,0	176,8	70,9	153,7	64,4	171,1	208,7
94	меблі	151,5	104,7	84,7	100,3	130,3	41,7	69,8	75,1	91,3	115,2
Івано-Франківська область											
IX.	Деревина і вироби з деревини	103,0	119,4	80,5	128,0	109,1	168,6	63,0	171,5	215,6	182,3
44	деревина і вироби з деревини	103,0	119,4	80,5	128,0	109,1	169,7	62,8	172,2	216,1	182,2
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	72,6	95,4	67,6	15,9	853,4
46	вироби із соломи	201,7	н. д.	н. д.	н. д.	99,7	н. д.	н. д.	21,3	2715,4	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	109,6	86,2	47,9	78,2	112,1	104,0	76,6	44,9	168,7	98,5
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	77,6	181,5	46,7	108,2	203,8
48	папір та картон	109,7	85,9	48,0	78,2	111,9	104,5	74,6	45,0	170,7	95,9
49	друкована продукція	87,8	164,2	28,6	90,0	137,6	109,7	182,0	21,9	367,6	52,2
94	меблі	130,7	74,6	107,8	114,4	140,3	53,6	20,3	118,3	164,3	58,1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Львівська область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	96,7	105,1	87,4	105,1	111,7	108,0	58,7	56,2	144,6	138,1
44	деревина і вироби з деревини	96,7	105,1	87,4	105,0	111,5	108,0	58,3	56,1	145,7	138,1
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	119,7	10,3	287,1	8,1	7607,6
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	496,4	96,6	279,2	65,7	57,1	43,7
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	128,0	89,5	70,7	84,9	130,3	109,5	81,1	71,2	83,3	124,1
47	маса з деревини	120,9	64,3	н. д.	н. д.	н. д.	95,4	85,6	114,1	125,9	159,9
48	папір та картон	123,7	92,7	70,4	82,0	134,2	110,7	78,5	70,3	81,1	122,6
49	друкована продукція	180,0	63,4	75,3	118,7	99,8	95,6	143,9	63,0	80,0	98,3
94	меблі	106,2	106,6	89,2	129,7	150,6	102,4	83,2	79,3	126,2	135,9
	Рівненська область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	118,0	97,7	81,5	105,8	99,6	212,0	61,2	55,8	106,2	95,8
44	деревина і вироби з деревини	118,0	97,7	81,5	105,8	99,6	212,1	61,2	55,3	106,9	95,9
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	22191,8	н. д.	н. д.	н. д.	32844,8
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	269,0	н. д.	н. д.	н. д.	33,7	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	194,2	128,1	67,9	151,4	230,0	149,0	179,0	151,8	119,5	102,9
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	175,3	н. д.
48	папір та картон	274,8	128,7	63,1	166,1	234,2	162,3	179,5	151,0	119,1	104,0
49	друкована продукція	35,9	118,6	146,6	48,3	132,2	195,3	105,5	78,5	116,7	105,1
94	меблі	146,2	148,0	80,2	105,2	143,7	84,5	87,4	71,8	46,8	109,8
	Тернопільська область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	103,4	115,3	87,7	135,1	92,1	210,8	33,1	41,0	159,6	168,1
44	деревина і вироби з деревини	103,4	115,3	87,7	134,5	92,1	224,6	31,6	40,4	162,7	174,6
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	5795,1	106,4	н. д.
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	87,5	36,9	142,2	3,5	278,7	296,9
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	102,0	91,9	54,8	112,9	115,4	98,3	84,7	46,3	107,9	109,2
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
48	папір та картон	98,8	94,7	56,0	109,5	126,9	98,2	83,7	46,3	109,3	109,5
49	друкована продукція	133,0	71,6	43,5	155,7	15,0	125,9	275,2	45,7	8,5	132,3
94	меблі	99,1	55,7	65,8	136,1	155,3	88,8	62,8	89,9	188,0	155,3
	Чернівецька область										
IX.	Деревина і вироби з деревини	111,4	106,2	82,7	137,9	103,4	112,2	87,8	48,1	131,8	75,1
44	деревина і вироби з деревини	111,4	106,2	82,7	137,9	103,4	112,2	87,8	48,1	131,8	75,1
45	корок та вироби з нього	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	130,7	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
46	вироби із соломи	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	201,8	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
X.	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	77,7	53,6	53,5	289,8	164,7	99,5	62,3	134,1	86,5	87,2
47	маса з деревини	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	333,3	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
48	папір та картон	304,4	22,6	62,1	535,9	101,6	109,1	61,1	140,4	86,3	85,9
49	друкована продукція	41,7	89,7	50,9	145,7	182,8	28,2	97,4	19,9	119,0	205,2
94	меблі	106,9	138,6	122,3	102,7	125,9	72,6	68,3	78,2	120,7	88,0

Авторські розрахунки за [11; 15; 17; 21; 25; 27; 32; 81; 85]

Додаток С

Показники ефективності функціонування деревообробних виробництв

Таблиця С.1

Фінансові результати до оподаткування деревообробних підприємств в Україні, млн. грн.

Код	Вид діяльності	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
16+17+18	Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	971,6	900,8	689,8	880,1	-4054,4	-1109,4	3906,7	3436,8
16	оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-123,5	99,2	-166,6	-59,0	-2426,0	-937,7	938,3	1041,6
16.1	лісопильне та стругальне виробництво	21,1	21,6	-63,5	-60,7	-307,9	200,1	432,9	133,6
16.2	виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-144,6	77,6	-103,1	1,7	-2118,1	-1137,8	505,4	908,0
17	виробництво паперу та паперових виробів	873,1	799,4	628,2	665,3	-444,4	827,3	2317,7	2322,6
17.1	виробництво паперової маси, паперу та картону	154,6	162,0	82,0	-30,5	-1032,9	-419,6	39,2	391,2
17.2	виготовлення виробів з паперу та картону	718,5	637,4	546,2	695,8	588,5	1246,9	2278,5	1931,4
18	поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	222,0	2,2	228,2	273,8	-1184,0	-999,0	650,7	72,6
18.1	поліграфічна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг	215,4	2,6	227,2	268,7	-1179,2	-999,0	648,9	69,8
18.2	тиражування звуко-, відеозаписів і програмного забезпечення	6,6	-0,4	1,0	5,1	-4,8	0,0	1,8	2,8

Авторські розрахунки за [86]

Таблиця С.2

Фінансові результати деревообробних підприємств Західного регіону

Код	Вид діяльності	Фінансовий результат до оподаткування (сальдо), тис. грн.					Прибуткові підприємства, % до загальної кількості підприємств				
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Волинська область										
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*-9630,8*	*-619367*	*-301316*	*-10626,7*	*-142237,0*	*90,9*	*67,9*	*73,4*	*76,8*	*75,9*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	-1061,0	9203,9	14369,5	20159,3	13643,5	67,2	79,2	82,7	75	72,3
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-8569,8	-628571,2	-315685,9	-30786,0	-155880,5	53,7	56,6	64,9	78,4	78,5
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	-16416,5	-640444,0	-338165,9	-59182,6	-180888,1	57,1	66,7	85,7	87,5	90,9
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-81,7	-331,7	370,5	778,2	5165,7	42,9	44,4	64,7	84,6	83,3
17	Виробництво паперу та паперових виробів	7815,6	-87282,6	-215795,9	-40399,6	-15659,1	58,8	61,1	76,5	70,6	70,6
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	-1819,9	-1158,5	-715,9	110,2	330,2	68,2	76,2	90,5	81,3	78,6
	Івано-Франківська область										
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*-25496,4*	*14476,2*	*169831,6*	*112956,7*	*105656,9*	*74,0*	*80,9*	*88,9*	*84,9*	*82,3*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	-11336,4	-7204,2	33667,6	45028,5	31294,9	71,2	81,3	90,1	87,1	82,9
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-14160,0	21680,4	136164,0	67928,2	74362,0	78,3	80,4	86,9	81,5	81,3
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	-15687,1	25099,7	123430,7	82246,2	62380,8	70,0	90,0	93,3	94,1	93,3
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-181,7	-19,3	-55,8	26,0	-539,5	65,2	89,5	88,9	87,5	77,3
17	Виробництво паперу та паперових виробів	44082,5	12996,7	27157,3	99962,9	-15221,1	61,9	76,0	84,0	86,4	78,3
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	44082,5	12996,7	27157,3	99962,9	-15221,1	61,9	76,0	84,0	86,4	78,3
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	407,6	499,4	1292,4	1177,9	761,4	83,3	91,3	91,3	91,3	87,5

Продовження табл. С.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Львівська область										
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*128810,2*	*-905681,0*	*-579862,0*	*300648,3*	*796574,0*	*68,3*	*68,6*	*75,6*	*72,9*	*73,1*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	595,0	-29452,4	22912,7	73750,6	131090,4	66,2	66,4	72,8	70,8	79,8
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	128215,2	-876228	-602774	226897,7	665483,6	70,1	70,6	78,1	74,8	67,1
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	132854,4	-770610	-573408	130572,4	н. д.	69,2	84,6	76,9	92,3	н. д.
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	901,1	-2833,3	1696,7	2483,4	2391,1	68,4	57,6	81,3	59,3	52,9
17	Виробництво паперу та паперових виробів	63312,5	32210,3	128933,4	180786,7	285270,4	69,6	64,8	75,7	79,7	83,3
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	49740,3	20558,1	117835,1	226924,9	223459,4	69,7	64,2	77,1	80,3	82,6
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	11684,0	19380,6	34837,9	39052,5	24419,2	67,9	70,2	83,6	79,7	73,4
	Тернопільська область										
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*-871,1*	*4819,9*	*8121,5*	*9376,3*	*4115,9*	*70,5*	*81,3*	*81,3*	*75,0*	*69,4*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	291,4	2935,4	4355,9	3136,4	1914,0	85,7	81,3	86,7	77,8	72,2
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-1162,5	1884,5	3765,6	6239,9	2201,9	58,1	81,3	77,8	73,7	68,2
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	-535,9	1427,8	н. д.	н. д.	2261,4	66,7	100,0	н. д.	н. д.	100,0
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-332,6	279,6	8,0	-30,3	472,6	36,4	91,7	83,3	80,0	72,7
17	Виробництво паперу та паперових виробів	7090,2	-4645,0	11643,9	14320,2	17570,4	92,9	75,0	91,7	92,3	90,9
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	7090,2	-4645,0	11643,9	14320,2	17570,4	92,9	75,0	91,7	92,3	90,9
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	26,4	-11046,1	4458,0	17057,5	23624,8	62,1	59,3	79,3	88,0	71,4

Дані надано управліннями статистики аналізованих областей

Таблиця С.3

Рентабельність операційної діяльності за видами діяльності в деревообробній промисловості, %

Вид діяльності	2013	2014	2015	2016	2017
Волинська область					
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	*5,5*	*4,5*	*4,7*	*5,7*	*10,0*
Лісопильне та стругальне виробництво	5,7	5,8	11,1	8,6	15,1
Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	1,5	8,1	6,6	7,6	4,0
Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	6,0	5,6	11,6	8,7	16,4
Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	6,0	5,5	12,3	8,6	17,7
Виробництво паперу та паперових виробів	0,6	0,8	1,7	4,8	10,7
Виготовлення виробів з паперу та картону	6,1	3,4	-4,5	1,7	1,3
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	-2,9	-15,7	-0,5	0,1	1,6
Івано-Франківська область					
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	*3,2*	*5,7*	*11,6*	*8,5*	*4,6*
Лісопильне та стругальне виробництво	-0,2	6,7	14,0	6,8	5,0
Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-2,4	-1,4	9,3	8,0	4,9
Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	0,6	14,1	16,0	6,2	5,0
Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	0,1	13,9	15,1	7,8	4,8
Виробництво паперу та паперових виробів	0,2	-0,3	-1,2	1,2	-3,6
Виготовлення виробів з паперу та картону	7,5	5,1	8,5	12,4	3,9
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	0,3	-3,3	4,1	-0,1	-0,5
Львівська область					
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	*6,4*	*7,5*	*11,5*	*13,3*	*13,9*
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	7,9	10,2	14,7	17,1	17,5
Лісопильне та стругальне виробництво	1,0	-11,2	6,7	11,0	12,4
Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	8,6	12,5	15,8	18,2	18,8
Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	11,0	17,0	19,8	20,8	н. д.
Виробництво щитового паркету	-14,6	-13,0	н. д.	н. д.	н. д.
Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	1,0	-11,0	0,7	3,0	1,9
Виробництво паперу та паперових виробів	4,6	3,7	6,5	7,4	9,4
Виробництво паперової маси, паперу та картону	3,2	9,9	6,9	-9,3	11,1
Виготовлення виробів з паперу та картону	4,8	3,0	6,5	10,4	9,0
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	4,4	7,5	9,4	8,1	4,6
Тернопільська область					
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	*5,8*	*4,1*	*12,8*	*н. д.*	*9,9*
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-1,8	8,1	9,9	9,7	1,4
Лісопильне та стругальне виробництво	1,0	8,3	7,5	5,4	-3,5
Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-4,7	7,9	14,6	н. д.	4,7
Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	-5,7	13,8	н. д.	н. д.	6,4
Виробництво щитового паркету	н. д.	6,8	14,6	14,8	н. д.
Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	-21,4	20,8	0,3	4,5	8,1
Виробництво паперу та паперових виробів	12,5	15,6	20,8	15,3	12,0
Виробництво паперової маси, паперу та картону	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Виготовлення виробів з паперу та картону	12,5	15,6	20,8	15,3	12,0
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	1,1	-29,2	4,8	13,0	15,0

Дані надано управліннями статистики аналізованих областей

Таблиця С.4

Продуктивність праці за видами діяльності в деревообробній промисловості, тис. грн./ос.

Код	Вид діяльності	2013	2014	2015	2016	2017
	Волинська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*528,0*	*672,7*	*992,4*	*1271,0*	*1532,8*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	97,9	207,6	332,6	474,6	538,4
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	712,8	870,0	1254,6	1582,2	1880,7
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	1158,9	1372,7	1849,8	2280,6	2695,5
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	94,2	129,0	225,4	205,8	382,1
17	Виробництво паперу та паперових виробів	400,4	512,6	689,0	911,9	1097,1
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	238,8	305,7	632,5	645,7	173,4
	Івано-Франківська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*256,3*	*223,2*	*482,2*	*597,5*	*659,6*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	160,7	222,8	372,4	515,3	508,9
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	314,9	223,4	553,9	651,4	770,5
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	410,0	302,0	689,6	771,8	906,9
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	57,8	64,2	81,5	52,7	135,0
17	Виробництво паперу та паперових виробів	735,4	972,5	1242,4	1324,5	1606,6
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	735,4	972,5	1242,4	1324,5	1606,6
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	200,8	148,7	185,2	244,0	241,5
	Львівська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*471,2*	*612,8*	*907,2*	*950,8*	*1031,4*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	120,6	139,9	290,6	410,5	504,1
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	633,1	848,8	1211,4	1240,1	1375,4
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	1290,0	1525,5	1986,6	1941,0	2480,2
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	179,1	121,9	255,1	450,0	532,5
17	Виробництво паперу та паперових виробів	387,0	500,7	700,2	793,3	971,9
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	385,1	486,2	891,3	953,7	1063,4
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	191,5	217,9	352,9	400,8	407,1
	Тернопільська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*52,5*	*92,8*	*258,8*	*259,4*	*282,5*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	71,5	134,4	112,3	128,7	141,5
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	40,9	67,4	35,4	28,9	н. д.
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	47,5	84,5	172,9	194,0	194,8
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	38,5	42,3	109,5	155,1	167,7
17	Виробництво паперу та паперових виробів	381,1	534,7	н. д.	н. д.	222,7
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	381,1	534,7	60,9	135,8	151,6
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	130,8	161,9	767,5	794,4	1037,7

Авторські розрахунки на основі даних, наданих управліннями статистики аналізованих областей

Таблиця С.5

Фондовіддача за видами діяльності в деревообробній промисловості, грн./грн.

Код	Вид діяльності	2013	2014	2015	2016	2017
	Волинська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*1,29*	*0,16*	*0,98*	*1,25*	*1,45*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	2,37	3,73	2,73	3,31	3,47
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	1,26	1,54	0,91	1,17	1,37
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	1,17	1,42	0,82	1,08	1,28
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	0,72	0,57	0,59	0,80	2,63
17	Виробництво паперу та паперових виробів	2,74	2,36	1,77	2,85	3,01
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	2,97	3,75	6,31	6,28	4,24
	Івано-Франківська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*0,97*	*0,86*	*1,26*	*1,33*	*2,72*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	0,66	0,76	1,04	1,22	1,81
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	1,14	0,97	1,38	1,40	3,61
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	1,24	1,13	1,51	1,56	4,33
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	0,25	0,17	0,29	0,24	1,20
17	Виробництво паперу та паперових виробів	1,80	1,71	1,85	1,83	2,79
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	1,80	1,71	1,85	1,83	2,79
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	2,28	1,58	1,64	1,55	3,05
	Львівська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*2,02*	*1,18*	*1,72*	*2,03*	*2,28*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	2,11	2,01	3,21	3,68	3,23
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	2,01	1,15	1,63	1,88	2,13
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	2,09	1,07	1,51	1,71	н. д.
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	2,93	2,20	3,83	5,48	5,67
17	Виробництво паперу та паперових виробів	2,02	2,38	2,81	2,87	3,18
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	2,01	2,35	3,33	3,29	3,47
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	4,77	6,03	10,15	7,80	5,98
	Тернопільська область					
16	*Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння*	*1,02*	*2,88*	*4,17*	*4,21*	*4,56*
16.1	Лісопильне та стругальне виробництво	1,79	3,55	5,58	4,59	3,31
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	0,70	2,34	2,77	3,81	6,04
16.21	Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону	4,09	6,55	н. д.	н. д.	17,31
16.29	Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	0,64	0,80	1,33	3,41	5,47
17	Виробництво паперу та паперових виробів	5,03	5,65	7,98	8,06	9,82
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	5,03	5,65	7,98	8,06	9,82
18	Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	1,08	1,61	2,87	3,80	3,47

Авторські розрахунки на основі даних, наданих управліннями статистики аналізованих областей

Додаток Т

Деревообробні підприємства України і Західного регіону

Таблиця Т.1

Кількість підприємств і зайнятих працівників у деревообробній промисловості України

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність								
Кількість підприємств, одиниць	6484	6176	5476	6267	5695	5768	5049	5580
у % до кількості у промисловості	13,56	13,01	12,63	12,76	13,50	13,55	13,10	13,28
у % до кількості у переробній промисловості	15,73	15,17	14,89	15,14	15,87	16,02	15,57	15,85
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	105,20	102,20	101,80	100,80	89,60	85,70	86,90	91,50
у % до кількості у промисловості	3,40	3,36	3,36	3,45	3,69	3,81	3,99	4,25
у % до кількості у переробній промисловості	5,31	5,20	5,19	5,38	5,53	5,79	6,08	6,33
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння								
Кількість підприємств, одиниць	3206	3126	2816	3224	2949	3039	2588	2994
у % до кількості у переробній промисловості	7,78	7,68	7,66	7,79	8,22	8,44	7,98	8,51
у % до кількості у деревообробній промисловості (16+17+18)	49,44	50,62	51,42	51,44	51,78	52,69	51,26	53,66
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	43,20	42,80	42,00	39,00	35,60	37,70	40,60	45,10
у % до кількості у переробній промисловості	2,18	2,18	2,14	2,08	2,20	2,55	2,84	3,12
у % до кількості у деревообробній промисловості (16+17+18)	41,06	41,88	41,26	38,69	39,73	43,99	46,72	49,29
Лісопильне та стругальне виробництво								
Кількість підприємств, одиниць	1443	1465	1309	1496	1392	1473	1273	1490
у % до кількості у секторі оброблення деревини (16)	45,01	46,87	46,48	46,40	47,20	48,47	49,19	49,77
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	15,90	15,20	14,60	12,90	11,70	13,40	15,60	18,30
у % до кількості у секторі оброблення деревини (16)	36,81	35,51	34,76	33,08	32,87	35,54	38,42	40,58
Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння								
Кількість підприємств, одиниць	1763	1661	1507	1728	1557	1566	1315	1504
у % до кількості у секторі оброблення деревини (16)	54,99	53,13	53,52	53,60	52,80	51,53	50,81	50,23
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	27,30	27,60	27,40	26,10	23,90	24,30	25,00	26,80
у % до кількості у секторі оброблення деревини (16)	63,19	64,49	65,24	66,92	67,13	64,46	61,58	59,42

Продовження табл. Т.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Виробництво паперу та паперових виробів								
Кількість підприємств, одиниць	1386	1280	989	1065	936	946	893	929
у % до кількості у переробній промисловості	3,36	3,14	2,69	2,57	2,61	2,63	2,75	2,64
у % до кількості у деревообробній промисловості (16+17+18)	21,38	20,73	18,06	16,99	16,44	16,40	17,69	16,65
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	41,00	37,00	36,30	36,10	30,60	28,10	27,40	27,50
у % до кількості у переробній промисловості	2,07	1,88	1,85	1,93	1,89	1,90	1,92	1,90
у % до кількості у деревообробній промисловості (16+17+18)	38,97	36,20	35,66	35,81	34,15	32,79	31,53	30,05
Виробництво паперової маси, паперу та картону								
Кількість підприємств, одиниць	54	54	56	55	48	52	51	53
у % до кількості у секторі виробництва паперу та паперових виробів (17)	3,90	4,22	5,66	5,16	5,13	5,50	5,71	5,71
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	8,20	8,20	8,80	6,70	7,20	4,60	4,70	4,50
у % до кількості у секторі виробництва паперу та паперових виробів (17)	20,00	22,16	24,24	18,56	23,53	16,37	17,15	16,36
Виготовлення виробів з паперу та картону								
Кількість підприємств, одиниць	1332	1226	933	1010	888	894	842	876
у % до кількості у секторі виробництва паперу та паперових виробів (17)	96,10	95,78	94,34	94,84	94,87	94,50	94,29	94,29
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	32,80	28,80	27,50	29,40	23,40	23,50	22,70	23,00
у % до кількості у секторі виробництва паперу та паперових виробів (17)	80,00	77,84	75,76	81,44	76,47	83,63	82,85	83,64
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації								
Кількість підприємств, одиниць	1892	1770	1671	1978	1810	1783	1568	1657
у % до кількості у переробній промисловості	4,59	4,35	4,54	4,78	5,04	4,95	4,83	4,71
у % до кількості у деревообробній промисловості (16+17+18)	29,18	28,66	30,51	31,56	31,78	30,91	31,06	29,70
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	21,00	22,40	23,50	25,70	23,40	19,90	18,90	18,90
у % до кількості у переробній промисловості	1,06	1,14	1,20	1,37	1,44	1,34	1,32	1,31
у % до кількості у деревообробній промисловості (16+17+18)	19,96	21,92	23,08	25,50	26,12	23,22	21,75	20,66

Авторські розрахунки за [44; 45]

Таблиця Т.2

Економічно активні підприємства Західного регіону

№ з/п	Підприємство	Первинна обробка деревини	Вторинна обробка деревини			
			Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону, виробництво щитового паркету, дерев'яної тари	Виробництво інших будівельних конструкцій і столярних виробів	Виробництво паливних брикетів та палет	Виробництво паперу та паперових виробів
1	2	3	4	5	6	7
1	ТОВ ВК "Діоніс"		■			
2	МП "ПМК"	■				
3	МПП "Міф"	■				
4	ПІІ ТОВ "НЗК"	■	■			
5	ПП "Алістер"	■	■			
6	ПП "Аускон Україна"	■				
7	ПП "Вопан"	■	■			
8	ПП "КВ Еліт"	■		■		
9	ПП "Лагода"	■		■		
10	ПП "Лідпал"	■				
11	ПП "Ліспромсервіс"	■	■			
12	ПП "Плідліс"	■				
13	ПП "Ріда"	■				
14	ПП "Сека"	■				
15	ПП Л.П.С.		■			
16	ТОВ "Абаван"	■				
17	ТОВ "Альфа-магістраль"	■				
18	ТОВ "Бенг"	■				
19	ТОВ "Бесткор"					■
20	ТОВ "Білі крила"	■				
21	ТОВ "Біоенерго"	■				
22	ТОВ "Біоресурс 2015"	■				
23	ТОВ "Верба-ВВ"	■				
24	ТОВ "ВК промсервіс"	■	■			
25	ТОВ "Волинська виробнича компанія"					■
26	ТОВ "Волинська фабрика гофротари"					■
27	ТОВ "Вуд трейд компані"	■	■			
28	ТОВ "Вудленд Україна"	■	■	■		
29	ТОВ "Доф арбо"	■				
30	ТОВ "Екопаливо плюс"	■				
31	ТОВ "Еко-тара"	■	■			
32	ТОВ "Євро Стандарт ЛТД"	■				
33	ТОВ "Євровуд Україна"	■				
34	ТОВ "Захід транс ліс"	■				

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
35	ТОВ “Західні лісові ресурси”					
36	ТОВ “Крайімпекс”					
37	ТОВ “Крона”					
38	ТОВ “Кроноспан Україна”					
39	ТОВ “Л.М.Палетс”					
40	ТОВ “Лапаст”					
41	ТОВ “Лігнум енерджі”					
42	ТОВ “Луцька картонно-паперова фабрика”					
43	ТОВ “Моделпак”					
44	ТОВ “Мот.То.”					
45	ТОВ “Ніка-добробут”					
46	ТОВ “Об’єднана картонна компанія”					
47	ТОВ “Пелеко плюс”					
48	ТОВ “Пром вуд”					
49	ТОВ “Сілва стар”					
50	ТОВ “Стартпром трейдинг”					
51	ТОВ “Столяр”					
52	ТОВ “Фірма “Тартак”					
53	ТОВ “Томексім”					
54	ТОВ “Фурніро”					
55	ТОВ “Цунамі”					
56	ТОВ “Юг картон Україна”					
	Закарпатська область					
1	ВАТ “Укр-деревобудинок РПС”					
2	ВКФ “Леда’С-Україна”					
3	Доч П “Дж. Д. Ф. Сервіс ЛТД”					
4	ДП “Ламелла”					
5	ЗАТ “Берегівський ДОК”					
6	Кооператив “Юність”					
7	МП “Гантаба”					
8	МП “Говерла”					
9	МП “Умілець”					
10	МПП “ААМ”					
11	МПП “Веста”					
12	МПП “Іберус”					
13	МПП “Лідер”					
14	МПП “Міраж”					
15	МПП “Нікос”					
16	МПП “Слива”					
17	МПП “Темп”					
18	ПАТ “Переченський лісокомбінат”					
19	ПП “Арман плюс”					
20	ПП “Беркут-ІЙК”					
21	ПП “Беркут-М”					
22	ПП “Валентина”					
23	ПП “Горяни”					
24	ПП “Деніса”					
25	ПП “Есень”					
26	ПП “Квадро”					
27	ПП “Куцин”					
28	ПП “Лісовик”					
29	ПП “Мета-плюс”					
30	ПП “Мігалі”					
31	ПП “Олень”					
32	ПП “Пошук-ММ”					
33	ПП “Ранкова зоря”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
34	ПП “Рись”					
35	ПП “Савміл”					
36	ПП “СВД-М”					
37	ПП “Синевир”					
38	ПП “СІО”					
39	ПП “Скалка”					
40	ПП “Форест”					
41	ПП “Церціс-Р”					
42	ПП “Шимків”					
43	ПП “Яновець”					
44	ПП “Ясінь”					
45	ПрАТ “Мукачівський лісокомбінат”					
46	СП з ІІ “Арсіл”					
47	ТДВ “Астра ВВВ”					
48	ТДВ “Міжгірський лісокомбінат”					
49	ТОВ “Ален”					
50	ТОВ “Аляска-плюс”					
51	ТОВ “Атлант”					
52	ТОВ “Аукціон”					
53	ТОВ “Байраки”					
54	ТОВ “Беукс”					
55	ТОВ “Бирть”					
56	ТОВ “Бокораш”					
57	ТОВ “Бруно ЛТД”					
58	ТОВ “Вуд інтернаціонал”					
59	ТОВ “Гарт”					
60	ТОВ “Дона”					
61	ТОВ “ЕВК”					
62	ТОВ “Еко-паливо”					
63	ТОВ “Екофокус ЛТД”					
64	ТОВ “Електрон-Іршава”					
65	ТОВ “Еліос-13”					
66	ТОВ “Енран-ЗЛК”					
67	ТОВ “Ескорт”					
68	ТОВ “Ествуд”					
69	ТОВ “Євросервіс Карпати С.Р.Л.”					
70	ТОВ “Закарпатська лісова корпорація”					
71	ТОВ “Закарпатський завод малих архітектурних форм”					
72	ТОВ “ІВМ-астра плюс”					
73	ТОВ “ІМП Вуд”					
74	ТОВ “Ісофін вуд”					
75	ТОВ “Карпатенерджі”					
76	ТОВ “Квадро”					
77	ТОВ “Клен”					
78	ТОВ “К’лен”					
79	ТОВ “Корені”					
80	ТОВ “Лікос”					
81	ТОВ “Лісоіндустрія”					
82	ТОВ “Локонс”					
83	ТОВ “Мате-Україна”					
84	ТОВ “Надія”					
85	ТОВ “Нектаріс”					
86	ТОВ “Норд-ест”					
87	ТОВ “Оберіг”					
88	ТОВ “Орлекс”					
89	ТОВ “Перспектива плюс”					
90	ТОВ “Петрус”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
91	ТОВ “ПЖУ енерго-інвест”					
92	ТОВ “Пілотек”					
93	ТОВ “Полумя Карпат”					
94	ТОВ “Поляна-2000”					
95	ТОВ “Промислова група карпат”					
96	ТОВ “Райдуга”					
97	ТОВ “Саве ІР”					
98	ТОВ “Свалявський ЛПК”					
99	ТОВ “СІО-К”					
100	ТОВ “Томаш ВІ”					
101	ТОВ “Тріо-транс”					
102	ТОВ “Фарт”					
103	ТОВ “Фірма “Фуджі-експрес”					
104	ТОВ “Холкер ЛТД”					
105	ТОВ “Яннеля”					
106	ТОВ “Ясь-пол”					
107	ТОВ “Максіфлекс”					
108	ТОВ “Старвуд Закарпаття”					
109	ТОВ з ІІ “Євроленд”					
110	Фермерське господарство “Мучичка”					
	Івано-Франківська область					
1	ЗАТ “Калушліспромгосп”					
2	Ланчинське МП “Розпис”					
3	МП “НІІП”					
4	МПП “Оріон”					
5	МПП “Темп”					
6	ПП “Відродження”					
7	ПП “Вілакласік”					
8	ПП “Гал Ганц”					
9	ПП “Ґрін енерджі”					
10	ПП “ДВК”					
11	ПП “Зрайко”					
12	ПП “Карпатекс-ІФ”					
13	ПП “Карпати”					
14	ПП “Карпатресурс”					
15	ПП “Картекс-ІФ”					
16	ПП “Кедр”					
17	ПП “Кумон”					
18	ПП “Лемн-Інтернаціонал”					
19	ПП “Мантейнс”					
20	ПП “МББ”					
21	ПП “МВМ”					
22	ПП “Надія”					
23	ПП “Отаман”					
24	ПП “Паралель”					
25	ПМП “Прометей”					
26	ПП “Прут”					
27	ПП “Роман”					
28	ПП “Сивуля”					
29	ПП “Трансліс”					
30	ПП “Фашори”					
31	ПП “Фірма Колектор”					
32	ПП “Фортуна”					
33	ПП “Черемош”					
34	ПП “Явір”					
35	ПП Компанія “Роланд”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
36	ПП “Сіош”					
37	ПрАТ “Серін-ліс”					
38	ПП ВКФ “Вербиченька”					
39	ПП ВКФ “Демо”					
40	ПП ВК “Квадро”					
41	ПП ВК “Край”					
42	ПП ВК “Юрчик”					
43	ППКол “Явір”					
44	ПКП “Оріон”					
45	ПП МП “Нектар”					
46	СГ ВАТ “Злагода”					
47	СП ТОВ “Богдан”					
48	ТОВ СП “Хіта”					
49	СТ “Конструктор”					
50	ТОВ “Татарівський Лісозавод”					
51	ТДВ “Будівельник”					
52	ТОВ “Альва”					
53	ТОВ “Берест”					
54	ТОВ “Бистриця-ВПК”					
55	ТОВ “Білогама-ІФ”					
56	ТОВ “Біо Пек”					
57	ТОВ “Біоенергоекспорт”					
58	ТОВ “Брошнівліссервіс”					
59	ТОВ “БС-експорт”					
60	ТОВ “Вайссович О”					
61	ТОВ “Вест контінент трейд”					
62	ТОВ “Вест трейд Україна”					
63	ТОВ “Вуд вей”					
64	ТОВ “Вудсервіс”					
65	ТОВ “Галеско”					
66	ТОВ “Говерла вуд”					
67	ТОВ “Гольціндустрі Швайкгофер Україна”					
68	ТОВ “Гора”					
69	ТОВ “Гуцульське подвір’я”					
70	ТОВ “ДБ-вуд”					
71	ТОВ “Деревообробна компанія “Вуд-ІФ”					
72	ТОВ “Деревообробний завод Рогатин”					
73	ТОВ “Деревообробний завод”					
74	ТОВ “Євро Еко Сервіс”					
75	ТОВ “Євротімбер”					
76	ТОВ “Інфініті солар парк”					
77	ТОВ “Італінвестіф”					
78	ТОВ “Іф-паркет”					
79	ТОВ “Карпатбудтурсервіс”					
80	ТОВ “Карпати вуд експорт”					
81	ТОВ “Кверкус-карпати”					
82	ТОВ “Коломия орнамент”					
83	ТОВ “Концерн Біопаливо”					
84	ТОВ “Краєвид”					
85	ТОВ “Лемберг біоенерго”					
86	ТОВ “Ліс-ко”					
87	ТОВ “Ліском іф”					
88	ТОВ “Меридіан-25”					
89	ТОВ “Мілвуд”					
90	ТОВ “МК-Лісгруп”					
91	ТОВ “НУМ”					
92	ТОВ “Прикарпатліссервіс”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
93	ТОВ “Прикарпатські біо ресурси”					
94	ТОВ “Прикарпаття”					
95	ТОВ “Реалсервісбуд”					
96	ТОВ “Рітас-еко”					
97	ТОВ “Розмай”					
98	ТОВ “Роландлісбуд”					
99	ТОВ “Ролес”					
100	ТОВ “Роял холдинг бізнес”					
101	ТОВ “Рута-сервіс ІФ”					
102	ТОВ “Сервіс прикарпаття”					
103	ТОВ “Серін”					
104	ТОВ “Скорпіон”					
105	ТОВ “Смерека сервіс”					
106	ТОВ “Солід-Україна”					
107	ТОВ “Софітекс-Україна”					
108	ТОВ СП “Верховинська лісова компанія”					
109	ТОВ “Стеліт”					
110	ТОВ “Терас”					
111	ТОВ “Тим-мур”					
112	ТОВ “Тон”					
113	ТОВ “Тортекс”					
114	ТОВ “Тотус”					
115	ТОВ “Траспортний дивізіон”					
116	ТОВ “ТС-партнер”					
117	ТзОВ ПВП “Укрлісекспорт”					
118	ТОВ “Уніплит”					
119	ТОВ “Фалько-ІФ”					
120	ТОВ “Фірма “Крона ЛТД”					
121	ТОВ “Фірма “Сапсан”					
122	ТОВ “Фірма “Тиса-ЛТД”					
123	ТОВ “Форвард і Ко”					
124	ТОВ “Форест”					
125	ТОВ “Чаброс інтернешнл груп”					
126	ТОВ “Шляховик”					
127	ТОВ “Ярич”					
128	ТОВ “Багатопрофільна фірма “Грація”					
129	ТОВ ВКФ “Поліс”					
130	ТОВ ВКФ “Ритм”					
131	ТОВ ВКФ “Олпас” ЛТД					
132	ТОВ “Вудекспорт”					
133	ТОВ “Інфініті енерджі соурс”					
134	ТОВ “Інфініті санпавер”					
135	ТОВ “Карпати-палет”					
136	ТОВ “МІК”					
137	ТОВ СП “Ворохтянська лісова компанія”					
138	ТОВ СП “Лісова компанія “Лаванда”					
139	ТОВ “Торговий дім “Карпатський зруб”					
140	ТВ “Фірма “Грамар”					
141	ТОВ СП “Крона”					
142	Центр будівельних матеріалів ТОВ “Осмолода”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
	Львівська область					
1	АТЗТ “Хортиця”					
2	ВАТ “Стрілківський меблевий комбінат”					
3	СП “Вудкрафт Трейдінг”					
4	ДочП “Проперті інвест” Датської компанії “Консепт партнерс”					
5	ДочП “Соренсен і Хаар” Датської компанії “Консепт партнерс”					
6	ДочФ “Лайстенфабрік Арнольд Деппе ГМБХ & Ко” “Стрийлісопродукт”					
7	ДП “Підпр. Дрогобицької виправної колонії управління ДП Укр. з питань управління держ. деп. Укр. з питань виконання покарань у Львівській обл. (№40)”					
8	Дрогобицьке підприємство інвалідів “Діброва”					
9	Дрогобицьке підприємство інвалідів “Добробут”					
10	МК ВКП “Гряс”					
11	МПП “Дорнфельд”					
12	ПАТ “Добромильський деревообробний комбінат”					
13	ПАТ “Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат”					
14	ПрАТ “Картонно-паперова компанія”					
15	ПАТ “Кохавинська паперова фабрика”					
16	ПП “Акорд ЛТ”					
17	ПП “Берест-М”					
18	ПП “Жовква”					
19	ПП “Західно-Українська твердопаливна компанія”					
20	ПП “Зелений ліс”					
21	ПП “Ільза”					
22	ПП “Корчин”					
23	ПП “Лігар”					
24	ПП “Львів-пак”					
25	ПП “Нектар-агро”					
26	ПП “Нове місто”					
27	ПП “Одісей”					
28	ПП “Олівейра”					
29	ПП “Онікс”					
30	ПП “Тайфун-плюс”					
31	ПП “ТІС”					
32	ПП “Скіфи”					
33	ПрАТ “Бориславський завод “Спецлісмаш”					
34	ТДВ “Стрийрембуд”					
35	ТзОВ “Агродерев”					
36	ТзОВ “Інгрія”					
37	ТзОВ СП “Весттранс”					
38	ТзОВ “Вуд Індастріс”					
39	ТзОВ “Гроховський і Ко”					
40	ТзОВ “Свісс кроно”					
41	ТзОВ СП “Укрлісхолдінг”					
42	ТзОВ ТПК “Бук-Холдінг”					
43	ТзОВ “Фірма “Язьм”					
44	ТОВ “АВС екоенергія”					
45	ТОВ “Альянс-природа”					
46	ТОВ “Біо тепло інвест”					
47	ТОВ “Біотермал”					
48	ТОВ “Бук-Львів”					
49	ТОВ “Велес”					
50	ТОВ “Ві-ват”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
51	ТОВ “Вігор”					
52	ТОВ “Галлус-трейд”					
53	ТОВ “Галмех”					
54	ТОВ “Грін моунтейн”					
55	ТОВ “Динамо-інвест плюс”					
56	ТОВ “Двалог-екран”					
57	ТОВ “Ер і Джес-2”					
58	ТОВ “Західліспром”					
59	ТОВ “Захід-схід”					
60	ТОВ “Карпати-К”					
61	ТОВ “Компанія Арнольд”					
62	ТОВ “Константа ліс плюс”					
63	ТОВ “Лісгал”					
64	ТОВ “Мрія”					
65	ТОВ “Нектар”					
66	ТОВ “Паркет А.Ю.”					
67	ТОВ “Перемишлянський деревообробний комбінат”					
68	ТОВ “Підприємство ПМС”					
69	ТОВ “Райсількомунгосп”					
70	ТОВ “Смерічка-2”					
71	ТОВ “Союзпромбуд”					
72	ТОВ “Стрийський паркет”					
73	ТОВ “Тевер вуд вінер факторі”					
74	ТОВ “ТОП Форест”					
75	ТОВ “Торгова група “Тиса”					
76	ТОВ “УККАН”					
77	ТОВ “Укрдеревконтакт”					
78	ТОВ “Хирів-сервіс”					
79	ТОВ “Біопроект”					
80	ТОВ “Дерев’яний дім”					
81	ТОВ “Інтернешнл вудворкінг компані”					
82	ТОВ НВП “Сіріон”					
83	ТОВ НВФ “Опілля”					
	Рівненська область					
1	ВАТ “Клеванський лісозавод “Промінь”					
2	ВАТ “Рокитнесільсервіс”					
3	ВАТ “Смерічка”					
4	Виробничий кооператив “Вікторі груп”					
5	Виробничий сільськогосподарський кооператив “Корчик”					
6	ДочП “Ритм”					
7	Консультативне НВПП “Юріком”					
8	МПП “Адамо”					
9	МПП “Глорія”					
10	МПП “Горизонт”					
11	МПП “Каштан”					
12	МПП “Омега”					
13	ПІІ ТОВ “Укрсервіс”					
14	ПП “Альфа форест”					
15	ПП “Буд-пром”					
16	ПП “Квітень-777”					
17	ПП “Колі”					
18	ПП “Компанія Ніла”					
19	ПП “Ліарт”					
20	ПП “Мавіотос”					
21	ПП “МВМ”					
22	ПП “Орнамент”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
23	ПП “Ронас груп”	■				
24	ПП “Світ”	■	■			
25	ПП “Фірма Агропромдерев”	■	■	■		
26	ПП “Авіаційно-технічний центр “ТІТ”	■		■		
27	ПрАТ “Деревій”	■		■		
28	ПрАТ “Лісові товари”	■	■			
29	ТДВ “Полісся”	■	■			
30	ТОВ “Фірма “Семиш”	■		■		
31	ТОВ “АМР Лес-Тімбер СРЛ”	■				
32	ТОВ “Артем-захід”	■				
33	ТОВ “Бакрі і Арафат мебель Д-арт”	■	■			
34	ТОВ “Бі пал”		■			
35	ТОВ “Варіант-Рівне”		■			
36	ТОВ “Верес”	■				
37	ТОВ “Вікторія 2007”	■		■		
38	ТОВ “Водолій”	■				
39	ТОВ “Володимирська фабрика гофротари”					■
40	ТОВ “Вранішня зоря”					■
41	ТОВ “Вуд-Імпекс”	■				
42	ТОВ “Дельтапрінт”					■
43	ТОВ “Деревообробник”	■		■		
44	ТОВ “Древмаркет”		■			
45	ТОВ “Дубава”	■				
46	ТОВ “Дубровицька деревообробна компанія”	■				
47	ТОВ “Емпірика”	■				
48	ТОВ “Ескада-м”	■				
49	ТОВ “Зем експо”	■				
50	ТОВ “Іква плюс Д”	■				
51	ТОВ “Інтернешнл вуд”	■				
52	ТОВ “Кордео”	■	■			
53	ТОВ “Ланеко”	■				
54	ТОВ “Лісопереробна компанія”	■				
55	ТОВ “Ліс-поль”	■				
56	ТОВ “Мрія”	■				
57	ТОВ “НДБ експорт”	■	■			
58	ТОВ “Ніка-Україна”	■		■		
59	ТОВ “Одек” Україна”		■		■	
60	ТОВ “Палеттенверк Дубно”	■				
61	ТОВ “Папірінвест”					■
62	ТОВ “Полісський регіон”				■	
63	ТОВ “Р.С.В.”	■				
64	ТОВ “Райдуга”	■				
65	ТОВ “РВЛ Іниест”	■				
66	ТОВ “Регіон-Інвествуд”	■				
67	ТОВ “Рембудсервіс”	■				
68	ТОВ “Русичі”	■				
69	ТОВ “Сетім”	■				
70	ТОВ “Смерека-Рівне”			■		
71	ТОВ “Тімбер трейд групп”	■	■			
72	ТОВ “Україна-контракт”	■				
73	ТОВ “Українська деревообробна компанія”	■	■	■		
74	ТОВ “Українська лісопереробна компанія”	■	■			
75	ТОВ “Українські лісопильні”	■			■	
76	ТОВ “Укрмолдінг”	■				
77	ТОВ “Укрпаркет”	■	■			
78	ТОВ “Укртехноліс плюс”	■	■			
79	ТОВ “Ультрамарін-2010”	■	■			

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
80	ТОВ “Упак люкс”					
81	ТОВ “Фенікс”					
82	ТОВ “Фірма Анко”					
83	ТОВ “Фірма Граніт”					
84	ТОВ “Фірма Нострадамус”					
85	ТОВ “Фірма “Столяр”					
86	ТОВ “Флорінг”					
87	ТОВ “Фолга”					
88	ТОВ “Форестал плюс”					
89	ТОВ “Свиспан Лімітед”					
90	ТОВ “Бреттекс”					
Тернопільська область						
1	Збаразький тарний комбінат					
2	МПП “Моноліт”					
3	МПП “ПІК”					
4	ПП “Біоресурссервіс”					
5	ПП “Інкруст-Т"					
6	ПП “Континент”					
7	ПП “Септіма”					
8	ПП “Шанс”					
9	ПрАТ “Потуторський деревообробний завод”					
10	ТОВ “Вуд конекшн”					
11	ТОВ “Захід картон”					
12	ТОВ “Оліваліcтрансопт”					
13	ТОВ “Поділля-паркет”					
14	ТОВ “Потуторський деревообробний завод”					
15	ТОВ “Темп”					
16	ТОВ “Успіх”					
17	ТОВ “Хансаком-Україна”					
18	ТОВ “Хансаком-вест”					
19	ТОВ “Шатекс-Тер”					
20	ТОВ “Ліском-шпон”					
Чернівецька область						
1	КП “Вуд”					
2	МП ВКП “Проба”					
3	МП “Синьогір”					
4	МПП “Граніт”					
5	МПП “Зеніт”					
6	МПП “Красна-путна”					
7	МПП “Сележна”					
8	МПП “Стіжок”					
9	ПрАТ “Вижницький деревообробний комбінат”					
10	ТОВ “Вудвенер Юкрейн”					
11	ПП “ВК РК”					
12	ПП “Водограй”					
13	ПП “Євро-люкс плюс”					
14	ПП “Каскад-ІІ”					
15	ПП “Ковалі”					
16	ПП “Лєго”					
17	ПП “Мелауда”					
18	ПП “Реай”					
19	ПП “Сеш”					
20	ПП “Фірма Говерла-95”					
21	ПП “Фірма дім”					
22	ПП “Форекс-7”					

Продовження табл. Т.2

1	2	3	4	5	6	7
23	ПрАТ “Путильський лісокомбінат"					
24	ПП ПБП “Луч”					
25	СП “Форекс”					
26	СП “Баварія-Буковина”					
27	ТОВ “Бартош і Ко”					
28	ТОВ “Вуд баттерфляй”					
29	ТОВ “Вудекс”					
30	ТОВ “Вуд-левіт”					
31	ТОВ “Давс”					
32	ТОВ “Дегві-лтд”					
33	ТОВ “Добробут”					
34	ТОВ “Імпекс-сервіс”					
35	ТОВ “Каір тара Чернівці”					
36	ТОВ “Келмен вуд”					
37	ТОВ “Красп”					
38	ТОВ “Лендел і Ко”					
39	ТОВ “Маркус лімітед”					
40	ТОВ “Неполоковецький деревообробний комбінат”					
41	ТОВ “Полекс-відродження”					
42	ТОВ “Тод нік”					
43	ТОВ “Тріада древ – експорт люкс”					
44	ТОВ “Берегометська лісова компанія”					
45	ТОВ СП “Мітаче”					

Авторські розрахунки на основі даних інформаційних бізнес-довідників та офіційних сайтів компаній

Додаток У

Показники виробництва і переробки зернових у регіонах України

Таблиця У.1

Темпи приросту виробництва пшениці і жита, %

Область	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
Вінницька	14,09	3,71	25,35	-23,24	-3,82	9,50
Волинська	18,63	11,07	3,03	3,59	-4,54	34,25
Дніпропетровська	-6,63	20,56	-25,78	19,32	-12,50	-12,78
Донецька	1,14	-26,54	16,37	3,95	-27,62	-34,95
Житомирська	8,31	33,99	18,74	-5,72	4,18	69,27
Закарпатська	7,41	-6,25	-7,10	-12,49	-9,69	-26,07
Запорізька	14,49	16,62	-13,65	21,69	-20,79	11,14
Івано-Франківська	30,72	6,67	-5,81	0,80	9,07	44,39
Київська	6,78	8,30	8,51	-30,31	19,74	4,71
Кіровоградська	-5,61	7,49	-0,65	-19,72	19,77	-3,08
Луганська	2,79	-12,16	21,66	20,61	-15,39	12,10
Львівська	23,09	13,96	-3,29	-2,53	-0,80	31,18
Миколаївська	11,88	7,90	-16,68	17,82	-5,16	12,39
Одеська	13,01	-1,17	15,63	8,05	3,02	43,76
Полтавська	-15,14	30,44	-11,35	-15,30	4,48	-13,17
Рівненська	23,84	1,98	1,48	4,74	-0,49	33,58
Сумська	-1,27	22,91	-15,22	10,51	-12,04	0,00
Тернопільська	38,94	1,41	10,32	1,55	-5,57	49,06
Харківська	-1,62	9,39	-6,72	8,81	-20,49	-13,15
Херсонська	57,96	27,35	-27,78	30,03	-10,12	69,79
Хмельницька	24,19	15,71	14,81	-2,86	-6,81	49,36
Черкаська	-0,81	21,35	-4,61	-39,85	32,95	-8,18
Чернівецька	19,65	4,19	-11,40	11,66	-10,00	11,00
Чернігівська	13,27	3,17	10,71	9,03	-13,75	21,68

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця У.2

Регіональна структура виробництва пшениці і жита в Україні, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	6,69	7,11	6,83	8,60	6,54	6,71
Волинська	2,38	2,63	2,71	2,80	2,88	2,93
Дніпропетровська	7,78	6,77	7,56	5,64	6,67	6,22
Донецька	6,12	5,76	3,92	4,58	4,72	3,65
Житомирська	1,73	1,74	2,16	2,58	2,41	2,68
Закарпатська	0,50	0,50	0,44	0,41	0,35	0,34
Запорізька	6,47	6,91	7,46	6,47	7,81	6,60
Івано-Франківська	1,00	1,21	1,20	1,13	1,13	1,32
Київська	3,80	3,78	3,79	4,13	2,86	3,65
Кіровоградська	4,88	4,29	4,28	4,26	3,39	4,34
Луганська	3,13	3,00	2,44	2,98	3,56	3,21
Львівська	2,65	3,04	3,21	3,12	3,01	3,19
Миколаївська	5,28	5,50	5,50	4,60	5,37	5,43
Одеська	7,15	7,53	6,89	8,00	8,57	9,42
Полтавська	5,15	4,07	4,92	4,38	3,68	4,10
Рівненська	1,72	1,99	1,88	1,92	1,99	2,11
Сумська	4,05	3,72	4,24	3,61	3,95	3,71
Тернопільська	3,06	3,96	3,72	4,12	4,15	4,18
Харківська	8,98	8,23	8,35	7,82	8,43	7,15
Херсонська	3,83	5,64	6,65	4,82	6,22	5,96
Хмельницька	3,66	4,24	4,55	5,24	5,05	5,02
Черкаська	4,69	4,34	4,88	4,67	2,78	3,95
Чернівецька	0,72	0,80	0,78	0,69	0,77	0,73
Чернігівська	3,06	3,23	3,09	3,43	3,71	3,41
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця У.3

Темп приросту виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього, %

Область	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
Вінницька	6,04	1,46	31,26	-1,02	-10,10	25,66
Волинська	-16,67	16,23	-5,19	2,74	-13,00	-17,92
Дніпропетровська	13,87	-1,00	5,58	2,88	-13,44	5,99
Донецька	-29,11	-79,03	-41,47	-33,95	-59,65	-97,68
Житомирська	28,48	-2,54	28,86	34,90	-19,57	75,05
Закарпатська	10,84	-14,22	-4,15	-25,41	28,28	-12,80
Запорізька	11,51	-9,57	17,72	-20,10	-27,49	-31,23
Івано-Франківська	-12,05	-12,07	-4,19	-19,66	-21,70	-53,38
Київська	3,64	11,37	-15,42	33,87	1,78	33,02
Кіровоградська	6,00	-17,13	-37,27	-12,65	-33,51	-67,99
Луганська	-49,63	-27,19	-32,16	-10,90	-8,07	-79,62
Львівська	-4,70	-0,99	-4,49	17,04	6,25	12,08
Миколаївська	-15,46	31,86	5,37	-36,94	-25,81	-45,05
Одеська	-9,74	7,77	1,97	-1,19	-41,42	-42,60
Полтавська	5,74	20,31	-4,16	-37,27	-43,64	-56,90
Рівненська	6,68	-12,05	-3,29	9,07	-0,97	-1,98
Сумська	88,18	-6,86	-13,66	-3,39	-28,98	3,82
Тернопільська	6,26	-8,67	2,69	-0,17	-26,26	-26,64
Харківська	7,32	11,05	-5,25	-3,71	-18,73	-11,64
Херсонська	2,56	-1,25	-13,89	-14,53	-22,36	-42,13
Хмельницька	5,19	-16,44	9,12	69,67	3,08	67,75
Черкаська	-2,62	6,44	-33,15	28,29	-41,77	-48,24
Чернівецька	9,09	-23,53	14,10	-24,16	-8,19	-33,72
Чернігівська	1,75	-5,17	-8,18	-2,97	7,59	-7,51

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця У.4

Регіональна структура виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	8,47	9,14	9,93	13,55	13,39	14,53
Волинська	1,49	1,27	1,58	1,55	1,59	1,67
Дніпропетровська	6,57	7,61	8,07	8,85	9,09	9,50
Донецька	12,03	8,68	1,95	1,19	0,78	0,38
Житомирська	0,56	0,73	0,76	1,02	1,37	1,33
Закарпатська	0,95	1,07	0,99	0,98	0,73	1,13
Запорізька	3,91	4,44	4,30	5,26	4,20	3,67
Івано-Франківська	2,61	2,33	2,20	2,19	1,76	1,66
Київська	5,93	6,26	7,46	6,56	8,77	10,77
Кіровоградська	2,90	3,12	2,77	1,81	1,58	1,27
Луганська	6,92	3,55	2,77	1,95	1,73	1,93
Львівська	2,99	2,90	3,08	3,06	3,57	4,58
Миколаївська	1,88	1,62	2,29	2,50	1,58	1,41
Одеська	5,15	4,73	5,46	5,79	5,71	4,04
Полтавська	3,19	3,43	4,42	4,41	2,76	1,88
Рівненська	1,83	1,98	1,87	1,88	2,04	2,44
Сумська	3,02	5,78	5,76	5,17	4,99	4,28
Тернопільська	2,70	2,92	2,85	3,05	3,03	2,70
Харківська	12,00	13,10	15,58	15,34	14,74	14,47
Херсонська	4,04	4,21	4,45	3,99	3,40	3,19
Хмельницька	2,99	3,19	2,86	3,24	5,49	6,84
Черкаська	5,91	5,86	6,68	4,64	5,94	4,18
Чернівецька	0,88	0,97	0,80	0,95	0,72	0,79
Чернігівська	1,07	1,11	1,13	1,07	1,04	1,35
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця У.5

Частка борошна пшеничного та пшенично-житнього, що припадає на 1 т вироблених пшениці і жита, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2017*
Вінницька	11,78	10,94	10,71	11,21	14,46	13,51
Волинська	5,83	4,10	4,29	3,94	3,91	3,62
Дніпропетровська	7,85	9,57	7,86	11,18	9,64	9,53
Донецька	18,29	12,82	3,66	1,84	1,17	0,65
Житомирська	3,01	3,57	2,59	2,82	4,03	3,11
Закарпатська	17,70	18,26	15,67	16,71	14,70	16,88
Запорізька	5,62	5,48	4,25	5,79	3,80	3,48
Івано-Франківська	24,36	16,39	13,51	13,75	10,96	7,87
Київська	14,52	14,09	14,49	11,29	21,70	18,44
Кіровоградська	5,52	6,19	4,78	3,02	3,28	1,82
Луганська	20,58	10,08	8,36	4,66	3,44	3,74
Львівська	10,51	8,14	7,07	6,98	8,38	8,98
Миколаївська	3,32	2,51	3,06	3,87	2,07	1,62
Одеська	6,70	5,35	5,84	5,15	4,71	2,68
Полтавська	5,76	7,18	6,62	7,16	5,30	2,86
Рівненська	9,84	8,48	7,31	6,97	7,26	7,22
Сумська	6,93	13,21	10,01	10,20	8,91	7,20
Тернопільська	8,21	6,28	5,65	5,26	5,17	4,04
Харківська	12,42	13,55	13,75	13,97	12,36	12,63
Херсонська	9,80	6,36	4,93	5,88	3,87	3,34
Хмельницька	7,57	6,41	4,63	4,40	7,69	8,50
Черкаська	11,72	11,51	10,10	7,07	15,09	6,61
Чернівецька	11,31	10,31	7,57	9,74	6,62	6,75
Чернігівська	3,25	2,92	2,69	2,23	1,98	2,47
Україна	**10,37**	**8,94**	**7,75**	**7,47**	**7,40**	**6,54**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця У.6

Темп приросту виробництва виробів із борошна у регіонах, %

Область	*2014/2013*	*2015 /2014*	*2016 /2015*	*2017 /2016*	*2018 /2017*	*2018 /2013*
Україна	**-14,02**	**-9,59**	**-4,26**	**-5,42**	**-9,94**	**-36,61**
Вінницька	-1,01	2,29	-10,49	-3,85	-6,12	-18,20
Волинська	-8,75	6,69	-1,91	-11,94	-15,59	-29,02
Дніпропетровська	-1,21	-4,26	-2,79	-6,26	-9,58	-22,07
Донецька	-35,14	-69,83	-13,88	-5,98	-8,16	-85,45
Житомирська	-11,09	-15,20	-14,97	-2,91	-9,04	-43,38
Закарпатська	-4,09	-20,72	-15,58	-8,92	-9,32	-46,99
Запорізька	-2,80	-2,81	0,30	-0,88	-18,43	-23,39
Івано-Франківська	-4,83	-13,58	-1,76	-1,77	-10,61	-29,06
Київська	8,54	17,10	2,06	-10,39	-9,80	4,85
Кіровоградська	-9,67	-31,35	-7,94	-7,34	-4,15	-49,29
Луганська	-53,08	-70,79	-6,78	-11,82	-19,32	-90,91
Львівська	-3,88	-7,35	-1,53	2,57	-3,26	-12,98
Миколаївська	-11,58	-1,16	-12,26	-7,55	-9,64	-35,94
Одеська	-21,88	16,81	-17,49	-8,83	-6,26	-35,65
Полтавська	-6,97	-9,20	6,60	-7,96	-10,41	-25,74
Рівненська	3,09	2,95	-0,64	-1,33	0,83	4,91
Сумська	-13,42	-5,67	-8,92	9,42	-13,08	-29,26
Тернопільська	-6,91	-21,19	-18,36	-7,67	-5,86	-47,94
Харківська	2,03	-3,29	0,20	-13,64	-11,37	-24,33
Херсонська	4,32	-4,66	-7,39	-13,46	-6,71	-25,64
Хмельницька	4,40	-11,36	-3,07	-3,49	-8,39	-20,69
Черкаська	-14,72	-12,97	-16,54	-12,96	-10,25	-51,61
Чернівецька	-2,71	-8,95	-13,04	-6,96	-6,80	-33,20
Чернігівська	-13,08	6,38	-30,12	-12,30	-10,02	-49,01

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця У.7

Регіональна структура виробництва продукції з борошна, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	3,60	4,10	4,90	4,69	4,81	4,99
Волинська	2,08	2,18	2,72	2,85	2,68	2,49
Дніпропетровська	11,41	12,97	14,51	15,06	15,08	15,04
Донецька	19,69	14,69	5,18	4,76	4,78	4,85
Житомирська	3,81	3,89	3,86	3,50	3,63	3,65
Закарпатська	0,89	0,98	0,91	0,82	0,79	0,80
Запорізька	4,44	4,97	5,64	6,04	6,40	5,76
Івано-Франківська	2,08	2,28	2,30	2,42	2,53	2,50
Київська	4,96	6,20	8,47	9,24	8,84	8,80
Кіровоградська	1,52	1,58	1,27	1,25	1,23	1,31
Луганська	4,75	2,56	0,87	0,87	0,82	0,73
Львівська	4,29	4,74	5,13	5,40	5,91	6,31
Миколаївська	1,77	1,80	2,08	1,95	1,93	1,92
Одеська	6,31	5,67	7,74	6,82	6,64	6,86
Полтавська	2,77	2,96	3,14	3,58	3,52	3,48
Рівненська	1,92	2,28	2,74	2,91	3,07	3,41
Сумська	3,54	3,52	3,88	3,78	4,41	4,23
Тернопільська	0,78	0,83	0,77	0,67	0,66	0,68
Харківська	6,29	7,38	8,34	8,92	8,23	8,05
Херсонська	2,27	2,73	3,04	3,00	2,78	2,86
Хмельницька	3,63	4,36	4,51	4,67	4,81	4,86
Черкаська	3,59	3,53	3,58	3,19	2,97	2,94
Чернівецька	1,46	1,63	1,74	1,61	1,60	1,65
Чернігівська	2,15	2,15	2,67	1,99	1,87	1,85
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця У.8

Частка кондитерських (*К*) і макаронних (*М*) виробів у структурі виробництва продукції з борошна, %

Область	*2013*		*2014*		*2015*		*2016*		*2017*		*2018*	
	К	*М*	*К*	*М*	*К*	*М*	*К*	*М*	*К*	*М*	*К*	*М*
Вінницька	18,27	6,76	24,48	6,19	25,50	8,73	22,86	10,86	25,37	9,87	28,72	8,21
Волинська	2,39	7,41	н. д.	н. д.	1,63	15,05	1,94	11,80	2,21	6,38	н. д.	н. д.
Дніпропетровська	12,68	3,98	12,42	4,11	10,36	4,08	11,12	12,49	11,43	12,68	12,21	15,35
Донецька	60,59	1,73	50,15	4,32	28,61	0,00	22,59	0,00	21,73	0,00	24,82	0,00
Житомирська	22,69	0,00	21,52	0,00	22,24	0,00	14,64	0,00	18,83	0,00	21,20	0,00
Закарпатська	3,04	0,00	2,15	0,00	1,09	0,00	1,23	0,00	1,13	0,00	0,95	0,00
Запорізька	15,87	0,01	17,03	0,01	15,55	0,01	15,80	0,01	18,36	0,00	22,29	0,21
Івано-Франківська	13,91	0,59	14,56	0,54	10,85	0,20	14,47	0,30	12,92	0,37	н. д.	н. д.
Київська	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Кіровоградська	14,35	0,22	16,94	0,11	16,89	0,23	19,88	0,23	22,44	0,24	24,13	0,11
Луганська	17,54	13,44	13,61	13,80	0,00	0,85	0,00	0,00	0,00	1,04	0,00	0,00
Львівська	22,20	0,00	24,41	0,00	26,79	0,00	28,14	0,00	31,38	0,00	38,72	0,00
Миколаївська	3,96	1,94	4,11	2,12	4,49	2,07	6,73	2,59	н. д.	н. д.	7,35	1,96
Одеська	9,32	23,23	н. д.	н. д.	8,65	16,25	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Полтавська	16,97	0,00	19,31	0,00	20,79	0,00	21,05	0,00	21,92	0,00	23,91	0,00
Рівненська	2,20	19,19	1,60	23,26	1,25	30,07	1,56	29,19	1,33	27,88	0,92	27,44
Сумська	18,68	2,04	13,66	3,68	19,27	3,37	24,64	1,86	32,69	7,31	33,70	1,16
Тернопільська	3,48	0,00	3,19	0,00	3,27	0,00	2,84	0,00	3,76	0,00	5,07	0,00
Харківська	2,56	15,09	2,96	18,47	3,34	16,81	3,88	18,39	4,85	16,07	6,44	11,06
Херсонська	5,65	21,85	5,16	36,86	4,58	40,98	5,77	32,33	7,19	27,53	8,22	31,95
Хмельницька	5,27	16,53	5,11	14,86	4,74	14,27	5,14	14,30	5,63	13,45	5,78	12,32
Черкаська	20,76	0,54	25,39	0,68	25,95	0,47	26,47	0,47	28,96	0,47	29,98	0,62
Чернівецька	1,46	0,00	1,44	0,00	1,13	0,00	1,49	0,00	2,02	0,00	2,60	0,00
Чернігівська	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Україна	**15,79**	**5,34**	**14,05**	**6,33**	**14,01**	**6,00**	**14,47**	**6,99**	**16,42**	**6,78**	**17,77**	**6,77**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [4; 10-33]

Додаток Ф

Показники зовнішньоекономічних операцій із продуктами переробки зернових у регіонах України

Таблиця Ф.1

Частка регіонів у структурі українського експорту продукції борошномельно-круп'яної промисловості і готових продуктів із зерна, %

Область	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості				Готові продукти із зерна			
	2015	*2016*	*2017*	*2018*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	5,04	11,87	14,97	17,49	6,27	4,08	6,55	2,66
Волинська	0,05	1,60	0,07	0,12	0,15	2,13	2,49	0,26
Дніпропетровська	10,68	10,18	10,89	7,12	8,24	6,72	5,32	6,20
Донецька	1,62	0,02	0,02	0,01	2,83	0,24	0,56	0,91
Житомирська	0,61	0,63	2,77	1,00	2,44	0,44	0,93	1,33
Закарпатська	0,08	0,04	0,10	0,08	0,08	0,10	0,12	0,09
Запорізька	3,00	2,20	0,97	0,77	3,35	3,50	3,11	3,10
Івано-Франківська	1,57	1,36	1,67	1,65	0,82	0,40	0,41	0,80
Київська	7,40	8,85	5,36	7,67	19,25	15,55	13,97	19,03
Кіровоградська	0,17	0,26	0,09	0,23	0,34	0,44	0,38	0,49
Луганська	0,00	0,02	0,00	0,00	0,05	0,03	0,00	0,00
Львівська	1,61	0,68	0,03	0,05	1,20	2,80	2,73	3,88
Миколаївська	0,66	0,27	0,45	0,11	0,37	1,20	0,80	1,15
Одеська	5,01	2,85	3,90	2,32	2,26	2,24	1,56	2,04
Полтавська	2,68	1,57	0,98	0,55	10,76	10,42	18,50	14,87
Рівненська	0,07	0,04	0,04	0,55	0,17	0,10	0,16	0,24
Сумська	0,04	0,11	0,00	0,03	9,66	12,37	14,58	14,23
Тернопільська	0,01	0,00	0,01	0,15	0,23	0,34	0,22	0,43
Харківська	31,95	26,72	28,26	27,88	20,52	23,35	19,73	12,50
Херсонська	2,64	1,87	3,02	2,35	0,26	0,43	0,31	0,30
Хмельницька	1,99	5,38	12,84	18,40	0,38	1,10	1,62	1,50
Черкаська	21,11	21,72	12,84	10,75	6,39	7,72	1,62	7,72
Чернівецька	0,18	0,19	0,09	0,23	0,01	0,02	0,03	0,19
Чернігівська	1,82	1,58	0,65	0,49	3,99	4,29	4,30	6,08
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Таблиця Ф.3

Частка імпорту у роздрібному товарообороті, %

Регіон	Вироби хлібобулочні (крім кондитерських)	Вироби борошняні кондитерські	Борошно	Вироби макаронні
Україна	**2,6**	**6,9**	**5,1**	**25,1**
Вінницька	1,2	2,1	0,5	17,8
Волинська	0,7	5,3	0,8	10,9
Дніпропетровська	1,1	2,1	0,4	30,3
Донецька	0,8	3,5	0,6	28,0
Житомирська	0,5	3,1	1,3	18,0
Закарпатська	0,6	7,9	0,5	13,5
Запорізька	1,3	2,6	0,4	26,7
Івано-Франківська	1,9	3,1	8,7	13,2
Київська	1,8	10,1	8,3	23,2
Кіровоградська	0,6	1,7	0,4	22,9
Луганська	0,8	2,0	0,1	27,9
Львівська	1,8	4,0	1,3	15,4
Миколаївська	0,8	2,2	1,9	27,7
Одеська	2,9	4,8	5,7	20,7
Полтавська	1,0	3,1	0,9	26,0
Рівненська	2,3	9,2	4,6	13,5
Сумська	1,0	5,7	4,4	26,2
Тернопільська	2,3	11,6	5,9	15,9
Харківська	3,4	6,5	7,4	27,1
Херсонська	1,1	4,0	1,1	26,3
Хмельницька	1,7	4,7	0,7	12,8
Черкаська	2,0	4,6	2,7	26,8
Чернівецька	4,1	14,4	1,6	20,0
Чернігівська	0,7	6,7	0,6	18,9

Авторські розрахунки за даними ДССУ [82]

Таблиця Ф.2

Темп приросту експорту продукції борошномельно-круп'яної промисловості і готових продуктів із зерна, %

Область	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості						Готові продукти із зерна					
	2014 / 2013	***2015 / 2014***	***2016 / 2015***	***2017 / 2016***	***2018 / 2017***	***2018 / 2013***	***2014 / 2013***	***2015 / 2014***	***2016 / 2015***	***2017 / 2016***	***2018 / 2017***	***2018 / 2013***
Вінницька	-20,21	-34,21	112,94	53,26	0,91	72,88	165,89	-12,05	-44,59	123,41	-64,65	2,32
Волинська	-93,10	55,26	2681,36	-94,94	49,73	-77,41	-92,45	1,19	1137,14	63,15	-90,79	-85,79
Дніпропетровська	н. д.	н. д.	-13,87	30,05	-43,53	-44,95	17,48	-4,45	-30,48	10,22	1,43	-12,75
Донецька	-16,30	-41,92	-98,96	6,98	-71,20	-99,84	-38,73	-92,25	-92,70	219,51	42,85	-98,42
Житомирська	н. д.	н. д.	-6,14	435,09	-68,94	н. д.	н. д.	н. д.	-84,77	198,79	23,79	н. д.
Закарпатська	-12,30	-30,78	-56,23	211,97	-34,61	-45,80	-82,12	75,65	5,88	73,52	-36,88	-63,57
Запорізька	58,54	85,33	-33,59	-46,65	-31,11	-28,28	296,60	-29,77	-10,97	23,73	-13,10	166,63
Івано-Франківська	14,56	-8,99	-21,57	49,42	-14,67	4,26	-29,96	-22,97	-59,02	43,71	69,79	-46,05
Київська	5,34	0,43	8,06	-26,40	23,66	4,05	-20,54	-37,14	-31,22	25,12	18,53	-49,05
Кіровоградська	-64,81	-31,52	37,36	-58,63	128,22	-68,74	29,78	8,94	9,94	21,36	13,27	113,67
Луганська	-67,77	-100,00	100,00	-100,00	0,00	-100,00	-82,26	-88,86	-50,24	0,00	0,00	0,00
Львівська	3844,44	1439,06	-61,67	-94,76	48,02	1703,70	10,59	62,77	99,32	35,81	23,63	502,39
Миколаївська	-35,06	-19,55	-63,71	106,12	-79,73	-92,08	1095,99	-83,67	173,89	-6,86	25,12	523,41
Одеська	-47,19	337,32	-48,66	66,22	-48,68	1,14	59,71	28,80	-15,70	-2,67	13,40	91,41
Полтавська	51,21	118,59	-47,23	-23,76	-51,30	-35,23	17,24	-6,88	-17,51	147,20	-30,00	55,83
Рівненська	-48,10	124,70	-43,69	15,90	1013,93	747,78	-3,18	35,41	-48,19	111,72	32,52	90,58
Сумська	н. д.	-59,58	137,30	0,00	100,00	н. д.	н. д.	-11,68	9,11	64,06	-15,05	н. д.
Тернопільська	-68,30	-96,40	88,67	-53,36	990,15	-89,06	104,08	-34,94	25,77	-10,97	70,24	153,11
Харківська	н. д.	н. д.	-24,41	28,52	-14,82	н. д.	н. д.	н. д.	-3,06	17,59	-44,86	н. д.
Херсонська	н. д.	н. д.	-36,15	96,37	-32,83	н. д.	н. д.	н. д.	41,19	0,18	-17,10	н. д.
Хмельницька	н. д.	-21,05	144,91	189,81	23,71	н. д.	н. д.	305,23	147,61	105,29	-19,15	н. д.
Черкаська	н. д.	н. д.	-6,97	-28,17	-27,68	н. д.	н. д.	н. д.	2,93	-70,82	315,13	н. д.
Чернівецька	н. д.	-41,70	-1,59	-45,44	125,08	н. д.	н. д.	н. д.	40,17	149,53	411,49	н. д.
Чернігівська	-98,85	5384,07	-21,83	-50,25	-34,40	-83,90	104,65	-28,27	-8,44	39,52	23,08	130,81

Авторські розрахунки за даними ДССУ [10-33]

Додаток Х

Показники заготівлі і переробки м’яса у регіонах України

Таблиця Х.1

Темп приросту заготівлі м’яса (у забійній масі), %

Область	**М’ясо – всього**					Яловичина і телятина					Свинина					Конина, кролятина, баранина та козлятина					М'ясо птиці				
	2014/ 2013	***2015/ 2014***	***2016/ 2015***	***2017/ 2016***	***2018/ 2017***	***2014/ 2013***	***2015/ 2014***	***2016/ 2015***	***2017/ 2016***	***2018/ 2017***	***2014/ 2013***	***2015/ 2014***	***2016/ 2015***	***2017/ 2016***	***2018/ 2017***	***2014/ 2013***	***2015/ 2014***	***2016/ 2015***	***2017/ 2016***	***2018/ 2017***	***2014/ 2013***	***2015/ 2014***	***2016/ 2015***	***2017/ 2016***	***2018/ 2017***
Вінницька	48,79	17,02	4,82	-1,36	9,85	-1,33	-3,59	-15,35	-15,93	10,46	-1,44	8,29	7,66	10,04	-11,03	0,00	-10,00	-5,56	0,00	23,53	65,99	20,17	6,29	-1,39	11,71
Волинська	11,44	3,08	1,58	-7,68	0,62	7,03	-25,55	-5,88	-3,12	-24,73	-2,84	6,14	3,31	0,53	1,86	22,22	0,00	0,00	9,09	-8,33	21,25	7,36	1,78	-12,67	3,70
Дніпропетровська	-1,28	2,45	4,22	7,63	-4,38	-5,88	-6,25	-4,76	7,00	-9,35	-0,41	3,87	-15,69	-6,05	-19,06	10,00	0,00	-36,36	14,29	-12,50	-1,27	2,70	11,11	10,81	-1,21
Донецька	-16,42	-14,14	-4,75	-0,81	-1,05	-16,96	16,13	-14,81	-8,70	-17,86	-4,10	-1,53	-1,40	-0,16	0,16	-20,83	-5,26	-16,67	-6,67	0,00	-35,15	-53,15	-11,19	2,52	4,10
Житомирська	-5,73	4,71	-0,19	0,00	2,44	-18,32	0,64	-0,64	1,28	-3,16	-5,28	6,37	-2,62	-6,92	3,31	-3,13	-6,45	3,45	20,00	13,89	35,85	12,50	7,41	11,49	5,15
Закарпатська	1,88	-10,89	-3,57	7,02	3,10	-5,88	-10,63	-3,50	13,77	8,92	9,31	-6,62	-1,69	3,44	-0,66	-17,50	-6,06	0,00	9,68	17,65	2,35	-28,74	-14,52	7,55	-1,75
Запорізька	3,38	-4,67	-6,85	-9,11	-6,36	3,96	-9,52	1,05	9,38	-0,95	3,72	-4,10	-9,36	-17,70	-8,60	-10,00	22,22	0,00	18,18	15,38	2,22	-3,62	-6,02	-2,40	-8,20
Івано-Франківська	4,69	3,63	-6,54	0,38	5,60	3,75	0,36	-0,72	1,81	-3,20	10,56	8,96	-0,27	1,65	-3,78	0,00	-11,11	12,50	0,00	0,00	-2,38	0,00	-26,34	-5,30	47,55
Київська	-2,32	-8,16	-8,05	17,36	-2,10	7,10	-9,39	0,00	18,29	0,00	-2,40	2,99	-2,56	15,76	-1,51	0,00	-10,53	-5,88	12,50	5,56	-3,24	-11,99	-11,33	18,04	-2,74
Кіровоградська	6,19	-0,94	-1,14	-1,34	-0,39	7,14	-18,00	5,69	-0,77	-6,20	0,37	8,15	-5,82	-0,73	0,37	0,00	20,00	0,00	0,00	0,00	24,69	-0,99	4,00	-3,85	5,00
Луганська	-25,15	-42,40	-1,85	-47,17	-37,50	-8,11	14,71	-5,98	-53,64	-45,10	-10,24	-38,60	-14,29	-30,00	-47,62	0,00	-20,00	25,00	-60,00	-25,00	-41,11	-85,91	52,38	-53,13	13,33
Львівська	-6,61	-3,54	2,59	3,09	3,55	-5,84	-3,79	0,36	-2,86	-7,72	8,95	11,97	6,08	0,99	-1,57	-3,45	-42,86	37,50	-9,09	5,00	-17,25	-14,43	-1,17	10,19	15,70
Миколаївська	16,03	-9,94	-4,91	-3,55	15,38	23,28	-11,89	1,59	2,34	39,69	20,00	3,51	-14,41	-6,93	-1,06	33,33	-12,50	14,29	50,00	-16,67	2,11	-22,68	-2,67	-15,07	-4,84
Одеська	1,29	3,61	-5,33	-2,81	-5,79	-0,63	1,89	-2,47	-3,80	-2,63	-0,80	5,65	-5,73	-1,21	-8,20	6,25	11,76	-13,16	-12,12	-3,45	28,57	-3,70	-7,69	0,00	-4,17
Полтавська	1,30	-2,69	5,53	-8,10	-6,65	5,02	-2,61	-7,14	-8,17	1,05	3,62	-0,41	9,50	-9,06	-10,37	0,00	-14,29	0,00	-16,67	0,00	-25,00	-19,30	26,09	1,72	-1,69
Рівненська	1,86	-10,13	1,66	1,27	3,95	4,22	-20,81	-13,14	-5,88	-7,14	4,31	-3,67	1,43	3,29	2,27	-15,38	0,00	-45,45	0,00	0,00	-1,48	-8,50	15,85	3,30	11,42
Сумська	6,64	-2,67	3,88	-3,08	2,95	-6,95	-15,52	-10,88	-18,32	0,00	16,67	5,71	22,30	-1,66	3,37	0,00	-25,00	-8,33	-18,18	0,00	21,21	9,17	0,76	11,36	4,76
Тернопільська	13,24	2,23	-4,54	1,90	5,41	-5,56	-5,15	3,10	-5,26	-1,59	20,34	13,73	-5,26	2,94	6,03	7,69	-21,43	-9,09	20,00	-8,33	26,51	-16,19	-12,50	7,79	15,66
Харківська	5,57	-0,53	0,85	-9,46	-5,69	0,00	-10,77	4,31	1,24	2,04	26,54	17,93	-11,08	-28,70	-10,98	14,29	-6,25	-13,33	7,69	0,00	-5,77	-10,20	13,96	1,42	-7,58
Херсонська	10,20	0,62	-15,13	-3,13	2,74	5,88	-4,94	0,65	-0,65	7,79	0,42	-7,95	-3,64	-2,36	-8,70	0,00	0,00	0,00	14,29	-12,50	83,33	40,26	-62,04	-19,51	54,55
Хмельницька	14,33	-3,54	0,92	-1,82	3,55	2,53	-10,29	3,67	2,21	-0,43	32,72	2,43	0,00	-2,37	-1,74	0,00	-23,08	0,00	10,00	0,00	6,35	-2,24	-1,53	-8,53	24,58
Черкаська	2,30	-3,51	3,12	-3,43	5,54	10,29	-3,63	4,30	-8,76	-6,78	1,38	-2,72	-1,96	10,57	-12,14	0,00	-5,88	-18,75	-7,69	-25,00	1,90	-3,59	3,88	-4,85	9,22
Чернівецька	-0,72	-1,45	2,69	-4,76	-0,25	0,00	-6,36	-2,91	-2,00	0,00	-3,91	-4,07	10,30	-4,40	-6,90	25,00	-10,00	11,11	10,00	-9,09	1,65	7,32	-3,03	-8,59	10,26
Чернігівська	6,05	-17,58	2,59	-6,46	-5,71	3,27	-13,92	4,41	-10,56	-3,94	23,94	-9,09	5,00	-1,19	-9,64	-11,11	-16,67	-10,00	-16,67	-20,00	-16,00	-50,79	-9,68	-10,71	20,00

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.2

Регіональна структура заготівлі м’яса (у забійній масі), %

Область	**М’ясо – всього**						Яловичина і телятина						Свинина						Конина, кролятина, баранина та козлятина						М'ясо птиці					
	2013	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***	***2013***	***2014***	***2015***	***2016***	***2017***	***2018***
Вінницька	7,86	11,21	13,32	13,96	13,80	14,92	5,48	5,40	5,60	4,85	4,21	4,71	2,92	2,76	2,92	3,20	3,57	3,33	5,06	5,17	5,11	5,06	4,99	6,09	12,07	18,85	23,07	24,04	23,35	24,55
Волинська	4,64	4,95	5,19	5,27	4,87	4,83	3,11	3,32	2,66	2,56	2,56	1,95	4,95	4,61	4,78	5,02	5,12	5,47	2,28	2,84	3,13	3,27	3,52	3,19	5,11	5,83	6,37	6,36	5,47	5,34
Дніпропетровська	10,06	9,51	9,90	10,32	11,13	10,48	2,89	2,71	2,73	2,66	2,94	2,70	6,93	6,61	6,71	5,75	5,49	4,65	2,53	2,84	3,13	2,08	2,35	2,03	15,06	14,00	14,64	15,94	17,40	16,17
Донецька	5,58	4,47	3,90	3,71	3,69	3,59	2,72	2,25	2,81	2,45	2,31	1,92	9,60	8,82	8,49	8,51	8,63	9,05	6,08	4,91	5,11	4,46	4,11	4,06	4,02	2,46	1,17	1,02	1,03	1,01
Житомирська	2,39	2,16	2,30	2,29	2,30	2,32	4,63	3,78	4,09	4,15	4,35	4,26	3,72	3,38	3,51	3,48	3,29	3,56	8,10	8,01	8,24	8,93	10,56	11,88	0,48	0,62	0,71	0,75	0,82	0,81
Закарпатська	2,59	2,53	2,29	2,21	2,37	2,40	4,12	3,88	3,72	3,67	4,32	4,76	4,07	4,27	3,90	3,89	4,09	4,26	10,13	8,53	8,81	9,23	9,97	11,59	0,78	0,75	0,54	0,45	0,48	0,44
Запорізька	2,75	2,73	2,64	2,46	2,24	2,06	2,45	2,54	2,47	2,56	2,89	2,90	5,28	5,25	4,92	4,53	3,79	3,63	2,53	2,33	3,13	3,27	3,81	4,35	1,23	1,18	1,16	1,07	1,03	0,89
Івано-Франківська	3,49	3,50	3,69	3,44	3,46	3,60	6,48	6,71	7,24	7,35	7,73	7,58	4,26	4,51	4,80	4,87	5,03	5,07	2,28	2,33	2,27	2,68	2,64	2,61	1,92	1,76	1,79	1,29	1,21	1,68
Київська	10,66	9,97	9,30	8,55	10,06	9,69	4,10	4,39	4,27	4,37	5,34	5,41	8,19	7,66	7,71	7,64	8,98	9,27	4,81	4,91	4,83	4,76	5,28	5,51	14,93	13,60	12,19	10,59	12,32	11,27
Кіровоградська	2,22	2,25	2,27	2,24	2,22	2,17	3,40	3,63	3,20	3,46	3,55	3,37	3,78	3,64	3,84	3,68	3,71	3,90	2,53	2,58	3,41	3,57	3,52	3,48	0,74	0,87	0,87	0,89	0,84	0,83
Луганська	2,22	1,59	0,93	0,91	0,48	0,30	2,69	2,47	3,05	2,93	1,40	0,78	1,78	1,54	0,92	0,80	0,57	0,31	2,53	2,58	2,27	2,98	1,17	0,87	2,31	1,28	0,18	0,27	0,13	0,14
Львівська	5,89	5,27	5,16	5,29	5,47	5,58	7,47	7,03	7,27	7,45	7,48	6,99	5,49	5,74	6,28	6,77	6,94	7,16	7,34	7,24	4,55	6,55	5,87	6,09	5,50	4,28	3,73	3,62	3,93	4,27
Миколаївська	1,38	1,53	1,40	1,33	1,29	1,47	2,81	3,46	3,28	3,41	3,60	5,10	1,33	1,54	1,55	1,35	1,28	1,32	1,52	2,07	1,99	2,38	3,52	2,90	0,87	0,83	0,66	0,63	0,52	0,47
Одеська	2,06	2,00	2,10	1,99	1,94	1,80	3,88	3,85	4,22	4,21	4,18	4,12	3,51	3,34	3,45	3,30	3,32	3,19	8,10	8,79	10,80	9,82	8,50	8,12	0,19	0,23	0,23	0,21	0,20	0,18
Полтавська	3,41	3,31	3,27	3,45	3,18	2,92	5,31	5,57	5,83	5,54	5,25	5,38	6,59	6,54	6,37	7,09	6,55	6,15	1,77	1,81	1,70	1,79	1,47	1,45	0,69	0,49	0,40	0,50	0,50	0,46
Рівненська	2,61	2,55	2,33	2,37	2,40	2,46	4,03	4,19	3,57	3,17	3,08	2,90	2,94	2,94	2,76	2,85	2,99	3,20	3,29	2,84	3,13	1,79	1,76	1,74	1,85	1,72	1,60	1,82	1,85	1,94
Сумська	1,87	1,91	1,89	1,96	1,90	1,93	4,54	4,22	3,83	3,49	2,94	2,98	1,69	1,89	1,95	2,42	2,42	2,62	4,05	4,13	3,41	3,27	2,64	2,61	0,90	1,03	1,15	1,13	1,24	1,22
Тернопільська	2,11	2,28	2,37	2,26	2,31	2,40	3,49	3,30	3,36	3,54	3,47	3,46	3,32	3,82	4,25	4,09	4,28	4,75	3,29	3,62	3,13	2,98	3,52	3,19	0,76	0,90	0,77	0,66	0,70	0,76
Харківська	3,97	4,02	4,06	4,09	3,71	3,45	6,31	6,30	6,04	6,44	6,74	6,97	3,65	4,43	5,11	4,61	3,34	3,12	3,54	4,13	4,26	3,87	4,11	4,06	3,32	2,94	2,69	3,01	3,00	2,61
Херсонська	1,95	2,06	2,11	1,79	1,73	1,75	3,71	3,93	4,01	4,13	4,24	4,63	3,34	3,22	2,90	2,84	2,81	2,69	1,77	1,81	1,99	2,08	2,35	2,03	0,38	0,66	0,94	0,35	0,28	0,41
Хмельницька	2,62	2,87	2,82	2,84	2,80	2,85	5,75	5,89	5,68	6,02	6,35	6,41	3,05	3,88	3,88	3,95	3,91	4,03	3,29	3,36	2,84	2,98	3,23	3,19	1,15	1,15	1,15	1,11	1,00	1,17
Черкаська	14,06	13,78	13,51	13,93	13,48	14,00	4,25	4,68	4,84	5,17	4,87	4,60	5,09	4,94	4,70	4,68	5,26	4,84	4,30	4,39	4,55	3,87	3,52	2,61	23,95	22,97	22,55	22,96	21,52	22,11
Чернівецька	1,85	1,76	1,76	1,81	1,73	1,69	2,67	2,67	2,68	2,66	2,70	2,73	2,52	2,32	2,17	2,43	2,36	2,31	2,03	2,58	2,56	2,98	3,23	2,90	1,10	1,06	1,15	1,10	0,99	1,02
Чернігівська	1,76	1,78	1,49	1,53	1,44	1,33	3,71	3,83	3,54	3,78	3,49	3,40	2,00	2,37	2,11	2,25	2,26	2,13	6,84	6,20	5,68	5,36	4,40	3,48	0,68	0,54	0,27	0,24	0,21	0,24
Всього	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.3

Структура заготівлі м’яса (у забійній масі), %

Область	*2013*				*2014*				*2015*				*2016*				*2017*				*2018*			
	Яловичина і телятина	Свинина	Інші види м’яса	М’ясо птиці	Яловичина і телятина	Свинина	Інші види м’яса	М’ясо птиці	Яловичина і телятина	Свинина	Інші види м’яса	М’ясо птиці	Яловичина і телятина	Свинина	Інші види м’яса	М’ясо птиці	Яловичина і телятина	Свинина	Інші види м’яса	М’ясо птиці	Яловичина і телятина	Свинина	Інші види м’яса	М’ясо птиці
Вінницька	12,72	11,71	1,12	74,45	8,43	7,75	0,76	83,06	6,95	7,18	0,58	85,29	5,61	7,37	0,53	86,49	4,78	8,22	0,53	86,46	4,81	6,66	0,60	87,93
Волинська	12,20	33,56	0,87	53,38	11,72	29,26	0,94	58,08	8,46	30,12	0,91	60,50	7,84	30,64	0,90	60,62	8,23	33,36	1,06	57,35	6,16	33,77	0,97	59,10
Дніпропетровська	5,23	21,68	0,43	72,60	4,99	21,87	0,49	72,61	4,57	22,17	0,47	72,78	4,17	17,94	0,30	77,60	4,15	15,66	0,31	79,88	3,93	13,25	0,28	82,53
Донецька	8,88	54,16	1,91	34,97	8,82	62,14	1,80	27,13	11,93	71,27	1,99	14,81	10,67	73,78	1,74	13,81	9,82	74,27	1,63	14,27	8,16	75,18	1,65	15,01
Житомирська	35,30	48,98	5,91	9,80	30,59	49,22	6,08	14,12	29,40	50,00	5,43	15,17	29,27	48,78	5,63	16,32	29,64	45,40	6,75	18,20	28,02	45,79	7,51	18,68
Закарпатська	29,01	49,49	6,82	14,51	26,80	53,10	5,54	14,57	26,88	55,64	5,84	11,65	26,90	56,73	6,04	10,33	28,60	54,83	6,18	10,38	30,21	52,83	7,07	9,89
Запорізька	16,24	60,45	1,60	21,70	16,33	60,65	1,40	21,46	15,50	61,01	1,80	21,70	16,81	59,37	1,93	21,89	20,23	53,76	2,50	23,51	21,40	52,47	3,08	23,05
Івано-Франківська	33,84	38,40	1,15	26,62	33,54	40,56	1,08	24,82	32,48	42,64	0,94	23,95	34,50	45,50	1,13	18,88	34,99	46,08	1,12	17,81	32,08	41,98	1,06	24,88
Київська	7,02	24,20	0,79	67,95	7,69	24,18	0,80	67,32	7,59	27,12	0,78	64,51	8,25	28,74	0,80	62,20	8,32	28,34	0,78	62,56	8,50	28,52	0,84	62,16
Кіровоградська	27,94	53,69	2,00	16,17	28,20	50,75	1,88	18,98	23,34	55,41	2,28	18,98	24,95	52,78	2,30	19,96	25,10	53,11	2,34	19,46	23,63	53,52	2,34	20,51
Луганська	22,16	25,35	2,00	50,50	27,20	30,40	2,67	39,73	54,17	32,41	3,70	9,72	51,89	28,30	4,72	15,09	45,54	37,50	3,57	13,39	40,00	31,43	4,29	24,29
Львівська	23,14	29,38	2,18	45,30	23,33	34,27	2,25	40,14	23,27	39,78	1,34	35,61	22,76	41,14	1,78	34,31	21,45	40,30	1,58	36,67	19,12	38,31	1,60	40,97
Миколаївська	37,18	30,45	1,92	30,45	39,50	31,49	2,21	26,80	38,65	36,20	2,15	23,01	41,29	32,58	2,58	23,55	43,81	31,44	4,02	20,74	53,04	26,96	2,90	17,10
Одеська	34,41	53,76	6,89	4,52	33,76	52,65	7,21	5,73	33,20	53,69	7,78	5,33	34,20	53,46	7,14	5,19	33,85	54,34	6,47	5,35	34,99	52,96	6,61	5,44
Полтавська	28,40	60,83	0,91	9,86	29,45	62,23	0,90	7,30	29,47	63,68	0,78	6,05	25,94	66,08	0,74	7,23	25,92	65,40	0,68	8,01	28,05	62,79	0,73	8,43
Рівненська	28,09	35,36	2,20	34,35	28,74	36,21	1,83	33,22	25,32	38,82	2,03	33,83	21,64	38,73	1,09	38,55	20,11	39,50	1,08	39,32	17,96	38,86	1,05	42,14
Сумська	44,31	28,44	3,79	23,46	38,67	31,11	3,56	26,67	33,56	33,79	2,74	29,91	28,79	39,78	2,42	29,01	24,26	40,36	2,04	33,33	23,57	40,53	1,98	33,92
Тернопільська	30,25	49,58	2,73	17,44	25,23	52,69	2,60	19,48	23,41	58,62	2,00	15,97	25,29	58,17	1,90	14,64	23,51	58,77	2,24	15,49	21,95	59,12	1,94	16,99
Харківська	28,95	28,95	1,56	40,53	27,43	34,70	1,68	36,18	24,60	41,15	1,59	32,66	25,45	36,28	1,37	36,91	28,46	28,57	1,62	41,35	30,79	26,97	1,73	40,52
Херсонська	34,69	53,97	1,59	9,52	33,33	49,18	1,45	15,84	31,49	44,99	1,42	22,09	37,35	51,08	1,68	9,88	38,31	51,49	1,99	8,21	40,19	45,76	1,69	12,35
Хмельницька	39,97	36,59	2,20	21,25	35,84	42,48	1,91	19,76	33,33	45,11	1,53	20,03	34,24	44,70	1,52	19,55	35,65	44,44	1,70	18,21	34,28	42,18	1,65	21,91
Черкаська	5,50	11,39	0,53	82,57	5,93	11,29	0,52	82,26	5,93	11,38	0,51	82,19	6,00	10,82	0,40	82,79	5,66	12,38	0,39	81,57	5,00	10,31	0,27	84,41
Чернівецька	26,32	42,82	1,92	28,95	26,51	41,45	2,40	29,64	25,18	40,34	2,19	32,27	23,81	43,33	2,38	30,48	24,50	43,50	2,75	29,25	24,56	40,60	2,50	32,33
Чернігівська	38,54	35,77	6,81	18,89	37,53	41,81	5,70	14,96	39,19	46,11	5,76	8,93	39,89	47,19	5,06	7,87	38,14	49,85	4,50	7,51	38,85	47,77	3,82	9,55

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.4

Співвідношення між обсягами промислового виробництва м'яса та м'ясної продукції і обсягами заготівлі м'ясної сировини, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	26,11	16,81	14,57	9,93	61,50	17,66
Волинська	54,72	51,92	41,83	4,82	10,09	12,31
Дніпропетровська	111,35	114,78	128,94	122,70	122,96	125,22
Донецька	89,35	85,47	79,58	97,14	97,76	96,49
Житомирська	35,28	48,24	51,87	50,02	47,17	36,36
Закарпатська	4,40	4,02	4,79	5,33	5,99	5,83
Запорізька	51,44	54,43	51,11	51,55	58,25	53,17
Івано-Франківська	31,11	26,87	26,72	22,13	17,64	19,68
Київська	61,60	67,94	69,78	63,68	59,20	64,04
Кіровоградська	61,43	59,81	53,94	48,66	43,01	41,04
Луганська	98,00	78,93	3,70	3,30	5,36	4,60
Львівська	46,83	50,25	62,70	71,40	81,39	83,25
Миколаївська	7,38	5,54	6,77	5,03	3,92	4,30
Одеська	24,45	22,27	17,22	15,52	14,67	14,86
Полтавська	105,32	117,03	58,16	112,34	113,84	105,39
Рівненська	8,15	7,82	12,54	17,73	17,95	17,90
Сумська	20,14	17,33	15,30	12,20	12,71	12,43
Тернопільська	24,55	16,60	15,91	21,80	30,93	37,78
Харківська	31,41	33,90	30,71	29,73	40,16	68,69
Херсонська	4,52	4,55	7,40	5,82	6,83	4,65
Хмельницька	32,44	27,99	20,97	21,27	21,11	19,06
Черкаська	43,30	32,90	30,68	33,71	33,54	20,73
Чернівецька	24,93	22,00	19,65	14,56	15,15	10,12
Чернігівська	24,79	18,51	24,01	21,11	23,18	23,82

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.5

Темп приросту промислового виробництва м'яса та м'ясних продуктів, %

Область	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
Вінницька	-4,21	1,42	-28,56	511,04	-68,46	33,76
Волинська	5,75	-16,97	-88,29	93,22	22,76	-75,62
Дніпропетровська	1,76	15,09	-0,82	7,86	-2,62	22,00
Донецька	-20,04	-20,06	16,26	-0,17	-2,34	-27,55
Житомирська	28,89	12,59	-3,76	-5,70	-21,03	4,01
Закарпатська	-6,91	6,17	7,26	20,46	0,18	27,94
Запорізька	9,39	-10,48	-6,05	2,70	-14,52	-19,23
Івано-Франківська	-9,57	3,04	-22,59	-19,98	17,79	-32,02
Київська	7,73	-5,68	-16,09	9,11	5,91	-1,47
Кіровоградська	3,39	-10,65	-10,83	-12,80	-4,95	-31,73
Луганська	-39,71	-97,30	-12,50	-14,29	-46,33	-99,34
Львівська	0,21	20,36	16,82	17,51	5,92	75,37
Миколаївська	-12,98	10,07	-29,41	-24,78	26,54	-35,63
Одеська	-7,73	-19,90	-14,64	-8,12	-4,63	-44,72
Полтавська	12,56	-51,64	103,85	-6,88	-13,58	-10,70
Рівненська	-2,28	44,18	43,74	2,51	3,68	115,24
Сумська	-8,27	-14,04	-17,16	0,97	0,62	-33,64
Тернопільська	-23,44	-2,01	30,82	44,57	28,75	82,68
Харківська	13,94	-9,89	-2,38	22,31	61,30	97,73
Херсонська	10,94	63,77	-33,33	13,71	-30,05	-3,66
Хмельницька	-1,33	-27,73	2,33	-2,52	-6,55	-33,53
Черкаська	-22,26	-10,03	13,30	-3,92	-34,76	-50,33
Чернівецька	-12,36	-11,99	-23,90	-0,93	-33,39	-61,27
Чернігівська	-20,83	6,94	-9,83	2,71	-3,07	-23,99

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.6

Регіональна структура промислового виробництва м’яса та м’ясних продуктів, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	3,98	3,96	4,33	3,14	15,88	5,76
Волинська	4,92	5,40	4,85	0,58	0,92	1,30
Дніпропетровська	21,72	22,94	28,52	28,67	25,60	28,68
Донецька	9,67	8,02	6,93	8,16	6,75	7,58
Житомирська	1,64	2,19	2,66	2,60	2,03	1,84
Закарпатська	0,22	0,21	0,24	0,27	0,27	0,31
Запорізька	2,74	3,12	3,01	2,87	2,44	2,40
Івано-Франківська	2,11	1,98	2,20	1,73	1,14	1,55
Київська	12,73	14,23	14,50	12,33	11,14	13,57
Кіровоградська	2,64	2,83	2,73	2,47	1,78	1,95
Луганська	4,21	2,63	0,08	0,07	0,05	0,03
Львівська	5,35	5,56	7,23	8,56	8,33	10,15
Миколаївська	0,20	0,18	0,21	0,15	0,09	0,14
Одеська	0,98	0,93	0,81	0,70	0,53	0,58
Полтавська	6,97	8,14	4,25	8,78	6,77	6,73
Рівненська	0,41	0,42	0,65	0,95	0,81	0,96
Сумська	0,73	0,69	0,64	0,54	0,45	0,52
Тернопільська	1,00	0,80	0,84	1,12	1,34	1,98
Харківська	2,42	2,86	2,79	2,76	2,79	5,18
Херсонська	0,17	0,20	0,35	0,24	0,22	0,18
Хмельницька	1,65	1,69	1,32	1,37	1,10	1,19
Черкаська	11,81	9,52	9,26	10,63	8,46	6,35
Чернівецька	0,89	0,81	0,77	0,60	0,49	0,37
Чернігівська	0,84	0,69	0,80	0,73	0,62	0,69
Всього за регіонами	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.7

Частка м’ясних продуктів у структурі промислового виробництва м’яса, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	12,95	12,68	12,33	18,32	9,79	33,58
Волинська	23,69	21,75	21,03	15,25	71,93	62,53
Дніпропетровська	23,85	22,73	27,68	25,58	25,90	26,89
Донецька	41,81	37,85	37,07	46,34	45,10	44,59
Житомирська	55,89	65,04	61,28	64,89	65,42	67,68
Закарпатська	24,02	26,51	25,56	35,14	46,40	55,32
Запорізька	37,66	40,29	44,72	46,15	61,43	58,72
Івано-Франківська	6,26	5,47	7,15	7,19	5,22	4,14
Київська	30,03	27,06	23,26	22,64	18,65	19,33
Кіровоградська	67,64	68,04	71,00	69,74	73,54	73,87
Луганська	36,86	28,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Львівська	11,70	13,51	10,43	9,36	7,49	5,20
Миколаївська	69,18	60,10	64,61	75,61	78,50	48,62
Одеська	92,08	90,56	89,67	89,35	89,65	89,39
Полтавська	47,29	44,64	82,13	36,96	43,15	48,82
Рівненська	21,91	17,91	9,73	6,29	7,34	8,66
Сумська	14,01	15,62	18,07	19,34	18,28	14,70
Тернопільська	8,18	8,45	6,32	4,87	4,76	4,31
Харківська	63,16	57,81	51,85	50,27	48,55	40,76
Херсонська	2,41	3,17	1,82	3,27	0,00	0,00
Хмельницька	37,80	37,66	33,30	26,48	34,45	30,15
Черкаська	1,35	1,58	1,94	1,36	1,27	0,69
Чернівецька	39,37	33,21	25,58	24,98	21,70	31,52
Чернігівська	12,32	16,36	15,60	17,17	15,44	12,35

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.8

Темп приросту виробництва м'ясних продуктів, %

Область	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
Вінницька	-6,16	-1,38	6,14	226,51	8,19	246,95
Волинська	-2,94	-19,70	-91,51	811,11	6,71	-35,66
Дніпропетровська	-3,01	40,14	-8,33	9,21	1,07	37,51
Донецька	-27,60	-21,70	45,32	-2,84	-3,45	-22,72
Житомирська	49,98	6,09	1,91	-4,94	-18,30	25,95
Закарпатська	2,75	2,36	47,47	59,06	19,45	194,67
Запорізька	17,05	-0,65	-3,05	36,72	-18,29	25,95
Івано-Франківська	-20,96	34,68	-22,20	-41,82	-6,76	-55,08
Київська	-2,92	-18,91	-18,33	-10,10	9,74	-36,57
Кіровоградська	4,00	-6,76	-12,41	-8,05	-4,53	-25,45
Луганська	-54,14	-100,00	0,00	0,00	0,00	-100,00
Львівська	15,67	-7,09	4,87	-5,94	-26,45	-22,03
Миколаївська	-24,40	18,34	-17,39	-21,90	-21,63	-54,77
Одеська	-9,26	-20,69	-14,95	-7,80	-4,91	-46,34
Полтавська	6,25	-11,03	-8,26	8,71	-2,21	-7,81
Рівненська	-20,09	-21,71	-7,12	19,74	22,34	-14,88
Сумська	2,27	-0,57	-11,31	-4,56	-19,12	-30,39
Тернопільська	-20,92	-26,72	0,90	41,14	16,48	-3,87
Харківська	4,28	-19,17	-5,36	18,13	35,41	27,61
Херсонська	45,83	-5,71	19,70	-100,00	0,00	-100,00
Хмельницька	-1,71	-36,09	-18,65	26,86	-18,22	-46,98
Черкаська	-8,82	9,97	-20,49	-10,39	-64,68	-74,77
Чернівецька	-26,06	-32,21	-25,68	-13,94	-3,27	-68,99
Чернігівська	5,11	1,96	-0,77	-7,60	-22,48	-23,83

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Х.9

Регіональна структура виробництві м'ясних продуктів, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Вінницька	1,83	1,81	1,89	2,15	6,31	6,87
Волинська	4,14	4,24	3,61	0,33	2,69	2,89
Дніпропетровська	18,37	18,82	27,93	27,47	26,92	27,39
Донецька	14,33	10,96	9,09	14,16	12,35	12,00
Житомирська	3,25	5,14	5,78	6,31	5,39	4,43
Закарпатська	0,19	0,20	0,22	0,35	0,50	0,60
Запорізька	3,67	4,53	4,77	4,96	6,08	5,00
Івано-Франківська	0,47	0,39	0,56	0,46	0,24	0,23
Київська	13,55	13,90	11,94	10,46	8,44	9,32
Кіровоградська	6,33	6,96	6,87	6,45	5,33	5,12
Луганська	5,51	2,67	0,00	0,00	0,00	0,00
Львівська	2,22	2,71	2,67	3,00	2,53	1,88
Миколаївська	0,48	0,39	0,49	0,43	0,30	0,24
Одеська	3,18	3,05	2,56	2,34	1,93	1,85
Полтавська	11,68	13,11	12,35	12,16	11,86	11,67
Рівненська	0,32	0,27	0,22	0,22	0,24	0,30
Сумська	0,36	0,39	0,41	0,39	0,34	0,27
Тернопільська	0,29	0,24	0,19	0,20	0,26	0,30
Харківська	5,42	5,97	5,11	5,19	5,50	7,50
Херсонська	0,01	0,02	0,02	0,03	0,00	0,00
Хмельницька	2,21	2,30	1,55	1,36	1,54	1,27
Черкаська	0,57	0,54	0,63	0,54	0,44	0,15
Чернівецька	1,25	0,97	0,70	0,56	0,43	0,42
Чернігівська	0,37	0,41	0,44	0,47	0,39	0,30
Всього за регіонами	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Додаток Ц

Показники зовнішньоекономічних операцій із продуктами м'ясопереробки в Україні

Таблиця Ц.1

Темп приросту українського експорту м'яса та м'ясних продуктів, %

Код УКТЗЕД	*Назва продукту*	*2014 / 2013*	*2015 / 2014*	*2016 / 2015*	*2017 / 2016*	*2018 / 2017*	*2018 / 2013*
20	**М'ясо та їстівні субпродукти**	**19,11**	**10,88**	**22,94**	**14,68**	**15,85**	**115,74**
201	М'ясо великої рогатої худоби, свіже або охолоджене	-43,80	35,19	83,87	-22,67	27,97	38,25
202	М'ясо великої рогатої худоби, морожене	23,12	55,10	-18,16	54,22	-11,95	112,20
203	Свинина	102,68	190,21	-88,37	55,74	-64,33	-61,98
204	Баранина, козлятина	400,00	140,00	-16,67	1430,00	-20,92	12000,00
205	М'ясо коней, віслюків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
206	Субпродукти великої рогатої худоби, свиней, овець, коней	88,69	6,40	80,27	28,48	-30,51	223,11
207	М'ясо та їстівні субпродукти птиці	20,12	-7,69	48,90	12,99	21,22	126,11
208	Інші м'ясо та їстівні субпродукти	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
209	Сало, свинячий жир і жир птиці	211,11	6804,46	-98,93	-61,45	-93,75	-94,44
210	М'ясо та м'ясні субпродукти	15,00	-47,83	133,33	582,14	115,71	1960,00
16	**Продукти з м'яса**	**-9,89**	**3,56**	**18,27**	**-13,25**	**9,03**	**4,39**
1601	Ковбаси та аналогічні вироби з м'яса	-33,40	-61,52	-76,88	244,58	53,15	-68,74
1602	Інші готові чи консервовані м'ясопродукти	11,21	38,54	32,47	-19,96	4,08	70,02
	Всього м'ясо та м'ясні продукти	**18,63**	**10,79**	**22,88**	**14,37**	**15,80**	**113,89**

Авторські розрахунки за [81; 85]

Таблиця Ц.2

Темпи приросту імпорту м'яса та м'ясних продуктів в Україну, %

Код УКТЗЕД	*Назва продукту*	*2014 / 2013*	*2015 / 2014*	*2016 / 2015*	*2017 / 2016*	*2018 / 2017*	*2018 / 2013*
20	**М'ясо та їстівні субпродукти**	**-36,87**	**-20,34**	**3,56**	**29,72**	**21,89**	**-17,65**
201	М'ясо великої рогатої худоби, свіже або охолоджене	49,53	7,50	1,16	32,76	-0,87	114,02
202	М'ясо великої рогатої худоби, морожене	-50,47	-44,49	30,14	-25,56	17,90	-68,60
203	Свинина	-79,47	-88,02	-23,17	97,32	410,04	-80,99
204	Баранина, козлятина	-80,00	-12,50	100,00	0,00	0,00	-65,00
205	М'ясо коней, віслюків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
206	Субпродукти великої рогатої худоби, свиней, овець, коней	-18,32	8,92	-17,21	1,38	13,40	-15,33
207	М'ясо та їстівні субпродукти птиці	-14,20	0,44	35,99	42,04	10,27	83,53
208	Інші м'ясо та їстівні субпродукти	0,00	-100,00	100,00	101,45	-84,89	0,00
209	Сало, свинячий жир і жир птиці	58,58	-19,77	-20,22	19,08	11,63	34,94
210	М'ясо та м'ясні субпродукти	-33,86	597,62	29,69	28,42	2,05	684,25
16	**Продукти з м'яса**	**-60,87**	**-41,47**	**4,84**	**39,67**	**15,42**	**-61,29**
1601	Ковбаси та аналогічні вироби з м'яса	-29,85	-50,54	8,49	30,56	33,85	-34,22
1602	Інші готові чи консервовані м'ясопродукти	-64,30	-39,50	4,19	41,36	12,26	-64,29
	Всього м'ясо та м'ясні продукти	**-37,68**	**-20,79**	**3,58**	**29,88**	**21,78**	**-19,13**

Авторські розрахунки за [81; 85]

Таблиця Ц.3

Частка регіонів у експорті-імпорті м'яса та їстівних субпродуктів (код за УКТЗЕД 02), %

Область	Структура експорту				Структура імпорту			
	2016	*2017*	*2018*	*11 місяців 2019 р.*	*2016*	*2017*	*2018*	*11 місяців 2019 р.*
Вінницька	2,56	2,64	1,57	7,45	4,97	3,76	3,10	2,90
Волинська	3,02	2,65	2,46	2,00	27,59	26,26	25,79	18,14
Дніпропетровськ	2,64	2,34	2,73	2,84	17,96	14,66	17,98	15,84
Донецька	1,10	1,77	0,60	0,48	4,57	4,37	2,65	3,13
Житомирська	0,28	0,39	0,24	н. д.	0,03	2,81	2,46	н. д.
Закарпатська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,05	0,02	0,02
Запорізька	5,64	4,17	2,14	1,72	0,81	0,06	1,24	0,00
Івано-Франківська	1,70	1,15	1,62	0,00	0,13	0,05	0,08	0,55
Київська	68,34	69,07	75,58	72,28	3,96	0,88	1,07	2,32
Кіровоградська	0,00	н. д.	0,19	0,12	0,05	0,00	0,00	0,04
Луганська	0,00	0,00	0,00	н. д.	0,02	0,03	0,00	н. д.
Львівська	2,30	2,04	1,59	4,24	25,96	30,81	33,47	26,05
Миколаївська	0,11	0,55	0,29	0,06	0,01	0,53	0,23	0,22
Одеська	0,34	0,38	0,30	0,33	0,16	0,19	0,47	0,12
Полтавська	н. д.	0,75	0,42	0,17	0,00	0,00	0,17	н. д.
Рівненська	2,49	1,72	0,93	0,48	0,69	0,08	1,54	0,00
Сумська	0,53	0,72	0,62	0,64	0,00	0,00	0,14	0,00
Тернопільська	5,57	6,28	6,57	2,41	0,09	0,08	0,08	0,01
Харківська	н. д.	н. д.	0,05	н. д.	н. д.	3,14	4,85	н. д.
Херсонська	0,07	0,15	0,00	н. д.	н. д.	0,16	0,03	н. д.
Хмельницька	0,00	0,03	0,11	0,14	2,06	7,75	0,43	0,26
Черкаська	0,53	0,59	0,33	3,17	8,62	4,15	4,10	4,14
Чернівецька	1,15	1,11	0,54	0,25	0,25	0,18	0,09	0,07
Чернігівська	0,83	1,16	1,10	0,78	0,00	0,00	0,00	2,52
Всього за регіонами	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,0**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ц.4

Частка імпорту у роздрібному товарообороті, %

Регіон	М'ясо та птиця свіжі та заморожені	М'ясо копчене, солоне та ковбасні вироби	Консерви, готові продукти м'ясні (включаючи напів-фабрикати м'ясні)	Напівфабрикати м'ясні
Україна	**4,4**	**6,0**	**8,4**	**6,6**
Вінницька	3,3	1,6	29,7	0,4
Волинська	1,4	5,0	4,7	3,7
Дніпропетровська	0,3	1,6	2,1	0,2
Донецька	4,6	0,9	6,1	0,7
Житомирська	4,5	2,3	6,1	5,0
Закарпатська	2,7	4,4	7,2	6,1
Запорізька	2,9	1,2	3,0	0,4
Івано-Франківська	1,6	6,3	7,9	11,3
Київська	3,1	6,3	4,7	1,5
Кіровоградська	0,4	0,7	1,7	0,2
Луганська	8,4	1,2	3,1	0,5
Львівська	1,2	4,1	8,0	6,9
Миколаївська	1,3	1,6	8,2	6,7
Одеська	3,0	3,3	9,5	11,3
Полтавська	0,7	1,0	2,9	0,6
Рівненська	4,2	11,0	14,6	16,0
Сумська	0,1	1,6	13,1	2,8
Тернопільська	6,3	12,9	6,0	2,7
Харківська	7,7	5,0	18,7	26,5
Херсонська	2,1	2,0	13,3	10,1
Хмельницька	1,9	3,0	7,6	7,4
Черкаська	5,5	4,1	11,9	5,4
Чернівецька	4,2	6,1	2,4	1,8
Чернігівська	2,4	2,1	6,5	7,3

Авторські розрахунки за [82]

Додаток Ч

Показники виробництва сирого молока у регіонах України

Таблиця Ч.1

Структура виробництва сирого молока за видами господарств (*п* – підприємства, *д* – домогосподарства), %

Регіон	*2013*		*2014*		*2015*		*2016*		*2017*		*2018*		*2019*	
	п	***д***	***п***	***д***	***п***	***д***	***п***	***д***	***п***	***д***	***п***	***д***	***п***	***д***
Україна	**22,48**	**77,53**	**23,78**	**76,22**	**25,14**	**74,85**	**26,06**	**73,94**	**26,90**	**73,10**	**27,38**	**72,62**	**28,06**	**71,94**
Вінницька	19,64	80,36	20,89	79,11	23,02	76,98	22,73	77,27	23,27	76,73	24,73	75,27	26,65	73,35
Волинська	16,47	83,53	16,59	83,41	17,62	82,38	18,89	81,11	20,27	79,73	22,37	77,63	24,69	75,31
Дніпропетровська	22,93	77,07	23,38	76,62	23,71	76,29	23,76	76,24	23,41	76,59	24,11	75,89	24,47	75,53
Донецька	36,64	63,36	38,02	61,98	36,55	63,45	41,39	58,61	40,54	59,46	38,25	61,75	35,81	64,19
Житомирська	16,92	83,08	16,89	83,11	17,46	82,54	18,51	81,49	20,45	79,55	20,98	79,02	21,95	78,05
Закарпатська	1,49	98,54	1,20	98,80	0,95	99,05	1,19	98,81	0,89	99,11	0,61	99,39	0,34	99,66
Запорізька	13,25	86,75	12,64	87,36	12,48	87,52	12,91	87,09	14,12	85,88	15,25	84,75	15,17	84,83
Івано-Франківська	3,00	97,00	3,12	96,88	3,52	96,48	3,75	96,25	3,99	96,01	3,96	96,04	4,08	95,92
Київська	45,16	54,84	46,64	53,36	47,68	52,32	48,08	51,92	51,36	48,64	51,27	48,73	54,53	45,47
Кіровоградська	14,32	85,68	15,94	84,06	16,48	83,52	18,30	81,70	18,88	81,12	20,03	79,97	20,55	79,45
Луганська	19,96	80,04	17,61	82,39	26,40	73,60	30,21	69,79	26,68	73,32	24,25	75,75	21,96	78,04
Львівська	4,26	95,74	4,14	95,86	4,48	95,52	4,82	95,18	5,34	94,66	5,70	94,30	5,92	94,08
Миколаївська	10,47	89,53	10,34	89,66	10,99	89,01	11,80	88,20	12,16	87,84	14,26	85,74	15,85	84,15
Одеська	9,02	91,00	9,46	90,54	9,58	90,42	9,33	90,67	9,38	90,62	9,65	90,35	9,43	90,57
Полтавська	49,61	50,39	51,49	48,51	53,47	46,53	53,81	46,19	53,58	46,42	51,70	48,30	52,35	47,65
Рівненська	11,87	88,13	12,98	87,02	14,47	85,53	16,86	83,14	18,21	81,79	19,17	80,83	17,09	82,91
Сумська	38,52	61,48	39,05	60,95	41,93	58,07	42,26	57,74	42,38	57,62	42,36	57,64	39,29	60,71
Тернопільська	9,98	90,02	10,99	89,01	12,76	87,24	14,05	85,95	16,13	83,87	17,62	82,38	19,13	80,87
Харківська	41,21	58,79	43,82	56,18	44,35	55,65	44,82	55,18	45,93	54,07	45,58	54,42	46,51	53,49
Херсонська	11,20	88,80	12,91	87,09	13,33	86,67	13,78	86,22	14,56	85,44	15,86	84,14	16,35	83,65
Хмельницька	21,84	78,16	23,84	76,16	26,25	73,75	26,26	73,74	26,98	73,02	26,99	73,01	27,94	72,06
Черкаська	52,43	47,57	54,06	45,94	55,46	44,54	57,05	42,95	59,18	40,82	60,22	39,78	62,39	37,61
Чернівецька	5,87	94,13	6,08	93,92	5,92	94,08	5,40	94,60	4,97	95,03	5,01	94,99	4,19	95,81
Чернігівська	36,57	63,43	38,03	61,97	39,43	60,57	41,47	58,53	43,39	56,61	45,63	54,37	48,01	51,99

Авторські розрахунки за [84]

Таблиця Ч.2

Темп приросту виробництва сирого молока, %

Регіон	***Всього***							*Підприємства*							*Домогосподарства*						
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	**2019/ 2013**	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	**2019/ 2013**	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	**2019/ 2013**
Україна	**-3,09**	**-4,65**	**-2,20**	**-0,97**	**-2,11**	**-3,75**	**-15,68**	**2,51**	**0,82**	**1,37**	**2,22**	**-0,36**	**-1,38**	**5,23**	**-4,74**	**-6,36**	**-3,40**	**-2,10**	**-2,75**	**-4,64**	**-21,76**
Вінницька	-0,57	-1,60	1,81	-0,27	-3,11	-7,32	**-10,79**	5,76	8,43	0,52	2,11	2,98	-0,15	**21,03**	-2,12	-4,24	2,20	-0,97	-4,96	-9,68	**-18,57**
Волинська	-1,65	-7,42	-3,01	-0,12	-5,05	-5,45	**-20,81**	-0,91	-1,71	4,01	7,19	4,79	4,34	**18,73**	-1,79	-8,56	-4,51	-1,82	-7,55	-8,27	**-28,61**
Дніпропетровська	2,64	-3,53	-7,28	-5,88	-2,19	-3,30	**-18,28**	4,64	-2,16	-7,10	-7,25	0,71	-1,83	**-12,78**	2,05	-3,95	-7,34	-5,46	-3,08	-3,76	**-19,91**
Донецька	-12,87	-19,47	-15,40	-1,35	-2,00	-6,97	**-46,61**	-9,58	-22,58	-4,20	-3,38	-7,52	-12,90	**-47,82**	-14,77	-17,56	-21,85	0,09	1,77	-3,30	**-45,92**
Житомирська	-1,32	-1,92	-2,04	-3,34	1,02	-6,45	**-13,39**	-1,48	1,41	3,86	6,77	3,66	-2,15	**12,36**	-1,29	-2,59	-3,29	-5,63	0,34	-7,59	**-18,63**
Закарпатська	-0,17	-12,57	-10,53	1,50	6,43	1,13	**-14,70**	-19,67	-30,61	11,76	-23,68	-27,59	-42,86	**-80,33**	0,10	-12,38	-10,72	1,80	6,73	1,40	**-13,73**
Запорізька	0,98	-2,54	-0,46	0,46	-6,44	-9,76	**-16,91**	-3,70	-3,85	3,08	9,85	1,09	-10,22	**-4,84**	1,70	-2,44	-0,88	-0,93	-7,68	-9,68	**-18,76**
Івано-Франківська	2,72	-1,92	-1,52	-0,71	-4,75	-2,94	**-8,93**	7,09	10,60	4,79	5,71	-5,41	0,00	**24,11**	2,59	-2,33	-1,75	-0,96	-4,72	-3,07	**-9,95**
Київська	-1,87	-4,43	-1,86	-0,48	-0,62	-8,36	**-16,58**	1,35	-2,30	-1,03	6,32	-0,80	-2,52	**0,74**	-4,52	-6,30	-2,61	-6,77	-0,42	-14,50	**-30,84**
Кіровоградська	0,71	-4,22	-0,93	-0,68	0,65	-2,24	**-6,61**	12,15	-0,97	9,96	2,49	6,76	0,32	**34,06**	-1,20	-4,84	-3,08	-1,39	-0,77	-2,89	**-13,41**
Луганська	-9,98	-36,92	-21,99	0,81	1,76	-1,42	**-55,21**	-21,03	-5,42	-10,74	-10,96	-7,51	-10,71	**-50,98**	-7,87	-43,66	-26,03	5,90	5,14	1,56	**-56,58**
Львівська	-2,97	-4,96	-4,90	-2,74	-4,09	-5,33	**-22,55**	-5,68	2,81	2,34	7,63	2,48	-1,73	**7,58**	-2,85	-5,29	-5,24	-3,27	-4,46	-5,55	**-23,90**
Миколаївська	-0,38	-6,90	-0,64	0,18	-5,14	-7,89	**-19,34**	-1,55	-1,05	6,61	3,23	11,30	2,38	**22,16**	-0,24	-7,58	-1,54	-0,23	-7,42	-9,59	**-24,19**
Одеська	0,89	-5,08	-5,71	-4,05	-3,96	-4,00	**-20,11**	5,79	-3,91	-8,13	-3,54	-1,22	-6,19	**-16,53**	0,38	-5,20	-5,45	-4,10	-4,24	-3,77	**-20,49**
Полтавська	3,71	-2,41	0,25	-0,51	-3,82	-0,45	**-3,35**	7,65	1,34	0,89	-0,93	-7,21	0,81	**2,00**	-0,18	-6,38	-0,49	-0,03	0,08	-1,79	**-8,62**
Рівненська	1,08	-4,69	0,09	-0,89	-8,38	-4,06	**-15,99**	10,59	6,22	16,61	7,06	-3,55	-14,45	**21,00**	-0,20	-6,32	-2,70	-2,50	-9,45	-1,59	**-20,97**
Сумська	-0,05	-2,22	-0,72	0,34	-1,32	-7,50	**-11,14**	1,34	4,98	0,06	0,63	-1,36	-14,20	**-9,36**	-0,91	-6,84	-1,28	0,13	-1,29	-2,58	**-12,26**
Тернопільська	-1,09	-4,14	-1,56	-0,46	-0,40	1,16	**-6,40**	8,87	11,36	8,33	14,29	8,79	9,85	**79,38**	-2,19	-6,05	-3,01	-2,87	-2,17	-0,70	**-15,91**
Харківська	-2,09	-0,19	0,95	-1,32	0,77	-1,33	**-3,20**	4,11	1,00	2,02	1,14	0,00	0,67	**9,22**	-6,43	-1,12	0,10	-3,32	1,42	-3,00	**-11,92**
Херсонська	-1,91	-0,96	-1,30	-0,95	-3,03	-0,46	**-8,32**	13,01	2,30	2,00	4,66	5,62	2,66	**33,82**	-3,79	-1,44	-1,81	-1,84	-4,51	-1,04	**-13,64**
Хмельницька	1,83	-3,47	1,41	1,20	4,58	2,56	**8,20**	11,15	6,27	1,44	4,01	4,60	6,18	**38,39**	-0,78	-6,52	1,40	0,21	4,57	1,23	**-0,24**
Черкаська	3,54	0,06	-2,09	-2,14	-4,67	-3,30	**-8,50**	6,75	2,65	0,71	1,52	-2,99	0,17	**8,87**	0,00	-3,00	-5,59	-7,00	-7,09	-8,57	**-27,65**
Чернівецька	0,40	-1,77	-2,45	-1,81	-2,91	-4,86	**-12,75**	4,00	-4,40	-10,92	-9,68	-2,14	-20,44	**-37,71**	0,18	-1,60	-1,92	-1,36	-2,95	-4,04	**-11,19**
Чернігівська	-1,75	-3,43	-0,56	-0,13	-2,11	-4,93	**-12,31**	2,16	0,14	4,59	4,48	2,94	0,04	**15,12**	-4,01	-5,61	-3,91	-3,39	-5,99	-9,11	**-28,13**

Авторські розрахунки за [84]

Таблиця Ч.3

Темп приросту поголів'я корів, %

Регіон	***Всього***							*Підприємства*							*Домогосподарства*						
	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2019 / 2018	**2019 / 2013**	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2019 / 2018	**2019 / 2013**	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2019 / 2018	**2019 / 2013**
Україна	**-7,38**	**-4,25**	**-2,62**	**-4,36**	**-4,88**	**-5,88**	**-26,05**	**-5,55**	**-4,55**	**-4,06**	**-3,71**	**0,26**	**-6,31**	**-21,77**	**-7,92**	**-4,15**	**-2,18**	**-4,55**	**-6,42**	**-5,75**	**-27,33**
Вінницька	-5,32	-1,24	-1,31	-5,71	-8,81	-7,23	**-26,39**	-2,24	-1,72	-2,92	-2,70	-2,47	-5,70	**-16,53**	-6,14	-1,10	-0,88	-6,51	-10,58	-7,69	**-28,99**
Волинська	-9,31	-7,32	-1,83	-10,11	-5,57	-7,05	**-34,90**	-12,95	-16,12	-4,93	-9,33	9,14	-6,28	**-35,61**	-8,25	-4,90	-1,08	-10,29	-9,04	-7,27	**-34,69**
Дніпропетровська	-5,36	-3,69	-2,05	0,28	-5,01	-4,11	**-18,45**	-4,46	1,33	-6,58	-2,11	-4,32	-9,02	**-22,93**	-5,58	-4,93	-0,86	0,87	-5,18	-2,91	**-17,36**
Донецька	-23,96	-24,04	-10,11	-0,59	-5,36	-7,86	**-54,99**	-17,48	-24,63	-10,46	-8,03	-4,76	-9,17	**-55,69**	-27,90	-23,63	-9,87	4,48	-5,71	-7,07	**-54,57**
Житомирська	-7,10	-6,38	-1,97	0,09	1,92	-8,70	**-20,59**	-12,89	-10,47	-0,40	-0,81	4,08	-7,84	**-26,10**	-5,19	-5,14	-2,42	0,35	1,30	-8,95	**-18,78**
Закарпатська	-7,41	-2,77	-3,84	-1,71	1,51	0,34	**-13,34**	-31,82	6,67	-12,50	-35,71	0,00	-11,11	**-63,64**	-6,87	-2,93	-3,69	-1,16	1,53	0,46	**-12,22**
Запорізька	-3,60	-0,51	-0,17	-5,81	-10,16	-12,12	**-28,81**	-8,05	-10,00	-1,39	-1,41	1,43	-16,90	**-32,18**	-2,86	0,98	0,00	-6,42	-11,85	-11,32	**-28,24**
Івано-Франківська	-8,81	-6,94	-1,01	-8,25	-5,11	-2,57	**-28,74**	2,63	5,13	2,44	-2,38	2,44	0,00	**10,53**	-9,20	-7,40	-1,16	-8,51	-5,47	-2,71	**-30,06**
Київська	-4,81	-6,28	-5,39	-3,70	-3,84	-6,16	**-26,66**	-3,71	-4,41	-4,61	-1,81	1,54	-2,42	**-14,59**	-5,87	-8,13	-6,19	-5,66	-9,67	-10,70	**-38,27**
Кіровоградська	-6,04	-4,23	-2,12	-4,15	-5,46	-6,77	**-25,60**	-10,00	1,01	3,00	0,00	0,97	-0,96	**-6,36**	-5,20	-5,28	-3,22	-5,10	-7,01	-8,29	**-29,67**
Луганська	-34,72	-20,50	-5,92	-5,93	-3,54	-1,63	**-56,42**	-20,00	-22,41	-11,11	-10,00	-4,17	-18,84	**-61,38**	-39,95	-19,59	-3,55	-4,21	-3,30	5,11	**-54,66**
Львівська	-6,75	-5,12	-6,48	-7,17	-7,99	-8,98	**-35,68**	-7,78	-6,02	-6,41	-4,11	4,29	0,00	**-18,89**	-6,69	-5,06	-6,48	-7,37	-8,81	-9,66	**-36,77**
Миколаївська	-8,66	-2,92	-2,63	-4,11	-18,50	-11,18	**-40,07**	-7,06	-6,33	-9,46	0,00	5,97	-11,27	**-25,88**	-8,82	-2,55	-1,93	-4,50	-20,91	-11,17	**-41,54**
Одеська	-3,86	-4,31	-4,00	-1,67	-1,17	-3,54	**-17,20**	-6,35	-6,78	-10,00	-8,08	-3,30	-9,09	**-36,51**	-3,54	-3,99	-3,26	-0,93	-0,94	-2,96	**-14,67**
Полтавська	-2,12	1,86	-3,50	-4,17	-0,58	-5,04	**-12,95**	0,87	-1,01	-6,40	-5,44	0,33	-8,85	**-19,19**	-5,38	5,18	-0,32	-2,87	-1,48	-1,17	**-6,17**
Рівненська	-10,86	-6,53	-2,05	-1,26	-12,31	-2,66	**-31,22**	-5,77	-4,76	-0,71	0,72	-2,14	-16,06	**-26,28**	-11,65	-6,82	-2,28	-1,60	-14,09	0,00	**-31,98**
Сумська	-6,09	-1,89	-0,72	-2,54	-5,71	-5,80	**-20,82**	-5,10	-1,61	-3,55	-3,97	-4,72	-8,36	**-24,49**	-6,85	-2,10	1,50	-1,48	-6,44	-3,90	**-18,00**
Тернопільська	-6,73	-4,71	-0,32	-8,44	0,35	-0,69	**-19,16**	2,02	3,96	5,71	4,50	6,03	1,63	**26,26**	-7,62	-5,69	-1,06	-10,16	-0,53	-1,07	**-23,79**
Харківська	-6,27	-0,97	-0,76	-3,07	-0,68	-9,58	**-19,82**	-4,85	-2,41	-1,65	-5,31	1,77	-5,80	**-17,09**	-7,20	0,00	-0,18	-1,63	-2,21	-12,03	**-21,61**
Херсонська	-0,83	-2,24	-2,00	-2,19	-7,16	-15,76	**-27,32**	4,76	-3,03	0,00	-4,69	3,28	-1,59	**-1,59**	-1,37	-2,16	-2,20	-1,93	-8,21	-17,35	**-29,79**
Хмельницька	-4,51	-2,51	-0,22	-1,69	-2,40	-3,14	**-13,67**	1,78	-1,05	-1,06	-5,36	3,77	-2,55	**-4,63**	-6,01	-2,88	0,00	-0,74	-3,92	-3,30	**-15,82**
Черкаська	-4,00	-3,07	-6,00	-6,02	-5,63	-5,97	**-27,05**	-0,41	-0,21	-2,92	-2,37	-1,76	-1,57	**-8,92**	-7,69	-6,25	-9,63	-10,66	-11,01	-12,71	**-45,73**
Чернівецька	-8,94	-4,83	-0,17	-5,43	-4,81	-2,72	**-24,24**	-4,65	-4,88	-10,26	-5,71	-3,03	-21,88	**-41,86**	-9,24	-4,82	0,56	-5,41	-4,93	-1,45	**-23,01**
Чернігівська	-8,25	-2,08	-3,66	-7,68	-5,45	-5,86	**-28,88**	-9,11	-4,24	-6,24	-2,58	-0,44	-6,19	**-25,74**	-7,59	-0,44	-1,77	-11,24	-9,29	-5,59	**-31,30**

Авторські розрахунки за [84]

Таблиця Ч.4

Регіональна структура виробництва сирого молока, %

Область	***Всього***							*Підприємства*							*Домогосподарства*						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Вінницька	7,66	7,65	7,90	8,22	8,28	8,20	7,89	6,58	6,72	7,23	7,17	7,16	7,40	7,50	7,98	7,94	8,12	8,59	8,69	8,49	8,05
Волинська	4,17	4,13	4,01	3,97	4,01	3,89	3,82	3,00	2,88	2,81	2,88	3,02	3,18	3,36	4,52	4,51	4,41	4,36	4,37	4,15	4,00
Дніпропетровська	3,11	3,21	3,25	3,08	2,92	2,92	2,94	3,12	3,15	3,06	2,81	2,55	2,57	2,56	3,11	3,23	3,31	3,17	3,06	3,05	3,08
Донецька	2,90	2,54	2,15	1,86	1,85	1,85	1,79	4,65	4,06	3,12	2,95	2,79	2,59	2,29	2,38	2,07	1,82	1,47	1,51	1,57	1,60
Житомирська	5,34	5,30	5,45	5,46	5,33	5,50	5,34	3,95	3,76	3,78	3,88	4,05	4,21	4,18	5,75	5,78	6,01	6,01	5,80	5,98	5,80
Закарпатська	3,67	3,68	3,37	3,09	3,16	3,44	3,61	0,24	0,19	0,13	0,14	0,10	0,08	0,04	4,68	4,77	4,46	4,12	4,29	4,71	5,00
Запорізька	2,37	2,40	2,46	2,50	2,54	2,42	2,27	1,37	1,28	1,22	1,24	1,33	1,35	1,23	2,66	2,75	2,87	2,94	2,98	2,83	2,68
Івано-Франківська	4,20	4,34	4,47	4,50	4,51	4,39	4,42	0,55	0,57	0,63	0,65	0,67	0,64	0,64	5,29	5,52	5,76	5,85	5,92	5,80	5,90
Київська	4,25	4,19	4,20	4,22	4,24	4,30	4,10	8,40	8,23	7,97	7,78	8,10	8,06	7,97	3,02	2,94	2,94	2,96	2,82	2,89	2,59
Кіровоградська	2,88	2,91	2,93	2,96	2,97	3,06	3,10	1,80	1,95	1,92	2,08	2,09	2,24	2,27	3,20	3,21	3,26	3,28	3,30	3,37	3,43
Луганська	2,50	2,26	1,49	1,19	1,21	1,26	1,29	2,19	1,67	1,57	1,38	1,20	1,12	1,01	2,61	2,44	1,47	1,13	1,22	1,32	1,40
Львівська	5,54	5,40	5,38	5,23	5,14	5,03	4,95	1,03	0,94	0,96	0,97	1,02	1,05	1,05	6,87	6,79	6,87	6,74	6,65	6,54	6,48
Миколаївська	3,31	3,32	3,24	3,29	3,33	3,23	3,09	1,52	1,44	1,42	1,49	1,50	1,68	1,74	3,84	3,90	3,85	3,93	4,00	3,81	3,61
Одеська	3,59	3,65	3,63	3,50	3,39	3,33	3,32	1,42	1,45	1,38	1,25	1,18	1,17	1,11	4,24	4,33	4,38	4,29	4,20	4,14	4,18
Полтавська	7,01	7,31	7,48	7,67	7,71	7,57	7,83	15,22	15,83	15,92	15,84	15,35	14,30	14,62	4,58	4,65	4,65	4,79	4,89	5,04	5,19
Рівненська	4,05	4,12	4,11	4,21	4,21	3,94	3,93	2,10	2,25	2,37	2,72	2,85	2,76	2,40	4,63	4,70	4,70	4,74	4,72	4,39	4,53
Сумська	3,82	3,84	3,93	3,99	4,05	4,08	3,92	6,43	6,30	6,56	6,48	6,37	6,31	5,49	3,04	3,07	3,05	3,12	3,19	3,24	3,31
Тернопільська	4,34	4,32	4,34	4,37	4,39	4,47	4,70	1,90	1,99	2,20	2,35	2,63	2,87	3,20	5,07	5,04	5,06	5,08	5,04	5,07	5,28
Харківська	4,80	4,72	4,94	5,10	5,08	5,23	5,36	8,64	8,70	8,71	8,77	8,68	8,71	8,89	3,65	3,48	3,67	3,81	3,76	3,92	3,99
Херсонська	2,76	2,72	2,83	2,85	2,85	2,83	2,92	1,35	1,48	1,50	1,51	1,54	1,64	1,70	3,18	3,11	3,27	3,33	3,33	3,27	3,40
Хмельницька	5,29	5,41	5,48	5,68	5,80	6,20	6,61	5,05	5,42	5,72	5,72	5,82	6,11	6,58	5,35	5,41	5,40	5,66	5,80	6,23	6,62
Черкаська	4,57	4,76	4,99	5,00	4,94	4,81	4,83	10,48	10,82	11,01	10,94	10,87	10,58	10,75	2,82	2,87	2,97	2,90	2,76	2,64	2,53
Чернівецька	2,66	2,69	2,77	2,76	2,74	2,72	2,69	0,68	0,69	0,65	0,57	0,51	0,50	0,40	3,25	3,31	3,48	3,53	3,56	3,55	3,58
Чернігівська	5,20	5,14	5,21	5,29	5,34	5,34	5,27	8,32	8,22	8,16	8,42	8,61	8,89	9,02	4,28	4,18	4,21	4,19	4,13	4,00	3,81
Разом	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [84]

Таблиця Ч.5

Співвідношення між обсягами промислового виробництва молока та молочної продукції і обсягами заготівлі молочної сировини, %

Регіон	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Україна	**16,32**	**17,54**	**16,80**	**12,96**	**17,18**	**17,67**	**18,42**
Вінницька	36,40	37,14	35,63	45,11	34,93	45,99	53,97
Волинська	0,09	0,41	0,26	0,39	0,61	0,85	0,56
Дніпропетровська	33,42	30,96	31,08	35,31	38,57	41,45	45,62
Донецька	27,03	28,30	4,52	3,32	3,89	3,27	2,26
Житомирська	27,55	36,67	34,07	35,87	41,45	44,32	41,40
Закарпатська*********	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	9,72	11,29	10,41	14,66	14,18	14,70	12,02
Івано-Франківська	1,94	1,97	1,74	1,98	1,97	1,92	1,50
Київська	38,43	41,40	47,59	46,90	47,96	54,82	64,33
Кіровоградська	0,16	0,05	0,04	0,09	0,62	0,10	0,20
Луганська	10,91	7,63	2,71	4,04	2,80	2,32	1,94
Львівська	13,42	10,24	6,16	6,10	8,63	11,41	15,61
Миколаївська	22,41	20,13	18,58	19,86	20,85	22,10	19,89
Одеська	3,06	2,94	3,07	3,95	3,92	3,62	3,65
Полтавська	16,34	15,13	16,26	15,22	13,35	15,34	15,76
Рівненська	6,00	5,63	6,67	7,23	7,84	8,63	8,75
Сумська	5,40	5,73	4,57	4,53	5,30	6,27	4,10
Тернопільська	10,41	11,62	12,84	13,03	12,40	12,71	11,69
Харківська	16,11	14,19	15,40	15,55	14,80	14,43	9,40
Херсонська	8,01	4,93	3,09	7,09	4,65	3,40	2,18
Хмельницька	5,20	4,67	4,33	4,38	5,46	5,05	4,75
Черкаська	9,68	9,47	8,57	7,72	8,38	9,01	5,55
Чернівецька	0,00	0,13	0,20	0,42	0,25	0,00	0,00
Чернігівська	6,10	5,02	4,61	4,35	4,12	6,15	4,44

Авторські розрахунки за [10-33; 84]

********* У таблицях В.5–В.16 не наведено даних щодо промислового виробництва молока та молочної промислової продукції у Закарпатській області, з огляду на відсутність такої офіційної статистичної інформації

Додаток Ш

Показники промислового виробництва молока та молочних продуктів у регіонах України

Таблиця Ш.1

Темп приросту промислового виробництва молока та молочних продуктів, %

Область	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2019/2018*	*2019/2013*
Вінницька	1,45	-5,59	28,90	-22,77	27,57	8,76	32,28
Волинська	375,00	-42,11	45,45	56,25	33,60	-37,78	419,50
Дніпропетровська	-4,91	-3,15	5,32	2,82	5,09	6,43	11,53
Донецька	-8,77	-87,14	-37,86	15,63	-17,57	-35,66	-95,53
Житомирська	31,34	-8,87	3,15	11,70	8,02	-12,62	30,16
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	17,22	-10,08	40,14	-2,83	-3,00	-26,20	2,75
Івано-Франківська	4,57	-13,24	11,84	-1,43	-7,00	-24,32	-29,61
Київська	5,69	9,87	-3,29	1,77	13,60	7,54	39,63
Кіровоградська	-71,40	-9,40	100,00	600,37	-83,71	96,10	15,93
Луганська	-37,05	-77,60	16,28	-30,00	-15,89	-17,70	-92,06
Львівська	-25,96	-42,77	-5,87	37,60	26,77	29,48	-9,93
Миколаївська	-10,51	-14,06	6,17	5,19	0,53	-17,09	-28,41
Одеська	-3,04	-0,96	21,25	-4,75	-11,21	-3,30	-4,79
Полтавська	-3,98	4,87	-6,19	-12,70	10,47	2,27	-6,82
Рівненська	-5,15	13,03	8,42	7,56	0,77	-2,71	22,58
Сумська	5,96	-22,02	-1,44	17,38	16,66	-39,46	-32,49
Тернопільська	10,38	6,00	-0,11	-5,27	2,06	-6,94	5,15
Харківська	-13,73	8,26	1,96	-6,11	-1,74	-35,74	-43,54
Херсонська	-39,68	-37,96	126,84	-35,02	-29,20	-36,03	-75,02
Хмельницька	-8,55	-10,53	2,52	26,25	-3,19	-3,54	-1,10
Черкаська	1,25	-9,42	-11,80	6,27	2,45	-40,42	-47,54
Чернівецька	100,00	50,00	100,00	-41,67	-100,00	0,00	0,00
Чернігівська	-19,17	-11,32	-6,12	-5,47	46,18	-31,24	-36,07

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ш.2

Темп приросту промислового виробництва молока (різних видів), %

Область	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2019/2018*	*2019/2013*
Вінницька	-2,66	-5,95	33,12	-25,70	30,02	0,39	18,18
Волинська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Дніпропетровська	-4,09	-4,08	9,50	9,73	2,64	3,39	17,30
Донецька	-4,05	-84,96	-22,81	-9,09	-20,00	-5,44	-92,34
Житомирська	32,62	-9,67	3,19	13,30	8,38	-14,24	30,19
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	24,68	-17,21	68,03	3,73	2,24	-24,02	39,77
Івано-Франківська	16,32	-3,69	17,24	-22,18	-18,22	-38,37	-48,49
Київська	14,07	15,33	-2,72	5,00	7,25	7,37	54,74
Кіровоградська	-100,00	0,00	0,00	100,00	-100,00	0,00	-100,00
Луганська	-37,19	-77,60	17,86	-33,33	-27,59	-28,69	-94,29
Львівська	-27,01	-44,86	-33,56	91,20	29,49	42,32	-5,78
Миколаївська	-5,14	-27,30	-19,47	6,11	-9,06	-13,41	-53,60
Одеська	-4,38	12,72	17,33	-4,67	6,07	-2,78	24,29
Полтавська	-4,35	14,65	-7,27	-8,79	19,97	-3,09	7,84
Рівненська	23,30	9,97	7,17	13,07	8,34	5,48	87,77
Сумська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Тернопільська	7,10	5,58	-0,61	-7,33	-0,79	-2,14	1,11
Харківська	-12,41	15,73	-2,56	-11,06	-14,79	-33,12	-49,95
Херсонська	820,49	-56,13	60,92	-41,57	48,70	-86,32	-22,76
Хмельницька	7,54	-18,05	3,07	20,59	-7,94	-12,81	-12,07
Черкаська	125,21	-43,39	-65,75	8,06	35,61	-64,52	-77,29
Чернівецька	100,00	50,00	100,00	-16,67	-100,00	0,00	0,00
Чернігівська	-2,98	-31,09	25,60	-12,99	141,05	-28,73	25,52

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ш.3

Темп приросту виробництва сирів, %

Регіон	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2019/2018*	*2019/2013*
Україна	**-17,66**	**-6,68**	**-4,44**	**3,61**	**4,61**	**-5,77**	**-25,01**
Вінницька	27,71	16,29	-38,39	16,28	12,21	-12,06	4,98
Волинська	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	-100,00	0,00
Дніпропетровська	-20,67	-23,31	11,96	-7,46	2,75	2,72	-33,48
Донецька	-4,26	-66,67	-13,33	-15,38	9,45	-48,01	-86,68
Житомирська	40,46	3,16	-22,12	18,69	3,64	10,67	53,63
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	-0,97	-40,21	-5,46	-19,62	-3,94	-13,83	-62,75
Івано-Франківська	-0,14	-18,70	5,79	16,43	-11,07	-9,18	-19,23
Київська	-7,96	-1,20	-9,14	-1,81	16,97	39,47	32,35
Кіровоградська	-53,58	-9,40	100,00	155,93	-55,43	96,10	88,16
Луганська	-36,84	-91,67	0,00	0,00	-53,00	12,77	-97,21
Львівська	-9,35	-69,06	8,14	-27,96	-28,86	986,01	68,80
Миколаївська	-18,41	-12,14	5,13	-4,99	10,71	2,04	-19,11
Одеська	-10,95	-13,72	19,42	17,51	-12,95	-13,72	-19,01
Полтавська	-28,90	5,94	1,72	-3,78	20,93	5,60	-5,84
Рівненська	-16,45	19,51	8,66	0,97	-2,90	-0,42	5,92
Сумська	-1,25	-21,52	-11,23	5,16	28,90	-33,31	-37,80
Тернопільська	33,53	-12,04	-14,08	-1,94	13,99	-6,73	5,22
Харківська	-19,04	-6,48	14,63	6,80	8,60	-55,12	-54,83
Херсонська	-26,51	-13,14	-14,30	-8,61	-15,72	-14,39	-63,92
Хмельницька	-37,43	-13,98	-3,18	46,68	-8,29	-13,16	-39,13
Черкаська	-23,98	-0,45	3,47	-3,00	-6,25	-10,18	-36,04
Чернівецька	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чернігівська	-43,84	7,21	-24,41	20,72	-4,06	-36,08	-66,31

Авторські розрахунки за [4; 10-33]

Таблиця Ш.4

Темп приросту виробництва масла, %

Регіон	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2019/2018*	*2019/2013*
Україна	**20,34**	**-10,62**	**0,99**	**5,88**	**-3,20**	**-14,62**	**-4,94**
Вінницька	61,59	-9,84	-16,29	0,07	-7,46	-4,52	7,82
Волинська	375,00	-42,11	45,45	56,25	5,24	-21,02	419,50
Дніпропетровська	-25,16	-43,74	-5,55	28,95	-3,97	-23,23	-62,19
Донецька	-43,75	-77,78	50,00	0,00	-1,33	-7,77	-82,94
Житомирська	19,40	2,29	27,76	-15,67	4,87	6,18	46,53
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	34,75	23,68	0,52	-14,05	-6,21	-19,38	8,86
Івано-Франківська	-33,08	-50,98	36,75	221,88	33,46	-18,28	57,48
Київська	-6,23	-9,35	38,40	-2,53	-15,54	123,84	116,80
Кіровоградська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Луганська	-8,33	-18,18	22,22	-27,27	12,63	-9,54	-32,08
Львівська	10,95	-50,68	42,80	88,24	-12,46	-7,88	18,63
Миколаївська	-0,75	-19,80	15,14	43,40	-2,74	-24,27	-3,19
Одеська	15,53	-14,10	34,02	-2,51	-8,15	-6,70	11,11
Полтавська	44,83	-9,05	-6,81	-23,60	-31,62	-18,24	-47,56
Рівненська	20,30	-12,04	5,28	2,76	-5,12	-19,79	-12,88
Сумська	41,56	-23,74	33,29	46,25	-4,15	-53,52	-6,23
Тернопільська	3,62	-15,96	22,27	27,04	1,64	-14,43	17,64
Харківська	-9,26	5,26	-1,56	2,75	28,82	-39,32	-24,48
Херсонська	10,37	11,81	-15,30	5,34	16,26	-25,48	-4,61
Хмельницька	-14,58	-12,44	7,09	22,73	9,02	0,66	7,88
Черкаська	28,33	6,60	-20,68	22,47	19,85	-5,63	50,29
Чернівецька	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чернігівська	5,88	-0,52	-24,01	-0,61	-11,98	-29,34	-50,52

Авторські розрахунки за [4; 10-33]

Таблиця Ш.5

Темп приросту виробництва інших молочних продуктів у регіонах України, %

Регіон	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2019/2018*	*2019/2013*
Україна	**-9,05**	**-8,55**	**-1,14**	**-4,09**	**0,99**	**17,17**	**-6,69**
Вінницька	-14,41	-23,67	554,11	0,25	46,95	216,46	1892,35
Волинська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Дніпропетровська	-2,17	1,98	1,69	-3,14	8,08	10,60	17,46
Донецька	-12,38	-92,12	-86,21	400,00	-30,00	-100,00	-100,00
Житомирська	-0,06	-9,29	-5,44	-2,07	2,11	1,68	-12,83
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	-2,41	8,46	1,03	-21,20	-30,77	-54,26	-73,31
Івано-Франківська	3,27	-17,51	1,01	-4,02	-11,81	-13,43	-36,94
Київська	0,16	6,37	-5,04	-1,87	24,95	-3,99	19,11
Кіровоградська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Луганська	-41,33	-88,64	0,00	-20,00	0,75	3,97	-94,41
Львівська	-27,11	-40,19	9,10	14,07	29,87	19,89	-15,52
Миколаївська	-8,21	-6,95	17,56	6,88	-1,64	-29,00	-25,06
Одеська	-2,78	-4,83	22,80	-10,59	-26,42	0,84	-24,63
Полтавська	-2,16	1,97	-9,16	-17,51	9,51	12,44	-7,95
Рівненська	-2,63	10,70	11,01	28,85	5,50	-13,14	41,29
Сумська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Тернопільська	10,92	16,99	0,22	-9,51	3,35	-11,06	8,18
Харківська	-12,33	9,87	0,85	-9,36	-0,37	-24,02	-33,34
Херсонська	-100,00	0,00	100,00	-44,00	-100,00	100,00	-86,88
Хмельницька	31,60	36,58	-2,48	29,64	-10,51	23,31	150,77
Черкаська	-22,19	13,14	7,70	14,74	-1,22	-100,00	-100,00
Чернівецька	100,00	50,00	100,00	-66,67	-100,00	0,00	0,00
Чернігівська	-2,69	-7,69	-7,81	-29,91	-14,12	-36,85	-68,52

Авторські розрахунки за [4; 10-33]

Таблиця Ш.6

Регіональна структура промислового виробництва молока та молочних продуктів, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Вінницька	19,93	20,39	21,32	25,54	20,53	23,55	26,52
Волинська	0,03	0,12	0,08	0,11	0,17	0,21	0,13
Дніпропетровська	7,44	7,13	7,65	7,48	8,01	7,57	8,34
Донецька	5,61	5,16	0,74	0,42	0,51	0,38	0,25
Житомирська	10,52	13,94	14,07	13,48	15,67	15,23	13,78
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	1,65	1,95	1,94	2,52	2,55	2,23	1,70
Івано-Франківська	0,58	0,61	0,59	0,61	0,63	0,53	0,41
Київська	11,69	12,46	15,16	13,63	14,43	14,75	16,42
Кіровоградська	0,03	0,01	0,01	0,02	0,13	0,02	0,04
Луганська	1,95	1,24	0,31	0,33	0,24	0,18	0,16
Львівська	5,31	3,97	2,51	2,20	3,15	3,59	4,81
Миколаївська	5,31	4,79	4,56	4,50	4,93	4,45	3,82
Одеська	0,79	0,77	0,84	0,95	0,94	0,75	0,75
Полтавська	8,20	7,94	9,22	8,04	7,30	7,26	7,68
Рівненська	1,74	1,66	2,08	2,10	2,35	2,13	2,14
Сумська	1,48	1,58	1,36	1,25	1,52	1,60	1,00
Тернопільська	3,23	3,60	4,22	3,92	3,86	3,55	3,42
Харківська	5,53	4,81	5,77	5,46	5,34	4,72	3,14
Херсонська	1,58	0,96	0,66	1,39	0,94	0,60	0,40
Хмельницька	1,97	1,81	1,80	1,71	2,25	1,96	1,95
Черкаська	3,17	3,23	3,24	2,66	2,94	2,71	1,67
Чернівецька	0,00	0,03	0,04	0,08	0,05	0,00	0,00
Чернігівська	2,27	1,85	1,82	1,58	1,56	2,05	1,46
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ш.7

Регіональна структура виробництва молока (різних видів), %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Вінницька	34,07	31,26	32,65	38,89	30,85	34,95	36,80
Волинська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Дніпропетровська	5,94	5,37	5,72	5,60	6,56	5,87	6,37
Донецька	4,73	4,28	0,72	0,49	0,48	0,33	0,33
Житомирська	17,86	22,33	22,40	20,68	25,01	23,62	21,25
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	1,86	2,18	2,01	3,02	3,34	2,98	2,37
Івано-Франківська	0,49	0,54	0,57	0,60	0,50	0,36	0,23
Київська	10,24	11,01	14,11	12,28	13,76	12,86	14,48
Кіровоградська	0,02	0,00	0,00	0,00	0,14	0,00	0,00
Луганська	2,39	1,41	0,35	0,37	0,26	0,17	0,12
Львівська	3,93	2,71	1,66	0,98	2,01	2,27	3,39
Миколаївська	2,23	2,00	1,61	1,16	1,32	1,04	0,95
Одеська	0,49	0,45	0,56	0,59	0,60	0,55	0,56
Полтавська	4,96	4,47	5,70	4,73	4,60	4,81	4,89
Рівненська	0,53	0,61	0,75	0,72	0,86	0,82	0,90
Сумська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Тернопільська	3,03	3,06	3,58	3,19	3,15	2,72	2,80
Харківська	3,61	2,98	3,83	3,34	3,17	2,35	1,65
Херсонська	0,12	1,06	0,51	0,74	0,46	0,60	0,09
Хмельницька	1,38	1,40	1,27	1,18	1,51	1,21	1,11
Черкаська	0,77	1,63	1,03	0,31	0,36	0,43	0,16
Чернівецька	0,00	0,02	0,04	0,07	0,06	0,00	0,00
Чернігівська	1,35	1,23	0,94	1,06	0,98	2,07	1,54
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ш.8

Регіональна структура виробництва масла, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Вінницька	17,38	23,13	23,33	19,36	18,34	17,54	18,28
Волинська	0,43	1,68	1,09	1,57	2,32	2,52	2,17
Дніпропетровська	4,26	2,63	1,65	1,55	1,89	1,88	1,57
Донецька	1,71	0,79	0,20	0,29	0,28	0,28	0,29
Житомирська	6,81	6,69	7,66	9,70	7,75	8,40	9,73
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	2,37	2,63	3,64	3,63	2,95	2,86	2,52
Івано-Франківська	1,15	0,63	0,35	0,47	1,43	1,97	1,76
Київська	5,15	3,97	4,03	5,53	5,10	4,45	10,88
Кіровоградська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Луганська	1,29	0,97	0,89	1,08	0,74	0,86	0,85
Львівська	2,12	1,94	1,07	1,51	2,70	2,44	2,46
Миколаївська	4,43	3,62	3,25	3,71	5,03	5,06	4,18
Одеська	0,99	0,94	0,91	1,21	1,11	1,06	1,08
Полтавська	15,53	18,53	18,86	17,41	12,60	8,90	7,94
Рівненська	2,34	2,32	2,28	2,38	2,31	2,27	1,99
Сумська	4,16	4,85	4,14	5,47	7,57	7,50	3,81
Тернопільська	4,29	3,66	3,44	4,17	5,01	5,27	4,92
Харківська	4,31	3,22	3,79	3,70	3,60	4,79	3,17
Херсонська	1,21	1,10	1,37	1,15	1,15	1,38	1,12
Хмельницька	10,81	7,60	7,45	7,91	9,19	10,35	11,37
Черкаська	5,54	5,85	6,98	5,49	6,37	7,89	8,12
Чернівецька	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чернігівська	3,73	3,25	3,62	2,73	2,57	2,34	1,80
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ш.9

Регіональна структура виробництва сирів, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Вінницька	3,98	6,07	7,48	4,79	5,44	5,65	5,39
Волинська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,38	0,00
Дніпропетровська	3,21	3,04	2,47	2,88	2,60	2,47	2,76
Донецька	2,11	2,41	0,85	0,77	0,63	0,64	0,36
Житомирська	1,96	3,28	3,59	2,91	3,37	3,23	3,88
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	1,01	1,20	0,76	0,75	0,59	0,52	0,49
Івано-Франківська	0,32	0,39	0,33	0,37	0,42	0,34	0,34
Київська	8,09	8,90	9,32	8,81	8,44	9,14	13,83
Кіровоградська	0,14	0,08	0,08	0,16	0,40	0,16	0,35
Луганська	0,85	0,64	0,06	0,06	0,06	0,03	0,03
Львівська	0,41	0,45	0,15	0,16	0,12	0,08	0,90
Миколаївська	12,28	11,97	11,14	12,19	11,30	11,58	12,82
Одеська	0,75	0,79	0,72	0,90	1,03	0,83	0,78
Полтавська	13,81	11,73	13,17	13,93	13,09	14,65	16,78
Рівненська	7,54	7,52	9,53	10,77	10,62	9,54	10,31
Сумська	8,61	10,15	8,44	7,80	8,00	9,55	6,91
Тернопільська	1,95	3,11	2,90	2,59	2,48	2,62	2,65
Харківська	8,72	8,43	8,36	9,96	10,39	10,44	5,08
Херсонська	2,65	2,32	2,14	1,91	1,70	1,33	1,23
Хмельницька	3,19	2,39	2,18	2,19	3,14	2,66	2,51
Черкаська	11,75	10,66	11,25	12,11	11,47	9,95	9,70
Чернівецька	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чернігівська	6,67	4,47	5,08	3,99	4,71	4,18	2,90
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ш.10

Регіональна структура виробництва інших молочних продуктів, %

Область	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Вінницька	0,60	0,58	0,50	3,09	3,22	4,36	13,30
Волинська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Дніпропетровська	13,44	14,85	17,01	16,35	16,43	16,37	17,46
Донецька	10,15	10,04	0,89	0,12	0,60	0,39	0,00
Житомирська	1,19	1,34	1,37	1,22	1,24	1,17	1,15
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	1,40	1,54	1,87	1,79	1,46	0,93	0,41
Івано-Франківська	0,78	0,91	0,85	0,81	0,80	0,65	0,55
Київська	18,03	20,39	24,37	21,87	22,26	25,65	23,74
Кіровоградська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Луганська	1,81	1,20	0,15	0,14	0,12	0,11	0,11
Львівська	11,46	9,43	6,33	6,53	7,73	9,26	10,70
Миколаївська	7,96	8,25	8,62	9,58	10,62	9,63	6,59
Одеська	1,35	1,49	1,59	1,84	1,71	1,16	1,13
Полтавська	10,05	11,11	12,72	10,92	9,35	9,44	10,23
Рівненська	0,92	1,01	1,26	1,32	1,76	1,71	1,43
Сумська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Тернопільська	4,10	5,14	6,75	6,40	6,00	5,72	4,91
Харківська	7,95	7,87	9,71	9,26	8,70	8,00	5,86
Херсонська	4,04	0,00	0,00	2,90	1,68	0,00	0,59
Хмельницька	0,49	0,73	1,11	1,03	1,38	1,14	1,35
Черкаська	2,84	2,49	3,17	3,23	3,84	3,50	0,00
Чернівецька	0,00	0,05	0,09	0,17	0,06	0,00	0,00
Чернігівська	1,43	1,57	1,63	1,42	1,03	0,82	0,50
Всього	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [10-33]

Таблиця Ш.11

Частка молока, масла, сиру та інших у структурі молочних продуктів, %

Регіон	*2013*				*2014*				*2015*				*2016*				*2017*				*2018*				*2019*			
	Молоко	Масло	Сир	Інші	Молоко	Масло	Сир	Інші	Молоко	Масло	Сир	Інші	Молоко	Масло	Сир	Інші	Молоко	Масло	Сир	Інші	Молоко	Масло	Сир	Інші	Молоко	Масло	Сир	Інші
Україна	**52,54**	**5,01**	**13,29**	**29,17**	**58,23**	**5,79**	**10,51**	**25,47**	**58,09**	**5,66**	**10,73**	**25,51**	**45,42**	**7,58**	**13,59**	**33,41**	**58,75**	**6,11**	**10,73**	**24,41**	**58,47**	**5,88**	**11,15**	**24,50**	**55,93**	**5,00**	**10,47**	**28,60**
Вінницька	91,15	5,20	2,85	0,80	87,46	8,29	3,58	0,68	87,13	7,91	4,41	0,55	89,98	5,14	2,11	2,77	86,57	6,66	3,18	3,60	88,23	4,83	2,79	4,15	81,44	4,24	2,26	12,06
Волинська	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	78,77	21,23	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00
Дніпропетровська	42,61	3,42	6,16	47,82	42,98	2,69	5,14	49,20	42,56	1,56	4,07	51,80	44,25	1,40	4,32	50,02	47,23	1,76	3,89	47,12	46,13	1,61	3,80	48,46	44,81	1,16	3,67	50,36
Донецька	44,99	1,82	5,35	47,84	47,32	1,12	5,62	45,94	55,34	1,94	14,56	28,16	68,75	4,69	20,31	6,25	54,05	4,05	14,86	27,03	52,46	4,85	19,74	22,95	77,10	6,96	15,95	0,00
Житомирська	90,50	3,86	2,65	2,99	91,38	3,51	2,84	2,28	90,58	3,94	3,21	2,27	90,62	4,88	2,42	2,08	91,92	3,68	2,58	1,82	92,23	3,58	2,47	1,72	90,52	4,35	3,13	2,00
Закарпатська	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Запорізька	60,20	8,59	8,77	22,44	64,04	9,88	7,41	18,68	58,96	13,59	4,93	22,53	70,69	9,74	3,32	16,24	75,46	8,62	2,75	13,17	79,54	8,33	2,72	9,40	81,89	9,10	3,18	5,83
Івано-Франківська	44,74	11,75	7,94	35,57	49,77	7,52	7,58	35,13	55,25	4,25	7,10	33,40	57,92	5,19	6,72	30,17	45,72	16,96	7,94	29,38	40,21	24,34	7,59	27,86	32,74	26,28	9,11	31,87
Київська	46,72	2,63	9,87	40,79	50,42	2,33	8,59	38,65	52,93	1,92	7,73	37,42	53,24	2,75	7,26	36,74	54,93	2,63	7,01	35,43	51,86	1,96	7,21	38,97	51,77	4,08	9,35	34,79
Кіровоградська	38,39	0,00	61,61	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	63,46	0,00	36,54	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00
Луганська	65,25	3,93	6,23	24,59	65,10	5,73	6,25	22,92	65,12	20,93	2,33	11,63	66,00	22,00	2,00	10,00	62,86	22,86	2,86	11,43	54,11	30,60	1,60	13,69	46,88	33,64	2,19	17,29
Львівська	39,48	2,38	1,11	57,03	38,92	3,57	1,36	56,15	37,50	3,08	0,73	58,69	26,47	4,67	0,84	68,02	36,78	6,39	0,44	56,39	37,57	4,41	0,25	57,77	41,30	3,14	2,07	53,49
Миколаївська	22,42	4,97	32,97	39,64	23,77	5,52	30,06	40,66	20,11	5,15	30,73	44,02	15,25	5,58	30,43	48,74	15,38	7,61	27,48	49,52	13,92	7,36	30,27	48,45	14,53	6,73	37,25	41,49
Одеська	33,51	7,52	13,49	45,48	33,05	8,97	12,39	45,60	37,61	7,78	10,79	43,82	36,40	8,60	10,63	44,38	36,43	8,80	13,12	41,66	43,52	9,10	12,86	34,52	43,75	8,78	11,47	36,00
Полтавська	32,27	11,30	24,01	32,42	32,14	17,05	17,78	33,04	35,14	14,78	17,96	32,12	34,74	14,69	19,47	31,11	36,29	12,85	21,46	29,39	39,41	7,96	23,49	29,14	37,35	6,36	24,26	32,03
Рівненська	16,15	8,03	61,85	13,98	21,00	10,18	54,48	14,35	20,43	7,92	57,60	14,05	20,19	7,69	57,73	14,39	21,23	7,35	54,19	17,24	22,82	6,92	52,22	18,04	24,74	5,70	53,44	16,11
Сумська	0,00	16,83	83,17	0,00	0,00	22,48	77,52	0,00	0,00	21,99	78,01	0,00	0,00	29,74	70,26	0,00	0,00	37,05	62,95	0,00	0,00	30,44	69,56	0,00	0,00	23,37	76,63	0,00
Тернопільська	49,92	7,91	8,60	33,57	48,44	7,43	10,40	33,73	48,25	5,89	8,63	37,23	48,01	7,21	7,42	37,36	46,96	9,67	7,69	35,68	45,65	9,63	8,58	36,14	48,01	8,85	8,60	34,54
Харківська	34,82	4,65	22,49	38,04	35,35	4,89	21,10	38,66	37,79	4,75	18,23	39,23	36,11	4,59	20,50	38,80	34,21	5,02	23,31	37,46	29,66	6,58	25,77	37,98	30,87	6,22	18,00	44,91
Херсонська	4,10	4,56	23,86	67,48	62,59	8,34	29,07	0,00	44,27	15,03	40,70	0,00	31,40	5,61	15,38	47,61	28,24	9,10	21,63	41,03	59,31	14,94	25,75	0,00	12,68	17,41	34,46	35,45
Хмельницька	37,47	32,81	23,15	6,57	44,07	30,65	15,84	9,45	40,36	29,99	15,23	14,42	40,57	31,33	14,38	13,72	38,75	30,45	16,71	14,09	36,85	34,29	15,83	13,02	33,31	35,79	14,25	16,65
Черкаська	12,96	10,44	52,89	23,71	28,84	13,23	39,71	18,22	18,02	15,58	43,64	22,76	7,00	14,01	51,20	27,79	7,12	16,14	46,73	30,01	9,42	18,88	42,76	28,93	5,61	29,91	64,48	0,00
Чернівецька	0,00	0,00	0,00	0,00	50,00	0,00	0,00	50,00	50,00	0,00	0,00	50,00	50,00	0,00	0,00	50,00	71,43	0,00	0,00	28,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чернігівська	31,65	9,81	41,87	16,67	37,99	12,85	29,09	20,07	29,52	14,42	35,17	20,89	39,49	11,67	28,32	20,51	36,35	12,27	36,17	15,21	59,94	7,39	23,74	8,94	62,13	7,60	22,07	8,21

Авторські розрахунки за [4; 10-33]

Додаток Ю

Показники зовнішньої торгівлі молочними продуктами в Україні

Таблиця Ю.1

Рейтинг країн-імпортерів молока та молочних продуктів з України за січень-грудень 2019 року, %

№ з/п	Молоко та вершки, незгущені та без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин (401)		Молоко та вершки, згущені та з доданням цукру чи інших підсолоджувальних речовин (402)		Маслянка, коагульовані молоко та вершки, йогурт, кефір та інші ферментовані або сквашені (бактеріальними закваскими) молоко та вершки, згущені або незгущені, з доданням або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин, ароматизовані (403)		Молочна сироватка, згущена або незгущена, з доданням чи без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин; продукти, що складаються з натуральних компонентів молока, з доданням чи без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин (404)		Масло вершкове та інші жири, вироблені з молока; молочні пасти (405)		Сири всіх видів і кисломолочний сир (406)	
	Країна	***Частка від суми експорту, %***	***Країна***	***Частка від суми експорту, %***	***Країна***	***Частка від суми експорту, %***	***Країна***	***Частка від суми експорту, %***	***Країна***	***Частка від суми експорту, %***	***Країна***	***Частка від суми експорту, %***
1	Молдова	34,61	Китай	25,09	Казахстан	49,60	Китай	39,91	Азербайджан	16,25	Казахстан	42,23
2	Грузія	19,40	Бангладеш	9,04	Молдова, Республіка	24,73	Філіппіни	14,67	Молдова, Республіка	14,07	Молдова, Республіка	31,96
3	Лівія	18,71	Вірменія	7,44	Грузія	11,52	Пакистан	8,42	Грузія	9,78	Єгипет	7,62
4	Філіппіни	11,45	Грузія	6,47	Польща	7,65	Малайзія	7,82	Ізраїль	8,18	Киргизстан	3,23
5	Польща	7,17	Ізраїль	6,13	Об'єднані Арабські Емірати	3,45	В'єтнам	5,27	Нідерланди	7,57	Азербайджан	3,00
6	Камбоджа	1,08	Молдова, Республіка	4,95	Вірменія	1,18	Нігерія	2,52	Вірменія	6,36	Грузія	2,09
7	Гвінея	0,98	Азербайджан	3,97	Азербайджан	0,82	Узбекистан	2,44	Марокко	4,95	Об'єднані Арабські Емірати	1,86
8	Катар	0,85	Казахстан	3,83	Катар	0,40	Єгипет	1,87	Казахстан	4,92	США	1,74
9	Вірменія	0,68	Єгипет	3,68	Ізраїль	0,11	Грузія	1,74	Туреччина	3,72	Марокко	1,50
10	Нігерія	0,64	Філіппіни	3,29	Туреччина	0,07	Польща	1,72	Саудівська Аравія	3,59	Узбекистан	0,88
Разом		**95,57**	**Разом**	**73,89**	**Разом**	**99,55**	**Разом**	**86,38**	**Разом**	**79,37**	**Разом**	**96,12**

Авторські розрахунки за [8]

Таблиця Ю.2

Темп приросту експорту молока та молочних продуктів з України, %

Код за УКТЗЕД	*Продукція*	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
401	Молоко та вершки, не згущені	-15,20	-2,47	17,58	79,26	51,37	163,86
402	Молоко та вершки згущені	59,87	-26,30	-17,57	9,38	-26,72	-22,16
403	Маслянка, ферментовані або сквашені молоко та вершки	-18,34	-16,45	-22,69	61,83	102,87	73,17
404	Молочна сироватка	-39,76	-41,66	-7,66	73,13	-11,68	-50,38
405	Масло вершкове	113,18	-36,70	25,27	245,79	-0,91	479,21
406	Сири	-66,84	-70,83	-30,59	33,69	-5,27	-91,50

Авторські розрахунки за [81]

Таблиця Ю.3

Темп приросту імпорту молока та молочної продукції в Україну,%

Код за УКТЗЕД	*Продукція*	*2014/2013*	*2015/2014*	*2016/2015*	*2017/2016*	*2018/2017*	*2018/2013*
401	Молоко та вершки, не згущені	-45,77	-78,91	27,95	35,97	43,21	-71,51
402	Молоко та вершки згущені	-54,13	-86,56	28,18	76,29	51,47	-78,90
403	Маслянка, ферментовані або сквашені молоко та вершки	-42,91	-70,23	7,12	42,49	40,61	-63,52
404	Молочна сироватка	-32,04	-56,34	-23,41	47,45	31,84	-55,82
405	Масло вершкове	-28,77	-94,63	47,46	17,87	66,82	-88,90
406	Сири	-39,16	-65,31	27,32	57,73	41,77	-39,91

Авторські розрахунки за [81]

Таблиця Ю.4

Структура імпорту молока та молочних продуктів в Україну, %

Код за УКТЗЕД	*Продукція*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019 11 місяців*
401	Молоко та вершки, не згущені	3,01	2,64	2,42	2,50	2,23	2,22	2,50
402	Молоко та вершки згущені	11,20	8,32	4,86	5,04	5,82	6,13	4,16
403	Маслянка, ферментовані або сквашені молоко та вершки	8,96	8,29	10,72	9,29	8,67	8,49	6,99
404	Молочна сироватка	2,93	3,22	6,11	3,79	3,65	3,35	3,69
405	Масло вершкове	27,87	32,16	7,51	8,96	6,91	8,03	2,11
406	Сири	46,03	45,37	68,38	70,42	72,72	71,78	80,56
Всього		**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**	**100,00**

Авторські розрахунки за [81]

ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Монографія

Комп'ютерний макет: М.В. Деркач

Оригінал-макету виготовлено в ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України"
79026, Львів, вул. Козельницька, 4.

Підп. до друку 28.10.2020. Формат 64х84/16.
Ум.-друк. арк. 54,23. Зам.